

STOCKHOLM KAN

BÄTTRE

EN STAD FÖR ALLA

Socialdemokraternas förslag till
budget för Stockholms stad

2021

**BUDGET 2021 FÖR STOCKHOLMS STAD OCH INRIKTNING FÖR 2022-2023 SAMT
ÅGARDIREKTIV 2021-2023 FÖR KONCERNEN STOCKHOLMS STADSHUS AB**

INLEDNING	7
STOCKHOLM KAN BÄTTRE – ETT STOCKHOLM FÖR ALLA	7
ETT STOCKHOLM SOM HÅLLER SAMMAN	9
ETT KLIMATPOSITIVT STOCKHOLM.....	12
ETT DEMOKRATISKT HÅLLBART STOCKHOLM	13
ETT EKONOMISKT HÅLLBART STOCKHOLM.....	15
STOCKHOLM KAN BÄTTRE – ETT STOCKHOLM FÖR ALLA	17
FÖRUTSÄTTNINGAR	18
SAMHÄLLSEKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	18
BUDGETENS FINANSIERING	20
KONSEKVENSER AV COVID-19 FÖR STADEN	21
KOMMUNKONCERNENS INVESTERINGAR.....	23
KRAV PÅ GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	25
DIREKTIV FÖR SAMTLIGA NÄMNDER OCH BOLAGSSTYRELSER	27
KLIMATPOLITIKEN – HELA STADENS ANSVAR	27
INVESTERINGARNA I KLIMATÅTGÄRDER SKA ÖKA.....	27
SAMVERKAN FÖR EN TRYGG OCH SÄKER STAD	29
SAMVERKAN FÖR TRYGGA BARN OCH UNGDOMAR	30
STÄRKT BEREDSKAP FÖR KRISER.....	32
SAMVERKAN FÖR ÖKAT BOSTADSBYGGANDE.....	34
SAMVERKAN FÖR EN HÅLLBAR STADSUTVECKLING.....	34
SAMVERKAN FÖR FLER I ARBETE	35
SAMVERKAN FÖR BÄTTRE FÖRETAGSKLIMAT.....	37
STOCKHOLM SOM KULTURCENTRUM	38
AGENDA 2030	38
SAMVERKAN I ARBETET MED MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER	39
STADEN SOM ARBETSGIVARE	40
STYRNING OCH UPPFÖLJNING	41
SAMVERKAN FÖR EN EFFEKTIV VERKSAMHET	42
UPPHANDLING OCH INKÖP	44
INNOVATION OCH STRATEGISKA DIGITALISERINGSFRÅGOR.....	44
INTERNATIONALISERING OCH INTERNATIONELLT ARBETE	46
SKATTESATS	47
KOMMUNSTYRELSEN M.M.	49
BYGG BORT BOSTADSBRISTEN.....	52
STARTA PLANERINGEN FÖR BROMMA PARKSTAD	54
BYGG IHOP STOCKHOLM.....	54
ETT KLIMATPOSITIVT STOCKHOLM.....	55
KOLDIOXIDLAGRING VISAR VÄGEN MOT EN KLIMATPOSITIV STAD	55
MINSKA KLIMATPÅVERKAN INOM BYGG OCH TRANSPORT	56
HÅLLBARHET I ALLA VERKSAMHETER	57
FÖREBYGGANDE INSATSER FÖR EN TRYGGARE STAD	58
MOTTAGANDE AV NYA STOCKHOLMARE	60
EFFEKTIVA OCH HÅLLBARA LOKALER	61
EN JÄMSTÄLLD STAD MED MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I FOKUS.....	62
STÄRKT STÖD TILL KULTUR OCH KREATIVA NÄRINGAR	63
STOCKHOLMS STAD SKA VARA EN ATTRAKTIV ARBETSGIVARE	64
HÅLLBAR EKONOMI.....	66
UPPHANDLING SOM LEDER TILL ETT HÅLLBART SAMHÄLLE	67
STAD I VÄRLDEN	68
REVISORSKOLLEGIET	75
STADSREVISIONENS UPPGIFTER	75
FÖRSLAG TILL BUDGET 2021 OCH INRIKTNING FÖR 2022 OCH 2023.....	75

Stockholm kan bättre – en stad för alla

VALNÄMNDEN	76
NÄMNDENS UPPGIFTER	76
FÖRSLAG TILL BUDGET 2021 OCH INRIKTNING FÖR 2022 OCH 2023.....	76
STADSDELSNÄMNDER	77
ETT STOCKHOLM SOM HÅLLER SAMMAN	77
ETT KLIMATSMART STOCKHOLM.....	78
ETT EKONOMISKT HÅLLBART STOCKHOLM	78
ETT DEMOKRATISKT HÅLLBART STOCKHOLM	79
STADSDELSKONTRAKT	80
FÖRSKOLEVERKSAMHET	83
FÖRSKOLAN SKA HA RÅD ATT ANSTÄLLA RÄTT KOMPETENS	83
PERSONALEN I FÖRSKOLAN SKA HA RÄTT UTBILDNING.....	84
FÖRSKOLAN SKA VARA JÄMLIK OCH JÄMSTÄLLD	84
ELEVHÄLSAN SKA FINNAS REDAN I FÖRSKOLAN.....	85
KUNSKAP OCH INDIVIDUELLA BEHOV SKA VARA I FOKUS	86
ARBETET MED BARN SOM FAR ILLA SKA STÄRKAS	86
FRAMSYNT PLANERING SKA PRÄGLA UTBYGGNADEN AV FÖRSKOLAN	87
STADENS FÖRSKOLOR SKA VARA KLIMATSMARTA	87
ALLA BARN SKA HA TILLGÅNG TILL EN GOD UTEMILJÖ	87
ÄLDREOMSORG	90
EFTER CORONAPANDEMIN - EN ÄLDREOMSORG SOM GER TRYGGHET.....	90
TRYGGHET FÖR DE ÄLDRE GENOM ÖKAD KONTINUITET	92
RÄTT TILL ETT TRYGGT BOENDE.....	93
FÖRBÄTTRA ÄLDRES HÄLSA OCH VÄLMÅENDE.....	95
STÖD OCH SERVICE TILL PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	99
LEDSAGNING MED UTGÅNGSPUNKT I INDIVIDENS BEHOV.....	99
BRUKARINFLYTANDE OCH LIKVÄRDIGHET	99
RÄTT TILL ETT AKTIVT LIV.....	100
FLER BOSTÄDER MED SÄRSKILD SERVICE.....	100
NÄRA SAMVERKAN MED BRUKARORGANISATIONER	101
INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG INKLUSIVE SOCIALPSYKIATRI	103
EN TILLGÄNGLIG SOCIALTJÄNST	103
GODA OCH JÄMLIKA UPPVÄXTVILLKOR	103
INDIVIDANPASSAD MISSBRUKSVÅRD	105
STÖD FÖR ETT SJÄLVSTÄNDIGT LIV.....	106
FRIHET FRÅN VÅLD OCH FÖRTRYCK.....	106
TAK ÖVER HUVUDET – EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET.....	107
NYA STOCKHOLMARE.....	108
TRYGGHET GENOM TIDIGA OCH SNABBA INSATSER	108
NÄRA SAMVERKAN MED CIVILSAMHÄLLET	110
STADSMILJÖVERKSAMHET	112
STOCKHOLM – EN GRÖN, TRYGG OCH VÄLSKÖTT STAD	112
TILLGÄNGLIG STADSMILJÖ.....	113
GÅNG- OCH CYKELTRAFIK PRIORITERAS	113
INVESTERING I GRÖNSTRUKTUR	113
EKONOMISKT BISTÅND	115
RÄTTSSÄKERT OCH LIKVÄRDIGT STÖD	115
RÄTT INSATSER FÖR FLER I ARBETE.....	115
INSATSER FÖR DE SOM HAR FÖRLORAT SINA JOBB UNDER CORONAKRISEN.....	116
SAMVERKAN FÖR VARAKTIGA BOENDEN	116
ARBETSMARKNADSÅTGÄRDER	117
ALLA SOM KAN ARBETA SKA GES MÖJLIGHET ATT ARBETA	117
STÖD FÖR ATT KOMMA UT I ARBETE	118
STOCKHOLMSJOBB – ETT STEG NÄRMARE ARBETSMARKNADEN	118
FERIEJOBB TILL FLER	119

Stockholm kan bättre – en stad för alla

ARBETSMARKNADSNÄMNDEN	121
EN VUXENUTBILDNING SOM RUSTAR FÖR ARBETSLIVET	121
VUXENUTBILDNING FÖR DE SOM HAR BLIVIT AV MED JOBBET UNDER KRISEN	123
FLER I ARBETE GENOM JOBBTORG	124
STOCKHOLMSJOBB – ETT STEG NÄRMARE ARBETSMARKNADEN	125
SOCIALA KRAV I UPPHANDLING – FLER STOCKHOLMARE SKA FÅ ANSTÄLLNING	126
STÖD TILL STOCKHOLMARE SOM STÅR LÅNGT IFRÅN ARBETSMARKNADEN	126
INGEN UNG SKA LÄMNAS UTANFÖR	126
FLER UNGA SKA TIDIGT KOMMA I KONTAKT MED ARBETSLIVET	128
STÖD FÖR ATT DELTA I ARBETSLIVET	129
ROMSK INKLUDERING	129
MEDBORGARES BEHOV SKA TILLGODOSES GENOM FÖRVALTARENHET	129
NYA STOCKHOLMARE	129
SÄTT I STOCKHOLM I RÖRELSE TILLSAMMANS MED NÄRINGSLIVET	131
AVFALLSNÄMNDEN	134
NÄMNDENS UPPGIFTER	134
EXPLOATERINGSNÄMNDEN	135
BRYT BOSTADSBRISTEN	135
BYGG IHOP VÅR STAD	137
PLANERA FÖR EN HÅLLBAR STAD	138
FASTIGHETSNÄMNDEN	144
AKTIV FASTIGHETSFÖRVALTNING I EN VÄXANDE STAD	144
KLIMATSMARTA OCH TILLGÄNGLIGA FASTIGHETER	145
SATSNINGAR PÅ EN TRYGG OCH LEVANDE STAD	146
IDROTTSNÄMNDEN	150
ALLA SKA HA MÖJLIGHET ATT IDROTTA I STOCKHOLM	150
ANLÄGGNINGSBRISTEN SKA BYGGAS IKAPP I TAKT MED ATT STADEN VÄXER	151
SIMKUNNIGHET HOS BARN OCH UNGA SKA ÖKA	152
FÖRENINGSLIVET SKA GES FÖRUTSÄTTNINGAR ATT VÄXA	153
IDROTTLIVET SKA VARA TRYGGT OCH ÖPPET FÖR ALLA	154
STADENS IDROTTSANLÄGGNINGAR SKA VARA KLIMATSMARTA OCH MILJÖANPASSADE	154
KULTURNÄMNDEN: KULTURFÖRVALTNINGEN	157
FLER BARN OCH UNGDOMAR SKA KUNNA DELTA I KULTURSKOLAN	158
BIBLIOTEKEN SKA SÄKERSTÄLLA ETT AKTIVT LÄSAND E BLAND BARN OCH UNGDOMAR OCH VARA ETT LOKALT CENTER FÖR KULTUR OCH MEDBORGARAKTIVITETER	159
FLER MÖTESPLATSER FÖR CIVILSAMHÄLLET	160
ETT ÖKAT STÖD FÖR ETT FRITT KULTURLIV OCH EN LEVANDE STAD	161
KULTURNÄMNDEN: STADSARKIVET	163
EN STAD MED EN TILLGÄNGLIG HISTORIA	163
KYRKOGÅRDSNÄMNDEN	166
EN BEGRAVNINGSVERKSAMHET ÖPPEN FÖR ALLA	166
BEGRAVNINGSPLATSEN – EN VIKTIG DEL AV STOCKHOLMS KULTURARV OCH PARKMILJÖ	166
EN HÅLLBAR BEGRAVNINGSVERKSAMHET	167
MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN	168
KLIMATPOSITIV STAD	168
EN RENARE STAD	170
EN ATTRAKTIV STAD SOM VÄXER	171
SERVICENÄMNDEN	176
SOCIALNÄMNDEN	178
TILLIT TILL PROFESSIONEN – FÖR ETT FÖREBYGGANDE ARBETE SOM GÖR SKILLNAD	178
SAMVERKAN FÖR ATT TILLGODOSE INDIVIDENS BEHOV	178
BARN OCH UNGAS RÄTT TILL EN TRYGG UPPVÄXT	179
SNABBA OCH TIDIGA INSATSER FÖR EN TRYGGARE UPPVÄXT	180
INDIVIDANPASSAD MISSBRUKSVÅRD	182
ETT TRYGGARE STOCKHOLM	182

Stockholm kan bättre – en stad för alla

TAK ÖVER HUVUDET ÄR EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET	184
FRIHET FRÅN VÅLD OCH FÖRTRYCK.....	185
NYA STOCKHOLMARE	187
STÖD TILL UTSATTA GRUPPER	187
RÄTT TILL STÖD OCH SERVICE MED GOD KVALITET	188
GENOM SAMARBETE BYGGER VI ETT STOCKHOLM FÖR ALLA	189
STADSBYGGNADSNÄMNDEN.....	194
EN STAD DÄR ALLA KAN BO	194
PLANERING FÖR EN HÅLLBAR STAD	195
EFFEKTIVA PROCESSER FÖR FLER BOSTÄDER OCH RIMLIGA BOENDEKOSTNADER	197
PLANERING FÖR SOCIAL HÅLLBARHET	197
KLIMATSMART STADSUTVECKLING	199
KOSTNADSEFFEKTIV STADSUTVECKLING	199
DEMOKRATISK PLANERING	200
TRAFIKNÄMNDEN.....	203
MINSKADE UTSLÄPP FRÅN TRAFIKEN.....	203
EN STADSMILJÖ SOM ÄR GRÖNARE, TRYGGARE OCH MER LEVANDE	205
UTBILDNINGSNÄMNDEN.....	212
ALLA BARN I FÖRSKOLEKLASS SKA LÄRA SIG LÄSA, SKRIVA- OCH RÄKNA	213
SKOLDAGEN SKA VARA SAMMANHÅLLEN HELA VÄGEN FRÅN FÖRSKOLEKLASS TILL ÅRSKURS NIO	214
FRIIDSHEMMEN OCH FRIIDSKLUBBARNNA SKA STIMULERA ELEVERNAS UTVECKLING OCH LÄRANDE ...	214
ALLA SKA HA RÄTT TILL INDIVIDANPASSAT STÖD – ÄVEN NÄR BEHOVEN ÄR SOM STÖRST	215
ELEVHÄLSAN SKA VARA TILLGÄNGLIG FÖR ALLA	216
ALLA BARN SKA GES MÖJLIGHETEN TILL EN SAMMANHÅLLEN SKOLGÅNG F-9.....	217
SKOLAN SKA BYGGAS UT FÖR ATT MÖTA FRAMTIDA BEHOV	217
KVALITETEN SKA STÄRKAS I STOCKHOLMS GRUNDSKOLOR.....	218
GYMNASIEREGIONEN SKA UTVECKLAS FÖR ATT GE LÅNGSIKTIG HÅLLBARHET	219
BARN OCH UNGA SKA GES TILLGÅNG TILL KULTUR I SKOLAN.....	220
ALLA SKOLOR SKA HA TILLGÅNG TILL PROFESSIONELL STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING.....	220
ALLA ELEVER SKA FÅ STÖD EFTER BEHOV	221
SKOLAN SKA VARA KLIMATSMART	221
ALLA SKA KÄNNA SIG TRYGGA I SKOLAN.....	222
ÄLDRENÄMNDEN.....	227
EFTER CORONAPANDEMIN - EN ÄLDREOMSORG SOM GER TRYGGHET	227
TRYGGHET FÖR DE ÄLDRE GENOM ÖKAD KONTINUITET	229
RÄTT TILL ETT TRYGGT BOENDE.....	230
FÖRBÄTTRA ÄLDRES HÄLSA OCH VÄLMÅENDE.....	232
ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN.....	237
BÄTTRE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR UTVECKLINGSARBETE OCH GOD ARBETSMILJÖ	237
FLER GODE MÄN OCH FÖRVALTARE FÖR ATT RÄTTIGHETER SKA TILLGÖDSES	237
RÄTTSSÄKRA OCH KVALITATIVA INSATSER	238
STOCKHOLM SÄKERSTÄLLER RÄTTEN TILL SVENSK STÄLLFÖRETRÄDARE.....	238
CENTRAL MEDELSRESERV	240
FÖRSLAG TILL BUDGET OCH ÄGARDIREKTIV 2021 OCH INRIKTNING 2022-2023 FÖR KONCERNEN STOCKHOLMS STADSHUS AB.....	242
BOLAGSKONCERNEN STOCKHOLMS STADSHUS AB.....	242
BOLAGSKONCERNEN STOCKHOLMS STADSHUS ABS UPPGIFTER	242
MODERBOLAGET STOCKHOLMS STADSHUS AB	242
MODERBOLAGET STOCKHOLMS STADSHUS AB:S UPPGIFTER.....	242
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	243
BOSTADSBOLAGEN.....	246
GEMENSAMT FÖR DE TRE BOLAGEN.....	246
BOLAGENS UPPGIFT	246
AB SVENSKA BOSTÄDER.....	250
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	250
AB FAMILJEBOSTÄDER.....	251

Stockholm kan bättre – en stad för alla

BOLAGETS UPPGIFT	251
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	251
AB STOCKHOLMSHEM	251
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	251
MICASA FASTIGHETER I STOCKHOLM AB	252
BOLAGETS UPPGIFT	252
ÄGARDIREKTIV 2021-2023	252
BOSTADSFÖRMEDLINGEN I STOCKHOLM AB	255
BOLAGETS UPPGIFTER	255
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	255
SKOLFASTIGHETER I STOCKHOLM AB (SISAB).....	257
BOLAGETS UPPGIFT	257
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	257
STOCKHOLM VATTEN OCH AVFALL AB	260
BOLAGETS UPPGIFT	260
ÄGARDIREKTIV 2021-2023	260
STOCKHOLMS HAMN AB	263
BOLAGETS UPPGIFT	263
ÄGARDIREKTIV 2021-2023	263
AB STOKAB	265
BOLAGETS UPPGIFT	265
ÄGARDIREKTIV 2021-2023	265
STOCKHOLMS STADS PARKERINGS AB	266
BOLAGETS UPPGIFT	266
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	266
STOCKHOLMS STADSTEATER AB	268
BOLAGETS UPPGIFT	268
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	268
STOCKHOLM GLOBE ARENA FASTIGHETER AB	270
BOLAGETS UPPGIFT	270
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	270
STOCKHOLM BUSINESS REGION AB (SBR)	271
BOLAGETS UPPGIFT	271
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	271
S:T ERIK FÖRSÄKRINGS AB	273
BOLAGETS UPPGIFT	273
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	273
S:T ERIK LIVFÖRSÄKRING AB	274
BOLAGETS UPPGIFT	274
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	274
S:T ERIK MARKUTVECKLING AB	275
BOLAGETS UPPGIFT	275
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	275
INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB	276
MÄSSFASTIGHETER I STOCKHOLM AB	276
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	276
INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB	277
STOCKHOLM EXERGI HOLDING AB	277
BOLAGETS UPPGIFT	277
ÄGARDIREKTIV FÖR 2021-2023	277
STOCKHOLMS STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND	278
STORSTOCKHOLMS BRANDFÖRSVAR (SSBF)	278

SHIS BOSTÄDER – STIFTELSEN HOTELLHEM I STOCKHOLM	279
SOCIALDEMOKRATERNAS FÖRSLAG TILL BUDGET 2021 (BILAGA 1)	280
STADSDELSNÄMNDER	281
SOCIALDEMOKRATERNAS FÖRSLAG TILL BUDGET 2021	281
SOCIALDEMOKRATERNAS FÖRSLAG TILL BUDGET 2021 (BILAGA 2)	282
INVESTERINGSSTRATEGI (BILAGA 3)	326
INLEDNING	326
INVESTERINGSPROCESS	329
PRIORITERINGAR	330
FÖRSLAG TILL KOMMUNFULLMÄKTIGES INDIKATORER BUDGET 2021 (BILAGA 5)	334
PENG, SCHABLONER OCH ERSÄTTNINGSNIVÅER SAMT VOLYMER (BILAGA 6)	348
AVGIFTER M.M. (BILAGA 7)	349
BILAGOR 8-13 SAMT BILAGA 16	351
FASTIGHETS- OCH LOKALPOLICY FÖR KOMMUNKONCERNEN STOCKHOLMS STAD (BILAGA 14)	352
INLEDNING	352
DEFINITIONER	353
ÖVERGRIPANDE MÅL OCH GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER	354
HYRESFRÅGOR	360
ANSVARSFÖRDELNING	361
ANSVARSFÖRDELNING (BILAGA 15)	367
PRÖVNING AV BARNETS BÄSTA (BILAGA 17)	368
PRÖVNING AV BARNETS BÄSTA – FINANSBORGARRÅDETS FÖRSLAG TILL BUDGET	369
PRÖVNING AV BARNETS BÄSTA – SOCIALDEMOKRATERNA FÖRSLAG TILL BUDGET	370

Budget 2021 för Stockholms stad och inriktning för 2022-2023 samt ägardirektiv 2021-2023 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Inledning

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Stockholm ska vara en stad för alla. I vår stad ska alla som bor här kunna utbilda sig, hitta ett jobb, en bostad och leva livet på det sätt som man själv önskar. Vår stad är en öppen och jämlik stad som ger alla goda förutsättningar oavsett kön och bakgrund. Ett Stockholm för alla är en stad utan segregation och med minskande ekonomiska, sociala och kulturella klyftor. En stad där fler kan känna sig trygga i sin vardag. Vårt Stockholm leder, snarare än följer, arbetet för minskad klimatpåverkan.

Under de senaste åren har tyvärr utvecklingen gått åt motsatt håll.

- Billiga hyreslägenheter säljs ut samtidigt som bostadsbyggandet sjunker.
- Arbetslösheten har ökat kraftigt i alla grupper – och allra mest bland ungdomar.
- Skolan har genom stora sparkrav fått allt sämre förutsättningar att möta varje elevs behov.
- Det grova våldet har ökat samtidigt som stadens förebyggande arbete inte varit tillräckligt för att stoppa rekryteringen till gängen.
- Pandemin har synliggjort bristande beredskap och ett Stockholm som inte varit starkt nog för att möta utmaningarna.
- Strukturella åtgärder för att minska klimatutsläpp har allt som oftast ersatts av symbolåtgärder med begränsad påverkan.

Vår övertygelse är att Stockholm kan så mycket bättre.

En ny dagordning

Den globala pandemin och spridningen av covid-19 har i grunden förändrat vårt samhälle. Under de kommande åren kommer mycket fokus behöva läggas på att möta den djupa konjunkturnedgång som annars riskerar att drabba oss stockholmare hårt, sett till både arbetsmarknaden och förutsättningarna för välfärden.

Under bekämpandet av pandemin har värdet av såväl ett starkt samhälle som ett starkt gemensamt ansvarstagande framgått mer än någonsin. Det har blivit allt mer uppenbart att vi behöver en gemenskap som tar ansvar för att alla människor kan känna trygghet. Dessvärre har stadens sätt att möta pandemin visat på stora brister i det offentliga förmåga. 2000-talets överdrivna tilltro till marknadsstyrning, privatisering och skattesänkningar har försämrat Stockholms beredskap.

Ska Stockholm fortsätta vara en stad i framkant som förmår att möta medborgarnas behov måste staden självkritiskt kunna värdera vad som har fungerat och vad som inte har fungerat i hanteringen av krisen. Därför behöver stadens arbete under pandemin granskas av en oberoende kommission. Ett sådant arbete, att i grunden utvärdera stadens arbete, får dock inte hindra att nödvändiga beslut fattas redan nu. Därför behöver Stockholms stad fatta beslut som förbättrar stadens beredskap, bidrar till minskad arbetslöshet och segregation samt stärker centrala välfärdsområden såsom äldreomsorgen och skolan. Sådana insatser föreslås i detta budgetförslag.

Stockholm är trots pandemin och dess effekter i grunden en framgångsrik stad i ett av världens rikaste länder. Här finns fortfarande en välfärd som ger medborgare trygghet och utveckling, en världsledande innovationskraft och ett starkt näringsliv med både etablerade globala företag och nyskapande snabbväxande bolag. Här finns förutsättningar för ett starkt civilsamhälle och ett rikt kulturliv. Den svenska modellen har på många sätt visat omvärlden att det är möjligt att utveckla en stad genom att välfärden omfattar fler, där belastningen på miljön begränsas och med respekt

Stockholm kan bättre – en stad för alla

för människors rätt att forma sina liv. Det är i den progressiva politiska traditionen som Stockholm firat triumfer.

Men de ekonomiska klyftorna som finns i vårt land begränsar människors livsval och gör grundläggande rättigheter som en egen bostad, ett eget jobb eller en ekonomisk trygghet till något avlägset. Den därpå följande grogrunden för brottslighet, missbruk och våld gör vardagen otrygg för allt fler.

De utmaningar som finns i vår omvärld finns också i Stockholm. Klimatförändringarna påverkar hela mänsklighetens framtid och effekterna märks redan i vår stad. Fattigdom och konflikter i världen leder till en ökande migration, ökande polarisering och radikalisering. Det utmanar den liberala demokratiska tanken, leder till fler auktoritära styren och påverkar åsikter och strömningar också i Stockholm.

Vi har ett politiskt och moraliskt ansvar att bidra till hållbara lösningar på globala utmaningar. Staden ska därför även framgent jobba utifrån målsättningen om ett Stockholm för alla – med inriktningsmål för

- ett Stockholm som håller samman
- ett klimatsmart Stockholm
- ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- ett demokratiskt hållbart Stockholm.

För att åstadkomma detta är bärande delar i denna budget att:

1. Valfärden ska stärkas. Äldreomsorgen, skolan och förskolan ska få reellt ökade budgetar. Där det borgerliga styret lägger förslag som tvingar fram besparingar på flera områden för att kunna ha en lägre skatt prioriterar vi ökad trygghet för våra äldre, mindre barngrupper och mer tid med läraren i skolan.
2. Arbetslösheten ska sjunka. Redan innan pandemin hade arbetslösheten börjat öka i Stockholms stad. Minskade ambitioner för arbetsmarknadspolitik bidrog till det. Med en global konjunkturedgång har effekterna blivit än större. Ungdomsarbetslösheten i Stockholm har mer än fördubblats. Samtidigt har de konkreta ambitionerna för politiken inte ökat under år 2020. Vi är övertygade om att Stockholm kan bättre och investerar i att fler ska finna en väg tillbaka till arbetsmarknaden.
3. Tryggheten ska öka. Såväl brotten som brottens orsaker ska bekämpas. Stadens uppgift är att stoppa rekryteringen till kriminella gäng. Den ökande grova och organiserade brottsligheten är ett bevis på att staden misslyckats. Därför satsar vi på både ordningsvakter, trygghetsinvesteringar och socialt förebyggande arbete. Där den borgerliga politiken minskat resurserna till skola samt stadens verksamhet för barn och unga ger vi utrymme för exempelvis fler lärare, fler mötesplatser och utökat uppsökande arbete.
4. Klimatpåverkan ska minska. Staden ska ha system som gör att vi alltid styr mot minsta möjliga klimatpåverkan. Istället för symbolåtgärder eller att förvänta oss att andra ska lösa problemen tar vi vårt ansvar. Vi inför system som gör det lönsamt att investera i det klimatsmarta alternativet, ökar stadens egna klimatinvesteringar och ställer höga klimatkrav, exempelvis på en klimatneutral byggsektor.
5. Bostadsbyggandet ska återupptas och bostäder med rimliga hyror ska inte säljas ut. Fler bostäder som vanligt folk har råd att bo i ska byggas. Den minskning av allmännyttan som föreslås genom kraftigt sänkt nyproduktion och fortsatta utförsäljningar leder åt ett mer uppdelat Stockholm där staden inte längre är för de med stora egna förmögenheter. Efter det haveri som de senaste åren uppstått inom bostadsbyggandet i Stockholm till följd av

det borgerliga styret föreslår vi både åtgärder för ökat bostadsbyggande och stopp för utförsäljningar. Höjda mål, mer planeringsresurser, pressade hyror i nyproduktion samt förslag på nya bostadsområden är några initiativ för att åstadkomma detta.

6. Stockholm ska vara en levande och öppen stad. Krisen för kultur och idrott måste mötas med riktiga insatser. Sedan år 2018 har den borgerliga majoriteten sparat på bibliotek, kulturskola och det fria kulturlivet. När pandemin stoppat föreställningar och annan verksamhet bidrar dessa sparkrav och uteblivet stöd till att flera verksamheter fått drastiskt försämrade villkor. Vi vill tvärtom se en politik som satsar på kulturskola och bibliotek samt hjälper det fria kulturlivet att överleva krisen. Civilsamhället och föreningslivet skapar gemenskaper och trygghet och staden ska byggas tillsammans med dem.
7. Stockholm ska vara en stad som fungerar – i kris och i vardag. Pandemins mest uppenbara lärdom måste vara att stadens beredskap behöver förstärkas. Att staden inte klarade av att förse den egna personalen med tillräcklig skyddsutrustning visar att staden måste ta ett mycket större ansvar i allt från lagerhållning till krisledning och organisation av välfärden. Beredskapen handlar inte bara om pandemin. Vår förmåga att möta klimatrelaterade hot som exempelvis översvämningar och värmeböljor behöver förstärkas. Likaså vår beredskap att möta våld och attacker på det demokratiska samhället. Eftersom vi är övertygade om att ett starkt samhälle tillsammans kan möta dessa hot betydligt bättre föreslår vi en rad insatser. Men Stockholm behöver fungera bättre även när det inte är kris. Även här föreslår vi en rad åtgärder.

Ett Stockholm som håller samman

Globaliseringen och den starka ekonomiska tillväxt den har fört med sig har i stort gynnat Stockholmsregionen. Vi har med hög kompetens, anpassningsförmåga, investeringar och en flexibel ekonomi sett en sjunkande arbetslöshet under förra mandatperioden. Men även om det gått bra för Stockholm har det inte alltid gått bra för alla stockholmare. Precis som i övriga delar av världen har vi också sett hur den ekonomiska utvecklingen drivit på mot ökade klyftor, en påtaglig segregation och ett stort utanförskap i delar av vår stad. Krisen till följd av pandemin riskerar förvärra denna utveckling. Staden har ett ansvar för att minska segregationen och öka människors möjlighet att utveckla sina egna liv och nå sin fulla potential. Det ansvaret tas bäst genom en utbildningspolitik som ser varje barns behov, en bostadspolitik som ger alla möjlighet att bo i vår stad och en arbetsmarknadspolitik som rustar de som är eller riskerar bli arbetslösa.

Lärande som sammanhållande faktor

Det livslånga lärandet börjar redan i förskolan. Genom engagerade pedagoger och i mötet med andra barn får flickor och pojkar möjlighet att växa som människor redan i tidig ålder. I förskolan grundläggs vår trygghet och nyfikenhet, här växer barnens språkkunskaper och sociala förmågor. En väl fungerande förskola utgör grunden för ett jämlikt och jämställt samhälle.

Alla barn ska ha möjlighet att gå i förskolan. Därför fortsätter vi satsningarna på förskolan samt på fler pedagoger. Vi fortsätter också planera för och investera i fler förskolelokaler, därigenom stärker vi barns rätt till lärande utifrån sina behov. Vi avvisar därmed den budget som innebär ett tydligt sparkrav på förskolan som föreslås i finansborgarrådets förslag till budget. Att för tredje året i rad föreslå en budget som inte möter ökade kostnader innebär att barnens lärande och utveckling kommer begränsas.

Skolan utgör själva fundamentet för ett självständigt och fritt liv. Det är i skolan som vi lär oss de färdigheter som krävs för att komma in i arbetslivet. Det är också i skolan vi grundlägger våra sociala förmågor och skapar vänskapsband.

I förskolan och skolan lägger vi grunden för en jämställd utbildning genom hela utbildningssystemet. En jämställd utbildning handlar om att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning. På så sätt kan vi nå målen om ökad

ekonomisk självständighet och jämställdhet samtidigt som individens möjligheter till egenmakt och inflytande i samhället stärks.

Förutsättningen för en bra skolgång är engagerade, kunniga och skickliga lärare. Därför ökade vi under förra mandatperioden skolans verksamhet med närmare 1 000 fler lärare. En god skolgång förutsätter också fungerande skollokaler. Utifrån den planering som gjordes förra mandatperioden kan Stockholm nu göra den största utbyggnaden av skolan i modern tid med ett mål om 50 000 nya skolplatser till år 2040. Vi är oroade över Finansborgarrådets förslag att minska investeringar i nya skolor med en tredjedel under 2021 och 2022.

Att tidigt säkerställa att alla barn kan läsa, skriva och räkna är avgörande för att skapa en skola som ger förutsättningar för bra kunskapsresultat genom hela skolgången. Därför vill vi satsa på såväl förskoleklass som lärfritids.

Alla elever ska få möjlighet till en bra undervisning. Därför är det glädjande att klyftorna i skolresultat minskade både år 2017 och år 2018, men mer oroande att de nu börjat öka igen. De insatser som initierades under förra mandatperioden för att minska segregation och höja skolor i särskilt utsatta områden gav resultat. Stockholm behöver åter garantera alla barn en bra undervisning.

Arbetet med särskilda lönetillägg för att locka de bästa lärarna behöver fortsätta. Samtidigt är det viktigt att utveckla skolans plats mitt i byn. Vi gör en riktad satsning för att fler skolor ska vara öppna för lärande och utveckling även på kvällar och helger.

Alla Stockholms elever har rätt till en bra gymnasieskola. Under förra mandatperioden öppnades flera nya gymnasieskolor. Genom att förlägga även nya gymnasieskolor i kollektivtrafiknära lägen får Stockholm förutsättningar för attraktiva utbildningar.

Stockholm ska bidra till att högre utbildning och forskning i staden och regionen får goda utvecklingsmöjligheter och fortsatt kan hålla en världsledande kvalitet. Samarbetet med universitet och högskolor ska fördjupas.

Genom att sätta fokus på jämställdhet i det livslånga lärandet kan vi också arbeta för att bryta de könsbundna studie- och yrkesvalen. Det är i sig en principiellt viktig fråga att bryta könssegregationen på arbetsmarknaden. Det blir än mer angeläget med tanke på det kompetensbehov som finns i välfärden framöver.

Bostadsbrist skapar den segregerade staden

Inget håller tillbaka den enskilde så tydligt som den institutionella bostadsbrist som byggdes upp under alliansåren 2006 till 2014. Fokus på utförsäljningar och nedmonteringen av hyresrätter i stora delar av staden skadade allvarligt tillväxten och möjligheten till etablering i vår stad. Att den politiken nu fortsätter med den nya borgerliga majoriteten är ett stort bakslag i arbetet för en öppen stad för alla.

Bostadsbristen leder till trångboddhet och att människor stängs in i ohållbara livssituationer. Pandemin har på ett tragiskt sätt visat effekterna av detta. Trots flera tidiga varningssignaler lyckades inte stadens ledning vidta åtgärder för att trångboddhet inte skulle generera ökad smittspridning. Ytterst ledde bostadsbrist och att alltför många tvingades trängas på för lite yta till fler dödsfall än vad som skulle ha varit fallet annars.

Ökande trångboddhet kommer att vara en stor utmaning under lång tid framöver. Men politiken mellan åren 2014 och 2018 visar vad som går att göra med en medveten och aktiv bostadspolitik. Satsningen på fler hyresrätter gav då resultat och antalet hyresrätter ökade tydligt i Stockholm. Inte minst bidrog allmännyttan till fler hyresrätter i hela staden.

Att den borgerliga majoriteten nu minskat målen för allmännyttans byggande med 80 procent på tre år kommer skapa stor skada under lång tid framåt.

Det krävs tvärtom fortsatta satsningar på bostadsbyggande. Fler hyresrätter ska byggas och fler av dessa ska ha lägre hyror. Barnfamiljer i osäkra boendesituationer och våldsutsatta ska ha rätt till ett tryggt boende. Med den höga takten i bostadsbyggandet, inte minst av hyresrätter, som präglade bostadsbyggandet under förra mandatperioden skulle en bostadsgaranti för unga varit möjlig. Varje år med sjunkande bostadsbyggande och utförsäljningar av hyresrätter blir det allt svårare för unga att få sin första bostad. Med en annan bostadspolitik med tydliga mål och ett fokuserat arbete är det dock fortfarande möjligt att bryta den nedåtgående trenden för byggandet. Det ska i grunden vara en rättighet att kunna flytta till sitt första egna hem.

Den grönbå majoriteten har de senaste åren öppnat upp för alltför få ägarlägenheter i Stockholm. Med ägarlägenheter kommer spekulationsinslaget på bostadsmarknaden att öka samtidigt som allt fler kommer leva med osäkra hyresförhållanden. Vi har idag en mycket väl fungerande upplåtelseform, bostadsrätten, som fyller behovet av ägd lägenhet i flerbostadshus. Staden måste därför sluta främja ägarlägenheter på bekostnad av bostadsrätter.

Med Fokus Skärholmen tog Stockholm ett första steg mot ett mer jämlikt stadsbyggande. Genom att fokusera resurser och investeringar har vi möjliggjort en stadsutveckling som tidigare inte varit möjlig. Vi tillför nya stadskvaliteter och nya bostäder. Arbetet med fokusområden innebär att Stockholm fördelar investeringsresurser mer jämlikt, vilket är en förutsättning för att bygga ihop staden. Dessa satsningar måste nu fortsätta i Stockholms övriga fokusområden.

Ett Stockholm som jobbar

Förutsättningen för att fler ska få ett jobb är ett levande näringsliv. I Stockholm ska alla företag ha goda möjligheter att växa. Det ska vara lätt att starta och driva företag i vår stad. Mellan åren 2014 och 2018 ökade antalet företag i staden kraftigt. Även innan pandemin hade ekonomin dessvärre stannat av. Under krisen har den inbromsningen förbytts till en kraftig nedgång och många företagare i vår stad behöver nu kämpa för sin överlevnad. Vi delar inte alls finansborgarrådets häpnadsväckande bedömning att arbetsmarknaden i Stockholm är stark. Vår stad behöver ett styre som ser de utmaningar som företagare och löntagare står inför. Att inga nya initiativ tagits för att motverka arbetslösheten sedan pandemins utbrott gestaltar väl den passivitet som präglat den förda politiken.

Tack vare nationella insatser, som permitteringsstödet, finns många företag och jobb kvar som annars hade försvunnit. Stockholms stad har i bred politisk enighet beslutat om insatser som ansluter till dessa statliga beslut, såsom hyresreduktioner. Det har varit välkommet men i många fall väldigt begränsat. Exempelvis har stödet till kultur- och upplevelsesektorn bara bestått av omfördelning av det befintliga stödet.

Ska Stockholm återhämta sig snabbt efter krisen krävs mer av staden. Stockholms näringslivsarbete och arbetsmarknadspolitik behöver förbättras. Stockholm ska arbeta aktivt med etablering och nyföretagande i alla stadsdelar. En begränsning för många företag är idag bristen på lokaler, därför ska staden fortsätta arbeta utifrån målsättningen om att bygga 100 000 nya arbetsplatser till år 2030. Stödåtgärder för exempelvis hyresgäster och kultursektor behöver fortsätta respektive utökas så länge krisen begränsar ekonomin kraftigt. Insatser från staden ska säkerställa utbildningsinsatser så att arbetslösa kan få jobb och företagare inte behöver ställas inför det faktum att man inte hittar en lämplig person att anställa.

Ungdomsarbetslösheten minskade kraftigt i Stockholm mellan åren 2014 och 2018, bland annat tack vare aktiv arbetsmarknadspolitik och den framgångsrika 90-dagarsgarantin. Dessvärre är nu hela den minskningen och mer därtill försvunnen. På bara ett år har ungdomsarbetslösheten fördubblats utan att Stockholms stad beslutat om nya insatser. Denna passivitet är skadlig för staden, Stockholms näringsliv och inte minst för de berörda ungdomarna. Stockholm kan bättre än så här.

Vi vill fortsätta satsa på Stockholmsjobb och fler komvuxplatser. Det är insatser som tidigare visat positiva resultat. Försörjningsstödsnivåerna var år 2018 de lägsta på mer än 50 år samtidigt som

sysselsättningsgraden bland stockholmarna var rekordhög. Därför föreslår vi nu att staden återvänder till en ambitiös utbildnings-, arbetsmarknads och näringspolitik.

Välfärd ger trygghet

När människor är som svagast ska samhället vara som starkast. Ingen som bor i Stockholm ska lämnas efter. I svåra stunder ska samhället finnas där. Efter fyra års socialdemokratiskt lett styre minskade hemlösheten samtidigt som stödet stärktes till exempelvis barn i utsatta miljöer. Parallellt intensifierade vi stadens arbete med att förbättra arbetsvillkoren för stadens socialsekreterare. Detta arbete behöver fortsätta, socialtjänstens preventiva insatser ska prioriteras och kopplingen till skolan stärkas än mer.

Alla har rätt till en trygg ålderdom. Pandemin visar med all önskvärd tydlighet att Stockholms äldreomsorg behöver få bättre förutsättningar för att kunna leva upp till detta.

Grundläggande är att skapa arbetsvillkor för äldreomsorgens personal som skapar trygghet och kontinuitet samt säkerställer att personal får del av kompetensutveckling. Det borgerliga styrets beslut att avskaffa kraven på att minska andelen otrygga anställningar leder inte bara till ökad otrygghet för de anställda utan också till sämre kvalitet och mindre trygghet för de äldre. Vi är förvånade, givet det senaste årets utveckling, över att en sådan satsning uteblir i finansborgarrådets budgetförslag. Staden behöver nu göra en historisk satsning på äldreomsorgen. Parallellt med äldreomsorgslyftet behöver staden fortsätta att utveckla äldres rätt till en fungerande omsorg utifrån deras behov – som inte regleras i minutscheman. Biståndshandläggningen och beslutsfattandet inom hemtjänsten ska därför fortsatt förenklas. Det är inte stadens ekonomi utan äldres behov av hemtjänst som ska avgöra.

Det ska finnas ett rikt utbud av anpassade bostäder för äldre, både hyresrätter och bostadsrätter. Staden behöver jobba för en seniorbostadsgaranti. När man behöver bo med tillgång till mer stöd ska det vara enkelt att få plats på vård- och omsorgsboende. Därför vill vi utöka förutsättningarna för Micasa att bygga nya äldreboenden, motsätter oss som en konsekvens de beslut om att plocka kapital ur bolaget som nuvarande majoritet beslutat om samt de beslut om avveckling av äldreboenden som istället skulle kunnat fungera som exempelvis viktiga korttidsboenden.

Ingen äldre ska falla emellan stolarna vid utskrivning från vård och omsorg. Tryggt mottagande i hemmet ska finnas för alla invånare i staden som behöver det och staden ska genom uppföljning och utvärdering säkerställa att stadsdelarna ges förutsättningar att möta de faktiska behov som finns. Även här finns mycket att lära från hanterandet av pandemin och vi anser det självklart att en slutsats är att den medicinska kompetensen i äldreomsorgen behöver stärkas. Ett första alldeles självklart beslut borde vara att kommunalisera hemsjukvården. Detta har gjorts i hela landet med undantag av i Stockholmsregionen där ett fåtal moderatledda kommuner stoppade genomförandet för att en skatteväxling skulle leda till att dessa kommuner inte längre skulle kunna ha så låg kommunalskatt. Detta måste i anständighetens namn ändras.

Ett klimatpositivt Stockholm

Den klimatomställning som krävs globalt måste genomföras också genom lokala initiativ. Det kräver samarbete mellan medborgare, civilsamhälle, samhällsaktörer och företag. Ska en politik för ett hållbart klimat vara framgångsrik måste den bäras av alla, det går inte att vänta in att någon annan ska göra jobbet. Att såväl individer som företag måste involveras i arbetet är inte skäl för staden att vara passiv.

Konsekvenserna av klimatförändringarna kan aldrig bara bli ett individuellt ansvar, utan måste mötas med en radikal politik för att minska vår miljöbelastning och vårt uttag av jordens resurser. Stockholm är idag en av få städer vars utsläppsminskningar och ambitioner ligger i linje med FN:s 1,5-gradersmål. Vi ska fortsätta vara världsledande, inspirera till klimatomställning och sprida goda exempel som en stad som ligger i framkant. Som en stad vid vatten behöver Stockholm också förbereda sig för konsekvenserna av den klimatförändring som redan är ett faktum. Staden måste

säkras för att klara de utmaningar som ett förändrat klimat för med sig, så som skyfall, översvämningar och värmeböljor.

Stockholm ska vara en klimatpositiv stad senast år 2040. För att uppnå detta krävs stora satsningar på energieffektivisering, förändrade resmönster och ny infrastruktur. Stockholm ska driva på för lag- och regelförändringar i Sverige och i EU. Koldioxidlagring från biokraftvärmeverket Värtan ska skalas upp senast år 2025. Idag utgör anläggnings- och byggsektorn en av de sektorer som släpper ut mest klimatgaser, därför ska Stockholm driva på för en klimatneutral byggsektor till år 2040.

Stadens styrsystem måste utvecklas och ställas om för att i alla lägen bidra till minskad klimatpåverkan. Investeringar i klimatnytta ska vara mer lönsam än en motsvarande investering utan klimatnytta. Finansieringen av klimatinvesteringar ska stärkas genom att staden ger ut gröna obligationer. En modell för intern klimatkompensation ska utvecklas för att ge förutsättning för att staden kan medverka till utbyggnad av kolsänkor.

För att säkerställa att staden kan genomföra nödvändiga insatser för att ställa om samhället till minskad klimatpåverkan ska staden bibehålla och utveckla de verktyg som staden har rådighet över. Det är en självklarhet att staden ska fortsätta att äga, helt eller delvis, den viktiga aktören för stadens energiförsörjning, nämligen Stockholm Exergi. Det handlar både om att säkra den beredskap som det innebär att ha rådighet över energiförsörjning och om att säkra goda villkor för konsumenterna. Viktigast av allt i detta sammanhang är dock att säkerställa att staden kan driva och stärka arbetet för minskad klimatpåverkan från energiförsörjningen.

Ska Stockholm bli en hållbar stad krävs att vi transporterar oss på nya sätt. Stockholms stad ska inte subventionera flyget. Det ekonomiska stödet till Bromma flygplats ska därför avvecklas och staden ska driva på för att flygplatsen så snart som möjligt avvecklas till förmån för utvecklandet av en ny stadsdel. Privatbilismen ska minska och fler ska kunna välja kollektivtrafik, cykel och gång. Det kräver förändringar av stadsrummet med fler cykelbanor samt bättre och säkrare gångmiljöer. Att kunna ta sig fram till fots i hela vår stad ska vara en självklar möjlighet även vintertid. De rekordstora investeringar i utbyggnad av tunnelbanan som Stockholm bidragit med ska fortsätta och projektstarterna ska tidigareläggas genom att staden förskotterar medel. Framkomligheten för bussar måste öka. En stad byggd för oskyddade trafikanter är en vänligare och trevligare stad. Satsningarna på att förbättra det offentliga rummet ska fortsätta och ytterstaden ska prioriteras särskilt.

Stadens gröna rum ska bidra till både ekologisk och social hållbarhet. Mellan åren 2014 och 2018 gjordes rekordsatsningar på nya parker. Nya riktlinjer för planering, underhåll och anläggning av parker och grönområden har tagits fram. Arbetet med detta kommer att utvecklas. När staden växer krävs fler investeringar i den ekologiska infrastrukturen.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

I vår stad, och runt om i världen, ökar den politiska polariseringen och i dess spår följer en ökad otrygghet som skrämmer och begränsar människors frihet. Den liberala demokratin ifrågasätts och de värden som byggt vårt samhälle utmanas allt mer öppet.

De radikala politiska rörelserna uppträder ibland i städad skepnad där det underliggande våldet bara uttalas subtilt, eller som hotfulla debattörer i sociala medier och i värsta fall som våldsverkande extremister. Stockholm har högst påtagligt tagit del av denna radikaliserings av det politiska landskapet. Allt för många stockholmare möter hot och hatbrott i sin vardag. Attacken på Drottninggatan den 7 april 2017 var en tydlig påminnelse om vår sårbarhet, men också om den stora uppslutning som finns bakom samhällets kärnvärden. Stora påfrestningar har också skett senare, exempelvis vid nazistiska demonstrationer.

Vårt svar måste vara att stå fast vid den öppna staden. Mänskliga rättigheter ska få en mer framskjutet roll i stadens strategiska arbete och arbetas in i varje verksamhetsområde. Stadens trygghetsarbete ska intensifieras. De demokratiska målen ska ligga till grund för stadens

bidragsgivning till civilsamhället. Arbetet mot att förebygga radikalisering och våldsbejakande extremism fortsätter med utgångspunkt i den grundläggande inriktning som sju partier kom överens om under förra mandatperioden.

I Stockholm ska alla stadsdelar vara trygga. Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det arbete som påbörjades under förra mandatperioden med breda satsningar på både den fysiska tryggheten genom trygghetsfondens pengar och det förebyggande arbetet i skola och sociala verksamheter behöver i vissa fall fortsätta och i andra fall återupptas. Vi föreslår att sociala investeringsfonden och trygghetsfonden förlängs under hela budgetperioden. Stora satsningar har tidigare gjorts på de sociala insatsgrupperna och det är väsentligt att det arbetet fortsätter. Avhopparverksamheten ska stärkas och en första kontakt ska ske inom 24 timmar. Stadsdelsnämnderna ska få tillräckliga ekonomiska förutsättningar att jobba förebyggande både inom individ- och familjeomsorgen samt när det gäller att erbjuda mötesplatser för barn och unga. Samverkan med polisen ska förbättras ytterligare och samverkansavtal ska ingås även med kriminalvården. Samlokaliseringar tillsammans med andra myndigheter och aktörer ska prövas. Därtill ska den kraft som finns i Stockholms stadsutveckling användas för att stärka det offentliga rummet och bygga en tryggare stad.

Alla stockholmare ska kunna leva ett liv i trygghet och fritt från diskriminering. De höga ambitionerna för jämställdhet och mänskliga rättigheter ska kvarstå. Staden ska arbeta aktivt för ökad jämställdhet och de nationella minoriteternas rättigheter ska säkras. Arbetet med romsk inkludering ska tas tillvara och utvecklas ytterligare. Stockholm ska vara en aktiv förvaltningskommun av de tre nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska.

Arbetet för jämställdhet mellan män och kvinnor ska genomsyra alla politikområden. Så länge det är ett stort samhällsproblem att våldsutsatta inte kan finna skydd i ett nytt boende så borde det vara självklart att inte sälja ut de hyresrätter som kan ge just det skyddet. Vi behöver fortsätta arbeta för att förbättra jämställdheten. Det offentliga rummet ska värnas mot hat och hot. Vi vill se kraftfulla insatser mot mäns våld mot kvinnor. Det finns ett tydligt samband mellan anställningsvillkor och sexuella trakasserier. Osäkra och korta anställningar innebär mindre frihet och sämre möjligheter till utveckling. Därför behöver arbetsmarknaden bli mer jämställd och trygg.

Barns rättigheter ska värnas. Barnkonventionens införlivande i svensk lag innebär att viktigare beslut ska prövas utifrån barnets bästa. Det är förvånande att finansborgarrådets förslag till budget inte uppfyller detta lagstadgade krav. Varje budget bör innehålla en sådan. Denna budget prövas utifrån barnets bästa i bilaga 17.

Arbetet med medborgardialoger och medborgarbudget ska fortsätta. Invånarnas egna upplevelser och behov ska involveras i beslutsprocesser. Ett ökat inflytande över hur resurser fördelas ökar invånarnas delaktighet och stärker tilltron till den demokratiska processen.

Stockholms kulturliv är i nuläget hårt påverkat av coronapandemin. Kraftfulla insatser krävs för att det i grunden starka kulturlivet ska kunna fortsätta utvecklas. De förslag till begränsningar och likriktningar av kulturell verksamhet som emellanåt framförs i samhällsdebatten ska kraftfullt avvisas. Kulturen ska bidra till att göra Stockholm till en attraktiv stad för sina invånare och besökare. Vi har ledande museer och scener och ett kulturliv som bland annat bidragit till det svenska musikundret. Stockholms framgångsrika kreativa näringar är en följd av ett aktivt kulturliv.

Människors behov av att ta del av och utöva kultur grundläggs i unga år. Men deltagandet är ojämnt fördelat, därför sänktes avgifter i kulturskolan och tillgängligheten ökades under förra mandatperioden. Vi har utvecklat det framgångsrika arbetet med El Sistema och satsat på barnkultur. Tyvärr har utvecklingen nu vänts genom den borgerliga majoritetens kraftiga sparbeslut på kulturen sedan valet år 2018. Höjda avgifter i kulturskolan bygger nu nya barriärer för barn och ungas utövande av kultur samtidigt som det fria kulturlivet och biblioteken, när de behövs som

mest, fått allt sämre förutsättningar. Nedrustningen av kulturpolitiken gör nu att det finns än större behov av insatser för att garantera alla barn och ungdomars tillgång till kultur. Grundprincipen ska vara att barn eller ungdomar som vill gå en viss utbildning inom kulturskolan ska garanteras en plats.

Kulturens roll i stadsplaneringen ska stärkas. När nya stadsdelar utvecklas tar konsten plats i det offentliga rummet, men det är också viktigt att nya lokaler för kulturutövande och kulturkonsumtion skapas.

Möjligheten till idrottsutövande skapar möjlighet för stockholmarna att leva hälsosamma liv. Genom idrotten får barn och ungdomar en meningsfull fritid och ett socialt sammanhang. Genom idrottsmiljarden har stora investeringar i nya idrottslokaler skett. En ny idrottsmiljard budgeteras i vårt budgetförslag under mandatperioden för att fler ska få möjlighet att utöva idrott.

När Stockholm, och världen runt omkring oss, öppnar upp efter pandemin kommer det att finnas ett arbete att göra för att bygga upp gemenskaper, tillit och aktiviteter i offentligheten. Vi föreslår därför ett särskilt anslag för återstart Stockholm. Anslaget ska kunna sökas och användas för kultur-, förenings- och idrottsaktiviteter som bygger gemenskap.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholms ekonomi har historiskt sett varit en av landets absolut starkaste. Trots fyra år av stora utmaningar i form av ett omfattande mottagande av nyanlända och en kraftig tillväxt av antalet skolelever kunde viktiga satsningar göras mellan åren 2014 och 2018.

I vår snabbväxande stad behövs investeringar i nya skolor, äldreboenden, bostäder och infrastruktur. Mellan åren 2014 och 2018 ökade byggandet av bostäder, skolor och infrastruktur kraftigt. Det höga bostadsbyggandet, med en aktiv markpolitik och en ansvarsfull ekonomisk politik, har inneburit att Stockholm kunnat göra stora investeringar samtidigt som skulderna har hållits tillbaka.

Under år 2019 och 2020 har dock stadens ekonomi substantiellt försvagats. Det har gått så långt att Standard and Poor's kände sig tvingade att varna finansmarknaden för att Stockholm kan möta ett kommande sänkt kreditbetyg om inte politiken läggs om. Till följd av massiva statliga stöd under pandemin kommer resultatet vara starkt under år 2020. Till detta bidrar att staden under året vägrat att använda de resurser för välfärden som regering och riksdag beslutat om för att stärka välfärden. De resurser som skulle ha behövts i exempelvis äldreomsorgen för att bättre kunna möta pandemin har hela tiden hållits tillbaka medan den politiska ledningen sagt att kostnader till följd av pandemin ska ersättas. Nu ser vi resultatet. Medan staden ansöker om drygt 700 miljoner kronor för ökade kostnader till följd av pandemin så uppvisar stadsdelarna inga ökade kostnader alls för äldreomsorgen. De utlovade extra resurserna uteblev alltså helt till stadsdelarna. Allt för att kortsiktigt stärka driftsekonomin.

Det grundläggande problemet – den svaga underliggande ekonomin – finns dock kvar och kommer att bli synlig när statens tillfälliga stöd för pandemin upphört. Den skattesänkning som den borgerliga majoriteten drev igenom i ingången till en konjunkturavmattning och med vetskapen om en kommande demografisk utmaning framstår som allt mindre genomtänkt. Att staden nu långsiktigt i minskad utsträckning kan betala sina investeringar med egna driftsöverskott gör att lånebehovet ökar trots att de borgerliga partierna försöker begränsa nödvändiga investeringar.

Samma majoritet som år 2019 tvingats skriva ner byggprognoserna till hälften hade i september år 2020 levererat mindre än fem procent av årets mål för nya planerade bostäder. Detta bidrar till en allt svagare ekonomi eftersom exploateringsintäkterna på sikt kommer att sjunka drastiskt. Det är illa att bostadsbyggandet sjunker när bostadsbristen är hög. Det är illa för de berörda, för stadens ekonomi och för jobben på Stockholms arbetsmarknad. Allra mest illa är att detta till stor del beror på politisk oförmåga och ovilja att bygga. Flera av de stoppade byggprojekten har hindrats enkom av denna anledning. Att den borgerliga majoriteten efter att ha misslyckats två år i rad nu utlovar fortsatt höga målsättningar för byggandet år 2021 samtidigt som nämndernas budgetar minskar och

den politiska oförmågan kvarstår, gör att byggandet kommer fortsätta vara lågt och med det att stadens behov av ökad upplåning kommer att fortsätta stiga med den förda politiken.

Sedan valet år 2018 har den genomsnittliga månatliga ökningen av stadens skuldsättning, jämfört med perioden 2014 till 2018 ökat med 65 procent. En genomsnittlig månad under denna mandatperiod har stadens borgerliga ledning lånat 733 miljoner kronor. För att nu panikartat möta denna ökade skuldsättning genomför den politiska majoriteten redan idag – och föreslår i betydligt större utsträckning framöver – stora utförsäljningar. Ofta sker utförsäljningarna till kraftigt reducerade priser. Ombildningen av hyresrätter till bostadsrätter beräknas under år 2021 innebära att stadens tillgångar säljs till ett underpris motsvarande tre miljarder kronor. Utförsäljningen av Vällingby centrum som beslutades i förra årets budget har inte kunnat genomföras på grund av att ingen köpare visat sig villig att gå vidare med köpet.

Nu föreslår den politiska majoriteten en massiv privatisering av de lokaler som behövs för välfärden i en nivå som staden inte sett i modern tid. Trots att det är uppenbart att dessa lösningar ofta blir dyrare för skattekollektivet. Ett exempel är när den borgerliga majoriteten nu försöker frisera balansräkningen genom OPS-lösningar. Detta trots att Riksgälden i ett remissvar till staden år 2019 konstaterade att *”nackdelarna med OPS är otvetydiga och väl underbyggda. Fördelarna, i form av effektivitetsvinster, är mer osäkra och bygger främst på teoretiska ansatser som inte har kunnat beläggas empiriskt. Empirin talar snarare för att OPS tenderar att vara ineffektivt för den offentliga sektorn.”*

OPS-lösningar och de förtäckta orden om samverkan med privata aktörer syftar ytterst till att dölja det svarta hål som majoriteten skapat, men det är inte en hållbar lösning på behovet av investeringar i ett växande Stockholm. Det lär vara tydligt när det är slut på tillgångar att sälja ut. Ska stadens ekonomi vara långsiktigt hållbar behövs en driftsekonomi som i grunden är tillräckligt finansierad.

Stockholm behöver återgå till en politik som ser investeringar i välfärd, klimat och bostadsbyggande som välståndsskapande. Det behöver kombineras med en ansvarsfull politik utan ofinansierade skattesänkningar. Genom att genomföra en begränsad skattehöjning, budgetera realistiskt och öka exploateringsintäkterna genom högre bostadsbyggande skapar vi utrymme för nödvändiga investeringar i Stockholm.

Genom fortsatta investeringar i vår gemensamma stad får vi en bättre välfärd, en bättre tillväxt och fler i arbete. Grunden för den starka ekonomin är jobb. När fler får utbildning som leder till jobb och när människor som står långt från arbetsmarknaden får ett första jobb växer vårt samhälle. Redan innan pandemin ökade arbetslösheten i Stockholms stad. Med pandemin förstärktes den utvecklingen. Idag har ungdomsarbetslösheten mer än fördubblats. Denna budget innebär därför konkreta insatser för en arbetslinje där ungdomar, människor med funktionsnedsättning och nyanlända ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden istället för att drabbas av passivitet och behov av bidrag.

De kommande åren ökar både antalet äldre och antalet grundskolebarn i Stockholm. Proportionen mellan dem som är i yrkesför ålder i förhållande till dem som behöver utbildning och omsorg förändras. Det ställer vår stad inför nya utmaningar. Bara de kommande 10 åren beräknas antalet äldre över 80 år att öka med 40 procent. Det är en grupp som förtjänar en bra omsorg. Staden måste därför planera för såväl fler äldreboenden som en fungerande personalförsörjning. Den passivitet i personalfrågor som vi sett hittills under mandatperioden är inte hållbar. Att jobba i omsorgen måste bli mer attraktivt och ska det bli verklighet behöver staden öka tryggheten och förbättra arbetsförhållandena. Stadens äldreboendeplan är en bra grund för att bygga boenden utifrån behoven. Därför oroar både besluten att tömma Micasa på pengar som hade behövts för planering och de ideologiskt drivna ambitionerna att privatisera fler boenden. Det innebär mindre rådighet och sämre förmåga att möta behoven samtidigt som viktigt planeringsarbete blir förgäves. Ingenstans blir vikten av en långsiktigt hållbar finansiering av välfärden tydligare än i stadens förmåga att ge sina äldre en bra omsorg.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Stockholm är en framgångsrik stad som blir starkare av progressiv politik och en strävan mot jämställdhet och jämlikhet. Vi har nått långt och det finns skäl att vara stolt. Men så länge det finns barn i vår stad som inte klarar skolan, människor som drabbas av hemlöshet, arbetslöshet och utanförskap, så länge inte ungdomar kan flytta hemifrån och så länge stockholmarna lever över sina ekologiska tillgångar behövs en ny politik för ett jämlikt och hållbart Stockholm. Utgångspunkten är att Stockholm kan bättre.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Den budget vi presenterar är en fortsättning på arbetet från åren 2014 till 2018 för en stad för alla präglad av hållbarhet och sammanhållning. I denna budget redovisar vi konkreta förslag för fler jobb, starkare ekonomi, mer verkningsfulla klimatinsatser och en välfärd för alla. Det går före skattesänkningar och ideologiskt drivna privatiseringar.

Det är en politik i övertygelsen om att vi kan bättre än nu och att vi som samhälle blir starkare tillsammans.

Förutsättningar

Samhällsekonomiska förutsättningar

Global lågkonjunktur till följd av pandemin

Den pågående pandemin sätter djupa spår i den globala ekonomin. Preliminär statistik visar att BNP i euroområdet föll med 12,1 procent det andra kvartalet 2020 jämfört med kvartalet före. Nedgången var särskilt djup i Spanien med sin stora turistsektor, där BNP minskade med 18,5 procent. Även Storbritanniens ekonomi har drabbats hårt och BNP minskade med drygt 20 procent andra kvartalet, jämfört med det föregående. I USA föll BNP med 9,5 procent under samma period, medan tillväxten i Kina där nedstängningarna var som störst i början av året, ökade det andra kvartalet. Trots stora globala BNP-fall märks en ökad optimism om den ekonomiska utvecklingen. Detta avspeglas i återhämtningen på de internationella aktiemarknaderna och i olika enkätbaserade indikatorer som till exempel inköpschefsindex. Internationella valutafonden, IMF, bedömer att global BNP minskar med 4,9 procent i år, efter att ha ökat med 2,9 procent år 2019. Den globala tillväxten väntas sedan uppgå till 5,4 procent år 2021.

Sveriges ekonomi drabbas hårt

Sveriges BNP sjönk med 8,3 procent under andra kvartalet 2020, jämfört med första kvartalet 2020. Fallet i BNP är det största för ett enskilt kvartal enligt SCB:s tidsserie som börjar 1980. Enligt den senaste prognosen från Konjunkturinstitutet (KI) finns det nu tecken på att det blir en stark rekyl uppåt det tredje kvartalet. Ökad efterfrågan från omvärlden och leveranskedjor som åter fungerar bidrar till att exporten tar igen mycket av den tidigare nedgången.¹ På arbetsmarknaden dröjer dock vändningen ännu ett tag. Det andra kvartalet minskade sysselsättningen med 1,9 procent och arbetslösheten steg till 9,2 procent av arbetskraften i juni (att jämföra 7 procent andra kvartalet 2019). Utan de åtgärder som riksdag och regering genomfört för att stödja företagen och hålla uppe sysselsättningen bedömer KI att effekterna på arbetsmarknaden hade varit ännu större. Under det andra kvartalet har nära en halv miljon personer varit korttidspermitterade inom ramen för det statliga stödsystemet. Enligt KI:s senaste prognos väntas arbetslösheten fortsätta stiga och uppgå till nära 10 procent det i slutet av 2020, varefter den vänder nedåt. För helåret 2020 beräknar KI att Sveriges BNP minskar med 3,6 procent för att sedan öka med 3,5 procent 2021. Lågkonjunkturen förblir trots detta synnerligen djup även nästa år.

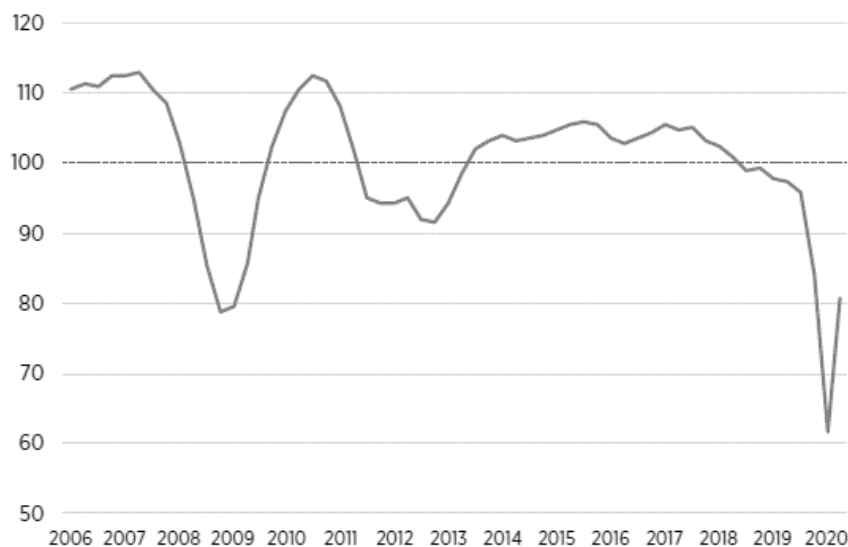
Tydlig nedgång i Stockholmskonjunkturen

Vid en jämförelse mellan landets olika regioner har Stockholmsregionen drabbats särskilt hårt av pandemin. Under det första kvartalet sjönk Stockholmsbarometern som mäter både hushållens och näringslivets syn på ekonomin med 34 enheter, till ett indexvärde på 60,4. Det är den i särklass största nedgången och den lägsta nivån som någonsin uppmätts för Stockholmsbarometern.

Under andra kvartalet steg indikatorn åter med 19 enheter till 81, vilket fortfarande är långt under genomsnittet på 100 och betyder att konjunkturläget är mycket svagt. Pandemins ekonomiska följdverkningar har varit särskilt tydliga i urbana globala miljöer och Stockholms besöksnäring har drabbats hårt. Införda restriktioner, sociala distansering och oro för smittspridning har kraftigt minskat efterfrågan för hotell och restauranger, transportnäringen och olika personliga och kulturella tjänster. I diagrammet nedan syns även det stora konjunkturfallet 2009 till följd av den globala finanskrisen. Nedgången var markant, men återhämtningen år 2010 var också mycket stark.

¹ Konjunkturläget september 2020

Stockholmsbarometern, 2006 till och med andra kvartalet 2020

Anm: Barometerindikator baserad på både hushåll och företag i Stockholm. Index, medelvärde = 100. Säsongsrensade värden.

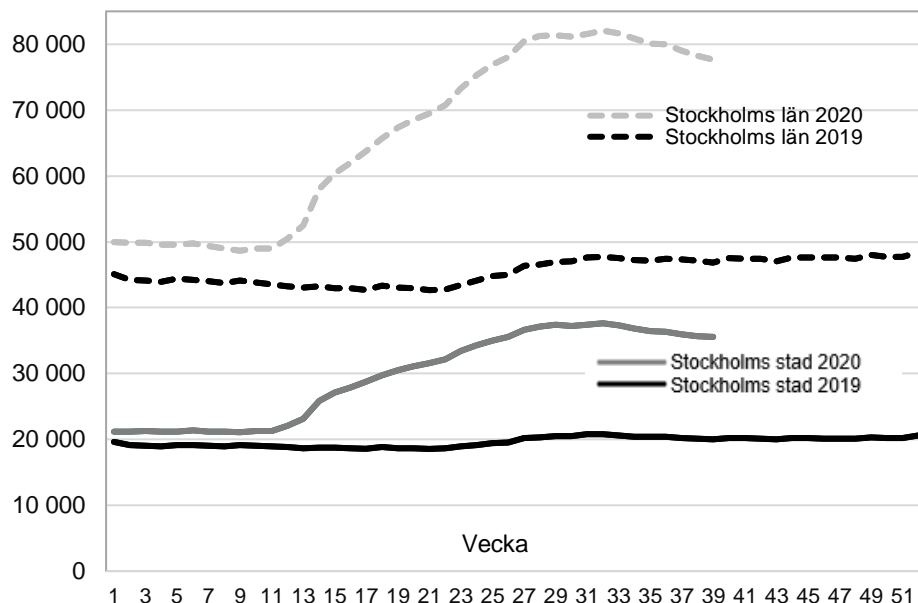
Källa: Stockholms Handelskammare i samarbete med Konjunkturinstitutet.

Arbetslösheten i Stockholms stad stiger

Sedan mars månad 2020 har arbetslösheten i Stockholm liksom i hela Sverige stigit kraftigt med anledning av pandemin. Statistiken i diagrammet visar utvecklingen av antalet öppet arbetslösa till och med vecka 39. Som öppet arbetslösa räknas arbetssökande utan arbete som aktivt söker och omgående kan tillträda ett arbete och som inte deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Antalet öppet arbetslösa i Stockholms stad har ökat dramatiskt sedan i mars. Från att ha legat på omkring 20 000 per vecka under flera år, ökade antalet öppet arbetslösa till 36 000-37 000 under juni och juli. Ökningen har dock planat ut och från och med slutet av augusti syns en liten minskning i såväl länet som staden. Arbetsförmedlingen ser tecken på att ekonomin kommit igång och att fler nu lämnar Arbetsförmedlingen för arbete eller utbildning än som skriver in sig. De som snabbt kommer tillbaka i jobb är de som har en utbildning och som redan är etablerade på arbetsmarknaden.

Arbetslösheten har ökat i alla grupper, men ökningen är särskilt kraftig bland unga. Pandemin har slagit hårt mot branscher som hotell, restaurang och handel där tillfälliga anställningar är vanliga och där det finns många ingångsjobb. Situationen är också svår för utrikes födda som är nya på arbetsmarknaden, men även för dem som redan var arbetslösa innan pandemin. Arbetsförmedlingen bedömer att läget på arbetsmarknaden kommer att vara fortsatt allvarligt under 2020 och 2021. Långtidsarbetslösheten väntas stiga från redan höga nivåer.

Öppet arbetslösa (antal) inskrivna hos Arbetsförmedlingen i Stockholms län och Stockholms stad vecka 1, 2019 till vecka 41, 2020

Källa: Arbetsförmedlingen

Krisen väntas även skynda på strukturomvandlingen på arbetsmarknaden, vilket leder till att vissa jobb inte kommer tillbaka och att tudelningen på arbetsmarknaden riskerar att förvärras. Det är framförallt utbildad arbetskraft som efterfrågas och en slutförd gymnasieutbildning är det viktigaste. Trots att arbetslösheten ökar och många har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden är bristen på arbetskraft fortfarande ett stort hinder för tillväxten i Stockholm. I det privata näringslivet är det särskilt stor brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens inom IT-sektorn och inom bygg och anläggning. Även inom offentlig sektor är bristen på kvalificerad arbetskraft stor och förväntas öka, främst inom vård- och omsorg och pedagogiska yrken. Fler behöver vägledas till att utbilda sig inom bristyrken.

Budgetens finansiering

Skatteunderlagsutvecklingen

Stadens finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter. Storleken på dessa beror i sin tur på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Prognosen för stadens finansiering baseras på Sveriges kommuner och regioners (SKR) skatteunderlagsprognos. I tabellen nedan redovisas SKR:s två senaste skatteunderlagsprognoser och regeringens prognos från budgetpropositionen. Enligt SKR är utsikterna för såväl konjunkturen som det kommunala skatteunderlaget mycket osäkra, med anledning av pandemin.

Redan under 2019 var ökningen av skatteunderlaget nästan en procentenhet lägre än året innan, främst till följd av en minskning av antalet arbetade timmar. För 2020 räknar SKR med en ytterligare inbromsning av skatteunderlaget till följd av sämre arbetsmarknad och färre arbetade timmar. Att skatteunderlagstillväxten inte blir ännu lägre förklaras av en mycket kraftig ökning av inkomster från arbetslöshetsersättning och sjukpenning, delvis till följd av tillfälliga åtgärder som beslutats för att mildra effekterna av pandemin. Under 2021 väntas konjunkturen återhämta sig och lönesumman ökar igen. Skatteunderlaget förväntas dock dämpas av att de beskattningsbara sociala ersättningarna minskar när "covid-19-åtgärderna" fasas ut. Dessutom dämpas skatteunderlaget av förslaget i budgetpropositionen om höjt grundavdrag för personer som fyllt 65 år. Det resulterar i att skatteunderlagstillväxten år 2021 blir nästan lika låg som under finanskrisens värsta år, 2009.

Utvecklingen 2022–2023 bygger på en kraftig konjunkturåterhämtning med stark sysselsättningstillväxt, tilltagande löneökningar och ett skatteunderlag som närmar sig den historiskt genomsnittliga takten på 4 procent tillväxt per år.

I budgetpropositionen för 2021 föreslås ytterligare 10 mdkr i generella medel till kommuner och regioner för 2021 och 5 mdkr år 2022. För 2023 aviseras ingen ökning. De generella bidragen fördelas utifrån befolkningens mängd och Stockholms stad beräknas erhålla 660 mnkr år 2021. Dessa medel ingår i skatteunderlagsprognosen genom regleringsposten. Vidare aviseras ett permanent tillskott på 4 mdkr per år till äldreomsorgen som fördelas utifrån hur många invånare som är över 70 år i kommunen och staden beräknas erhålla 271 mnkr år 2021.

Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring

	2019	2020	2021	2022	2023	2019–2023
SKR okt 2020	2,8	1,9	1,5	3,5	3,5	14,5
BP sept 2020	2,9	2,0	2,2	3,6	3,9	15,5
SKR, aug 2020	2,8	2,4	1,3	3,9	4,0	15,2

Källa: SKR

Konsekvenser av covid-19 för staden

Krisen till följd av covid-19 har haft en stor påverkan på stadens verksamheter och ekonomi. Främst har pandemin påverkat stadens invånare och anställda. Medarbetare inom omsorgen mötte smittan i ett tidigt skede och med risk för sin egen hälsa har de gjort viktiga insatser under pandemin. Även andra yrkeskategorier har gjort insatser som ofta varit långt bortom det som kan förväntas och krävas av dem. De insatser som gjorts och de lärdomar som dragits under år 2020 kommer vara viktiga för det stadens arbete framöver.

Trots dessa heroiska insatser är det uppenbart att stadens beredskap inte varit god nog eller i enlighet med de krav som lagen ställer på kommuners beredskap inför kriser. De utvärderingar som kommer göras kommer bidra med viktig kunskap för att stärka stadens förmåga inför kommande pandemier och kriser.

De problem som uppenbart funnits inom flera områden kräver dock åtgärder i närtid. Pandemin är inte över och när detta skrivs går trenden åt fel håll. Stadens ledning har uppvisat oförmåga att tillräckligt snabbt fatta beslut om exempelvis kohortvård och att möta upp smittspridning i trångbudda områden. De problemen tillsammans med beslut för att nå fler trygga anställningar i äldreomsorgen behöver adresseras snarast för att undvika att krisen förvärras ytterligare.

Inriktningen för stadens arbete att begränsa smittspridning med särskilt fokus på riskgrupper, upprätthålla prioriterade verksamheter samt verka för ökad trygghet genom att förstärka myndigheternas budskap är i grunden riktigt. Under hösten 2020 och under år 2021 måste staden arbeta för att lyckas med denna inriktning.

Åtgärder för att begränsa smittspridning

För att begränsa smittspridningen och skydda riskgrupper behöver samtliga nämnder vidta åtgärder vid behov som till exempel möjlighet till kohortvård, stärkt bemanning och fler trygga anställningar inom äldreomsorgen.

Vid behov kan nämnder och styrelser behöva begränsa tillgängligheten till publika verksamheter och tillsynsbesök som genomförs av exempelvis miljö- och hälsoskyddsnämnden kan behöva skärpas för att minska smittspridning i offentliga miljöer. Kontakter mellan staden och dess medborgare, särskilt om dessa tillhör riskgrupper, kan komma att behöva förändras och staden har här ett särskilt ansvar att digitalisera fler kontaktyvägar.

Även under år 2021 kommer sannolikt möjligheten att bedriva publika verksamheter vara begränsade. Staden behöver därför ha en beredskap att stödja de verksamheter som drabbats allra hårdast av denna begränsning.

Omställning för att upprätthålla stadens verksamhet

Genom samverkan och innovativa idéer behöver nämnder och bolagsstyrelser fortsätta arbetet med att hitta lösningar på helt nya utmaningar. Nämnderna har i stor utsträckning ställt om till en digital arbetsmiljö för de grupper av anställda som kan arbeta hemifrån. Detta arbete behöver fortsätta och utvecklas med beaktande av att staden ska skapa en god arbetsmiljö. Gymnasieskolan, komvux och sfi och kulturskolan övergick under vissa tider till distans- och fjärrundervisning. Omställningen gick på skolans område relativt bra även om det här finns tydliga utvecklingsområden för framtida distansundervisning, inte minst när det gäller stödet till elever med särskilda behov.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser har under året dragit lärdomar kring innovation och utveckling. De lärdomarna behöver förbättra arbetet framåt.

Lärdomarna av covid-19 påverkar stadens framtida arbetssätt

Följderna av pandemin har en stor påverkan på stadens verksamheter och ekonomi. Skatteintäkterna har minskats samtidigt som statsbidrag ökat. Den djupa lågkonjunkturen till följd av pandemin riskerar medföra att staden får ett betydligt sämre ekonomiskt utgångsläge för de kommande åren. Det ställer höga krav på stadens arbete för en budget i balans och en långsiktigt hållbar ekonomi genom effektivt resursanvändande, förenklade och standardiserade processer, en effektiv lokalförsörjning samt samverkan med både interna och externa aktörer för att hitta nya arbetssätt. Stadens hantering av den pågående pandemin bidrar till många erfarenheter och lärdomar som analyseras och omsätts i utvecklade planer och operativ handling. Krisberedskap och arbetet med att utveckla förmåga för civilt försvar behöver förbättras och ska därför knytas samman i en sammanhållen beredskapsplanering för ökad motståndskraft oavsett oönskad händelse.

Under de extraordinära förhållanden som pandemin innebär har samverkan stärkts, både externt och internt inom staden. Pandemin visar också att behovet av förstärkt samarbete är stort. De avvägningar som uppstått i gränslandet mellan omsorg och vård och otydligheten såväl avseende ansvar som praktiskt genomförande visar på att stadens förmåga avseende både vård och omsorg behöver förstärkas. Samverkan med regionen behöver bli bättre. Finansborgarrådets uppfattning att samarbetet med Region Stockholms hälso- och sjukvård varit god delar vi inte alls. Effekterna av covid-19 på arbetsmarknaden kommer ställa stora krav på att staden mobiliserar sina insatser med utgångspunkt i att antalet personer som söker jobb ökar. Avsaknaden av politiska beslut om arbetsmarknads- och utbildningsinsatser under år 2020 har förvärrat läget och kommer göra utmaningen desto större under år 2021. Ett särskilt fokus måste nu läggas på de individer som står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden. En förutsättning för detta är högre ambitioner från stadens ledning samt ett välfungerande och tätt samarbete med näringslivet och staten genom Arbetsförmedlingen.

Följderna av covid-19 har fått betydande negativa konsekvenser för flera delar av näringslivet i Stockholms stad. Det ställer stora krav på att staden arbetar i enlighet med stadens näringslivspolicy som ett strategiskt verktyg för att säkerställa näringslivets återhämtning för fortsatt företagsamhet, tillväxt och välfärd. Särskilt fokus behöver riktas på att stödja besöks-, upplevelse- och kultursektorn.

Kommunkoncernens investeringar

Stockholm har en historiskt hög investeringstakt med många planerade och pågående projekt. En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs och att infrastrukturen utvecklas. Det långsiktiga målet i Stockholms stad är att det ska byggas 140 000 nya bostäder mellan 2010 och 2030 varav 70 000 bostäder mellan 2019 och 2025. Därtill kommer investeringar i gator, parker, idrottshallar, förskolor, skolor, gruppboende och äldreboenden. Stockholm har höga ambitioner inom klimat och miljö. Investeringar i energieffektiviseringar och lösningar som minskar stadens klimatpåverkan ska prioriteras och klimatanpassningsåtgärder genomföras. Staden har därutöver stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen innebär att ett växande Stockholm på många ställen blir tätare och mer sammankopplat.

För att begränsa skuldökningen behöver staden såväl säkra en god driftsekonomi som exploateringsintäkter till följd av ett högt bostadsbyggande. Staden behöver därtill prioritera bland investeringarna. Genom en grundläggande god ekonomi i staden och en långsiktig planering utifrån de behov som identifieras säkerställs en god egenfinansieringsnivå. Genom att skapa detta på stadsövergripande nivå kan staden också genomföra investeringsprojekt som var för sig skulle kunna vara mindre lönsamma eller kunna bidra med en god egenfinansiering.

Att likt finansborgarrådet förespråka att privata aktörer ska ta ett större ansvar såväl för bostadsbyggande som byggande av skolor och äldreboende innebär förutom den uppenbara risken att behoven inte tillgodoses en långsiktigt försämrade driftsekonomi. Som ovan refererats varnade Riksgälden Stockholms stad för en övertro på att OPS-lösningar skulle vara en genväg till ökad investeringsvolym. Tvärtom konstaterade expertmyndigheten att systemet riskerar innebära både högre transaktions- och finansieringskostnader för Stockholms stads skattebetalare.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

Ökade resurser krävs för att finansiera de omfattande investeringar som behövs för att möta stadens befolkningstillväxt. Det ställer krav på prioriteringar i investeringsverksamheten, och en kostnadsmedvetenhet i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna. Eftersom de finansiella resurserna är begränsade behöver prioritering ske mellan stadens framtida investeringsprojekt. Kommunfullmäktige har därför fastställt en investeringsstrategi (bilaga 3). Denna har legat till grund för nämndernas/bolagsstyrelsernas 5-åriga investeringsplaner i budget 2021. Stadens planerade investeringsprojekt har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som måluppfyllelse, resultatpåverkan, driftskostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden och tidsprioritet.

Det är viktigt att tidigt, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Vilken investeringstakt som är ekonomiskt hållbar beror inte bara på storleken på investeringsutgifterna, utan även på i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel. Lönsamheten i exploateringarna kommer att vara avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med. Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastrukturlösningar. Detta innebär också god ekonomisk hushållning, eftersom det blir möjligt att utnyttja redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social service.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som finns att tillgå och som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är vad det långsiktiga ekonomiska utrymme medger utan att befintlig verksamhet och andra angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange hur kassaflödet ska styras utifrån en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med god finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Staden behöver

avseende investeringarna åter ha en egenfinansieringsgrad som den som gällde mellan år 2014 och år 2018.

Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. Staden ska därför ha en hög grad av egenfinansiering av investeringarna. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader. Målsättningen är 100 procent egenfinansiering av dessa.

Lönsamma lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som även täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar inte resultaträkningen sett över en längre period. Investeringarna och nyupplåningen kommer dock att ha en påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal är det därför viktigt att prioritera även bland lönsamma investeringar.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar är i infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Underlag från nämnderna för kommande år visar en fortsatt hög investeringstakt. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till den investeringsplan för stadens nämnder som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Exploateringsnämnden, Fastighetsnämnden och Trafiknämnden visar fortsatt höga investeringsnivåer, bland annat för att uppnå kommunfullmäktiges mål om att planera för 140 000 bostäder mellan 2010 och 2030 varav 70 000 bostäder mellan 2019 och 2025. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering bedöms kunna uppgå till betydande belopp under planeringsperioden och prognosen visar en något högre inkomst jämfört med 2020. Ska dessa inkomster bestå behöver dock politiska beslut som leder till ökat bostadsbyggande fattas av ansvariga nämnder. Här är utvecklingen under 2019 och 2020 starkt oroväckande. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort. Flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Ersättningsinvesteringarnas andel av stadens totala investeringsvolym bedöms uppgå till cirka 25 procent.

Bolagens investeringar

Bolagskoncernens investeringsverksamhet är koncentrerad till fastigheter och infrastruktur. Under de närmsta åren består investeringarna främst av nyproduktion av bostäder, skolinvesteringar och investeringar hos Stockholm Vatten och Avfall AB. Bolagen planerar för investeringar om totalt cirka 40 mdkr under den närmsta treårsperioden.

De stora investeringsvolymerna kräver noggrann styrning och uppföljning av projekten. God ekonomistyrning är en förutsättning för ekonomisk stabilitet. Nödvändiga ersättningsinvesteringar får inte trängas ut av nyproduktionsprojekt.

Den höga investeringsvolymen förutsätter också rimlig och långsiktig avkastning. Ett starkt resultat tillsammans med optimerat driftnetto bidrar till detta. Detta innebär också att självfinansieringsgraden på sikt ökar, vilket är nödvändigt för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s projekt SFA, Stockholms Framtida Avloppsrening, är det enskilt största projektet. Den totala budgeten för projektet beräknas till närmare 9,2 mdkr inklusive räntor under byggtiden. Stockholm Vatten och Avfall AB har även ett flertal större investeringar inom andra områden, bland annat i ny sorteringsanläggning, befintligt ledningsnät och i utbyggnad av exploateringsområden.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansierare i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Medfinansiering av nya

projekt ska endast ske i undantagsfall. Ansvarig huvudman ska bära sina egna investeringar. Totalt har beslutade åtaganden för staden om drygt 10 mdkr skuldförts i enlighet med ingångna avtal.

Under perioden 2021–2023 beräknas utbetalningarna till medfinansiering uppgå till cirka 4 mdkr. Utbetalningarna avser medfinansiering av bussterminalen vid Slussen, tvärbanans Kistagren och utbyggnad av tunnelbanan i enlighet med Stockholmsöverenskommelsen. I beloppet ingår även förskottering för kollektivtrafikobjekten i Sverigeförhandlingen; Tunnelbanan Älvsjö-Fridhemsplan, Roslagsbanan till City och Spårväg syd. En delbetalning av stadens bidrag till projekt Stockholms ström för förstärkning och förnyelse av elnätet i Stockholmsregionen förväntas också ske under perioden.

Staden ska aktivt pröva möjligheterna till EU-finansiering för de stora infrastrukturprojekt som syftar till ett klimatneutralt Europa år 2050 och kan definieras inom ramen för bland annat European Green Deal Call.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse. Regeringen tillsatte i september 2020 en kommitté för att titta närmare på bland annat god ekonomisk hushållning och balanskravet. Utredaren kommer att lämna sitt slutbetänkande i september 2021 vilket innebär att eventuella förändringar troligen tidigast kan träda ikraft under 2023.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som en hög nivå på investeringarna och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Målen för verksamhet och ekonomi anges i budgetens inledning. Vidare har staden fastställt sex finansiella mål för 2021 som redogörs nedan.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för 2021 ska uppgå till 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Detta mål visar hur stor del av stadens löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från bolagskoncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett

bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34 procent på lång sikt och 30 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34 procent. Under planeringsperioden kan dock soliditeten kortsiktigt komma att minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Samband mellan investeringar och ekonomiskt utrymme

Stadens investeringar medför årliga drift- och kapitalkostnader, som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Sådana projekt motiveras utifrån andra än ekonomiska skäl och belastar stadens löpande ekonomi. Investeringsvolymen måste anpassas efter stadens finansiella resurser, annars kommer utrymmet för befintlig verksamhet och andra nya angelägna behov att behöva begränsas. Det långsiktiga målet för staden är att kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader (inklusive kapitalkostnader) inte överstiger 7 procent.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla givna budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Målet är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet på helår, ska vara högst +/- 1 procent.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

I detta avsnitt beskrivs gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Direktiven rör prioriterade områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Klimatpolitiken – hela stadens ansvar

Stockholm ska vara en klimatpositiv fossilfri stad senast år 2040. Stadens organisation ska vara fossilfri senast år 2030. Klimat- och miljöarbetet är grundläggande för en hållbar stadsutveckling i enlighet med stadens miljöprogram 2020-2023 och klimathandlingsplan 2020-2023. I handlingsplanen formuleras stadens klimatbudget med åtgärder och beting till år 2023 och en ambition för totala klimatutsläpp till år 2040.

Klimatpolitiken behöver handla om att bygga ett starkare och mer hållbart samhälle. Vi kan genomföra klimatomställningen så att alla kan känna trygghet i omställningen. Med gemensam kunskap, gemensamt arbete och gemensam plikt känsla.

I Stockholm har vi kommit en bit på väg. Vi kommer snart att uppnå vår del av Parisavtalet, vi är på väg mot en klimatpositiv fjärrvärme, vi är en av de storstäder som har renast luft och renast vatten och vi bygger klimatsmart. Innovation på klimatområdet driver också jobb och export. Stockholm får många besök som vill se och lära av oss. Svenska företag som utvecklar klimatsmarta lösningar för Stockholms stad kan exportera och anställa fler. Vi är på rätt väg, men det behövs mer. Ska vi klara klimatomställningen på riktigt så krävs strukturella reformer och gemensamma investeringar.

För att nå målen på kort och lång sikt fördelas beting till nämnder och bolagsstyrelser som får i uppdrag att upprätta en klimatbudget med målet att bidra till klimatomställningen.

Investeringarna i klimatåtgärder ska öka

Stockholms stad har haft heltäckande miljöprogram sedan år 1976. Nu finns även en klimathandlingsplan som konkretiserar de klimatrelaterade målen i miljöprogrammet. Uppföljningen av dessa styrdokument är mycket viktig för att veta om staden är på rätt väg och vart extra insatser behöver sättas in.

I uppföljningen är det viktigt att använd energi (nettoenergi) mäts och presenteras framför tillförd energi för att säkerställa energieffektiva byggnader och teknikneutralitet mellan uppvärmningssystem.

Utbyggnaden av fjärrvärmerna i Stockholm har gjort att uppvärmningen av staden idag nästan är fossilfri. Fjärrvärmerna kan ytterligare några år senare göra Stockholm till en klimatpositiv stad. Genom att avskilja koldioxid från kraftvärmeverkens rökgaser kan de permanent lagras i geologiska formationer såsom tömda olje- och gasfält eller djupa saltvattensakvifärer. Bara i Stockholm finns en potential att skapa en kolsänka på mer än 2 miljoner ton koldioxid per år, vilket är mer än samtliga utsläpp från staden idag. Stockholm Exergi är därför helt avgörande för att staden ska kunna bli klimatpositiv. Stockholms stad måste därför fortsätta att äga Stockholm Exergi. Staden ska utreda hur ett eget lokalt system för klimatkompensation där merkostnaderna används för att finansiera investeringar och drift av BECCS tillsammans med Stockholm Exergi. Till dess att ett internt system för klimatkompensation är på plats ska staden använda befintliga system för klimatkompensation t.ex. för stadens flygresor och uppvärmning.

Stadens fastighetsägande är långsiktigt och energieffektivisering är högt prioriterat. Enligt stadens mål ska utsläppen minska genom energieffektivisering, men istället för att minska har energianvändningen ökat. För att vända denna trend behövs tydligare styrning och mer resurser. Stockholm ska ta efter andra kommuner och regioner och ta fram ett förslag för att använda lägre kalkylränta vid energieffektiviserande renoveringar.

En annan åtgärd för att öka takten i energieffektiviseringsarbetet är att koppla upp fastigheter för att övervaka och styra de tekniska systemen med digitalisering, automatisering och AI. Det handlar om exempelvis värme, ventilation, larm och hissar. Av stadens förvaltningar och bolag är det idag endast SISAB som utvecklar och använder detta system. De är också de enda som överträffat sina effektiviseringsmål varje år. Stadens samtliga bolag och förvaltningar som äger och förvaltar byggnader måste använda sig av digitalisering, automatisering och AI i sin fastighetsdrift.

Klimatomställningen av transportsektorn handlar till stor del om elektrifiering. Idag finns dock kapacitetsbrist i Stockholms elnät, främst på stamnäts- och regionnätetsnivå. Bristerna handlar om att hantera höga effekter. Staden behöver en proaktiv strategisk planering för elnätet. Det kan inte hänvisas till marknaden. Stockholms stad måste skyndsamt bjuda in andra kommuner, regionen, elnätsbolag och fjärrvärmebolag för att samordna en strategisk planering av de nationella, regionala och lokala elnäten.

En stor del av klimatpåverkan kommer från den mat vi äter. För att klara mål om minskade utsläpp från maten måste vi tillsammans ta ansvar för hur vi gemensamt kan erbjuda klimatsmarta måltider i våra offentliga verksamheter. Staden måste skyndsamt ta fram en modell för att beräkna, följa upp och redovisa miljö- och klimatpåverkan från stadens måltider. Utan en sådan modell är det svårt att ställa samordnade krav i upphandlingar och ta fram relevanta mål och indikatorer. När modellen är klar behöver matstrategi, riktlinjer och kostpolicy uppdateras med konkreta mål angående utsläpp och matsvinn som följs upp via stadens ledningssystem ILS. Matstrategin behöver också revideras så att innebörden av vegetarisk mat följer Livsmedelsverkets definition samt att det förtydligas att veganska alternativ alltid ska kunna erbjudas i stadens verksamheter. För att samordna stadens arbete kring mat och måltider ska staden inrätta en kostenhet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta för att uppnå målen i Stockholms stads miljöprogram 2020-2023, klimathandlingsplan 2020-2023 inklusive utsläppsbeting, klimatbudget samt andra styrdokument kopplade till miljöprogrammet i verksamhetsplanerna
- nämnder och bolag som har utsläppsbeting i klimathandlingsplanen ska arbeta in dessa i sina verksamhetsplaner och beskriva vilka aktiviteter/åtgärder som ska genomföras, så att uppföljning kan ske på åtgärd och beting. De nämnder och bolag som inte har beting ska beskriva i verksamhetsplan vilka åtgärder de avser vidta inom sina respektive verksamheter utifrån rådighet
- arbeta för en fossilfri organisation senast till år 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi i egen och upphandlad verksamhet
- utifrån en lägre kalkylränta för energieffektiviserande renoveringar samt intensifiera arbetet med sådana åtgärder
- arbeta mot avveckling av fossil olja för uppvärmning senast år 2025
- arbeta för att användningen av fossil plast ska fasas ut så långt som möjligt i stadens verksamheter
- säkerställa att alla politiska beslut i Stockholms stad strävar mot målen om minskad andel fossilbaserade transporter till förmån för hållbart resande och miljöeffektiva transporter
- arbeta med att säkerställa en stärkt biologisk mångfald
- arbeta för ett klimatanpassat Stockholm med fokus på att prioritera och åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att reducera stadens sårbarhet
- stärka stadens förmåga att hantera effekter av värmeböljor och andra klimatrelaterade risker
- minska kommunkoncernens klimat- och miljöpåverkan genom ökad andel ekologiska och klimatsmarta livsmedel i verksamheterna
- öka tillgängligheten till återvinning exempelvis genom ökat öppethållande på återvinningscentralerna samt fler mobila återvinningscentraler
- minimera verksamheternas tjänsteresor med flyg och bil

- bidra till avvecklingen av Bromma flygplats i syfte att omvandla området till Bromma parkstad.

Samverkan för en trygg och säker stad

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Arbetet för att stärka kommunkoncernens trygghetsskapande kapacitet är en prioriterad uppgift som ska syfta till ökad trygghet och säkerhet genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete för att stoppa rekryteringen till kriminalitet. Uppföljningsarbetet ska syfta till att utveckla och vidga de insatser som ger effekt. Åtgärder ska vidtas för att säkerställa att alla känner trygghet i det offentliga rummet. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska ha en god beredskap att trygga alla som befinner sig i Stockholm vid oförutsedda händelser. Stadens säkerhetsprogram är vägledande för stadens metod- och strategiarbete. Samarbetet med polis och civilsamhälle är centralt.

Tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att barn och unga ska ha god hälsa och inte hamna i missbruk, kriminalitet eller andra sociala problem. Därför är ett långsiktigt trygghetsarbete tätt sammankopplat med vikten av att alla barn får bra uppväxtvillkor och att alla barn får förutsättningar och stöd för att klara kunskapsmålen. I ett Stockholm för alla får barn och unga växa och utvecklas i skolan istället för att rekryteras till gängen. Genom att investera i barnen och deras utveckling lägger vi grunden för jämlikhet, sammanhållning och trygghet. Den samlade forskningen pekar på att det är de förebyggande insatserna som gör verklig skillnad för ett tryggt samhälle med trygga individer.

Utöver intern samverkan är det angeläget att staden initierar och deltar i relevanta samarbeten med viktiga myndigheter och aktörer såsom Polisregion Stockholm, Region Stockholm, Kriminalvården, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Områden i staden med hög brottslighet och otrygghet kräver prioritering av gemensamma åtgärder som identifieras på central och lokal nivå. Staden ska i samverkan med polis och andra nyckelaktörer verka förebyggande för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad.

Offentligt upphandlad verksamhet har i åtskilliga kommuner och regioner uppmärksammats härbärgera kriminella verksamheter. Stockholms stad kan och ska inte vara naiva inför detta hot. En överdriven ambition att privatisera verksamheter får inte innebära att man vänder bort blicken när skattemedel antingen används som ett sätt att skapa legitima fasader, för att tvätta pengar eller för att helt enkelt tjäna snabba pengar på offentligt finansierade verksamheter. Såväl i staden som i regionen har det uppmärksammats fall där företag som bedriver upphandlad verksamhet inte korrekt utfört det arbete som har avsetts. Detta ska med stark kraft beivras och utförare som lurar skattebetalarna ska direkt bli av med uppdraget. Uppföljning av upphandlad verksamhet är av största vikt. En alltför omfattande privatisering har tyvärr gjort staden beroende av även icke seriösa utförare. Det är därför angeläget att staden inom i princip alla verksamhetsområden upprätthåller tillräcklig egen kompetens och verksamhet i egen regi för att snabbt kunna ersätta olämpliga aktörer.

Staden bedriver sedan ett antal år ett aktivt arbete för att minska fusk och felaktigheter som sker inom försörjningsstödet. Även om insatsen inte är ekonomiskt lönsam för staden (kostnaderna uppgår till drygt sju miljoner kronor men inbringar bara dryga en miljon kronor i återbetalade medel) är den rätt och rimlig för att upprätthålla legitimiteten i systemet. Att nu, som finansborgarrådet föreslår, fördubbla denna satsning samtidigt som man inte gör några insatser mot det sannolikt mycket större fuskets inom upphandlad verksamhet är däremot fel. Därför ska kommunstyrelsen samordna ett arbete mot fusk och kriminalitet i upphandlad verksamhet som alla nämnder och bolag ska delta i. I projektet ingår att se över rutiner, säkerställa kontrollmekanismer, upprätta egen kapacitet och rådighet samt att etablera lokala eller samordnade visselblåsarfunktioner.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa att medborgarna kan ta del av stadens verksamheter utan att uppleva otrygghet
- säkerställa att stadens medarbetare känner trygghet i sitt arbete
- under ledning av kommunstyrelsen utveckla samverkan för att effektivt nyttja stadens resurser och sprida kunskap som bidrar till det operativa trygghetsarbetet
- utifrån lägesbilder genomföra brottspreventiva och trygghetsskapande investeringar i den fysiska miljön inom det egna ansvarsområdet. Ekonomiska resurser har avsatts i central medelsreserv och ska sökas i detta syfte. Insatser i ytterstaden ska särskilt beaktas med utgångspunkt i det lokala utvecklingsarbetet, samverkansöverenskommelser med polisen samt Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholms rekommendationer
- fortsätta vidareutveckla och förstärka samverkan med polisen i trygghets- och säkerhetsarbetet. Samverkan ska stärkas internt inom stadens egen organisation, med polisens olika organisationsnivåer, samt med andra relevanta externa aktörer. Samverkansformerna med det lokala näringslivet, civilsamhället och andra relevanta externa aktörer i trygghets- och säkerhetsarbetet ska vidareutvecklas
- utifrån befintlig kunskap, lägesbild och aktiviteter i handlingsplanen utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadsdelsnämnder samt kommunstyrelsens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism
- utveckla kommunikationen kring det trygghetsskapande arbete som bedrivs
- genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män, uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism. Bidrag ska följas upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden. I samband med beslut om bidrag ska en plan för uppföljning tydliggöras
- delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- utveckla stadens mobila ordningsvaktsteam och stärka närvaron på platser som upplevs som otrygga
- under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med polisen i trygghetsskapande och brottsförebyggande syfte möjliggöra för fler trygghetskameror på prioriterade platser i den offentliga miljön
- arbeta utifrån målet att inte ha något särskilt utsatt område senast år 2022 och inte ha något utsatt område senast år 2025 inom Stockholms stad
- bidra i arbetet för att motverka den svarta ekonomin, organiserad brottslighet samt kriminella transaktioner och aktiviteter. Genom vaksamhet säkerställa att upphandlingar i staden inte ger kriminella möjligheter att infiltrera staden och utnyttja välfärdssystemet. Samt även i övrigt bidra till att stävja fusk, oegentligheter och organiserad brottslighet inom ramen för stadens verksamheter.
- under ledning av kommunstyrelsen ta ett samordnat grepp gällande arbetet mot otillåten påverkan för att hindra att stadens medarbetare befinner sig i situationer där individer utövar påtryckningar för att otillbörligen påverka staden och dess medarbetare i beslutsfattande och yrkesutövning

Samverkan för trygga barn och ungdomar

Under åren fram till år 2025 ska staden konsekvent och uthålligt motarbeta ökad otrygghet, brottslighet och segregation. Målet är ingen ung kriminell år 2025.

Målsättningen sluter an till det arbete som gjordes inom ramen för den sociala hållbarhetskommisionen och de önskemål polismyndigheten uttryckt gentemot Stockholm. Staden ska genom en historisk satsning säkerställa att barn och ungdomar hittar framtiden i samhällsgemenskapen, familjen, skolan och det civila samhället, snarare än i kriminella gäng och organiserad brottslighet.

Grundläggande för detta är att öka barn och ungdomars framtidstro, tillit och trygghet. Stadens samtliga nämnder och styrelser ska därför arbeta med målsättningen att ingen i åldersgruppen 10 till 15 år under perioden fram till år 2025 ska lockas in i brottslighet eller begå kriminella handlingar. Genom att stärka skyddsvallarna på riktigt under denna kritiska ålder stärks också motståndskraften under de äldre tonåren.

Stadens arbete ska inriktas på tre förebyggande områden:

Fler barn och unga ska lyckas. I skolan, i familjen och på arbetsmarknaden. Stadens verksamheter ska jobba för att säkerställa att kunskapsresultaten stiger generellt. Ambitionerna för lärarledd undervisning stärks, stödet till de barn och ungdomar som behöver extra stöd höjs, målen för verksamheterna höjs. Den elev som vill och behöver studera extra ska alltid få stöd, hjälp och en plats att göra detta. Läxläsningshjälp ska erbjudas alla dagar fram till klockan 20.00. Antingen på plats i skolan eller på distans. Lovskola och extra schemalagd utbildning ska erbjudas de som behöver det, även i årskurserna 4 till 7. Skolan ska vara platsen där man kan mötas, samarbeta och plugga alla veckans dagar och även efter schemalagd tid. Kontakten och informationen mellan skolan och vårdnadshavare ska förstärkas. Barn och ungdomar i denna kritiska ålder behöver se att man kan lyckas. Därför är det en angelägen uppgift för alla nämnder och styrelser att se till att åldersgruppens storasyskon inte fastnar i ungdomsarbetslöshet men också att det verkar rimligt att få ett sommarjobb när man själv fyller 16 år. Grundläggande för att fler ska lyckas är att minska klyftorna. Trångboddhet och sociala problem ska motverkas för att ge fler chansen att lyckas. Nämnder och styrelser ska därför i samhällsplaneringen och bostadsförsörjningen utgå från barnets rätt till en avskild studieplats i det egna hemmet.

Fler barn och unga ska må bra. Det är ett fundamentalt misslyckande för alla att den psykiska ohälsan ökat 10 år i rad i Stockholmsregionen. Även om samhällsutvecklingen varit sådan att många idag upplever sig stå under större tryck och press kan vi aldrig stillatigande acceptera en sådan utveckling. Staden har arbetat med att bygga upp elevhälsoteam vilket har varit en bra satsning, men otillräckliga ekonomiska resurser har begränsat utrymmet för tillräckliga satsningar. Nu ska alla stadens verksamheter som jobbar med barn och unga säkerställa att det finns fungerande elevhälsoteam på plats. Det är inte längre ok att hyra in en psykolog per timme någon gång då och då. Barn har rätt att må bra. Även i det offentliga rummet kan staden göra mer för att garantera rätten till välmående och trygghet. Alla stadsdelar ska ha fältassistenter som bedriver socialt fältförlagt arbete. Stadens verksamheter som hjälper barn och unga med drogproblem ska få bättre förutsättningar och snabbt kunna ge det stöd som behövs. Alltför många barn och ungdomar blir utsatta för sexualisering och trakasserier. Samhällets och skolans motkrafter ska mobiliseras för att ingen ska bli utsatt, varken fysiskt eller i sociala medier.

Fler barn och unga ska möta gemenskap, utveckling och trygghet. I många delar av vår stad pågår det en dragkamp om våra ungdomars framtid. Ska de lockas till det kriminella gängets gemenskap eller till familjens, föreningens och samhällets dito? Det borde vara uppenbart att samhället ska lägga all energi på att hindra kriminella gängs utbredning och istället erbjuda bra alternativ. Samtidigt ser inte verkligheten ut så. I Stockholms stad har anslagen till barn, fritid och kultur minskats med reellt närmare 20 procent under år 2019 och år 2020. Kulturskolan har gjorts betydligt dyrare för barnen. Och den budget som finansborgarrådet presenterar för år 2021 innebär att fritidsklubbarnas avgifter stigit med 50 procent på två år. Så kan samhällets signaler se ut i vägvalet mellan om barn och unga ska vara på klubben med gemenskap och utveckling eller om man ska tvingas ut på gatan och de väntande gängen. Stockholms stad behöver vända den här utvecklingen. Fler, inte färre, ska delta i idrott, kulturskola och fritidsklubb. Därför föreslår vi en avgiftsfri fritidsklubb, att idrottshallar vid skolor alltid ska fyllas med öppen verksamhet på eftermiddagar samt att avgiften till kulturskolan sänks och verksamheten utökas, framför allt i utsatta områden. Idrottsföreningar och andra delar av civilsamhället ska aktivt engageras för att skapa verksamheter som lockar. De mötesplatser som finns i staden i form av fritidsgårdar ska ha bättre och längre öppethållande och erbjuda ett bredare verksamhetsutbud som passar fler barn och ungdomar. Skolan ska tidigt se och fånga upp barn och ungdomar som riskerar att hamna på glid. Det är därför välkommet med de skolsociala team som startades under förra mandatperioden. Verksamheten ska

nu utökas och såväl socialtjänst som polis ska jobba nära barn och unga fysiskt på plats i skolorna när detta behövs. Insatser enligt MVP ska utökas och permanentas. Genom förstärkningsteamet och insatsteam förstärks socialtjänsten så att fler fångas upp tidigt. Stadens verksamheter ska aktivt arbeta tillsammans med polisen för att bidra till att kriminella nätverk som försöker rekrytera barn och unga ska lagföras.

Inget barn drömmer om att bli kriminell. Det är när samhället och omgivningen misslyckas som brottslighet blir ett alternativ. Det är dags att vända bort från en utveckling där allt fler lockats in i denna i grunden otrygga och hårda miljö. Det går om vi vill. I denna budget reserveras närmare 200 miljoner kronor i flera nämnder i en satsning för att ge reella förutsättningar att uppnå målet om ingen ung i kriminalitet till år 2025. Stadens alla verksamheter ska i sina verksamhetsplaner redovisa hur man kommer jobba med målgruppen 10 till 15-åringar med målbilden att ingen ung ska vara i kriminalitet till år 2025.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- utveckla och följa upp verkningsfulla förebyggande sociala insatser baserade på empiri, inte minst de som riktar sig mot unga i riskmiljöer för att strypa rekryteringen till brottslighet och gängkriminalitet
- öka måluppfyllelsen i pedagogiska verksamheter genom att öka stödet i skolan, fritidshem, fritidsklubb och övriga fritidsverksamheter
- säkerställa att det alltid finns goda förutsättningar för barn och unga att öka sina kunskaper genom att exempelvis tillgängliggöra lokaler, utöka undervisningstid och ge läxläsningshjälp i ökad utsträckning.
- bidra till fler feriearbeten i syfte att stärka ekonomiskt oberoende och framtidstro bland fler ungdomar
- arbeta för att minska klyftor och trångboddhet som drabbar barn och unga särskilt hårt
- i sina verksamheter säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas för att minska den psykiska ohälsan bland barn och unga genom att exempelvis säkerställa att elevhälsoteam finns på plats i alla skolor och stadsdelar.
- minska otryggheten bland barn och unga i offentliga miljöer genom att öka antalet fältassistenter och säkerställa att de jobbar i alla stadsdelar
- motarbeta drogmissbruk bland unga genom att snabbt ge stöd till de som drabbas och genom att konsekvent och hårt inom sitt kompetensområde jobba mot droghandel i alla dess former
- bidra till arbetet för att stoppa sexuella trakasserier och övergrepp
- säkerställa tillgången till en öppen och kvalitativt bra fritidsverksamhet i hela staden genom att dels tillhandahålla sådan i den egna verksamheten och i förekommande fall bidra med sponsring och tillhandahållande av lämpliga lokaler
- samverka med polis, civilsamhälle och andra relevanta aktörer i arbetet för att ingen ung mellan 10 och 15 år gamla ska lockas in i kriminella gäng

Stärkt beredskap för kriser

De senaste årens händelser visar tydligt att stadens förmåga att hantera kriser behöver stärkas. Stockholms stad måste vara väl förberedd inför oväntade och oönskade händelser som påverkar stockholmarna. Det finns behov av ett omfattande arbete för att öka stadens beredskap.

Stadens beredskap under pandemin kommer att utvärderas. Tyvärr har den borgerliga majoriteten begränsat stadens egen utvärdering både avseende bredd och oberoende. Samtidigt pågår ett viktigt arbete i den nationella coronakommissionen som kommer att bidra med värdefulla kunskaper. Det är viktigt att stadens verksamheter tar hänsyn till de slutsatser som redovisas i kommissionens arbete. Oaktat att arbetet pågår finns det dock slutsatser staden redan nu behöver dra från pandemins påverkan på staden. Det är uppenbart att beredskapen avseende tillgången till skyddsutrustning var för dålig. Det är likaledes tydligt att otrygga anställningsvillkor bidrog till ökad smittspridning genom risk för sjuknärvaro och genom risk för otillräcklig kompetens i exempelvis hygienrutiner.

I båda dessa avseenden behöver stadens nämnder säkerställa en bättre beredskap. På samma sätt är det ett misslyckande att staden inte bidrog till minskad smittspridning i utsatta områden med stor trångboddhet. Segregationens pris blev högt år 2020. Det är därför en viktig uppgift sett till bättre krisberedskap att i ordinarie verksamhet bidra till minskade klyftor och en mer sammanhållen stad.

Terrordådet på Drottninggatan våren 2017 lärde oss att staden måste vara förberedd för det värsta tänkbara. Det arbetet får inte avstanna. Alla nämnder behöver därför redovisa en nulägesbeskrivning av de hot om fysiskt våld som kan finnas mot verksamheterna och vilka förebyggande åtgärder som ska vidtas. Särskilt viktigt är detta för skolor men även säkerheten i det offentliga rummet behöver stärkas. Det arbete som initierades efter terrordådet år 2017 ska fortsätta och intensifieras. Stadens skolor bör ges bättre förutsättningar att rusta skolorna till trygga miljöer. Utbildningsnämnden bör därför i samverkan med SISAB ges i uppdrag att redovisa en trygghetsinventering för varje skola med förslag på konkreta åtgärder för ökad trygghet. Trafiknämnden bör på samma sätt tillsammans med stadsdelsnämnderna ges i uppdrag att kartlägga offentliga miljöer där trygghetsstärkande åtgärder såsom exempelvis trafik hinder, geofencing och pollare behöver initieras. Under CM reserveras medel för ändamålet.

Staden behöver medverka till en stärkt civil beredskap. Efter förslag i socialdemokraternas budget för år 2020 ändrade sig majoriteten och tillförde medel för att rusta skyddsrum och brandstationer. Det var en välkommen omsvängning men behoven kvarstår fortsatt. Staden behöver vara som starkast när behoven är som störst. Detta arbete behöver därför fortsätta och är ett uppdrag för alla berörda nämnder.

Erfarenheterna från de senaste årens kriser är det stora värdet av att mobilisera det civila samhället och stora delar av befolkningen i arbetet för att bekämpa kriser. Stadens nämnder behöver därför bidra till att mobilisera lokala nätverk och tillskapandet av frivilliga resursgrupper. Stadens nämnder behöver också genom sin verksamhet bidra till en fungerande information till medborgarna i händelse av kris.

Ett inte oförutsebart hot mot oss alla är klimatförändringarna. Vi vet redan att dessa kommer att bidra till kriser som kommer att påverka många stockholmare. Stadens nämnder ska därför arbeta för ett klimatanpassat Stockholm med fokus på att prioritera och åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att reducera stadens sårbarhet. Särskilt fokus ska också riktas mot att säkerställa äldres trygghet i händelse av värmeböljor. En viktig uppgift för Micasa och berörda nämnder är att säkerställa fjärrkyla eller motsvarande beredskap i stadens äldreboenden där detta är möjligt.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- upprätthålla en god krisberedskap för att hantera oförutsedda händelser inom respektive ansvarsområde vilket bland annat innebär att berörda funktioner utbildas och övas kontinuerligt samt att planer upprättas för ledning och kommunikation
- inventera verksamhetslokaler utifrån krisberedskapsaspekter och initiera åtgärder för att minska sårbarheten i samband med oförutsedda händelser
- öka verksamhetens robusthet genom åtgärder som baseras på årliga risk- och sårbarhetsanalyser
- säkerställa tillgången på skyddsmaterial motsvarande minst tre månaders förbrukning inom den egna verksamheten
- beakta slutsatserna av den statliga coronakommissionen och övriga utvärderingar som bedöms ha relevans för verksamheten
- säkerställa en god beredskap, rådighet och kompetens genom att ha betydande delar av verksamheten i egen regi
- bidra till upprustning av skyddsrum och annan nödvändig infrastruktur i händelse av kriser
- medverka till skapandet av frivilliga resursgrupper
- utveckla fungerande informationskanaler som fungerar även i extrema situationer
- åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse

- säkerställa tillgången till fjärrkyla eller motsvarande beredskap för att minska äldres utsatthet för kommande värmeböljor

Samverkan för ökat bostadsbyggande

Ett högt bostadsbyggande är en av stadens mest prioriterade uppgifter och alla nämnder och bolagsstyrelser ska skapa förutsättningar för den höga ambitionen utifrån sina respektive uppdrag och stadens översiktsplan. Kommunstyrelsen har ett utökat ansvar för ledning och samordning av stadens bostadsbyggande. Målet är att 140 000 bostäder byggs mellan åren 2010 och 2030. En god och medveten stadsutveckling bidrar till nya bostäder som är nödvändiga för stadens tillväxt och för omställningen till ett klimatsmart och socialt hållbart Stockholm.

För att få upp volymerna i byggandet behöver större stadsutvecklingsområden utvecklas. Ett sådant område är där Bromma flygplats idag ligger. Staden ska förbereda för att bygga en ny stadsdel med bostäder, kollektivtrafik, skolor, förskolor, idrottshallar och grönområden. Staden ska förbereda för byggande av tunnelbana till området.

I ytterstaden finns centrummiljöer som upplevs som otrygga, skräpiga och nedgångna – till och med bortglömda. Trygghet och en stad som fungerar är själva kärnan i samhällskontraktet. När detta inte fungerar i hela staden behövs en annan politik. I Fokus Skärholmen har en ny framgångsrik metod för utveckling av centrummiljöer tagits fram.

Tillsammans med privata fastighetsägare, stadens berörda förvaltningar samt boende och aktörer i närområdet kommer Sättra centrum att omvandlas till en trygg och tilltalande plats. Denna arbetsmodell behöver tillämpas på fler centrummiljöer i staden. Staden ska arbeta med att identifiera, prioritera och driva utvecklingsprojekt för fler centrummiljöer i ytterstaden.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa effektiva processer för en generellt hög takt i bostadsbyggandet och tillkommande samhällsservice
- starta och vidareutveckla större stadsutvecklingsprojekt för att säkerställa ett långsiktigt, stabilt och högt årligt tillskott av bostäder
- planera för en mångfald av boende- och upplåtelseformer och för fler hyresrätter i hela staden, där minst hälften av det som byggs ska vara hyresrätter
- arbeta för att de allmännyttiga bostadsbolagen tar ett stort ansvar för byggandet och fram till år 2030 hålla en nybyggnationstakt på minst 2 000 nya hyresbostäder per år
- arbeta för låga bygg- och boendekostnader och säkerställa genomförande av de så kallade Stockholmshusen
- intensifiera arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för och öka insatserna för fler permanenta genomgångsbostäder för flexibel användning
- fortsätta att stärka den långsiktiga planeringen till år 2040 av både biståndsbedömda boenden och satsning på nyproduktion av seniorboenden, för att möta behoven av anpassade bostäder för äldre, i såväl offentlig som privat regi
- i bostadsexploateringsprojekt pröva om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri
- medverka till att dessa boenden verkligen byggs genom att beställaransvaret överförs till socialnämnden

Samverkan för en hållbar stadsutveckling

Staden ska planeras ur ett helhetsperspektiv och hållbarhetsaspekter ska genomsyra all planering med fokus på att skapa en klimatsmart samt fysiskt och socialt sammanhållen stad. Staden ska långsiktigt växa med bibehållen finansiell styrka, oaktat att ny- och reinvesteringsbehovet ökar samtidigt som högt uppställda hållbarhetsmål ska nås.

Översiktsplanens strategi om att satsa på fokusområden och strategiska samband är centralt för att uppnå målen om en socialt sammanhållen stad. Detta ställer krav på förmågan att prioritera i enlighet med stadens investeringsstrategi, fastighets- och lokalpolicy samt översiktsplan.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta i enlighet med stadens investeringsstrategi och fastighets- och lokalpolicy så att innehavet av fastigheter och lokaler utvecklas på ett sätt som bidrar till att planerade investeringar kan genomföras med bibehållen finansiell styrka och med låg finansiell risk samtidigt som stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva och ändamålsenliga lokaler utvecklas
- säkerställa styrgrupper för större stadsövergripande projekt med uppgiften att prioritera och leda utifrån ett stadsövergripande perspektiv
- arbeta för att knyta ihop stadens delar och minska segregationen i enlighet med översiktsplanen
- skapa attraktiva och trygga livsmiljöer genom aktiv fastighetsförvaltning i såväl nyproduktion som reinvestering
- initiera åtgärder för att nå målet om en klimatneutral byggsektor år 2040
- delta i arbetet med att påbörja utvecklingen av en ny stadsdel där Bromma flygplats idag ligger
- i områden där staden har ett stort fastighetsbestånd ska staden aktivt verka för att fler långsiktiga och ansvarstagande fastighetsägare integrerar den modell som utarbetats för socialt värdeskapande i stadsutvecklingsprocesser. Metoder för markanvisningar och planprocess ska väljas för att bidra till social hållbarhet
- säkerställa samhällsservice och integrera behovet av förskolor, skolor, omsorgsbostäder, idrottsplatser med mera i ett tidigt skede i planeringen. Ändamålsenliga lokaliseringar ska erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd, som också ska lämna tydliga beställningar
- arbeta i enlighet med gemensam planeringsinriktning för utbyggnaden av skolor som utarbetats inom ramen för SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm). Syftet ska vara att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler för förskola, grundskola och gymnasieskola som bidrar till en stad som håller ihop
- tillvarata den arbetsplatspotential som finns i Stockholms södra delar och stadens fokusområden genom en stadsövergripande styrning och uppföljning av större projekt i enlighet med stadens översiktsplan och investeringsstrategi, med målet 100 000 nya arbetsplatser till år 2030 varav minst hälften utanför tullarna
- stärka samordning avseende logistik och teknisk infrastruktur i stadsutvecklings- och infrastrukturprojekt, under exploateringsnämndens ledning, mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser
- stärka samverkan och helhetssyn kring stadens parker och naturområden inom stadens olika processer för planering, utveckling och förvaltning genom strategisk samordning som leds av trafiknämnden
- fortsätta att arbeta med medborgardialoger och medborgarbudget
- verka för genomförandet av Agenda 2030:s 17 globala hållbarhetsmål
- beakta Agenda 2030 i framtagande av styrdokument.

Samverkan för fler i arbete

Alla stockholmarnas kunskap, erfarenhet och kraft ska tas tillvara. I ett Stockholm för alla får alla vara med och bidra till att utveckla staden. Till följd av coronakrisen har många förlorat sina jobb och de många stockholmarna som av olika anledningar stod utanför arbetsmarknaden har fått det ännu svårare att ta sig in. Anpassade och tidiga arbetsmarknadsinsatser ska användas för att stödja människor ut i arbete och för att föregå att människor ska behöva ekonomiskt bistånd under lång tid för att klara sin försörjning. Genom en jobbskapande politik ska Stockholm växa.

Stadens arbetsmarknadsinsatser ges till personer som uppbär ekonomiskt bistånd och stöd ska erbjudas till personer som nyligen förlorat sitt arbete med anledning av coronakrisen. Jobbtorg Stockholm samordnar stadens arbetsmarknadsinsatser. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till kommunfullmäktiges mål på arbetsmarknadsområdet med fokus på prioriterade målgrupper. Antalet Stockholmsjobb ska utökas och hållas på en hög nivå i hela kommunkoncernen för att säkerställa aktivitet i stället för passivt behov av försörjningsstöd. Samverkan inom kommunkoncernen samt med näringsliv och andra privata aktörer ska stärkas.

Sociala hänsyn ska tillämpas som ska-krav när stadens nämnder och bolagsstyrelser upphandlar inom städ-transport- och byggtreprenader. Genom att ställa grundkrav på företag som vill delta i upphandlingar ska fler stockholmare få möjlighet att etablera sig och komma närmare arbetsmarknaden.

Ungdomsarbetslösheten har ökat markant det senaste året vilket kräver höjda ambitioner och riktade insatser från samhället för att unga inte ska vara sysslolösa. Stockholm ska införa en *Ungdomspakt* med tydliga målsättningar och åtagande. Målsättningen för staden är att ungdomsarbetslösheten ska halveras. Staden ska säkerställa att unga får en första kontakt med jobbtorgen inom max en månad och unga ska vara i arbete, studier eller praktik inom 90-dagar. Staden ska fortsatt arbeta med insatser riktade till ungdomar som varken arbetar eller studerar. Stadens verksamheter ska genom sina insatser bidra till att unga är i sysselsättning.

Feriejobb är oftast det första viktiga mötet med arbetsmarknaden och en första möjlighet att få erfarenhet och kontakter. Staden ska erbjuda unga feriejobb under samtliga skollov med tyngdpunkt på sommarlovet. Den rådande pandemin kräver att samtliga nämnder bidrar till att skala upp antal feriejobb och finna nya arbetsplatser för de unga när de traditionella arbetsplatserna inte är tillgängliga.

Det sammantagna integrationsarbetet och mottagandet i staden ska skapa goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknad, bostadsmarknad och i samhällslivet. Stadens samarbete med näringslivet, myndigheter, föreningslivet och andra aktörer ska förbättra möjligheterna till integration, kortar vägen till arbete, svenska språket och försörjning genom eget arbete. Alla nämnder och bolag behöver bidra i arbetet med att skapa förutsättningar för nyanlända att nå egen försörjning och egen bostad både under och efter etableringsfasen. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta mot samma mål och i god samverkan, med både interna och externa aktörer. I arbetet är det angeläget att stärka nyanlända kvinnors möjligheter till etablering. En viktig grund för arbetet utgör Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholms rapporter.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- öka samarbete med näringslivet och andra externa aktörer under samordning av arbetsmarknadsnämnden för att fler ska vara i arbete samt skapa möjligheter till praktik eller anställning
- tillämpa sociala hänsyn som skall-krav när stadens nämnder och bolagsstyrelser upphandlar inom städ-, transport- och byggtreprenader
- bidra till ett ökat antal Stockholmsjobb och öka antalet jobb med finansiering genom exempelvis extratjänster
- ta fram arbetsplatser för Stockholmsjobb där anställningarna ska vara möjliga att kombinera med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens
- vidareutveckla möjligheterna till introduktions-, praktik- och lärlingsverksamhet
- bidra till att målsättningen inom *Ungdomspakt* uppnås. Ungdomsarbetslösheten ska halveras. Stadens verksamheter ska genom sina insatser bidra till att unga är i studier eller i sysselsättning.
- bidra till att tillhandahålla feriejobb för unga i samverkan med arbetsmarknadsnämnden för att främja goda och jämlika uppväxtvillkor med särskild uppmärksamhet mot socioekonomiska förhållanden i stadsdelsnämndsområdena

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- samverka med stadens olika yrkesutbildningar som utbildar till de branscher staden är verksam inom, t.ex. barnskötarutbildningar
- under samordning av kommunstyrelsen medverka till en stadsövergripande och samordnad kommunikation om nyanländas kommunmottagning och etablering
- stärka och särskilt prioritera samhällsvägledning och information till nyanlända kring bostadsfrågor och möjligheterna att hitta egen bostad
- skapa förbättrade möjligheter till integration för den enskilde genom att stärka samverkan med andra myndigheter samt med näringsliv och föreningar i linje med stadens integrationspakt
- verka för att nyanlända ges förutsättningar att snabbt etablera sig i Stockholm genom studier och arbete
- genom tät intern samverkan hitta platser för och möjliggöra lämpliga boendelösningar i mottagandet både på kort och lång sikt

Samverkan för bättre företagsklimat

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till kommunfullmäktiges mål att förbättra Stockholms företagsklimat och ha ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Detta arbete måste prioriteras under 2021 då många företags drabbats hårt av den ekonomiska kris som pandemin skapat. En styrgrupp för näringslivsfrågor leder kommunkoncernens strategiska arbete.

Stadens näringslivspolicy ska ligga till grund för utveckling av stadens näringslivsarbete. Samverkan inom kommunkoncernen ska förbättras och insatser för att öka kännedomen om näringslivets betydelse för staden ska genomföras för att näringslivet ska bemötas med god service, effektivitet och rättssäkerhet. Arbetet med att utveckla stadens myndighetsutövning är en central del.

Berörda nämnder ska verka för att myndighetsbeslut, om möjligt, ska hanteras som regelstyrda automatiserade myndighetsbeslut. Nämnder och bolagsstyrelser ska tillsammans utveckla den gemensamma bilden av Stockholms stad. Staden ska uppfattas som tydlig, samordnad och serviceinriktad. Samtliga nämnder och bolag ska ha en tillmötesgående och problemlösande inställning till företagens etablering och utveckling i Stockholm. Näringslivsperspektivet ska vara en naturlig del av stadens arbete.

Kompetensförsörjningen är avgörande för företagens investeringsvilja och för offentlig verksamhets möjlighet att skapa välfärd. Samverkan mellan det offentliga, näringsliv och universitet är av vikt för att fler studenter ska stanna i regionen. Arbetet med att skapa tillräckligt med utbildningsplatser i yrkesutbildning och högre utbildning för att möta behoven i näringslivet ska växlas upp. Staden ska även arbeta med att etablera företag och attrahera kvalificerad arbetskraft, studenter och forskare att arbeta och studera i Stockholm.

Staden ska i sin planering säkerställa en god försörjning av en fungerande infrastruktur. Berörda nämnder ska därför bidra till tidigarelagd utbyggnad av tunnelbanan såväl som till nödvändiga investeringar i framkomlighet för kollektivtrafik och nyttotrafik. Staden ska delta i arbetet med att säkerställa nödvändig flygkapacitet i regionen genom att koncentrera regionens flygtrafik till Arlanda.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- samverka för att säkerställa ökat företagande och ett bra företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv i hela Stockholm
- utveckla service, effektivitet, stadsintern samverkan och tillgänglighet för företag och medborgare, inte minst genom e-tjänster
- utveckla kommunikation och skapa tydliga kontaktvägar och effektiv myndighetsutövning för att underlätta näringslivets etablering och utveckling
- inom sina ansvarsområden främja nyföretagande och entreprenörskap

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- säkerställa att näringslivet ges goda förutsättningar i stadsutveckling och att näringslivets behov tas med i tidigt skede i planeringsprocessen
- säkerställa kontaktvägar in i staden för aktörer som har önskemål om att etablera sig i Stockholm
- utveckla kommunikation och skapa tydliga kontaktvägar för att underlätta näringslivets etablering och utveckling i Stockholm
- inom sina ansvarsområden främja nyföretagande och start up-verksamhet med prioritet på ytterstaden
- samverka för att tillhandahålla yrkesutbildningar och andra utbildningar som svarar mot näringslivets kompetensförsörjningsbehov
- säkerställa att det inte bedrivs illegal näringsverksamhet i stadens lokalfastighetsbestånd och på tillståndbelagda platser i stadens stadsmiljö
- förstärka det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser särskilt i stadens södra delar och översiktsplanens fokusområden
- säkerställa insatser för ökad framkomlighet och fungerande infrastruktur

Stockholm som kulturcentrum

I Stockholm finns i grunden ett starkt institutionellt och fritt kulturliv. Kulturen har bidragit till att göra Stockholm till en attraktiv stad för sina invånare och besökare. Vi har haft ledande scener och ett kulturliv som bland annat bidragit till det svenska musikundret. Stockholms framgångsrika kreativa näringar är i grunden en följd av ett aktivt kulturliv. Till följd av coronapandemin har förutsättningarna drastiskt försämrats. Åtskilliga tusentals jobb har försvunnit inom upplevelseindustrin under år 2020. Den politiska majoriteten har varit häpnadsväckande passiv i stödet till kulturnäringsen. Där andra kommuner, regioner och staten bidragit till att stödja en bransch som i praktiken ålagts yrkesförbud för att begränsa smittspridningen har Stockholms stad inte tillfört några resurser alls. Det gör att uppgiften att bygga upp Stockholm som center för kreativa näringar blir mycket större. Ansvaret för att Stockholm åter utvecklas till ett kreativt och kulturellt centrum kräver såväl politiska insatser som att alla stadens nämnder och styrelser beaktar näringens behov.

Även innan pandemin gick utvecklingen på flera sätt åt fel håll. Verksamheten vid bibliotek och kulturskolor har begränsats till följd av resursbrist. Flera musikscener har tvingats stänga. Filmproduktioner, även sådana med Stockholm som naturlig fond, har spelats in på andra platser. Det är ett strukturellt problem som måste lösas. Staden behöver ta ett samlat grepp för att utveckla kulturens samlade förmåga att få vår stad och stockholmarna att växa.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa att kultur ges en naturlig roll i sin ordinarie verksamhet
- säkerställa att stadens målsättningar för offentlig konst genomförs
- utveckla och stärka kulturens roll särskilt gentemot barn och ungdomar såväl avseende att utöva som att ta del av kultur
- medverka i framtagande och tillämpande av en stadsövergripande handlingsplan för ett levande musik- och scenliv
- i samhällsplaneringen bidra till att lokaler planeras för kultur och möten människor emellan
- i den ordinarie verksamheten tillförsäkra föreningsliv och det civila samhället goda möjligheter till möten och kulturaktiviteter
- medverka i stadens arbete att åter öka Stockholms attraktivitet genom att kultur och kreativa näringar ges goda villkor.

Agenda 2030

FN fattade år 2015 beslut om Agenda 2030 med 17 globala mål för en hållbar utveckling. Stockholms stad ska vara ledande i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen på lokal nivå och agendan ska vara ett stöd för att utveckla stadens arbete för social, ekonomisk och miljömässig

hållbarhet. Målen är integrerade och odelbara, vilket innebär att framgång i ett mål ger positiva effekter på andra mål. Staden ska arbeta aktivt för att uppnå alla mål och arbetet ska ske inom ordinarie processer. Ökad jämställdhet, ökad social inkludering, minskad ojämlikhet och minskad klimatpåverkan är perspektiv som ska prägla genomförandet.

Agenda 2030 ska bidra till att utveckla stadens hållbarhetsarbete, bland annat genom att stimulera till samverkan, stärka synergier och överbrygga stuprör och organisatoriska gränser i stadens verksamheter. För att åstadkomma en utveckling som tydligt styr mot de globala målen behövs beslut och ställningstaganden som drar åt samma håll. Det är värt att påpeka att stadens beslutsfattande ibland går stick i stäv med målsättningarna inom Agenda 2030. Stadens nuvarande bostadspolitik bidrar exempelvis inte till att nå målet om tillgång till ekonomiskt överkomliga bostäder, tvärtom motverkas målpuffyllelsen. Här krävs en annan politik. Annars riskerar de höga ambitionerna för de globala målen att bara bli tomma ord. Stadens medarbetare behöver också arbeta tillsammans med stockholmarna, näringsliv, myndigheter, civilsamhälle, akademi samt övriga regionala, nationella och internationella aktörer. Stadens Agenda 2030-råd ska vara ett stöd i arbetet med att uppnå målen.

För varje mål har en eller flera nämnder eller bolagsstyrelser utsetts som målsvarsiga vilket framgår av bilaga 15:1. Målsvarsig nämnd och/eller bolagsstyrelse ska vara drivande för att staden ska uppnå hållbarhetsmålet och samverka brett med berörda verksamheter i staden. Uppföljningen av hållbarhetsmålen kommer att vara viktig och ska i huvudsak bygga på indikatorer och nyckeltal som särskilt visar på styrkor och utvecklingsmöjligheter i staden hållbarhetsarbete. Uppföljningen samordnas av kommunstyrelsen.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- verka för genomförandet av Agenda 2030:s 17 globala hållbarhetsmål
- beakta Agenda 2030 i framtagande av styrdokument
- samverka med akademi, näringsliv och civilsamhälle för att utveckla stadens hållbarhetsarbete
- uppmuntra innovativa lösningar som stärker klimat- och hållbarhetsarbetet
- under samordning av kommunstyrelsen medverka till en stadsövergripande och samordnad kommunikation om stadens arbete med Agenda 2030 som sprider kunskap om agendan.

Samverkan i arbetet med mänskliga rättigheter

Stadens arbete för att stärka de mänskliga rättigheterna, barnrätt och jämställdhet ska fortsatt prioriteras och genomsyra stadens verksamheter. Arbetet är en central del i genomförandet av visionen om ett Stockholm för alla. Den HBTQ-diplomering som tagits fram ska användas av stadens verksamheter. Arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalyser ska fortsätta och barnkonsekvensanalyser ska göras.

Ett liv fritt från våld är en grundläggande mänsklig rättighet. Staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. En viktig del av att vara en stad som lever upp till mänskliga rättigheter är att synliggöra och motverka diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och arbetet med aktiva åtgärder ska säkerställas på samtliga diskrimineringsgrunder. Programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning, riktlinjer för nationella minoriteter och strategi för romsk inkludering är viktiga styrdokument i arbetet för ett Stockholm för alla.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- använda metoder för att synliggöra och systematiskt följa upp eventuell diskriminering inom stadens verksamheter
- säkerställa att alla som kommer i kontakt med staden ska behandlas och bemötas likvärdigt och respektfullt
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten

- använda barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i arbetet för barns rättigheter
- säkerställa att medarbetare i stadens verksamheter arbetar våldsförebyggande utifrån ett normkritiskt förhållningssätt

Staden som arbetsgivare

Coronapandemin har inom många verksamheter inneburit en brutal ögonöppnare av behovet av en bättre personalpolitik. Högre ambitioner för kompetens, trygga arbetsvillkor och långsiktigt arbete med kontinuitet och kompetensförsörjning behövs. Det är ett ansvar för alla nämnder och styrelser att realisera detta.

Staden ska öka takten i att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda heltid till de som ofrivilligt arbetar deltid. På samma sätt ska normen vara fasta anställningar som bidrar både till trygghet, kontinuitet och stärkt kompetens. Målet för stadens verksamheter ska vara att 90 procent av de anställda ska omfattas av dessa villkor, avseende både andelen fasta anställningar och andelen heltidsanställningar. Användningen av allmän visstidsanställning (AVA), timanställningar och andra former av otrygga anställningar ska minimeras och endast användas på sakliga grunder, väl kända av verksamheterna. Användningen av otrygga anställningar och arbetet för att minska desamma ska redovisas årligen.

För att Stockholm ska kunna erbjuda alla stockholmare bra service behöver samtliga nämnder och styrelser behålla och attrahera medarbetare och chefer med de kunskaper och erfarenheter som verksamheten kräver och i enlighet med stadens personalpolicy. Kompetensförsörjningen ska säkerställa att staden, över tid, har medarbetare med rätt kompetens och som vill bidra till att verksamheten utvecklas och når uppsatta mål. Genom att erbjuda grundläggande förutsättningar som trygga arbetsvillkor och goda lönevillkor kombinerat med utveckling genom arbete och kompetensutveckling blir staden konkurrenskraftig som arbetsgivare.

En sammanhållen lönebildning är central för att undvika löneglidning, uppnå tydlighet och stabilitet och stärka förmågan att, i alla stadens delar och verksamheter, behålla, attrahera, rekrytera och utveckla önskvärd kompetens.

En god och hälsosam arbetsmiljö är fri från diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. I en väl fungerande arbetsmiljö ligger både personalörlighet och sjukfrånvaro på en sund nivå. Orsaker till hög personalörlighet eller hög sjukfrånvaro ska vara kända och hanteras såväl kortsiktigt som långsiktigt. En översyn av friskvårdsbidraget ska genomföras för att få fler att nyttja det, då staden ska verka för ett hållbart arbetsliv.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska säkra stödet till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet samt säkerställa rimliga förutsättningar för chefer att utöva ett närvarande ledarskap. Kompetensutveckling för både medarbetare och chefer ska öka kunskapen om organisatorisk och social arbetsmiljö.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ha en långsiktig planering för att behålla, utveckla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens
- arbeta med att säkra långsiktig kompetensförsörjning för yrkesgrupperna inom välfärdssektorn, exempelvis inom äldreomsorgen där förändrade omvårdnadsbehov och digitalisering ställer nya krav på kompetens
- säkerställa en tydlig lönepolitik som stödjer förmågan att behålla, attrahera, rekrytera och utveckla önskvärd kompetens och som utgör ett verktyg att nå önskvärda lönestrukturer
- säkerställa rimliga förutsättningar för chefer att utöva ett närvarande ledarskap
- arbeta med kompetensbaserad rekrytering och säkerställa att chefer har god kunskap om rekryteringsprocessen
- erbjuda grundläggande förutsättningar som trygga arbetsvillkor och kompetensutveckling

- säkerställa att rutiner för anmälan och utredning av diskriminering, kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier är väl kända av medarbetare och chefer
- arbeta förebyggande och stödjande när medarbetare utsätts för våld och hot vid myndighetsutövning
- prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet liksom kompetensutveckling för både medarbetare och chefer för att öka kunskapen om organisatorisk och social arbetsmiljö
- prioritera stöd till verksamheter med hög sjukfrånvaro och/eller hög personalrörlighet
- arbeta i enlighet med handlingsplaner för att öka takten i att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda ofrivilligt deltidsarbete heltid. Användningen av allmän visstidsanställning (AVA) och andra former av otrygga anställningar ska minimeras och endast användas på sakliga grunder
- årligen redovisa arbetet med, och det faktiska utfallet av, att minska ofrivillig deltid samt att minska användningen av timanställningar och allmän visstidsanställning. Målet är att 90 procent av anställningarna ska vara fasta och på heltid.
- i det ordinarie arbetet under år 2021 integrera de särskilda handlingsplanerna för att förbättra arbetsituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare respektive barnskötare och förskollärare
- utifrån ovanstående arbete och under samordning av kommunstyrelsen medverka till en stadsövergripande och samordnad kommunikation som illustrerar stadens attraktivitet som arbetsgivare
- Underlätta för digitala möten och distansarbete med beaktande av en god och långsiktigt hållbar arbetsmiljö

Styrning och uppföljning

Stockholms stads budget följer stadens integrerade ledningssystem (ILS) som har beslutats inom stadens program för kvalitetsutveckling och som gäller för hela kommunkoncernen. Verksamheterna ska arbeta systematiskt med verksamhets- och kvalitetsutveckling utifrån kunskapsbaserade arbetssätt och metoder. Utgångspunkten är professionell kunskap, kunskap från brukare och invånare samt kunskap från forskning, däribland rapporterna från *Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm*.

Fler innovativa miljöer behöver utvecklas, i synnerhet inom välfärdsområdet, där medarbetare ges incitament och verktyg att omsätta goda idéer i konkreta verksamhetsförbättringar som kommer stockholmarna till del. Ett viktigt sätt att få in ny kunskap och nya idéer i stadens verksamheter är att delta i projekt med andra parter, vilket kan ge kompletterande finansiering men även möjlighet att utveckla nya lösningar och främja nya innovationer.

Stadens verksamheter och de investeringsprojekt som planeras ska präglas av effektivitet och fokus på att ge medborgarna en god kommunal service. Organisationen ska söka samarbeten inom och utom organisationen när det kan medföra högre nytta för medborgarna.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ha en god budgetföljsamhet, vilket är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten
- ha en god prognossäkerhet genom att bedöma avvikelser under året och vidta åtgärder för att hålla givna budget. Verksamhetsområden där god prognossäkerhet är svår att uppnå ska identifieras, och förslag till hantering ska tas fram
- beakta och implementera av kommunfullmäktige beslutade styrdokument i verksamhetsplanering och uppföljning
- utveckla sin innovationsförmåga och arbeta systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt

- utveckla arbetet med synpunkter och klagomål med fokus på förbättrad återkoppling till medborgarna, till exempel avseende Tyck till-appen
- underlätta för medborgarna att kunna ta kontakt med och få ta del av kommunal service på platser och tidpunkter utifrån medborgarnas behov
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten. För att visa hur kommunkoncernens fördelning av resurser och utformning av verksamheter kommer stockholmarna till del, ska nämnder och bolagsstyrelser redovisa individbaserad statistik uppdelad efter kön. Statistiken ska, där eventuella skillnader synliggörs, analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv samt leda till att nödvändiga åtgärder vidtas
- arbeta för att Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön
- säkerställa att stockholmarna som kommer i kontakt med kommunkoncernen ska behandlas och bemötas likvärdigt och respektfullt
- säkerställa att de nationella minoriteternas rättigheter efterlevs i stadens verksamheter
- säkerställa att barns rättigheter synliggörs i stadens verksamheter vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamhet. Lagen om FN:s konvention om barnets rättigheter ska beaktas i beslutsprocesser som direkt eller indirekt rör barn
- tillämpa funktionshinderperspektivet vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamhet för att säkerställa att alla, oavsett funktionsförmåga, får tillgång till stadens samhällsliv och till stadens stöd, skydd och service på lika villkor
- säkerställa att Stockholm åter blir en äldrevänlig stad i enlighet med WHO:s modell, där äldre kan leva ett tryggt och självständigt liv med hög livskvalitet och god hälsa.

Samverkan för en effektiv verksamhet

En hög grad av effektivitet i kommunkoncernens verksamheter med fokus på resultat är förutsättningar för att uppnå kommunfullmäktiges mål. Inom stadens verksamheter, och mellan verksamhetsområden i stadsdelsnämnderna, finns en potential för ökad samverkan kring verksamhetsförbättringar och effektiviseringar, bland annat genom nya, smartare tekniska lösningar, förbättrade styr- och arbetsformer, utvecklad inköpsorganisation samt systematiska jämförelser framför allt inom välfärdsområdet och investeringsverksamheten. Stadens verksamheter ska ha en god egen kompetens att planera och verkställa stadens verksamheter och därmed minimera behovet av inköp av externa tjänster.

Lokalförsörjning

Stadens samlade fastighetsinnehav är omfattande och berörda nämnders investeringsplaner innehåller flera större fastighetsutvecklingsprojekt. En stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy som tydliggör målbilder, spelregler och ansvarsområden, som en förutsättning för en effektiv lokalhantering, ingår som bilaga till budget. Utgångspunkten är att stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, moderna och area- och energieffektiva lokaler med hög grad av flexibilitet.

Investeringstakten för ett växande Stockholm innebär stora utmaningar, såväl resursmässigt som organisatoriskt, för att klara behovet av nybyggnad och reinvesteringar inom bland annat samhällsfastigheter, som lokaler för skola och omsorg. Tillgången på mark är också begränsad vilket innebär att utbyggnad av viss samhällsservice redan idag delvis behöver ske på privat mark. Detta innebär att staden i ökad utsträckning kan behöva samverka med fler externa aktörer. För att öka flexibiliteten och begränsa investeringsutgifterna kommer staden exempelvis när det gäller tillfälliga verksamhetslokaler också behöva hyra lokaler externt. Staden har alltid i viss omfattning hyrt olika verksamhetslokaler till marknadsmässiga villkor av privata företag.

Dock motsätter vi oss finansborgarrådets höga tilltro till privata aktörer när det gäller stadens försörjning av samhällsfastigheter eller som utförare av verksamhet. Stockholms stad kan aldrig fransäga sig ansvaret för invånarnas tillgång till god samhällsservice och lokaler. Vi motsätter oss

införandet av etableringslotsar inom flertalet områden. Moderaternas ideologiska vilja att privatisera offentlig verksamhet riskerar att urlaka stadens verksamhet, vara ofördelaktigt för skattebetalarna och leda till högre kostnader.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler som är underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag och fastighetsförvaltande nämnder som säkerställer rådighet över viktiga verksamhetslokaler och samtidigt skapar utrymme för investeringar
- i planering och byggande säkerställa behovet av erforderliga verksamhetslokaler, till exempel förskolor och särskilda boenden, till rimliga villkor genom förbehåll i markanvisnings- och exploateringsavtal
- kontinuerligt pröva lokalisering av lokaler relaterat till verksamhetens behov, stadens ekonomi och stadens målsättning att stärka ytterstaden
- vid nybyggnation underlätta och medverka till att fler av nämndernas verksamhetslokaler är samplanerade. Eftersträva samlokalisering och samverkan med andra nämnder och bolagsstyrelser gällande förvaltningslokaler
- i stadsbyggnadsprojekt ha som utgångspunkt ett riktvärde om minst 25 förskoleplatser respektive minst 50 grundskoleplatser per 100 nya lägenheter, då annan planeringsgrund saknas
- öka samplanering vid utbyggnaden av skolor och nya idrottshallar. Aktuella skolor måste i förekommande fall säkras tillgång till sådana idrottshallar under skoltid genom ett separat hyresavtal mellan utbildningsnämnden och idrottsnämnden. Avsteg kan därmed ske från den närhetsprincip som annars gäller vid upplåtelse av idrottshallar under skoltid
- SAMS-arbetet ska stärkas i syfte att lägga ökat fokus på att bryta skolsegregationen. Samplanering ska ske med idrotts- och förskolelokaler där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid. Vid nybyggnadsprojekt ska, om förskola och grundskola samlokaliseras (samma tomt), detta ske genom att förskolan helt integreras i skolbyggnaden.
- genomarbeta definitioner för elevkapacitet inom SAMS för att tydliggöra planeringsförutsättningarna samt utveckla processer för att omhänderta tillfälliga lokalbehov
- underställas stadens hyresförhandlingsfunktion för bedömning av samtliga lokalhyresavtal som berörs av funktionens omfattning, direkt av nämnderna eller indirekt i form av tredjepartsinhyrning av stadens bolag, samt underställas funktionen för samtliga uppsägningar av lokalhyresavtal för kvalitetssäkring
- stadsdelsnämnderna/regionerna ska årligen ta fram ett gemensamt förslag till plan för att klara behovet av vård- och omsorgsboende. Arbetet samordnas av äldrenämnden som bearbetar förslagen och föreslår beslut om åtgärder utifrån en långsiktig bedömning för staden som helhet. Äldrenämnden ska även beakta behovet av seniorbostäder och planera utifrån genomförandet av en seniorbostadsgaranti. Planen ska godkännas av kommunstyrelsen och är vägledande för nämnderna gällande förändringar av äldreboendebeståndet. Kommunfullmäktige ger enligt planeringen nämnderna uppdrag om igångsättning av konkreta utbyggnadsprojekt
- säkerställa en beredskap för ökat behov av tillfälliga lokaler och korttidsboenden med anledning av såväl pandemier som snabbare utskrivning från slutenvård. I ljuset av detta ska inga särskilda boenden avvecklas eller säljas innan dessa behov har utretts.
- stadsdelsnämnderna/regionerna ska årligen ta fram en plan för att klara behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL. Beställningar av boenden görs utifrån dessa planer av socialnämnden som därmed ansvarar för att tillräckligt med boenden produceras och kan hyras ut till stadsdelsnämnderna

- verka aktivt för att fler fastighetsägare aktivt arbetar långsiktigt och ansvarstagande för en socialt och ekologiskt hållbar stadsutveckling. Metoder för markanvisningar och planprocess ska bidra till social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Upphandling och inköp

Upphandlingar och inköp ska främja kvalitet, kostnadseffektivitet, miljö och klimat samt social hållbarhet. Som offentlig aktör är det viktigt att använda offentlig upphandling och inköp som ett medel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning.

Det program som staden har för upphandling och inköp ska innehålla krav på kollektivavtalsliknande villkor. Arbetet förutsätter en hög grad av samverkan och kommunstyrelsen har en samordnande och stödjande roll. Servicenämnden har ett övergripande ansvar för att tillhandahålla konsultativt stöd vid användning av arbetsrättsliga villkor i upphandlingar. Vidare har arbetsmarknadsnämnden ett särskilt ansvar att erbjuda stöd vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- som princip utgå från att samma krav som ställs på verksamhet i egen regi också ska ställas på upphandlad verksamhet avseende kvalitet, kostnadseffektivitet samt ekologisk och social hållbarhet. Detta bör också som princip gälla underleverantörer till upphandlad verksamhet. I den mån det inte går att ställa nödvändiga krav till följd av lagstiftning ska det redovisas i anslutning till det ärende som avser upphandlingen.
- säkerställa att införandet av kategoristyrning, gemensamma arbetssätt, processer och systemstöd får effekt i organisationen
- säkerställa att direktupphandlingar genomförs i enlighet med LOU och stadens riktlinjer för direktupphandling vad gäller konkurrensutsättning, seriositetsprövning och dokumentation
- säkerställa att stadens inköp används som ett medel att kvalitetsutveckla verksamheterna samt driva utvecklingen i innovativ och ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar riktning
- säkerställa att stadens inköp är marknadsmässiga, konkurrensneutrala och säkerställer hög kvalitet och kostnadseffektivitet
- bidra till en ökad samverkan och dialog med leverantörer och branschorganisationer
- förbättra metoder för att tillvarata den potential som finns för anbud från små företag i offentlig upphandling, för sund konkurrens och ökad innovation
- utveckla mått och mätmetoder för att bidra till minskad klimatpåverkan genom stadens inköp
- nyttja servicenämnden och arbetsmarknadsnämndens tjänster i den utsträckning det bedöms nödvändigt för att få en enhetlig tillämpning av villkor för socialt ansvar och krav på arbetsvillkor i nivå med kollektivavtal i upphandlingar i staden
- säkerställa att verksamheterna har tillräcklig kompetens för att kunna kravställa och genomföra upphandlingar samt förmågan till uppföljning av ingångna avtal
- säkerställa att de gemensamma digitala verktygen inom inköpsprocessen nyttjas

Innovation och strategiska digitaliseringsfrågor

En hög innovations- och digitaliseringskapacitet är en förutsättning för att stärka, effektivisera och utveckla stadens verksamheter och därigenom bidra till att säkerställa vår fortsatta välfärd. Användningen av digitala verktyg och ny teknik skapar förutsättningar för innovation och ökad tillväxt i Stockholm, men också möjligheter till ökad processeffektivitet och innovationskraft. Stadens arbete med innovation och digitalisering utgår från stadens vision, innovationsstrategi, målbilden i strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad, stadens digitaliseringsprogram och program för kvalitetsutveckling.

Innovation är en mycket viktig del i hållbarhetsarbetet och Stockholm behöver därför ta fram nya arbetssätt och tekniker som löser framtidens utmaningar på ett hållbart sätt, såväl ekonomiskt,

Stockholm kan bättre – en stad för alla

socialt som miljömässigt. För att detta ska ske behövs fördjupade externa samverkansprocesser kombinerat med interna processer inom staden. Det handlar bland annat om att förstå systemperspektiv, utbilda innovationsledare, förändra ledarskap och arbetsmetoder, i högre grad tillämpa innovationsupphandlingar och utveckla stadens processer.

Digital Demo Stockholm, DDS, är ett prioriterat initiativ där detta arbetssätt utvecklas med målet att leverera resultat. För att skapa fokus och konkreta mål i kommande projekt fokuserar DDS på tre gemensamma utmaningar för staden och Region Stockholm inom följande områden:

- Framtidens kommunikations och logistiksystem – Smarta ekosystem för kommunikation och transporter
- Vård och omsorg – Platsoberoende vård och omsorg
- Klimat och miljö – Klimatpositiv utveckling

Stockholm Lab (Idéslussen) och Program för smart och uppkopplad stad är delar i att främja en innovativ kultur där staden uppmuntrar medarbetarna till att ta fram och sprida idéer och goda exempel i det dagliga arbetet. Dessa ska också kunna fånga upp de utmaningar som finns i verksamheterna för att testa, utveckla och genomföra idéerna. Staden ska aktivt verka för att bli en av de nationella AI-noder som ligger inom satsningen AI Innovation of Sweden. En särskild AI-samordnare ska utses.

De strategiska samarbetsformerna mellan staden och regionens lärosäten ska utvecklas i syfte att staden på ett bättre sätt ska kunna tillgodogöra sig den högre utbildningens och forskningens resultat i stadens verksamheter och förbättra stadens kompetensförsörjning. Möjlighet till fler samarbeten ska undersökas. Staden ska också samverka med andra externa aktörer, som näringsliv och övrig offentlig sektor. Ett viktigt steg i detta är det samarbete som Stockholms stad etablerar med KTH och Massachusetts Institute of Technology (MIT), Senseable Stockholm Lab. Samarbetet är viktigt för att i praktisk verksamhet kunna implementera forskning och kunskap vid lärosäten. Ett syfte är att med hjälp av AI och stordata stärka Stockholms utveckling och planering för en långsiktig hållbar stadsutveckling. Det är dock viktigt att understryka att samarbetet inte bara ska begränsas till stadsutveckling och arkitektur. Även frågor relaterad till exempelvis välfärdsteknik och klimatinvesteringar är möjliga områden för samarbeten.

Digitala arbetssätt ska vara ett sätt att öka effektiviteten inom kommunkoncernen och på det sättet bidra till att klara kompetensförsörjningen och välfärdens kvalitet. Digitalisering är ett hjälpmedel att lösa konkreta utmaningar, både för kommuninvånaren och inom verksamheterna. Det gäller att identifiera de faktiska problemen och att analysera inom vilka områden digitala lösningar och arbetssätt gör störst nytta.

Med hjälp av digitalisering nås högre kvalitet i form av större självständighet och livskvalitet för våra invånare samtidigt som det leder till effektivare verksamhet. Stadens nämnder och bolagsstyrelser äger ansvaret för digitalisering inom respektive ansvarsområde för att bidra till en effektivare verksamhet och en enklare vardag för stockholmarna. I arbetet behöver inte de digitala lösningarna utgöra huvuddelen av förändringen, utan tekniken kan i många fall snarare vara möjliggörare för att kunna utveckla processer, organisation och arbetssätt.

Om nämnder och bolagsstyrelser tar fram modeller och gemensamma system ska detta ske i samråd med kommunstyrelsen. Då digitala arbetssätt ska vara ett sätt att öka effektiviteten och kvaliteten inom staden ska driftkostnadskonsekvenser därför tydliggöras vid beslut. Särskilt ska verksamheterna analysera möjligheterna att använda sig av befintliga system på marknaden i syfte att hålla nere kostnader. Kommunstyrelsen har ett samordnande ansvar för att stödja verksamheterna i digitaliseringsarbetet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- förbättra metoder för uppföljning och utvärdering av hur digitaliseringsprojekt kan leda till effektivisering och ökad kvalitet

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- samverka med andra nämnder och bolagsstyrelser inom innovation och digital transformation i syfte att öka takten inom digital utveckling
- säkerställa att det alltid redovisas tydliga analyser av driftskostnadskonsekvenser innan beslut fattas om digitaliseringsprojekt och att dessa jämför kostnader för egenutveckling jämfört med att använda sig av befintliga systemlösningar
- använda stadens centrala plattformar vid digitaliseringsprojekt
- säkerställa att det finns ett effektivt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete
- delta i ”Digital Demo Stockholm” och övriga relevanta samarbetsarenor där nya digitala tjänster testas och utvecklas
- delta i och bidra till nationella och regionala samverkansinitiativ och myndighetssamarbeten i digitaliseringsfrågor
- uppmuntra innovationer som leder till ett stärkt klimatarbete och ökad ekologisk hållbarhet
- utveckla arbetet med att tillgängliggöra data som utifrån sin informationsklassning skulle kunna vara öppen data
- markant öka den externa finansieringen av innovations- och utvecklingsprojekt genom att aktivt söka relevanta bidrag från nationella FoI-finansiärer och finansiering från EU:s fonder och program
- säkerställa efterlevnad av EU:s nya direktiv om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser.

Internationalisering och internationellt arbete

Stockholm har under de senaste decennierna utvecklats till en internationell storstad. Kommunkoncernens möjlighet till verksamhetsutveckling förbättras av en internationell utblick där vi lär av de bästa exemplen runt om i världen. Stockholm ska vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatsamarbetet, där staden ska inta rollen som en föregångare i det globala miljö- och klimatarbetet. Internationellt samarbete och utbyte med andra städer skapar ökade möjligheter för att använda resurserna så effektivt som möjligt och öka graden av extern finansiering. Stockholms stad har de senaste åren intensifierat sin internationella verksamhet inom strategiskt viktiga områden och det arbetet bör utvecklas och anpassas utifrån nya förutsättningar för digitala möten.

Utöver att stärka kommunkoncernens internationella samarbeten och relationer är ett viktigt steg i internationaliseringsarbetet att relevant information om stadens verksamhet finns tillgänglig på engelska eller andra relevanta språk. Det gäller även information i det offentliga rummet, så som skyltar och övrig information. Detta görs i syfte att underlätta för icke-svensktalande boende och besökare i staden, samt till möjligheten för personer utifrån att ta del av relevant information om stadens verksamhet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- bevaka och tillvarata de möjligheter som erbjuds inom EU:s fonder och program att delta i innovations- och samverkansprojekt som stärker den sociala såväl som den ekologiska hållbarheten
- aktivt söka relevanta EU-bidrag för att öka graden av extern finansiering
- i enighet med stadens EU-policy bevaka och proaktivt arbeta med att påverka EU-lagar och beslut för att kunna säkerställa kvalitet och kostnadseffektivitet i stadens verksamhet
- aktivt söka relevanta internationella sammanhang och samverkansytor för att öka verksamhetsutveckling i enighet med stadens internationella strategi
- under samordning av kommunstyrelsen utveckla det internationella perspektivet i sin kommunikation i syfte att nå fler målgrupper än svensktalande
- bidra till nyskapande och utveckla möjligheter för digitala mötesplatser och mötesformer som kan leda till effektiviseringsvinster och andra fördelar även efter pandemin

Kommunfullmäktiges indikatorer för samtliga nämnder och styrelser

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Skattesats

För år 2021 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,88 per skattekrona.

För år 2021 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 6,5 öre per skatte-krona.

Stockholm den 25 november 2020

Karin Wanngård

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2021 KS	Förslag till budget 2021 (S)	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	8 676,5	8 820,2	143,7
Verksamhetens kostnader (-)	-53 634,7	-54 388,4	-753,7
Avskrivningar (-)	-1 724,8	-1 724,8	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-825,5	-825,5	0,0
Prestationsreserv	-788,9	-791,9	-3,0
Pensionsavgifter (-)	-1 773,1	-1 773,1	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-50 070,5	-50 683,5	-613,0
Skatter	51 406,7	51 808,0	401,3
Begravningsavgift	189,6	189,6	0,0
Inkomstutjämning	-4 842,5	-4 842,5	0,0
Kostnadsutjämning	-680,8	-680,8	0,0
Regleringspost	2 924,3	2 924,3	0,0
Generellt statsbidrag	270,0	270,0	0,0
Införandebidrag	0,0	0,0	0,0
Fastighetsavgift	1 270,3	1 270,3	0,0
LSS-utjämning	-1 613,4	-1 613,4	0,0
Verksamhetens resultat	-1 146,3	-1 358,1	-211,8
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	58,8	58,8	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 100,0	1 300,0	200,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-12,4	-0,4	12,0
Resultat efter finansiella poster	0,1	0,3	0,2
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,3	0,2

Investeringsplan

Mnkr	Förslag till budget 2021 KS	Förslag till budget 2021 (S)	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-6 866,0	-7 345,0	- 479,0
Inkomster	1 020,0	1 020,0	0,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 450,0	- 450,0	0,0
Nettoinvesteringar (-)	-6 296,0	-6 775,0	- 479,0
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,3	0,2
Avskrivningar	1 724,8	1 724,8	0,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	0,0
upplåningsbehov	4 371,1	4 849,9	478,8
Summa finansiering investeringsplan	6 296,0	6 775,0	479,0
Netto	0,0	0,0	0,0

Kommunstyrelsen m.m.

Stockholm ska vara en stad för alla. Genom högt ställda mål på ett Stockholm som håller samman och är klimatsmart, ekonomiskt och demokratiskt hållbart skapar vi en stad där alla får plats. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för att uppfylla dessa mål.

Coronapandemin har slagit hårt mot Stockholm. Stadens besöksnäring och kultursektor är särskilt drabbade. Antalet arbetslösa är uppe på höga nivåer och fler stockholmare är i behov av ekonomiskt bistånd. I skrivande stund har vi inte sett slutet på pandemin och vi måste räkna med att hantera dess konsekvenser under lång tid framöver. Kommunstyrelsen är ytterst ansvarig för stadens nuvarande och kommande hantering av pandemin och detta kräver ett långsiktigt arbete under hela år 2021. Stadens beredningsplanering måste utvecklas med sikte på nya utmaningar, kända och okända.

För att på bästa sätt ta sig an framtidens utmaningar måste Stockholm prioritera en stark välfärd, världsledande företag, ett innovativt näringsliv och nyskapande kultur. Genom framåtsyftande lösningar har vi tagit den internationella ledartröjan inom klimat- och miljöåtgärder. För att hindra klimatförändringarnas negativa effekter måste fler strukturomvandlande lösningar till. En progressiv politik är helt nödvändig för att möta kommande utmaningar, globalt och lokalt.

Med hög takt i bostadsbyggandet, klimatneutralitet som mål, en stark välfärd, en attraktiv arbetsmarknad och trygghet och säkerhet för alla stadens invånare strävar vi mot målet om ett Stockholm för alla. Grunden för detta är en hållbar ekonomisk politik. Kommunstyrelsen ansvarar för stadens ekonomi och det innebär ansvar för Stockholms framtida förmåga att hantera problem och uppgifter. Under år 2021 ser vi hur resurser från staten bär upp kommunernas och regionernas ekonomi. Det är ett välkommet tillskott också för Stockholm. Sjunkande skattetilleväxt, dels som en följd av pandemin och dels som en följd av det moderatledda styrets tidigare skattesänkning, kompenseras av ökade statsbidrag. Oron för stadens ekonomi på längre sikt kvarstår dock på grund av den förda ekonomiska politiken, avstannat bostadsbyggande och utförsäljningar av fastigheter.

Under pandemin har kommunstyrelsens roll som ytterst ansvarig för stadens verksamheter och utveckling i stort blivit tydlig. Tyvärr har det moderatledda styret i flera fall varit oförmöget att fatta snabba och korrekta beslut. Kommunstyrelsens roll som övergripande ansvarig för hela staden kan inte nog understrykas. Ett helhetsperspektiv på stadens samlade verksamheter och utveckling behövs, inte bara i tider av pandemi. Ansvaret för kommunens kärnverksamhet ska vila tungt på kommunstyrelsen. Särskilt bör ansvaret för välfärden lyftas. Endast med tillräckliga ekonomiska resurser och rätt förutsättningar gällande personalförsörjning, innovationsarbete, utveckling och stöd kan kommunens alla delar och verksamheter lyfta och växa.

Kommunstyrelsen ska i samverkan med Stockholms Stadshus AB utvärdera de effekter som pandemin har haft för stadens verksamheter. En processutvärdering är välkommen men tyvärr otillräcklig. En oberoende utvärdering måste säkras. Uppdraget bör ges med ett brett mandat och utvärderingen ska granska inte bara hur krishanteringen fungerat utan också titta på funktionen inom specifika verksamhetsområden, exempelvis äldreomsorgen, med möjlighet att föreslå förbättringar.

Vi socialdemokrater har höga ambitioner. Vi tror att Stockholm kan bättre. I vårt Stockholm får välfärden rimliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Ingen ung ska lämnas efter och skolan ska vara fullt finansierad för att ge alla barn och unga en fullgod utbildning och möjlighet till ett gott liv. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att, tillsammans med koncernledningen för Stockholms Stadshus AB, leda och samordna stadens angelägenheter och ge nämnder och bolagsstyrelser goda förutsättningar att fullgöra kommunfullmäktiges mål. Vi redogör i detta avsnitt för ett antal områden där kommunstyrelsen har ett särskilt uppdrag och där vi ser behov av högre ambitioner, tuffare målsättningar och genomgripande reformer.

Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomiutskott, personal- och jämställdhetsutskott, integrationsutskott, trygghetsutskott, råd för Agenda 2030, råd för

Stockholm kan bättre – en stad för alla

funktionshinderfrågor, pensionärsråd, funktionshinderombudsman, barnombudsman och äldreombudsman.

För år 2021 budgeteras följande för rotlar och partikanslier (tkr):

Moderata samlingspartiet	29 837
Socialdemokratiska arbetarpartiet	20 337
Liberalerna	14 531
Miljöpartiet de gröna	14 009
Centerpartiet	12 506
Vänsterpartiet	12 235
Kristdemokraterna	8 014
Sverigedemokraterna	4 943
Feministiskt initiativ	2 069
SUMMA	118 483

Kostnaderna avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen och viss representation. Partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- eller underskott som uppstår ett år, överförs till kommande år. De partier som har överskott i sina budgetar vid utgången av föregående mandatperiod, får överföra detta överskott till den nya mandatperioden.

Partistödet beräknas enligt följande per år (tkr):

Grundstöd per parti	560
Partistöd per mandat	406

Partierna ska senast den 30 juni redovisa hur partistödet har använts under föregående år.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

De nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän inom föreningen som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod. Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kronor per nämndeman och mandatperiod.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Avtalen ska vara ettåriga. Ersättningarna fördelar sig enligt följande (tkr):

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
STING	4 000

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Stiftelsen Global Village	500
Coompanion Stockholms län	800
Bidrag till akademien	(tkr)
Handelshögskolan i Stockholm	2 000
Professur i stadshistoria	280
Stockholms Akademiska Forum, StAF	2 600
Övriga ersättningar	(tkr)
Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, STIM	3 300
Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI	240
 Summa	 13 720

Ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor. Ingår gör även ersättningar till samarbeten mellan staden, akademi och näringsliv. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan.

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
Stockholm Business Region AB inkl. marknadsförings- och Entreprenörstöd	120 000
Stiftelsen Electrum	7 500
Urban ICT Arena	1 400
Medlemsavgifter	(tkr)
ECCAR	15
Förbundsavgift Sveriges Kommuner och Regioner, SKR	23 007
Medlemsavgift Storsthlm	19 120
Medlemsavgift Mälardalsrådet	1 350
Stockholmsregionens Europaförening	2 500
Eurocities	230
Medlemsavgift till Storstockholms brandförsvaret, SSBF	406
	450

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Medlemsavgift ICLEI	35
POLIS Cities and Regions for Transport innovation	100
CNCA Carbon Neutral Cities Alliance	100
Medlemsavgift Samverkan Stockholmsregionen	1 500
	(tkr)
Samarbeten med akademien	
Vetenskapsstaden	2 600
OpenLab	2 800
Digital Demo	500
Samverkan Kungliga Tekniska Högskolan	5 000
	(tkr)
Övriga ersättningar	
Partistöd med mera	46 046
Livräntor, S:t Eriksveteranerna, Stadshusets konstförening, SKIMF, Eldkvarns IF, Föreningen Stockholms Förvaltningschefer	1 470
Mälarens vattenvårdsförbund	110
Föreningen Spårvagnsstäder	100
Pris till Katarina Taikons minne	100
Summa	642 033

Medlemsavgifterna till Mälardalsrådet erläggs under 2021 enligt tabell ovan, från och med 2022 och framåt är Stockholms stad inte medlem i Mälardalsrådet.

Stockholm Business Region AB och dess verksamhet finansieras via ersättning från stadens budget med 97,0 mnkr för 2021. Ett marknadsföringsstöd ska rymmas inom en årlig ram om 6,0 mnkr. Bolaget beslutar om marknadsföring av evenemang och hanterar utbetalningar för detta. Bolaget handlägger även entreprenörstöd inom en årlig ram om 12 mnkr. Medlen är avsatta under kommunstyrelsen m.m. och utbetalas efter styrelsebeslut i Stockholm Business Region AB.

Samarbetet avseende Openlab har förlängts mellan de ingående parterna för en ny treårsperiod.

Kommunförsäkring

Stadens nämnder får genom S:t Erik Försäkrings AB en kommunförsäkring som omfattar försäkringsskydd för lös egendom, utställningar, entreprenad, terrorism, ansvar, tjänsteresor, VD- och styrelseansvar, förmögenhetsbrott samt olycksfall för volontärer. Premien för år 2021 är 18,5 mnkr för stadens samtliga nämnder och finansieras av medel avsatta under kommunstyrelsen m.m.

Bygg bort bostadsbristen

Stockholm behöver fler bostäder, arbetsplatser, infrastruktur, förskolor, skolor och idrottslokaler. Bostadsbristen är en allvarlig social utmaning som begränsar både människors frihet och

Stockholms tillväxt. Ett högt bostadsbyggande där det byggs fler hyresrätter med lägre hyror måste vara en av Stockholms viktigaste prioriteringar. För att nå stadens långsiktiga mål på 140 000 nya bostäder till år 2030 behöver det byggas cirka 10 000 nya bostäder per år. För att nå delmålet till år 2025 behöver det byggas nästan 15 000 bostäder per år. Men bostadsbyggandet har sjunkit kraftigt de senaste åren och de grönbå har hittills presterat knappt 5 000 bostäder per år. Alltså en bråkdel av behovet. Vi anser att det behövs ett nytt mål om att bygga 15 000 hyresrätter med rimliga hyror till år 2030. För det krävs resurser, planering och beslutsvilja.

Under mandatperioden åren 2014 till 2018 nådde stadens byggande rekordnivåer. Nu ser vi tydligt konsekvenserna av skiftet i bostadspolitiken. Istället för att bygga bostäder ägnar sig Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet åt att ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Samma politik som när de borgerliga styrde förra gången. För varje ombildning ökar kötiden hos Bostadsförmedlingen. Under den första stora ombildningsvågen åren 1999-2004 ökade kötiden från 4,1 år till 6,0 år. Under den andra stora vågen av ombildningar åren 2007-2010 ökade kötiderna från 5,7 år till 6,7 år. Moderaterna gör det svårare och dyrare att få en bostad i Stockholm. Vi motsätter oss ombildningar och utförsäljningar och vill istället bygga fler bostäder så att vanligt folk kan få en bostad genom bostadsförmedlingen.

Staden ska intensifiera arbetet mot hemlöshet och avvärja orsakerna till att människor blir hemlösa. Den strukturella hemlösheten ökar. Stoppat bostadsbyggande och ombildningar av hyresrätter försvårar arbetet mot hemlöshet. Stockholm måste föra en politik som minskar orsaken till hemlöshet. Ett högt bostadsbyggande är en grundläggande förutsättning. Staden ska också ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och arbeta för att förverkliga bostaden som en rättighet för stadens invånare.

En första bostad är avgörande för möjligheten att påbörja ett eget liv. Idag sker det alldeles för sent för många stockholmare. Med den höga takten i bostadsbyggandet, inte minst av hyresrätter, som präglade förra mandatperioden skulle en bostadsgaranti för unga varit möjlig. För varje år med sjunkande bostadsbyggande och utförsäljningar av hyresrätter blir det allt svårare för unga att få sin första bostad. Med en annan bostadspolitik med tydliga mål och ett fokuserat arbete är det dock fortfarande möjligt att bryta den nedåtgående trenden för byggandet.

För att tillgodose behovet av ett tryggt och tillgängligt boende med social gemenskap för äldre utan stora hälso- och sjukvårdsbehov ska stadens arbete med att bygga ut antalet seniorboenden fortsätta. Målet är att tillförsäkra den enskilde ett tryggt boende oavsett var man bor i staden. Stadens olika boendeformer för äldre har under de senaste åren blivit tydligare och det ska vara lätt att hitta ett tillgängligt boende som gör det möjligt att leva ett aktivt liv även när rörelseförmågan blir sämre. Kommunstyrelsen ska bidra till arbetet för att kunna införa en seniorbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030.

Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för att det byggs bostäder i Stockholm. Samarbetet med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden måste intensifieras för att staden ska kunna nå målen för bostadsbyggandet. När staden år efter år missar fullmäktiges mål måste kommunstyrelsen skärpa sin tillsynsplikt gentemot de andra nämnderna. En tydligare politisk styrning krävs. Kommunstyrelsen ska leda och samordna arbetet. Vi vill återinföra en post som *bostadsgeneral* i syfte att samordna stadens byggande.

- Inför nytt mål om 15 000 hyresrätter med rimliga hyror till år 2030.
- Återinför årsmålet om 2 500 markanvisade bostäder till stadens allmännytt.
- Inför nytt årsmål om 500 markanvisade studentbostäder.
- Mål om att införa en studentbostadsgaranti senast år 2030.
- Mål om att införa en seniorbostadsgaranti senast år 2030.
- Stoppa ombildningen av hyresrätter.
- Stockholm ska ansluta sig till det globala FN-initiativet the Shift.
- Återinrätta en särskild samordnare för att nå stadens bostadsmål.

Starta planeringen för Bromma parkstad

För att få upp volymerna i byggandet behöver större stadsbyggnadsområden utvecklas. Ett sådant område finns där Bromma flygplats idag ligger. Swedavia anser att det är olönsamt att fortsätta driva Bromma flygplats. Flera andra tunga intressenter, bland annat Stockholms Handelskammare, instämmer i detta. Flyget från Bromma kan flytta över till Arlanda. Bromma flygplats behövs helt enkelt inte längre och det innebär ett utmärkt läge för staden att på allvar börja planera för stadsutveckling i området. Planering bör även startas för ytterligare exploatering i områden som idag är hindrade av flygets inflygningsrutter.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med andra berörda nämnder och styrelser arbeta för att omvandla flygplatsen till en ny stadsdel med bostäder, kollektivtrafik, skolor, förskolor, idrottshallar och parker. Staden får i uppdrag att förbereda för byggande av tunnelbana till området. Som del av detta arbete är kommunstyrelsen ansvarig för att initialt inleda överläggningar med regeringen, regionen och andra relevanta aktörer för att påskynda processen.

- Kommunstyrelsen ska verka för att Bromma flygplats läggs ner och att flygtrafiken fokuseras till Arlanda.
- Planeringen för utvecklingen av den nya stadsdelen Bromma parkstad där Bromma flygfält idag ligger ska startas under första halvåret 2021.

Bygg ihop Stockholm

I Stockholm finns centrummiljöer som upplevs som otrygga, skräpiga, nedgångna och bortglömda. En trygg stad som fungerar är själva kärnan i samhällskontraktet. När det inte gäller för hela staden behövs en annan politik. I Fokus Skärholmen har en ny framgångsrik metod för utveckling av centrummiljöer tagits fram. Arbetsmodellen som tillämpats i omvandlingen av Sättra Centrum bör tillämpas på fler centrummiljöer i staden. Samarbetet med privata fastighetsägare, stadens berörda förvaltningar samt boende och aktörer i närområdet ska utvecklas för att göra stadens centrummiljöer till trygga och tilltalande platser.

Kommunstyrelsen ska delta i arbetet för att koppla samman ytterstadens stadsdelar med varandra och omgivande kommuner, och prioritera de tio strategiska samband som pekas ut i översiktsplanen. Genom att identifiera stadsutvecklingsområden kan vi bygga ihop vår stad, minska segregationen och samtidigt få upp volymerna i bostadsbyggandet. Områdena som pekas ut som strategiska samband ska prioriteras och fyllas med klimatsmarta bostäder, kollektivtrafik, skolor, förskolor, äldreboenden, idrottshallar, kultur, parker och badplatser. En positiv utveckling skapas med fler bostäder och arbetsplatser, andra värdeskapande satsningar samt stärkta samband till omgivningarna.

Kommunstyrelsen ska leda arbetet med övergripande trafikinfrastruktur. Fokus ligger på utbyggd kollektivtrafik, exempelvis en ny tunnelbanelinje med sträckan Hässelby-Vällingby-Bromma parkstad-Alvik och vidare anslutning söderut. Ett annat viktigt samband är mellan Fagersjö och Hökarängen, där staden bör driva att tunnelbanan Fridhemsplan-Älvsjö ska gå hela vägen till Fagersjö eller att en ny pendeltågstation öppnar i Fagersjö och där det befintliga friluftsområdet bör utvecklas. Staden ska medverka i arbetet för byggnation av tvärförbindelse Södertörn.

Vi vill stärka Djurgårdens attraktivitet och miljöprofil. Många spännande och helt nya projekt planeras nu runt området kring Gröna Lund, ett område som redan idag har många besökare. Djurgården beräknas få över 15 miljoner besökare årligen och de investeringar som planeras kommer att innebära ett ytterligare ökat intresse. Ett helhetsgrepp behöver tas i utvecklingen av Djurgården som besöksmål. I det arbetet ingår att tillsätta en samordningsperson med ansvar för trafiken på Djurgården, öka spårvagnstrafiken i samarbete med regionen, samordna alla varutransporter samt tillse att det sker med ellastbilar, installera ett sopsugssystem och bygga en gång- och cykelbro från Strandvägen till Junibacken.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med trafiknämnden och Stokab tillgängliggöra trafikljus och andra installationer för fiberdragning, inklusive datakommunikation, som möjliggör montering av teknisk utrustning som sensorer.

- Utveckla centrummiljöerna i ytterstaden, så som Tensta centrum, Hagsätra-Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum samt Vårbergs centrum.
- Säkerställ att utbyggnaden av tunnelbanan mellan Älvsjö och Fridhemsplan tidigareläggs.
- Arbetet med att skapa strategiska samband för fler bostäder och minskad segregation i enlighet med översiktsplanen ska återupptas.
- Stärka Djurgårdens attraktivitet och miljöprofil genom ökad samordning av trafik och tillgänglighet samt insatser för miljö och klimat.

Ett klimatpositivt Stockholm

Klimatpolitiken måste handla om att bygga ett starkare och mer hållbart samhälle. Vi ska genomföra klimatomställningen så att vanligt folk kan känna trygghet i omställningen. Med gemensam kunskap, arbete och engagemang.

I Stockholm har vi kommit en bit på väg. Vi kommer snart att uppnå vår del av Parisavtalet, vi är på väg mot en klimatpositiv fjärrvärme, vi är en av de storstäder som har renast luft och renast vatten och vi bygger klimatsmart. Innovation på klimatområdet driver också jobb och export. Stockholm tar emot många besök som vill lära av goda exempel. Svenska företag som utvecklar klimatsmarta lösningar för Stockholms stad kan exportera och anställa fler. Vi är på rätt väg, men det behövs mer. Ska vi klara klimatomställningen på riktigt krävs större, strukturella reformer och gemensamma investeringar.

Klimatomställningen får dock aldrig bli ett elitprojekt, omställningen måste visa förståelse för vanligt folks vardag. Människor får inte hamna i kläm eller glömmas bort. Vi måste både inse allvaret i situationen och inse att ingen omställning kommer att kunna genomföras om den känns omöjlig att bära.

Stockholms stad har haft heltäckande miljöprogram sedan år 1976. Nu finns även en klimathandlingsplan som konkretiserar de klimatrelaterade målen i miljöprogrammet. Uppföljningen av dessa program är mycket viktig för att veta om staden är på rätt väg och vart extra insatser behöver sättas in. Idag presenteras dock ingen samlad uppföljning av programmen. För att staden på bästa sätt ska kunna nå sina klimatmål i miljöprogrammet och klimathandlingsplanen behöver en samlad uppföljning av programmen presenteras.

År 2020 antogs en ny klimathandlingsplan för staden. Handlingsplanen saknar dock åtgärder motsvarande 84 100 ton, främst gällande vägtrafik. Det är inte acceptabelt. Kommunstyrelsen måste ta fram kompletterande åtgärder samt vässa klimatbudgeten.

I uppföljningen är det viktigt att använd energi (nettoenergi) mäts och presenteras framför tillförd energi för att säkerställa ett energieffektivt klimatskal samt teknikneutralitet för uppvärmningssystem.

- Stockholm ska bli klimatpositivt senast år 2040.
- En samlad uppföljning av miljöprogrammet och klimathandlingsplanen ska genomföras.
- All energianvändning ska mätas genom använd energi (nettoenergi), inte tillförd energi, för att säkerställa att stadens byggnader är energieffektiva och för att garantera teknikneutralitet för uppvärmningssystem.

Koldioxidlagring visar vägen mot en klimatpositiv stad

Utbyggnaden av fjärrvärmens i Stockholm har gjort att uppvärmningen av staden idag nästan är fossilfri. De sista fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan har fasats ut och fjärrvärmens i Stockholm kommer år 2025 ha en klimatpositiv verksamhet. Ytterligare några år efter det kan fjärrvärmens göra hela Stockholm till en klimatpositiv stad. Genom att avskilja koldioxid från

kraftvärmeverkens rökgaser kan de permanent lagras i geologiska formationer såsom tömda olje- och gasfält eller djupa saltvattensakviferer.

En av de största åtgärderna för att minska Stockholms koldioxidutsläpp är att få igång storskalig koldioxidlagring. Kraftvärmeverket i Värtan har kapacitet att samla in stora mängder koldioxid varje år. Närmare bestämt fem gånger mer än samtliga åtgärder i stadens klimathandlingsplan, från en enda anläggning. En storskalig anläggning i Värtan ska vara i drift senast år 2025. I hela Stockholmsregionen finns en potential att skapa en kolsänka på mer än 2 miljoner ton koldioxid per år, vilket är mer än samtliga utsläpp från Stockholm idag. Kolsänkor är nödvändiga för att nå målet om att stoppa den globala uppvärmningen väl under 2 grader. Genom att utveckla tekniken BECCS skulle Stockholm och Sverige dessutom få en enorm konkurrensfördel och kunna exportera kunnande och teknologi. Stockholms stad ska därför utreda hur ett eget lokalt system för klimatkompensation där merkostnaderna används för att finansiera investeringar och drift av BECCS tillsammans med Stockholm Exergi. Kommunstyrelsen ska utveckla samarbetet med Stockholm Exergi i syfte att uppnå stadens högt ställda klimatmål. Stockholm Exergis verksamhet och innovationskraft är avgörande för Stockholms möjlighet att bli en klimatpositiv stad. Kommunstyrelsen ska säkerställa Exergis fortsatta teknikutveckling. Till dess att ett internt system för klimatkompensation är på plats ska staden använda befintliga system för klimatkompensation för t.ex. stadens flygresor och uppvärmning.

Stadens ägande av fastigheter är långsiktigt och energieffektivisering är högt prioriterat. Enligt stadens mål ska utsläppen minska genom energieffektivisering, men istället för att minska har energianvändningen ökat enligt stadens senaste uppföljning. För att vända denna trend behövs tydligare styrning och mer resurser. Stockholm ska ta efter andra kommuner och regioner och ta fram ett förslag för att använda lägre kalkylränta vid energieffektiviserande renoveringar. Staden ska också använda sig av gröna obligationer för att finansiera klimatinvesteringar med särskild inriktning mot energieffektiviserande renoveringar i stadens fastighetsbestånd. Kommunstyrelsen ansvarar för att utreda och genomföra dessa insatser för ökade klimatinvesteringar.

En annan åtgärd för att öka takten i energieffektiviseringsarbetet är att koppla upp fastigheter för att övervaka och styra de tekniska systemen online. Det handlar om exempelvis värme, ventilation, larm och hissar. Av stadens förvaltningar och bolag är det idag endast SISAB som utvecklar och använder AI för driftoptimering. De är också de enda som överträffat sina effektiviseringsmål varje år. Stadens samtliga bolag och förvaltningar som äger och förvaltar byggnader ska inleda arbetet med digitalisering och AI-styrning av sin fastighetsdrift.

- Stockholms stad ska utreda hur ett eget lokalt system för klimatkompensation där merkostnaderna används för att finansiera investeringar och drift av BECCS.
- Stadens nämnder och bolag ska tillämpa sänkt kalkylränta vid renoveringar som leder till ökad energieffektivitet.
- Stadens fastigheter ska bli mer energieffektiva genom digitalisering och AI-styrning av drift och tekniska system.

Minska klimatpåverkan inom bygg och transport

Klimatpåverkan från bygg- och anläggningssektorn i Sverige uppgår till cirka 15 miljoner ton koldioxid per år. Mycket arbete läggs ned på att skapa energi- och climateffektiva byggnader och kunskapsnivån blir allt högre när det gäller klimatpåverkan från driftsfasen. Däremot beaktas sällan klimatbelastningen från själva byggprocessen, från materialutvinning till färdig byggnad eller anläggning. Detta trots att klimatpåverkan är minst lika stor i produktionsfasen som vid driftsfasen. Stockholm behöver skifta fokus så att byggnadens hela livscykel beaktas i stadens klimatarbete. Kommunstyrelsen ska leda arbetet med att ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040. Livscykelperspektivet ska finnas med i hela kedjan: vid planering, projektering, byggande och användning av vår bebyggda miljö.

Klimatomställningen av transportsektorn handlar till stor del om elektrifiering. Idag finns dock kapacitetsbrist i Stockholms elnät, främst på stamnäts- och regionnätetsnivå. Bristerna handlar

framförallt om att hantera höga effekter, inte total energimängd. Staden behöver en proaktiv strategisk planering för elnätet. Det kan inte hänvisas till marknaden. Stockholms stad måste skyndsamt ta fram en strategisk planering för elnätet och bjuda in andra kommuner, regionen, elnätsbolag och kraftvärmebolag för att samordna en strategisk planering av de nationella, regionala och lokala elnäten.

En annan sektor som är beroende av elektrifiering för sin klimatomställning är sjöfarten. Fartyg som ligger vid kaj behöver elanslutas i mycket högre grad än idag. I dagsläget ansluts skärgårdstrafiken samt vissa av fartygen som trafikerar Finland. Det är naturligtvis enklast att ansluta den reguljära trafiken eftersom det är samma fartyg som återkommer. Men det är av största vikt att även andra fartyg, till exempel kryssningsfartygen, kan ansluta till el från land. Staden måste skynda på arbetet för att möjliggöra anslutning till el för samtliga fartyg som anlöper Stockholms hamnar.

Effektbristen i Stockholm får även konsekvenser för andra sektorer som är viktiga i klimatomställningen. Det gäller till exempel att beslutade viktiga projekt så som tunnelbaneutbyggnad riskerar att stoppas, men också att staden riskerar att tvingas tacka nej till viktiga företagsetableringar.

Kommunstyrelsen ska intensivt intensifiera sina insatser för att säkra elförsörjningen. En ”elgeneral” har utlovats för att samordna arbetet, men trots att utfästelsen gjordes i mars 2019 var det först i september 2020 som positionen tillsattes. Denna senfärdighet från stadens politiska ledning gör att Stockholm halkar efter i det viktiga arbetet för att trygga stadens elförsörjning. Kommunstyrelsen ska också delta i planeringsprocessen för styrelse i samarbete med Stockholms Stadshus AB samt övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Luftkvaliteten i Stockholm har länge varit en högt prioriterad miljöfråga. I januari 2021 kommer miljözonsreglerna för tunga fordon att skärpas rejält. Det är en viktig åtgärd som kommer innebära att halterna av kvävedioxiderna nästan halveras i Stockholms innerstad. För att de skärpta miljözonsreglerna ska få tänkt effekt krävs att alla företag följer reglerna. Idag saknas effektiva verktyg för att hindra tunga fordon som kör olagligt i miljözonen. Det finns dock ett sätt att enkelt bli av med de olagliga transporterarna: genom att registrera och straffbelägga fordonen. Kommunstyrelsen ska tillsammans med berörda nämnder uppvakta relevanta aktörer och arbeta för att trängselskattportalerna ska kunna användas för att registrera och straffbelägga fordon som bryter mot miljözonsregler. Differentierad trängselskatt är också ett verktyg för att göra det dyrare att köra med fossila drivmedel i staden. Kommunstyrelsen ska arbeta för att nödvändiga lagändringar görs så att staden kan börja använda dessa verktyg.

- En strategi för hur Stockholms bygg- och anläggningssektor ska bli klimatneutral till år 2040 ska tas fram.
- Utverka en strategisk planering för elnätet i syfte att möta kommande kapacitetsbrist och effektbrist.
- Samtliga fartyg som anlöper Stockholms hamnar ska kunna elanslutas vid kaj senast år 2025.
- Trängselskattportalerna ska kunna användas för att registrera och straffbelägga fordon som bryter mot miljözonsregler.

Hållbarhet i alla verksamheter

Det finns en stark koppling mellan den sociala och ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Olika grupper i samhället påverkas olika hårt av miljö- och klimatproblem och politiken för att möta klimatproblemen måste gå hand i hand med en aktiv politik för jämlikhet och jämställdhet.

En stor del av klimatpåverkan kommer från den mat vi äter. För att klara mål om minskade utsläpp från maten måste vi tillsammans ta ansvar för hur vi gemensamt kan erbjuda klimatsmarta måltider i våra offentliga verksamheter. Majoritetens långsamma agerande innebär att en modell för att beräkna, följa upp och redovisa miljö- och klimatpåverkan från stadens måltider fortfarande inte

finns på plats. Det är två förlorade år för klimatarbetet när det kommer till stadens kostarbete. Modellen behövs för att ställa samordnade krav i upphandlingar och ta fram relevanta mål och indikatorer. När modellen är klar behöver stadens strategier, riktlinjer och policys uppdateras med konkreta mål angående utsläpp och matsvinn som följs upp via stadens ledningssystem ILS. Matstrategin behöver också revideras så att innebörden av vegetarisk mat följer Livsmedelsverkets definition samt att det förtydligas att veganska alternativ alltid ska erbjudas i stadens verksamheter. För att samordna stadens arbete kring mat och måltider ska staden inrätta en kostenhetsenhet med dietister.

Som en del i arbetet mot en hållbar och sammanhållen stad ska kommunstyrelsen samordna stadens arbete och stödja nämnder och bolagsstyrelser med att verka för att uppnå de 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Stadens råd för Agenda 2030 ska vara ett stöd i arbetet med att uppnå målen. En modell för uppföljning av stadens hållbarhetsarbete i enlighet med hållbarhetsmålen ska tas fram.

Kommunstyrelsen ska utöver ovanstående leda stadens arbete för exempelvis minskad energianvändning, ökad återvinning, minskat bilresande, ökade inköp av ekologiska livsmedel samt i samråd med stadsdelsnämnderna höja kunskapen om hur värmeböljor ska hanteras. Arbetet för en fossilfri organisation till 2030 fortsätter liksom arbetet för att nå en utsläppsfri innerstad 2030.

- Nya mål och indikatorer för koldioxidutsläpp från stadens måltidsverksamheter.
- Veganska alternativ ska alltid kunna erbjudas i stadens verksamheter.
- Stadens informationsarbete, rådgivning och främjande av stockholmarnas deltagande i klimatombudsutredningen förstärks med 3 miljoner kronor.
- Samtliga ärenden som beslutas i ett politiskt organ i Stockholms stad ska innehålla en klimatkonsekvensanalys.

Förebyggande insatser för en tryggare stad

Tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att barn och unga ska ha god hälsa och inte hamna i missbruk, kriminalitet eller andra sociala problem. Därför är ett långsiktigt trygghetsarbete tätt sammankopplat med vikten av att alla barn får bra uppväxtvillkor och att alla barn får förutsättningar och stöd för att klara kunskapsmålen. I ett Stockholm för alla får barn och unga växa och utvecklas i skolan istället för att rekryteras till gängen. Genom att investera i barnen och deras utveckling lägger vi grunden för jämlikhet, sammanhållning och trygghet. Den samlade forskningen pekar på att det är de förebyggande insatserna som gör verklig skillnad för ett tryggt samhälle med trygga individer. För ett lyckosamt förebyggande arbete mot en stad som håller samman är ett nära samarbete och samverkan med andra nämnder, Region Stockholm, polis, akademien och civilsamhället avgörande.

Stadens arbete med trygghet och säkerhet är högt prioriterat. Tryggheten i staden ska öka. Det görs genom ett förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön genom stadens trygghetsfond, samt ett omfattande preventivt socialt arbete för att stoppa rekryteringen till kriminalitet. Arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen ska fortsätta. Medborgardialoger och medborgarbudget är viktiga verktyg för att arbetet ska kunna utgå från invånarnas upplevelser samt bidra till att öka delaktigheten i utvecklingen av det egna området. Den trygghetsinsats som initierades år 2018, med bland annat ambulerande ordningsvakter och ökad kamerabevakning, ska fortsätta. Trygghetsfonden som inrättades under förra mandatperioden syftar till att genom stadsmiljöåtgärder öka tryggheten på platser som upplevs otrygga. Åtgärder som beviljas medel ska öka tryggheten för alla som bor, vistas eller rör sig på platsen. I arbetet för att trygghetssäkra offentliga platser är tillgänglighetsperspektiv grundläggande.

Kommunstyrelsen leder stadens trygghets- och säkerhetsarbete, däribland arbetet mot våldsbejakande extremism samt totalförsvarsfrågor. Arbetet med att utveckla kunskap och systematiska arbetssätt för att möta problem och utmaningar som skapas av våldsbejakande extremism ska intensifieras. Stockholms krisberedskap och förmåga inom civilt försvar ska knytas

samman i en sammanhållen beredskapsplanering för ökad motståndskraft oavsett önskad händelse. I detta ingår att säkerställa beredskapslager. I samverkan med polisen ska åtgärder initieras för platser som bedöms sårbara för terrorattentat. Stöd ska ges till stadsdelsnämnderna och ansvariga facknämnder i det lokala trygghetsarbetet. Kommunstyrelsen samordnar och följer tillsammans med polisen upp det arbete som sker inom ramen för den gemensamma överenskommelsen.

I stadens krisberedskapsarbete ingår att alla stadens verksamheter ska vara väl förberedda för olika typer av kriser, oavsett om det rör sig om terrorattentat eller globala pandemier. Hela staden ska vara väl förberedd inför både akuta kriser och nya utmaningar. För att det ska vara möjligt krävs bland annat utbildning av personal, säkrad materialtillgång samt förbättrad ledning, styrning och samordning. Kommunstyrelsen ska verka för att krisberedskapen stärks i hela staden.

Evidensbaserade metoder ska alltid ligga till grund i de uppsökande verksamheterna och insatserna för att tidigt upptäcka personer som finns i riskzonen för våldsbejakande extremism eller rör sig i våldsbejakande miljöer. Stadsrevisionens har signalerat att det finns brister i stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Det är allvarligt och kräver att staden agerar. Kommunstyrelsen och socialnämnden ska tillsammans utreda hur vägledningen för socialtjänstens arbete kring barn eller unga som befinner sig i eller som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö har implementerats och fungerar i praktiken.

För att bryta rekrytering till den organiserade brottsligheten och stoppa återfall i kriminalitet är samverkan avgörande. Erfarenheter och studier visar att när olika aktörer arbetar tillsammans strukturerat och nära i samverkansmodell är det lättare att nå framgång. För att minska återfall i kriminalitet ska staden föra dialog med Kriminalvården om att upprätta samverkansöverenskommelse. Kriminalvården, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska upprätta liknande samverkansöverenskommelse som man har med polisen. Syftet är att ge stadsdelsnämnderna planeringsförutsättningar inför frigivningar samt möjlighet att sätta in stödinsatser för att minimera att personer återigen hamnar i kriminalitet. Utöver att arbeta med fler samverkansmodeller bör staden pröva fler samlokaliseringar med andra myndigheter. Positiva synergieffekter uppstår när aktörer eller verksamheter lokaliseras tillsammans.

Det är av stor vikt att staden har en fungerande infrastruktur för säkerhet och skydd i händelse av krig och kriser. Ett samarbete med civilsamhället stärker stadens krisarbete och beredskap. Staden ska därför skyndsamt skapa förutsättningar för att en frivillig resursgrupp (FRG) kan bildas. FRG hade kunnat och kan fortfarande avlasta kommunens hemtjänst och omsorgsverksamhet under den rådande coronakrisen. Det bästa sättet att ta sig an utmaningar är att göra det tillsammans - staden, civilsamhället och näringslivet.

Trygghetskontor och platssamverkan innebär att aktörer som exempelvis näringsidkare, polis, socialtjänst, stadsdelsförvaltning och fastighetsägare arbetar nära och samverkar för att stärka tryggheten på specifik plats. Ett nära samarbete med civilsamhället är viktigt i arbetet för tryggare offentliga rum. Vi vill att fler trygghetskontor ska öppnas runt om i staden. Utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer ska beslut tas om var trygghetskontor ska etableras. Stureplan är ett område som vi bedömer omgående behöver ett trygghetskontor.

Stadens arbete med sociala investeringar ska även fortsättningsvis ha en tydlig koppling till det stadsövergripande arbetet med social hållbarhet. För att långsiktigt minska sociala problem ska fokus ligga på det förebyggande arbetet genom tidiga och kunskapsbaserade insatser.

Frågor om när det är tillåtet och möjligt att bryta sekretessen uppkommer hos både polis och stadens socialtjänst. För att få bukt med osäkerheten som uppstår mellan och inom myndigheterna och komma ifrån att olika tolkningar görs i olika delar av staden ska en gemensam handbok tas fram om de sekretessbrytande bestämmelserna. Kommunstyrelsen och socialnämnden ska tillsammans med polisen ta fram en handbok som kan användas inom både socialtjänstens och polisens arbete. På så sätt stärks likställigheten mellan stadsdelsnämnderna. Socialnämnden ska också tillsammans

Stockholm kan bättre – en stad för alla

med kommunstyrelsen utreda förutsättningarna att öka informationsutbyte med andra relevanta myndigheter.

Det råder diskrepans mellan stadsdelarna i hur det förebyggande och uppsökande arbetet bedrivs. Stadens arbete ska vara konsekvent, trygghetsskapande och likställt. Därför ska kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna fastslå hur en Stockholmsmodell kan se ut inom det förebyggande arbetet. Samverkan med andra myndigheter och akademien har stor betydelse för ett framgångsrikt förebyggande arbete.

Stockholms ska stärka arbetet för att motverka den svarta ekonomin, organiserad brottslighet samt kriminella transaktioner och aktiviteter. Detta göra bland annat inom ramen för miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete med tillståndsgivning och tillsyn. Kommunstyrelsen ska samverka med socialnämnden och stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket i syfte att motverka fusk och kriminella aktiviteter. Kommunstyrelsen ska även säkerställa att det inte förekommer organiserad brottslighet inom upphandlad verksamhet. I samarbete med berörda nämnder ska kommunstyrelsen göra en analys av samtliga upphandlingar i staden i syfte att täppa till alla möjligheter för kriminella att infiltrera staden och utnyttja välfärdssystemet.

Kommunstyrelsen ska också samordna stadens arbete mot otillåten påverkan för att hindra att stadens medarbetare befinner sig i situationer där individer utövar påtryckningar för att otillbörligen påverka tjänstemän i deras beslutsfattande och yrkesutövning.

- Det förebyggande brottsbekämpande arbetet ska prioriteras.
- En Stockholmsmodell för det förebyggande arbetet ska tas fram i syfte att säkerställa att det förebyggande och uppsökande arbetet är konsekvent, trygghetsskapande och likställt.
- Personer som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil ska få en första kontakt med staden inom 24 timmar.
- En handbok om de sekretessbrytande bestämmelserna ska tas fram tillsammans med polisen.
- Socialtjänstens arbete kring barn eller unga som befinner sig i eller som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö ska utvärderas i syfte att komma tillrätta med brister som Stadsrevisionen har pekat ut.
- Staden ska tillsammans med polisen fortsätta erbjuda en stadsövergripande avhopparverksamhet.
- Staden ska i samråd med polisen ta initiativ till samarbete med andra kommuner så att personer kan lämna Stockholm snabbt om det behövs för att kunna bryta helt med kriminaliteten.
- Fler trygghetskontor/platssamverkan ska etableras utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer som näringsidkare, stadsdelsnämnder och fastighetsägare.
- Dialog ska föras med Kriminalvården om att upprätta samverkansöverenskommelse för att stärka stadens planeringsförutsättningar inför frigivningar samt minska antal personer som återfaller i kriminalitet.
- En analys av stadens samtliga upphandlingar ska göras för att täppa till kriminellas möjlighet att infiltrera staden och utnyttja välfärdssystemet.

Mottagande av nya stockholmare

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för att stadens mottagande av nyanlända består av hållbara lösningar som förstärker likställigheten i staden. I mottagande av nyanlända ska stadens ambitioner vara att ge goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig genom skola, jobb och bostad. Staden ska bidra till att alla nyanlända stockholmare erhåller kunskaper i svenska språket. För att säkra att alla medarbetare inom staden har erforderliga kunskaper i svenska ska språkkurser erbjudas till medarbetare inom vård och omsorg och förskola.

En snabb etablering på arbetsmarknaden innebär självständighet för individen och underlättar etablering på bostadsmarknaden och i samhället i stort. Kommunstyrelsen har ett viktigt ansvar för

att modulbostäder kan upprättas så att de svarar mot behoven och för att säkerställa att de och andra tillfälliga boenden som används är geografiskt spridda över hela staden.

- Inriktningen för Stockholms mottagande av nyanlända är att stödja en snabb etablering genom skola, jobb och bostad.
- Staden ska säkra alla medarbetares kunskaper i svenska. Inom vård och omsorg samt förskola ska medarbetare erbjudas språkkurser i svenska.

Effektiva och hållbara lokaler

Alla stockholmare ska kunna lita på att det finns en bra kommunal grundskola nära hemmet. Kommunstyrelsen ansvarar för genomförandet av SAMS, samordnad skolplanering i Stockholm. Arbetet syftar till att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler. I planeringen av skolutbyggnad och placering ska analyser göras så att lokalisering och utformning bidrar till att motverka skolegregation. Detta bör vara ett övergripande mål för arbetet inom SAMS. Arbetet måste prioriteras högt av alla inblandade parter.

Kommunstyrelsen ska även ansvara för att säkerställa nödvändig kapacitetsutbyggnad av gymnasieskolan. Detta sker inom ramen för samverkan inom gymnasierregionen. Vi ser idag ett högt söktryck in mot regionens kärna och Stockholms stad. Antalet sökande till stadens gymnasieskolor kommer i framtiden att öka markant på grund av både den demografiska utvecklingen och regionens tillväxttakt.

Det är i grunden positivt. Det kommer dock innebära stora utmaningar för staden då flera nya gymnasieskolor kommer att behöva byggas för att ge plats åt stadens och regionens gymnasieelever. För att säkerställa en långsiktig hållbarhet måste behovet av utbyggnad också svara mot ersättningarna inom gymnasierregionen. Samarbetet inom gymnasierregionen bör utvärderas och förändras för att säkerställa att Stockholms stad kompenseras ekonomiskt för de stora investeringskostnaderna och för att Stockholms elever ska kunna få plats på en gymnasieskola i sin hemkommun.

Staden ska äga och utveckla byggnader som långsiktigt behövs för stadens olika verksamheter. Strategiska fastighetsutvecklingsprojekt som uppfyller ett eller flera kriterier för beslut om större investeringar ligger inom kommunstyrelsens ansvar att initiera. Det kan exempelvis röra projekt med höga investeringsutgifter, höga driftskostnader, hög komplexitet eller som involverar flera nämnder eller bolagsstyrelser. Det operativa ansvaret att utreda, planera och genomföra dessa projekttyper kan åläggas fastighetsnämnden. Vid utveckling eller renovering av fastigheter är kostnadskontroll och projektstyrning av yttersta vikt för att på ett effektiv vis förvalta stadens resurser.

Runt Järvafältet finns flertalet gårdar och hus med stark koppling till det gamla kulturlandskapet och Igelbäckens kulturresevat. I fastigheterna erbjuds mångfacetterad verksamhet med alltifrån samlings- och kulturlokaler till 4H-gård och lekplatser. Tillsammans bidrar de olika verksamheterna till ett aktivt fritidsliv och stärkt civilsamhälle. Inom kulturresevatet på Järvafältet finns också Hästa gård vars huvudbyggnad har synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Viss verksamhet bedrivs idag på gården men det finns stora möjligheter att utveckla gården till ett attraktivt besöksmål. En samarbetsgrupp inom stadens berörda förvaltningar ska tillsättas för att utreda renoveringsbehov och tillse att verksamheten runt kulturresevatets gårdar kan utvecklas samtidigt som tillgängligheten till natur och kultur ska öka för alla stockholmare.

Lokaler som inte behövs eller bedöms behövas för att säkerställa kommunal verksamhet och lokaler som inte genom kommunal rådighet bidrar till hållbarhet och sammanhållning ska kunna säljas. Exempelvis bör kommunstyrelsen under år 2021 initiera försäljning av Östermalmshallen och Sturehovs slottsbyggnad.

Under pandemin har många stockholmare förändrat sitt arbete och digitala möten har blivit en del av vardagen. Fungerande tekniska lösningar måste säkerställas för alla stadens verksamheter vilket inkluderar den politiska organisationen. Digitala lösningar ska finnas för genomförande av nämnd-

och styrelsemöten. Kommunstyrelsen ska ta ett övergripande ansvar för att digitala möten och konferenser kan genomföras i hela staden.

- SAMS-arbetet ska stärkas i syfte att lägga ökat fokus på att bryta skolsegregationen.
- Staden ska verka för att säkerställa ekonomiska förutsättningar för Stockholms stad inom ramen för gymnasierregion Stockholm.
- Kommunstyrelsen ska i samarbete med berörda nämnder utreda renoveringsbehov och utvecklingspotential för Järvafältets gårdar, med särskilt fokus på Hästa gård, i syfte att öka tillgängligheten till natur och kultur för alla stockholmare.

En jämställd stad med mänskliga rättigheter i fokus

Stockholm ska vara en jämställd stad. Män och kvinnor är och ska behandlas som jämlikar. Stockholm ska stärka skyddet mot sexuella trakasserier i stadens samtliga verksamheter. Kommunstyrelsen ansvarar för att samordna arbetet för att makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Utbildningsinsatser för stadens medarbetare ska genomföras regelbundet. Utbildningarna ska anpassas efter verksamheternas behov. Samtliga medarbetare i staden ska fortbilda sig inom jämställdhet och mänskliga rättigheter minst vartannat år.

Vi behöver fortsätta arbeta för att förbättra jämställdheten. Jämlikhet och jämställdhet ska öka i Stockholm, inte minska. Det offentliga rummet ska värnas mot hat och hot. Vi vill se kraftfulla insatser mot mäns våld mot kvinnor. Det finns ett tydligt samband mellan anställningsvillkor och sexuella trakasserier. Osäkra och korta anställningar innebär mer ensidiga arbetsuppgifter, mindre frihet och sämre möjligheter till utveckling. Därför behöver arbetsmarknaden bli mer jämställd och trygg.

Arbetet för mänskliga rättigheter är ett fundament i staden och en förutsättning för demokrati. Kampen mot diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, sexuell läggning, funktionsnedsättning, ålder, religion eller annan trosuppfattning ska fortsätta. Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att få jobb i staden ska förbättras. Funktionshinderperspektivet ska beaktas i alla stadens verksamheter.

Kommunstyrelsen ska samordna stadens arbete för nationella minoriteter och leda arbetet med verksamheter och informationsinsatser inom ramen för Stockholm som förvaltningskommun för samiska, meänkieli och finska. Inom respektive verksamhet i staden ska utredningar göras kring behov och efterfrågan på verksamhet inom ramen för förvaltningsområdet. I det ingår att föräldrar till barn i förskoleålder kontaktas i syfte att undersöka intresset för förskola på något av de nationella minoritetsspråken. Utredningarna ska göras i samverkan med berörda minoriteter.

Sedan 1 januari 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter svensk lag. Beslutet innebär ett förtydligande om att beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska vägas in i beslutsprocesser och ärenden som rör barn. Att barnkonventionen nu är lag skapar en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet. Det har betydelse för alla stadens verksamheter som berör barn såväl direkt som indirekt. Alla i staden som arbetar med barn eller i verksamheter som på något sätt påverkar barn har behov av kunskap om konventionen. Barnrättsarbetet ska utvecklas och styrdokument, rutiner samt arbets- och beslutsprocesser ska ses över.

Kommunstyrelsen ska säkerhetsställa att staden enbart stödjer och samarbetar med organisationer och aktörer som står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Samröre, uppmuntran till eller möjliggörande av våldbejakande extremism är aldrig acceptabelt. Det berör allt från bidragsgivning till lokaluthyrning.

Medborgardialoger och medborgarbudget är viktiga verktyg för staden för att ta vara på invånarnas synpunkter och upplevelser. Invånarnas demokratiska delaktighet ska öka. Som invånare i Stockholm har man både rättigheter och skyldigheter och målet är en stad med engagerade invånare som vill och kan vara med och påverka. Stockholms stad ska arbeta med medborgarbudget för att

involvera medborgare att prioritera resurser. Kommunstyrelsen ska också arbeta tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser för att stärka förtroendet för myndigheter och offentlig verksamhet hos medborgare i stadens särskilt utsatta områden.

- Samtliga medarbetare i Stockholms stad ska erbjudas fortbildning inom området mänskliga rättigheter minst vartannat år.
- Behov och efterfrågan av insatser inom ramen för Stockholm som förvaltningsområde ska genomföras kontinuerligt i samarbete med berörda minoriteter.
- Funktionshinderperspektivet ska beaktas i alla stadens verksamheter.

Stärkt stöd till kultur och kreativa näringar

Stockholms kulturliv är i dagsläget hårt drabbat av den pågående pandemin. Ett i grunden starkt kulturliv har påverkats kraftigt av uteblivna biljettintäkter och stora svårigheter att planera för framtiden. Stockholms stad har under år 2020 misslyckats med att ge Stockholms kulturliv ett rimligt krisstöd. De insatser som gjorts har inte varit tillräckliga och därtill har de skett på bekostnad av andra delar av kulturlivet. Ett exempel är stöd till kulturlokaler som givits genom att medel omfördelats från kulturstödet. Det är undermåligt.

Kulturen bidrar till att göra Stockholm till en attraktiv stad för sina invånare och besökare. Vi har ledande scener och ett kulturliv som bland annat bidragit till det svenska musikundret. Stockholms framgångsrika kreativa näringar är en följd av ett aktivt kulturliv. Stockholm scener för musik och konst måste utvecklas, inte avvecklas. Det är ett strukturellt problem att musikscener tvingas stänga. Mot bakgrund av pandemin är detta problem större än någonsin. Staden behöver ta ett samlat grepp om denna fråga och utöka samarbetet mellan kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighetsnämnden för att stärka stadens kulturliv och scener. Kommunstyrelsen ska leda arbetet med att ta fram en konkret handlingsplan samt tillsätta en stadsövergripande fokusgrupp för detta ändamål. Handlingsplanen ska särskilt beakta planering för kulturscener i stadens stadsbyggnadsområden. Samtidigt finns andra kreativa näringar som inte drabbas lika direkt av pandemin. Detta gäller bland annat dataspelsutveckling, förlagsverksamhet och film- och tv-produktion. Med ökat fokus på scenkonstens försvårade förutsättningar är det viktigt att även dessa verksamhetsgrenar ges goda förutsättningar att fortsätta växa inom staden.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med kulturnämnden arbeta för ökad trygghet i stadens bibliotek, museer, och evenemang utifrån ett barnperspektiv, jämställdhetsperspektiv och tillgänglighetsperspektiv. Under 2021 ska ett 100-årsfirande av den svenska demokratin anordnas. Kommunstyrelsen har även övergripande samordnings- och kommunikationsansvar för Stadshusets hundraårsjubileum 2023.

Stockholm har under lång tid stått stark på en global arena och attraherat etablering av flera multinationella företag. Det har skett samtidigt som flera inhemska företag har startat och vuxit. I internationella mätningar för innovation och start-up hamnar Stockholm ofta i toppen. För att stärka både det lokala och internationella näringslivet påbörjades under tidigare mandatperiod arbetet för att fastställa en stadsövergripande servicekedja för etableringsförfrågningar. Detta arbete ska fortsätta i syfte att skapa en effektiv ingång till staden för företag. Förutsättningarna för näringsidkare som är verksamma i stadsdelarna ska prioriteras genom bland annat större insatser för samordning och kommunikation.

Förutsättningen för att fler ska få ett jobb är ett levande näringsliv. I Stockholm ska alla företag ha goda möjligheter att växa. Det ska vara lätt att starta och driva företag i vår stad. Stockholms näringslivsarbete ska förbättras ytterligare och kommunstyrelsen ska verka för att uppfylla näringslivspolicyns målsättningar. Stockholm ska arbeta aktivt med etablering och nyföretagande i alla stadsdelar. En viktig del i stadens näringslivsarbete är vägledning och lokalt stöd till nyföretagande. Stödet till företag i form av vägledning bör breddas under de perioder när det finns ökad risk för omfattande konjunkturnedgång, likt den som coronapandemin fört med sig för flertalet av stadens näringsgrenar

En begränsning för många företag är idag bristen på lokaler. Staden behöver därför fortsätta det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser med målsättningen att bygga 100 000 nya arbetsplatser till år 2030 med fokus på söderort. Genom detta möjliggörs företag att växa samtidigt som balansen mellan bostäder och arbetsplatser mellan staden norra och södra del utjämnas.

Stadens nämnder och bolag äger idag många fastigheter och lokaler och är genom dessa hyresvärdar för näringsidkare och organisationer runt om i Stockholm. På grund av den globala pandemin har insatserna för hyreslättnader som uppskov eller nedsättning varit nödvändig och motiverad. Mycket av besluten för hyreslättnader sker efter de givna försättningarna för lokalen och företaget men det är samtidigt viktigt att denna hantering sker likvärdigt mellan stadens olika verksamheter. Ökat stöd och riktlinjer för hyresnedsättningar kan också skapa högre effektivitet vid hanteringen av inkomna förfrågar gällande uppskov eller nedsättning. Kommunstyrelsen ska därför bistå stadens nämnder och bolag genom central samordning kring hyreslättnader för att säkra likvärdighet och effektiv hantering.

Stockholm ska bidra till att den högre utbildningen i staden och regionen får goda utvecklingsmöjligheter och kan hålla en världsledande kvalitet. Samarbetet med universitet och högskolor ska fördjupas för att stärka stadens konkurrenskraft och forskning och fortsätta utvecklingen i ledande branscher som life science, ICT och miljöteknik. Kommunstyrelsen ska arbeta för att få till stånd en etablering av ett av världens ledande universitet i Stockholm för att tillgängliggöra världsledande utbildning för fler och skapa positiv konkurrens inom den högre utbildningen och forskningen.

- Bygg 100 000 nya arbetsplatser till år 2030.
- Utveckla centralt stöd för hantering av hyreslättnader relaterade till pandemin för effektiv och likvärdig hantering bland alla stadens nämnder och bolag.
- Ta fram en konkret handlingsplan för att stärka stadens kulturliv och scener.

Stockholms stad ska vara en attraktiv arbetsgivare

Rätten till en fast heltidsanställning med schyssta arbetsvillkor och en lön man kan leva på är en viktig jämställdhetsfråga. Fortfarande lever många kvinnor under alltför svåra ekonomiska förhållanden. Hälften av kvinnorna i traditionella arbetaryrken jobbar deltid och den främsta anledningen till detta är att de inte får en heltidsanställning. Även visstidsanställningar i form av timavlönad personal bidrar till ökad ojämställdhet. Trots att tanken är att timanställda ska användas vid korttidsfrånvaro utgör gruppen alltför ofta en stor del av grundbemanningen i många av stadens kvinnodominerade verksamheter.

Strukturella problem kräver kollektiva och skarpa progressiva förslag. Staden är en av landets största arbetsgivare och behöver en aktiv personalpolitik. Att lyfta in personalfrågorna under kommunstyrelsens ekonomiutskott har tydligt visat att personalfrågorna under det blågröna styret inte prioriteras. I en stor stad som Stockholm krävs ett strategiskt arbete på högsta politiska nivå för att förändra verkligheten. Anställningsvillkoren i framförallt kvinnodominerade sektorer behöver förbättras, bland annat när det gäller hur arbetet organiseras och fördelas. Ett fortsatt arbete för rätt till heltid och tryggare anställningar ska prioriteras. Bra arbetsförhållanden, med utgångspunkt i de villkor som formuleras i kollektivavtal, ska vara lika självklara i upphandlad verksamhet.

Stadens utvecklingsinsatser för att stärka och utveckla chefer ska fortsätta. Ett närvarande ledarskap är viktigt för medarbetarna och en översyn ska göras med det långsiktiga målet att antalet medarbetare per chef ska vara max 25 personer. Staden ska arbeta långsiktigt med att höja kompetensen hos medarbetarna och ur detta hänseende är fasta anställningar att föredra. Bemanningenheter med fast anställd personal på heltid ska inrättas inom äldreomsorg och skola för att underlätta för bland annat fortbildning och korttidsfrånvaro.

Genom att skapa attraktiva villkor och erbjuda intressanta jobb kan arbetsgivare attrahera medarbetare med rätt kompetens och trygga kompetensförsörjningen för framtidens välfärd. Det är

ytterst angeläget med tanke på den rådande kompetensbristen. Ur en kontinuitetsaspekt är fasta anställningar att föredra även för arbetsgivare. Även kompetensutvecklingen är många gånger avhängig av anställningsformen, varför andelen fasta anställningar ska öka.

Friskvård är en del av arbetsmiljöarbetet och en angelägen fråga, bland annat för att stävja sjukfrånvaron och i arbetet för att vara en attraktiv arbetsgivare. Hälsan är en avgörande faktor för livskvaliteten och möjligheten till ett långt yrkesliv och stadens insatser för sin personal spelar en viktig roll. Därför ska staden utifrån ett jämställdhetsperspektiv göra en översyn av friskvårdförmånerna för att kunna klargöra omotiverade skillnader och därefter föreslå åtgärder för att dessa förstärks i verksamheter med stora behov. Kommunstyrelsen ska utreda införandet av sociala utfallskontrakt mellan staden och näringslivet eller den ideella sektorn. Det hälsofrämjande arbetet och ett närvarande ledarskap bidrar till en god arbetsmiljö.

Staden behöver bli tydligare med i vilka fall allmänna visstidsanställningar får användas eftersom det finns ett antal förvaltningar som har anmärkningsvärt många anställda i denna otrygga anställningsform. Det är inte rimligt att ha många tidsbegränsade anställningar som skulle kunna vara fasta anställningar. Ett slentrianmässigt användande av osäkra anställningar ska inte tillåtas inom staden. Anställningsformen allmän visstid ska reserveras för exempelvis tidsbestämda projekt eller tillfälliga förstärkningar under en begränsad period.

År 2014 stärktes arbetet med att förbättra arbetsvillkoren genom rätt till kollektivavtal, heltid, rimliga scheman och en bra löneutveckling. Låglönesattningar gjordes, inriktningen var att fasta anställningar och heltid skulle vara norm i staden samt att AVA-anställningar skulle minimeras. Stadens program för upphandling och inköp uppdaterades med att staden, så långt det är ändamålsenligt och möjligt enligt lag, ska ställa krav på särskilda kontraktsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal. Dessa krav togs bort helt ur den första remissversionen då de blågröna skulle revidera upphandlingsprogrammet, vilket är högst oroväckande. Då programmet behandlades, under coronapandemin, var kraven åter införda, dock med tillägg om att de ska vara rimliga och relevanta för att underlätta för småföretagare. Värt att nämna är att varken omklädningsrum eller arbetskläder för hemtjänstpersonal av de borgerliga partierna varit att betrakta som rimliga eller relevanta krav. Det är helt uppenbart att arbetet som påbörjades under förra mandatperioden nu behöver fortsätta och utvecklas vidare.

De blågröna har tydligt visat att de inte ser sambandet mellan personalens villkor och kvaliteten inom stadens verksamheter. Senast i januari 2020 togs kraven på heltid som norm och på att minska timanställningar bort ur upphandlingsunderlaget för hemtjänsten, något som under året med uppenbar tydlighet visat sig vara ödesdigert. Trygga heltidsanställningar, med möjlighet att stanna hemma när man blir sjuk, rimliga arbetsscheman, fler kollegor och en ökad grundbemanning måste nu alla inse är nödvändigt för att kunna erbjuda hög kvalitet i stadens verksamheter. Att försvara försämringar för stadens personal och medborgare med att politiken inte ska detaljstyra ska inte längre vara accepterat. Den enskildes och personalens behov måste gå före företagets vinstjakt.

Staden ska se över konverteringstiden gällande vikariat och allmän visstidsanställning till tillsvidareanställning. Det tar mycket längre tid för en timavlönad att komma upp till företrädesrätt till återanställning och tillsvidareanställning, eftersom endast de dagar man är inne och arbetar räknas. Arbetstagaren har rätt att avstå från att konverteras in i en fast anställning, så en sådan reglering drabbar inte den som vill fortsätta sitt arbete som timavlönad. Kommunstyrelsen ska därför utreda förutsättningarna för att ändra konverteringsreglerna för timavlönade och för tidsbegränsade anställningar i syfte att snabbare få dem tillsvidareanställda. Kommunstyrelsen ska också utarbeta riktlinjer för när och hur nämnder och styrelser kan användas sig av allmänna visstidsanställningar i syfte att minimera användandet av anställningsformen. Slutligen ansvarar kommunstyrelsen för att alla nämnder och styrelser årligen redovisar användningen av otrygga anställningar och arbetar för att minska desamma.

- Personal- och jämställdhetsutskottet återinrättas för att säkerställa ett politiskt ansvar och engagemang för personalfrågor.

- En översyn av hur friskvårdsbidraget och övriga friskvårdsförmåner ser ut i stadens verksamheter, där omotiverade skillnader genomlyses, ska göras.
- En målsättning om att minst 90 procent av de anställda ska ha en fast tjänst införs.
- Staden ska inte ha några ofrivilligt deltidsanställda.
- Förutsättningarna för att ändra konverteringsreglerna för timavlönade i syfte att snabbare få dem tillsvidareanställda ska utredas.
- Nämnder och styrelser ges i uppdrag att årligen redovisa användningen av otrygga anställningar och arbetet för att minska desamma.
- Kommunstyrelsen ska verka för att metoder och arbetssätt som minskar sjukfrånvaron kan spridas till verksamheter i hela staden.

Hållbar ekonomi

Grundläggande för en fungerande stad och en välfärd som möter medborgarnas behov är en god kommunal ekonomi. Under de senaste två åren har stadens ekonomi successivt försvagats. Upplåningen har ökat kraftigt och skattesänkningen innebar år 2019 en strukturell underfinansiering vilken fortsatt år 2020 med exempelvis en skolbudget som sett till ambitioner varit den sämsta under 2000-talet.

Det faktum att staten kraftigt ökat statsbidragen till kommunerna med det uttalade målet att stärka välfärden har inte hindrat den borgerliga majoriteten att använda dessa medel uteslutande till resultatförstärkning. Det är också bakgrunden till ett starkare resultat år 2020. Att regeringen på kort sikt hjälpt Stockholms stad att få balans i ekonomin döljer inte det faktum att skattesänkningen år 2019 skapat ett strukturellt underskott.

Precis som stadsledningskontoret påpekade under hela år 2019 är en viktig orsak till denna obalans den skattesänkning som genomfördes av den borgerliga majoriteten. Det politiska ledarskapet hävdade då att det inte skulle påverka välfärdsverksamheterna. Nu vet vi svaret. Många välfärdsverksamheter har tvingats spara och medel avsedda för välfärden har undanhållits dessa verksamheter. Andra resultatenheter har klarat sig igenom året genom att ta resurser från upparbetade reserver.

Parallellt med en svagare driftsekonomi har stadens behov av nyupplåning fördubblats. Under förra mandatperioden egenfinansierades två tredjedelar av alla investeringar. Under denna mandatperiod har upplåningen ökat kraftigt. Under de första 23 månaderna av innevarande mandatperiod har stadens skuld ökat med 19 miljarder kronor.

Den borgerliga majoriteten drar utifrån detta slutsatsen att staden ska minska sin investeringsvolym. Nödvändiga verksamhetslokaler ska inte byggas eller skjutas på framtiden, allmännyttans bostadsbyggande ska sänkas och klimatinvesteringarna ska reduceras. Inte ens Moderaternas enda tydliga vallöfte om att gräva ner centralbron finns med i investeringsplanen.

Det är dock fel slutsats att tro att vägen till bättre ekonomi går genom att staden ska fungera sämre. Tvärtom finns det fortfarande behov av investeringar i bostäder, infrastruktur och klimatomställning. Vi föreslår sådana åtgärder och finansierar dessa genom ett högre bostadsbyggande, en starkare driftsekonomi och genom att bedriva aktiv fastighetsförvaltning avseende lokaler som staden inte behöver ha rådighet över. Den enskilt största anledningen till att upplåningen nu ökar kraftigt är att stadens investeringsbehov inte möts av ett tillräckligt högt bostadsbyggande som genererar exploateringsintäkter till staden.

Kommunstyrelsen behöver därför åter föra en politik som säkerställer en god driftsekonomi, nödvändiga investeringar och ökat bostadsbyggande. Kommunstyrelsen ansvarar därmed för att säkra en långsiktig balans i ekonomin.

Stadens verksamhet ska vara effektiv. Kommunstyrelsen har en viktig roll att både bedriva tillsyn och sprida goda exempel. En åtgärd för att bedriva verksamheten med högre effektivitet är att stärka den egna kompetensen med syfte att minska behovet av externa konsulter. För att vinna trovärdighet

i detta ska kommunstyrelsen föregå med gott exempel och minska behovet av externa konsulter under år 2021.

Kommunstyrelsen ska i alla verksamheter sträva efter att ta tillvara Stockholms ekonomiska intressen. Ett sådant exempel är att kommunstyrelsen ska identifiera och vid behov omförhandla hyresavtal som är ofördelaktiga för Stockholm utan att ge samhällsekonomisk nytta. Ett sådant nyligen uppmärksammat exempel är stadens avtal rörande Bromma flygplats. Stockholms stad ska inte subventionera fossila utsläpp. Kommunstyrelsen ska därför i första hand avsluta och i andra hand omförhandla avtalet med Swedavia.

Kommunstyrelsen ansvarar för stadens strategiska innovationsarbete och kvalitetutvecklingsfrågor. All hantering av allmänna medel måste ske ansvarsfullt, transparent och med möjlighet till kontroll. Alla stadens verksamheter ska sträva efter en effektiv resursanvändning med strikt kostnadskontroll. Det gäller särskilt stadens insatser för ökad digitalisering. Kommunstyrelsen ska samordna stadens arbete med digitalisering och nyttjande av ny teknik som robotisering, artificiell intelligens (AI) och sakernas internet (IoT) och säkerställa en kostnadseffektiv utveckling av stadens it-leverans genom en aktiv leverantörsstyrning och tydliga processer för prioritering av nya behov. Kommunstyrelsen ska stärka det strategiska samarbetet med Region Stockholm för att kunna erbjuda sammanhållen vård och omsorg för äldre, med fokus på trygghet och kontinuitet, som även är samhällsekonomiskt effektivt. Samarbetet med Region Stockholm bör även förbättras när det kommer till förebyggande arbete och förutsättningar för testning som genomförs av staden kopplat till smittskydd inom äldreomsorg och stöd och service.

- Kommunstyrelsen ska redovisa en plan för långsiktigt nödvändiga investeringar i bostäder, fastigheter, infrastruktur och klimatomställning och vilket bostadsbyggande, och därpå följande exploateringsintäkter, som krävs för att uppnå en långsiktigt hållbar ekonomi.
- Behov och användande av externa konsulter ska minskas.
- Statsbidrag avsedda för välfärd ska användas till välfärd.

Upphandling som leder till ett hållbart samhälle

Kommunkoncernen gör årligen inköp av varor och tjänster för drygt 30 miljarder kronor. Som offentlig aktör är det viktigt att använda offentlig upphandling och inköp som ett medel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning i enlighet med Stockholms stads program för upphandling och inköp. Arbetet förutsätter en hög grad av samverkan och kommunstyrelsen har en samordnande och stödjande roll.

Stadens inköp ska användas som ett medel att kvalitetsutveckla verksamheterna samt driva utvecklingen i innovativ och ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar riktning. Nämnder och bolagsstyrelser ska utveckla mått och mätmetoder för att bidra till minskad klimatpåverkan genom stadens inköp. Vid upphandling av livsmedel ska det ställas krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå. Tillräcklig kompetens för att kunna kravställa och genomföra upphandlingar samt följa upp ingångna avtal ska säkerställas. Stadens upphandlingar ska utformas så att det finns möjlighet att följa upp och ställa krav på underentreprenörer i alla led.

Det är idag diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav i stadens styrdokument finns bara korshänvisningar och otydlighet. En stor del av stadens växthusgasutsläpp avgörs av upphandlingskraven. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Sociala hänsyn ska tillämpas som ska-krav när stadens nämnder och bolagsstyrelser upphandlar inom städ-, transport- och byggentreprenader. Genom att ställa grundkrav på företag som vill delta i upphandlingar kan fler stockholmare få möjlighet att etablera sig och komma närmare arbetsmarknaden.

I grunden behöver staden i större utsträckning bedriva samhällsviktiga tjänster i egen och i ideell regi, för att värna välfärden för stockholmarna och stoppa skatteslöseriet som ger vinstsyftande bolag möjligheten till stora vinstuttag på bekostnad av kvaliteten i skolor, gruppboenden och äldreboenden. Inte minst har pågående pandemi visat skörheten i exempelvis äldreomsorgen med ett stort antal utförare, vilket försvårat viktig samordning under krisen. En splittrad organisation med begränsad kommunal rådighet bidrar till en sämre beredskap i tider av kris. Fortfarande är kommunal regi den enda driftsformen som fullt ut tillgodoser allmänhetens insyn, rätten till kollektivavtal och rådighet för staden att ingripa när verksamheter inte fungerar.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att stadens inköp är marknadsmässiga, konkurrensneutrala och har hög kvalitet och kostnadseffektivitet. För att uppnå detta behövs en ökad samverkan och dialog med leverantörer och branschorganisationer samt att staden förbättrar metoder för att tillvarata den potential som finns för anbud från små företag i offentlig upphandling, för sund konkurrens och ökad innovation.

Vi ifrågasätter starkt varför vartenda ord om krav i nivå med svenska kollektivavtal togs bort ur remissversionen av inköpsprogrammet, trots ändrad lagstiftning efter att nuvarande program antogs av kommunfullmäktige. Det är uppenbart att den pandemi som drabbat hela världen ytterligare belyser vikten av goda arbetsvillkor i Sverige och Stockholm och även den borgerliga majoriteten verkar nu förstått vikten av trygga anställningar med goda arbetsvillkor. Dock är det oroande att majoriteten valde att just under avsnittet Arbetsmiljö villkora kraven på goda arbetsvillkor med att dessa kan uppfattas som rimliga och relevanta för mindre leverantörer. Med tanke på hur debatten tidigare förts av den borgerliga majoriteten finns nu en stor risk att just krav på arbetsvillkor prioriteras ner och hävdas vara detaljstyrning som försvårar för mindre företag. Det är inte mer än någon månad sedan detta var den gängse argumentationen för den borgerliga majoriteten. Staden behöver högre ambitioner i inköpsarbetet.

Direktupphandlingar ska genomföras i enlighet med LOU och stadens riktlinjer för direktupphandling vad gäller konkurrensutsättning, seriositetsprövning och dokumentation.

- Upphandlingar ska användas som ett medel att utveckla staden i en mer hållbar riktning, både miljömässigt, socialt och ekonomiskt.
- Nämnder och bolagsstyrelser ska utveckla mått och mätmetoder för att bidra till minskad klimatpåverkan genom stadens inköp.
- Tillräcklig kompetens för att kunna kravställa och genomföra upphandlingar samt följa upp ingångna avtal ska säkerställas.
- Krav ska ställas i nivå med svenska kollektivavtal.

Stad i världen

Stockholm har under de senaste decennierna utvecklats till en internationell storstad. Stadens möjlighet till verksamhetsutveckling förbättras av en internationell utblick där vi lär av de bästa exemplen runt om i världen. Stockholm ska vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatsamarbetet, där staden ska inta rollen som en föregångare i det globala miljö- och klimatarbetet.

Stockholms stad intensifierade sin internationella verksamhet inom strategiskt viktiga områden under förra mandatperioden. Utöver att stärka stadens internationella samarbeten och relationer är ett viktigt steg i internationaliseringsarbetet att relevant information om stadens verksamhet finns tillgänglig på engelska eller andra relevanta språk. Staden ska fortsätta arbetet med att underlätta för icke-svensktalande boende och besökare i staden.

Kommunstyrelsen ansvarar för stadsövergripande internationella relationer och besök. Kommunstyrelsen ska också samordna stadens internationella samverkan på klimatområdet och delta aktivt i internationella och europeiska samverkansorganisationer, bland annat Eurocities. Slutligen ansvarar kommunstyrelsen också för att strategiskt bevaka och tillvarata de möjligheter som erbjuds att delta i samverkansprojekt som finansieras av EU:s fonder och program.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- Stockholm ska vidareutveckla sitt internationella arbete med hänsynstagande för de nya förutsättningar som coronapandemin innebär

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla feriejobb och Stockholmsjobb med målet att fler kan bidra till stadens utbud av arbetsmarknadsinsatser.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla en rekryterings- och bemanningsfunktion i syfte att snabbt lotsa arbetslösa till studier och bristyrken inom stadens verksamheter.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden och Micasa utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen och socialnämnden ska i samråd med polisen ta initiativ till samarbete med andra kommuner så att personer kan lämna Stockholm snabbt om det behövs för att kunna bryta helt med kriminaliteten.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden ta initiativ till att staden upprättar samverkansöverenskommelse med Kriminalvården för att stärka stadens planeringsförutsättningar inför frivgivningar samt minska antal personer som återfaller i kriminalitet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska ansvara för förvaltningen av Esset med stöd av arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska arbeta för att trängselskattportalerna ska kunna användas för att registrera och straffbelägga fordon som bryter mot miljözonsregler.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska genom en extern och oberoende granskning utvärdera stadens arbete med coronapandemin i syfte att förbättra stadens beredskap samt föreslå förbättringar inom specifika verksamhetsområden, exempelvis äldreomsorgen.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden se över fördelningen av generalschablonen för flyktingmottagande med hänsyn till verksamhetsförändringar i stadens arbete med etableringen av nyanlända.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden utreda gränsdragningen mellan sysselsättning med arbetsrehabiliterande inriktning och arbetsmarknadsnämndens insatser.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, valnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna och andra berörda nämnder utreda vilka samlokaliseringar med andra myndigheter som kan göras i syfte att ta tillvara på de positiva synergieffekter som uppstår när aktörer lokaliseras tillsammans.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kommunstyrelsen ska i samarbete med berörda nämnder göra en analys av samtliga upphandlingar i staden i syfte att täppa till alla möjligheter för kriminella att infiltrera staden och utnyttja välfärdssystemet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden utveckla stadens kalkylmodell med avseende på utgifter för infrastrukturinvesteringar i annan regi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder arbeta för att tidigarelägga stadsutvecklingsprojektet Bromma parkstad.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt bostadsbolagen och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden och fastighetsnämnden utreda möjligheten att underlätta för kulturevenemang på Stockholms stadshus borgargård i syfte att levandegöra en unik plats i staden för stockholmare och besökare.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighetskontoret ta fram och tillämpa en handlingsplan samt tillsätta en stadsövergripande fokusgrupp för att främja fler kulturlokaler och musikscener i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Exergi ta fram eget lokalt system för klimatkompensation där merkostnaderna används för att finansiera investeringar och drift av BECCS i samarbete med Stockholm Exergi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna besluta om var fler trygghetskontor ska etableras utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna och i samråd med regionen utreda hur samverkan mellan kommunens missbruksvård, regionens beroendevård och den psykiatriska vården kan stärkas. Syftet är att säkerställa att den som har ett missbruk och en psykiatrisk diagnos kan behandlas för båda delarna samtidigt.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden, SHIS Bostäder och Stockholms Stadshus AB utreda förutsättningar för att säkerställa behov av genomgångslägenheter i hela staden på medellång sikt genom att blockförhyra ett större antal hyreslägenheter i nyproduktion med krav på rimliga hyror.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna utreda ansvarsfördelning och kostnadsansvar för personer över 65 år i behov av insatser från individ- och familjeomsorgen eller socialpsykiatri.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB intensifiera arbetet med att öka stadens kunskaper om och samlade förmåga inom säkerhetsskydd.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB samt samtliga nämnder och bolagsstyrelser fortsätta planeringen för civilt försvar med utgångspunkt i den stadsövergripande projektplanen.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafiknämnden, fastighetsnämnden, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd utreda renoveringsbehov och utvecklingspotential för Järvafältets gårdar, med särskilt fokus på Hästa gård, i syfte att öka tillgängligheten till natur och kultur för alla stockholmare.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, äldrenämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inrätta en central kostenhetsenhet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur avtals- och verksamhetsuppföljningen inom äldreomsorgen ska organiseras.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna se över indikatorerna utifrån såväl ett äldre- som ett verksamhetsperspektiv inom äldreomsorgen i syfte att i samband med Essets införande komplettera eller ersätta underlagen för desamma, eller ändra indikatorer inom verksamhetsområdet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden utreda finansieringsmöjligheterna för modernt mellanboende och vilka samhälls- och kommunalekonomiska effekter det skulle ge.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med överförmyndarnämnden och arbetsmarknadsnämnden införa förvaltarenhet under arbetsmarknadsnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med exploateringsnämnden och Stockholm Exergi ansvara för stadens samlade koordinering för att genomföra uppförandet av nytt kraftvärmeverk i Lövsta.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden förändra styrningen så att använd energi (nettoenergi) tillämpas istället för köpt energi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden förslå organisationsförbättringar i tillstånd- och tillsynsprocesser i syfte att erbjuda en sammanhållen och förenklad myndighetsutövning. I detta ska särskilt beaktas samverkan mellan tillståndsverksamheten och stadens alkohol, narkotika, doping och tobaksförebyggande (ANDT) arbete.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna och socialnämnden inrätta en stadsövergripande beställarfunktion för bostäder med särskild service enligt LSS och SoL under socialnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, äldrenämnden och servicenämnden utvärdera och trygga tillgången till skyddsutrustning så att stadens beredskap motsvarar minst tre månaders förbrukning.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en handlingsplan för minskade koldioxidutsläpp från vägtrafiken fram till år 2030.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och SISAB inom ramen för SAMS genomlysna kostnaderna för om- och tillbyggnationsprojekt på befintliga skolor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med äldre- och stadsdelsnämnderna bedriva ett strategiskt utvecklingsarbete kring personal- och kompetensförsörjning inom äldreomsorgen samt vid behov i samverkan med arbetsmarknadsnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska initiera förhandlingar med Swedavia om avtalet för Bromma flygplats i syfte att staden ska sluta subventionera fossila utsläpp och för att värna skattebetalarnas ekonomiska intressen.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska pröva förutsättningarna för att tillsätta en särskild krisgrupp hos polisen i polishuset i Rinkeby med uppdrag att bryta rekryteringarna till gängen.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska revidera klimatbudgeten samt ta fram kompletterande åtgärder för att Stockholm ska vara klimatpositiv senast år 2040.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska ta fram en strategisk planering för elnätet och bjuda in andra kommuner, regionen och elnätsbolag och kraftvärmebolag för att samordna en strategisk planering av de nationella, regionala och lokala elnäten.	2021-01-01	2020-12-31
Kommunstyrelsen ska ta fram förslag på indikatorer som mäter etableringstid av nyanlända.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska tekniskt utveckla möjligheterna till samverkan och distansarbete och distansmöten i staden, genom att utvärdera behov av nya och moderna tjänster och beakta säkerhet, juridik samt kostnadseffektivitet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska tillse att samtliga ärenden som beslutas i ett politiskt organ i Stockholms stad innehåller en klimatkonsekvensanalys.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska tillskapa beredskapslager för att stärka försörjningsförmågan av särskilt viktiga varor inom staden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska utarbeta riktlinjer för att minska användningen av allmänna visstidsanställningar.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda förutsättningarna för att ändra konverteringsreglerna för timavlönade och för tidsbegränsade anställningar.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda hur stadens bolagsstyrelser och nämnder ska uppfylla EU:s visseblåsardirektiv.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda hur Stockholm kan använda sig av lägre kalkylränta vid energieffektiviserande renoveringar.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska verka för en nedläggning av Bromma flygplats och fokusering av flygtrafiken till Arlanda.	2021-01-01	2020-12-31
Kommunstyrelsen ska, genom Agenda 2030-rådet, undersöka hur civilsamhället kan bidra till att staden kan uppnå FN:s hållbarhetsmål.	2021-01-01	2020-12-31
Kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda om kostnader för gemensamhetsutrymmen i boenden kan finansieras på annat sätt än genom hyran.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen arbeta mot våldsbejakande extremism och stödja lokalförvaltande organisationer i arbetet med demokratisäkring, till exempel genom att bidra med kompetensutveckling.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kommunstyrelsen, idrottsnämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda ett gemensamt system för reducerad avgift baserat på inkomstnivå.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Service­nämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskydds­nämnden, utreda förutsättningar och kostnader för att upprätthålla en miljö- och klimatmärkning för inköps­system med tillhörande arbetssätt.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden och kommunstyrelsen ska i samarbete med polisen ta fram en gemensam handbok om de sekretessbrytande bestämmelserna i syfte att säkerställa att likställighet råder mellan stadsdelarna.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen göra en översyn och ta fram tillämpningsanvisningar för samtliga egenavgifter inom individ- och familjeomsorgen i syfte att skapa likställighet i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda hur vägledningen för socialtjänstens arbete kring barn eller unga som befinner sig i eller som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö har implementerats och fungerar i praktiken.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheter och konsekvenser av att myndighets- och kostnadsansvar inte byter stadsdelsnämnd i samband med flytt av brukare.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen verka för att modulbostäder som upprättas och andra tillfälliga boenden som används är geografiskt spridda över hela staden.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen ta fram förslag på förändrade riktlinjer för att införa en ny form av sysselsättning inom socialpsykiatri samt i samband med detta göra en översyn av ersättnings­systemet för sysselsättning.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldrenämnden, kommunstyrelsen och Micasa utreda stadsgemensamma riktlinjer för trådlöst internet och optimal organisation för fortsatt utveckling av välfärdsteknologi inom stadens äldreomsorg och bostäder med särskild service	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna fastslå hur en Stockholmsmodell kan se ut inom det förebyggande arbetet. Samt utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att nämnder och myndigheter kan samverka snabbare kring enskilda fall.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att söka socialtjänst i annan stadsdel än där man bor när det gäller hedersrelaterade problem.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna samt i samråd med kommunstyrelsen klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal skyddade boenden för personer som utsätts för våld i nära relationer	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och SISAB göra en analys av friskolornas långsiktiga lokalförsörjning.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen tillse att även gymnasieplaneringen ingår i SAMS, samordnad skolplanering i Stockholm.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda ersättningsmodellen för skolskjuts och föreslå en ersättningsmodell som täcker kostnaderna där de faktiskt uppstår.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheten till en förändring av hantering av avgift i förskola och fritidshem där föräldrar är separerade.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka eventuella områden inom äldreomsorgen som med fördel kan organiseras inom stadens äldreregionområden.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ta fram och införa ett obligatoriskt introduktions- och traineeprogram för enhetschefer inom äldreomsorgen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna undersöka förutsättningarna för att driva viss profilboende-verksamhet i egen regi.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda fördelar och nackdelar med en eventuell utfasning av LOU-upphandlade vård- och omsorgsboenden till förmån för egen regi eller LOV-upphandling.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen genomföra en förnyad central upphandling av enstaka platser för personer över 65 år och äldre i form av profilboende.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna samt i dialog med de berörda nationella minoriteterna utreda efterfrågan av äldreomsorg på de erkända nationella minoritetsspråken.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda hur stadens hälso- sjukvårds organisation kan stärkas i syfte att säkerställa likställighet och tillgång till likvärdig vård och omsorg, samt arbeta för att kommunalisera hemsjukvården.	2021-01-01	2021-12-31
Överförmyndarnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen initiera en dialog med riksdag och regering om vikten av att Stockholm erhåller ersättning för riksansvaret för utlandssvenskar.	2021-01-01	2021-12-31

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionsordning. Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer.

Förslag till budget 2021 och inriktning för 2022 och 2023

Mnkr	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-32,5	-32,5	-32,5	-32,5
Intäkter	2,6	2,6	2,6	2,6
Netto	-29,9	-29,9	-29,9	-29,9

Förslaget till budgetram för 2021 har beretts av kommunfullmäktiges presidium och medför en oförändrad budget. Förändringarna framgår av bilaga 2.

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetsätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Valnämnden

Nämndens uppgifter

Valnämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till regionfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till Europaparlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar.

Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag, både ansvarsområdet som sådant och i viss utsträckning den organisation som ska användas för att lösa uppgifterna.

Utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. I detta avseende ska nämnden särskilt beakta förutsättningarna att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande samt behovet av tillgängliga och trygga vallokaler. Nämnden ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörligt verkande vid röstning.

Förslag till budget 2021 och inriktning för 2022 och 2023

Mnkr	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-5,5	-6,6	-65,4	-7,5
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-5,5	-6,6	-65,4	-7,5

Budgeten för 2021 ökar med 1,1 mnkr jämfört med 2020. Ökningen beror på förberedelser inför allmänna val 2022. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Stadsdelsnämnder

Stadsdelsnämnderna har ansvar för merparten av stadens välfärdsverksamhet och ska erbjuda en samhällsservice av hög kvalitet. Genom höga ambitioner för omsorg, förskola och andra delar av välfärden ska medborgarnas behov av fungerande välfärdstjänster tillgodoses.

Under coronapandemin har närområdets betydelse och funktion blivit allt viktigare, särskilt för äldre personer och människor i riskgrupper som tillbringat mycket tid i sitt närområde. Sannolikheten är stor att rekommendationerna för att minska smittspridningen kommer att kvarstå under en längre tid. Stadsdelsnämnderna har en viktig uppgift att se till att alla medborgare ska ges möjlighet att besöka och få ta del av samhällsservice. Nämnderna ska anpassa sina verksamheter och möjliggöra för riskgrupperna att kunna fortsätta leva ett aktivt och socialt stimulerande liv. Särskilda öppettider och mobila verksamheter är exempel på hur staden säkerställer att alla kan ta del av samhällsservicen.

Stadsdelsnämnderna har en viktig roll i stadens trygghetsskapande arbete. Arbetet innefattar såväl sociala förebyggande insatser som investeringar och fysiska åtgärder i närmiljön. En nära samverkan med barn och ungdomar, föräldrar, lokalpolisen, föreningar, det lokala näringslivet och fastighetsägare är en förutsättning för trygghetsarbetet.

Det lokala utvecklingsarbetet är av stor betydelse för att skapa en hållbar utveckling i stadens alla delar och för att skapa ett Stockholm för alla. Prioriteringarna i utvecklingsarbetet ska tas fram i dialog med invånare och lokala aktörer, genom exempelvis medborgardialog, medborgarbudget eller andra liknande modeller.

Det gemensamma ansvaret för ett hållbart mottagande och snabb etablering av nyanlända kräver kommunala etableringsinsatser inom stadsdelsnämndernas verksamheter, samt genom arbetsmarknadsåtgärder och en nära samverkan med jobbtorg. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att erbjuda stöd till kvotflyktingar, ofta med kort varsel.

Ett Stockholm som håller samman

Stadsdelarnas mest prioriterade uppgifter är att säkerställa att staden tillhandahåller välfärdstjänster med höga ambitioner. Det innefattar en förskola som ger alla barn chans till utveckling, en äldreomsorg som ger trygghet och säkerhet samt en socialtjänst som stöder stockholmare när livet är som skörast. Under de senaste åren har förutsättningarna för denna verksamhet varit alltför begränsade. I denna budget prioriteras välfärden och stadsdelarna ges förutsättningar att möta de behov som finns. Totalt tillförs stadsdelsnämnderna cirka 300 miljoner kronor mer än i finansborgarrådets förslag.

Precis som i övriga delar av världen har vi sett hur den ekonomiska utvecklingen drivit på mot ökade klyftor, en påtaglig segregation och ett större utanförskap i delar av vår stad. Staden har ett ansvar för att minska segregationen och öka människors möjlighet att utveckla sina egna liv och nå sin fulla potential. Med utgångspunkt i lokala lägesbilder ska stadsdelsnämnderna fortsätta arbeta med lokalt demokrati- och utvecklingsarbete och verka för genomförandet av Agenda 2030:s globala hållbarhetsmål. I arbetet mot segregation ska stadsdelsnämnderna särskilt beakta arbetet mot ökad trångboddhet och arbetslöshet samt värdet av en kompensatoriskt fungerande förskola och skola. Stadsdelsnämnderna ska stärka möjligheterna att tillgodose olika gruppers behov av insatser regionalt genom samverkan med andra stadsdelsnämnder. Nämnderna ska uppmärksamma nyanlända flickors och kvinnors erfarenheter och särskilda utsatthet och i samarbete med socialnämnden och SHIS Bostäder vidareutveckla mottagandet av och arbetssätten kring kvotflyktingar.

För att minska antalet brott och öka tryggheten för boende, besökare och företagare ska stadsdelsnämnderna fortsätta att utveckla, vidta och följa upp insatser. För att stärka det brottsförebyggande arbetet ska stadsdelsnämnderna utveckla samverkan med berörda nämnder och relevanta externa aktörer exempelvis inom ramen för lokala brottsförebyggande råd. I samverkan

med kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden och polis ska stadsdelsnämnderna ta fram lokala lägesbilder och orsaksanalyser. Utifrån orsaksanalysen ska evidensbaserade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder genomföras lokalt som en del i arbetet med de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen. I syfte att minska återfall i kriminalitet ska lokala samverkansöverenskommelser upprättas med Kriminalvården för att stärka stadsdelsnämndernas beredskap och möjligheter att sätta in stödinsatser. Utöver att arbeta med fler samverkansmodeller bör staden pröva fler samlokaliseringar med andra myndigheter. Positiva synergieffekter uppstår när aktörer eller verksamheter lokaliseras tillsammans.

Samverkan med stadens bostadsbolag för att bland annat höja kunskapen kring oriktiga hyresförhållanden på bostadshyresmarknaden och på vilket sätt sådan kan undvikas ska utvecklas.

Ett klimatsmart Stockholm

Den klimatomställning som krävs globalt måste genomföras genom lokala initiativ. Det kräver samarbete mellan samhällsaktörer, medborgare, civilsamhälle och företag. Ska en politik för ett hållbart klimat vara framgångsrik måste den bäras av alla, det går inte att vänta in marknaden eller andra utomstående krafter. Alla måste ges möjlighet att bidra efter egen förmåga.

I samarbete med berörda facknämnder ska stadsdelsnämnderna tillgängliggöra natur- och kulturresevat. Stadsmiljön ska rustas bland annat med utgångspunkt i en höjd ambition för grönare Stockholm.

Biologisk mångfald är en av de grundläggande förutsättningarna för att våra ekosystem ska kunna leverera funktioner och nyttor som vi människor behöver och använder. Den biologiska mångfalden är idag en akut fråga. Det är i första hand stadsdelsnämnderna som ansvarar för skötseln av naturmarken, inklusive naturreservaten. I och med ökade ambitioner kommer också behovet av driftmedel att öka. Men istället för ökade resurser till stadsdelarna har stora nedskärningar gjorts för att kunna sänka skatten. Det drabbar naturvårdsskötseln och den biologiska mångfalden. För att få till förbättringar i verkligheten måste även de som ska utföra det långsiktiga driftarbetet få de resurser som krävs. Vi stärker därför naturvårdsskötseln med ytterligare 5 miljoner kronor.

Stadsdelsnämnderna ska bidra till att uppfylla stadens mål om ett klimatsmart och hållbart Stockholm genom att arbeta in och beakta de styrdokument som syftar till att uppnå detta mål.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholms ekonomi har historiskt sett varit en av landets absolut starkaste. Under år 2019 och 2020 har dock stadens ekonomi substantiellt försvagats genom svagt finansierad skattesänkning och genom att långsiktigt viktiga investeringar stoppats eller skjutits på framtiden. Stockholm behöver en progressiv politik som strävar mot jämlikhet där investeringar i välfärd, klimat och bostadsbyggande skapar välbästand.

Stadsdelsnämnderna ska trygga en god kompetensförsörjning inom socialtjänsten. Nya medarbetare ska erbjudas en gedigen introduktion och stöd i form av handledning och mentorskap för att säkerställa likställighet och rättssäkerhet för stockholmarna. Utifrån handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation ska stadsdelsnämnderna stärka medarbetarnas inflytande och delaktighet på arbetsplatsen för att säkra en god arbetssituation. Vidare ska stadsdelsnämnderna stödja tillåtande, tillgängligt och öppet ledarskap på alla nivåer inom socialtjänsten och arbeta förebyggande mot hot och våld. Ett långsiktigt stöd till personal som utsatts för våld i sitt arbete ska säkerställas.

Chefers arbetssituation och förutsättningar att utöva ett närvarande ledarskap ska förbättras i syfte att trygga en god kompetensförsörjning inom förskolan, socialtjänsten och äldreomsorgen. Personalens arbetsvillkor behöver förbättras genom fler trygga anställningar. En handlingsplan för omsorgspersonal ska tas fram med syfte att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv med ett större handlingsutrymme för personalen och mer tid med den enskilde.

Stadsdelsnämnderna ska samverka med Stockholm Business Region AB för att för-bättra det lokala näringslivets förutsättningar och föra lokala näringslivsdialoger i sina respektive stadsdelar. För att kartlägga möjligheterna för ökad hållbar tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område ska stadsdelsnämnderna samarbeta med kommunstyrelsen och Stockholm Business Region AB genom en lokal näringslivsanalys. Stadsdelsnämnderna ska förbättra företagens möjlighet till insyn och kontakter med facknämnder och kommunala bolag.

Till följd av den ökade arbetslösheten är en central uppgift för stadsdelsnämnderna att stödja arbetslösa tillbaka till arbetsmarknaden, med särskilt fokus på unga. Särskilt viktigt är att socialtjänsten jobbar nära tillsammans med jobbtorgen och andra arbetsmarknadsinsatser för att hindra långtidsarbetslöshet.

För att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden ska stadsdelsnämnderna samverka både inom staden och externt med näringsliv och civilsamhälle och öka tillgängligheten till och kvaliteten i samhällsvägledning till nyanlända i ett tidigt skede i etableringsprocessen. Samhällsvägledning kring bostadsfrågorna och möjligheterna att hitta egen bostad ska prioriteras.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

I vår stad, och runt om i världen, ökar den politiska polariseringen och i dess spår följer en ökad otrygghet som skrämmer och begränsar människors frihet. Den liberala demokratin ifrågasätts och de värden som byggt vårt samhälle utmanas för första gången på allvar sedan demokratins införande för 100 år sedan.

Stockholm har högst påtagligt tagit del av denna radikaliserings av det politiska landskapet. Allt för många stockholmare möter hot och hatbrott i sin vardag. Attacken på Drottninggatan den 7 april 2017 var en tydlig påminnelse om vår sårbarhet, men också om den stora uppslutning som finns bakom samhällets kärnvärden. Stora påfrestningar har också skett senare, exempelvis vid nazistiska demonstrationer.

Vårt svar måste vara att stå fast vid den öppna staden. Mänskliga rättigheter ska få en mer framskjutet roll i stadens strategiska arbete och arbetas in i varje verksamhetsområde. Stadens trygghetsarbete ska intensifieras. De demokratiska målen ska ligga till grund för stadens bidragsgivning till civilsamhället. Stadsdelsnämnderna ska samråda med kommunstyrelsen kring eventuella större evenemang av stadsövergripande karaktär.

Utifrån befintlig kunskap, lokala lägesbilder och aktiviteter i handlingsplanerna ska stadsdelsnämnderna utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. Arbetet ska ske i samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare, berörda facknämnder och polis. God beredskap ska finnas för att anpassa aktiviteter till hastigt uppkomna behov.

Stadsdelsnämnderna ska samverka med kommunstyrelsen om trygghetsinvesteringar i den fysiska miljön. Stadsdelsnämnderna ska initiera och driva platssamverkan och platsaktivering, samt vara sammankallande part i samverkan med berörda nämnder, styrelser och andra aktörer.

För att stärka det våldsförebyggande arbetet och stödja det trygghetsskapande arbetet i stadens skolor ska stadsdelsnämnderna stödja utbildningsnämndens arbete med mentorer i våldsprevention (MVP). Arbetet med MVP ska permanentas under året.

Genom samverkan med socialnämndens EU-teams uppsökande arbete och efter samråd med polisen ska stadsdelsnämnderna systematiskt arbeta för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser.

Samarbetet med arbetsmarknadsnämnden i det lokala utvecklingsarbetet ska fortsätta, särskilt i de prioriterade stadsdelsområdena i ytterstaden.

Stadsdelsnämnderna har ett stort ansvar för att driva samhällsutvecklingen i positiv riktning. För ökad trygghet är tillit människor emellan grunden. Den sociala hållbarhetskommisionen konstaterade i *Färdplan för ett Stockholm för alla* att även om de strukturella förutsättningarna är

ogynnsamma kan staden främja den grannskapskollektiva förmågan genom att stödja organisering och relationer i lokalsamhället, och genom att ta till vara föreningslivets och enskilda medborgares initiativkraft för utvecklingen av ett område.

I arbetet för fördjupad demokrati är det därför viktigt att arbeta tillsammans med det civila samhället. Samarbetet med idéburen sektor ska stärkas och staden ska ingå fler samarbeten enligt modellen idéburet offentligt partnerskap (IOP) där det är lämpligt. Medborgardialoger och medborgarbudget är exempel på hur medborgarnas förståelse för och inflytande på samhället kan stärkas. Utgångspunkten är att det lokala utvecklingsarbetet ska bidra till ökad tillit, trygghet och utveckling.

Stadsdelskontrakt

Vi vill garantera medborgarna en hög nivå på välfärden i staden, präglad av framtidstro och trygghet. Alla stadens invånare ska ha tillgång till stadens verksamheter oberoende av var man bor. I samarbete med medborgarna bör stadsdelsnämnderna upprätta ett stadsdelskontrakt för att tydliggöra vad stadsdelens invånare kan förvänta sig av staden i stadsdelsnämndsområdet. Detta kommer med nödvändighet kunna se olika ut med utgångspunkt i vad medborgarna lokalt efterfrågar. Viktiga delar av detta kontrakt bör dock vara följande punkter:

- Närområdet har till följd av pandemin blivit allt viktigare och stadsdelsnämnderna ska anpassa sina verksamheter så långt det är möjligt för att riskgrupper och äldre människor ska kunna fortsätta leva ett aktivt och socialt stimulerande liv. Sedan början av år 2020 har coronapandemin varit en del av allas våra liv. Livet har i många fall fått ett helt annat innehåll, framförallt för människor i riskgrupp och människor över 70. Många av de äldre, som tidigare levt ett liv med många sociala kontakter och ett aktivt liv, är nu mer begränsade för att skyddas från smitta. Stadsdelsnämnderna ska därför jobba mot ofrivillig ensamhet bland äldre.
- Stadsdelsnämnderna ska arbeta förebyggande för att öka tillit och gemenskap människor emellan. Medborgardialoger och medborgarbudget ska användas för att stärka medborgarnas förståelse för och inflytande på samhället.
- Föräldrastödsprogrammen ska utvecklas och erbjudas alla föräldrar och nyblivna föräldrar i Stockholm. Det är tydligt att det finns ett behov hos föräldrar och blivande föräldrar att få råd och stöd i föräldraskapet. Här är det viktigt att samhället möter upp när människor önskar stöd. Även öppna förskolor ska finnas i hela staden.
- Kommunala förskolor och äldreboenden ska finnas i alla stadsdelsnämndsområden. Personalen ska erbjudas trygga anställningar och hållbara arbetsvillkor. För att minska social isolering bland äldre ska stadsdelsnämnderna erbjuda mötesplatser, aktivitetscenter och möjlighet till social samvaro.
- Medborgarkontor dit stadens invånare och föreningar kan vända sig för att få information och vägledning vid ett personligt möte ska inrättas i fler områden där de idag inte finns, för att förenkla kontakten mellan individen och samhället. För att underlätta för den enskilde att ta sig ur problematiska ekonomiska situationer ska alla medborgare veta var man kan vända sig för att få konsument-, skuld- och budgetrådgivning.
- Biblioteken ska ha generösa öppettider och vara trygga och tillgängliga för den som vill låna en bok, läsa en tidning eller studera. Kulturskolan ska vara tillgänglig lokalt och samverka med skolor och förskolor.
- Fler ungdomar ska få möjlighet till en första kontakt med arbetsmarknaden och därför ska stadsdelsnämnden bidra till ett ökat antal feriejobb för unga.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- Fler lokaler måste öppnas upp för föreningsliv och civilsamhälle på kvällar, helger och lov dagar. Civilsamhället är centralt för tillit och öppenhet. Stadsdelsnämnderna ska bidra till att fler lokaler tillgängliggörs. Det arbetet som inleddes efter uppdrag i budget för år 2018, att staden ska öppna upp lokaler för föreningsliv och civilsamhälle i samtliga stadsdelsnämndsområden, behöver trappas upp.
- Socialtjänsten ska hålla en hög kvalitet i hela staden och alltid finnas tillgänglig för de stockholmare som har de största behoven. Förstärkningsteamet med erfarna socialsekreterare som förstärker i myndighetsutövning rörande barn och unga i stadsdelsförvaltningarna utgör en viktig stödfunktion.
- Föräldrar, barn och ungdomar ska känna sig trygga att staden agerar när barn och ungdomar riskerar att dras in i kriminella miljöer och gäng. Det uppsökande arbetet gentemot barn och unga ska innebära att tidiga insatser snabbt sätts in för att motverka rekryteringarna till brottslighet. Genom nära samverkan med skola, förskola, fritidsverksamheter, föreningsliv och det uppsökande sociala arbetet för barn i riskzon ska barn och unga fångas upp tidigt.
- Fältassistenter ska finnas i alla stadsdelar. Det ska finnas fritidsgårdar och mötesplatser för unga i hela Stockholm. Nattvandrande föräldrar och föreningar som arbetar för att skapa trygghet ska stödjas. Vi vill sätta stopp för nedskärningar på det uppsökande arbetet, vi prioriterar ett tryggare Stockholm före skattesänkningar.
- I samverkan med polisen ska en stadsövergripande avhoppbarverksamhet erbjudas och verksamheten ska utökas. Personer som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil ska få en första kontakt med staden inom 24 timmar. De sociala insatsgrupperna utgör ett viktigt nav i arbetet.
- Personer med funktionsnedsättning samt äldre ska ha rätt till en rik fritid. Ett antal stadsdelsnämnder tillhandahåller kommunövergripande verksamheter som återfinns inom verksamhetsområdena förskola, barn, kultur och fritid, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg. Karakteristiskt för stadens kommunövergripande verksamheter är att de är tillgängliga för invånarna i stadens samtliga stadsdelsnämnder.
- För en god hälsa genom hela livet ska stadsdelarna arbeta för att stockholmarna ska ha tillgång till ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla. Spontanidrottsplatser, utegym och motionsspår ger förutsättningar för fysisk aktivitet i närmiljön. Det är viktigt att utformningen och placeringen möjliggör möten mellan människor i olika åldrar, kön och bakgrund.
- Med fokus på ytterstaden ska stadsdelsnämnderna, i samverkan med kulturnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden, underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet.
- Tillgängligheten till vatten är fundamentalt för stockholmarnas livskvalitet, också ur ett rekreativperspektiv. Stadsdelsnämnderna ska bidra till tillskapandet av fler officiella badplatser i Stockholm. Nämnderna ska även underlätta för fler bastuflostrar på stadens vatten.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Stadsdelsnämnderna ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden införa en jobbgaranti för de som studerar på stadens bristyrkesutbildningar. De som studerar på stadens college riktade mot förskola och äldreomsorg och som klarar utbildningen ska erbjudas jobb.	2021-01-01	2021-12-31
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden omgående starta arbetet för utvecklingen av kulturparken i Snösätra industriområde. Utvecklingen ska ske i nära dialog med aktörer aktiva i Snösätra och omnejd.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska, i samarbete med Södermalms stadsdelsnämnd och trafiknämnden, fortsätta utreda möjligheten till en ny parkmiljö längs det nedlagda spårområdet nedanför Södersjukhuset vid Årstaviken.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna erbjuda utbildningsspår till berörda medarbetare i staden så att de kan ansöka om underskötersketiteln när en skyddad yrkestitulering för undersköterskor införs.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska ta fram en handlingsplan för att genomföra stadens strategi 2020-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och arbetsmarknadsnämnden ta fram en modell för att arbeta uppsökande mot nyanlända i syfte att öka nyanländas deltagande i föreningslivet	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska ansvara för förvaltningen av Esset med stöd av arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, valnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna och andra berörda nämnder utreda vilka samlokaliseringar med andra myndigheter som kan göras i syfte att ta tillvara på de positiva synergieffekter som uppstår när aktörer lokaliseras tillsammans.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, äldrenämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inrätta en central enhet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, äldrenämnden och servicenämnden utvärdera och trygga tillgången till skyddsutrustning så att stadens beredskap motsvarar minst tre månaders förbrukning.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska utveckla och systematisera uppföljningen av hur klienterna och brukarna upplever effekten av de insatser de får genom socialtjänsten.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna samt i samråd med kommunstyrelsen klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31

Förskoleverksamhet

Alla barn i Stockholm har rätt till en trygg uppväxt och en bra förskola. Förskolan ska vara lärorik och stimulerande. Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att förskoleverksamheten inom Stockholms stad är likvärdig, har hög kvalitet och lägger grunden för ett livslångt lärande. Det ska finnas en bra kommunal förskola nära hemmet. Alla barn behöver ta del av förskolans verksamhet. Förskolan ska ge barnen möjligheter att utveckla kulturell och social kompetens och vara fri från stereotypa könsroller.

Stockholms förskolor ska vara tillgängliga för alla barn och alla barn ska få det stöd de behöver för att lära och utvecklas. För att det ska vara möjligt krävs resurser.

Den grönbå majoritetens budget för 2021 innebär ytterligare nerskärningar på förskolan. Det är det tredje året i rad som verksamheten inte får tillräckligt med pengar för att ens täcka den årliga löneuppräknings. Konsekvenserna av nerskärningarna är mycket oroande.

De uteblivna uppräkningsarna har lett till större barngrupper, lägre personaltäthet och minskad möjlighet att ta in vikarier. Den politiska majoriteten talar om att tillämpa evidensbaserade metoder inom välfärden men väljer att skära ner på ett av de mest beforskade områdena: förskolan. Forskningen visar att förskolan har positiva effekter för ökad jämställdhet, utjämnande av socioekonomiska effekter och höjda kunskapsresultat i skolan. Att säga att man prioriterar välfärdens kärna men samtidigt negligerar förskolan är en oärlig politik.

De senaste åren har den genomsnittliga löneökningen för förskollärare legat på ungefär 4 procent och för barnskötare på ungefär 2,5 procent. Svart på vitt ser vi hur budgeten för 2021 med en mycket låg schablonökning inte är i närheten av att täcka personalens löneökningar. Utrymmet för stadens förskolor att utveckla och förbättra verksamheten är obefintligt. Istället kommer verksamheten att stramas åt och ambitionsnivån att sänkas.

När förskolans personal måste ta hand om fler barn utan att verksamheten har möjlighet att anställa fler kollegor med rätt kompetens blir kvaliteten i den pedagogiska verksamheten lägre och arbetsmiljön i längden ohållbar. Nerskärningarna går ut över barnen och barn i behov av särskilt stöd är de som drabbas hårdast. Den här utvecklingen måste brytas. Förskolan ska vara en attraktiv arbetsplats där personalen har förutsättningar att bedriva en pedagogisk verksamhet av god kvalitet där alla barn blir sedda.

Förskolan ska ha råd att anställa rätt kompetens

Vi anser att förskollärarna spelar en avgörande roll för den pedagogiska verksamheten i förskolan. Förskollärare ska leda verksamheten och ha ansvaret för att främja god arbetsledning, verksamhetskvalitet, pedagogisk utveckling och innovationer i förskolan. Att öka andelen förskollärare i personalgrupperna är ett prioriterat mål och årsmålet ska vara 41 procent.

Barnskötare har likaså en mycket viktig roll att spela i förskolans verksamhet. Alla barnskötare ska ha goda möjligheter att utvecklas i sitt yrke. Många barnskötare har arbetat länge i staden och utgör fundamentet för förskolans verksamhet, år efter år erbjuder de trygghet och stabilitet i personalgruppen, för föräldrar och för generationer av barn. En väsentlig del i att öka förskoleyrkenas attraktionskraft är en god löneutveckling. Antalet ofrivilliga deltidsanställningar ska minska och staden ska även fortsättningsvis vara löneledande för förskollärare och löneutvecklingen för barnskötare ska prioriteras. Medel avsätts för en riktad lönesatsning till erfarna barnskötare.

Alla som arbetar i förskolan ska ha utbildning för att arbeta med barn. Medarbetares och chefers kompetens är den viktigaste faktorn för förskolans kvalitet. För att på ett effektivt sätt kunna fortsätta med de kompetensförsörjnings- och kompetensutvecklingsinsatser som pågår inom staden ska personalens utbildningsnivå inventeras. Genom ökad kunskap kan rätt insatser göras där de mest behövs. Vi vill också att medarbetare inom stadens förskolor ska erbjudas kompetensutveckling i svenska språket vid behov.

Bemanningsfrågan är viktig utifrån både barnens, personalens och vårdnadshavarnas perspektiv. Varje barn måste vara tryggt med personalen som de spenderar sina dagar med, och vårdnadshavarna ska känna trygghet när de lämnar på morgonen. Samtidigt måste personalen veta att de har kollegor och en rimlig arbetsbelastning. Därför vill vi införa förstärkningsteam för vikarier. Vid sjukskrivning och frånvaro ska det finnas personal att tillgå som är bekant med den aktuella förskolan och barngruppen.

- Personaltätheten ska över en fyraårstid öka till minst 4,5 barn per pedagog.
- Andelen förskolelärare ska öka till minst 41 procent.
- Erfarna barnskötare ska få en riktad lönesatsning.
- Alla stadsdelar ska ha tillgång till ett förstärkningsteam för vikarier.

Personalen i förskolan ska ha rätt utbildning

Vi står inför stora rekryteringsbehov i staden och särskilt stort är behovet inom förskolan. Personal- och kompetensförsörjningsarbetet kan inte uteslutande ta sikte på att attrahera och rekrytera ny personal, utan det måste även handla om att ta tillvara den fulla potentialen hos dem som redan är anställda genom att skapa en hållbar och attraktiv arbetsmiljö.

I dagsläget har staden inga tydliga uppgifter över vilken utbildningsnivå de som är anställda som barnskötare har. Det gör det svårt att se vilka behov vi egentligen står inför. Vi vill därför ge förskolecheferna i staden i uppdrag att rapportera in sin personals utbildningsnivå. En god bild av utbildningsnivån skapar förutsättningar för att möta upp behovet med rätt insatser och utbildning. Personalens vidareutbildning ska kunna ske utan störningar i förskolans verksamhet och kontinuitet och därför inrättas vi förstärkningsteam.

Inventeringen ska följas upp med kvantitativa målsättningar om andel utbildad personal. Riktvärden för förskolepersonalens utbildningsnivå ska tas fram och ett system för validering av personal inom förskola ska utredas.

Möjligheten att starta en yrkeshögskoleutbildning för att få fler utbildade i förskolan ska utredas. För att möta stadens behov av kompetensförsörjning i förskolan vill vi utreda möjligheten att etablera ett campus för utbildningar inom förskolans verksamhetsområde. Syftet är att främja utbildning riktad mot förskola och barn i de lägre åldrarna, där ökad samverkan kan få positiva effekter för både studenterna och staden sett ur ett kostnads- och kompetensförsörjningsperspektiv.

Ett sådant campus bör exempelvis innehålla gymnasial utbildning, pedagogikcollege, vidareutbildning för barnskötare och högskoleutbildning till förskollärare. Utöver det ska också möjligheten för barnskötare att vidareutbildas till förskolelärare under arbetstid stärkas.

- Personalens utbildningsnivå ska kartläggas i syftet att bättre kunna erbjuda kompetensutveckling och vidareutbildning.
- Möjligheten att starta en yrkeshögskoleutbildning för att få fler utbildade i förskolan ska utredas.
- Befintliga och nya collegekoncept ska utvecklas i syfte att inrikta gymnasieprogram mot olika branscher snarare än yrkes- eller högskoleförberedelse.
- Fler barnskötare ska ges möjligheten att vidareutbilda sig till förskolelärare.

Förskolan ska vara jämlik och jämställd

Förskolan spelar en viktig roll i skapandet av en mer jämlik stad. Det är väl belagt i forskning att förskolan fungerar utjämnande av socioekonomiska klyftor. Det finns tydliga samband mellan förskola och hur väl barnet klarar sig senare i skolan. För många föräldrar är förskolan ett ovärderligt stöd i barnens utveckling.

För att förverkliga alla barns rätt till förskola utifrån sina individuella behov krävs resurser och ambitioner. Vårdnadshavare ska ha inflytande över vistelsetid i förskolan utifrån sina och barnens behov. Alla barn ska ha rätt att gå i förskolan.

Inskrivningsgraden i förskolan ska öka i hela staden, med särskilt fokus på barn i stadsdelar med socioekonomiska utmaningar. Insatser ska göras i de stadsdelsnämnder som har lägst andel barn i förskola i syfte att skapa högt förtroende för verksamheten. Dessa insatser måste kontinuerligt följas upp och utvärderas för att kunna avgöra vilka som ger bäst effekt. Det är viktigt att insatserna baseras på empiri och beprövad erfarenhet.

Förskolan ska vara trygg för såväl barn som föräldrar. Satsningen på introduktionsförskolor ska fortsätta. Det systematiska kvalitetsarbetet inom förskolan ska prioriteras utifrån de nationella målen i läroplanen, i syfte att skapa hög kvalitet och likvärdighet. Mot denna bakgrund anser vi att förskolor i områden med socioekonomiska utmaningar ska tilldelas mer medel, vilket vi också avsätter resurser för.

För att medel ska fördelas rättvist och effektivt ska en översyn göras av nuvarande tillämpning av förskolans socioekonomiska tillägg i stadens resursfördelningsystem. I samband med detta behöver även en uppföljning göras av nuvarande hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd.

Personaltätheten i förskolan ska öka för att skapa förutsättningar för minskade barngrupper. Barnen ska erbjudas en trygg miljö där behörig och kunnig personal har tid att se varje barn. Genom en stärkt bemanning kan målet om max 14 barn i småbarnsgrupp och 18 barn i de äldre grupperna uppfyllas. Digitaliseringens möjligheter ska tillgängliggöras för alla barn samt underlätta för en effektiv och lärande organisation. Stadens förskolor ska stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska.

Likvärdigheten i förskolan ska stärkas genom ökad pedagogisk kvalitet. Det handlar om att utveckla förskolans ledningsorganisation i syfte att säkerställa förskollärlärd undervisning, att främja det pedagogiska ledarskapet, att säkerställa en likvärdig kompetensförsörjning, att utveckla förskolan som lärande organisation och att utveckla mått för att följa personalomsättningen. Samarbetet med fristående aktörer ska fortsätta i syfte att skapa en likvärdig förskola.

Den öppna förskolan är en viktig del av stadens verksamhet som tyvärr har prioriterats ner under den här mandatperioden. Idag är det ofta långa köer till öppna förskolan runt om i staden. Öppna förskolan tar vara på barnens nyfikenhet, lek och lärande. Verksamheten ska utformas efter både barnens och de vuxna besökarnas behov. Därför ska antalet platser i öppna förskolan utökas, öppettiderna förlängas och möjligheten att inrätta fler öppna förskolor i områden med stor efterfrågan ska utredas.

Det systematiska arbetet för en jämställd förskola ska stärkas och ett normkritiskt arbete bedrivs för ökad jämställdhet och mot diskriminering. Förskolorna ska öka sin kompetens inom HBTQ-frågor.

- Inskrivningsgraden i förskolan ska öka i hela staden, med särskilt fokus på barn i stadsdelar med socioekonomiska utmaningar.
- Fler introduktionsförskolor ska inrättas och den befintliga verksamheten ska stärkas.
- Förskolans socioekonomiska resursfördelningsmodell ska utredas med syftet göra fördelningen mer rättvis och effektiv.
- Hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd ska ses över.
- Antalet platser i öppna förskolan ska öka, öppettider ska förlängas och möjligheten att inrätta fler öppna förskolor i områden där det finns ett behov ska utredas.

Elevhälsan ska finnas redan i förskolan

Arbetet med elevhälsa har utvecklats i staden under de senaste åren. Efter flera år av sämre förutsättningar stärktes elevhälsan under förra mandatperioden och målet är att alla skolor ska ha fullständiga elevhälsoteam. Detta är särskilt viktigt när vi ser att den psykiska ohälsan ökar även bland yngre elever.

Elevhälsan ska stärkas redan i förskolan. Idag fungerar stödet olika mellan olika stadsdelar och förskolor i staden. Vi vill öka likvärdigheten och föreslår därför att varje stadsdel ska ha ett elevhälsoteam inriktat på förskolan. Tillgången till kuratorer och psykologer ska vara god också i förskolan. Utbildningsnämndens elevhälsostöd ska utökas så att också förskoleverksamheten kan ta del av stadens centrala specialiststöd.

Barn i behov av särskilt stöd ska få de insatser de har rätt till. Alla barn har rätt till stöd och anpassning utifrån sina behov. Idag finns brist på resurser för barn i behov av särskilt stöd och stödet är inte likvärdigt i hela staden. För att barn med särskilda behov ska fångas upp tidigt krävs utvecklad samverkan mellan föräldrar, utbildningsnämnden, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer. Alla förskolor ska ha tillgång till specialpedagoger som arbetar integrerat i verksamheten.

Kraven på resurspersonalen som arbetar med barn i behov av särskilt stöd ska öka och möjligheten till vidareutbildning och fördjupning inom olika neuropsykiatriska diagnoser, NPF, ska stärkas. För att säkerställa att barn med särskilda behov får det mottagande som behövs och en anpassning av verksamheten efter barnets behov behöver kompetensnivån inom NPF höjas och insatser ges baserat på forskning och evidens.

- Varje stadsdel ska ha ett eget elevhälsoteam inriktat på förskolan med en central resurs specialiserad på barn med NPF-diagnos.
- Antalet specialpedagoger i förskolan ska öka.

Kunskap och individuella behov ska vara i fokus

Naturvetenskap, matematik och språkutveckling är prioriterade områden där arbetet i förskolan ska fördjupas för att lägga en god grund för framtidens skolelever. Lärandet i förskolan ska vara lustfyllt och genom lekens stimulans ska barnets kunskaper och förmåga till samspel utvecklas tillsammans med andra. Estetiska läroprocesser ska utvecklas.

Kulturen ska ha en självklar plats i förskolan. Arbetet inom ramen för Kulan och annan kulturverksamhet ska utvecklas i syfte att stärka barnens möjlighet att ta del av och själva skapa kultur tillsammans. Samverkan ska ske med utbildningsnämnden, kulturnämnden och stadens fria kulturaktörer. Alla barn i förskolan ska garanteras minst en kulturupplevelse per termin.

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att placerade barn och barn som bor i skyddat boende erbjuds undervisning i förskoleklass, förskola eller annan pedagogisk verksamhet. Familjestödsgrupper ska finnas och det förebyggande arbetet ska prioriteras i samarbete med socialtjänsten.

- Arbetet inom ramen för Kulan och annan kulturverksamhet ska utvecklas.
- Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att placerade barn och barn som bor i skyddat boende erbjuds undervisning i förskoleklass, förskola eller annan pedagogisk verksamhet.

Arbetet med barn som far illa ska stärkas

För att hjälpa barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld är det viktigt med kunskap om det hedersrelaterade våldets särskilda mekanismer. Rätt kunskap kan vara avgörande för att den som är utsatt kan få den hjälp som hon eller han har rätt till. Under den förra mandatperioden påbörjades ett arbete med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholm.

Bland annat avsattes medel för kompetenshöjande insatser för skolans personal och ett stadsövergripande program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck togs fram. Här är socialtjänsten samt skola och förskola viktiga instanser för att arbetet ska fungera och unga som utsätts för våld ska få rätt hjälp.

- Kompetenshöjande insatser ska genomföras bland förskolelärare, lärare och andra personalgrupper som dagligen kommer i kontakt med barn. Antalet specialpedagoger i förskolan ska öka.
- Alla förskolor ska ha fungerande rutiner för orosanmälan i enlighet med socialtjänstlagen.

Framsynt planering ska prägla utbyggnaden av förskolan

Inom ramen för arbetet med stadens samordnade skolplanering, SAMS, ska stadsdelsnämnderna delta för att möta behovet av fler förskoleplatser. Genom SAMS nås vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid. En plan ska tas fram över kommande behov av fler förskoleplatser.

Vid nybyggnadsprojekt ska, om förskola och grundskola samlokaliseras på en tomt, detta ske genom att förskolan är integrerad i skolbyggnaden utifrån behovet av förskoleplatser. Möjligheterna att tillföra tillagningskök i samband med renovering och nybyggnation ska utredas. Vid nybyggnation ska projekteras utifrån krav på att certifiera förskolor med motsvarande Miljöbyggnad nivå silver. Stadsdelsnämnderna ska också arbeta för en ökad extern medverkan i förskoleutbyggnaden i staden i syfte att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla lokaler.

Utifrån de erfarenheter som finns i staden ska stadsdelsnämnderna uppdra åt utbildningsnämnden att på flera platser i staden bedriva förskoleverksamhet där förskola och skola samplaneras i stadsutvecklingsområden.

Idag finns det problem med för höga bullernivåer i förskolelokalerna vilket kan påverka barnens hälsa och inlärning. Över 90 procent av förskolorna har för höga ljudnivåer på grund av buller från fasta installationer. Det är angeläget att staden säkerställer att alla förskolor har lokaler fria från störande buller.

- Behovet av förskoleplatser ska säkras genom en framsynt planering inom ramen för SAMS.
- Vid nybyggnation av förskolor ska krav motsvarande Miljöbyggnad ställas.
- En handlingsplan för att åtgärda de höga bullernivåerna i stadens förskolor ska tas fram.

Stadens förskolor ska vara klimatsmarta

Förskolorna ska bidra till Stockholm som en klimatsmart stad. Inom förskolan kan små insatser göra stor skillnad. Det handlar bland annat om minskad energianvändning, ökad matavfallsinsamling, ökad sopsortering och ett fortsatt arbete med kemikaliesmarta förskolor.

För att klara målsättningen om minskade utsläpp från maten måste staden skyndsamt ta fram en modell för att beräkna, följa upp och redovisa miljö- och klimatpåverkan från stadens måltider. När modellen är klar behöver stadens strategier, riktlinjer och policys uppdateras med konkreta mål som följs upp via stadens ledningssystem ILS. Matstrategin behöver också revideras så att innebörden av vegetarisk mat följer Livsmedelsverkets definition samt att det förtydligas att veganska alternativ alltid ska kunna erbjudas i stadens verksamheter.

- En modell ska tas fram för att beräkna, följa upp och redovisa miljö- och klimatpåverkan från stadens måltider.
- En central enhet i staden ska tas fram som stöd till stadens verksamheter.

Alla barn ska ha tillgång till en god utemiljö

Fram till år 2040 beräknas det finnas cirka 17 500 fler barn i åldrarna 1-5 år i Stockholm. Mot bakgrund av detta är det viktigt att stadsplaneringen tar hänsyn till barnens behov och att barnperspektivet är välintegrerat i stadsbyggnadsprocessen.

Förskolegården är en viktig del av det pedagogiska rummet som möjliggör fysisk aktivitet, lek och lärande. Det är därför angeläget att i ett så tidigt stadium som möjligt planera för förskolegårdarna vid nyproduktion och större om- och tillbyggnationer. Utevistelsen ska främja fysisk rörelse, pedagogik och lek genom välplanerade och gröna förskolegårdar med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Under förra mandatperioden påbörjades ett arbete med att ta fram riktlinjer för förskolegårdar. Syftet var att förmedla vilka funktioner och egenskaper som staden prioriterar på en förskolegård. Det handlar bland annat om lekvärden som stimulerar till lek och rörelse, trygga och säkra miljöer samt effektiva och funktionella utemiljöer med hållbarhet i fokus. Det är uppenbart att det arbetet avstannat, vi anser tvärtom att det är av största vikt att dessa riktlinjer tas fram och implementeras. Coronapandemin har också ställt betydligt högre krav på funktionella utemiljöer då barnen hämtas och lämnas utomhus. Det innebär att det finns akut behov av att se över möjligheten att förbättra förskolornas gårdar och utemiljöer både för att säkerställa personalens arbetsmiljö och barnens förutsättningar till en god pedagogisk verksamhet.

- Förskolegårdar ska planeras i ett tidigt stadium vid nybyggnation och större om- och tillbyggnationer.
- Riktlinjer för stadens förskolegårdar ska tas för att stärka lekvärden som stimulerar till lek och rörelse.
- 3 miljoner kronor avsätts för att finansiera investeringar i och rusta upp förskolegårdar.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden införa en jobbgaranti för de som studerar på stadens bristyrkesutbildningar. De som studerar på stadens college riktade mot förskola och äldreomsorg och som klarar utbildningen ska erbjudas jobb.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utöka möjligheterna för nyanlända att studera SFI under föräldraledigheten. Fler introduktionsförskolor ska erbjudas i samarbete med civilsamhället.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden införa en jobbgaranti för de som studerar på stadens bristyrkesutbildningar. De som studerar på stadens college riktade mot förskola och äldreomsorg och som klarar utbildningen ska erbjudas jobb.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna tillse att alla stadsdelar har fullständiga elevhälsoteam inriktade mot förskolan.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av stadens köhandling inom verksamhetsområdet förskola med syfte att säkerställa likställighet.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med arbetsmarknadsnämnden genomföra en satsning på vidareutbildning i svenska språket för stadens förskolepersonal vid behov.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda efterfrågan av förskoleverksamhet för förvaltningsområdet meänkieli och samiska i samråd med berörda nationella minoriteter.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda hur systemet för det socioekonomiska tilläggsbeloppet kan ändras för ett stärkt fokus på kunskapsresultat i särskilt utsatta områden. Inom ramen för utredningen bör även det socioekonomiska tilläggsanslaget till förskolan ses över.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra kompetenshöjande insatser om hedersrelaterat våld och förtryck till förskollärare, lärare och andra personalgrupper som dagligen kommer i kontakt med barn.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna stärka uppföljningen av underlagen till förskolerapporten för att säkerställa och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för att kunna genomföra ett pilotprojekt för screening för läs- och skrivsvårigheter i förskolan.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur språkutvecklingen sker i förskolan, och vilka åtgärder som kan öka förutsättningarna för språkutvecklingen.	2021-01-01	2021-12-31

Äldreomsorg

Alla stockholmare ska känna trygghet inför ålderdomen. I ett Stockholm där invånarna blir allt friskare, lever längre och får fler friska år ska alla äldre ha rätt till ett tryggt boende och en vardag med hög livskvalitet, värdighet och självständighet. Äldreomsorgen ska utgå från den enskildes behov samt vara jämställd, tillgänglig och likvärdig, med ett aktivt arbete utifrån stadens värdegrund. Digitaliseringen av äldreomsorgen för att förbättra kvaliteten och öka tryggheten för den enskilde ska fortsätta, i nära samverkan med medarbetarna och med den enskildes omsorgstagarens behov och önskemål i åtanke.

För att klara den demografiska utvecklingen och vara en äldrevänlig stad krävs såväl goda förutsättningar för verksamheten som en samverkan och långsiktig samplanering mellan stadens olika delar. Stadsdelsnämnderna spelar en avgörande roll i detta arbete. För att kunna säkerställa kompetens, kvalitet och valfrihet är det viktigt att driva en substantiell del av äldreomsorgen i egen regi.

Kontinuiteten inom äldreomsorgen ska öka. Den äldre ska ha rätt att känna igen de personer som ger omsorg. En viktig förutsättning för en verksamhet med hög kvalitet är trygga och bra arbetsvillkor för personalen. Därigenom ökar kontinuiteten och kompetensen kan säkras. Bra förutsättningar för personalen är den viktigaste grunden för en bra äldreomsorg. Att inte koppla ihop kvaliteten med personalfrågor har visat sig vara ödesdigert.

De allra flesta äldre är aktiva stockholmare som inte är i behov av omsorg. Stadsdelsnämnderna ska genom öppna sociala mötesplatser ge denna grupp av äldre, samt dem som lider av ensamhet, möjlighet till social samvaro, att vara delaktiga i samhällslivet, ta del av kulturella upplevelser och att utveckla sina intressen.

Stadsdelsnämnderna ska ge de äldre som är i behov av omsorg individuellt utformat stöd och insatser för att garantera en god levnadsnivå. Biståndsbedömningen inom äldreomsorgen ska vara rättssäker, likvärdig och ha ett rehabiliterande förhållningssätt.

Efter coronapandemin - en äldreomsorg som ger trygghet

Pandemin överraskade oss alla och visade på brister inom äldreomsorgen. De många dödsfallen och den stora smittspridningen på våra särskilda boenden hade högst troligt kunnat begränsas om staden ingripit snabbare. Helt uppenbart agerade stadens ledning för sent med att införa besöksförbud och kräva kohortvård av smittade och misstänkt smittade. Stadens beredskap var alltför dålig och personalen vittnade tidigt om stora brister på skyddsutrustning och att kontakten med hälso- och sjukvård inte fungerade. Stockholmsregionen är ensam i Sverige om att inte ha kommunaliserad hemsjukvård och det är sannolikt att utfallet blivit ett annat om så inte var fallet.

Samverkan mellan staden och hälso- och sjukvården behöver förbättras och vi behöver driva på för att uppta förhandlingarna om att kommunalisera hemsjukvården. Även arbetet med och rutiner för avancerad sjukvård i hemmet (ASIH) och den palliativa vården som visat brister under pandemin behöver stärkas och utvecklas. Vi krävde även tidigt att staden skulle erbjuda evakueringsboende för de i riskgrupp som lever i trångboddhet. Det är anmärkningsvärt att stadens ledning inte visade sig vara bättre förberedda, med tanke på att de sköra äldre ofta drabbas mycket hårt även av säsongsinfluensan. Alla som arbetar inom äldreomsorgen i staden ska ha kunskap om basala hygienrutiner och staden ska säkerställa att alla verksamheter bedriver ett strukturerat smittskyddsarbete, inklusive rutiner för att sprida information till medarbetare.

En stor del av bristerna härrör från de anställdas arbetsvillkor och stadens beredskap och det är något vi måste agera på för att förändra. Trygga heltidsanställningar, med möjlighet att stanna hemma när man börjar bli sjuk, rimliga arbetsscheman, fler kollegor och en ökad grundbemanning som ger tid för de äldre behövs nu mer än någonsin. Beslut som fattats år 2019 och år 2020 har dessvärre ofta gått i motsatt riktning. Stora effektiviseringskrav har kombinerats med politiska beslut om att inte längre ställa lika tydliga krav på bra anställningsvillkor inom äldreomsorgen. Det

är uppenbart fel väg att gå. Att argumentera för dessa försämringar inom vård och omsorg med att politiken inte ska detaljstyra borde inte längre kunna vara accepterat. Inte när man ser effekterna av pandemin och vet vad dåliga anställningsvillkor får för effekt.

Efter det här året, med stor smittspridning och många döda på våra äldreboenden, borde den nuvarande majoriteten tagit till sig vikten av att ha trygga anställningar. Men det borgerliga budgetförslaget saknar helt konkreta förslag för att öka andelen fasta anställningar och minska visstidsanställningarna. Att hävda att man vidtar alla medel för att ge personalen förutsättningar att bedriva en patientsäker omsorg är i avsaknad av högre ambitioner för personalen direkt felaktigt. Trygga anställningar och schyssta arbetsvillkor är en central förutsättning för en god kvalitet och trygghet.

Samtidigt som vi i Sverige blir allt friskare växer skillnaderna i hälsa mellan grupper av människor. Det finns ett nära samband mellan socioekonomisk status och hälsa och välbefinnande. Äldreomsorgens årsrapport för år 2019 bekräftar den bilden och visar att det finns stora skillnader i staden och att dessa i vissa fall ökar. Detta är oroväckande. Staden behöver en progressiv politik för att minska klyftorna och de stora skillnader som finns mellan stadsdelar och mellan grupper av stockholmare.

Äldre som vill bo kvar hemma ska kunna göra det genom att stödinsatser ses över och att andra åtgärder vidtas som gör kvarboende möjligt. Det kan handla om säkerhetsfrämjande insatser för tillgänglighet i hemmet, användande av välfärdsteknik, tillgång till tekniska hjälpmedel och it-lösningar. Men det kan också handla om mer förebyggande och rehabiliterande insatser såsom tillgång till sociala mötesplatser, olika former av aktiviteter som fysisk träning, uppsökande verksamhet samt information och seminarier. Arbetet med anhörigstöd och möjligheterna för avlastning av anhöriga genom korttidsplatser ska utvecklas och en anhörigportal upphandlas och implementeras. Samarbetet med servicenämnden ska utvecklas för att förbättra kontaktvägar och information för anhöriga och omsorgstagare.

Biståndshandläggningen ska vara jämställd och likvärdig i staden. Stora effektiviseringskrav i budgeten för äldreomsorgen har lett till en mer restriktiv biståndsbedömning och det är fortfarande stora skillnader mellan stadsdelarna. Dessa måste minska och äldrenämnden, genom sina inspektörer, ska i samarbete med stadsdelsnämnderna säkerställa att riktlinjerna för handläggning inom äldreomsorgen tillämpas på ett enhetligt sätt för att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling. Särskild hänsyn till hög ålder, oro och ensamhet ska fortsatt tas vid biståndsbedömningen. För att få en rättvis och relevant bild av biståndsbedömningen är det angeläget att det ges tillfälle att utvärdera denna i brukarundersökningar. Staden ska utveckla formerna för arbetet med förenklad biståndsbedömning och utreda vilka ytterligare insatser som kan beviljas med arbetssättet.

För de personer som inte kan eller vill välja hemtjänstutförare ska ickevalsalternativet utgöras av hemtjänstutförare i egen regi. Detta gäller även för de personer som ännu inte valt utförare och som behöver få akuta hjälpinsatser tillgodosedda. Detta för att staden ska kunna säkerställa att den äldre, som i många av dessa fall är i en särskilt utsatt situation, får den hjälp hen behöver. Att staden tar ansvar för de som inte väljer skapar också en förutsägbarhet istället för att staden ska lotta ut den äldre till den som råkar ha det närmaste kontoret.

Tryggt mottagande i hemmet ska finnas för alla invånare i staden som behöver det och staden ska genom uppföljning och utvärdering säkerställa att stadsdelarna ges förutsättningar till att möta de faktiska behov som finns. Ingen ska behöva vara kvar på sjukhus längre än det finns behov av och samarbetet med Region Stockholm behöver intensifieras och utvecklas, då den nya ansvarsfördelningen inte fungerar. Staden ska säkerställa att korttidsplatser finns som motsvarar behoven. Samarbetet med läkarorganisationer och kommunal hälso- och sjukvård måste stärkas för att säkra vård och omsorg för de äldre på stadens särskilda boenden. Omställningen till Nära vård ska kontinuerligt följas upp och utvärderas för att säkerställa en fungerande vård- och omsorgskedja.

Äldres utsatthet ska motverkas och äldrenämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna, lokala brottsförebyggande råd och Polismyndigheten arbeta för att stoppa våld och andra brott som drabbar äldre. Samarbetet med stadens kvinnojourer ska fortsätta och personal inom äldreomsorgen ska utbildas i att upptäcka och hjälpa personer som blir utsatta för våld i nära relation. Stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är vägledande i detta arbete. Kunskapen om ett gott bemötande av äldre hbtq-personer ska öka och garanteras inom äldreomsorgen.

- Staden ska verka för att förhandlingarna om kommunaliserad hemsjukvård återupptas.
- Staden ska säkerställa en mer generös och rättssäker biståndsbedömning.
- Tryggt mottagande ska ges rätt förutsättningar för att kunna möta de faktiska behov som finns i hela staden.
- Staden ska utvärdera och trygga tillgången på skyddsutrustning.

Trygghet för de äldre genom ökad kontinuitet

Omsorgen om äldre har kraftfullt försämrats de senaste åren. I stadens budget för äldreomsorgen låg för år 2020 ett effektiviseringskrav på närmare 90 miljoner kronor, medel som detta år mer än någonsin hade behövts i välfärden. Idag utförs en orimligt stor andel, nära en fjärdedel, av den av den arbetade tiden inom äldreomsorgen av timanställda och senast i januari 2020 togs kraven på heltid som norm och på att minska timanställningar bort ur upphandlingsunderlaget för hemtjänsten. Detta drabbar kvaliteten direkt, då utbildningskraven enbart gäller fast anställd personal. Anställningstryggheten behöver stärkas och arbetsförhållandena förbättras för att ett yrkesliv inom omsorgen ska kunna bli mer attraktivt. Bara de kommande tio åren beräknas antalet äldre över 80 år öka med 40 procent. Det är en grupp som förtjänar en bra omsorg.

Under 1980-talet hade personalen inom hemtjänsten fyra boende per pass. Idag kan motsvarande siffra ofta vara tolv boende per pass. Det innebär inte enbart att personalen sliter ut sig, utan bidrar också till en stor otrygghet hos den enskilde. Den enskilde förtjänar att veta vem det är som kliver över hemmets tröskel och även tids- och omsorgskontinuiteten ökar om personalen är desamma.

Utbildad personal anställd på heltid som kan bemöta, kommunicera, entusiasmera, skapa delaktighet i vardagen, motivera med god personkännedom och som kan analysera allmäntillstånd och riskfaktorer, är nödvändigt för en bra äldreomsorg. En äldreomsorg av god kvalitet handlar om stärkt ledarskap, personalens förutsättningar och den äldres inflytande samt om personliga relationer med kontinuitet. Det är viktigt att bibehålla autonomin som äldre, få stöd i de insatser man är berättigad till och att de genomförs i största möjligaste mån med delaktighet av den enskilde själv. Ramtid inom hemtjänsten ska fortsatt implementeras och eventuella hinder för genomförande ska identifieras och åtgärdas.

Arbetet med reflektionstid för personal inom hemtjänsten ska fortsätta och utökas. Medarbetare i staden ska ha en god arbetsmiljö och kunna utvecklas i yrket. Förutsättningarna för chefer i äldreomsorgen att utöva ett närvarande ledarskap ska stärkas. För att klara framtida rekrytering ska staden fortsätta förbättra arbetsvillkoren genom kollektivavtal, heltid som norm, tryggare anställningsformer, kompetensutveckling, rimliga scheman och en bra löneutveckling. En översyn av friskvårdsbidraget ska genomföras för att få fler att nyttja det, även bland de tidsbegränsat anställda, då staden ska verka för ett hållbart arbetsliv för alla inom omsorgen.

De pågående utbildningsinsatserna för vårdbiträden och undersköterskor behöver fortsätta och underlättas genom att bemanningsenheter inrättas. Regeringens satsning på ett äldreomsorgslyft för att möjliggöra för anställda inom kommunalt finansierad vård och omsorg att utbilda sig till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid kommer att höja kompetensen inom verksamheterna och ge befintlig personal fler kollegor. För att höja kvaliteten i vården och omsorgen, förbättra arbetsvillkoren och locka fler till omsorgsycket ska staden tillämpa SKR:s yrkesutvecklingstrappa för att på ett bättre sätt möta efterfrågan på vård- och omsorgspersonal inom äldreomsorgen. Staden ska ta tillvara personalens språkkunskaper samt måste säkra medarbetarnas kunskaper i svenska för att vården och omsorgen ska kunna bedrivas på ett säkert sätt och ska därför

erbjuda medarbetare inom vård och omsorg språkkurser i svenska vid behov. Äldre i Stockholm ska kunna känna en trygghet när vi höjer kvaliteten i omsorgen.

Kompetensen inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens ska stärkas och det multiprofessionella arbetssättet inom stadens specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot demenssjukdom eller kognitiv svikt ska fortsätta utvecklas. Samhandläggningen kring äldre med komplexa behov ska fortsatt utvecklas. Tillsammans med socialnämnden ska förutsättningarna för ett stadsövergripande stödcentrum för yngre personer med demenssjukdom utredas.

- Staden ska införa en sanktion för de utförare som inte når kontinuitetsmålen.
- Grundbemanningen inom äldreomsorgen ska öka.
- Bemanningenheter med fastanställd heltidspersonal ska finnas i alla stadsdelar.
- En handlingsplan för att förbättra omsorgsarbetarnas arbetssituation ska tas fram, med syfte att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv, med ett större handlingsutrymme för personalen och mer tid med den enskilde.
- Ett pilotprojekt med att schemalägga med högre grundbemanning och överlappande schema inom äldreomsorgen i en stadsdelsnämnd ska starta.
- En översyn av ledarskapet ska göras med det långsiktiga målet att antalet medarbetare per chef ska vara max 25 personer.
- Ett aktivt arbete ska bedrivas för att minst 90 procent av personalen i omsorgen ska vara tillsvidareanställda och heltidsanställda.

Rätt till ett tryggt boende

Stora effektiviseringskrav i den borgerliga budgeten har tvingat fram en mer restriktiv biståndsbedömning som gör att behoven hos de äldre inte tillgodoses. Andelen avslag på ansökningar till vård- och omsorgsboenden har ökat under året trots uttalade löften om det motsatta. Bostadsbristen i Stockholm drabbar våra äldre hårt och äldreperspektivet behöver inkluderas i all samhällsplanering. Många äldre efterfrågar attraktiva och trygga alternativa boendeformer och ett flertal av dessa har idag mycket svårt att klara kostnaderna för nyproducerade lägenheter, oavsett om det är ett ägt eller hyrt boende. Staden behöver göra mer för att hålla nere byggkostnader och hyresnivåer. Ett första viktigt steg är att inte sälja ut hyresrätter med lägre hyror som skulle ha möjliggjort för äldre att flytta till en lägenhet. Den demografiska utvecklingen kräver långsiktighet och en fungerande samverkan mellan stadens alla delar för att staden ska kunna ta sitt ansvar för planeringen av bostäder.

För att tillgodose behovet av ett tryggt och tillgängligt boende med social gemenskap för äldre utan stora hälso- och sjukvårdsbehov kommer stadens arbete med att bygga ut antalet seniorboenden att fortsätta. Målet är att tillförsäkra den enskilde ett tryggt boende oavsett var man bor i staden. Stadens olika boendeformer för äldre har under de senaste åren blivit tydligare och det ska vara lätt att hitta ett tillgängligt boende som gör det möjligt att leva ett aktivt liv även när rörelseförmågan blir sämre. Nämnden ska utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030. Stadens nuvarande servicehusbestånd ska vara möjligt att anpassa eller hyra ut om efterfrågan och behov förändras.

Äldrenämnden ska bidra till utvecklingen av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre i samverkan med Micasa Fastigheter i Stockholm AB, privata aktörer och stadsdelsnämnderna. Stadens boendeplan ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar med en målsättning till år 2040 på minst 12 000 bostäder för äldre, varav 5000 seniorbostäder, 2 400 vård- och omsorgsbostäder och 5 000 hyresrätter som är tillgänglighetsanpassade för äldre i ordinarie bestånd. Utgångspunkten i äldreboendeplaneringen ska återgå till att 60 procent av platserna ska ha kommunen som huvudman. Det ger staden rådighet och möjlighet att möta behoven hos stadens äldre. Tillsammans med de platser staden köper in av privata aktörer, och som inte omfattas av äldreboendeplaneringen, uppstår då också en rimlig balans mellan privata och offentliga aktörer. Det är riskfyllt att, som den blågröna majoriteten nu gör, förutsätta att närmare 1900 platser, motsvarande 26 boenden fram till år 2040, kommer att tillkomma genom privat

nyetablering. Att låta privata företag bygga och driva äldreboenden i den nu föreslagna utsträckningen är en osäker lösning som även riskerar att minska jämlikheten inom olika delar av staden. Tillgången på äldreboenden behöver säkras och med en större andel boenden i kommunal regi kan vi säkerställa rätt kompetens, goda anställningsvillkor och en god kvalitet. De senaste årens tvångsprivatiseringar visar att den borgerliga ledningen i realiteten prioriterar ned kvaliteten till förmån för en ökad andel privat verksamhet.

Många äldre i vår stad bor i otillgängliga lägenheter utan hiss. Många av dem är en-samstående och blir socialt isolerade. En tillgänglighetsinventering visar vilka möjligheter som finns i beståndet samt var förbättringar, såsom hissinstallation, behöver göras. Med den vetskapen kan vi planera för och möta de behov som finns i staden. Detta kommer medföra att äldres boende blir en del av den totala bostadsförsörjningen och därför kan integreras med andra åldersgrupper. Tillgänglighetsinventeringen ska göras i prioriterade bostadsområden där det har stor betydelse ur ett bostadsförsörjningsperspektiv att det blir fler hus med hiss.

Staden ska genomföra insatser för att hjälpa äldre att flytta till ett anpassat boende i god tid. Alla äldre ska genom övergripande kommunikationsinsatser och genom stadsdelsnämndernas uppsökande arbete få information om seniorboenden, vilken service som finns, särskilda förmedlingsregler, vikten av att stå i bostadskö och regler om bostadstillägg. Biståndshandläggarna ska arbeta proaktivt med uppsökande verksamhet och informationsinsatser för att hjälpa de äldre till ett anpassat boende. Utifrån resultaten av tillgänglighetsinventeringen kommer detta arbete förenklas.

Bostadsanpassningen är en viktig del av stadens arbete för att möjliggöra för fler att bo kvar hemma längre. Det är viktigt att handläggningstiderna för bostadsanpassningen hålls nere då ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning kan vara påfrestande inslag i vardagslivet om det egna hemmet upplevs som ett hinder. En strategi för att öka de äldres tillgång till anpassade boenden med fokus på ökad tillgänglighet och bra bostadsanpassning ska tas fram och implementeras. Staden ska säkra kompetens för både enklare och mer komplexa bostadsanpassningsärenden för kortare handläggningstid.

Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden ska intensifiera arbetet mot hemlöshet och avvärja orsakerna till att bland annat äldre blir hemlösa och bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Vi vidtog under den förra mandatperioden ett flertal åtgärder för att minska hemlösheten bland äldre. Detta var lyckat och antalet sjunker nu. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar dock, vilket är mycket oroväckande. Kvinnor i arbetaryrken har lägst lön vilket beror på att det i deras yrken är absolut svårast att få ett heltidsjobb, samtidigt som lönerna är de lägsta på arbetsmarknaden. En nollvision för äldre i hemlöshet behöver införas i Stockholm. Inga äldre ska behöva leva i hemlöshet.

- Äldreboendeplaneringen ska återgå till att 60 procent av platserna ska ha kommunen som huvudman.
- En tillgänglighetsinventering ska göras i prioriterade bostadsområden, som visar vilka möjligheter som finns i beståndet samt var förbättringar, såsom hissinstallation, behöver göras.
- Fler icke biståndsbedömda boenden, däribland kollektivboenden, ska byggas.
- En strategi för att öka de äldres tillgång till anpassade boenden med fokus på ökad tillgänglighet och bra bostadsanpassning ska tas fram och implementeras.
- Stadens boendeplan ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar med en målsättning till år 2040 på minst 12 000 bostäder för äldre, varav 5000 seniorbostäder, 2

400 vård- och omsorgsbostäder och 5 000 hyresrätter som är tillgänglighetsanpassade för äldre i ordinarie bestånd.

Förbättra äldres hälsa och välmående

Många äldre lider av ensamhet och social isolering, vilket staden behöver arbeta för att motverka. Att vara ofrivilligt ensam är inte bara besvärligt eller till och med fruktansvärt för den enskilde, det kan också leda till fysiska och psykiska följsjukdomar för den drabbade. Och vice versa, fysiska sjukdomar och psykisk ohälsa kan leda till ofrivillig ensamhet. Tillgången till personliga ombud för äldre personer med psykiska funktionsnedsättningar ska säkras. Det saknas en övergripande styrning och samordning av stadens förebyggande och uppsökande verksamhet. Äldreomsorgen måste ges förutsättningar att tillgodose de äldres sociala behov, oavsett om det är i den enskildes eget hem eller på ett särskilt boende. Därför ska alla stadsdelsnämnder ha ett systematiskt förebyggande och uppsökande arbete för att säkerställa att rätt målgrupp nås och att verksamheten motsvarar de individuella behoven. I samråd med äldrenämnden ska stadsdelsnämnderna, där behov finns, ta fram en plan för att säkerställa äldreomsorg för förvaltningsområdet finska, meänkieli och samiska. Den digitala och tekniska kompetensen hos personalen ska säkerställas för att kunna tillgodose den enskildes behov.

Ensamhet är ett alltmer utbrett problem bland stadens äldre. Aktivitetscentren som bidrar till social gemenskap och är öppna för stadens äldre är därför viktiga. Arbetet med att stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att skapa sociala mötesplatser i form av aktivitetscenter ska fortsätta. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att bedriva sociala aktiviteter, erbjuda möjlighet till gemensamma måltider, bidra till fysisk aktivitet samt utveckla verksamheten tillsammans med de boende och besökarna. Då män i mindre utsträckning söker sig till aktivitetscentren ska staden, för att motverka ensamhet, arbeta för att öka deras deltagande. Alla finner sig dock inte bekväma med att träffas på det sättet. Mer behöver göras med det uppsökande arbetet för att minska den sociala isoleringen bland äldre.

Civilsamhället tar ett stort ansvar i arbetet med att minska den sociala isoleringen hos våra äldre och det finns många exempel på hur detta kan göras. Regeringen har för år 2020 satsat 100 miljoner kronor i statsbidrag till ideella föreningar och stiftelser för att förebygga och bryta ensamhet och isolering bland äldre. Då fler äldre än tidigare uppger att de upplever oro och ensamhet samt då osäkerheten gällande hur länge vi kommer att behöva leva under coronarestriktionerna är stor är det viktigt att civilsamhällets arbete i Stockholms stad ges förutsättningar att fortsätta under år 2021. Staden behöver därför utarbeta en överenskommelse där ökat stöd kopplas till åtaganden för aktiviteter som leder till minskad ensamhet, även under sommaren och storhelger.

Vi vet att mångas vardag förändras drastiskt i och med pensioneringen. De vanliga rutinerna och det vardagliga sociala umgänget ändras. För att motverka att den enskilde isoleras och tappar gemenskapen behöver stadens alla verksamheter samarbeta. Kulturförvaltningen kan utöka sin verksamhet till att i högre grad, både fysiskt och digitalt, närvara på exempelvis aktivitetscenter och särskilda boenden. Så även idrottsförvaltningen. För att underlätta för den enskilde att ta del av stadens kultur- och idrottsutbud ska äldrenämnden, kulturnämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna samverka för att ta fram ett aktivitetsprogram för äldre med syftet att främja hälsa och öka delaktigheten i samhället.

Vi vet att motion förlänger det friska livet och den äldre klarar sig själv längre in i livet. Behovet av sjukvård minskar när äldre ges möjlighet till motion. Äldrenämnden och idrottsnämnden ska löpande utveckla arbetet för att underlätta för äldre att motionera. Placeringen av utegym ska särskilt beaktas i detta arbete och så även öppnande av skollokaler för föreningar. Samarbetet med civilsamhället och den idéburna sektorn genom bland annat IOP-avtal ska vidareutvecklas.

Kunskapen kring maten och måltidsupplevelsens betydelse för hälsa och välmående behöver öka och spridas. Undernäring och ofrivillig ensamhet ska motverkas. Måltiden för den äldre ska vara en lustfylld upplevelse. Måltidsombud ska utses inom varje enhet. Dietisterna ska, tillsammans med måltidsombuden, kompetensutveckla omsorgspersonalen i kostfrågor. Denna eskaleringsmetod har

Stockholm kan bättre – en stad för alla

en långsiktig effekt i verksamheterna. Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsförvaltningarna samordna arbetet med måltidsombuden genom att bland annat inrätta matråd och utbildningar för omsorgspersonalen. Verksamheten ska bidra till att uppfylla stadens målsättningar för att begränsa klimatpåverkan.

- Fler arbetsterapeuter, äldreкураторer, fysioterapeuter och dietister ska vara tillgängliga för den enskilde för att stärka det rehabiliterande arbetet.
- Måltidsombud ska utses inom varje enhet inom hemtjänst och på särskilda boenden.
- Insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre personer som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruks-problematik ska utvecklas.
- Det uppsökande och förebyggande arbetet ska intensifieras för att nå äldre oavsett boendeform.
- Fler äldre ska erbjudas att ta del av stadens kultur- och idrottsutbud.
- Ett aktivitetsprogram ska tas fram för att öka den äldres delaktighet i samhället.
- Staden ska utarbeta en överenskommelse där ökat stöd kopplas till åtaganden för aktiviteter som leder till minskad ensamhet.
- Rätten till sociala aktiviteter och utevistelse ska stärkas med hjälp av en högre grundbemanning och en schemaläggning som fungerar.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna se över indikatorerna utifrån såväl ett äldre- som ett verksamhetsperspektiv inom äldreomsorgen i syfte att i samband med Essets införande komplettera eller ersätta underlagen för desamma, eller ändra indikatorer inom verksamhetsområdet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bedriva ett strategiskt utvecklingsarbete kring personal- och kompetensförsörjning inom äldreomsorgen samt vid behov i samverkan med arbetsmarknadsnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna utreda ansvarsfördelning och kostnadsansvar för personer över 65 år i behov av insatser från individ- och familjeomsorgen eller socialpsykiatri.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur avtals- och verksamhetsuppföljningen inom äldreomsorgen ska organiseras.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med äldrenämnden sprida goda exempel inom kost och måltider, främst avseende arbetet med att motverka undernäring och social isolering.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med äldrenämnden stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

utsträckning samverka med arbetsterapeuter, äldrekuratorer, fysioterapeuter, måltidsombud och dietister.		
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna erbjuda utbildningsspår till berörda medarbetare i staden så att de kan ansöka om underskötersketiteln när en skyddad yrkestitulering för undersköterskor införs.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna inrätta bemanningsenheter inom äldreomsorgen med fastanställda vikarier i syfte att öka kontinuiteten.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska möjliggöra för anställda inom kommunalt finansierad vård och omsorg att utbilda sig till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka eventuella områden inom äldreomsorgen som med fördel kan organiseras inom stadens äldreregionområden.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ta fram och införa ett obligatoriskt introduktions- och traineeprogram för enhetschefer inom äldreomsorgen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna undersöka förutsättningarna för att driva viss profilboende-verksamhet i egen regi.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra ett pilotprojekt med daglig verksamhet för personer med lättare intellektuell funktionsnedsättning integrerad på ett av stadens äldreboenden.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en stadsgemensam bottenplatta för anhörigstöd inom äldreområdet.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram och införa en obligatorisk introduktionsutbildning för alla medarbetare inom äldreomsorgen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna testa möjligheten att genom tekniska lösningar öka rörelsefriheten för boende med demens vid vård- och omsorgsboende samt identifiera eventuella etiska problem som behöver hanteras kopplat till detta.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och införa utsedd biståndshandläggare inom äldreomsorgen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna samt i dialog med de berörda nationella minoriteterna utreda efterfrågan av äldreomsorg på de erkända nationella minoritetsspråken.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda hur stadens hälso- sjukvårds organisation kan stärkas i syfte att säkerställa likställighet och tillgång till likvärdig vård och omsorg, samt arbeta för att kommunalisera hemsjukvården.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna kartlägga, analysera och ge förslag på hur arbetet med geografiska team i hemtjänsten kan utvecklas för att säkerställa målet om kontinuitet om max 9 personer per 14 dagar.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna samordna arbetet med måltidsombuden genom att bland annat inrätta matråd och utbildningar för omsorgspersonalen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna se över hur man kan utveckla schemalagningen i syfte att ta bort behovet av delade turer och ofrivillig deltid samt främja återhämtningen för de anställda.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna se över hörselmiljöerna ur ett verksamhetsperspektiv inom stadens äldreomsorg.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för att förbättra omsorgsarbetarnas arbetssituation, med syfte att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv, med ett större handlingsutrymme för personalen och mer tid med den enskilde. I detta arbete ska en översyn av arbetsmiljön inom hemtjänsten göras och personalens anställningsvillkor beaktas.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och idrottsnämnden ta fram ett aktivitetsprogram för att öka äldres delaktighet i samhället.	2021-01-01	2021-12-31

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Alla oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning är att identifiera och främja det som skapar delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Samtliga insatser ska anpassas till den enskildes individuella behov och utformas så att de är lättillgängliga för de personer som behöver dem.

I Stockholm främjas jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Genom ett systematiskt och målinriktat arbete för att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning skapas ett Stockholm för alla. Det innefattar rätten till arbete, ledsagarservice, hälsofrämjande insatser och anpassade boenden. Medborgarna ska lita på att de får ett värdigt bemötande och att anställda som arbetar med att ge stöd och service har rätt utbildning.

I händelse av pandemi eller kris ska staden säkerställa hög kvalitet i stöd och service till den enskilde. Coronapandemin har drabbat en del medborgare mer än andra. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna och berörda nämnder arbetar för att personer med funktionsnedsättning inte isoleras när strikta begränsningar råder i samhället i stort. Nämnderna ska säkerställa att boende i bostäder med särskild service har tillgång till datorutrustning och bredband för att möjliggöra videosamtal och kontakt med nära och kära.

Ledsagning med utgångspunkt i individens behov

Ledsagningen ska utformas så att den stärker den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv och anpassas individuellt efter den enskildes behov. Insatsen ska göra det möjligt för den enskilde att göra vardagliga saker som att besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter, i kulturlivet eller bara promenera. Nämnderna ska tillgodose behovet av ledsagning och ledsagarservice för att barn och unga vuxna med funktionsnedsättningar regelbundet ska kunna delta i fritidsaktiviteter. Signalerna om att alltför få får minskade antal ledsagningstimmar trots att de har behov av fler timmar är allvarligt. Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda varför fler stockholmare har fått sänkta ledsagningstimmar samt om likställighet råder och om riktlinjerna för ledsagning och ledsagarservice följs.

Så länge pandemin råder ska utökad möjlighet att spara ledsagartid gälla. Istället för att fördela beviljade ledsagartimmar under tre månader får brukare fördela timmarna under sex månader. Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att ledsagartiden inte sänks för brukare som har nyttjat färre timmar under coronapandemin.

- Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare.
- Barn och unga vuxna med funktionsnedsättningar ska ha rätt ledsagning och ledsagarservice för att regelbundet kunna delta i fritidsaktiviteter.
- Utredning om likställighet råder mellan stadsdelsnämnderna i beviljande av ledsagningstimmar ska göras.
- Beviljade ledsagartimmar ska få fördelas under sex månader istället för tre månader under coronapandemin.

Brukarinflytande och likvärdighet

Brukarperspektivet ska genomsyra alla insatser som görs för målgruppen och den enskildes inflytande ska öka. Den enskilde har rätt till insatser av god kvalitet som motsvarar dennes behov oavsett ålder. Insatser ska utformas med respekt för den enskildes önskemål och det ska finnas möjlighet att tidigt kunna påverka vem som blir utsedd som exempelvis ledsagare, avlösare och kontaktperson eller kontaktfamilj. Brukare ska kunna använda timmar inom avlösarservice flexibelt enligt de principer som gäller för ledsagning.

Socialtjänstens handläggning, insatser och skyddsåtgärder ska anpassas så att alla, oavsett funktionsförmåga, kan tillgodogöra sig hjälpen. Tillgången till heminstruktörer för synskadade och

hörselskadade ska säkerställas i alla stadsdelsnämnder. Nämnderna ska uppmärksamma barns situation inom verksamhetsområdet, både för barn med funktionsnedsättning och för barn till vuxna som ansöker om stöd och service för funktionsnedsättning. Barns delaktighet i handläggningen ska säkerställas och hänsyn ska alltid tas till barnperspektivet. Stadsdelsnämnderna ska samarbeta för att säkerställa att likvärdigheten och samordningen fungerar på funktionshinderområdet.

- Den enskilde ska garanteras insatser av god kvalitet som motsvarar dennes behov oavsett ålder. Insatser ska utformas med respekt för den enskildes önskemål.
- Tillgången till heminstruktörer för synskadade och hörselskadade ska säkerställas i alla stadsdelsnämnder.
- Barns delaktighet i handläggningen ska säkerställas och hänsyn ska alltid tas till barnperspektivet.

Rätt till ett aktivt liv

Staden ska göra sitt yttersta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i arbetslivet. Utgångspunkten är att stärka individen till ett mer självständigt liv. Det är viktigt att säkerställa att varje enskild persons kompetens tas tillvara. Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden arbeta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i arbetslivet.

Staden kan och ska motverka hälsorisker bland personer med funktionsnedsättning. Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden, idrottsnämnden och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser och sprida kunskap om tillgängliga aktiviteter. I syfte att förbättra hälsan för de som bor i gruppboende med särskild service enligt LSS ska friskvårdskort på stadens simhallar erbjudas. Simhallarna erbjuder olika aktiviteter både i bad och i gym. Satsningen ska utvärderas efter ett år för att se om fler har fått bättre hälsa.

Arbetet för att ta bort kvarstående enkelt avhjälpta hinder ska påskyndas. Stadens egna verksamheter ska vara tillgängliga och anpassning ska ske för att stärka allas möjlighet att delta.

Stadsdelsnämnderna ska arbeta med att säkerställa kompetenser för att förebygga, uppmärksamma och motverka målgruppens utsatthet för våld av närstående och ge anpassat stöd och skydd till de som är i behov av det med utgångspunkt i stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Stadsdelsnämnderna har också ett ansvar för att förebygga och motverka våld och kränkningar på de verksamheter som riktar sig till målgruppen.

- Varje enskild persons kompetens tas tillvara. Staden ska göra sitt yttersta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i arbetslivet.
- I samverkan med civilsamhället ska hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättning utvecklas.
- Friskvårdskort på stadens simhallar ska erbjudas till alla som bor i gruppboende med särskild service enligt LSS.
- Arbetet för att ta bort kvarstående enkelt avhjälpta hinder ska påskyndas.
- Staden ska vara uppmärksam på målgruppens utsatthet för våld av närstående och ge anpassat stöd och skydd till de som är i behov av det.

Fler bostäder med särskild service

Det finns ett stort underskott av bostäder med särskild service enligt LSS och SoL i Stockholm. Bristen har varit stor i många år och mer än 1 000 bostäder måste tillkomma till år 2030 för att möta behoven. Bristen på lämpliga boenden gör att staden tvingas köpa platser utanför stadens regi och utanför Lagen om valfrihet (LOV). Det är negativt för stockholmarna som kan tvingas lämna staden där de växt upp och för stadens ekonomi.

Under den gångna mandatperioden arbetade staden intensivt med att få fram fler bostäder. Tyvärr ser vi att åtgärderna inte räcker till och att situationen är akut. Bristen på boenden kräver att staden tar ett omtag för att säkerställa att både allmännyttan och privata aktörer får fram LSS-bostäder.

För att klara av att möta behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL behövs en samordning på stadsövergripande nivå. Stadens målsättning måste vara att ingen ska tvingas flytta utanför staden för att kunna få insatsen bostad med särskild service.

Vi vill att fler LSS-bostäder och gruppboendestäder skapas, både i befintliga fastigheter och i nyproduktion. Ansvaret för att bostäder med särskild service beställs flyttas från stadsdelsnämnderna till socialnämnden. En stadsövergripande beställarfunktion möjliggör för staden att på ett bättre sätt planera och möta behoven av boenden. Samtidigt kan de ekonomiska riskerna för stadsdelsnämnderna minska när behoven kan matchas mot bostäder i hela staden. En beställarfunktion underlättar för kontakterna med privata aktörer, brukarorganisationer och stadens egna nämnder och bolag. Stadsdelsnämnderna ska per region fortsätta att årligen ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för att klara vård- och omsorgsbehovet och planen ska utgöra underlag till socialnämndens stadsövergripande boendeplanering och beställning av LSS-bostäder.

Att hyreskostnader för bostäder varierar utifrån bland annat läge är förståeligt. Däremot är det ett problem när vissa bostäder som servicebostad enligt LSS har väldigt höga hyror vilket drabbar de boenden som många gånger har begränsad ekonomi. Faktorer som påverkar hyresnivån utöver själva bostaden är gemensamhetsytor och personalutrymmen. Kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda om kostnader för gemensamhetsutrymmen i boenden kan finansieras på annat sätt än genom hyran.

- Fler LSS-bostäder och gruppboendestäder ska skapas, både i befintliga fastigheter och i nyproduktion.
- En stadsövergripande beställarfunktion för att beställa bostäder med särskild service ska inrättas.
- Utredning om finansiering av kostnader för gemensamhetsutrymmen i gruppboendestäder ska göras.

Nära samverkan med brukarorganisationer

Organisationer och föreningar som arbetar med funktionsnedsättnings- och tillgänglighetsfrågor besitter viktiga kunskaper och är betydelsefulla samarbetspartners för staden. Det är viktigt att organisationer som företräder barn och unga med funktionsnedsättning är inkluderade i arbetet för att skapa ett tillgängligt Stockholm. En nära och god dialog ska känneteckna stadens samverkan med föreningslivet.

- Brukarorganisationer är betydelsefulla samarbetspartners för staden.
- Organisationer som företräder barn och unga med funktionsnedsättning ska i större utsträckning inkluderas i arbetet för ett tillgängligt Stockholm.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasieskolan och gymnasiesärskolan.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna och socialnämnden inrätta en stadsövergripande beställarfunktion för bostäder med särskild service enligt LSS och SoL under socialnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda om kostnader för gemensamhetsutrymmen i boenden kan finansieras på annat sätt än genom hyran.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka arbetet kring personer	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

med olika funktionsnedsättningar för att förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.		
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda varför fler stockholmare har fått sänkta ledsagningstimmar. Nämnderna ska utreda om likställighet råder och om riktlinjerna för ledsagning och ledsagarservice följs.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka arbetet kring personer med olika funktionsnedsättningar för att förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.	2021-01-01	2021-12-31

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Stadsdelsnämnderna ska möjliggöra för stockholmare att utvecklas utifrån sina förutsättningar, känna sig trygga och ha en bra livskvalitet. Socialtjänsten i Stockholm ska vara likvärdig och tillgänglig oavsett var i staden man bor. Socialtjänsten ska vara jämställd och bygga på ett tydligt barnperspektiv. För att minska sociala problem arbetar socialtjänsten förebyggande och med tidiga och kunskapsbaserade insatser. Det förebyggande arbetet sker genom samverkan mellan många olika aktörer.

En tillgänglig socialtjänst

Stockholmare som behöver samhällets insatser ska få det. Nämndens verksamheter ger grundläggande stöd och skydd till de människor som är i mest behov av samhället. Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. För ett lyckosamt arbete är ett nära samarbete med andra nämnder, Region Stockholm, polis, akademien och civilsamhället avgörande. Arbetet med välfärdsteknik och nya arbetssätt inom socialtjänsten ska utvecklas för att stärka stödet till stockholmarna. Nämndens arbete rymmer många områden som inte ska detaljstyras, tilliten till professionen måste vara hög.

I ett Stockholm för alla håller socialtjänsten en hög kvalitet med människan i centrum. Stadsdelsnämndernas arbete med samordnad individuell plan (SIP) är viktig för att individer som är i behov av insatser från olika aktörer får sina behov tillgodosedda. Satsningen med SIP-samordnare för barn och unga har bidragit till att effektivisera samverkan och tydliggöra involverade verksamheters ansvarsområden. Satsning med SIP-samordnare ska permanentas, antalet samordnare ska utökas och utredning ska göras om samordnare kan stärka samverkan inom vuxenheterna och socialpsykiatrin. I samarbete med socialnämnden och Region Stockholm ska öppenvården utvecklas och säkerställa att Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård följs.

En god arbetsmiljö för medarbetarna är avgörande för att medborgarna och brukarna ska få ett stöd av hög kvalitet. Nämnden ska därför fortsätta förbättra arbetssituationen för medarbetarna, med fokus på socialekreterare och biståndshandläggare.

- Stockholms socialtjänst och funktionshinderomsorg ska baseras på evidens och hög tillit till professionen.
- Arbetet för att förbättra arbetssituationen för medarbetarna ska stärkas.
- SIP-samordnare permanentas och antalet samordnare utökas.

Goda och jämlika uppväxtvillkor

Barn och unga ska ha goda och jämlika uppväxtvillkor. I nära samarbete med barn, unga och deras vårdnadshavare ska socialtjänsten säkerställa att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver i ett tidigt skede, genom uppsökande och förebyggande arbete eller avhjälpanse insatser.

I de uppsökande verksamheterna ska evidensbaserade metoder ligga som grund. Hänsyn till barnperspektivet ska alltid tas i ärenden där en förälder eller vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten. En god samverkan ska råda mellan socialtjänst, förskola och skola för att stärka barnperspektivet. Ett arbete ska göras för att säkerställa att fristående förskolor och skolor har information och kunskap för att kunna göra orosanmälningar. Stadsdelsnämnderna ska i så stor utsträckning som möjligt återkoppla till förskola, skola eller sjukvård som har gjort orosanmälningar gällande barn som far illa.

Det uppsökande arbetet som fältassistenter och ungdomsjouren gör är viktigt för att stärka tryggheten och förebygga missbruk och kriminalitet. Det borde vara en självklarhet att alla stadsdelar har ett fungerande arbete med fältassistenter som bedriver socialt fältförlagt arbete. Vår bild är att detta arbete är otillräckligt och ofinansierat idag. Nedsänkningarna som den borgerliga

majoriteten har gjort under mandatperioden på stadsdelsnämnderna och i förlängningen på det uppsökande arbetet för att finansiera skattesänkningar riskerar att drabba barn och unga som är i behov av stöd. Vi vill sätta stopp för nedskärningar på det uppsökande arbetet, vi prioriterar ett tryggare Stockholm före skattesänkningar. Samtliga stadsdelsnämnder ska ha fältassistenter som bedriver socialt fältförlagt arbete mot stadens unga med fokus på de utemiljöer och de tidpunkter då ungdomar vistas där. Civilsamhället är en viktig resurs som ska tas tillvara. Ungdomar med problem kan bli ungdomar med möjligheter. Så kan tryggheten öka.

De framgångsrika hembesöksprogrammen för förstagångsföräldrar som bedrivs av staden och Region Stockholm bör spridas till fler stadsdelsnämnder. Det kräver att regionen är villig att delta i etablerande av fler. Stadsdelsnämnderna i samverkan med socialnämnden ska initiera dialog med regionen i syfte att samtliga stadsdelsnämnder i ytterstaden har hembesöksprogram för förstagångsföräldrar. Stadsdelsnämnderna ska även verka för att fler familjecentraler kan öppnas.

Det är genom att arbeta med barn, unga och deras familjer som en god grund för det förbyggande arbetet läggs. Idag finns det stora skillnader mellan stadsdelarna i vilken typ av öppenvårdsinsatser som erbjuds. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna vidareutvecklar arbetet för att säkerställa likställighet. Nämnderna ska tillsammans med socialnämnden sätta in de åtgärder som behövs för att barn, unga och deras familjer ska få tillgång till bästa tänkbara hjälp och stöd oavsett var de bor.

Samverkan mellan skola, förskola, socialtjänst, fritidsverksamheter och det uppsökande sociala arbetet för barn i riskzon ska stärkas bland annat genom SkolFam och skolsociala team. Arbetet med Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) som bedrivs i ytterstaden är tillsammans med de skolsociala teamen viktiga för att stoppa rekryteringen till brottslighet. Ett av de bästa verktygen för att barn och unga inte ska hamna i utanförskap och kriminalitet är ökad skolnärvaro och bättre skolresultat. Genom att säkerställa att alla barn når kunskapsmålen kan barnen rustas med skyddsfaktorer. Utbildningsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska stärka samverkan för att tidigt fånga upp barn och unga som är i riskzon.

Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden utreda om oroanmälan kan göras på barn var syskon har en kriminell livsstil. Syftet är att tidigt uppmärksamma och agera eftersom barnen befinner sig i en riskzon att påverkas negativt av syskonets kriminella aktiviteter.

Genom att tidigt agera kan socialtjänsten ge stöd till familjer och verka för att unga inte anammar en kriminell livsstil. Det uppsökande arbetet gentemot barn och unga som vistas i stadens riskmiljöer möjliggör för staden att tidigt se och sätta in insatser för att motverka att barn och ungdomar rekryteras till brottslighet. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med socialnämnden inrätta särskilda insatsteam som riktar sig till familjer med unga som har kriminella tendenser eller där varningssignaler finns. Insatsteamerna ska arbeta nära de andra verksamheterna som görs inom ramen för det uppsökande arbetet.

Den psykiska ohälsan ökar bland unga i Stockholm. Den negativa trenden för psykisk ohälsa har inte brutits och skillnaderna mellan flickor och pojkar kvarstår. I arbetet för att motverka psykisk ohälsa är ungdomsmottagningarna viktiga. Stadsdelarnas ungdomsmottagningar ska tillhandahålla rådgivning och genomföra socialt förebyggande insatser bland ungdomar. Ungdomsmottagningar ska ha kompetens om frågor som rör hbtq-personer och deras hälsa. Stöd ska ges till ensamkommande barn och unga för att motverka psykisk ohälsa. Mottagningarna ska tillgängliggöras ytterligare för att unga ska få tidiga psykosociala insatser. Det ska vara enkelt att få stöd i Stockholm. Ungdomsmottagningarna ska arbeta för att i högre utsträckning nå ut till yngre pojkar. Stadsdelsnämndernas samverkan med andra nämnder, Region Stockholm och andra aktörer är avgörande för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa.

Jour- och familjehem skapar en trygg och stabil miljö för de barn och unga som är i behov av stöd, omsorg och vård. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden intensifiera arbetet för att rekrytera flera jour- och familjehem och ge gott stöd, vägledning och utbildning till dem som åtar sig uppdraget. Nämnderna ska stärka kontakten med familjehemmen och utveckla stödet. För att stärka arbetet med rekrytering av jour- och familjehem tilldelas nämnderna medel.

Stadsdelsnämnderna har ett ansvar för att säkerställa att alla placerade barn får besök i enlighet med rekommendationerna (4 ggr/år). Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden utveckla arbetet med eftervård i öppna former för att stärka stödet till placerade barn och deras familjer. Nämnderna ska i samarbetet med socialnämnden och utbildningsnämnden fullt ut implementera SAMS-modellen för att verka för en obruten skolgång för placerade barn. Stadens familjehemsvård ska utvecklas och säkerställa att alla barn ges tillgång till stödgrupper.

- Stadsdelsnämnderna ska återkoppla till förskola, skola eller sjukvård som har gjort orosanmälningar gällande barn som far illa.
- Öppenvården för barn, unga och familjer utvecklas för att alla ska få tillgång till den bästa tänkbara hjälp och stöd oavsett var i staden de bor.
- Genom nära samverkan med skola, förskola, fritidsverksamheter och det uppsökande sociala arbetet för barn i riskzon ska barn och unga fångas upp tidigt.
- Dialog med regionen ska föras för att hembesöksprogram för förstagångsföräldrar ska finnas i de prioriterade stadsdelsnämnderna. Ett arbete ska även göras för att fler familjecentraler kan öppnas.
- Den ökande psykiska ohälsan bland unga ska mötas med fler insatser.
- Arbetet för att rekrytera flera familjehem ska intensifieras och stadens familjehemsvård ska utvecklas.

Individanpassad missbruksvård

Staden har det yttersta ansvaret för att personer med missbruksproblem får den hjälp och vård som de behöver för att komma ifrån missbruket. I detta ansvar ingår även information om skadeverkningar av alkohol och andra beroendeframkallande medel och att söka upp personer som kan vara i behov av hjälp.

Det är särskilt viktigt att det uppsökande arbetet för att nå ungdomar som brukar narkotika och barn och unga som spelar om pengar stärks. Tidiga insatser och stöd till barn/unga i missbruk och kriminalitet, och deras familjer, är en viktig del i stadens trygghetsarbete för att bryta rekrytering till brottslighet och gängkriminalitet. Med en förstärkning på Framtid Stockholm och verksamheten Mini Maria kan fler unga som missbrukar alkohol och droger utredas och behandlas.

Det är centralt att barn till föräldrar med missbruksproblematik ges ett eget stöd. Nämndernas arbete för att utforma och erbjuda kvalitativ och god öppenvård ska utgå från varje individs behov och med hänsyn till brukarperspektivet. Samverkan mellan socialtjänst och sjukvård ska stärkas i syfte att förbättra stödet till de som lider av både psykisk sjukdom och missbruk. Därför ska kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna i samråd med regionen utreda hur samverkan mellan kommunens missbruksvård, regionens beroendevård och den psykiatriska vården kan stärkas. Samlokalisering av resurser och inrättandet av gemensamma slutenvårdsplatser är exempel på vad som kan göras. Socialnämndens utredning om SIP-samordnare kan stärka samverkan inom vuxenheterna och socialpsykiatri och är ytterligare ett sätt att stärka stödet till den enskilde individen. Socialtjänsten ska alltid ta initiativ till och samverka för att samordnade individuella planer (SIP) upprättas.

För att arbeta mot öppna drogscener och minska narkotikaanvändningen bland unga är det förebyggande arbetet genom samverkan mellan skola, elevhälsa, fritidsverksamhet, föreningsliv och socialtjänst avgörande. Stadsdelsnämnderna ska utveckla sitt arbete för att implementera stadens ANDT-program.

- Missbruksvården ska i den mån det är möjligt ske genom decentraliserad och uppsökande verksamhet.
- Tidiga insatser till barn/unga i missbruk och kriminalitet, och deras familjer, är viktiga för att bryta rekryteringar till kriminalitet.
- Socialtjänsten ska alltid ta initiativ till att samordnade individuella planer (SIP) upprättas.

Stöd för ett självständigt liv

Inom socialpsykiatri kan personer med psykisk funktionsnedsättning få stöd med att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Samverkan med psykiatri är viktig för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser. Staden ska göra sitt yttersta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i arbetslivet. Utgångspunkten är att stärka individen till ett mer självständigt liv. Det är viktigt att säkerställa att varje enskilds kompetenser tas tillvara. Med rätt stöd och hjälp kan fler i socialpsykiatriens målgrupper gå över till egen försörjning, praktik eller studier.

- Staden ska göra sitt yttersta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i arbetslivet.

Frihet från våld och förtryck

Staden har ett ansvar i att stötta brottsoffer, och då särskilt kvinnor och barn som är eller har varit utsatta för våld av närstående. Arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck ska vara evidensbaserat och av hög kvalitet. Socialtjänsten ska alltid arbeta uppsökande och förebyggande. Stöd och skydd ska ges till personer som utsätts för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Ett utvecklingsarbete ska göras för att hitta våldsutsatta med särskild sårbarhet såsom äldre, personer med funktionsnedsättning och/eller beroendeproblem samt säkerställa att dessa personer får det stöd som de har behov av. Nämnderna får medel för att utöka det uppsökande arbetet för att hitta våldsutsatta. Stadens relationsvåldscentrum ska erbjuda tillgängliga insatser för våldsutsatta. Socialnämnden ansvarar för att samordna innehållet i samråd med stadsdelsnämnderna. Samtliga centrum ska ha hbtq-kunskap och kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Relationsvåldscentrum ges ett utökad uppdrag att tillhandahålla stöd till barn som bevittnat eller upplevt våld i nära relationer.

Våldsutsatta ska garanteras skyddade boenden och ingen våldsutsatt ska placeras på andra boenden såsom akutboenden.

Arbetet mot våld i nära relationer, både det våldspreventiva arbetet, arbetet med våldsutsatta samt arbetet med våldsutövare ska utvecklas genom en ökad regional stadsdelsamverkan. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden utveckla sociala stödinsatser för att långsiktigt stärka personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla skyddet av och stödet till våldsutsatta barn som bevittnat eller utsätts för våld i familjen. I Islandsprojektet som bedrivs i Västra Götaland, och som Stockholm har studerat, har man utvecklat ett konkret och en effektiv samverkan mellan polis, åklagare, socialjour, socialtjänst samt hälso- och sjukvård. Samverkan fokuserar på handläggning och uppföljning på en operativ nivå vid akuta våldshändelser i familjer med barn utifrån ett barnrättsperspektiv. Modellen ska implementeras i samtliga stadsdelsnämnder i samverkan med berörda aktörer.

Stödinsatserna vid placering av förälder med medföljande barn på skyddade boenden ska vara av hög kvalitet. Det är viktigt att skolgång och förskola eller pedagogisk verksamhet för medföljande barn som bor i skyddade boenden säkerställs. Stadsdelsnämnderna har ett ansvar för att tillsammans med utbildningsnämnden och socialnämnden trygga detta. Vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola ska nämnderna sätta in kompensatoriska åtgärder för att motverka problem som uppbrottet kan medföra. Efter avslutad placering ska staden fortsätta erbjuda stöd till barn, unga och föräldrar.

För att hjälpa barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld är det viktigt med kunskap om det hedersrelaterade våldets särskilda mekanismer. Rätt kunskap kan vara avgörande för att den som är utsatt kan få den hjälp som hon eller han har rätt till. Här är socialtjänsten samt skola och förskola oerhört viktiga instanser för att arbetet ska fungera och för att unga som utsätts för våld ska få rätt hjälp. Arbetet för att förebygga att barn olagligen förs utomlands ska utvecklas och nämnderna ska

tillsammans med socialnämnden utveckla rutiner för anmälan om utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller könsstympning.

Kvinnojourerna gör dagligen ett enormt viktigt arbete för att se till att skydda kvinnor och deras barn. De är också en kunskapsbank och pådrivande opinionsbildande för att få upp frågorna om mäns våld mot kvinnor på dagordningen. Det går inte att understryka betydelsen av arbetet som genomförs av de frivilliga krafterna. Det är viktigt att säkerställa att staden har en god dialog och en nära samverkan med kvinnojourerna.

- Det uppsökande arbetet för att hitta våldsutsatta med särskild sårbarhet ska stärkas.
- Våldsutsatta ska garanteras skyddade boenden.
- Stadens relationsvårdscentrum ska erbjuda tillgängliga insatser för våldsutsatta.
- Stödinsatser för att långsiktigt stärka personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck ska utvecklas.
- Skolgång och förskola eller pedagogisk verksamhet för medföljande barn som bor i skyddade boenden ska säkerställas.
- Kompetenshöjande insatser kring hedersrelaterat våld ska genomföras förskolor och grundskolor.
- Kvinnojourerna är en viktig samarbetspartner som staden ska ha en nära samverkan med.

Tak över huvudet – en mänsklig rättighet

Socialtjänsten har ansvar för att motverka hemlöshet genom det yttersta ansvaret för att var och en får det stöd och hjälp som den kan behöva. Den särskilda hemlöshetsinsatsen som genomfördes under den förra mandatperioden var viktig för att motverka hemlöshet. Det är viktigt att staden inte tappar styrkraft. Staden ska istället intensifiera arbetet mot hemlöshet och avvärja orsakerna till att människor blir hemlösa. I arbetet är det viktigt att se att den strukturella hemlösheten ökar, alltför många stockholmare är hemlösa utan sociala problem. Stoppade bostadsbyggande och utbildningar försvårar arbetet mot hemlöshet.

Arbetet mot hemlöshet kräver långsiktighet och prioriteringen ska fortsättningsvis ligga på det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet. I det förebyggande arbetet ingår vräkningsförebyggande arbete i samverkan med andra aktörer, till exempel i form av en tillgänglig budget- och skuldrådgivning. Vi vill att budget- och skuldrådgivning ska utvecklas och förstärkas med fokus på likställighet och ökad tillgänglighet för medborgarna. Coronakrisen har lett till att flera oroar sig för sin ekonomi och den höga arbetslösheten innebär att många också får det svårare att klara sin ekonomi. En informationskampanj bör riktas till stockholmarna för att informera om att verksamheten finns. Budget- och skuldrådgivning får ökade medel för att råd och stöd ska ges till alla som oroar sig för sin ekonomi eller har stora skulder. Staden ska erbjuda kvalitativ och god öppenvård som utgår från varje individs behov i syfte att personen ska kunna bo hemma i eget stadigvarande boende utan att riskera vräkning.

Genom nära samverkan med socialnämnden, SHIS och privata fastighetsägare ska staden fullfölja sitt bostadsförsörjningsansvar för de grupper som staden har ett särskilt ansvar för. Ambitionerna ska höjas och antalet genomgångsbostäder och försöks- och träningslägenheter ska ökas. Vi vill att boendestödet som tillhandahålls personer som beviljas försöks- och träningslägenheter utvecklas i syfte att stärka brukarperspektivet. Tak över huvudet-garantin ska gälla och arbetet med Bostad först ska stärkas. Staden ska arbeta utifrån målsättningen att placeringar som görs på akutboenden ska vara så korta som möjligt och att inga barnfamiljer placeras på akutboenden som vandrarhem.

Den som lever i hemlöshet ska få stöd till en väg tillbaka till ett eget fast boende. Barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden, våldsutsatta som tvingas flytta och äldre i hemlöshet är prioriterade grupper. Kvinnor i hemlöshet är en särskilt utsatt grupp och deras rätt till stöd och hjälp ska säkerställas. Barnperspektivet ska alltid beaktas i stadens arbete med hemlöshet men i synnerhet i ärenden som rör barn i familjer med osäkra boendeförhållanden.

Den kommunala bostadspolitiken som idag förs riskerar att leda till att fler stockholmare hamnar i osäkra boendeförhållanden. När hyresrätter ombildas, byggandet av hyresrätter stannar upp och allmännyttan inte ges förutsättningar att bygga kan inte staden leva upp till bostadsförsörjningsansvaret. Stockholm behöver fler hyresrätter, inte färre.

- Vräkningsförebyggande arbete för att undvika att personer hamnar i hemlöshet ska stärkas. Tillgänglig budget- och skuldrådgivning stärker arbetet.
- Staden ska intensiviera arbetet mot hemlöshet och verka för att förverkliga bostaden som en rättighet för stadens invånare.
- Stadens målsättning är att inga barnfamiljer placeras på akutboenden som vandrarhem.
- Barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden, våldsutsatta som tvingas flytta och äldre i hemlöshet är prioriterade grupper i arbetet för att motverka hemlöshet.
- Boendestödet som tillhandahålls personer som beviljas försöks- och träningslägenheter ska ha ett tydligt brukarperspektiv.
- Den kommunala bostadspolitiken som förs ska bidra till att bostadsförsörjningsansvaret efterlevs.

Nya stockholmare

I mottagandet av nyanlända ska stadens ambitioner vara att ge goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig genom skola, jobb och bostad. En snabb etablering på arbetsmarknaden innebär självständighet för individen och underlättar etablering på bostadsmarknaden och i samhället i stort. SHIS Bostäders bo-skola för nyanlända ska utvecklas och arbetet ska intensivieras så att etablering på bostadsmarknaden underlättas och hyreskontrakt omsätts.

För att bidra till en snabb etablering är det viktigt med samverkan både inom staden och externt, till exempel med näringsliv och civilsamhälle. De lokala föreningar som har bildats i områden där nyanlända har fått tillfälliga boenden är viktiga för att underlätta nyanländas etablering. Stadsdelsnämnderna ska uppmuntra och stödja föreningarna som bidrar till integration och möten. Socialnämndens och stadsdelsnämndernas mottagande och stöd till kvotflyktingar ska ta hänsyn till att kvotflyktingars situation och stödbehov kan skilja sig från andra nyanlända.

Tillsammans med andra nämnder och civilsamhället ska stöd ges till ensamkommande barn och unga för att motverka psykisk ohälsa och säkerställa att de inte hamnar utanför. Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna hålla i arbetet för att ensamkommande unga som beviljats tillfälliga uppehållstillstånd enligt den så kallade gymnasielagen ska ges råd och stöd för att kunna etablera sig genom studier och jobb.

- Inriktningen för Stockholms mottagande av nyanlända är att stödja en snabb etablering genom skola, jobb och bostad. SHIS Bostäders bo-skola för nyanlända ska utvecklas och arbetet ska intensivieras så att fler kommer till ett eget boende.
- Föreningar som bidrar till integration och möten ska stödjas.

Trygghet genom tidiga och snabba insatser

Grunden för en tryggare stad läggs genom jämlika uppväxtvillkor, minskade klyftor, tillit människor emellan och ett förtroende för samhället. Tidiga insatser och förebyggande arbete gör skillnad för individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden och utbildningsnämnden fortsätta arbeta förebyggande med olika projekt och arbetsätt för att förebygga kriminalitet och våld. Nämnderna ska arbeta utifrån strategin för hur Stockholms stad ska kunna minska risken för att barn och unga vuxna hamnar i kriminalitet. Nämnderna ska säkerställa att stöd ges till barn och vuxna som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättssak.

Evidensbaserade metoder ska alltid ligga till grund i de uppsökande verksamheterna och insatserna för att tidigt upptäcka personer som finns i riskzonen för våldsbejakande extremism eller rör sig i våldsbejakande miljöer. Nämnderna ska ha utvecklade rutiner och metoder för att arbeta

förebyggande gentemot dessa individer. Arbetet mot barn som blivit indragna i våldsbejakande extremistiska miljöer ska ske genom tidiga och snabba insatser och i samverkan med förskolan och skolan. Anhöriga och andra närstående till personer i, eller på väg in i, våldsbejakande extremistiska miljöer ska ges råd och stöd.

Stadsrevisionen har signalerat att det finns brister i stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Det är allvarligt och kräver att staden agerar. Nämnderna ska säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.

De sociala insatsgrupperna stärktes under den förra mandatperioden och under året har ett arbete gjorts för att strukturera upp verksamheterna i syfte att öka likställigheten. Stadsdelsnämnderna ska fortsätta utveckla insatsgruppernas roll och arbetssätt i samarbete med socialnämnden. Insatsgruppernas arbete med att nå den yngre målgruppen 12-18 år ska utvecklas och likställigheten ska öka. De effektivaste metoderna ska användas i stödet till individen. När fler visar intresse för att lämna kriminaliteten ska staden snabbt erbjuda insatser. Vi vill att personer som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil ska få en första kontakt med staden inom 24 timmar. Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utarbeta rutiner för att säkerställa att en första kontakt ges inom 24 timmar.

Det är av stor vikt att samhället är snabbt på plats med insatser och stöd vid krissituationer som till exempel skjutningar. Samtliga stadsdelsnämnder ska ha upparbetade och uppdaterade rutiner för krissituationer.

För att komma till bukt med otrygghet, bryta rekryteringar till den organiserade brottsligheten och stoppa återfall i kriminalitet är samverkan avgörande. Erfarenheter och studier visar att när olika aktörer arbetar tillsammans strukturerat och nära i samverkansmodeller är det lättare att nå framgång. Pilotprojektet Trefas - Förstärkt samverkan som görs tillsammans med polisen, Kriminalvården och stadsdelsnämnderna i Järva är ett exempel där olika aktörer går samman för att förhindra dödligt våld. Verksamheten ska permanentas och erfarenheter från arbetet ska spridas till fler stadsdelsnämnder.

För att minska återfall i kriminalitet ska staden föra dialog med Kriminalvården om att upprätta samverkansöverenskommelse. Kriminalvården, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska upprätta liknande samverkansöverenskommelse som staden har med polisen. En central överenskommelse och lokala överenskommelser med varje enskild stadsdelsnämnd. Syftet är att ge stadsdelsnämnderna planeringsförutsättningar inför frigivningar samt möjlighet att sätta in stödinsatser för att minimera att personer hamnar återigen i kriminalitet. Utöver att arbeta med fler samverkansmodeller ska staden pröva fler samlokaliseringar med andra myndigheter. Positiva synergieffekter uppstår när aktörer eller verksamheter lokaliseras tillsammans.

Trygghetskontor och platssamverkan innebär att fler aktörer som exempelvis näringsidkare, polis, socialtjänst, stadsdelsförvaltning och fastighetsägare arbetar nära och samverkar för att stärka tryggheten på en specifik plats. Ett nära samarbete med civilsamhället är viktigt i arbetet för tryggare offentliga rum. Utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer ska beslut tas om var fler trygghetskontor ska etableras.

Stockholms ska stärka arbetet för att motverka fusk och kriminella aktiviteter. I samverkan med socialnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket ska arbetet trappas upp för att motverka den svarta ekonomin, kriminella transaktioner och aktiviteter, vid tillståndsgivning och tillsyn. Staden ska också säkerställa att det inte förekommer organiserad brottslighet inom upphandlad verksamhet. I samarbete med kommunstyrelsen ska en analys göras av samtliga upphandlingar i staden i syfte att täppa till alla möjligheter för kriminella att infiltrera staden och utnyttja välfärdssystemet.

- Berörda medarbetare ska gå stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- Socialtjänstens arbete kring barn eller unga som befinner sig i eller som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö ska utvärderas i syfte att komma tillrätta med brister som Stadsrevisionen har pekat ut.
- De sociala insatsgruppernas arbete med att nå den yngre målgruppen 12-18 år ska utvecklas och likställigheten ska öka.
- Dialog ska föras med Kriminalvården om att upprätta samverkansöverenskommelse för att stärka stadens planeringsförutsättningar inför frigivningar samt minska antal personer som återfaller i kriminalitet.
- Samlokaliseringar med andra myndigheter ska prövas i syfte att stärka arbetet för trygghet.
- Fler trygghetskontor och platssamverkan ska etableras utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer som socialnämnden, polis, näringsidkare och fastighetsägare.

Nära samverkan med civilsamhället

I Stockholm finns ett rikt föreningsliv som staden har en långvarig samverkan med. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartners som med sin expertis och sina nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka stadens sociala arbete. Alla invånare söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras. Föreningslivet utgör ett viktigt komplement för att nå människor i behov. För att säkerställa att de ideella aktörerna får goda och stabila förutsättningar att verka i Stockholm ska stöden utvecklas. Nära och god dialog ska känneteckna stadens samverkan med brukar- och intresseorganisationer.

Civilsamhället är också en viktig samarbetspartner i arbetet för den lokala tryggheten. Runt om i Stockholm erbjuder föreningar barn och unga en meningsfull fritid. Nattvandrande mammor, pappor och andra vuxna fångar upp unga som behöver hjälp och skapar trygghet genom sina vandringar. De lokala föreningarna och eldsjälarna ska känna stadens stöd och inte motverkas. Tyvärr har alltför många föreningar fått sämre förutsättningar att verka när stadsdelsnämnderna haft ansträngda budgetar. Stadens ledning bör omvärdera sin syn på föreningslivet och istället ge de ideella aktörerna goda och stabila förutsättningar.

- Stöden till de ideella aktörerna ska utvecklas i syfte att ge civilsamhället goda och stabila förutsättningar.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Stadsdelsnämnderna ska i samråd med socialnämnden inrätta särskilda insatsteam som riktar sig till familjer med unga som har kriminella tendenser eller där varningssignaler finns.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med socialnämnden permanenta SIP-samordnare och utöka antalet samordnare.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska inrätta strategisk funktion för samverkan skola-socialtjänst-polis-civilsamhälle.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska fortsätta utveckla insatsgruppernas roll och arbetssätt i samarbete med socialnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska genomföra genomlysningen av socialtjänstens barn- och ungdomshandläggning enligt modell "Rätt stöd i rätt tid".	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden utarbeta rutiner för att personer som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil ska få en första kontakt med staden inom 24 timmar.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden utreda om orosanmälan kan göras på barn vars syskon har en kriminell livsstil. Syftet är att tidigt uppmärksamma och agera eftersom barnen befinner sig i en riskzon att påverkas negativt av syskonets kriminella aktiviteter.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna besluta om var fler trygghetskontor ska etableras utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna och i samråd med regionen utreda hur samverkan mellan kommunens missbruksvård, regionens beroendevård och den psykiatriska vården kan stärkas. Syftet är att säkerställa att den som har ett missbruk och en psykiatrisk diagnos kan behandlas för båda delarna samtidigt.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna utreda ansvarsfördelning och kostnadsansvar för personer över 65 år i behov av insatser från individ- och familjeomsorgen eller socialpsykiatri.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna säkerställa att alla barn som är placerade på HVB- eller familjehem har en skolplanering och inte står utan skolgång mer än en vecka.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska etablera ett nytt förstärkningsteam bestående av tidigare chefer och högre tjänstemän inom socialtjänsten. Teamet ska vara ett stöd till stadsdelsnämnderna i arbetet med det förebyggande arbete och i arbetet för att stoppa rekryteringar av unga till kriminalitet.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna fastslå hur en Stockholmsmodell kan se ut inom det förebyggande arbetet. Samt utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att nämnder och myndigheter kan samverka snabbare kring enskilda fall.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att söka socialtjänst i annan stadsdel än där man bor när det gäller hedersrelaterade problem.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna tydliggöra fältassistenternas uppdrag, arbetsmetoder och mål i syfte att skapa en likställighet i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda införandet av möjligheten att anmäla oro för ett barn via nätet.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att Esset är ett verksamhetssystem som möjliggör en evidensbaserad socialtjänst med fokus på att klienten känner att den fått fungerade stöd	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen ta fram förslag på förändrade riktlinjer för att införa en ny form av sysselsättning inom socialpsykiatri samt i samband med detta göra en översyn av ersättningsystemet för sysselsättning.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och tillsammans med berörda aktörer implementera Islandsprojektet.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för att öppna egna HVB-hem i syfte att möta stadsdelsnämndernas behov av platser.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med Södermalms stadsdelsnämnd pröva om arbetet med Tryggt mottagande kan användas för gruppen som beviljats insatsen Bostad först i syfte att flera ska klara sitt boende.	2021-01-01	2021-12-31

Stadsmiljöverksamhet

Stockholm är en av världens vackraste städer med en unik kombination av storstadens puls och naturens lugn och med en mångfald av olika stadsmiljöer med egna identiteter. Den gemensamma stadsmiljön ska vara välskött, tillgänglig och trygg i hela Stockholm och ge alla stockholmare möjligheter till möten och rekreation. Parker och naturområden med hög kvalitet och förbättrade förutsättningar för vistelse, gående och cyklister är särskilt prioriterat.

Stockholm – en grön, trygg och välskött stad

Stockholm ska vara en grön, trygg, ren och vacker stad. Parker och naturområden är viktiga för såväl stockholmarna som stadens ekosystem. Rekreativa och ekologiska värden ska utvecklas och stärkas.

I takt med att staden växer ökar trycket på grönområden och parker, vilket ställer högre krav på stadsdelsnämndernas skötsel och underhåll. Stadsmiljöverksamheten tillförs extra medel för naturskötsel. Stadens städgaranti gäller, vilket innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan. Information om stadens städgaranti ska tydliggöras.

Stadsdelsnämnderna ska samverka med varandra och med trafiknämnden för ett vackert och välskött Stockholm. Skadedjursbekämpning ska upprätthållas för att minska nedskräpning från fåglar och skadedjur i stadens parker och badplatser. Medborgardialogen ska utvecklas med utgångspunkt från de lokala parkplanerna. Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden ska utökad medborgardialog vara tillämpligt för att identifiera platser för riktade stadsmiljöinvesteringar. Stadsdelsnämnderna ska arbeta med att underlätta för aktörer som vill skapa gatukonst i stadsmiljön enligt fastslagen reglering för detta.

Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden arbeta med att tillgängliggöra stadens naturreservat samt arbeta med hur rekreativa värden och biologisk mångfald kan utvecklas och stärkas i reservaten. Biologisk mångfald är en av de grundläggande förutsättningarna för att våra ekosystem ska kunna leverera funktioner och nyttor som vi människor behöver och använder. Den biologiska mångfalden är idag en akut fråga. I och med de ökade ambitionerna kommer också behovet av driftmedel att öka. Men istället för ökade resurser har stadsdelsnämnderna under det moderatledda styret fått helt otillräckliga medel. Det drabbar naturvårdsskötseln och den biologiska mångfalden. För att få till förbättringar i verkligheten måste även de som ska utföra det långsiktiga driftarbetet få de resurser som krävs. Vi stärker därför naturvårdsskötseln med ytterligare fem miljoner kronor. All planering av den yttre miljön ska ske utifrån ett jämställdhetsperspektiv och med särskild hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar.

Det är allvarligt att allt fler av stadens unga rapporterar att de upplever otrygghet i sitt bostadsområde. I årskurs 9 har andelen flickor som upplever otrygghet i sitt eget bostadsområde ökat från 29 procent till 33 procent och från 13 procent till 17 procent bland pojkarna. Staden måste arbeta för att alla stockholmare oavsett ålder ska känna sig trygga. Alla stadsdelsnämnder ska genomföra trygghetsvandringar, fokusgrupper eller samtal med unga kring vilka platser de upplever som otrygga i syfte att åtgärda platserna. Stadsdelarna har möjlighet att söka medel ur trygghetsfonden för att offentliga platser ska vara trygga för alla.

- Alla stadsdelsnämnder genomför trygghetsvandringar, fokusgrupper eller samtal med unga kring vilka platser de upplever som otrygga i syfte att åtgärda platserna.
- Tillför och rusta upp 15 nya plaskdammar runt om i staden.
- Underlätta för aktörer som vill skapa gatukonst i stadsmiljön.
- Medverka till inrättandet av nya badplatser.

Tillgänglig stadsmiljö

Alla ska ha tillgång till staden – oavsett ålder eller funktionsförmåga. Stadens inne- och utemiljöer ska vara fysiskt tillgängliga. Tillgänglighetsfrågorna ska genomsyra verksamhetsplaneringen och vara en naturlig del i det dagliga arbetet. Lekparker ska utformas så att barn med funktionsnedsättning kan använda dem och vid renovering ska hänsyn tas till tillgänglighetsskapande åtgärder. Stadsdelsnämnderna tillsammans med exploateringsnämnden ska säkerställa att det finns tillräckligt med lekparker samt ansvara för att de är säkra och i bra skick samt uppmuntrar till kreativitet. Parkvägar och parkbänkar ska tillgänglighetsanpassas. Exkluderande design ska successivt avlägsnas. Arbetet med att rusta upp och tillgänglighetsanpassa stadens badplatser ska fortgå.

Av de parklekar fastighetsnämnden förvaltar är endast en av omkring 50 parklekar i gott skick. Samtliga andra har nått sin tekniska livslängd och är behov av renovering. Det är inte en acceptabel situation. I och med de stora behoven av investeringar i många parklekar kan parklekarnas funktion och innehåll utvecklas – framtidens parklekar ska ha högre kvalitativa värden i utveckling och lärande innehåll. Lika viktigt som de fysiska miljöerna runt om parklekarna är bemanning med personal för att garantera en god verksamhet med inslag av lärande och utveckling. Bemanningen av parklekarna behöver därför öka som en del av satsningen av framtidens parklekar.

- I samarbete med fastighetsnämnden rusta upp och utveckla framtidens parklekar med bättre fysiska miljöer och mer bemanning
- Ta fram en handlingsplan för tillgänglighetsanpassa bad- och lekplatser.

Gång- och cykeltrafik prioriteras

För att nå målet om klimatpositiv stad till 2040 samt de nationella klimatmålen för vägtrafiken och framkomligheten behövs åtgärder för att minska biltrafiken. Stadsdelsnämnderna ska understödja trafiknämnden i arbetet med att skapa fullvärdiga cykelpendlingsstråk och bidra till att anpassa stadsmiljöerna för att minska konfliktytor mellan gående och cyklister i enlighet med Strategi för ökad cykling.

Stadsdelsnämnderna ska även arbeta utifrån ett tydligt barn- och jämställdhetsperspektiv för att förbättra möjligheten till cykling i områden med mindre god tillgång till kollektivtrafik. För genomförandet av stadens *Gångplan* krävs att såväl trafiknämnden som stadsdelsnämnderna och andra nämnder samordnar sina insatser och prioriterar resurser för gemensamma åtgärder. Stadsdelsnämnderna ska avsätta behövliga investerings- och driftmedel för att vidta planerade åtgärder och för att därefter underhålla gångstråken.

- Stödja trafiknämnden i arbetet med att skapa fullvärdiga cykelpendlingsstråk och bidra till att anpassa stadsmiljöerna för att minska konfliktytor mellan gående och cyklister.
- Stärk arbetet för stadens *Gångplan* i alla stadsdelar.

Investering i grönstruktur

För genomförande av en strategisk satsning på grönområden i enlighet med översiktsplanen har en strategisk samordningsgrupp inrättats under ledning av stadsträdgårdsmästaren. Prioritering och fördelning av stadsdelsnämndernas investeringsbudget inom stadsmiljöområdet sker fortsatt i nära samarbete mellan trafiknämnden och stadsdelsnämnderna. Berörda stadsdelsnämnder ska vara delaktiga i trafiknämndens arbete med det utökade investeringsuppdraget i parker och gröna stråk i ytterstaden. Stadsdelsnämnderna ska delta i arbetet utifrån sin kunskap om lokala förhållanden och kontakt med invånarna i respektive stadsdelar.

I stadsdelsnämndernas utökade investeringsbudget ingår medel för stadsmiljöprojekt, tillgänglighetsinvesteringar och reinvesteringar. I arbetet med att planera och utveckla stadsmiljön är det viktigt att ta in förskolor och skolors behov av att vistas i parker och grönområden. En satsning på reinvesteringar förlänger livslängden på befintliga parker och är ett led i att uppnå målet om en grön växande stad med långsiktigt hållbara parker.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Den fysiska planeringen är en viktig faktor för trygghet och trivsel i närområdet. Hur staden underhåller gator, parker och grönområden påverkar hur trygg stadsmiljön uppfattas. Faktorer som kan skapa trygghet i det offentliga rummet är bland annat god renhållning i offentliga miljöer, bra belysning på mörka platser och att motverka återkommande ordningsproblem. Stadsdelsnämnderna behöver utifrån dialog med invånarna och en lokal analys fortsätta att utveckla en trygg närmiljö i nära samverkan med trafiknämnden och andra berörda aktörer.

- Stärk metoderna för dialogen med invånare i stadsdelen för att utveckla en trygg närmiljö.
- Förbättra förutsättningarna för förskolor att använda stadens parker.
- Fortsätt arbetet för bättre belysning på platser som kan upplevas otrygga.
- Skadedjursbekämpning ska upprätthållas för att minska nedskräpning från fåglar och skadedjur i stadens parker och badplatser.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska, i samarbete med Södermalms stadsdelsnämnd och trafiknämnden, fortsätta utreda möjligheten till en ny parkmiljö längs det nedlagda spårområdet nedanför Södersjukhuset vid Årstaviken.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med berörda stadsdelsnämnder utreda möjligheten att anlägga bryggor där föreningar kan förtöja föreningsflottar, exempelvis bastuflottar och förråd för utrustning till vattenidrotter, för självkostnadspris.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnderna tillskapa fler officiella badplatser i Stockholm samt ta fram en handlingsplan för inrättande av fler badplatser i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en kravspecifikation för upphandling av naturskötsel.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med fastighetsnämnden utveckla och investera i framtidens parklekar.	2021-01-01	2021-12-31

Ekonomiskt bistånd

Alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva, kunna förverkliga sina drömmar och inkluderas i samhället. Stadsdelsnämnderna ska stödja den enskilde genom individuellt utformade insatser så att denne kan komma ut i arbete och egenförsörjning. All utredning inom ekonomiskt bistånd, liksom bedömning och tillgång till insatser, ska ske med hög rättssäkerhet och utifrån likabehandlingsprincipen. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadens arbetsmarknadsverksamheter.

Rättssäkert och likvärdigt stöd

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att biståndstagare ges stöd och individuellt utformade insatser för att nå självförsörjning. Genom samverkan inom stadsdelsnämnden och med arbetsmarknadsnämnden ska stödet utvecklas. Trepartssamtal - samverkan mellan socialtjänsten, jobbtorgen och Arbetsförmedlingen möjliggör för den enskilde att få samlat stöd för att komma ut på arbetsmarknaden. Stadsdelsnämnderna är ansvariga för att säkerställa att invånarna bemöts med respekt, får rättssäkra och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden. Informationsmaterial och ansökningsblanketter ska vara utformade så det är lätt att förstå villkoren och lämna korrekta uppgifter. Hänsyn ska tas till barns behov när vuxna söker ekonomiskt bistånd, utredning och bedömning ska alltid utgå från ett tydligt barnperspektiv.

En god arbetsmiljö för medarbetarna är avgörande för att medborgarna ska få ett stöd av hög kvalitet. Arbetet ska fortsätta för att förbättra arbetssituationen för medarbetarna, med fokus på socialsekreterare och biståndshandläggare.

- Invånarna ska bemötas med respekt samt få rättssäkra och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden.
- Det ska vara lätt att förstå villkoren och lämna korrekta uppgifter i stadens ansökningsblanketter.
- Arbetsmiljön och arbetssituationen för medarbetarna ska förbättras.

Rätt insatser för fler i arbete

I Stockholm ska alla som kan arbeta ges stöd att komma i arbete. Det är grunden för att skapa en jämlik stad och bryta segregationen. Biståndstagarna inom ekonomiskt bistånd kan ha olika försörjningshinder. Det vanligaste försörjningshindret är arbetslöshet, och därefter personer som är sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl (till exempel missbruk eller psykisk sjukdom). Stadsdelsnämnderna ska fortsätta att prioritera arbetet med att utveckla insatser för dessa grupper för att undvika att personerna fastnar i långtidsberoende av ekonomiskt bistånd. Insatserna ska sättas in så tidigt som möjligt.

Det framgångsrika arbetet med att minska antalet personer som är i behov av ekonomiskt bistånd som bedrevs under förra mandatperioden visar att med rätt insatser kan fler komma i arbete. Därför är det viktigt att staden fortsätter att prioritera insatser som skapar förutsättningar för människor att ta jobb och bli självförsörjande.

Samverkan inom och mellan stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden är en förutsättning för att snabba och tidiga insatser kan ges så att fler kan nå egen försörjning. Arbetslöshet förstärker segregation och leder till mänskligt slöseri av individers kraft samt försummade samhällsvinster. Om inte staden agerar i tid kommer arbetsmarknadens behov av arbetskraft inte mötas. Fler arbetslösa kommer att stå utan en egen försörjning och fler kommer att tappa framtidstro. Människor som misstror samhället utgör en riskgrupp för psykisk ohälsa och för att tappa hela sitt sociala sammanhang.

- Stadens målsättning är att alla som erhåller ekonomiskt bistånd ska snabbt komma i egen försörjning.
- Insatser ska sättas in tidigt för att människor inte ska fastna i långtidsberoende av försörjningsstöd.

Insatser för de som har förlorat sina jobb under coronakrisen

Coronakrisen har lett till att fler människor kan vara i behov av att få stöd från staden. Människor som kanske tidigare aldrig har varit aktuella hos socialtjänsten. För de som har blivit av med sina jobb och som behöver ekonomiskt bistånd eftersom de saknar egna inkomster eller inte har rätt till ersättningar från annan myndighet, är det viktigt att stadens utgångspunkt är att individerna snabbt ska ut igen på arbetsmarknaden. Genom samverkan med jobbtorgen ska människor få stöd att komma ut i arbete eller studier. För de som behöver skola om sig eller läsa enstaka kurser finns vuxenutbildningen till hands.

Ändrade riktlinjer och rekommendationer för socialtjänsten om längre rådrumtid för människor att avyttra tillgångar och att tillfälligt slopa kravet på läkarintyg efter fem dagar är bra. Revideringen av handläggningen av ekonomiskt bistånd ska gälla året ut förutsatt att läget inte har förändrats.

- Snabba insatser ska sättas in för att människor ska vara i arbete eller studier.

Samverkan för varaktiga boenden

Genom stärkt samverkan med berörda verksamheter ska förutsättningarna för personer med osäkra boendeförhållanden att hitta en varaktig bostad förbättras. Socialtjänsten ska säkerställa att barnperspektivet tillvaratas, särskilt i ärenden som rör barn i familjer med osäkra boendeförhållanden.

Socialtjänstens arbete försvåras dock av den passiva politiken som idag förs av den borgerliga majoriteten. Bristen på lokal arbetsmarknadspolitik leder till att färre stockholmare kommer ut till egen försörjning. I spåren av coronakrisen har alltfler människor blivit arbetslösa vilket riskerar att leda till att alltfler behöver ekonomiskt bistånd. Unga är särskilt drabbade eftersom ungdomsarbetslösheten ökar markant samtidigt som en stor majoritet av de unga bor hemma eller i osäkra boendeförhållanden som i andra hand. Utan egen försörjning minskar möjligheterna till att få långvarigt boende. Parallellt ombildas hyresrätter, byggandet av hyresrätter minskar och allmännyttan får inte längre förutsättningar att bygga. Insatser, investeringar och politisk vilja saknas hos majoriteten och risken är att stockholmare i osäkra boendeförhållanden kommer att öka.

- Staden ska intensifiera arbetet för att barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden ska hitta en varaktig bostad.
- Fler insatser ska sättas in för att fler ska komma ut i arbete och därmed få bättre möjligheter att få långvariga boenden.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Arbetsmarknadsåtgärder

I Stockholm ska alla som kan arbeta få möjlighet att komma i arbete. Det är grunden för att skapa en jämlik stad och bryta segregationen. Genom stöd och arbetsmarknadsinsatser till personer med svag ställning på arbetsmarknaden kan fler få möjlighet att växa, att bidra och ha egen försörjning.

Arbetslösheten i Stockholm har legat på låga nivåer under många år men trenden bröts år 2019 då arbetslösheten började stiga. Den historiska trenden med minskat antal hushåll som erhåller ekonomiskt bistånd har också brutits. Coronakrisen har lett till att arbetslösheten har ökat inom vissa branscher och de många stockholmare som av olika anledningar stod utanför arbetsmarknaden har fått det ännu svårare att nå hållbara anställningar. Vi ser att utbetalningarna av ekonomiskt bistånd ökar. Insatser, investeringar och politisk vilja krävs för att möta den ökande arbetslösheten. Annars riskerar Stockholm att gå in i en djup kris. Samverkan inom stadsdelsnämndernas olika verksamhetsområden och tillsammans med andra nämnder är avgörande för att den enskilde ska få rätt insatser. Nämnderna ska utveckla arbetsmarknadsinsatserna och sprida kunskaper om effektiva insatser och arbetssätt till andra nämnder. Staden har många verktyg att sätta in för att människor som står långt ifrån arbetsmarknaden ska ges möjlighet att få ett jobb och en egenförsörjning. Stadsdelsnämnderna ska erbjuda arbetsmarknadsinsatser till personer med ekonomiskt bistånd som har svag ställning eller som befinner sig utanför arbetsmarknaden, och förbereda för vidare insatser inom Jobbtorg Stockholm.

Alla som kan arbeta ska ges möjlighet att arbeta

Arbetslöshet innebär ett mänskligt slöseri av individers förmåga och kraft. Att ha ett arbete skapar meningsfullhet, samhörighet och individuell frihet. Genom aktiva arbetsmarknadsinsatser kan fler komma i arbete samtidigt som kostnader för försörjningsstöd kan minska och skatteintäkter kan öka. Det är av stor vikt att stadsdelsnämnderna sätter in snabba insatser till personer med ekonomiskt bistånd. På så sätt kan individen komma i studier eller arbete. I och med att arbetslösheten ökar markant och alltför många behöver ekonomiskt bistånd för att klara sin försörjning är det viktigt att sökande snabbt bokas in på sitt första möte på jobbtorg. Stadsdelsnämnderna har ett ansvar för att snabbt koppla individen med stadens jobbtorg. Jobbtorgen har i sin tur ansvar för att inte neka till att emot aspiranter från stadsdelsnämnder på grund av resursbrist. Arbetsmarknadsnämnden ska säkerställa att stadens jobbtorg tar emot sökanden inom max en månad. Dialog ska föras mellan arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna om vilka åtgärder som ska vidtas för att hålla tidsramen.

Den borgerliga majoriteten har valt att ta bort stadens garanti till unga, ett åtagande om att arbetslösa unga ska vara i arbete, praktik eller en utbildning inom 90 dagar. När ungdomsarbetslösheten ökar kraftigt är det viktigt att unga får ett tidigt stöd. Vi anser att unga inte ska behöva vänta på stöd för att komma ut i studier eller arbete, därför vill vi se att en 90-dagars-garanti införs.

Förändringar av Arbetsförmedlingens uppdrag kommer att ha en stor påverkan på stadens arbete med personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det är av stor vikt att staden har beredskap för att intensifiera sina insatser mot arbetslösa oavsett förändringar på statlig nivå. Det ligger i stadens intresse att verka för att minska arbetslösheten och stödja fler ut i arbete. Under den förra mandatperioden började jobbtorgen att arbeta uppsökande mot olika grupper i syfte att informera om stadens verksamheter och vilka insatser som staden kan erbjuda den enskilde. Det uppsökande arbetet är viktigt för att nå stockholmare som varken studerar eller arbetar och som behöver stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden. För att det uppsökande arbetet ska utvecklas behöver de ekonomiska förutsättningarna stärkas. Det uppsökande arbetet får inte hamna på efterkälke för att arbetslösheten har ökat i Stockholm.

Ungdomsarbetslösheten har ökat markant det senaste året vilket kräver höjda ambitioner och riktade insatser från samhället för att unga inte ska vara sysslolösa. Stockholm ska införa en Ungdomspakt med tydliga målsättningar och åtagande. Målsättningen för staden är att ungdomsarbetslösheten ska halveras.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- I samverkan med näringslivet och myndigheter ska Stockholm etablera en Ungdomspakt med målsättningen att ungdomsarbetslösheten ska halveras i Stockholm.
- Aspiranter ska få komma i kontakt med stadens jobbtorg inom en månad. Genom samverkan mellan stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden ska tidsramen hållas.
- Ingen ska vara sysslös. Unga som varken arbetar eller studerar ska få ett uppsökande besök med syfte att få målgruppen att etablera sig på arbetsmarknaden.

Stöd för att komma ut i arbete

Stockholmarna som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden och generellt svårare att få jobb, såsom unga, personer med kort utbildningsbakgrund, utomeuropeisk bakgrund eller funktionsnedsättning ska ges stöd för att komma ut i arbete. Personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa ska erbjudas individuellt utformat stöd för att närma sig arbetsmarknaden. Insatserna ska stärka individens individuella förutsättningar att komma närmare arbetsmarknaden. Stadsdelsnämnderna ska öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete. För många långtidsarbetslösa kan möjligheten till arbetslivserfarenhet vara avgörande för att nå hållbar etablering på arbetsmarknaden. Stadens arbete med Stockholmsjobb och feriejobb ger viktiga meriter, kontakter, väcker intresse för staden som arbetsgivare och bidrar till stadens framtida kompetensförsörjning.

I mottagande av nyanlända ska stadens ambitioner vara att ge goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig genom skola, jobb och bostad. Utgångspunkten för stadens arbete är att nyanlända ska snabbt komma i arbete. En snabb etablering på arbetsmarknaden innebär självständighet för individen och underlättar också etablering på bostadsmarknaden och i samhället i stort. För att bidra till en snabb etablering är det viktigt med samverkan både inom staden och externt. Näringslivet och civilsamhället är två aktörer som underlättar etableringen för de nyanlända.

Arbetet som gjordes under den förra mandatperioden för att stärka arbetslösa kvinnor på arbetsmarknaden gav resultat. Det var genom att prioritera och investera som fler kvinnor som stod långt ifrån arbetsmarknaden fick stöd att komma i studier, i arbete och förlängningen egenförsörjning istället för att fastna i vårdnadsbidrag. Genom tidiga insatser för att fler ska lära sig svenska kan staden underlätta nyanländas, särskilt nyanlända kvinnors, möjlighet att etablera snabbare i samhället. Nämnderna ska fortsätta utveckla insatser för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden i syfte att underlätta deras etablering på arbetsmarknaden.

- Antalet anställningar av personer med funktionsnedsättning i stadens verksamheter ska öka.
- Målsättningen för stadens arbete är en snabb etablering av nyanlända genom studier och jobb.
- Staden ska erbjuda en högkvalitativ samhällsvägledning till alla nyanlända.
- Fler insatser ska riktas mot kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden.
- Kvinnor och män ska ha samma möjligheter till ekonomisk självständighet livet ut.

Stockholmsjobb – ett steg närmare arbetsmarknaden

Stockholmsjobben infördes under förra mandatperioden i syfte att stödja de som står långt från arbetsmarknaden att komma i arbete. Anställningarna kan kombineras med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens, nyanlända och personer i behov av språkstödande insatser. Resultaten av insatsen har tidigare varit goda när en majoritet var i arbete eller studier tre månader efter avslutat Stockholmsjobb. Utöver att insatsen leder till individen får viktiga meriter, kontakter och arbetslivserfarenhet som underlättar etablering på arbetsmarknaden kan kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd minska.

Det ansträngda arbetsmarknadsläget talar för att staden ska utöka antalet Stockholmsjobb för att fler personer ska gå från försörjningsstöd till jobb eller studier. Staden ska även utreda om det är möjligt att öppna upp Stockholmsjobb så att näringslivet kan ta emot anställda med fokus på unga.

Insatsen är viktig och gör skillnad för både individen och staden. Under året ska 2 000 Stockholmsjobb beredas i stadens verksamheter. Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med Stockholmsjobb.

- 2 000 Stockholmsjobb ska beredas i stadens verksamheter.

Feriejobb till fler

Feriejobb är oftast det första viktiga mötet med arbetsmarknaden och en första möjlighet att få erfarenhet och kontakter. Under åren 2015-2018 arbetade nämnderna framgångsrikt med att öka antalet feriejobb för att möta de ungas efterfrågan. Förstärkningen av feriejobben stoppades av den borgerliga majoriteten vilket har lett till att allt fler unga nekats feriejobb. Sommaren 2020 kommer att gå till historien då den borgerliga majoriteten fick backa från tanken om att minska antal feriejobb och att betala ut löner till ungdomar även fast sommarjobbet skulle ställas in. När majoriteten väl backade kunde fler feriejobb tas fram genom att staden tog tillvara på civilsamhället. Vi har länge pekat på att ett samarbete med den idéburna sektorn kan bidra till att fler unga kan få ett arbete och nu vill vi att samverkan med civilsamhället ska utökas.

Det är viktigt att staden erbjuder feriejobb till unga under sommar-, höst- och vinterlov. Ambitionsnivån för antal platser ska höjas, inte sänkas. Vi vill öka antalet feriejobb till 11 000. Minst 2 000 unga ska få möjlighet att arbeta under höst- och vinterlov.

Den rådande pandemin har fått staden att tänka kreativt för att finna nya arbetsplatser för de unga när de traditionella arbetsplatserna inom bland annat äldreomsorgen inte är tillgängliga för feriejobbare. I samarbete med arbetsmarknadsnämnden och trafiknämnden ska antal feriejobb inom renhållning och skötsel skalas upp. Antal städ- och skötseljobb i parker, naturreservat och återvinningsstationer ska utökas. Nämnderna ska även samverka med civilsamhället för att unga ska kunna få feriejobb inom föreningslivet.

När smittspridningen har avstannat och pandemin inte längre är akut är det viktigt att de unga som feriearbetar får möjlighet att göra det i andra stadsdelar än där de själva bor. Stadsdelsnämnderna i samarbete med arbetsmarknadsnämnden ansvarar för detta. De unga får möjlighet att lära känna sin stad bättre och möten och utbyte kan ske. Som ett led i att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden ska unga tjejer och killar uppmuntras till feriejobb som går utanför traditionella könsmonster. Arbetsplatser som tar emot feriearbetande ungdomar ska ges ett utvecklat handledarstöd.

- 11 000 unga ska få möjlighet att få feriearbeta, varav minst 2 000 ska vara under höst- och vinterlov.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna revidera riktlinjerna för det kommunala aktivitetsansvaret.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla feriejobb och Stockholmsjobb med målet att fler kan bidra till stadens utbud av arbetsmarknadsinsatser.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna erbjuda vidareutbildning och anställning till frivilliga som under våren 2020 jobbade extra för att avlasta äldreomsorgen och hemtjänsten.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna kartlägga vilka åtgärder som behöver sättas in för att stadens jobbtorg ska ta emot aspiranter inom max en månad.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna samverka med civilsamhället för att fler unga ska få feriejobb inom	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

föreningslivet. Dialog ska föras med det unga civilsamhället om deras förutsättningar att ta emot andra unga som feriejobbare.		
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna skala upp antal feriejobb inom renhållning och skötsel.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla en rekryterings- och bemanningsfunktion i syfte att snabbt lotsa arbetslösa till studier och bristyrken inom stadens verksamheter.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden genomföra uppsökande besök bland unga som varken arbetar eller studerar i syfte att få målgruppen att etablera sig på arbetsmarknaden.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla ett arbetssätt för att nå nyanlända som inte ingår i etableringsprogrammet.	2021-01-01	2021-12-31

Arbetsmarknadsnämnden

I Stockholm ska alla som kan arbeta få möjlighet att göra det, det är grunden för att skapa en jämlik stad och bryta segregationen. Att ha ett arbete skapar meningsfullhet, samhörighet och individuell frihet. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda arbetsmarknadsinsatser för personer med svag ställning på arbetsmarknaden. Målet ska alltid vara egen försörjning och hållbara anställningar.

Arbetslösheten i Stockholm har legat på låga nivåer under många år men trenden bröts år 2019 då arbetslösheten började stiga. Den historiska trenden med minskat antal hushåll som erhåller ekonomiskt bistånd har också brutits. I september 2020 hade antalet biståndshushåll ökat med 5,0 procent jämfört med september 2019. Coronakrisen har lett till att arbetslösheten har ökat inom vissa branscher och de många stockholmarna som av olika anledningar stod utanför arbetsmarknaden har fått det ännu svårare att ta sig in. De långsiktiga konsekvenserna av coronakrisen är fortfarande oklara. Men redan nu står det klart att ungdomsarbetslösheten ökar markant i Stockholm och över 55 000 personer har varslats i stockholmsregionen.

Samtidigt genomgår Arbetsförmedlingen en svår tid. Nedsättningarna som gjordes på Arbetsförmedlingen i och med att M och KD-budgeten gick igenom riksdagen 2018 har lett till försämrade lokala närvaro. Tre av åtta av Arbetsförmedlingens kontor i Stockholm har stängts. Därtill är det inte klargjort hur eventuella förändringar av Arbetsförmedlingen kan komma att påverka stadens arbete om några partiers vilja att privatisera Arbetsförmedlingen skulle gå genom. Men oavsett vad som sker på statlig nivå måste staden sätta in flera insatser och agera snabbt för att möta den ökande arbetslösheten. Annars riskerar Stockholm att gå in i en djup kris.

Insatser, investeringar och politisk vilja krävs för att vända utvecklingen. Staden har många verktyg att sätta in för att människor som står långt ifrån arbetsmarknaden ska ges möjlighet att få ett jobb och egen försörjning. För de som saknar utbildning ska staden säkerställa att de får rätt kompetens för att kunna ta ett arbete. Vi vill att kvinnor och män ska ha samma möjligheter till ekonomisk självständighet livet ut. Arbetsmarknadsnämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen med särskilt fokus på personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

En vuxenutbildning som rustar för arbetslivet

Arbetsmarknadsförvaltningen har genom vuxenutbildningen ett viktigt uppdrag i att rusta människor för arbete. Både för att människor ska få en andra chans till utbildning, men också för möjligheten att om- eller vidareutbilda sig senare i livet. Vuxenutbildningen är också central för att säkerställa kompetensförsörjningen till både stadens och näringslivets verksamheter. För att möta bristen på gymnasialt utbildad arbetskraft är vuxenutbildningen avgörande. Ska Stockholm vara konkurrenskraftig och skapa förutsättningar för tillväxt behöver investeringar göras i vuxenutbildningen. Satsningarna som gjordes under förra mandatperioden på vuxenutbildningen för att alla behöriga sökanden skulle få utbildningsplats gav resultat. Nu är det viktigare än någonsin att staden säkerställer att komvuxgaranti kan behållas även om allt fler vill studera. Regeringens satsningar på vuxenutbildningen skapar goda förutsättningar för Stockholm att skala upp antal utbildningsplatser och säkerställa att ingen som är i behov av utbildning nekas plats. För att fler utbildningsplatser ska tillkomma gör vi en offensiv satsning på vuxenutbildningen i Stockholm.

Utvecklingsarbetet ska fortsätta inom vuxenutbildningen för att stärka matchningen på Stockholms arbetsmarknad. Fler inriktningar inom yrkesutbildning och Svenska för invandrare (SFI) ska skapas. Nämnden ska arbeta uppsökande med studie- och yrkesvägledning för att aktivt nå personer som har rätt att läsa inom vuxenutbildningens rättighetsbaserade utbildningar. I samverkan med Arbetsförmedlingen ska kortutbildade motiveras att studera.

För unga som har läst ett högskoleförberedande program på gymnasiet och som vill ändra inriktning eller stärka sina möjligheter att komma ut i arbete ska staden erbjuda möjligheten att läsa en yrkesutbildning via snabbspår. Genom att studera under en kortare tid beroende på yrkesinriktning ska unga matchas mot bristyrken. I denna budget tillför vi medel för snabbspår i yrkesutbildningar.

Nämnden har en strategisk roll att genom vuxenutbildningen säkerställa att stadens egen kompetensförsörjning säkras. Genom att rekrytera, matcha och utbilda personer till yrken där staden bedöms ha stora rekryteringsbehov kan nämnden göra skillnad.

Arbetet med att införa college ska fortsätta. Under den gångna mandatperioden inrättades pedagogikcollege för de som vill studera till barnskötare och vård- och omsorgscollege för de som vill jobba som undersköterskor. Nämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och i samverkan med bransch och näringsliv stärka yrkesprogrammets attraktivitet genom att utveckla befintliga och nya collegekoncept. Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska ta fram rutiner för att säkerställa att tomma platser på gymnasiet yrkesprogram kan användas inom vuxenutbildningen.

En jobbgaranti ska införas på stadens bristyrkesutbildningar. De som studerar på stadens college riktade mot förskola och äldreomsorg och som klarar utbildningen ska erbjudas ett jobb. Med jobbgarantin kan attraktiviteten att söka utbildningen öka och därmed förbättras förutsättningarna för att säkra stadens och näringslivets kompetensförsörjning.

Nämnden ska pröva om vuxenutbildningen ska erbjuda högskoleförberedande termin för de som vill studera på högskolor och universitet. Syftet är att förbereda fler för högre studier genom att fokusera på bland annat studieteknik, textskrivning och metod. Utbildningen ska inte konkurrera med de utbildningar som erbjuds via folkhögskolor. Därför är dialog med folkhögskolorna viktig inför att utredningen ska göras.

SFI ska ha som mål att ge en kvalificerad språkutbildning med möjligheten till att utveckla ett funktionellt andra språk för kommunikation samt ett aktivt deltagande inom samhällsliv och arbetsliv. SFI ska bli tydligare i sitt innehåll och leda till och kopplas ihop med insatser som ger möjligheter till arbete. Här fyller SFI och yrkeskurser inom kombinationsutbildningar en viktig roll.

Möjligheten att kombinera SFI och yrkeskurser inom kombinationsutbildningar har gett goda resultat och därför ska nämnden utveckla och utöka utbildningarna. Yrkesutbildning med integrerad språkutbildning för invandrare (YFI), som kombinerar SFI med yrkesutbildning har varit framgångsrik för nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Utbildningsplatserna i YFI är dyrare än andra i inledningsfasen men inte sett till hela utbildningstiden, då de som deltar i YFI har kortare utbildningstid och ges möjlighet att etablera sig snabbare på arbetsmarknaden. Vi anser att YFI-metoden ska tillämpas på fler yrkesutbildningar. I framtagande av fler yrkesutbildningar ska fokus läggas på att matcha nyanlända mot yrken där det råder stor brist på arbetskraft idag. Även stadens och näringslivets framtida rekryteringsbehov ska tas i beaktande. Nämnden ska stärka nyanländas möjligheter att validera tidigare utbildning inom stadens vuxenutbildningar och utreda möjligheten att validera informell kompetens.

I de yrkesutbildningar som syftar till jobb inom vård- och omsorg vill vi se en särskild språksatsning för att säkra att alla som går ut i arbetslivet talar god svenska. Med språksatsningen höjer vi kvaliteten i omsorgen samtidigt som tryggheten och patientsäkerheten höjs. Samtliga elever inom vårdutbildningarna ska få ta del av språksatsningen.

Flera yrkesutbildningar har drabbats hårt av coronapandemin när de praktiska delarna av utbildningen som genomförs i samverkan med arbetsgivare ställts in. Under året har skolorna arbetat med alternativa lösningar för att möta problemet. Eftersom flera av de branscher som utbildningarna har varit kopplade till med stor sannolikhet kommer fortsätta vara hårt drabbade är det viktigt att skolorna har planer för hur de ska hantera de kommande terminerna. Nämnden ska på ett innovativt sätt ta sig an utmaningen att hitta och kvalitetssäkra arbetsplatsförlagt lärande (APL) för studerande inom Komvux och lärande i arbete (LIA) för studerande inom yrkeshögskolan.

Det är viktigt att vuxenutbildningen medverkar till att de som studerar på yrkesutbildningar får kunskaper om vad som gäller inom deras yrkesområde. Det handlar om kunskaper om arbetsmarknaden i stort och om vilka rättigheter och skyldigheter de har. Alltför ofta framkommer

det att människor saknar kunskaper om vikten av ett korrekt anställningsbevis och vad skillnaden är mellan kollektivavtal och lag. Genom att bjuda in fackföreningar och arbetsgivare till yrkesutbildningarna för att ge arbetsmarknadsinformation säkerställer vi att ingen utnyttjas på arbetsmarknaden samtidigt som staden bidrar till att motverka svartarbete och att oseriösa arbetsgivare utnyttjar löntagare.

Vuxenutbildningen ska finnas tillgänglig för stadens medarbetare och möjliggöra för fler att bli behöriga inom sina yrken. Även medarbetare som är redan behöriga inom sina yrken ska ges möjlighet att utvecklas. En skyddad yrkestitel för undersköterskor kommer att införas inom de närmaste åren. Vi vill att staden möjliggör för medarbetare att kunna läsa in de kurser som fattas för att kunna ansöka om underskötersketiteln. Nämnden ska därför redan nu börja erbjuda snabba webbaserade utbildningsspår samt utbildning i klassrum med möjlighet till långsam takt och förstärkt stöd i svenska. På så sätt stärks medarbetarnas kunskaper och de rustas för framtiden.

Vi vill stärka och utveckla äldreomsorgen i Stockholm. Staden ska erbjuda medarbetare inom vård och omsorg språkkurser i svenska. Äldre i Stockholm ska kunna känna en trygghet när vi höjer kvaliteten i omsorgen. Vi vill även utveckla förskolan och därför ska medarbetare inom stadens förskolor erbjudas kompetensutveckling i svenska språket.

Vuxenutbildningen bör ta större hänsyn till geografisk placering och tillgänglighet för invånare. Verksamhets- och avtalsuppföljningen ska förstärkas, rutiner och arbetssätt ska utvecklas. Staden ska använda sig av möjligheten till att säga upp avtal, av viten, avstängningar och andra sanktioner mot aktörer som begår avtalsbrott. Höga kvalitetskrav ska ställas på hela upphandlingskedjan från leverantörer till underleverantörer. För att staden bättre ska kunna matcha, styra och planera vuxenutbildning mot arbetsmarknadens behov bör egenregin utökas. Staden bör även sträva efter att få fler idéburna aktörer som leverantörer inom vuxenutbildningen.

Nämnden ska fortsätta utveckla metoder, digitala arbetssätt och lösningar inom vuxenutbildningen. De positiva erfarenheterna från våren 2020 då vuxenutbildningen övergick till digitala arbetssätt ska tas tillvara.

- Ingen behörig sökande till vuxenutbildningen ska nekas studier på grund av resursbrist eller platsbrist.
- Coronakrisen ska inte utgöra hinder för elevers möjlighet att praktisera. Genom upptrappad och nytänkande arbete ska fler praktikplatser för studerande vid yrkesutbildningar och för studerande inom yrkeshögskolan hittas.
- Snabbspår i yrkesutbildningar ska erbjudas till de som har gymnasial utbildning.
- En jobbgaranti ska införas. De som studerar på stadens college riktade mot förskola och äldreomsorg och som klarar utbildningen ska erbjudas ett jobb inom stadens verksamheter.
- I samråd med utbildningsnämnden och i samverkan med branscher och arbetsliv ska befintliga och nya collegekoncept utvecklas.
- Information om arbetsmarknaden ska ges på yrkesutbildningar i samarbete med fackföreningar och arbetsgivare.
- Särskild språksatsning ska göras på vårdutbildningar för att säkerställa att alla elever talar god svenska.

Vuxenutbildning för de som har blivit av med jobbet under krisen

Coronakrisen har visat hur viktig vuxenutbildningen är för människor när de vill ställa om och ta nya jobb. Några månader in i krisen ökade efterfrågan på vuxenutbildning kraftigt. Yrkesutbildningarna har varit och är särskilt eftersökta. Antal sökande till vuxenutbildningen kommer att vara fortsatt hög den kommande tiden då läget på arbetsmarknaden är allvarligt. Regeringens satsningar på vuxenutbildning för att fler ska utbilda sig till bristyrken och stärka kunskaperna hos arbets sökande genom kortare yrkesinriktade utbildningar är bra. Staden ska matcha upp satsningen och säkerställa att de som förlorar sina jobb med anledning av coronakrisen ska ges goda möjligheter att kunna utbilda sig för att ta nya jobb.

Staden ska erbjuda vidareutbildning och anställning till de frivilliga som under våren har jobbat extra för att avlasta äldreomsorgen och hemtjänsten. Genom att ta tillvara på intresset och viljan hos de som ryckte in i under våren 2020 kan staden ta steg för att möta personalbristen som råder inom vård och omsorg.

Arbetsmarknadsnämnden ges delansvar för att säkra kompetensförsörjningen inom stadens egna verksamheter. Nämnden ges medel för att inrätta en rekryterings- och bemanningsfunktion för att snabbt lotsa arbetslösa till att utbilda sig och ta jobb inom bristyrken som finns i stadens verksamheter. Arbetet som gjordes under våren inom Bemanna Stockholm visade att nämnden avhjälpste stadens akuta behov av personal inom vård och omsorg.

- Utbildningsplatser utökas för att möjliggöra omställning för de som förlorar sina arbeten med anledning av coronakrisen.
- Frivilliga som under våren har jobbat extra för att avlasta äldreomsorgen och hemtjänsten ska erbjudas vidareutbildning och anställning.
- Nämnden ska utveckla en rekryterings- och bemanningsfunktion för att snabbt lotsa arbetslösa till studier och bristyrken inom stadens verksamheter.

Fler i arbete genom Jobbtorg

Stadens arbetsmarknadsinsatser samordnas av Jobbtorg Stockholm, som erbjuder individuellt anpassat stöd och insatser för att stötta den enskilde till långsiktig egen försörjning. Alla som är inskrivna på Jobbtorg ska ha en individuell plan inom fem dagar. Insatser som Jobbtorgen anordnar ger resultat, en större andel aspiranter går vidare till arbete och studier och tiden från inskrivning till inträde på arbetsplats har blivit kortare. Särskilt bland gruppen 18-29 år förbättrades resultaten under den förra mandatperioden när en stor majoritet kom i arbete eller studier. Trenden kommer med stor sannolikhet att brytas. Signalerna är att allt fler unga har längre inskrivningstid på Jobbtorgen när arbetsmarknadsläget är ansträngt. Arbetet som har gjorts för att stödja fler till studier och arbete riskerar att stanna upp om inte resurser tillförs för att få bukt med den stigande arbetslösheten och synnerligen ungdomsarbetslösheten.

Vi vill att jobbtorgen ska ges förutsättningar att stödja fler därför gör vi en historisk budgetsatsning på jobbtorgen. Den närmaste tiden kommer jobbtorgen att möta en större variation av aspiranter. Jobbtorgen ska säkerställa att en god beredskap finns för att möta och stödja samtliga som behöver det. Samverkan med näringslivet är grundläggande för att aspiranter ska komma ut i praktik och arbete.

Alla stockholmarnas kunskap, erfarenhet och kraft ska tas tillvara. I ett Stockholm för alla får alla vara med och bidra till att utveckla staden. Genom aktiva arbetsmarknadsinsatser kan staden verka för att kostnader för försörjningsstöd minskar samtidigt som skatteintäkter kan öka. Signalerna från stadsdelsnämnderna om att sökande får vänta allt längre på sitt första möte på jobbtorg behöver omgående åtgärdas. Inget jobbtorg ska neka till att emot aspiranter från stadsdelsnämnder på grund av resursbrist. Nämnden ska säkerställa att stadens jobbtorg tar emot sökanden inom max en månad. Nämnden uppdras att tillsammans med stadsdelsnämnderna kartlägga vilka åtgärder som behöver sättas in för att tidsramen ska kunna hållas. De positiva erfarenheterna från våren 2020 då delar av jobbtorgens verksamhet övergick till digitala lösningar ska tas tillvara i syfte att kunna utöka verksamheten och erbjuda stöd till fler aspiranter.

Samverkan med stadsdelsnämnderna ska fortsätta utvecklas i syfte att få fler med försörjningsstöd att anvisas till jobbtorgen. Stockholmare som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden och generellt svårare att få jobb, såsom personer med kort utbildningsbakgrund, utomeuropeisk bakgrund eller funktionsnedsättning ska ges stöd för att komma ut i arbete.

Nämnden ska överta ansvaret för Stockholmsvärdar från trafiknämnden. Utöver samordning ska nämnden utveckla verksamheterna i syfte att stärka långtidsarbetslösas etablering på arbetsmarknaden.

Förändringarna av Arbetsförmedlingen kommer att ha en stor påverkan på stadens arbete med personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det är av stor vikt att staden har beredskap för att intensifiera sina insatser mot arbetslösa oavsett förändringar på statlig nivå. Det ligger i stadens intresse att verka för att fler kommer ut i arbete. Det är inte läge att privatisera jobbtorgen. Utredningen om förutsättningar för fler fristående aktörer inom Jobbtorg Stockholm som har gjorts visar att det vore förödande att slå sönder den fungerande verksamheten som bedrivs inom stadens jobbtorg. Istället för att utsättas för privatiseringsexperiment behöver jobbtorgen få förutsättningar att bedriva sitt arbete och utveckla stadens arbetsmarknadsinsatser.

Genom en jobbskapande politik kan Stockholm växa. Därför ska jobbtorgen ges förutsättningar att ge effektiva insatser så att fler människor kan få stöd att komma i arbete. I och med att Sverige är i en lågkonjunktur är det av stor vikt att staden tidigt använder sig av olika insatser för att föregå att människor ska behöva ekonomiskt bistånd för att klara sin försörjning. Arbetsmarknadsnämnden ska därför snabbtreda om jobbtorgen ska erbjuda stöd, vägledning och arbetsmarknadsinsatser till andra arbetslösa än de som erhåller ekonomiskt bistånd. Grupper som nyligen förlorat sitt arbete med anledning av coronakrisen men har sin försörjning säkrad via exempelvis A-kassa är exempel på grupper som kan bli aktuella för jobbtorgen om kriterierna ändras.

- Jobbtorgen ska inte privatiseras.
- Jobbtorg ska ta emot aspiranter inom max en månad.
- Positiva erfarenheterna av verksamhetens tillfälliga övergång från fysiska möten till digitala lösningar ska tas tillvara.
- Nämnden ska snabbtreda om jobbtorgen ska erbjuda stöd, vägledning och arbetsmarknadsinsatser till målgruppen vuxna som är arbetslösa men som inte erhåller ekonomiskt bistånd.

Stockholmsjobb – ett steg närmare arbetsmarknaden

Stockholmsjobben infördes under förra mandatperioden i syfte att stödja de personer som står långt från arbetsmarknaden att komma i arbete. Arbetsmarknadsnämnden har det övergripande samordningsansvaret för Stockholmsjobb som är en tidsbegränsad anställning med stöd före, under och efter anställningen. Anställningarna kan kombineras med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens, nyanlända och personer i behov av språkstödande insatser. Resultaten av insatsen har tidigare varit goda när en majoritet var i arbete eller studier tre månader efter avslutat Stockholmsjobb. Utöver att insatsen leder till individen får viktiga meriter, kontakter och arbetslivserfarenhet som underlättar etablering på arbetsmarknaden kan kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd minska.

Det ansträngda arbetsmarknadsläget talar för att staden ska utöka antalet Stockholmsjobb för att fler personer ska gå från försörjningsstöd till jobb eller studier. Staden ska även utreda om det är möjligt att öppna upp Stockholmsjobb så att näringslivet kan ta emot anställda med fokus på unga. Insatsen är viktig och gör skillnad för både individen och staden.

Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med tjänsterna. Under år 2021 ska 2 000 Stockholmsjobb beredas i stadens verksamheter. Nämnden ska verka för att nämnder och bolag som tillhandahåller Stockholmsjobb använder sig av lönesubventionen Extratjänster för att finansiera Stockholmsjobben. Nämnden ska säkerställa att resurser avsätts för handledning, då handläggning är avgörande för att tjänsterna kan utökas. Nämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB säkerställa att samtliga nämnder och bolagsstyrelser bidrar i arbetet med att tillhandahålla arbetsplatser. En fördelningsnyckel ska tas fram för de kommunala bolagen för att fler ska anställas i stadens bolag inom ramen för Stockholmsjobb.

- 2 000 Stockholmsjobb ska beredas i stadens verksamheter.
- Staden ska pröva om det är möjligt att låta näringslivet ta emot unga utan sysselsättning inom ramen för Stockholmsjobb.

Sociala krav i upphandling – fler stockholmare ska få anställning

Sociala hänsyn ska tillämpas som ska-krav när stadens nämnder och bolagsstyrelser upphandlar inom städ-, transport- och byggtreprenader. Genom att ställa grundkrav på företag som vill delta i upphandlingar kan fler stockholmare få möjlighet att etablera sig och komma närmare arbetsmarknaden. Sociala krav kan och ska ställas för att underlätta för grupper som idag står långt ifrån arbetsmarknaden och saknar arbetslivserfarenhet. Nämnden har ett särskilt ansvar att erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar. Nämnden ska även följa upp, analysera och sammanställa hur nämnders och bolagsstyrelsers upphandlingar bidrar till ökad sysselsättning för personer som står utanför arbetsmarknaden.

- Sociala krav ska ställas som ska-krav när staden upphandlar inom städ-, transport- och byggtreprenader.
- Minst 700 jobb ska skapas när sociala krav tillämpas.
- Årliga sammanställningar ska göras av hur nämnders och bolagsstyrelsers upphandlingar bidrar till ökad sysselsättning för personer som står utanför arbetsmarknaden.

Stöd till stockholmare som står långt ifrån arbetsmarknaden

När stadens olika verksamheter arbetar tillsammans kan medborgarna som behöver stadens stöd komma i arbete eller studier. Nämnden har ett ansvar att samordna stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsinsatser och erbjuda stöd till kompetens- och verksamhetsutveckling. Genom trepartssamtal; samverkan mellan socialtjänsten, jobbtorgen och Arbetsförmedlingen ska den enskilde få samlat stöd för att komma ut på arbetsmarknaden.

Nämnden ska erbjuda arbetsmarknadsinsatser till personer med ekonomiskt bistånd, med särskild prioritering av kortutbildade (personer utan gymnasieutbildning), personer med svag ställning på arbetsmarknaden, personer med funktionsnedsättning och nyanlända. Nämnden ska även pröva om stöd ska erbjudas till personer som nyligen förlorat sitt arbete med anledning av coronakrisen. I samverkan med stadsdelsnämnderna ska nämnden erbjuda arbetsmarknadsinsatser för att personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa ska kunna närma sig arbetsmarknaden.

Under den förra mandatperioden började jobbtorgen att arbeta uppsökande mot olika grupper i syfte att informera om nämndens verksamheter och vilka insatser som staden kan erbjuda den enskilde. Detta uppsökande arbete är viktigt för att nå stockholmare som varken studerar eller arbetar och som behöver stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden. För att nämnden ska kunna utveckla det uppsökande arbetet i samarbete med berörda nämnder behöver de ekonomiska förutsättningarna stärkas. Det uppsökande arbetet får inte hamna på efterkälken när fler söker sig till jobbtorgen.

- Ingen ska vara sysslolös. Unga som varken arbetar eller studerar ska få ett uppsökande besök med syfte att få målgruppen att etablera sig på arbetsmarknaden.
- Samverkan ska stärkas inom staden och med Arbetsförmedlingen för att säkerställa att den enskilde får ett samlat stöd för att komma ut på arbetsmarknaden.

Ingen ung ska lämnas utanför

Ingen ung i Stockholm ska behöva börja vuxenlivet i arbetslöshet, och därför är unga arbetslösa en prioriterad grupp. Arbetslöshet förstärker segregationen och leder till mänskligt slöseri av individers kraft och ekonomiskt slöseri för samhället. Ungdomsarbetslösheten ökar markant. Samtidigt har de borgerliga partierna vägrat att utöka insatserna för att säkerställa att ingen ung är utan jobb.

Vi vill att unga ska kunna ha en egen försörjning och känna framtidstro. Unga utan framtidstro och som misstror samhället utgör en riskgrupp för psykisk ohälsa och de löper risk att rekryteras till kriminalitet och/eller våldsbejakande extremism.

Ungdomsarbetslösheten har ökat markant det senaste året vilket kräver höjda ambitioner och riktade insatser från samhället för att unga inte ska vara sysslösa. Stockholm ska införa en *Ungdomspakt* med tydliga målsättningar och åtaganden. Målsättningen för staden är att

ungdomsarbetslösheten ska halveras. Staden ska säkerställa att unga får en första kontakt med jobbtorgen inom max en månad och unga ska vara i arbete, studier eller praktik inom 90-dagar. Ung som varken arbetar eller studerar ska få ett uppsökande besök och ett elevteam ska inrättas för målgruppen. Snabbspår i yrkesutbildningar för de som har gymnasieexamen ska erbjudas. Flera ska få arbetslivserfarenhet genom feriejobb och Stockholmsjobb. En jobbgaranti ska finnas för de som studerar på stadens college riktade mot förskola och äldreomsorg och som klarar utbildningen. Med sociala krav i stadens upphandlingar kan unga få praktik och anställningar. Samverkan med näringslivet och myndigheter är avgörande för att uppnå målet med Ungdomspakten. I ett Stockholm för alla ska unga ha egenförsörjning och vara i sysselsättning. Unga ska tas tillvara och de ska få möjlighet att känna den meningsfullhet, samhörighet och individuell frihet som ett eget arbete ger.

Staden har enligt det kommunala aktivitetsansvaret ett särskilt ansvar för att göra sitt yttersta för att 16–20-åringar inte ska vara sysslösa. Genom insatser, utbildningar, anställningar och praktikplatser ska unga komma i studier eller arbete. Nämnden ska samverka med Arbetsförmedlingen, andra myndigheter och stadens nämnder i arbetet för att nå och erbjuda insatser till unga som varken arbetar eller studerar. Bland målgruppen unga finns det ett antal grupper som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Unga utan gymnasieexamen, unga med komplex problematik och unga med psykisk diagnos behöver extra mycket stöd från samhället. Samtliga unga som varken arbetar eller studerar ska få ett uppsökande besök med syftet att stödja målgruppen att ta första steg mot att etablera sig på arbetsmarknaden genom studier eller arbete. Ett nytt elevteam med kuratorer, studievägledare och studiehandledare inrättas för att stödja unga inom målgruppen. Genom ett förstärkt stöd från kurator och studiehandledare kan fler klara av att gå en utbildning. Skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att unga ska ha god hälsa och inte hamna i missbruk, kriminalitet eller andra sociala problem.

Vi vill att nämnden stärker sitt samarbete med utbildningsnämnden kring elever som går sista året i grundskolan eller på gymnasiet och som har hög skolfrånvaro och är i riskzon. Nämnderna ska erbjuda stöd för att fullföra utbildningen eller i övergången från skola till arbetsliv.

Under den förra mandatperioden höjde vi ambitionerna och valde att utöka stadens insatser till unga som är äldre än 19 år. Nämndens uppdrag utökades till att arbeta med unga upp till 29 år. Detta innebär att nämnden har ett särskilt uppdrag att stödja unga i åldern 16–29 år för att komma i studier eller arbete. Vi är övertygade om att de insatser staden gör för att unga ska studera eller arbeta är en viktig del i det förebyggande arbetet och i arbetet för ett tryggare Stockholm. Istället för en nedskärningspolitik vill vi höja ambitionerna för stadens arbete och säkerställa att alla unga kan få egen försörjning. Nämnden får därför medel för att stärka och utveckla insatser för gruppen unga som varken arbetar eller studerar. Att jobbtorgen kan ta emot aspiranter inom max en månad är ett första steg att stärka stödet gentemot gruppen.

Den borgerliga majoriteten har valt att ta bort stadens garanti till unga, ett åtagande om att arbetslösa unga ska ha arbete, praktik eller en utbildning inom 90 dagar. När ungdomsarbetslösheten ökar kraftigt är det viktigt att unga får ett tidigt stöd. Vi anser inte att unga ska behöva vänta på stöd för att komma ut i studier eller arbete, därför tillför vi medel för att en 90-dagarsgaranti ska införas.

Nämnden har sedan tidigare en samverkan med stadsdelsnämnderna och socialnämnden för att ensamkommande unga som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd ska etablera sig i samhället genom studier som kan leda till försörjning. Det är viktigt att arbetet fortsätter och att det sker i samverkan med civilsamhället och näringslivet. Nämnden ska genom jobbtorgen erbjuda stödinsatser som vägledning och planering till ensamkommande unga i övergången mellan skola och jobb eller vidare studier.

Nämnden ska samverka med socialnämnden och stadsdelsnämnderna i arbetet med insatser för de ungdomar som nås genom sociala insatsgrupperna, både målgrupperna 12-18 år samt 19-29 år.

- I samverkan med näringslivet och myndigheter ska Stockholm etablera en Ungdomspakt med målsättningen att ungdomsarbetslösheten ska halveras i Stockholm.

- Unga ska få en första kontakt med jobbtorgen inom max en månad och en 90-dagarsgaranti införs så att unga ska ha arbete, praktik eller en utbildning inom 90 dagar.
- Ett nytt elevteam med kuratorer, studievägledare och studiehandledare inrättas för att stödja unga som varken arbetar eller studerar (UVAS).
- Samverkan med utbildningsnämnden förstärks för att fånga upp unga med lång skolfrånvaro och som är i riskzon att hoppa av skolan.
- Unga som varken arbetar eller studerar ska få ett uppsökande besök med syfte att få målgruppen att etablera sig på arbetsmarknaden.
- Snabbspår i yrkesutbildningar för de som har gymnasieexamen ska erbjudas.
- Flera ska få arbetslivserfarenhet genom feriejobb och Stockholmsjobb. Samt när staden ställer sociala krav i upphandlingar.
- En jobbgaranti ska finnas för de som studerar på stadens college riktade mot förskola och äldreomsorg och som klarar utbildningen.
- I samarbete med berörda nämnder ska insatser sättas in för de unga som nås genom sociala insatsgrupperna.

Fler unga ska tidigt komma i kontakt med arbetslivet

Feriejobb är oftast det första viktiga mötet med arbetsmarknaden och en första möjlighet att få erfarenhet och kontakter. Under åren 2015-2018 arbetade nämnden framgångsrikt med att öka antalet feriejobb för att möta de ungas efterfrågan. Förstärkningen av feriejobben stoppades av den borgerliga majoriteten vilket har lett till att allt fler unga nekats feriejobb. Sommaren 2020 kommer att gå till historien då den borgerliga majoriteten fick backa från tanken om att minska antal feriejobb och att betala ut löner till ungdomar även fast sommarjobbet skulle ställas in. När majoriteten väl backade kunde fler feriejobb tas fram genom att staden tog tillvara på civilsamhället. Vi har länge pekat på att ett samarbete med den idéburna sektorn kan bidra till att fler unga kan få ett arbete och nu vill vi att samverkan med civilsamhället ska utökas.

Staden ska erbjuda unga feriejobb under sommar-, höst- och vinterlov. Nämnden har en viktig roll i att samordna och leda arbetet med stadens feriejobb för unga. Den rådande pandemin kräver att nämnden tänker kreativt för att finna nya arbetsplatser för de unga när de traditionella arbetsplatserna inom bland annat äldreomsorgen inte är tillgängliga för feriejobbare. I samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna ska antal feriejobb inom renhållning och skötsel skalas upp. Antal städ- och skötseljobb i parker, naturreservat och återvinningsstationer ska utökas. Nämnden ska utöver samverkan med näringslivet samverka med civilsamhället för att unga ska kunna få feriejobb. Kontakt ska tas och dialog ska föras med det unga civilsamhället och Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) om vilka förutsättningar ungdomsorganisationer har för att ta emot andra unga som feriejobbare. Majoriteten av ungdomsorganisationernas riksförbund har sitt huvudsäte i Stockholm vilket öppnar upp nya arbetsplatser för feriejobbare.

När smittspridningen har avstannat och pandemin inte längre är akut är det viktigt att de unga som feriearbetar får möjlighet att göra det i andra stadsdelar än där de själva bor. De unga ska få möjlighet att lära känna sin stad bättre och möten och utbyte kan ske. När det är lämpligt ska nämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att ungdomar får feriejobb i andra stadsdelsområden än där de bor. Som ett led i att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden ska unga tjejer och killar uppmuntras till feriejobb som går utanför traditionella könsmonster. Arbetsplatser som tar emot feriearbetande ungdomar ska ges ett utvecklat handledarstöd. I linje med våra höjda ambitioner vill vi öka antalet feriejobb till 11 000. Minst 2 000 unga ska få möjlighet att arbeta under höst- och vinterlov.

- Staden ska erbjuda 11 000 unga feriejobb, varav minst 2 000 ska vara under höst- och vinterlov.
- Antal feriejobb inom renhållning och skötsel ska skalas upp.
- I samverka med civilsamhället ska fler unga få feriejobb inom föreningslivet.

Stöd för att delta i arbetslivet

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Alla oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Med rätt stöd och hjälp kan fler i socialpsykiatriens målgrupper gå över till egen försörjning, praktik eller studier.

Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med andra nämnder och bolagsstyrelser arbeta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i arbetslivet. Nämnden har ett särskilt uppdrag i arbetet för att öka antalet anställningar av personer med funktionsnedsättning i stadens verksamheter. I detta arbete är det angeläget att öka kunskapen i staden om vilka insatser och lönesubventioner som finns att använda genom staten. Inom ramen för Stockholmsjobb finns insatsen serviceassistenter. Majoriteten av de som har haft en serviceassistentanställning har gått vidare till en sysselsättning efter att anställningen har avslutats. Vi vill att fler ska få möjlighet att komma ut i sysselsättning och menar att antalet serviceassistenter ska utökas.

Samverkan med företag och föreningar är betydelsefull för att skapa fler praktikplatser, feriearbeten och möjlighet till arbete för personer med funktionsnedsättning. Utgångspunkten är att stärka individen till ett mer självständigt liv och att varje individs kompetenser tas tillvara.

- Antalet anställningar av personer med funktionsnedsättning i stadens verksamheter ska öka.
- Antal serviceassistenter inom ramen för Stockholmsjobb ska öka.
- Genom stärkt samverkan med näringslivet och föreningslivet ska fler feriejobb, praktikplatser och jobb skapas för personer med funktionsnedsättning.

Romsk inkludering

Stockholms stad är sedan några tillbaka utvecklingskommun för romsk inkludering. I ett Stockholm för alla hör inte antiziganism och diskriminering hemma. I arbetet för att förbättra romers livsvillkor är det viktigt att staden stödjer människor att komma i studier eller arbete. Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med den romska minoriteten arbeta för romers etablering på arbetsmarknaden, där fler insatser ska utvecklas och satsningen på romska brobyggare/samhällsvägledare inom jobbtorgen ska fortsätta. Det uppsökande arbete som jobbtorgen gör ska även riktas mot denna målgrupp.

- Unga romer 16-29 år och romska kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden ska särskilt prioriteras för etablering på arbetsmarknaden.

Medborgares behov ska tillgodoses genom förvaltarenhet

Människor som har svårt att sköta sin ekonomi på grund av sjukdom, ålder eller något annat skäl få hjälp av en god man eller en förvaltare. I en del svåra fall krävs det professionella ställföreträdare. Överförmyndarnämnden har i samarbete med kommunstyrelsen prövat förutsättningarna för att genomföra försöksverksamhet med förvaltarenheter. Utredningen landar i att om en förvaltarenhet ska införas ska förvaltarenheten placeras under en annan nämnd än överförmyndarnämnden då nämnden inte både kan anlita ställföreträdare och samtidigt utöva tillsyn över samma ställföreträdare.

Behovet av professionella ställföreträdare är akut, flera medborgare får inte sina behov tillgodosedda. Vi anser att förvaltarenhet ska införas i Stockholm och vill att det ska ske omgående. Under året ska därför förvaltarenhet införas under arbetsmarknadsnämnden.

- Förvaltarenhet införs för att medborgare ska få sina behov tillgodosedda.

Nya stockholmare

I mottagande av nyanlända ska stadens ambitioner vara att ge goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig genom skola, jobb och bostad. Utgångspunkten för stadens arbete är att nyanlända ska snabbt komma i arbete. En snabb etablering på arbetsmarknaden innebär

självständighet för individen och underlättar också etablering på bostadsmarknaden och i samhället i stort. Arbetsmarknadsnämnden ska samordna stadens mottagande av nyanlända och vara pådrivande i arbetet för att förbättra nyanländas etablering och inkludering i samhället. Nämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet för att nå nyanlända som inte ingår i etableringsprogrammet. I nämndens uppdrag ligger även ansvaret för att samordna stadens återsökning av statsbidrag för flyktningmottagande.

Etableringscentrum som skapas tillsammans med socialnämnden riskerar att skapa parallella strukturer som försvårar för människor istället för att hjälpa dem. Istället för att skapa särlösningar är det mer effektivt att staden använder sig av ordinarie verksamhet som finns till hands - så som inom vuxenutbildning, jobbtorg och Arbetsförmedlingens insatser. Det är viktigt att stadens utgångspunkt är långsiktighet och evidens när man möter de behov som innevanarna har.

SFI-undervisningen ska hålla hög kvalitet och ha tydlig koppling till arbetsmarknaden. YFI-metoden ska tillämpas på fler kombinationsutbildningar i syfte att korta studietiden och underlätta etableringen på arbetsmarknaden. Vuxenutbildningen ska erbjuda lättillgängliga studier och utveckla stödformerna för de grupper som behöver extra stöd.

Arbetet som gjordes under den förra mandatperioden för att stärka arbetslösa kvinnor på arbetsmarknaden inom ramen för bland annat stadsdelsmammorna gav resultat. Det är genom att prioritera och investera som fler kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden har fått stöd att komma i studier, i arbete och förlängningen egenförsörjning, istället för att fastna i vårdnadsbidrag. Genom tidiga insatser för att fler ska lära sig svenska kan staden underlätta nyanländas, särskilt nyanlända kvinnors, möjlighet att etablera sig snabbare i samhället. Nämnden ska utöka möjligheterna för nyanlända att studera SFI under föräldraledighet. Fler introduktionsförskolor ska erbjudas i samverkan med civilsamhället.

Nämnden har ett ansvar för att samordna stadens arbete med att erbjuda samhällsvägledning till nyanlända. Särskilt fokus ska läggas på bostadssituationen och möjligheterna att hitta bostad. I det arbetet är nära samverkan med stadsdelsnämnderna, socialförvaltningen och SHIS Bostäder central för att alla nyanlända ska delta i samhällsorientering.

Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna hålla i arbetet för att ensamkommande unga som beviljats tillfälliga uppehållstillstånd enligt den så kallade gymnasielagen ska ges råd och stöd för att kunna etablera sig genom studier och jobb.

För att bidra till en snabb etablering är det viktigt med samverkan både inom staden och externt, till exempel med Arbetsförmedlingen, näringsliv och civilsamhälle. Nämnden ska genom omvärldsbevakning, kunskapsspridning samt utveckling och uppföljning av statistik utveckla stadens flyktningmottagande. Vidare ska nämnden i samarbete med Stockholm Business Region utveckla dialogen med näringslivet för att utveckla företagens möjligheter att bidra till social hållbar utveckling och integration samtidigt som deras kompetensförsörjning kan säkras.

Integrationspakten som den borgerliga majoriteten har infört kan underlätta nyanländas etablering om nämndens verksamhetsområde får erforderliga resurser. Inom gruppen nyanlända kan man konstatera att kvinnorna har störst risk att hamna i arbetslöshet. Detta uppmärksammas dock inte i integrationspakten. Integrationspakten behöver få ett tydligare mål och en jämställdhetsanalys behöver tillföras. Lärdomar behöver tas av stadens tidigare arbete som bedrevs för att minska arbetslösheten bland utrikesfödda kvinnor. Nämnden ska säkerställa att företag och organisationer som tar emot aspiranter har trygga anställningar och kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor.

- Stadens målsättning är snabb etablering av nyanlända genom studier eller arbete.
- Samverkan både inom staden och externt med Arbetsförmedlingen, näringsliv och civilsamhälle är avgörande för att underlätta en snabb etablering för nyanlända.
- Möjligheterna för nyanlända att studera SFI under föräldraledighet ska utökas.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- Fler introduktionsförskolor ska erbjudas i samverkan med civilsamhället.
- Staden ska erbjuda en högkvalitativ samhällsvägledning till alla nyanlända.

Sätt i Stockholm i rörelse tillsammans med näringslivet

Stockholms utveckling är tätt kopplad till näringslivets möjlighet att växa och utvecklas. Fler ska känna att de har goda och trygga förutsättningar för att starta och driva företag. Nämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region och relevanta aktörer arbeta för att sprida kunskap om och ge vägledning till att starta företag för jobbtorgens målgrupper.

Fler företag i Stockholm har tvingats till konkurs i spåren av covid-19 och flera branscher har tvingats varsla personal. Stadens näringslivspolitik behöver växlas upp för att säkerställa att företag kan resa sig ur krisen och stockholmarna kan komma tillbaka till sina jobb. Regeringen har under året satt in flera insatser för att stötta företagen. Staden behöver matcha satsningarna genom att själv vidta fler åtgärder för att näringslivet i Stockholm ska klara sig. Arbetsmarknadsnämnden har genom sina verksamheter stor påverkan på Stockholms utveckling och hur utmaningarna kan mötas. För de företag som har svårt att rekrytera rätt utbildad arbetskraft är vuxenutbildning i bristyrken viktig. Jobbtorgen kan stödja individer för att komma ut i arbete och matcha mot olika branscher. Missmatchningen ska inte få hota Stockholms tillväxt. Genom en nära samverkan ska alla tas tillvara och alla ska kunna växa - individer, företag och Stockholm. Nu mer än någonsin behöver Stockholm en jobbskapande politik.

- Missmatchning ska täppas till. I samråd med branschorganisationer och näringsliv ska utbildningar utvecklas där efterfrågan finns.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Arbetsmarknadsnämnden ska genomföra en särskild språksatsning i de yrkesutbildningar som syftar till jobb inom vård- och omsorg för att säkra att alla som går ut i arbetslivet talar god svenska. Språksatsningen syftar till att höja kvaliteten i omsorgen samtidigt som tryggheten och patientsäkerheten höjs.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna utveckla arbetsmarknadsinformation och stärka studenters kunskaper om arbetsmarknaden i stort och om vilka rättigheter och skyldigheter de har.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska inrätta elevteam med bland annat kuratorer, studievägledare och studiehandedare för att stödja unga inom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA).	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska skapa fler inriktningar inom yrkesutbildning och SFI. YFI-metoden ska tillämpas på fler inriktningar.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska snabbutreda om jobbtorgen kan och ska erbjuda stöd, vägledning och arbetsmarknadsinsatser till målgruppen vuxna som är arbetslösa men som inte erhåller ekonomiskt bistånd.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram snabbspår i yrkesutbildningar för unga som har läst ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan och som vill ändra inriktning.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utreda om det är möjligt att öppna upp Stockholmsjobb så att näringslivet kan ta emot anställda med fokus på unga.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utreda om vuxenutbildningen ska erbjuda fler högskoleförberedande kurser för de som vill studera på högskolor och universitet. Syftet är att förbereda fler för högre studier.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utöka antal serviceassistenter inom ramen för Stockholmsjobb.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Arbetsmarknadsnämnden ska utöka möjligheterna för nyanlända att studera SFI under föräldraledigheten. Fler introduktionsförskolor ska erbjudas i samarbete med civilsamhället.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utöka uppföljningen av elever i vuxenutbildningen som avslutar eller avbryter sina studier.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska införa en 90-dagarsgaranti för att arbetslösa unga ska vara i arbete, praktik eller en utbildning inom 90 dagar.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska ta fram rutiner för att säkerställa att tomma platser på gymnasieskolans yrkesprogram kan användas inom vuxenutbildningen.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna revidera riktlinjerna för det kommunala aktivitetsansvaret.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna erbjuda utbildningsspår till berörda medarbetare i staden så att de kan ansöka om underskötersketiteln när en skyddad yrkestitulering för undersköterskor införs.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla feriejobb och Stockholmsjobb med målet att fler kan bidra till stadens utbud av arbetsmarknadsinsatser.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och Intro Stockholm utreda hur staden kan utveckla sitt samarbete med andra aktörer för att korta processen innan en nyanländ omfattas av etableringen.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna erbjuda vidareutbildning och anställning till frivilliga som under våren 2020 jobbade extra för att avlasta äldreomsorgen och hemtjänsten.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna kartlägga vilka åtgärder som behöver sättas in för att stadens jobbtorg ska ta emot aspiranter inom max en månad.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna samverka med civilsamhället för att fler unga ska få feriejobb inom föreningslivet. Dialog ska föras med det unga civilsamhället om deras förutsättningar att ta emot andra unga som feriejobbare.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla ett arbetsätt för att nå nyanlända som inte ingår i etableringsprogrammet.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB ta fram en fördelningsnyckel till de kommunala bolagen för att fler ska anställas i bolagen inom ramen för Stockholmsjobb.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna skala upp antal feriejobb inom renhållning och skötsel.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla en rekryterings- och bemanningsfunktion i syfte att snabbt lotsa arbetslösa till studier och bristyrken inom stadens verksamheter.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden genomföra uppsökande besök bland unga som varken arbetar eller studerar i syfte att få målgruppen att etablera sig på arbetsmarknaden.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med Stockholm Business Region AB, Samordningsförbundet Stockholms stad och i dialog med Arbetsförmedlingen och berörda företag ta fram en handlingsplan för hur arbetsintegrerande sociala företag kan främjas av Stockholms stad i samråd med relevanta aktörer.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och i samarbete med bransch och näringsliv stärka yrkesprogrammets attraktivitet genom att utveckla befintliga och nya collegekoncept.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska ta fram en handlingsplan för att genomföra stadens strategi 2020-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasieskolan och gymnasiesärskolan.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Idrottsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden ta fram en handlingsplan för bättre hälsa genom fysisk aktivitet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och arbetsmarknadsnämnden ta fram en modell för att arbeta uppsökande mot nyanlända i syfte att öka nyanländas deltagande i föreningslivet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden ta fram en handlingsplan för bättre hälsa genom fysisk aktivitet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska ansvara för förvaltningen av Esset med stöd av arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, äldre- och överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden se över fördelningen av generalschablonen för flyktmottagande med hänsyn till verksamhetsförändringar i stadens arbete med etableringen av nyanlända.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden utreda gränsdragningen mellan sysselsättning med arbetsrehabiliterande inriktning och arbetsmarknadsnämndens insatser.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, valnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna och andra berörda nämnder utreda vilka samlokaliseringar med andra myndigheter som kan göras i syfte att ta tillvara på de positiva synergieffekter som uppstår när aktörer lokaliseras tillsammans.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med överförmyndarnämnden och arbetsmarknadsnämnden införa förvaltarenhet under arbetsmarknadsnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med äldre- och stadsdelsnämnderna bedriva ett strategiskt utvecklingsarbete kring personal- och kompetensförsörjning inom äldreomsorgen samt vid behov i samverkan med arbetsmarknadsnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka arbetet kring personer med olika funktionsnedsättningar för att förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden införa en jobbgaranti för de som studerar på stadens bristyrkesutbildningar. De som studerar på stadens college riktade mot förskola och äldreomsorg och som klarar utbildningen ska erbjudas jobb.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med arbetsmarknadsnämnden genomföra en satsning på vidareutbildning i svenska språket för stadens förskolepersonal vid behov.	2021-01-01	2021-12-31

Avfallsnämnden

Nämndens uppgifter

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åligger staden i fråga om avfallshantering.

Nämnden ansvarar för

- upprättande av förslag till renhållningsordning
- upprättande av förslag till avfallsplan
- upprättande av förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten och Avfall AB. Verksamheten bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB.

Nämndens ledamöter utgör genom personunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB.

Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personunion av styrelsen för Stockholm Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägardirektiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden har en viktig roll för att säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och uppfylla stadens bostadsmål. Nämnden ska utveckla och förvalta stadens samlade markinnehav så att en hållbar utbyggnad av staden säkerställs.

Nämnden ska ha ett långsiktigt helhetsperspektiv då staden planeras. Stockholm ska växa som en sammanhängande, klimatsmart och tålig stad med en god offentlig miljö. Nämnden ska i planeringen säkerställa en god balans mellan bostäder av olika storlek, upplåtelseform och boendetyper, liksom samhällsservice, kommersiell service, arbetsplatser, kultur, idrott och grönområden i alla delar av staden.

Planeringen ska sträva efter att minska sociala klyftor och att bryta den geografiska segregationen. Stadsutveckling som verktyg för att nå social sammanhållning ska tas tillvara och nämnden har en viktig roll i utvecklingen av översiktsplanens fokusområden och strategiska samband. Särskilt fokus ska läggas på stadsmiljön i ytterstaden. Parker och natur bidrar till en levande och trygg stad.

Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt, minska transporter och bidra till målet om fossilbränslefri stad till år 2040. Nämnden ska planera för en stad anpassad till ett förändrat klimat.

Bryt bostadsbristen

Mycket i Stockholm blir bättre, men det blir också trängre. Bostadsbristen är ständigt närvarande, det är trängsel i kollektivtrafiken, det är svårt att få förskoleplats och att få plats i kulturskolans verksamhet. Det går att göra något åt detta och politiken har verktygen, vilket visades av att utvecklingen vände mellan åren 2014 och 2018. Men vi riskerar att åter stå inför förlorade år. Efter att halva mandatperioden gått kan vi nu konstatera att de borgerliga och Miljöpartiet inte vill eller inte kan bygga. För att nå stadens långsiktiga mål på 140 000 nya bostäder till år 2030 behöver det byggas ca 10 000 nya bostäder per år. För att nå delmålet till år 2025 behöver det byggas nästan 15 000 bostäder per år. Men efter valet sjönk bostadsbyggandet kraftigt och de grönbå har hittills presterat knappt 5 000 bostäder per år. Alltså en bråkdel av behovet.

Stockholm har brist på bostäder, arbetsplatser, infrastruktur, förskolor och skolor samt idrottslokaler. Bostadsbristen är en allvarlig social utmaning som begränsar både människors frihet och Stockholms tillväxt. Ett högt bostadsbyggande där det byggs fler hyresrätter med lägre hyror måste vara en av Stockholms viktigaste prioriteringar. Nämnden ska bistå i stadens arbete med att utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion. Under förra mandatperioden utvecklade vi Stockholmshusen som innebär ett nytt sätt att bygga bostäder på som både pressar hyrorna och kortar ledtiderna. Stockholmshusen är anpassade för att ge statligt investeringsstöd vilket ger upp till 30 procent lägre hyror vid nyproduktion. Stockholmshusen behöver utvärderas och utvecklas i syfte att göra dem ännu bättre och billigare. Framöver behövs ett nytt mål om att bygga 15 000 hyresrätter med rimliga hyror åren 2021-2030. För det krävs resurser, planering och beslutsvilja.

Den förra mandatperioden ökade stadens byggande till rekordnivåer. Nu ser vi tydligt konsekvenserna av skiftet i bostadspolitiken. Istället för att bygga bostäder väljer Miljöpartiet och de borgerliga partierna att istället ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Samma politik som när de borgerliga styrde förra gången. För varje ombildning ökar kötiden hos Bostadsförmedlingen. Under den första stora ombildningsvågen åren 1999-2004 ökade kötiden från 4,1 år till 6,0 år. Under den andra stora vågen av ombildningar åren 2007-2010 ökade kötiderna från 5,7 år till 6,7 år. Moderaterna gör det svårare och dyrare att få en bostad i Stockholm.

Den blågröna budgeten för år 2021 innehåller högt ställda mål för antalet markanvisade bostäder och antalet färdigställda bostäder. Det är dock ytterst tveksamt om de mycket högt ställda målen kommer gå att uppnå med de lösningar som majoriteten har presenterat. Åren 2019 och 2020 tog det inte mer än tre månader innan Miljöpartiet och de borgerliga partierna skrev ner målet för

påbörjade bostäder till hälften. Ändå nås inte ens de sänkta målen. Istället för att stå för sin politik och presentera trovärdiga mål väljer de grönbå att i budgeten sätta så höga mål att de endast utgör ett luftslott. Stockholmarna ser ut att stå inför fyra förlorade år.

Stockholms stad har ett stort inflytande över bostadsförsörjningen, bland annat genom sina tre allmännyttiga bostadsbolag. Vi tvingas dock konstatera att allmännyttan som verktyg för bostadsförsörjning inte har använts under innevarande mandatperiod. I stadens budget har det tidigare funnits mål för antalet markanvisade bostäder till allmännyttan. Dessa mål har dock strukits av den grönbå majoriteten. I stadsutvecklingen har särskilt hyresrätter och allmännyttan en viktig roll att fylla. Mål och indikatorer för antalet markanvisade bostäder till allmännyttan måste därför återinföras.

Den förra mandatperioden kom Stockholm en bra bit på väg, vi vände trenden och fick fart på byggandet av klimatsmarta bostäder, förskolor och skolor. Men sedan valet har byggandet avstannat och de planer som fanns har stoppats. Vi ser nu ut att gå mot förvärrad bostadsbrist, förvärrad platsbrist på förskolan och längre att gå till närmaste grundskola. Vi måste ställa om från ombildningar och utförsäljningar till att bygga bostäder så att vanligt folk kan få en lägenhet genom bostadsförmedlingen.

Den pågående pandemin innebär att Stockholm riskerar att stå inför en historisk konjunkturnedgång med ökad arbetslöshet och social utsatthet. Staden behöver därför en politik som bidrar till en snabb återhämtning för jobb och tillväxt. En sektor som har stor påverkan på samhällsekonomin och arbetsmarknaden är byggsektorn. Ett sätt att dämpa krisens negativa effekter är därför att tidigarelägga planerade byggprojekt. Detta har gjorts i andra kommuner och Stockholm borde göra detsamma. På så sätt kan vi både lindra bostadsbristen, främja tillväxten, minska arbetslösheten och förbättra vår stad. Den grönbå majoriteten verkar dock använda krisen som en anledning till att låta bostadspolitiken stagnera. Det förvärrar en redan allvarlig situation. Stockholm har inte råd med det.

För att tillgodose behovet av ett tryggt och tillgängligt boende med social gemenskap för äldre utan stora hälso- och sjukvårdsbehov ska stadens arbete med att bygga ut antalet seniorboenden att fortsätta. Målet är att tillförsäkra den enskilde ett tryggt boende oavsett var man bor i staden. Stadens olika boendeformer för äldre har under de senaste åren blivit tydligare och det ska vara lätt att hitta ett tillgängligt boende som gör det möjligt att leva ett aktivt liv även när rörelseförmågan blir sämre. Exploateringsnämnden ska i samarbete med äldrenämnden och Micasa utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030.

De blågröna har sänkt byggtakten också för studentbostäder. Med bibehållen takt i byggandet hade kötiden till en studentbostad nästan kunnat utraderas och en studentbostadsgaranti införas. Istället kommer människor återigen tvingas tacka nej till sin studieplats på grund av brist på studentbostäder. Målet för markanvisade studentbostäder ska därför återinföras. Nämnden ska också utreda behovet av studentbostäder med målsättningen att kunna införa en studentbostadsgaranti senast år 2030. I det arbetet ska parterna på studentbostadsmarknaden bjudas in för dialog.

En första bostad är avgörande för möjligheten att påbörja ett eget liv. Idag sker detta ofta alldeles för sent för många stockholmare. Med den höga takten i bostadsbyggandet, inte minst av hyresrätter, som präglade bostadsbyggandet åren 2014-2018 skulle en bostadsgaranti för unga varit möjlig. Varje år med sjunkande bostadsbyggande och utförsäljningar av hyresrätter blir det allt svårare för unga att få sin första bostad. Med en annan bostadspolitik med tydliga mål och ett fokuserat arbete är det dock fortfarande möjligt att bryta den nedåtgående trenden för byggandet.

Nämnden ska planera bostäder för de grupper som kommunen har ett särskilt ansvar för. Stadens projekt ska innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri. Nämnden ska vara en aktiv

part i stadens samverkan kring att hitta platser för och möjliggöra uppförande av modulhus initialt avsedda som bostäder för prioriterade grupper.

- Återinför en särskild samordnare, en ”bostadsgeneral”, för att nå bostadsmålen.
- Inför nytt mål om 15 000 billiga hyresrätter till år 2030.
- Återinför årsmålet om 2 500 markanvisade bostäder till stadens allmännyttan.
- Inför nytt årsmål om 500 markanvisade studentbostäder.
- Mål om att införa en studentbostadsgaranti senast år 2030.
- Mål om att införa en seniorbostadsgaranti senast år 2030.

Bygg ihop vår stad

Stockholm måste läkas samman. Flera insatser gjordes mellan åren 2014 och 2018 för att skapa ett Stockholm som håller samman, men mer måste göras. Segregationen skapar en otrygg stad och forskning visar att segregation leder till högre kriminalitet. Ändå för den politiska majoriteten en politik som cementerar den segregerade staden genom stoppat bostadsbyggande och genom utförsäljningar som gör bostaden till en fråga om ekonomiska resurser. Stockholm behöver det motsatta, nämligen en politik för att läka samman.

Genom att identifiera stadsutvecklingsområden kan vi både bygga ihop vår stad och få upp volymerna i bostadsbyggandet. I översiktsplanen identifieras tio strategiska samband där stadsdelar bör läka samman. Dessa områden ska prioriteras och fyllas med klimatsmarta bostäder, kollektivtrafik, skolor, förskolor, idrottshallar, kultur, parker och badplatser. Två strategiska samband påbörjades under förra mandatperioden, nämligen Skärholmen och Östberga. I projektet Fokus Skärholmen, där även Vårberg, Sättra och Bredäng ingår, finns en tydlig ambition kring social hållbarhet. En positiv utveckling skapas med fler bostäder och arbetsplatser, andra värdeskapande satsningar samt stärkta samband till omgivningarna. Det prioriterade strategiska sambandet mellan Östberga och Årsta kommer att stärkas med nya bostäder och offentliga funktioner.

Under år 2021 måste byggstart ske för att koppla samman Tensta, Rinkeby och Bromsten med både nya stråk och nya gator samt med bebyggelse som stödjer befintliga och nya gemensamma mötesplatser för alla omkringliggande stadsdelar. Projektet innehåller ca 1 500-1 700 nya bostäder i flerbostadshus och radhus, en ny F-9 skola för 900 elever med tillhörande idrottshall, en mindre idrottshall, fyra nya parker, två nya förskolor, ett regionalt cykelstråk samt en ny gång- och cykelbro. Under året ska programarbete göras för den strategiska kopplingen mellan Solberga, Telefonplan och Älvsjö ska stärkas genom utveckling av 7 500 bostäder samt satsningar på det offentliga rummet. Under året ska programarbete göras även för det prioriterade strategiska sambandet mellan Fagersjö och Farsta genom nya 3 900 bostäder, en omvandling av Magelungsvägen till ett urbant stråk samt utveckling av ett rekreativstråk utmed stranden. Med förbättrade kopplingar kommer tryggare och säkrare miljöer skapas liksom bättre förutsättningar för handel och service. Även kollektivtrafiken till området ska förbättras, exempelvis med en pendeltågsstation. Måsenparken ska utvecklas till en aktivitetspark.

Ett annat viktigt samband är mellan Fagersjö och Hökarängen, där staden bör driva att tunnelbanan Fridhemsplan-Älvsjö ska gå hela vägen till Fagersjö eller att en ny pendeltågstation öppnar i Fagersjö och där det befintliga friluftsområdet bör utvecklas. Vid utvecklingsprojekt som dessa ska privata aktörer involveras i arbetet med en socialt sammanhållen stad utifrån erfarenheter från Fokus Skärholmen, genom aktiv tillämpning av markanvisningsförfarande.

Arbetet med stadsutvecklingsområdet Bromma parkstad ska inledas. Genom att stänga Bromma flygplats kan en ny stadsdel växa fram med bostäder, arbetsplatser, tunnelbana, skolor, förskolor, idrottshallar och kultur. Vid en nedläggning möjliggörs 30 000-35 000 bostäder för cirka 70 000 nya invånare, och en stadsdel lika stor som Kungsholmen kan skapas. 30 000 arbetsplatser blir också möjliga att förlägga i området. Därtill öppnas möjlighet för exploatering i andra områden som idag begränsas av flygplatsens inflygningslinjer. Exploateringsnämnden ska bistå i stadens arbete med att lägga ner flygplatsen i närtid och planera för en ny stadsdel med tunnelbana. Till dess att flygplatsen är nedlagd ska staden upphöra att subventionera flygtrafiken och dess utsläpp.

Exploateringsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen förbereda och inleda omförhandling av stadens avtal med Swedavia i syfte att ta ut marknadsmässig hyra för flygplatsens mark.

Under året behöver fler nya områden för stadsutveckling identifieras och föras in i planeringen. Ett exempel är den så kallade Skrubbatriangeln där ett helt nytt bostadsområde kan växa fram. Södertäljevägen närmast Liljeholmen kan omvandlas från trafikled till urbant stråk för att bygga ihop Liljeholmen centrum med området runt Liljeholmskajen. När Tvärförbindelse Södertörn färdigställts kan Örbyleden omvandlas till en stadsboulevard där bostäder, arbetsplatser och verksamheter kan integreras med kapacitetsstark kollektivtrafik, i enlighet med översiktsplanen. Masthamnen ska på sikt utvecklas med bostäder och kajen ska tillgängliggöras från Norra Hammarbyhamnen hela vägen till Slussen, med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet.

Bostadens upplåtelseform och storlek styr vilka typer av hushåll som flyttar in – de inflyttande hushållens struktur, ålderssammansättning och inkomst. Exploateringsnämnden ska bidra till att det finns en blandning av upplåtelseformer i hela staden. Att bygga nya hyresrätter i områden som idag domineras av bostadsrätter eller äganderätter är prioriterat. Detta ska särskilt prioriteras i områden i stadens närförorter med goda kollektivtrafiknära lägen som under senare år haft ett lågt tillskott av nya lägenheter. Det är även viktigt att planera för områden med blandade lägenhetsstorlekar och bostadstyper.

Problem med trångboddhet för barnfamiljer är betydligt större i Stockholms stad än i övriga Sverige. 32 procent av barnfamiljerna i Stockholms stad är trångbodda att jämföra med 7,6 procent i riket (räknat enligt norm 2, vilket innebär trångboddhet vid fler än två boende per rum, kök och vardagsrum oräknat). Trångboddheten bland barnfamiljer är högst i Rinkeby-Kista (48 procent), följt av Spånga-Tensta (46 procent) och Skärholmen (41 procent). Bland barnfamiljer på Östermalm är trångboddheten generellt lägst (23 procent). Stadens planering måste utgå ifrån att minska risken att det blir brist på större bostäder för resurssvaga grupper. Att i hela staden bygga stora hyresrätter som barnfamiljer har råd att efterfråga måste vara prioriterat.

I ytterstaden finns centrummiljöer som upplevs som otrygga, skräpiga och nedgångna – till och med bortglömda. En trygg stad som fungerar är själva kärnan i samhällskontraktet. När vissa delar av staden lämnas efter behövs en annan politik. I Fokus Skärholmen har en ny framgångsrik metod för utveckling av centrummiljöer tagits fram. Tillsammans med privata fastighetsägare, stadens berörda förvaltningar samt boende och aktörer i närområdet kommer Sätra centrum att omvandlas till en trygg, levande och tilltalande plats. Denna arbetsmodell behöver tillämpas på fler centrummiljöer i staden, exempelvis Tensta centrum, Hagsätras och Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum samt Vårbergs centrum. Nämnden ska delta i stadens arbete med att identifiera, prioritera och driva utvecklingsprojekt av centrummiljöer i ytterstaden.

- Lägg ner Bromma flygplats i närtid och påbörja planeringen av Bromma parkstad.
- Byggstarta projektet som ska koppla samman Tensta, Rinkeby och Bromsten.
- Genomför programarbete för den strategiska kopplingen mellan Solberga, Telefonplan och Älvsjö samt mellan Fagersjö och Farsta.
- Påbörja planering av sambandet mellan Fagersjö och Hökarängen.
- Identifiera nya områden för stadsutveckling och för in dessa i planeringen, exempelvis i Skrubbatriangeln och genom att omvandla Södertäljevägen till urbant stråk.
- Utveckla centrummiljöerna i ytterstaden, så som Tensta centrum, Hagsätra-Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum samt Vårbergs centrum.

Planera för en hållbar stad

När nya områden och förtätningar planeras ska hållbart resande och hållbara transporter främjas. Vi kan inte förvänta oss att människor ställer bilen om bussen inte går i tid och tunnelbanan är överfylld. Genom att prioritera kapacitetsstarka trafikslag som gång, cykel och kollektivtrafik kan fler människor klara sin mobilitet utan att behöva använda bilen. På så sätt kan klimatpåverkan

Stockholm kan bättre – en stad för alla

minskas och gaturummet bli mer inbjudande. Kollektivtrafik är ett smart sätt att öka transporteffektiviteten samtidigt som utsläppen minskar och gatumiljön blir trevligare tack vare minskad trängsel. Det är dessutom en investering som framförallt gynnar dem med lägre inkomster, även om den är bra för alla.

När Stockholm växer ställer det stora krav på hänsyn och känsla för de kvaliteter och värden som redan finns i Stockholms stadsdelar. Stadsutvecklingen ska vara socialt värdeskapande och utgå från befintliga kvaliteter och sträva efter att tillföra nya. Arbetssättet med socialt värdeskapande (SVA) ska tillämpas i alla projekt och i alla skeden av stadsbyggnadsprocessen. Stadsutvecklingen ska ske med dialog och förankring. Planeringen av offentlig och kommersiell service måste ske tidigt. Staden måste ta ett helhetsansvar för planeringen så att ytor till viktiga samhällsfunktioner säkras, istället för att överlåtas till marknaden.

Klimatförändringarna utgör en existentiell utmaning och Stockholm måste både minska sitt klimatavtryck och anpassa staden till ett framtida förändrat klimat. Staden ska byggas på ett sätt som möjliggör kortare och färre resor och energieffektiva byggnader. Ny bebyggelse måste integreras med grönska och stadsplaneringen ska sträva efter att stärka den ekologiska infrastrukturen. Negativa effekter vid översvämningar och värmeböljor måste minskas. Nämnden ska medverka till målet om en klimatneutral byggsektor till 2040. En växande stad kräver stora investeringar och när staden investerar ska målet alltid vara att bidra till att minska stockholmarnas klimatpåverkan. Nämnden ska ställa krav på klimatberäkningar i form av funktionskrav (kg CO₂e/m² BTA) vid nyproduktion av byggnader och anläggningskonstruktioner. Det ska göras fler markanvisningar till hus som byggs med massivträ i syfte att medverka till ökad teknikutveckling och innovation inom byggsektorn. De gröna parkeringstalen måste utvärderas i syfte att se om de gör det tillräckligt attraktivt för byggherrar att prioritera eldrivna bilpooler före parkeringsplatser vid nybyggnation. Även gröna parkeringsköp ska införas.

Stockholm är Sveriges tillväxtmotor och en stor utmaning är bristen på kontorsyta. För att möjliggöra för fler företag att etablera sig i Stockholm behövs en omfattande expansion av antalet arbetsplatser, både i city där behoven är mycket stora, liksom i Stockholms södra delar. Målet är 100 000 nya arbetsplatser till år 2030. Nämnden ska ta fram etappmål och en indikator som följs upp årligen.

I tider av osäkerhet på bostadsmarknaden är det extra viktigt att Stockholms stadsutveckling präglas av en mångfald av olika typer av projekt. Det behövs både fler stora stadsutvecklingsområden i hela staden och fler mindre förtätningsprojekt. I varje område behöver det finnas både små lägenheter till singelhushåll och större lägenheter till barnfamiljer. I stadsutvecklingen har särskilt hyresrätter och allmännyttan en viktig roll att fylla. Mål och indikatorer för antalet markanvisade bostäder till allmännyttan ska därför återinföras.

Stockholms stora markinnehav är ett viktigt strategiskt verktyg för att skapa en stad för alla. Staden ska använda sitt markinnehav offensivt och använda det till att bygga en mer jämlik stad där segregationen minskar. Genom hur och till vem staden markanvisar kan markpolitiken bli ett viktigt verktyg i strävan mot en stad för alla. Marken är också en av stockholmarnas viktigaste tillgångar och måste därför förvaltas på ett ekonomiskt hållbart sätt. Det finns tillfällen när det är bra att sälja mark, inte minst för att kunna bygga bostäder, men det finns inget egenvärde i markförsäljning. Nämndens årliga försäljningsbeting ska därför ses över.

Det gångna året har den grönbåla majoriteten öppnat upp för alltfler ägarlägenheter i Stockholm. Med ägarlägenheter kommer spekulationsinslaget på bostadsmarknaden att öka. Andelen som har osäkra hyresförhållanden likaså. Vi har idag en mycket väl fungerande upplåtelseform, bostadsrätten, som fyller behovet av ägd lägenhet i flerbostadshus. Staden måste därför sluta främja ägarlägenheter på bekostnad av bostadsrätter.

Ett hinder för att staden ska kunna fortsätta växa är dagens effektbrist och nätkapacitetsbrist. Exploateringsnämnden har ett viktigt uppdrag att bidra till stadens arbete med att få till en proaktiv strategisk planering för elnätet.

Idag arbetar exploateringskontoret efter en princip om att alla projekt ska vara lönsamma. Det innebär att varje projekt behöver innehålla markförsäljning, och därmed att varje projekt behöver bestå av bostadsrätter. Detta gör det svårt att få lönsamhet i projekt där markpriserna är låga, när bostadsrättsmarknaden är svag eller där efterfrågan på bostadsrätter är låg. För att Stockholm ska kunna växa i hela staden på ett socialt hållbart sätt måste det vara möjligt att omfördela resurser mellan projekt. Exploateringsnämnden ska som helhet klara sin budget, men projektresultaten måste tillåtas att variera.

I vissa exploateringsprojekt finns exceptionella förutsättningar som medför fördyrningar som idag landar på olika verksamheters budget. När staden till exempel anser att det finns ett stort värde i att bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader så behöver detta finansieras på ett bättre sätt än genom exempelvis skolpengen. I vissa undantagsfall behöver staden gemensamt kunna finansiera dessa merkostnader. Staden behöver utreda alternativa finansieringsmodeller för situationer som dessa.

Närheten till vatten gör vår stad unik. Med fler badplatser kan de som vill njuta av vattnet på ett tryggt och säkert sätt. I de nya utvecklingsområdena måste det planeras för badplatser, så som Marievik och Norra Djurgårdsstaden. Stadens kajer ska i ökad utsträckning göras tillgängliga för stockholmarna och våra besökare genom bland annat museer, restauranger och uteserveringar, evenemang, bostäder och som viktiga rekreationsområden. Kajerna vid Hammarby Sjöstad och Saltsjökvärn ska byggas ihop till ett sammanhängande stråk samt kompletteras med trappor till Danviksbron. Nämnden ska fortsätta arbetet som inleddes förra mandatperioden med att avlägsna illegala båtetableringar.

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för sopbilar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar transporter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfallet förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering. Möjligheten att bygga sopsugar ska därför prövas i varje nytt projekt.

Vid byggande behövs massor och täktmaterial, och samtidigt genererar byggande nya massor och entreprenadberg. Idag används alldeles för lite av uppkomna massor och alldeles för mycket skickas till deponi. Endast cirka 10 procent av sand, grus och morän bedöms återanvändas på byggarbetsplatsen. Istället kommer en stor andel av den ballast som används från täkter. En viktig orsak är att det saknas mark för att kunna lagra och behandla massor och att det saknas samordning mellan tillgång och efterfrågan. Nämnden ska bidra i stadens arbete med att ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi.

Arbetet med samordnad skolplanering i Stockholm, SAMS, är helt nödvändigt för att säkerställa god samhällsplanering i allmänhet och hållbar skolplanering i synnerhet. Att samplanera skolutbyggnaden med idrotts- och förskolelokaler är en viktig del av arbetet inom SAMS och förskolan ska vara en integrerad del av skolbyggnaden där det är lämpligt. Arbetet med SAMS behöver stärkas ytterligare för att säkerställa att berörda aktörer i staden har en gemensam bild av hur skolförsörjningen ska säkras.

Skolans och förskolans utemiljö ska ses som en del av det pedagogiska rummet. Nämnden ska ta med utemiljön i byggprocessens tidiga skeden, för att uppnå höga värden för pedagogik, vistelse och lek.

När idrottsytor och grönytor behöver tas i anspråk för att kunna bygga nytt måste dessa ersättas. Ersättningsplanen för 11-spelsplanen på Stadshagens IP måste påbörjas under året. Att de grönbå inte har fått en fotbollsplan på plats är ett bevis på hur majoritetens oförmåga drabbar stockholmarna.

Under förra mandatperioden inrättade den rödgrönrosa majoriteten ett naturreservat i Rågsveds friområde. Mitt i naturreservatet ligger det nedgångna industriområdet Snösätra. Sedan ett par år tillbaka har Snösätra etablerats som en kulturplats för konst, musik och veteranbilar. Platsen är dock

Stockholm kan bättre – en stad för alla

föreordnad efter decennier av lätt industriverksamhet. Exploateringsnämnden ska fortsätta saneringen av södra delen av Snösättra industriområde samt bistå Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och kulturnämnden med att inrätta en kulturpark i Snösättra i harmoni med naturreservatet.

På Kulturhuset finns Stockholmsrummet. Det är ett informationscenter om Stockholm där det berättas om den växande staden, framtidens Stockholm och vägen dit. Tyvärr saknas stora delar av det Stockholm där expansionen kommer att äga rum: Järva, Farsta, Skärholmen är några stadsdelar som inte ingår i modellen. Ska vi bygga ett Stockholm som håller ihop är det viktigt att det också syns i den offentliga diskussionen. Stockholmsrummet i Kulturhuset behöver kompletteras med en karta som täcker hela Stockholms kommun. Därtill vill vi se ytterligare två Stockholmsrum, placerade i Söderort respektive Västerort.

- Inför gröna parkeringsköp.
- Mål om att bygga 100 000 nya arbetsplatser till år 2030, främst i Söderort.
- Ta fram en ny modell för ekonomisk styrning av exploateringsprojekt som möjliggör omfördelning av resurser mellan projekt så att hela staden kan utvecklas.
- Planera för badplatser i nya stadsutvecklingsområden, så som Marievik och Norra Djurgårdsstaden.
- Ersättningsplanen för 11-spelsplanen på Stadshagens IP måste påbörjas under året.
- Tillgängliggör stadens kajer och avlägsna illegala båttableringar.
- Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi.
- Skapa två nya Stockholmsrum.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden och Micasa utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med trafiknämnden utveckla och tillämpa skärpta klimatkrav i upphandling av transporter och entreprenader.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden ta fram etappmål och en indikator för tillskapande av arbetsplatser med målet 100 000 nya arbetsplatser till år 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden utreda behovet av studentbostäder med målsättningen att kunna införa en studentbostadsbostadsgaranti senast år 2030. I det arbetet ska parterna på studentbostadsmarknaden bjudas in för dialog.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska ta fram en ny modell för ekonomisk styrning av exploateringsprojekt som möjliggör omfördelning av resurser mellan projekt så att hela staden kan utvecklas.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska ta fram nya riktlinjer för anläggande av laddinfrastruktur för parkering vid exploatering och nybyggande.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska, i samarbete med AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder, utreda hur fler stora bostäder kan bidra till att minska ofrivillig trångboddhet.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska, i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, upprätta en prioriteringslista och tidplan över	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

föreopade områden som inte är föremål för exploatering, men som är i behov av sanering.		
Exploateringsnämnden ska, i samarbete med Södermalms stadsdelsnämnd och trafiknämnden, fortsätta utreda möjligheten till en ny parkmiljö längs det nedlagda spårområdet nedanför Södersjukhuset vid Årstaviken.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ska utvärdera de gröna parkeringstalen i syfte att se om de gör det tillräckligt attraktivt för byggherrar att prioritera eldrivna bilpooler före parkeringsplatser vid nybyggnation.	2021-01-01	2021-12-31
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden omgående starta arbetet för utvecklingen av kulturparken i Snösätra industriområde. Utvecklingen ska ske i nära dialog med aktörer aktiva i Snösätra och omnejd.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden inventera möjliga ytor i innerstaden som kan användas för både spontanidrott och föreningsverksamhet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder arbeta för att tidigarelägga stadsutvecklingsprojektet Bromma parkstad.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt bostadsbolagen och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighetskontoret ta fram och tillämpa en handlingsplan samt tillsätta en stadsövergripande fokusgrupp för att främja fler kulturlokaler och musikscener i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med exploateringsnämnden och Stockholm Exergi ansvara för stadens samlade koordinering för att genomföra uppförandet av nytt kraftvärmeverk i Lövsta.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden förändra styrningen så att använd energi (nettoenergi) tillämpas istället för köpt energi.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall, exploateringsnämnden och trafiknämnden samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen vid och tillgängligheten till återvinningsstationer.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.		
Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden ta fram arbetsätt för att säkerställa att även stadens villaområden, särskilt i kollektivtrafikhärla lägen och på lämpliga platser, kan kompletteras och utvecklas.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadens bostadsbolag ska fortsätta utveckla och planera för typlaner och byggande av typhus.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden och berörda stadsdelsnämnder ska driva en utveckling av prioriterade centrummiljöer, exempelvis Tensta centrum, Hagsätra och Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum och Vårbergs centrum, utifrån arbetsättet som användes för utvecklingen av Sättra centrum.	2021-01-01	2021-12-31

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden ansvarar som stadens fastighetsförvaltande resurs för lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag samt naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns. Uppdraget omfattar förvaltningsbyggnader, kulturfastigheter, vissa naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns, saluhallar, idrottsanläggningar, vissa kommersiella fastigheter, samt inhyrningar och bostadsrätter. Nämnden ska bidra till stadens övergripande mål gällande klimat och hållbarhet.

Aktiv fastighetsförvaltning i en växande stad

Fastighetsnämnden har en viktig uppgift i att säkerställa lokalförsörjningen för stadens nämnder. Fastighetsnämndens uppdrag är i första hand att förvalta lokaler för stadens egna behov och interna hyresgäster. Genom effektiv fastighetsförvaltning med låga administrativa kostnader tillsammans med driftoptimeringar och energieffektiva lösningar ska stadens lokalkostnader för de egna verksamheterna hållas nere. Nämnden har därutöver ett stort antal externa hyresgäster som hyr de lokalytor som staden inte nyttjar själv.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning som innebär både strategiska förvärv och försäljningar av fastigheter. Staden ska äga och utveckla byggnader som långsiktigt behövs för stadens olika verksamheter. Staden bör som exempel inte äga och förvalta slott eller centralt placerade saluhallar, dessa ligger utanför kommunens huvudsakliga uppgift. Istället bör mer fokus gå till att utveckla och bygga fastigheter för sociala behov, idrottsytor och lokaler för kulturell verksamhet – något som vi vet som stärker sammanhållning och skapar ett Stockholm för alla.

Strategiska fastighetsutvecklingsprojekt som uppfyller ett eller flera kriterier för beslut om större investeringar ligger inom kommunstyrelsens ansvar att initiera. Det kan exempelvis röra projekt med höga investeringsutgifter, höga driftkostnader, hög komplexitet som involverar flera nämnder eller bolagsstyrelser. Det operativa ansvaret att utreda, planera och genomföra dessa projekttyper kan åläggas fastighetsnämnden. Vid utveckling eller renovering av fastigheter är kostnadskontroll och projektstyrning av yttersta vikt för att på ett gott sätt förvalta stadens resurser.

Fastighetsnämnden står inför stora utmaningar då flera delar av fastighetsbeståndet idag är i mycket dåligt tekniskt skick och har behov av upprustning. Den styrande majoritetens investeringsbudget står inte i paritet till de förväntningar och behov som finns för utveckling av fastigheter och lokaler i staden. Situationen med den globala coronapandemin har förvärrat den ekonomiska situationen för fastighetsnämnden ytterligare med inkomstbortfall och risk för högre omsättning av hyresgäster. För att staden ska kunna förverkliga ambitioner om goda offentliga rum, fler och bättre idrottsmöjligheter och konst och kultur på alla platser i vår stad, måste investeringsbudgeten höjas tydligt.

Idag ser vi extra stora utmaningar för stadens kulturutövare. Den globala pandemin har gjort det svårare att sätta upp och ställa ut sina föreställningar och verk vilket lett till inkomstbortfall. Detta skapar ytterligare utmaningar för renovering och byggandet av nya ateljélokaler med kostnadstäckande hyror som kan efterfrågas av kulturutövarna. Staden har idag flera ateljélokaler som är i dåligt tekniskt skick och måste renoveras. I och med detta är det viktigt att se över möjligheten att tillskapa nya lokaler med en hyresnivå som kulturutövare och konstnärer kan efterfråga. Fastighetsnämnden ska samarbeta med kulturnämnden för att utveckla stadens konstnärsateljéer. En långsiktigt hållbar modell ska tas fram som ska säkra kostnadstäckande hyresintäkter och lokaler som konstnärer och kulturutövare kan efterfråga.

Det långsiktiga målet är att bygga ikapp den anläggningsbrist av idrottsytor som råder för att sedan kunna bygga i takt med en växande stad. Idrottsnämnden ska tillgodose och tillgängliggöra idrotts- och fritidsverksamhet i den växande staden. Ett viktigt verktyg för detta är den långsiktiga investeringsstrategin som fastighetsnämnden ansvarar för via investeringsplanen. Samordningen mellan de två nämnderna för prioritering och effektivt genomförande är avgörande för Stockholms idrotts- och föreningsliv. Tyvärr har vi sett en omprioritering av den nuvarande majoriteten där

viktiga investeringar i ytterstaden liksom Vårbergs IP blir uppskjutna. Detta sker samtidigt som tidigare löften från staden om nya planer i innerstaden liksom ersättningsytor för exploateringen i Stadshagen inte förverkligas. Det är allvarligt i ett läge när staden växer och behöver fler, inte färre, idrottsanläggningar. Att flertalet stopp för viktiga investeringar handlar om politiska beslut från majoriteten är än mer anmärkningsvärt. Viktiga investeringar som Vårbergs IP och planerna för ersättningsytor i Fredhällsparken måste startas omgående.

Fastighetsnämnden ska svara för stadens hyresförhandlingar för andrahandsuthyrningar av bostäder där det idag saknas förhandlingsordning. Detta förutsätter att nämnden träffar en överenskommelse med Hyresgästföreningen om förhandlingsordning.

- Utveckla samarbetet med idrotts- och kulturnämnden för effektivare projekthantering.
- Avyttra fastigheter utanför fastighetsnämndens huvudsakliga fokus, liksom slott och centralt placerade saluhallar.
- Höjd investeringsbudget med 225 miljoner kronor, samt 70 mnkr i klimatinvesteringar, för att klara stadens åtaganden för fler och bättre kultur- och idrottsfastigheter i staden.
- Ta fram en ny modell för stöd och utveckling av konstnärateljéer.
- Påbörja stoppade projekt liksom Vårbergs IP och Sätra IP.

Klimatsmarta och tillgängliga fastigheter

Stadens fastigheter ska vara energieffektiva och leverera en sund inomhusmiljö, samt vara fria från miljö- och hälsostörande ämnen. Fastighetsnämnden ska bedriva en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning och minska energianvändningen i såväl befintliga som nya byggnader. Nämnden ska säkerställa att nya projekt ansluts till exempelvis sopsugar och andra tekniska anläggningar som minskar klimatpåverkan. Fastighetsnämnden ska beakta effekterna av ett klimat i förändring och fortsätta arbetet med klimatanpassning utifrån den genomförda klimat- och sårbarhetsanalysen. Nämnden ska se över möjligheterna att initiera mer byggande med trästomme eller massiv träkonstruktion som ett steg att minska klimatpåverkan vid byggnadsfasen.

Stora vinster för både klimat och ekonomi kan uppnås när hallar placeras i kluster. Ett exempel på detta är när värme och kyla kan fungera växelvis mellan uppvärmning och konstkyla, exempelvis mellan en ishall och simhall. Fastighetsnämnden ska tillsammans med idrottsnämnden utreda möjligheten att genomföra ett pilotprojekt i Skarpnäck där sim- och ishall sambyggs. Genom att använda överskottsvärmen från ishallen för att värma simhallen kan energiförbrukningen minska och anläggningen bli mer klimatsmart.

Nämnden ska fortsatt arbeta för att stadens byggnader ska bli miljömässigt hållbara. I samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ett aktivt arbete med ekosystemtjänster ske där så är möjligt. Fastighetsnämnden ska även verka för att alla avtal som nytecknas eller omförhandlas sker enligt mallen för gröna hyresavtal.

Fastighetsnämnden ska arbeta med att tillgängliggöra alla sina publika lokaler för personer med funktionsnedsättning. Aktiviteter och fortbildning för att förbättra tillgängligheten ska ske kontinuerligt och med nämndens funktionshinderråd som aktiv part. Nämnden ska under året utreda möjligheterna att tillskapa LSS-anpassade toaletter, exempelvis centralt placerad i kulturhuset.

Staden har naturreservat utanför kommungränsen. Naturreservaten ska förvaltas av fastighetsnämnden med hög kompetens och ambition. Det är prioriterat att öka tillgängligheten samt förstärka och utveckla de gröna värdena. Områden ska kunna prövas för försäljning till kommunen där reservaten är lokaliserade när detta anses lämpligt.

- Utred möjligheten till byggande med trästomme eller massiv träkonstruktion som ett steg att minska klimatpåverkan vid byggnadsfasen.
- Se över hur anläggningar för värme och kyla, exempelvis simhallar och ishallar, kan samlokaliseras för bättre effektivitet.
- Sträva efter att ansluta byggnader till fjärrvärmenätet när detta är möjligt.

- Gröna väggar och tak bör övervägas vid nyproduktion eller större renoveringar.

Ekonomi och effektivitet

Flera av nämndens fastigheter har ett stort underhållsbehov. För att få bukt med det underhåll som under lång tid varit eftersatt ska nämnden genomföra en bred översyn av beståndets tekniska status. Nämnden ska bedriva en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla användningen av nyckeltalsanalyser med målet att förbättra beståndets driftnetto, med inriktning på att hålla kostnaderna nere samt att omförhandla externa hyror. Nämnden ska utreda möjligheterna till avyttring av fastigheter som genererar underskott. Fastigheter med exploateringspotential ska prövas att överföras till exploateringsnämnden. Samverkan ska ske med andra nämnder för att uppnå kostnadseffektivitet i lokalförsörjningen.

Nämnden ska fortsätta utveckla processerna för investeringsbeslut i syfte att uppnå högre grad av förutsägbarhet. Nämnden ska kontinuerligt utveckla och harmonisera sin projektstyrningsmodell för stora investeringar till de förhållanden som gäller inom nämndens verksamhetsområde.

Nämnden har ett antal stora investeringsprojekt som kommer att ha påverkan på nämndens resultat, framför allt Liljevalchs och Tekniska nämndhuset. Nämnden ska kontinuerligt arbeta med att förbättra projektekonomi, riskhantering och prognossäkerhet.

Fastighetsnämnden och idrottsnämnden ska, i syfte att garantera en långsiktigt hållbar strategi för upprustning av idrottsanläggningarna, utreda alternativa strategier såsom renovering, nyproduktion, sammanslagning eller omlokalisering. Nämnden har ett antal simhallar med stora underhållsbehov som kan medföra stora investeringsutgifter. Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden pröva vilka simhallar som kan finansieras genom att fastigheterna samtidigt utvecklas med närliggande bostäder eller kommersiella fastigheter. För många av de befintliga simhallarna behöver fastighetsnämnden och idrottsnämnden intensifiera arbetet för upprustning av simhallarna, många investeringar som inte sker idag riskerar att bli dyrare längre fram när skicket i anläggningarna blivit ännu sämre. En handlingsplan för upprustning av simhallarna behöver implementeras och följas upp löpande med fokus på att åtgärda problem som riskerar att förvärras på ett sådant vis att investeringsbördan ökar ytterligare. Planeringen för storskalig investering i de badanläggningar som är i störst behov av upprustning måste påbörjas, dit hör bland annat Eriksdalsbadet som har en central betydelse som Sveriges nationalarena för simsporten.

Staden samplanerar i ökad omfattning utbyggnaden av skolor och nya idrottshallar. Som alternativ till idrottsundervisning i egna lokaler förutsätts skolorna i dessa fall kunna använda angränsande idrottshallar. Nämnden ska tillsammans med idrottsnämnden ha en proaktiv planering för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som ett tidsmässigt perspektiv.

- Fortsätta utveckla projektstyrningen för bättre kostnadsprognos och kontroll.
- Intern kompetens och kunskap ska säkerställas.
- Ta fram en handlingsplan för renovering av stadens bad- och simhallar utifrån byggnadernas särskilda förutsättningar och möjliga synergieffekter.

Satsningar på en trygg och levande stad

Fastighetsnämnden ska vara aktiv i stadens trygghetsarbete. Nämnden ska verka för att miljön i och omkring alla nämndens fastigheter ska vara trygga. Trygghetsskapande åtgärder ska genomföras där det behövs i form av belysning eller extra skötsel. Nämnden ska också säkra upp att inga lokaler står oanvända för att skapa folkliv och rörelse i den mån det är möjligt. En väl fungerande samverkan med andra berörda nämnder samt med externa aktörer är viktigt för att nå resultat.

Fastigheter som förfaller och är dåligt tekniskt skick kan bidra till att intrycket av stadsrummet försämras. God fastighetsskötsel och medel för att genomföra detta är därför en viktig del av att skapa en god och levande stad.

Parklekar har i över hundra år varit en plats för barn och unga att leka och utvecklas. Staden har i flera omgångar genom årens lopp tagit ansvar och byggt fler och utvecklade parklekarna. Dess innehåll har skiftat men fokus har alltid varit att skapa rum för stadens barn och unga. Tyvärr kan vi konstatera att parklekarna idag blivit eftersatta. Av parklekarna stadsdelarna hyr från stadens fastighetskontor är det endast en av totalt femtio som inte är tekniskt uttjänt. Övriga 49 måste renoveras.

Läget för stadens parklekar är alltså akut allvarligt och de mindre åtgärder som den borgerliga majoriteten har presenterat är långt ifrån tillräckliga. Flera parklekar har under de senaste två åren också drabbats av kraftiga nedskärningar, blivit av med personalen och till med tvingats stänga på grund av den borgerliga majoritetens besparingar på barn och unga. Staden behöver återigen säkra den plats för barn och unga parklekarna har varit.

Med det stora behovet av investeringar och upprustning finns det samtidigt en möjlighet att skapa Framtidens parklekar. Utgångspunkten är att ta vara på de koncept som varit uppskattade i dagens verksamhet med möjlighet till gemensam grillning och våfflor, möjlighet till toalett och skötrum samt bemanning med pedagogisk personal. Men att också utveckla för framtiden där investeringar för självständande toaletter, vattenlekar och vattenspiel, utveckling med mer bemanning och högre samverkan med kulturskolan och förskolan samt utveckling av materialbank och utlåning av lekredskap.

I arbetet med utveckling av parklekarna är det viktigt att de sker i samklang med föreningsliv och ideella krafter för att skapa synergieffekter mellan stadens vilja att utveckla och föräldrar och barns vilja att bidra till att skapa aktiviteter och goda miljöer. Till det krävs resurser. Det är inte hållbart att som den borgerliga majoriteten vältra över ansvaret på ideella krafter. Kommunen har ett ansvar att erbjuda barn och unga en meningsfull fritid från tidig ålder. Det skapar också viktiga skyddsfaktorer som betalar sig i längden. Att skära ned på barn och unga är kortsiktigt och skapar inte en tryggare stad.

Vi Socialdemokrater föreslår därför en investering för att utveckla Framtidens parklekar om 50 miljoner kronor under de nästkommande fyra åren. Pengarna kommer gå till att utveckla konceptet med innehållet i Framtidens parklekar samt att rusta upp tekniskt uttjänta lokaler för att skapa en god miljö på och runt stadens parklekar. I och med detta ökar vi även anslagen till stadsdelsnämnderna för att öka bemanningarna på parklekarna.

Fastighetsnämnden är också hyresvärd för många handlare och näringsidkare. I och med den globala pandemin och nedgången i omsättning för många handlare och andra hyresgäster i fastighetsnämndens bestånd har den ekonomiska situationen för nämnden blivit än mer ansträngd. Insatserna med uppskov, nedsättning eller justering av hyran för många hyresgäster har varit nödvändig och motiverad men kan inte bäras ekonomiskt av fastighetsnämnden och bör därför kompenseras fullt ut från staden centralt. Stöd från staden centralt är viktigt för att skapa en god och effektiv behandling av hyreslättnader för stadens externa hyresgäster. Central samordning kring hyreslättnader är även viktigt för att skapa likvärdighet för näringsidkare och föreningsliv som brukar stadens lokaler och fastigheter. Kommunstyrelsen ska därför bistå stadens nämnder i bolag i samordningen kring hyreslättnader för att skapa god och snabb hantering samtidigt som likvärdigheten mellan företag och föreningar säkras.

Stockholms ska stå stark i tider av kris och stadens beredskap måste stärkas. Många av stadens skyddsrum har länge varit eftersatta och behöver investeringar för att åter bli funktionellt dugliga. Nämnden ska fortsätta att investera i skyddsrum och andra samhällsviktiga fastigheter för att hålla dessa i gott skick den dag de kan behövas. Därtill finns fastigheter som redan idag brukas och är en essentiell del av stockholmarnas trygghet vid kris och olycka, hit hör flertalet brandstationer. Arbetet med att rusta upp Stockholms brandstationer och ledningscentraler har påbörjats men mer arbete återstår för att skapa goda och funktionella miljöer för brandförsvarets mångfacetterade och viktiga verksamhet.

- Ta fram ett program för utveckling och renovering av Framtidens parklekar.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- Fortsätt utveckla modeller för att understödja handlare eller andra hyresgäster som drabbas av kraftigt inkomstbortfall på grund av konjturnedgång.
- Investeringar i beredskap och trygghet i form av brandstationer och skyddsrum och andra samhällsviktiga fastigheter

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden i samråd med idrottsnämnden ska ta fram en handlingsplan för upprustning av stadens simanläggningar med utgångspunkt på att genomföra renoveringar som annars leder till framtida fördyrningar	2021-01-01	2021-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med andra berörda nämnder och styrelser öka tillgängligheten till offentliga lokaler för alla Stockholmare. Särskilt fokus ska läggas på att tillskapa så kallade LSS-toaletter med taklift och brits för vuxna för att på så sätt tillgängliggöra staden.	2021-01-01	2021-12-31
Fastighetsnämnden ska intensifiera arbetet med att energieffektivisera bland annat genom att installera digitala sensorer för att styra energiförbrukningen.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden och utbildningsnämnden ska införa ett system som medger en faktisk uppföljning av nyttjandet av idrottslokaler under skoltid.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden upprätta en plan för utbyte av konstgräset på elitfotbollsplanerna så att gräset återanvänds på befintliga grusplaner för att öka antalet konstgräsplaner till en låg kostnad.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden utreda hur de fysiska barriärer och stängsel som idag omger vissa av stadens utomhusbad kan omformas eller tas bort för att öppna upp närmiljön.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnderna tillskapa fler officiella badplatser i Stockholm samt ta fram en handlingsplan för inrättande av fler badplatser i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmskem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden och fastighetsnämnden utreda möjligheten att underlätta för kulturevenemang på Stockholms stadshus borgargård i syfte att levandegöra en unik plats i staden för stockholmare och besökare.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighetskontoret ta fram och tillämpa en handlingsplan samt tillsätta en stadsövergripande fokusgrupp för att främja fler kulturlokaler och musikscener i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafiknämnden, fastighetsnämnden, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd utreda renoveringsbehov och utvecklingspotential för Järvafältets gårdar,	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

med särskilt fokus på Hästa gård, i syfte att öka tillgängligheten till natur och kultur för alla stockholmare.		
Kulturnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden utreda hur generella stöd och lokalstöd för konstnärer och ateljélokaler ska säkra ett levande kulturliv	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och bolagsstyrelser utforma en strategi för gatukonst och muralmålningar i stadsmiljön genom ökad samverkan med fastighetsägare samt förenklad tillståndshantering.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och fastighetsnämnden utreda hur staden kan underlätta för kulturaktörer att tillfälligt nyttja rivningsfastigheter och outnyttjade platser genom exempelvis generös markupplåtelse, tidsbegränsade bygglov, differentierade upplåtelseavgifter och tydlig kommunikation.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, Skolfastigheter i Stockholm AB, Micasa fastigheter AB, bostadsbolagen och Stadsholmen kartlägga förekomsten av lokaler och bostäder med direktverkande el för uppvärmning (inkl. kallhyra, elektrisk varmvattenberedning) och föreslå elbesparande alternativ	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggentreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med fastighetsnämnden utveckla och investera i framtidens parklekar.	2021-01-01	2021-12-31

Idrottsnämnden

Stockholm ska fortsätta utvecklingen mot en levande, inkluderande, öppen och modern idrotts- och evenemangsstad. Idrott och friluftsliv har en central betydelse för folkhälsan och är en vital del av civilsamhället. Idrottsnämnden har en viktig uppgift att arbeta för att alla stockholmare ska ha möjlighet att vara fysiskt aktiva och upptäcka friluftaktiviteter utifrån sina egna förutsättningar.

Idrotts- och fritidsytor i form av idrottsanläggningar, utomhusgym, motionsspår, badplatser och skidspår ger stockholmare utökade möjligheter till motion och rörelse i sin närmiljö. I nämndens arbete är barn och unga prioriterade och särskild hänsyn ska tas till integrationsfrämjande insatser, jämställdhet, socioekonomiska faktorer samt behoven för personer med funktionsnedsättning.

Alla ska ha möjlighet att idrotta i Stockholm

Alla barn oavsett bakgrund, förutsättningar eller funktionsnedsättning ska ha möjlighet att idrotta i Stockholm. Idrotten spelar en viktig roll för att förbättra ungas hälsa och psykiska välbefinnande. Fysisk aktivitet bidrar till bättre prestationer i skolan och unga som är med i en idrottsförening får vänner och positiva kontakter med vuxna utanför den egna familjen. Idag ser vi stora skillnader i fysisk aktivitet och simkunnskap i olika delar av Stockholm, mellan pojkar och flickor, och hos personer med funktionsnedsättning. Idrotten ska vara en sammanhållande och jämlik kraft i samhället, som ger människor möjlighet till fysisk aktivitet och föreningsdeltagande, oavsett bakgrund och ekonomiska förutsättningar. En jämlik idrottspolitik är en viktig del i att hålla samman Stockholm.

En av de största utmaningarna för ett växande idrotts- och föreningsliv är bristen på hallar, sportfält och lokaler. Behovet av flera ytor för idrott är fortsatt stort när stadens befolkning ökar och nya områden byggs. Budgeten för idrottsinvesteringar höjs för att säkerställa att alla stockholmare långsiktigt ska få tillgång till idrott- och föreningsliv. I stadsutvecklingen och exploateringen av stadens mark ska ytor för rekreation och idrottsutövande finnas med i samhällsplaneringen redan från början. Fullstora idrottshallar är den anläggningstyp som utifrån den långsiktiga investeringsplanen främst behöver byggas i den växande staden. Särskilt strategiskt viktiga investeringar ska samordnas tillsammans med fastighetsnämnden och kommunstyrelsen.

Idrott och fysisk aktivitet är viktigt livet igenom. Stockholms idrottspolitiska program beskriver hur folkhälsoperspektivet ska styra nämndens arbete i syfte att få fler stockholmare att bli fysiskt aktiva. Idrottsnämnden ska, genom att skapa förutsättningar för idrottsrörelsen och genom att samverka med andra aktörer, arbeta för att nå flickor med utländsk bakgrund, personer med funktionshinder, samt barn och ungdomar som idag inte idrottar. Nämnden ska verka för att kostnaderna för att utöva idrott i Stockholm ska hållas så låga som möjligt. Idrottsbonusen är ett viktigt medel för att nå barn och ungdomar som inte nås genom den traditionella föreningsidrotten genom att stötta föreningar som arbetar långsiktigt med att nå personer som tillhör de prioriterade grupperna. Idrottskoordinatorer är ett verktyg för att stötta det lokala föreningslivet och stimulera ökad samverkan mellan skolan, föreningsidrott och spontanidrott för de prioriterade målgrupperna.

Verksamheten ska vara jämställdhetsintegrerad och ske i enlighet med barnkonventionen. Nämndens resurser, investeringsmedel såväl som medel för verksamheten, ska fördelas så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämlika oavsett kön eller bakgrund. Nämnden ska också arbeta aktivt för att utveckla utbudet av idrotts- och fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

- Fler unga tjejer ska ha möjligheten att bli fysiskt aktiva och få ökad tillgång till idrotten på lika villkor.
- Andelen barn och ungdomar med funktionshinder som deltar i fritidsverksamhet ska öka.
- Stadens idrottsanläggningar ska vara tillgängliga för alla.
- Idrottsnämnden ska bidra till arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen i stadsdelsnämnderna.

- Äldreförvaltningen, idrottsförvaltningen och utbildningsförvaltningen ska löpande utveckla arbetet för att underlätta för äldre att motionera. Placeringen av utegym, motions- och skidspår ska särskilt beaktas i detta arbete och så även öppnande av skollokaler för föreningar.
- Ett gemensamt system för reducerat avgift baserad på inkomstnivå ska utredas tillsammans med utbildnings- och kultur nämnden.

Anläggningsbristen ska byggas ikapp i takt med att staden växer

Bristen på fotbollsplaner, idrottshallar och andra idrottsytor är idag mycket stor. Det här drabbar samtliga delar av idrotten; allt från bredd, elit- och spontanidrottandet har stora svårigheter att hitta lediga tider i stadens idrottsanläggningar. Många föreningar beskriver läget som akut.

Angelägna projekt där utökad finansiering kommer vara nödvändig kommande år är bland annat för idrottshallar i Slakthusområdet, Kristinebergshöjden, Årstafältet och Skarpnäcksfältets sim- och idrottshall. På längre sikt behöver det tillföras medel för att kunna bygga en idrottshall i Spångadalen, Älvsjö, Kista, Stora Sköndal samt ny simhall och idrottshallar i Frihamnen/Loudden. Även satsningar på mindre idrottsplatser likt Högdalens BP, Farsta IP, Rinkeby BP, Tanto BP, Kärrtorps IP och Örby IP måste säkras.

Det här är en avgörande fråga för idrottens framtid i Stockholm och kräver därför en höjd ambitionsnivå från politiken. Det långsiktiga målet är att bygga ikapp den anläggningsbrist av idrottsytor som råder för att sedan kunna bygga i takt med en växande stad. Idrottsnämnden ska tillgodose och tillgängliggöra idrotts- och fritidsverksamhet i den växande staden i enlighet med det idrottspolitiska programmet. Ett viktigt verktyg för detta är den långsiktiga investeringsstrategin tillsammans med fastighetsnämndens långsiktiga investeringsplan. Nämndens prioritering ska utgå från den långsiktiga investeringsplanen och ett driftskostnadsperspektiv.

Nämnden ansvarar för att prioritera och planera för stadens nytillskott av idrottsanläggningar, både inom exploateringsområden och inom staden i övrigt. Samarbetet mellan utbildningsnämnden, SISAB, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden är avgörande för att få till stånd en fungerande planering av idrottsytor. Staden samplanerar i ökad omfattning utbyggnaden av skolor och nya idrottshallar, som sker i samarbete mellan idrottsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB. Arbetet sker bland annat genom samplanering och samutnyttjande av idrottsytor och skollokaler. Idrottsnämnden ska ha en proaktiv planering för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som ett tidsmässigt perspektiv. Idrottsnämndens samarbete med utbildningsnämnden och SISAB är därför prioriterat. Avsteg från närhetsprincipen kan göras på projektnivå genom beslut i kommunstyrelsen. Idrottsnämnden ansvarar för att initiera sådana beslut.

När staden växer kan ibland idrottsytor vara lämpliga att ta anspråk för att kunna bidra till bostadsbyggandet eller annan viktig service. När idrottsmark tas i anspråk ska som huvudregel anläggningen ersättas. Vid ersättningen är funktion såväl som geografi viktigt att beakta. Grundläggande vid ianspråktagande av idrottsmark eller idrottsanläggningar är att exploateringsnämnden upprättar en investeringskalkyl som inkluderar kostnaderna för ersättningsinvesteringen. På så vis blir det tydligt att exploateringsprojektet inrymmer kostnaderna. Ersättningsinvesteringar ska prövas och prioriteras i den ordinarie budgetprocessen.

Med tanke på den brist på idrottsytor som finns idag behöver staden bli bättre på att använda de planer och anläggningar som finns under hela året. Det finns idag ett flertal anläggningar till exempel konstgräsplaner och bandyhallar som har väldigt hög beläggning under idrottens respektive säsong, men som står tomma resten av året. Därför ska nämnden utreda möjligheten att lägga kylrör vid ny- och ombyggnation av konstgräsplaner samt utreda möjligheten att nyttja andra typer av anläggningar och hallar året runt.

Spontanidrott bidrar till att locka till fysisk aktivitet. Idrottsnämnden har en pådrivande roll för att tillse att stadens nämnder och bolagsstyrelser samarbetar med varandra och med föreningslivet för

att ytor för spontanidrott såsom motionsspår och utomhusgym tillgodoses. Äldres möjlighet till spontanidrott via exempelvis utomhusgym ska särskilt beaktas. Idrottsnämnden ska i samverkan med berörd stadsdelsnämnd och fastighetsnämnden utreda möjligheten att anlägga en spontandansbana.

Nämnden bör utreda vägar för att förbättra lokalförsörjningen för kampsporter och andra idrotter med liknande lokalförhållanden. Flera av sporterna ger möjlighet att engagera grupper som är prioriterade enligt det idrottspolitiska programmet. Många har idag en svår lokalförsörjning. Denna sker ofta självständigt och direkt med privat aktör likt bostadsrättsförening. Krav på momspliktighet för verksamheten för att erhålla lokal står i disharmoni för kraven på lokalstöd.

- Anläggningsbristen ska byggas bort genom en riktad idrottsmiljard över fyra års tid.
- Vid ny- och ombyggnation av konstgräsplaner ska kylrör läggas samt möjligheten att nyttja andra typer av anläggningar och hallar året runt ska utredas.
- När idrottsmark tas i anspråk av nybyggnationen ska idrottsytan ersättas.
- Lokalförsörjningen för kampsporter och andra idrotter med liknande lokalförhållanden ska utredas.

Simkunnighet hos barn och unga ska öka

Simkunnighet är, förutom en möjlighet till fysisk aktivitet och rekreation, en livsviktig kunskap. Därutöver är det också en förutsättning för godkänt avgångsbetyg i grundskolan. Satsningar på simkunnighet är därför prioriterat. Simskolor ska rikta särskilt fokus på barn som inte klarar kraven på simkunnighet i skolämnet idrott och hälsa. Vår målsättning är alla elever i årskurs fem ska kunna simma givet fysiska förutsättningar.

Antalet invånare som kan simma skiljer sig mellan olika socioekonomiska grupper. Satsningar på simkunnighet är därför prioriterat. Det tidigare projektet med sänkta avgifterna i simskolan ska utredas för att se hur modellen kan utvecklas. Fler simskolsplatser är väsentligt för att säkerställa att fler får tillgång till simlektioner. Områden och grupper där simkunnigheten är låg och en större andel inte klarar godkänt i ämnet idrott och hälsa ska prioriteras i vidare satsningar för sänkta avgifter och utökade simskoleplatser. Nämnden ska också pröva om det finns andra sätt, exempelvis i samverkan med skolan, att öka simkunnigheten. Genom satsningen ska staden öka simkunnighet och vattenvana redan i tidig ålder. Nämnden ska även samverka med simföreningar och stödja andra insatser som syftar till att öka simkunnigheten hos allmänheten.

Tryggheten för de som använder stadens simanläggningar och utebad är central för att skapa en inbjudande miljö som ger förutsättningar för att bli van med vatten och lära sig simma. Vi vill öka tryggheten genom fler badvakter på stadens utomhusbad. Badvakter har en viktig roll i att öka både den upplevda och faktiska tryggheten.

Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden utreda hur de fysiska barriärer som idag omger vissa av stadens utomhusbad, med beaktande av säkerhetsaspekter, kan omformas eller tas bort för att skapa en så bra kringmiljö runt baden som möjligt, exempel konsekvenserna av att delar av idag befintligt utomhusbad i Eriksdalsbadet omvandlas till parkmark.

Med rent vatten runt knuten mitt i en storstad är Stockholm en fantastisk plats för strandbad. Idrottsnämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder fortsätta arbetet med att identifiera flera lämpliga platser där strandbad kan anläggas eller där befintliga bad kan rustas upp för att bli mer tillgängliga. Exempel på platser som bör ses över för att bli bad är exempelvis Söderbysjön, Lumabryggan i Hammarby sjöstad, Årstaskogens naturreservat, Rågsveds naturreservat intill Magelungen, Brunnsviken, Skolflickargränd vid Fridhemsbryggan i Mälärhöjden, Årstadal, Vinterviken, Klubbensborg, nedanför Oxhålsbadet på Stora Essingen, längst bort vid kanten av Kristinebergs strand mellan bryggorna och de badbara delarna av klipporna samt ca 200 meter från bron till Lilla Essingen på väg mot Erlanderhusen.

- Idrottsnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden ta fram en strategi för att nå målsättningen att ingen ska vara underkänd i simkunnighet i årskurs 5 givet fysiska förutsättningar.
- Staden ska erbjuda fler barn simskoleplatser och särskilda satsningar ska riktas mot områden med låg simkunnighet.
- Fler intensivsimskolekurser ska genomföras under sommaren och loven.
- Avgiften för simskolan ska sänkas.
- Två nya utomhusbad ska anläggas till 2028.
- Fler strandbad ska anläggas och befintliga bad ska rustas upp.

Föreningslivet ska ges förutsättningar att växa

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse. De ideella krafter som är engagerade i idrottsföreningar, och andra föreningar som nämnden ger bidrag till, skapar med sitt engagemang stora värden. De ger barn och unga chansen till en aktiv och meningsfull fritid. Nämnden ska vara föreningslivet behjälpligt och stötta satsningar på att få fler unga att vilja engagera sig ideellt, inte minst som ledare.

Föreningsstödet är av avgörande betydelse för stadens föreningsliv genom sitt syfte att möjliggöra för föreningar att bedriva en verksamhet som kommer barn och unga till del. Föreningsstödet omfattar idag flera viktiga former, så som evenemangs-, anläggnings- och aktivitetsstöd för att på olika sätt kunna ge Stockholms föreningsliv möjligheter att bedriva en bred verksamhet. En särskild satsning görs för att med idrottsverksamheter med en social verksamhet nå prioriterade grupper, som kompletterar befintliga stöd. Exempelvis bör satsningar på spontanidrott med drop-in-fotboll och andra framgångsrika initiativ som engagerar grupper som idag står långt från föreningsliv och idrott fortsätta.

Vid ansökning av föreningsstöd ska idrottsnämnden aktivt säkerställa att stöd inte utgår till föreningar som inte uppfyller grundläggande demokratiska principer. Ansökningen för föreningsstöd bör även förenklas samt harmonisera med ansökningar som finns för statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd).

Stadens invånare har olika möjligheter att köpa utrustning som krävs för att kunna utöva vissa idrotter. Det ska inte vara ekonomisk styrka som avgör om barn och ungdomar har möjlighet att utöva idrott. Därför ska Idrottsnämnden på olika sätt stödja föreningslivet så att det ges ökad möjlighet att exempelvis låna ut utrustning samt arrangera utbytesdagar av utrustning till barn och unga. Arbetet med Sportotek ska fortsätta utvecklas och planeras i samverkan mellan idrottsnämnden och föreningslivet.

De ideella krafterna inom föreningslivet är en oerhört viktig del av stockholmsidrotten. Nämnden ska därför vidta ett antal åtgärder för att förenkla för föreningar och ledare att bedriva sin verksamhet. Utöver det ekonomiska föreningsstödet ska behovet av utbildningar, administrativt stöd och andra potentiella stödsatser utredas i samverkan med föreningslivet.

Idrottsnämnden ska också tillsammans med andra nämnder se över möjligheten till särskilt parkeringstillstånd gällande på avgränsad plats för föreningar i syfte att främja möjligheten till ideellt engagemang och delaktighet. Parkering kan då brukas av den i förening ansvarig för material eller annan ideell ledare där ett engagemang annars kan bli en ekonomisk börda för den enskilda. Staden bör även öppna upp de underutnyttjade mötesrum som finns i anslutning till hallar och anläggningar för föreningarna att bruka fritt då det ger förutsättningar för de ideella krafterna att planera och bidra till en bra verksamhet.

För att förenkla för stockholmarna att ha ett aktivt friluftsliv och njuta av den fantastiska naturen och miljön i staden ska idrottsnämnden ska under året fortsätta satsningen på stadens friluftsområden och naturreservat enligt gällande riktlinjer och stadens strategi för ett rörligt friluftsliv. Friluftslivet är av stort intresse för stockholmarna, både under sommar- och vintertid och naturreservaten är en uppskattad miljö. Stockholm ska vara en stad med många möjligheter till ett

rikt friluftsliv bland annat genom motion och rörelse i olika motionsleder, för exempelvis löpning, cykling och längdskidåkning. Nämnden ska arbeta för en utökad öppen verksamhet med målet att få fler att upptäcka nöjet av friluftaktiviteter. Även stadens 4H-verksamhet är en viktig och uppskattad verksamhet som ger många av stadens barn möjligheten att komma i kontakt med djur och natur.

- Möjligheten för barn och unga att låna sportutrustning ska stärkas.
- Behovet av utbildningar, administrativt stöd och andra potentiella stödinsatser ska utredas i samverkan med föreningslivet.
- Stödet till idrottsföreningarna och förutsättningar för bredd- och spontanidrotten ska stärkas.
- Stadens lokaler i anslutning till idrottsanläggningar ska tillgänggöras för föreningslivet.
- Staden ska arbeta aktivt för ett bättre friluftsliv.

Idrottslivet ska vara tryggt och öppet för alla

Alla barn oavsett bakgrund och förutsättningar ska ha möjlighet att idrotta. All idrottsverksamhet i Stockholm ska vara fri från diskriminering, trakasserier samt kränkande behandling och nämnden ska motverka detta. Genom att ha öppna och välkomnade anläggningar för alla, ska exempelvis HBTQ-personers trygghet säkerställas. Även idrottsföreningar som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, trakasserier, kränkande behandling och vila på en demokratisk grund. Nämnden ska genom bidragsregler och tillsyn säkerställa att barn kan idrotta med glädje och därför motverka tidiga elitsatsningar. Sådana ska inte ske i tidiga åldrar med stöd av stadens bidrag till föreningslivet.

Arbetet med en trygghetsskapande miljö är brett och fokus ska vara på förebyggande åtgärder. Nämnden ska säkerställa ett gott bemötande av olika gruppers behov i stadens anläggningar. Alla ska kunna känna sig trygga i stadens idrottsanläggningar. Alla som besöker idrottsevenemang eller motionerar och idrottar i Stockholm ska göra det utan att behöva uppleva otrygga miljöer. Nämnden ska arbeta förebyggande med trygghetsfrågor med föreningar och på de anläggningar och simhallar som staden förvaltar. Nämnden ska driva arbete med ”program supporter” för att nå unga och bidra till ett positivt och långsiktigt förändringsarbete av supporterkultur i staden.

- Personal på stadens idrottsanläggningar ska utbildas i bemötandefrågor.
- Förebyggande åtgärder på anläggningar och simhallar ska stärkas i samverkan med föreningslivet.

Stadens idrottsanläggningar ska vara klimatsmarta och miljöanpassade

Det är angeläget för både miljön och stadens långsiktiga ekonomi att energianvändningen för stadens fastigheter och inte minst idrottshallar minskar. Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden säkra att energieffektiviserande åtgärder i stadens idrottsanläggningar genomförs kontinuerligt och effektivt.

Vid ny- och reinvesteringar ska nämnden tillsammans med fastighetsnämnden planera för klimatinvesteringar i idrottsfastigheter i linje med stadens övergripande klimat- och miljömål. Nämnden ska fortsätta satsningen på energieffektivisering under 2021 för att bidra till att nå målet om en fossilbränslefri stad 2040. Nämnden ska också verka för att användning av skadliga kemikalier och spridningen av mikroplaster minskar. Bland annat genom att sträva efter att öka andelen nya material som alternativ till plast i konstgräsplaner samt åtgärder på befintliga planer genom granulatfällor och rutiner vid snöröjning.

Stora klimat- och ekonomiska vinster kan uppnås när hallar placeras i kluster. Ett exempel på detta är när värme och kyla kan fungera växelvis mellan uppvärmning och konstkyla, exempelvis mellan en ishall och simhall. Nämnden ska utreda möjligheten att genomföra ett pilotprojekt i Skarpnäck där sim- och ishall sambyggs. Genom att anlägga en sim- och ishall tillsammans kan överskottsvärmen från ishallen användas för att värma simhallen. Det innebär att energiförbrukningen minskar kraftigt när kyl- och värmefunktionerna kombineras.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Med en stad byggd med vatten runtom är båtlivet en central del av Stockholm och dess föreningsliv. Det saknas idag latrinstömningsstationer för att på tillfredställande vis klara de lagkrav som ställs på Stockholm. För att stimulera till ett gott båtliv som tar hänsyn till vattenkvalitet och miljökra-
v bör minst två latrinstömningsstationer tillföras i staden.

- Användandet av skadliga kemikalier och spridningen av mikroplaster ska minska.
- Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden utreda möjligheten att genomföra ett klimatsmart pilotprojekt i Skarpnäck där sim- och ishall sambyggs ska utredas.
- Minst två latrinstömningsstationer ska tillföras i staden.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Idrottsnämnden och utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna och föreslå en modell för utbyggnad och ett effektivt nyttjande av skolidrottslokaler och fullstora idrottshallar.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska fortsätta arbetet med Program supporter och fortsätta se över effektiva metoder samt föreslå förbättringsåtgärder för att arbeta för en levande supporterkultur fri från idrottsrelaterat våld	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden ta fram en handlingsplan för bättre hälsa genom fysisk aktivitet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med berörda stadsdelsnämnder utreda möjligheten att anlägga bryggor där föreningar kan förtöja föreningsflottor, exempelvis bastuflottor och förråd för utrustning till vattenidrotter, för självkostnadspris.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden inventera möjliga ytor i innerstaden som kan användas för både spontanidrott och föreningsverksamhet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden upprätta en plan för utbyte av konstgräset på elitfotbollsplanerna så att gräset återanvänds på befintliga grusplaner för att öka antalet konstgräsplaner till en låg kostnad.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden utreda hur de fysiska barriärer och stängsel som idag omger vissa av stadens utomhusbad kan omformas eller tas bort för att öppna upp närmiljön.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnderna tillskapa fler officiella badplatser i Stockholm samt ta fram en handlingsplan för inrättande av fler badplatser i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och arbetsmarknadsnämnden ta fram en modell för att arbeta uppsökande mot nyanlända i syfte att öka nyanländas deltagande i föreningslivet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samråd med berörda nämnder ta fram en strategi för stadens spontanidrottsytor som ökar antalet deltagande från de prioriterade grupperna och skapar en mångfald av ytor för olika idrotter.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samråd med äldre- och ungdomsnämnden ta fram en handlingsplan för att främja hälsa hos äldre.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Idrottsnämnden ska i samverkan med bostadsbolagen inventera lokaler i allmännyttan för att finna lokaler lämpliga för mindre utrymmeskrävande idrotter.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska säkerställa fler badvakter på stadens bad- och simanläggningar för att öka tryggheten på stadens utomhusbad.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska utreda effekterna av att införa nolltaxa året om på stadens idrottsanläggningar.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska utreda lokalförsörjningen för kampsporter och andra idrotter med liknande lokalförhållanden.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska utreda möjligheten att genomföra ett klimatsmart pilotprojekt i Skarpnäck där sim- och ishall sambyggs.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, valnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden och SISAB öppna upp skolidrottshallar, andra skolidrottsytor och andra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle på kvällar, helger och lov samt se till att all uthyrning sker genom idrottsnämndens bokningssystem.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden och SISAB öppna upp skolidrottshallar, andra skolidrottsytor och andra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle på kvällar, helger och lov samt se till att all uthyrning sker genom idrottsnämndens bokningssystem.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och idrottsnämnden ta fram ett aktivitetsprogram för att öka äldres delaktighet i samhället.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen, idrottsnämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda ett gemensamt system för reducerad avgift baserat på inkomstnivå.	2021-01-01	2021-12-31
Fastighetsnämnden i samråd med idrottsnämnden ska ta fram en handlingsplan för upprustning av stadens simanläggningar med utgångspunkt på att genomföra renoveringar som annars leder till framtida fördyrningar	2021-01-01	2021-12-31

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Stockholm ska vara en levande, inkluderande, öppen, kreativ och modern kultur- och evenemangsstad. Till följd av pandemin har förutsättningarna för ett rikt kulturliv kraftigt begränsats vilket ökar kraven på staden. För att värna kulturella näringar genom en djup svacka behöver kulturnämnden skapa förutsättningar för verksamheter att klara sig genom krisen. Kulturnämnden har därigenom en viktig roll i att skapa goda förutsättningar för ett rikt kulturliv för alla stockholmare där aktiviteter för barn och unga särskilt ska prioriteras. Stockholmnarnas tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande ska öka, särskilt genom att kulturlivet når fler i de stadsdelar och bland de grupper där det idag är få som tar del av stadens kulturliv.

Kulturen formar samhället lika mycket som den speglar det och i detta ska alla känna delaktighet. Allas tillgång till ett rikt kulturliv av högsta kvalitet är en del av vår välfärd och kulturnämnden ska skapa goda förutsättningar för ett jämlikt kulturliv. En aktiv kulturpolitik möjliggör konstnärlig frihet och utveckling, en förutsättning för ett mer kreativt Stockholm. En kulturpolitik med utgångspunkt i jämlik tillgång till kultur av hög kvalitet och ett öppet och kreativt klimat skapar grogrund för stadens framgångsrika kulturella och kreativa näringar.

Kulturskolan är en särskilt viktig verksamhet för barns och ungdomars möjlighet att själva skapa kultur. Genom kulturskolans verksamhet El Sistema nås grupper i stadsdelar där deltagandet i ordinarie kulturskola hittills varit begränsat. Fristående kultur- och föreningsverksamheter ska uppmuntras och ha gynnsamma förutsättningar och villkor. Stadens kulturstöd ska fördelas med armlängds avstånd mellan politiker och kulturskapare.

Stockholms bibliotek ska få förutsättningar att utvecklas, vara tillgängliga för medborgarna och arbeta uppsökande gentemot de prioriterade grupperna. I en tid när krafter vill ställa upp ramar och villkor för konsten och det fria ordet ska Stockholms kulturpolitik värna yttrandefriheten och demokratin.

Kulturlivet ska ges plats i stadens planering och göras mer tillgängligt i det offentliga rummet. Stadens kulturpolitik ska präglas av målet att tillgängliggöra kulturen för fler. Fler unga ska få möjlighet att prova på och utöva eget skapande. Nämnden ska verka för att nå bredare socioekonomiska grupper exempelvis genom att säkerställa ett breddat utbud.

Kultur besitter förmågan att utveckla samhället och göra oss alla rikare. Fram till 2018 ökade budgeten för kulturskolan vilket gav ökade förutsättningar att nå fler genom sänkta avgifter och utökat utbud. Därigenom fick fler chansen att växa och utvecklas. När kulturpolitiken nu istället ger sämre förutsättningar för kulturskolan, bibliotek och det fria kulturlivet innebär det ett minskat utbud, sämre tillgänglighet och uteblivna drömmar. Det kanske tydligaste exemplet är när den borgerliga majoriteten kraftigt höjt avgifterna till kulturskolan och därigenom gjort det svårare för barn och unga från hem med begränsade ekonomiska förutsättningar att delta i verksamheten.

När coronapandemin kraftigt förändrat, och försämrat, förutsättningarna för kulturella näringar har offentliga aktörer som staten och regionen ansett det nödvändigt och rimligt att öka det ekonomiska stödet till kulturen. Genom att tillfälligt öka stödet vill staten och regionen bidra till att verksamheter kan överleva det nedstängda offentliga rummet och därmed när pandemin är nedkämpad säkerställa att det fortfarande finns en livaktig kulturell näring.

Medan staten och regionen fattat sådana beslut har Stockholms stads politiska majoritet inte ökat det ekonomiska stödet alls. Tvärtom är stödet till det fria kulturlivet substantiellt lägre än 2018. Det ger förlorade jobb, ett mindre livaktigt kulturliv, en tystad kulturdebatt samt en försvagad attraktivitet som besöksstad. Den passivitet som den borgerliga majoriteten visat inför kultursektorns fall är direkt skadlig för Stockholms stad. Omvänt är en aktiv politik en av de viktigaste möjligheterna för att vända utvecklingen i en positiv riktning.

Med den budget vi föreslår för år 2021 finns det både utrymme att rädda kultursektorn och att genomföra reformer främst riktade mot barn och ungdomar. Våra ambitioner är tydliga:

För det första:

Barn och ungdomar som vill utöva och ta del av kultur ska ges möjlighet till det. Barn och ungdomar ska inte stoppas av politiker som inte har råd med dem för att de prioriterat att sänka skatten.

För det andra:

Kultursektorn ska få goda förutsättningar att klara sig genom krisen. Stockholm ska vara en stad med ett livaktigt kulturliv som både lockar stockholmare att ta del av och utöva kultur samt besökare att komma till vår stad för upplevelser.

Fler barn och ungdomar ska kunna delta i kulturskolan

Fler unga ska få möjlighet att prova på eget skapande. Genom kulturskolan och El Sistema når staden fler barn och unga. Nämnden ska verka för att nå bredare socioekonomiska grupper exempelvis genom att säkerställa ett breddat utbud. Avgiftshöjningen som stänger barn och ungdomar ute ska avskaffas.

Under åren 2014 till 2018 stärktes investeringarna i kulturskolan både genom ett ökat utbud, fler platser och lägre avgifter. Sammantaget innebar åtgärderna en bättre tillgänglighet som gjorde att fler som ville fick chansen att delta i kulturskolans verksamhet. Samtidigt ökade antalet platser i El Sistema vilket ytterligare innebar fler utövare samtidigt som socioekonomiska klyftor minskades. De förhöjda ambitionerna återspeglas också i de ekonomiska medel som reserverades för verksamheten under perioden. Enligt Kolada ökade kostnaderna för kulturskolans verksamhet från 187 kronor per invånare till 230 kronor per invånare. Det innebar en ökning med 23 procent under en tid då priserna ökade med betydligt lägre tal. Det är och var förvisso en stor ökning men det är värt att notera att motsvarande kostnad i flertalet svenska kommuner var ännu högre.

Under den här mandatperioden har den positiva utvecklingen brutits och det sparas nu istället avsevärda pengar på kulturskolan. Inte nog med att det inte fanns någon kompensation för demografisk förändring eller löne- och prisökningar, nettobudgeten har också vissa år minskat i absoluta tal. Resultatet har inte låtit vänta på sig. Kulturskolans resurscentrum har tvingats dra ned på antalet platser, klasser i kulturskolan har stängts ned, kulturskolans ungdomssymfoniorkester har fått en tredjedel av sin budget bortskuren och åtskilliga verksamheter därutöver har sett både personal- och lokalminskningar. När lokalmedia bevakade släppet av platser till kulturskolan noterades både köerna samt att fler inte fick plats på den utbildning de önskat.

Redovisningsmässigt framstår det som att lika många får ta del av kulturskolans verksamhet som tidigare, eftersom flera enheter för att uppnå målen skiftat om från terminskurser till korta kurser. Det ökar antalet deltagare på pappret samtidigt som kostnaderna kan hållas tillbaka. Det är också det fokus den borgerliga majoriteten vill se under kommande år och därför nu använder som motiv för de höjda avgifterna. Genom att ställa terminskurser mot korta kurser säger sig man sig vilja underlätta för underrepresenterade grupper. Verkligheten är ju att det, om den politiska viljan hade funnits, hade varit fullt möjligt att utöka korta kurser utan att stänga ute stora elevgrupper från avgiftsbelagda terminskurser. Vi föreslår här en motsatt politik som ger fler chanser att delta i kulturskolans verksamheter.

Målet för Stockholm bör vara att de barn och ungdomar som vill utöva kultur inom ramen för kulturskolan ska få en chans att göra det. Vägen dit efter den borgerliga politiken är lång och mycket behöver handla om att återställa förtroendet och förutsättningarna för kulturskolan. Då kan staden också säkerställa fler platser, fortsatt kvalitet och tillgänglighet inom kulturskolans Resurscenter för elever med särskilda behov. Många av Kulturskolans terminskurser är mycket populära och platserna tar slut snabbt. Utbudet av kurser och antalet platser bör därför utökas.

El Sistema har utjämnat möjligheterna och gett fler barn och unga chansen att uppleva glädjen i att utöva kultur. Under föregående mandatperiod utökades verksamheten rejält. De ambitioner som funnits för att utöka verksamheten geografiskt har dock stannat av till följd av de svaga

kulturbudgeterna från den borgerliga majoriteten. Vi föreslår nu att verksamheten utökas geografiskt genom att verksamhet startas på ytterligare en plats. Nämnden bör pröva om en lämplig plats för den utökade verksamheten är Skarpnäck, Vällingby eller Östberga. Verksamheten har i de utvärderingar som gjorts redovisat goda resultat. Det är samtidigt angeläget att ta tillvara delar av de erfarenheter som kom fram i utvärderingen från 2015, exempelvis avseende hur fler elever successivt kan delta i kulturskolans ordinarie verksamheter.

Vi föreslår att avgifterna återställs till de nivåer som gällde innan höjningen 2020. I grunden handlar det om att inte stänga ute barn och ungdomar. Vi vill därtill att korta kurser ska avgiftsbefrias helt. Korta kurser kan tjäna som en ingång till kulturskolans övriga verksamhet. Intensiv-, ”nyfiken på-” och skollovskurser som kulturskolan erbjuder är viktiga sådana verksamheter. För att fler ska kunna delta föreslår vi att dessa kurser avgiftsbefrias. För de kurser som ges under skollov varierar avgifterna idag mellan 100 och 300 kronor, och kurserna består ibland av ett enda kurstillfälle. Som jämförelse är avgiften för kulturskolans terminslånga kurser i allmänhet mellan 300 och 750 kronor, kurserna består då av åtminstone 12 lektioner. Dagens avgiftssystem för de korta kurserna är dessutom konstruerat så att de stänger ute de med störst behov och minst ekonomisk förmåga. Medan det finns möjlighet att ansöka om nedsatt avgift för terminskurser för hushåll med en sammanlagd årsinkomst som understiger 227 500 kronor per år (cirka 19 000 kronor i månaden) finns det inte motsvarande möjlighet för korta kurser. Nuvarande avgiftssystem riskerar därför att utestänga barn och ungdomar i ekonomiskt utsatta familjer från att delta i denna verksamhet.

Nämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden uppmuntra och utöka samarbetet mellan skolorna och kulturskolan, i syfte att nå fler elever. Utgångspunkten är att kulturskolan är en viktig del av utbildningsväsendet och att staden bör ha ett uttalat mål om att fler ska delta i verksamheten. Därför föreslår vi ett siffermål som successivt ska höjas. För 2021 föreslår vi att kulturskolan ska jobba utifrån målet att minst 9 procent av Stockholms barn och ungdomar ska delta i verksamheten.

Utöver det ska kulturnämnden tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna verka för att fler barn i förskolor och skolor ska få tillgång till kulturupplevelser genom en stärkt kulanpremie.

- Fler barn ska ha möjlighet att gå i Kulturskolans kursverksamhet genom ett ökat antal platser och sänkt avgift.
- För att nå barn i när- och ytterförort ska Kulturskolans uppsökande arbete i skolan stärkas och verksamheten ska i utökas geografiskt för att finnas närvarande i fler delar av Stockholm.
- Kulturskolans Prova på- och kortkurser ska avgiftsbefrias.
- 2021 ska minst 9 procent av Stockholms barn och ungdomar delta i Kulturskolans verksamhet.
- Ett gemensamt system för reducerad avgift baserad på inkomstnivå ska utredas tillsammans med idrottsnämnden.
- Fler barn i förskolor och skolor ska få tillgång till kulturupplevelser genom en stärkt kulanpremie.

Biblioteken ska säkerställa ett aktivt läsande bland barn och ungdomar och vara ett lokalt center för kultur och medborgaraktiviteter

De besparingar som genomfördes år 2019 och 2020 blev, parallellt med kulturskolans verksamheter, som mest synliga på stadens bibliotek. Biblioteksverksamheten präglades under året av att flera bibliotek fick sämre öppethållande som en direkt följd av sparkraven i den budget som kommunfullmäktiges majoritet beslutade om. Därtill drabbades flera andra verksamheter. Ambitionerna för Internationella biblioteket reducerades kraftigt, bokkollot avvecklades och många uppsökande verksamheter för barn ställdes in. Det är en naturlig följd av de låga ambitionerna i den borgerliga budgeten. Men det är långt ifrån givet att vi i en växande stad ska ha lägre ambitioner för läsande och kultur.

Vi föreslår därför i denna budget en omfattande satsning på biblioteken. Staden blir rikare när vi är fler som läser, utvecklas och bildas. Litteraturen ger fler perspektiv och breddar vår värld. Den ger nya kunskaper och får oss att se det vi annars inte hade sett. Att ge barn och ungdomar vana vid läsande är sannolikt en av de viktigaste uppgifterna för att höja kunskapsresultaten i skolan och samtidigt för att stärka Sverige som kunskapsnation. För många äldre stockholmare är biblioteken en naturlig plats för kunskapsökande. De som söker litteratur och information på annat språk har stor hjälp av bibliotekens kunnande och utbud. Betydelsen av bibliotek såväl i ett samhälls- som i ett individperspektiv kan därför inte överskattas. Tillgången till litteratur, avseende både fysisk närhet och utan ekonomiska hinder för läsande, gör att fler läser. Tillgången till bibliotek och dess kunniga personal, gör att vårt läsande breddas.

Biblioteken behöver utvecklas i takt med digitaliseringen. En allt större del av lånen sker digitalt och flera verktyg riktade till olika målgrupper har utvecklats. Arbetet behöver fortsätta och intensifieras. Även i den digitala formen behöver bibliotekens unika kompetens synliggöras. Former för rådgivning och inspiration till läsande behöver utvecklas även på den digitala arenan. Under året ska arbetet med att utveckla det digitala biblioteket fortsätta, genom bland annat ny teknisk plattform, så att det bidrar till att böcker och läsande blir tillgängligt för fler.

Digitaliseringen används ibland felaktigt som alibi för att rusta ner de fysiska biblioteken. Vi anser att det är en dålig väg att gå. Tvärtom ska de fysiska biblioteken i verkligheten vara både lokala nav för kulturupplevelser och en inspirationskälla för läsande. Under åren 2014 till 2018 utvecklades biblioteksverksamheten både i de befintliga lokalerna och genom att nya bibliotek öppnades. I takt med att staden växer är det rimligt att de lokala nav för samhället som biblioteken innebär fortsätter att utvecklas. Kommande etableringar kan med fördel ske i samarbete med andra lokaler och andra verksamheter. Inom ramen för utbildningsnämndens budget pekar vi på kommunala skolor som naturliga centrum för lokala möten. Stadens bibliotek ska, tvärtemot vad som varit fallet hittills under denna mandatperiod, ha generösa öppettider hela året, när stockholmarna vill och kan besöka dem samt anordna aktiviteter som inkluderar samarbete med aktörer från det lokala kultur- och föreningslivet. En insats som nämnden särskilt ska redovisa är vilka biblioteksenheter som har möjlighet att införa meröppet, det vill säga att biblioteket kan användas utan personal på plats.

I denna budget gör vi en riktad satsning på barn och ungas läsande. Vi vill ge biblioteken både uppdraget och förutsättningarna att stimulera barns läsande. Vi anslår därför medel för att dessa båda verksamheter ska kunna återupptas. För det ändamålet föreslår vi ekonomiska medel och inför en ny indikator för att följa upp hur många barn som nåts av bibliotekets läsfrämjande verksamheter. Vi har noterat att etablerandet av skolbiblioteken, som i varierande grad fungerat väl, inneburit att många bibliotek anser sig inte ha ansvar för barn och ungdomar i skolåldern. Det är givet en beskuren budget ett förståeligt sätt att resonera. Resultatet riskerar däremot att bli minskat läsande bland barn och unga och vi väljer en annan väg. Med höga mål för barns läsande.

När internationella bibliotekets verksamhet flyttade till nya lokaler skedde det tyvärr till priset av sänkta ambitioner såväl för internationella biblioteket som för folkbibliotekets verksamhet på Kungsholmen. Nämnden behöver därför vidta åtgärder för att säkerställa att kvalitet, bredd på utbud och en utvecklad programverksamhet kan bedrivas vid båda dessa verksamheter. Utgångspunkten för nämndens verksamhet i detta avseende ska vara att även Kungsholmen ska ha ett fullskaligt folkbibliotek.

- Biblioteken ska bli mer tillgängliga genom ökade öppettider året runt.
- Bibliotekens uppsökande verksamhet ska stärkas.
- Kungsholmen ska liksom andra stadsdelar ha ett fullskaligt folkbibliotek.

Fler mötesplatser för civilsamhället

Mötet stockholmare emellan bygger det kitt som håller ihop vår stad. Tillit och känslan av gemenskap stärks när det finns ett starkt civilt samhälle. En viktig beståndsdel i detta arbete är alla de ideella krafter som arbetar tillsammans i föreningslivet. Ungdoms-, idrotts-, kultur- och bildningsorganisationer för att bara nämna några mobiliserar, engagerar och fostrar gemensamt

tusentals och åter tusentals stockholmare varje dag. De stockholmare som leder och organiserar verksamheter som bidrar till gemenskap och trygghet är värda all uppskattning.

Stockholms stad behöver göra allt som är möjligt för att stimulera det civila samhällets arbete. Att ge ekonomiskt stöd, samverkansmöjligheter och utbildning är några uppenbara uppgifter. Idrottsnämnden, kulturnämnden och stadsdelsnämnderna bidrar med ekonomiskt stöd. Avgörande för att gemenskaper ska kunna byggas starkare är möjlighet till fysiska möten. Att Stockholm har ett kraftigt underskott på idrottslokaler sett till både behov och jämfört med andra kommuner är väl känt. Dessvärre gäller samma sak för möteslokaler för annat kultur- och föreningsliv. Mellan åren 2014 och 2018 genomfördes därför flera satsningar för att utöka och tillgängliggöra samlingslokaler i staden. Ett arbete startades för att öppna upp skollokaler till idrotts- och föreningsliv. En annan viktig insats var att kraftigt höja anslagen till samlingslokaler. Under förra mandatperioden höjdes budgeten med 53 procent som en direkt respons på de stora behov som fanns efter att staden sänkt anslagen mellan åren 2010 och 2014.

Det första den borgerliga majoriteten gjorde efter valet 2018 var att återigen drastiskt sänka anslagen till samlingslokaler. Denna gång med 7 miljoner kronor. Resultaten av den politiken syntes inte på kort sikt, men riskerar bli direkt förödande både under och efter pandemin. Detta har också borgerligheten nu sent om sidor insett och omfördelat vissa medel (från andra delar av kulturlivet). Men det är fortsatt en uppenbar risk att så snart organisationerna som äger och förvaltar samlingslokaler tömt sina reserver kommer vi se avvecklade verksamheter. Det är ett i grunden hårt slag mot hela det civila samhället i Stockholm.

Vi föreslår därför att anslaget åter höjs för att möjliggöra fler möten. Vi vill också införa ett långsiktigt kontrakt med föreningar som driver samlingslokaler. De förändrade och försämrade spelregler som Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna, Miljöpartiet och Centerpartiet beslutat om är inte hållbara. Därför vill vi att staden i så bred politisk enighet som möjligt förhandlar fram ett kontrakt som innebär en lägstanivå på det kommunala stödet under den kommande 15-årsperioden. Det skapar en moralisk plikt för staden att inte använda samlingslokalerna som en budgetregulator utan tvärtom ge långsiktiga spelregler för exempelvis investeringar i fastigheter.

- Fler kulturlokaler ska tillgänggöras för föreningslivet.
- Anslaget till samlingslokaler höjs med fyra miljoner kronor och görs långsiktigt.

Ett ökat stöd för ett fritt kulturliv och en levande stad

I Stockholm ska det fria kulturlivet ges goda förutsättningar att bidra till en levande stad fylld av debatt, intryck och utmaningar.

Under förra mandatperioden ökades anslagen till samlingslokaler, folkbildning och det fria kulturlivet. Pandemin har mer än någonsin visat behovet av ett sådant stöd. Och att den borgerliga majoriteten vägrat stödja kulturlivet genom denna kris visar dessvärre att ideologi fått gå före det som är bra för ett livaktigt kulturliv och för stockholmarna. När andra kommuner och regioner samt staten gav ett krisstöd under pandemins härjningar vägrade Stockholms stad att bidra. Även om många aktörer tagit sig igenom det värsta skeendet utesluter vi inte att det finns ett behov även under 2021 och föreslår därför en krisfond inom ramen för kulturstödet.

Under förra mandatperioden genomfördes också flera satsningar på kultur i det offentliga rummet. Som ett exempel blev gatukonst och muralmålningar en frekvent bild utmed stadens gator. Det finns all anledning att fortsätta det arbetet och nämnden bör öka kulturen i det offentliga rummet. Utöver de satsningar som tidigare gjorts ska kulturnämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden öka förutsättningarna för ungdomar som utövar kultur att göra det också som sommarjobb i syfte att stärka kulturen på gator och torg. Nämnden ska inom ramen för detta samarbete formulera ett kvantitativt mål för antal kulturfriearbetare.

Mitt i naturreservatet i Rågsveds friområde som inrättades av den rödgrönrosa majoriteten under den förra mandatperioden ligger det nedgångna industriområdet Snösätra. Sedan ett par år tillbaka har Snösätra etablerats som en kulturplats för konst, musik och veteranbilar. Platsen är dock

föreograd efter decennier av lätt industriverksamhet. Staden ska fortsätta saneringen av södra delen av Snösättra industriområde och kulturnämnden ska bistå Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd med att inrätta en kulturpark i Snösättra i harmoni med naturreservatet.

Under år 2021 ska staden arbeta med att främja stadens kultur- och nöjesliv. Kulturnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder och styrelser ta fram en handlingsplan för att stärka stadens kulturliv och scener samt tillsätta en stadsövergripande fokusgrupp för detta ändamål. En viktig del av detta arbete handlar om att stärka samverkan för att för att säkerställa tillgången av kultur- och musikscener i takt med att staden växer. Staden ska fortsatt främja utvecklingen av film- och tv-produktion som en viktig del inom de kulturella och kreativa näringarna.

Möten människor emellan utgör grunden för det demokratiska samtalet, gemenskapen och tilliten i vårt samhälle. Det civila samhället och föreningslivet bidrar till mobilisering och organisering av gemensamt engagemang och ska stödjas av samhället. Därför ska nämnden i samverkan med andra nämnder och styrelser bedriva ett arbete för att tillgängliggöra fler platser för möten. Grundläggande är de samlingslokaler som erhåller stöd från staden. I denna budget ökar vi anslaget. Även andra lokaler behöver i ökad utsträckning tillgängliggöras för föreningslivet. Under utbildningsnämndens budget redovisas vårt förslag att göra skolorna i större utsträckning till mötesplatser för lokalsamhället. Kulturnämnden ska bistå utbildningsnämnden i detta arbete.

Stadens ateljélokaler är en viktig resurs för stadens konstnärer och för att Stockholm ska ha en levande konstscen. Idag har många ateljéer ett omfattande renoveringsbehov vilket skapar utmaningar för att behålla kostnadstäckande hyror som kan kulturutövarna har råd med. Därför ska kulturnämnden tillsammans med fastighetsnämnden utreda en långsiktig hållbar modell för att säkra kostnadstäckande hyror och lokaler som kulturutövare kan efterfråga.

Nämnden ska ge goda förutsättningar för scenkonst, litteratur, folkbildning och muséer i staden. Särskilt angeläget är att värna frihet, trygghet och tillgänglighet. I tider av begränsningar och hot av det fria ordet och med attacker på grundläggande mänskliga rättigheter är kulturen en viktig skyddsbarriär mot ett stängt och ofritt Stockholm. När politiker vill hindra konst som man ogillar eller stoppa stöd till studieförbund vars verksamhet man fruktar, är det mer angeläget än någonsin att Stockholm är en bastion för det fria ordet, det fria kulturlivet och den fria folkbildningen. Därför ska stadens fristadsprogram Fristad Stockholm utvidgas för att ge plats åt röster som tystats och ge erkännande till konst och journalistik som censurerats. På grund av pandemins effekter har kulturutbudet i Stockholm har blivit kraftigt reducerat och kommer förmodligen att förbli så under en överskådlig tid. Därför är det särskilt angeläget för staden att se över möjligheten att tillgängliggöra sina verksamheter för fler på ett tryggt och smittskyddssäkert sätt och att erbjuda fler föreställningar, konserter och evenemang i en utomhusmiljö under hela året. Parkteaterns säsong ska förlängas och fler utomhusscener ska rustas upp.

- En krisfond för det fria kulturlivet på 20 miljoner kronor ska inrättas inom ramen för centrala medelsreserven.
- Lokala kulturscener ska inrättas i områden med brist på kulturanläggningar.
- En strategi för stadens musikscener ska tas fram.
- Ett särskilt bibliotek för censurerade böcker ska inrättas.
- En återstartsfestival för kulturlivet ska inrättas under HT 2021.
- Fristad Stockholm ska utvidgas med två nya fristadskonstnärer/journalister.
- Parkteaterns säsong ska förlängas året runt och ytterligare en utomhusscen ska rustas för bruk året runt.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Kulturnämnden: stadsarkivet

Stadsarkivet är en central resurs i stadens informationsförsörjning och en av förutsättningarna för att offentlighetsprincipen ska fungera. Stadsarkivet har en viktig roll i arbetet med att utveckla stadens informationshantering. Tillgång till arkivinformation ger dagens och framtidens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och stadsarkivet ska underlätta för forskning kopplat till materialet. Tillgängligheten till stadsarkivets material och kunskap ska på bästa sätt komma alla stockholmarna till del. E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv.

Stockholms stadsarkiv spelar en viktig roll i att belysa stockholmarnas liv genom historien. För att tillgängliggöra stadens historiska källmaterial ska Stadsarkivet fortsätta arbetet med digitalisering av arkiverat material.

Stadsarkivet ansvarar för och förvaltar e-arkivet. Alla verksamhetssystem ska successivt anslutas till e-arkivet. Kulturnämnden: stadsarkivet är även systemägare till stadens ärendehanteringssystem eDok. Den ökade digitaliseringen av stadens ärendehantering ska bidra till snabbare processer, tillgänglighet och effektivisering. År 2022 ska samtliga verksamheter använda eDok i de tre grundprocesserna registrering, remisshantering och nämnd- och styrelsehantering.

Alla stockholmare ska ha möjligheter att agera, påverka och vara delaktiga i stadens utveckling. Stadsarkivet ska se till att informationen som skapas i stadens verksamheter är tillgänglig för alla. Verksamheten ska tillgodose stockholmarnas behov oavsett var de bor och vilka förmågor de har, och uppmuntra till delaktighet och dialog i utformandet av utbudet. Stadsarkivet gör nuet och historien angelägna, så att alla stockholmare kan skapa sin egen och stadens framtid.

Under budgetperioden kommer den publika verksamheten på Liljeholmskajen etableras, samtidigt som verksamheten på Kungsklippan 6 ska drivas med bibehållen kvalitet. Den nya besöksplatsen Stadsarkivet Liljeholmskajen ökar särskilt tillgången till de bebyggelserelaterade arkiven. Stockholmskällan ökar tillgängligheten till museernas, arkivens och bibliotekens digitala miljöer.

En stad med en tillgänglig historia

En långsiktigt hållbar utveckling inbegriper också en förankring bakåt i tiden. Stockholms historia kan bidra till sammanhållning och vara en levande del av stadens medborgares, stadsdelars och verksamheters gemensamma identitet.

Genom samverkan med andra offentliga verksamheter, forskningen, civilsamhället och näringslivet ska Stadsarkivet utveckla sitt publika utbud. Stadsarkivets breda programverksamhet ska fortsätta utvecklas i samverkan med exempelvis Stockholms universitet, Stadsmuseet och studieförbunden.

Stadsarkivet ska säkerställa att arkivinformationen på webben, läsesalarnas publika plattform och i e-arkivet ska finnas tillgänglig på ett kundanpassat sätt. Sökverktyg, visningsfönster och andra sätt att tillgängliggöra informationen, som genom öppna data, ska fortsätta att utvecklas utifrån medborgarnas behov. Stadsarkivet ska stödja lärandet om demokratins och historiens roll i dagens samhälle och barns rätt till tillgång till information genom att erbjuda studiebesök, utveckla tematiska skolpaket och löpande presentera arkivinformaton på Stockholmskällan och Stadsarkivets webb.

Stadsarkivet Liljeholmskajen ska utvecklas till ett centrum för stadens bebyggelseutveckling, och Kungsklippan ska på motsvarande sätt profileras som ett centrum för personforskning. Utifrån tillgänglig kapacitet ska stadsarkivet möjliggöra för övriga förvaltningar att hyra in arkivplatser. Därigenom kan också arkivets intäkter ökas.

Stadsarkivet ska under året pröva att bredda arkivfunktionen genom att utveckla arbetet med civilsamhällets arkiv. Mycket information om staden, dess invånare och verksamheter skapas i andra sammanhang än de offentliga. En särskilt viktig uppgift är att synliggöra kvinnor genom historien. En ny förvärvspolicy ska tas fram under år 2021.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Stadsarkivet är systemägare och förvaltare av stadens gemensamma ärende- och dokumenthanteringssystem, eDok, som ska stödja en effektiv och medborgartillvänd handläggningsprocess. Under perioden ska införande ske i stadens samtliga verksamheter, och ärendesystemet Diabas ska avvecklas.

- Genom samverkan med andra offentliga verksamheter, forskningen, civilsamhället och näringslivet ska Stadsarkivet utveckla sitt publika utbud.
- Stadsarkivet Liljeholmskajen ska utvecklas till ett centrum för stadens bebyggelseutveckling, och Kungsklippan ska på motsvarande sätt profileras som ett centrum för personforskning.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden utreda hur generella stöd och lokalstöd för konstnärer och ateljélokaler ska säkra ett levande kulturliv	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen arbeta mot våldsbejakande extremism och stödja lokalförvaltande organisationer i arbetet med demokratisäkring, till exempel genom att bidra med kompetensutveckling.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och Stadshus AB utforma en strategi för gatukonst och muralmålningar i stadsmiljön genom ökad samverkan med fastighetsägare samt förenklad tillståndshandling.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och fastighetsnämnden utreda hur staden kan underlätta för kulturaktörer att tillfälligt nyttja rivningsfastigheter och outnyttjade platser genom exempelvis generös markupplåtelse, tidsbegränsade bygglov, differentierade upplåtelseavgifter och tydlig kommunikation.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med äldrenämnden utreda möjligheten för en permanent kulturpremie, i likhet med kulanpremien, riktad till äldre	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samverkan med kommunstyrelsen föreslå reviderade avgifter med inriktning att kulturskolans korta kurser ska avgiftsfrias.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna initiera en särskild lässatsning riktad mot barn och unga.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska initiera arbetet med att öppna ett bibliotek särskilt för censurerade böcker.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska initiera fler lokala verksamheter enligt el Systema-modellen.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska påbörja uppstartsarbetet för ett ”repotell” genom en partnerskapsmodell i form av IOP, där replokaler kan bokas per timme.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska utreda formerna för ett artotek för att tillgängliggöra befintlig konst som staden äger.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska utreda möjligheterna att flytta ut mer av stadens ägda konst till den offentliga stadsmiljön.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kulturnämnden ska utreda ökad tillgänglighet av stadens konst och kultur för personer med funktionsnedsättning.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och arbetsmarknadsnämnden ta fram en modell för att arbeta uppsökande mot nyanlända i syfte att öka nyanländas deltagande i föreningslivet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighetskontoret ta fram och tillämpa en handlingsplan samt tillsätta en stadsövergripande fokusgrupp för att främja fler kulturlokaler och musikscener i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och idrottsnämnden ta fram ett aktivitetsprogram för att öka äldres delaktighet i samhället.	2021-01-01	2021-12-31
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden omgående starta arbetet för utvecklingen av kulturparken i Snösätra industriområde. Utvecklingen ska ske i nära dialog med aktörer aktiva i Snösätra och omnejd.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, valnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden och fastighetsnämnden utreda möjligheten att underlätta för kulturevenemang på Stockholms stadshus borgargård i syfte att levandegöra en unik plats i staden för stockholmare och besökare.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen, idrottsnämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda ett gemensamt system för reducerad avgift baserat på inkomstnivå.	2021-01-01	2021-12-31

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden har en viktig roll för att erbjuda stockholmarna vackra och rofyllda begravningsplatser med plats för eftertanke. På stadens begravningsplatser och vid ceremonilokaler ska möjlighet och utrymme ges för olika begravningsstraditioner så att alla oavsett livsåskådning kan få den begravningsceremoni som önskas.

Stadens begravningsplatser är en del av kulturarvet, men fyller samtidigt en funktion som park- och naturmiljö. Dessa kvaliteter ska bevaras och utvecklas.

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltning av begravningsplatser. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften. Nämndens ansvar omfattar begravningsverksamhet, ansvar för att skydda och bevara kulturhistoriska värden samt serviceverksamhet, d.v.s. skötsel och plantering på enskilda gravar mot ersättning från gravrättsinnehavare. Dessutom ansvarar nämnden för förvaltning av världsarvet Skogskyrkogården i enlighet med UNESCO:s Konvention om Skydd för Världens Kultur- och Naturarv.

Investeringsbudgeten framgår av finansborgarrådets förslag med de ändringar som visas i bilaga 2 i denna budget, främst genom tillägget att nämnden ges förutsättningar att investera i olika energitåtgärder, värmepumpar, bergvärme samt återvinning av överskottsvärme vid Nya krematoriet på Skogskyrkogården syftande till att minska energiförbrukningen och uppvärmningskostnaderna. Nämndens långsiktiga investeringsbudget utökades med 10 mnkr perioden 2019-2021 för reinvesteringar i nämndens anläggningar. Den långsiktiga investeringsplanen uppgår därmed till 30 mnkr per år. För att uppfylla kommunfullmäktiges prioriteringar på kortare sikt utökas nämndens investeringsbudget. Nämndens utökade investeringsbudget syftar till att genomföra projekten gällande ny begravningsplats vid Järva, ombyggnad av arbetslokaler vid Norra begravningsplatsen samt ny ceremonilokal vid Strandkyrkogården.

Begravningsverksamheten ska i sin helhet finansieras av begravningsavgiften, som fastställs av kommunfullmäktige. Över- och underskott ska i sin helhet balanseras till nästkommande budgetår i en begravningsfond. Begravningsavgiften år 2021 föreslås vara 6,5 öre.

En begravningsverksamhet öppen för alla

Stockholm står inför en kraftig befolkningsutveckling men antal avlidna beräknas ligga på ungefär samma planeringsnivå som tidigare. Detta beror på att antalet äldre i åldersgrupperna födda på 1920- och 1930-talet är relativt få. Åldersfördelningen är dock ojämn över staden och i de nordvästra förorterna ökar antalet äldre något. Planeringsnivån beräknas till ca 6500 avlidna per år under planperioden och fram till 2021 för att därefter åter stiga. Nämnden ska utreda, och vid behov införa, nya gravplatser i staden.

Kyrkogårdsnämnden ska verka för att den konfessionslösa inriktningen upprätthålls och att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas. Nämnden ska planera verksamheten utifrån detta.

Tillgängligheten till stadens begravningsplatser ska förbättras. Alla ska kunna sörja en anhörig utan att mötas av begränsningar i tillgänglighet. Därför ska ett arbete inledas för att busshållplatserna på skogskyrkogården tillgängliggörs under 2021. Medel för detta ändamål reserveras i nämndens investeringsbudget.

Begravningsplatsen – en viktig del av Stockholms kulturarv och parkmiljö

Begravningsverksamheten i Stockholm är effektiv och i grunden välskött. Avgiften har kunnat sänkas med bevarande av överskott i verksamheten. Det innebär dock inte att Stockholm ska ha lägre ambitioner för de kultur- och parkmiljöer som begravningsplatserna innebär. Under 2020 minskades nämndens budget och uteblivna anslag för underhåll riskerar successivt att innebära att

nämnden får allt svårare att upprätthålla de kulturarv och parkmiljöer som vi vill att våra begravningsplatser ska vara uttryck för.

Begravningsfonden har under ett antal år växt till sig och visar nu en behållning på cirka 180 miljoner kronor. Det är mer än vad det krävs att driva hela verksamheten ett helt år utan intäkterna från begravningsavgiften. Samtidigt riskerar ett otillräckligt underhåll på kort sikt både att försämra upplevelsen och tryggheten på begravningsplatsen samtidigt som behovet av reinvesteringar i framtiden ökar. Nämnden påtalar i sitt underlag till budgeten att flera av nämndens anläggningar är slitna och i behov av stora underhållsåtgärder. Prioriteringar inom underhållsbudgeten görs för att komma till rätta med underhållsskulden. Det finns alltså starka skäl att öka underhållet och vi föreslår därför att nämnden ges ett ökat anslag under 2021 för detta ändamål. Samtidigt stärker vi möjligheten att upprätthålla ett gott underhåll genom ett anslag för att öka antalet Stockholms- och feriejobb i verksamheten.

En hållbar begravningsverksamhet.

Nämnden ska fortsätta sitt arbete för att minska klimat- och miljöpåverkan till följd av verksamheten. Viktiga inslag i detta arbete handlar om att energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukning (samtidigt som de stämningsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls) samt vara ledande i utvecklingsarbetet för miljöhänsyn vid drift av krematorier. En förutsättning för verksamheten ska vara att ha en säker kemikaliehantering som bidrar till en minskad påverkan på miljö och hälsa.

Nämnden har ansökt om medel för minskad klimatpåverkan från Skogskyrkogården till följd av installerad fjärrvärme. En motsvarande lösning, en så kallad ”öppen” fjärrvärmelösning, finns redan installerad på Räcksta krematorium. Den installationen utfördes för att erhålla en säkrare drift av krematoriet men innebar samtidigt att överskottsvärme kan tillgodogöras fjärrvärmenätet. Nämnden ges nu medel för att göra motsvarande investering på Skogskyrkogården vilket beräknas kosta 10 mnkr i investering men minska nämndens driftskostnader med 400 000 kronor varje år. De minskade koldioxidutsläppen beräknas uppgå till drygt 27 000 kg per år.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll i stadens arbete att skapa en miljö- och klimatsmart stad. Stockholm ska vara klimatpositiv senast år 2040 och stadens organisation ska vara fossilfri senast år 2030. Nämnden ska bidra till stadens arbete med att minska utsläppen av växthusgaser och bistå med kunskapsunderlag kring nödvändiga åtgärder för att minska stockholmarnas klimatavtryck. Stadens arbete med klimatanpassning ska stärkas och miljö- och hälsoskyddsnämnden är en viktig resurs för att uppnå Stockholms åtagande i enlighet med Parisavtalet.

Stockholmarnas hälsa ska gynnas genom ett långsiktigt arbete med att säkerställa en stadsmiljö med ren luft, rent vatten och natur av hög kvalitet samt en sund inomhusmiljö. Nämnden bidrar med underlag i stadsutvecklingen och har en viktig roll i stadens arbete för att uppnå en god vattenstatus i stadens alla vattenförekomster. Nämnden bidrar även genom expertkunskap inom klimat- och energifrågor, luft- och kemikaliefrågor. Nämndens myndighetsutövning och tillsynsarbete ska säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet.

Klimatpositiv stad

Det finns en stark koppling mellan den sociala och ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Olika grupper i samhället påverkas olika hårt av miljö- och klimatproblem och politiken för att möta klimatproblemen måste gå hand i hand med en aktiv politik för jämlikhet och jämställdhet.

Ett av miljö- och hälsoskyddsnämndens viktigaste uppdrag handlar om att bistå staden med sin expertkunskap inom miljö- och klimatarbetet. Det handlar om att både följa och analysera utvecklingen av stockholmarnas klimatavtryck och att ta fram förslag på nödvändiga åtgärder för att minska klimatavtrycken.

År 2020 antogs en ny klimathandlingsplan för staden. Handlingsplanen saknar dock åtgärder motsvarande 84 100 ton, främst gällande vägtrafik. Det är inte acceptabelt. Den grönbå majoriteten hävdar ofta att de inte har rådighet över de mest kraftfulla åtgärderna. Det finns dock många åtgärder som staden har rådighet över men som majoriteten valt att inte ta med i klimathandlingsplanen. Trafiknämndens avsnitt innehåller ett flertal sådana angelägna åtgärder för vägtrafiken som måste införas skyndsamt. Nedan följer avgörande åtgärder på övriga områden.

Utbyggnaden av fjärrvärmen i Stockholm har gjort att uppvärmningen av staden idag nästan är fossilfri. De sista fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan har fasats ut och fjärrvärmen i Stockholm kommer år 2025 ha en klimatpositiv verksamhet. Ytterligare några år efter det kan fjärrvärmen göra hela Stockholm till en klimatpositiv stad. Bara i Stockholmsregionen finns en potential att skapa en kolsänka på mer än 2 miljoner ton koldioxid per år, vilket är mer än samtliga utsläpp från staden idag. Detta kan bli verklighet genom att utveckla tekniken för att fånga in och lagra koldioxid från förbränning av biobränslen (BECCS). Nämnden ska bidra till stadens arbete med att ta fram ett eget lokalt system för klimatkompensation där merkostnaderna används för att finansiera investeringar och drift av BECCS. Till dess att ett internt system för klimatkompensation är på plats ska staden använda befintliga system för klimatkompensation för t.ex. stadens flygresor och uppvärmning. Indikatorn för utsläpp från Stockholms stads flygresor, som den grönbå majoriteten har tagit bort, ska återinföras.

Dagens effekt- och nätkapacitetsbrist är ett stort hinder för elektrifieringen av bilar, bussar och lastbilar, elanslutning av fartyg och elflyg. Den rådande effekt- och kapacitetsbristen är så pass allvarlig att den utgör ett hinder för att nå klimatmålen till år 2040. Staden måste arbeta med frågan på ett mer strategiskt och genomgripande sätt.

Arbetet med energieffektivisering inom stadens verksamheter och fastigheter ska vara fortsatt prioriterat. En effektivare energianvändning leder inte bara till minskade klimatutsläpp utan ofta även till minskade driftskostnader och bättre arbetsmiljö för stadens personal. Enligt stadens mål ska energianvändningen minska, men istället har den ökat. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska

samla stadens förvaltningar och bolag som äger byggnader i syfte att ta fram åtgärder för att vända denna utveckling. Det finns exempelvis väldigt stor potential i driftoptimering genom digitalisering, automatisering och AI. Nämnden ska bidra i stadens arbete med att ta fram en modell för att använda lägre kalkylränta vid energieffektiviserande renoveringar. När staden följer upp energianvändningen är det använd energi (nettoenergi) som ska mätas och presenteras framför tillförd energi för att säkerställa att stadens byggnader har ett energieffektivt klimatskal samt för att garantera teknikneutralitet för uppvärmningssystem. Nämnden ska utreda möjligheten till energilagring för överskottsenergi från stadens egen elproduktion samt spetsteknik för att kapa topparna i elanvändningen.

Staden ska höja ambitionerna när det kommer till hållbar konsumtion. En viktig del handlar om att göra stadens upphandlingar hållbara. Det är idag diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav i stadens styrdokument finns bara korshänvisningar och otydlighet. Stockholms stad upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens växthusgasutsläpp avgörs av upphandlingskraven. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp. Nämnden ska driva arbetet med hållbara upphandlingar gentemot stadens övriga förvaltningar och bolag.

En stor del av stockholmarnas klimatpåverkan kommer från den mat vi äter. För att klara mål om minskade utsläpp från maten måste vi ta ansvar för hur vi gemensamt kan erbjuda klimatsmarta måltider i våra offentliga verksamheter. Majoritetens långsamma agerande innebär att en modell för att beräkna, följa upp och redovisa miljö- och klimatpåverkan från stadens måltider fortfarande inte finns på plats. Det är två förlorade år för klimatarbetet när det kommer till stadens kostarbete. Modellen behövs för att ställa samordnade krav i upphandlingar och ta fram relevanta mål och indikatorer. När modellen är klar behöver stadens strategier, riktlinjer och policys uppdateras med konkreta mål som följs upp via stadens ledningssystem ILS. Matstrategin behöver också revideras så att innebörden av vegetarisk mat följer Livsmedelsverkets definition samt att det förtydligas att veganska alternativ alltid ska kunna erbjudas i stadens verksamheter. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara drivande i stadens arbete kring mat och måltider. Vid upphandling av livsmedel ska det ställas krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå. Nämnden ska utveckla arbetssätt samt mått och mätmetoder för att minska matsvinnet i stadens verksamheter, pilotprojektet Klimatlådan ska genomföras. Projektet går ut på att en skola kan sälja mat som blivit över till personal, elever och föräldrar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedriver ett viktigt och framgångsrikt informationsarbete gentemot stadens invånare. Detta arbete har en stor potential i att nå ut ännu mer till ännu fler och därmed få större påverkan. Idag har dock varken miljöprogrammet eller klimathandlingsplanen några skrivningar om stockholmarnas deltagande i klimatomställningen. Tydliga åtgärder måste tas fram om hur stockholmarna, civilsamhället och det engagemang som redan finns kan involveras i klimatarbetet. Ett exempel är att permanenta det avslutade projektet med stöd till bostadsrättsföreningar och mindre fastighetsägare. Miljöförvaltningens egen slutsats av projektet var att det går att uppnå stor energieffektivisering med arbetet, ändå har arbetet avslutats. Stadens informationsarbete, rådgivning och främjande av stockholmarnas deltagande i klimatomställningen förstärks därför med 3 miljoner kronor.

Ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). En viktig åtgärd för att minska förbränningen av plast är att utveckla avfallsstatistiken så att alla kommuner i regionen börjar redovisa hur mycket avfall de levererar till förbränning samt vilka utsläpp avfallet ger upphov till. På så sätt tydliggörs grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Nämnden ska verka för att sådan statistik tas fram. Indikatorn för mängd hushållsavfall per person, som den grönbå majoriteten tagit bort, ska återinföras.

I dagens beräkningar av stadens koldioxidutsläpp ingår inte de stora utsläppen från stadsgasen samt reningsverken. Detta måste åtgärdas. De sista oljepannorna i staden måste fasas ut.

- Ett lokalt system för klimatkompensation där merkostnaderna används för att finansiera investeringar och drift av BECCS ska tas fram.
- Till dess att ett internt system för klimatkompensation är på plats ska staden använda befintliga system för klimatkompensation för t.ex. stadens flygresor och uppvärmning.
- Samla stadens förvaltningar och bolag som äger byggnader och presentera åtgärder för energieffektivisering.
- Ta fram en modell för att använda lägre kalkylränta vid energieffektiviserande renoveringar.
- All energianvändning ska mätas genom använd energi (nettoenergi), ej tillförd energi, för att säkerställa att stadens byggnader är energieffektiva och för att garantera teknikneutralitet för uppvärmningssystem.
- Nya mål och indikatorer för koldioxidutsläpp från stadens måltidsverksamheter.
- Veganska alternativ ska alltid kunna erbjudas i stadens verksamheter.
- Nytt mål om att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.
- Stadens informationsarbete, rådgivning och främjande av stockholmarnas deltagande i klimatombudsningen förstärks med 3 miljoner kronor.
- Samtliga ärenden som beslutas i ett politiskt organ i Stockholms stad ska innehålla en klimatkonsekvensanalys.

En renare stad

Återvinning, återanvändning och en övergång till cirkulär ekonomi ska prioriteras och miljö- och hälsoskydds nämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen leda det arbetet. Indikatoren för återbruk inom stadens egna verksamheter, som den grönbå majoriteten tagit bort, ska återinföras.

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen behöver staden ta ett ansvar för frågan eftersom den har stor påverkan på vår stadsmiljö. Miljö- och hälsoskydds nämnden ska samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten.

Den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. En förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande. Det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och en masshanteringsstrategi behöver upprättas. Även rivningsavfallet utgör en stor del av allt avfall som uppkommer i staden. Rivningsavfallet måste hanteras på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt. Nämnden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Idag görs endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och hittills i år har staden inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Luftkvaliteten i Stockholm har länge varit en högt prioriterad miljöfråga. I januari 2021 kommer miljözonsreglerna för tunga fordon att skärpas rejält. Det är en viktig åtgärd som kommer innebära att halterna av kvävedioxid nästan halveras i Stockholms innerstad. För att de skärpta miljözonsreglerna ska få tänkt effekt krävs att alla företag följer reglerna. Idag saknas effektiva verktyg för att hindra tunga fordon som kör olagligt i miljözonen. Det finns dock ett sätt att enkelt bli av med de olagliga transporterna: genom att registrera och straffbelägga fordonen. Miljö- och hälsoskydds nämnden ska uppvakta relevanta aktörer och arbeta för att trängselskattportalerna ska kunna användas för att registrera och straffbelägga fordon som bryter mot miljözonsregler. Nämnden ska också se till att nya exponeringsberäkningar, det vill säga beräkningar av den

allmänna luftkvaliteten där människor vanligtvis vistas, görs under år 2021 så att utvecklingen går att följa över tid.

Arbetet för att förbättra vattenkvaliteten ska intensifieras för att nå målet om att samtliga vattenförekomster ska uppnå god ekologisk och kemisk status senast år 2021. God vattenkvalitet är fundamentalt för stockholmarnas livskvalitet, också ur ett rekreativperspektiv. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bidra till tillskapandet av fler officiella badplatser i Stockholm samt framtagandet av en handlingsplan för inrättande av fler badplatser i staden. Nämnden ska även bedriva ett arbete för god badvattenkvalitet vid stadens badplatser samt underlätta för fler bastuflostrar på stadens vatten.

Stockholms stad har enligt länsstyrelsen 48 förorenade områden med den högsta riskklassen som innebär störst risk för människors hälsa och miljö. Dessa platser måste saneras. Idag saneras förorenade områden oftast i samband med exploatering och därför är stadsbyggandet ett viktigt redskap för ett giftfritt Stockholm. För att få en giftfri stad måste sanering ske även av områden där det inte ska byggas. Med dagens politik kommer dessa områden annars förbli giftiga. Nämnden ska ta fram en tidplan för sanering av stadens mest förorenade områden.

En stor del av stadens giftigaste områden består av båtuppläggningsplaster (30 stycken) där folk ofta vistas, både barn och vuxna. Stadens arbete för att minska användningen av giftiga båtbottnfärger är alltså avgörande för vår miljö. Förra mandatperioden inleddes ett viktigt arbete med fokus på just minskad användning av skadliga båtbottnfärger. Den borgerliga majoriteten har dock tagit bort finansieringen och projektet har avvecklats. Arbetet måste fortsätta och staden måste vara pådrivande för att fasa ut skadliga båtbottnfärger, något som också måste ske på nationell nivå och i samverkan med branschen. En båtbottnvätt ska inrättas under år 2021.

Nämnden ska säkerställa samordning av mikroplastarbetet och andra plastrelaterade frågor, exempelvis avfall, kemikalier och fossilfri stad. Ett helhetsgrepp behövs kring plastfrågan för att uppnå målet om fossilfri organisation år 2030, därför ska en handlingsplan för minskad plastanvändning i hela staden färdigställas och implementeras. Arbetet för kemikaliesmarta och giftfria förskolor och skolor ska intensifieras. Arbetssätt och informationsmaterial ska tas fram för att följa, prioritera och minska kemikaliebelastningen på framför allt barn och ungdomar.

- Förbättra situationen vid återvinningsstationerna.
- Verka för att trängselskattportalerna ska kunna användas för att registrera och straffbelägga fordon som bryter mot miljözonsregler.
- Genomföra nya exponeringsberäkningar, det vill säga beräkningar av den allmänna luftkvaliteten där människor vanligtvis vistas.
- Minst 13 nya badplatser under året, en i varje stadsdel.
- Ta fram en tidplan för sanering av stadens mest förorenade områden.
- Återuppta det proaktiva arbetet med båtklubbarna för minskad användning av skadliga båtbottnfärger.
- Ta fram en handlingsplan för minskad plastanvändning.
- Ökad tillsyn av rivningsavfall för att motverka oseriösa aktörer.

En attraktiv stad som växer

Den täta staden har många fördelar ur ett hållbarhetsperspektiv och stadsbyggandet är ett kraftfullt redskap som kan bidra till att styra utvecklingen i hållbar riktning. Miljöfrågorna ska beaktas i ett tidigt skede av all planering för att säkerställa en långsiktig hållbarhet, en robust grönstruktur, minskad klimatpåverkan, klimatanpassning, miljö kvalitetsnormer för luft och vatten samt bibehållna ekosystemtjänster.

Nämnden är en viktig part i stadens samlade arbete med att uppnå målen för bostadsförsörjningen. En hög takt i bostadsbyggandet är särskilt prioriterat. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bidra till att realisera målet om en klimatneutral byggsektor till 2040.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll i arbetet med hälsosamma miljöer i stadens förskolor och skolor. Idag fokuseras arbetet till tillsyn, vilket är ett viktigt och nödvändigt arbete, men att även informationsinsatser och ett utökat samarbete med förskole- och skolverksamheter och dess fastighetsägare behövs. Det är inte acceptabelt att 90 procent av förskolorna ligger över riktvärdena för buller och att 54 procent av skolorna och förskolorna har så allvarliga brister gällande buller och ventilation att uppföljning krävs. Så omfattande problem kräver proaktivt arbete. Detta gäller även för att uppnå rökfria skolgårdar och rökfri arbetstid. Den grönbå majoritetens politik har istället varit att ta bort kraven på inomhusmiljö från stadens miljöprogram samt avskaffa kravet att nya skolor och förskolor ska uppnå Miljöbyggnad Silver. De har även tagit bort indikatorn för andelen av stadens byggnader som är miljöklassade. Istället för att göra mer väljer majoriteten att göra mindre. Vi menar att dessa omfattande problem behöver krafttag och satsar därför 2 miljoner kronor på proaktivt arbete för bättre miljö i stadens skolor och förskolor.

Idag finns problem i staden med så kallade slumvärdar. Det kan vara internationellt riskkapital köper upp bostadshus i enda syfte att pumpa ut pengar genom höjda hyror och minskat underhåll. Resultatet blir nedgångna bostäder som i värsta fall är hälsofarliga. Här bedriver nämnden ett viktigt arbete med riktad bostadstillsyn i socioekonomiskt utsatta områden. Tillsynen har visat sig vara nödvändig och merparten av de besökta fastigheterna kräver åtgärder vilket med tiden innebär en ökad hälso nytta för de boende. 2020 års mål att inspektera 20 fastigheter i Husby och Rinkeby kunde dock inte nås och hittills har endast 4 fastigheter inspekterats. Denna verksamhet är nödvändig och staden måste se till att det finns resurser till att bibehålla detta arbete. Vi stärker därför arbetet mot slumvärdar med 12 miljoner kr.

I Stockholm finns idag ett starkt institutionellt och fritt kulturliv. Kulturen bidrar till att göra Stockholm till en attraktiv stad för sina invånare och besökare. Vi har ledande scener och ett kulturliv som bland annat bidragit till det svenska musikundret. Stockholms framgångsrika kreativa näringar är en följd av ett aktivt kulturliv. På senare tid har dock flera musikscener stängt. Det är ett strukturellt problem som måste lösas på sikt. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska delta i den stadsövergripande fokusgruppen med syfte att vända denna trend.

Biologisk mångfald är en av de grundläggande förutsättningarna för att våra ekosystem ska kunna leverera funktioner och nyttor som vi människor behöver och använder. Den biologiska mångfalden är idag en akut fråga. Nämnden ska ge utbildning inom naturskötsel till stadens verksamheter och entreprenörer verksamma inom området. Det är i första hand stadsdelsnämnderna som ansvarar för skötseln av naturmarken, inklusive naturreservaten. I och med ökade ambitioner kommer också behovet av driftmedel att öka. Men istället för ökade resurser till stadsdelarna har stora nedskärningar gjorts för att kunna sänka skatten. Det drabbar naturvårdsskötseln och den biologiska mångfalden. För att få till förbättringar i verkligheten måste även de som ska utföra det långsiktiga driftarbetet få de resurser som krävs. Vi stärker därför naturvårdsskötseln med ytterligare 5 miljoner kronor.

På grund av pandemin har nämnden behövt skjuta upp en del av sitt tillsynsarbete. Under året är det viktigt att säkra att den tillsyn som skjutits upp och som kan genomföras vid ett senare tillfälle faktiskt blir av. Tillsynsskulden som nu finns – inte minst inom livsmedelskontrollen, den riktade bostadstillsynen i socialt utsatta områden och äldreomsorgen – måste hanteras.

Nämnden ska kontinuerligt analysera vilka verksamheter som skulle behöva proaktivt informationsarbete som komplement till det reaktiva tillsynsarbetet i syfte att mer effektivt uppnå förbättringar. Information, utbildning och samarbete förebygger återkommande brister som beror på okunskap av gällande regler och riktlinjer.

Nämnden ska fortsätta arbeta för att motverka den svarta ekonomin, organiserad brottslighet samt kriminella transaktioner och aktiviteter vid tillståndsgivning och tillsyn. Arbetet ska göras i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket. Nämnden ska utreda och verka mot livsmedelsfusk i samarbete med andra nämnder och myndigheter.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- 12 miljoner kronor till förstärkning av tillsyn och kompletterande proaktivt arbete för att mer effektivt uppnå förbättringar gällande exempelvis slumvärdar, rivningsavfall och båtuppläggningsplatser.
- 2 miljoner kronor till mer proaktivt arbete för bättre miljö i stadens skolor och förskolor.
- 5 miljoner kronor till skötsel av grönområden, naturmarker och naturreservaten.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall, exploateringsnämnden och trafiknämnden samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen vid och tillgängligheten till återvinningsstationer.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska genomföra en uppföljning av kranmärkningen av stadens verksamheter.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med bostadsbolagen, SISAB, Micasa och fastighetsnämnden ta fram åtgärder för ökad energieffektivisering i stadens fastigheter, t.ex. genom driftoptimering med digitalisering, automatisering och AI.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en kravspecifikation för upphandling av naturskötsel.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska slutföra och implementera handlingsplan för minskad plastanvändning.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en handlingsplan för minskad plastanvändning i hela staden.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska uppdatera stadens matstrategi med konkreta mål och indikatorer angående exempelvis utsläpp och matsvinn, samt så att innebörden av vegetarisk mat följer Livsmedelsverkets definition och så att det förtydligas att veganska alternativ alltid ska kunna erbjudas i stadens verksamheter.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska verka för att avfallsstatistiken utvecklas så att alla kommuner i regionen börjar redovisa hur mycket avfall de levererar till förbränning samt vilka utsläpp avfallet ger upphov till.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska, i väntan på ett internt system för klimatkompensation, bistå övriga nämnder och bolag i arbetet med att använda befintliga system för klimatkompensation för t.ex. stadens flygresor och uppvärmning.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska, med stöd av trafiknämnden och i samarbete med de nämnder och bolagsstyrelser som äger parkeringsplatser, ta fram riktlinjer för anläggande av el-laddplatser i befintlig bebyggelse med krav på minst 20 procent laddplatser.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, Skolfastigheter i Stockholm AB, Micasa fastigheter AB, bostadsbolagen och Stadsholmen kartlägga förekomsten av lokaler och bostäder med direktverkande el för uppvärmning (inkl. kallhyra, elektrisk varmvattenberedning) och föreslå elbesparande alternativ.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska, i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, upprätta en prioriteringslista och tidplan över	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

föreerade områden som inte är föremål för exploatering, men som är i behov av sanering.		
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden omgående starta arbetet för utvecklingen av kulturparken i Snösätra industriområde. Utvecklingen ska ske i nära dialog med aktörer aktiva i Snösätra och omnejd.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt bostadsbolagen och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighetskontoret ta fram och tillämpa en handlingsplan samt tillsätta en stadsövergripande fokusgrupp för att främja fler kulturlokaler och musikscener i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden förändra styrningen så att använd energi (nettoenergi) tillämpas istället för köpt energi.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggentreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnderna tillskapa fler officiella badplatser i Stockholm samt ta fram en handlingsplan för inrättande av fler badplatser i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Exergi ta fram eget lokalt system för klimatkompensation där merkostnaderna används för att finansiera investeringar och drift av BECCS i samarbete med Stockholm Exergi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, äldrenämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inrätta en central enhet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden förslå organisationsförbättringar i tillstånd- och tillsynsprocesser i syfte att erbjuda en sammanhållen och förenklad myndighetsutövning. I detta ska särskilt beaktas samverkan mellan tillståndsverksamheten och stadens alkohol, narkotika, doping och tobaksförebyggande (ANDT) arbete.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en handlingsplan för minskade koldioxidutsläpp från vägtrafiken fram till år 2030.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Serviceämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsämnden, utreda förutsättningar och kostnader för att upprätthålla en miljö- och klimatmärkning för inköpssystem med tillhörande arbetssätt.	2021-01-01	2021-12-31
Serviceämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsämnden utreda upphandlingskrav gällande måltidstjänster i syfte att minska miljö- och klimatpåverkan.	2021-01-01	2021-12-31
Trafikämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsämnden och Stockholms Stads Parkerings AB ta fram nya mål och handlingsplaner för publik laddinfrastruktur efter 2022.	2021-01-01	2021-12-31

Serviceämnden

Serviceämnden ska inom ramen för sitt uppdrag arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder eller bolag till förmån för kärnverksamheterna. Serviceämnden ska säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service. Finansiering och prissättning av serviceämndens tjänster ska utvecklas för att öka kostnadsmedvetenheten och möjliggöra fortsatta effektiviseringsvinster.

Upphandling ska medverka till att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning och bidra såväl till att höja kvalitet som att stärka utveckling i offentlig verksamhet. Staden ska i ökad utsträckning ställa krav på viktiga kvalitetsmått som utbildningsnivå, bemanning och yrkesmässig förmåga att leverera det staden beställt. Ökad möjlighet att ställa sociala krav och krav på kollektivavtalsliknande villkor är en viktig del i utvecklingen av stadens arbete med offentlig upphandling. I princip ska staden ställa samma höga krav på upphandlad verksamhet som på verksamhet som drivs i egen regi avseende såväl ekonomisk och social hållbarhet som klimatambitioner. Nämnden ska vara övriga nämnder och styrelser behjälpliga i att uppnå detta mål.

I samråd med kommunstyrelsen ska nämnden prioritera stöd och inriktning i upphandlingsarbete med stadens nämnder och bolag och vara ett konsultativt stöd kring tillämpningen och uppföljningen av arbetsrättsliga villkor och etiska krav i upphandlingar och avtal. Vidare ska nämnden tillhandahålla utbildning, stöd och support inom upphandling och inköp. Nämnden ska även vara ett stöd i att lägga egen regi-anbud. Nämnden ska skapa förutsättningar för att öka bolagens engagemang i tjänster som beställs från nämnden i samråd med stadens bolagsstyrelser. Serviceämnden ska stärka arbetet med avtalsuppföljning. Serviceämnden ska som tjänst erbjuda nämnderna att registrera inhyrningsavtal avseende lokaler och lägenheter i stadens lokaladministrativa system LOIS.

Via beställningscentralen för persontransporter skapar serviceämnden förutsättningar för att öka självständigheten för dem med funktionsnedsättning samt ger leverantörerna bättre förutsättningar att leverera en bra tjänst.

Serviceämnden ska fortsätta arbetet med att utreda robotiseringens effekter på uppdrag och personal. I det fortsatta arbetet med robotisering eller andra effektiviserings-verktyg ska nämnden arbeta på uppdrag av stadens processägare och därmed säkerställa att effektiviseringar och kostnader för staden som helhet alltid beaktas.

Som stadens kompetenscentrum erbjuder serviceämnden ett brett utbud av verksamhetsstödande tjänster och service till stadens förvaltningar och bolag, där de tillhandahåller utbildning, support och stöd inom upphandling och inköp. Serviceämnden ska säkerställa att miljö- och klimatkrav inkluderas i inköpsprocessen för de centrala avtalsområdena samt stödja nämnder och bolag att göra detsamma i de egna avtalen. I samarbete med kommunstyrelsen ska nämnden bidra till ökad e-handel med stadens leverantörer. Serviceämnden ska skapa förutsättningar för att stödja stadens nämnder vid ansökningar om internationella bidrag från andra organisationer.

Kontaktcenter informerar, ger support och vägleder inom allt från äldreomsorg till serveringstillstånd. Ett fortsatt viktigt arbete för nämnden är att, genom Kontaktcenter, ge information om boendemöjligheter för äldre. I detta arbete har nämnden en avgörande roll i att informera om vilken service som finns, särskilda regelverk, vikten av att stå i bostadskö och regler om bostadstillägg med mera. Kontaktcenter erbjuder en hög tillgänglighet med hög kompetens och likvärdig service till stadens äldre invånare och deras anhöriga och kan ge effektiv service och administration som avlastar enskilda stadsdelsförvaltningar och dess personal inom både socialtjänst, funktionshinder och äldreomsorgsområdet i en betydligt högre utsträckning än stadsdelsförvaltningarna väljer att göra idag. Alla stadsdelar ska ha som rutin att i första hand hänvisa invånarnas ärenden om äldreomsorg till Äldre Direkt.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Även Kontaktcenters service till övriga stockholmare och de företag som vill verka i staden ska vidareutvecklas så att de får ett snabbt och professionellt bemötande, en enklare och tydligare kanal för information och lättillgänglig kvalificerad service. Inom Kontaktcenter Stockholms verksamhet ska servicenämnden tillsammans med bland andra Stockholm Business Region AB implementera processen för en stadsövergripande servicekedja för effektiv ingång till staden för företag samt för etableringsförfrågningar. Kommunikationsvägarna för att förbättra informationen inom staden och för stockholmare ska kontinuerligt ses över för att bli mer tydliga och ändamålsenliga.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, äldrenämnden och servicenämnden utvärdera och trygga tillgången till skyddsutrustning så att stadens beredskap motsvarar minst tre månaders förbrukning.	2021-01-01	2021-12-31
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda upphandlingskrav gällande måltidstjänster i syfte att minska miljö- och klimatpåverkan.	2021-01-01	2021-12-31
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden, utreda förutsättningar och kostnader för att upprätthålla en miljö- och klimatmärkning för inköpssystem med tillhörande arbetssätt.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31

Socialnämnden

Alla stockholmare som är i behov av insatser från samhället ska få det. Socialnämndens verksamheter ger ett grundläggande stöd och skydd till de människor som behöver det. Nämnden ska genom sin samordnande och övergripande roll bidra till att invånarna får rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden. I ett Stockholm för alla bedrivs socialtjänsten och funktionshinderomsorgen enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Verksamheterna håller en hög kvalitet med människan i centrum.

Tillit till professionen – för ett förebyggande arbete som gör skillnad

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. För ett lyckosamt arbete är ett nära samarbete och samverkan med andra nämnder, Region Stockholm, polis, akademien och civilsamhället avgörande. Nämndens arbete ska leda till att antagna program, strategier och riktlinjer uppfylls. Socialnämnden ska leda arbetet med att införa ny teknik och nya arbetssätt inom socialtjänsten. Arbetet med välfärdsteknik ska utvecklas. Socialnämnden ska årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen inom området.

Nämndens arbete rymmer många områden som inte ska detaljstyras, tilliten till professionen måste vara hög. En god arbetsmiljö för medarbetarna är avgörande för att medborgarna och brukarna ska få ett stöd av hög kvalitet. Nämnden ska därför fortsätta förbättra arbetssituationen för medarbetarna, med fokus på socialsekreterare och biståndshandläggare. Nämnden ansvarar för att erbjuda introduktionsutbildningar för nyanställda socialsekreterare inom alla verksamhetsområden.

Förstärkningsteamerna med erfarna socialsekreterare som förstärker i myndighetsutövning i stadsdelsförvaltningarna utgör en viktig stödfunktion. Under året ska ytterligare förstärkningsteam etableras. Erfarenheter och kunskaper som tidigare chefer och högre tjänstemän inom socialtjänsten besitter ska användas för att stärka socialtjänsten i det förebyggande arbete och för att stoppa rekryteringarna av unga till kriminalitet. Ett nytt förstärkningsteam skapas under året med de tidigare medarbetarna och ska vara till stöd för nämndens och stadsdelsnämndernas arbete. Det är angeläget att insatserna fortsätter och utvecklas.

Bland socialtjänsten och polisen uppstår ibland frågor om när det är tillåtet och möjligt att bryta sekretessen. Osäkerheten mellan och inom båda myndigheterna innebär att olika tolkningar görs i olika delar av staden. För att säkerställa att likställigheten inte rubbas ska en gemensam handbok tas fram om de sekretessbrytande bestämmelserna. Genom att låta de juridiska avdelningarna ta fram handboken säkerställs att samtliga parter agerar på liknande sätt oavsett i vilken del av staden man verkar i. Socialnämnden och kommunstyrelsen ska tillsammans med polisen ta fram en handbok som kan användas både inom socialtjänstens och inom polisens arbete. Nämnden ska också tillsammans med kommunstyrelsen utreda förutsättningarna att öka informationsutbyte med andra relevanta myndigheter.

- Stockholms socialtjänst och funktionshinderomsorg baseras på evidens och hög tillit till professionen.
- Arbetet för att förbättra arbetssituationen för medarbetarna ska stärkas.
- Tidigare chefer och högre tjänstemän ska rekryteras till ett nytt förstärkningsteam vars fokus blir att stoppa rekryteringar av unga till kriminalitet.
- En handbok om de sekretessbrytande bestämmelserna ska tas fram tillsammans med polisen.

Samverkan för att tillgodose individens behov

Stadsdelsnämndernas arbete med samordnad individuell plan (SIP) är viktig för att individer som är i behov av insatser från olika aktörer får sina behov tillgodosedda. Socialnämnden ska stödja stadsdelarna i att upprätthålla och utveckla strukturerna för samverkan. Utvärdering visar att

satsningen med SIP-samordnare för barn och unga som infördes under förra mandatperioden har varit framgångsrik. SIP-samordnare bidrar till att effektivisera samverkan och tydliggöra involverade verksamheters ansvarsområden.

Istället för minskade antal SIP-samordnare vill vi permanenta satsningen och utöka antalet samordnare samt utreda om samordnare kan stärka samverkan inom vuxenheterna och socialpsykiatrin. Äldrenämnden ska i samarbete med socialnämnden fortsätta det pågående utvecklingsarbetet med Region Stockholm och Storsthlm utifrån Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård och följa upp konsekvenserna av de nya utskrivningsreglerna.

- SIP-samordnare ska permanentas och antalet samordnare utökas.
- Utredning om SIP-samordnare kan användas inom vuxenheterna och socialpsykiatrin ska göras.

Barn och ungas rätt till en trygg uppväxt

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande för att alla stockholmare ska få goda livsvillkor och möjlighet att förverkliga sina drömmar. Ett samhälle som inte investerar i barn och deras utveckling riskerar att på lång sikt möta stora utmaningar med ojämlikhet, segregation och otrygghet. Nämndens samverkan med andra nämnder och aktörer är avgörande för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa. Vi vill att nämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna ska verka för att fler mötesplatser skapas för unga hbtq-personer över hela staden.

Den psykiska ohälsan ökar bland unga i Stockholm. Den negativa trenden för psykisk ohälsa har inte brutits och skillnaderna mellan flickor och pojkar kvarstår. Det är viktigt att tidiga åtgärder sätts in, att elevhälsan förstärks och att skolorna arbetar förebyggande för att stärka ungas hälsa. Ungdomsmottagningar ska tillhandahålla rådgivning och genomföra socialt förebyggande insatser bland ungdomar. Det är även viktigt att tillgängliggöra mottagningarna mer för att unga ska tidigt få psykosociala insatser. Det ska vara enkelt att få stöd i Stockholm.

Det är genom att arbeta med barn, unga och deras familjer som en god grund för det förebyggande arbetet läggs. Öppenvårdsinsatser inom den sociala barn- och ungdomsvården är centrala i det arbetet. Insatser som ges i form av stöd i ett tidigt skede, för att minska risken för framtida psykosociala svårigheter och insatser som riktar sig till en viss målgrupp som redan har påtagliga problem är lika viktiga. Familjecentraler, ungdomsmottagningar, SkolFam och föräldrastödsprogram är exempel på insatser inom öppenvård där nämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda nämnder ska utveckla verksamheterna.

Idag finns det stora skillnader mellan stadsdelarna i vilken typ av öppenvårdsinsatser som erbjuds. En förklaring i skillnaden kan härledas till att behoven och målgrupperna skiljer sig åt mellan stadsdelarna. Att det däremot framkommer att väntetiderna och tillgång till stöd skiljer sig åt är allvarligt. Det går att vidareutveckla arbetet med öppenvården för barn, unga och familjer i syfte att säkerställa likställighet och att medborgarna får stöd oavsett var i staden de bor. Därför vill vi att nämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna sätter in åtgärder för att barn, unga och deras familjer ska få tillgång till bästa tänkbara hjälp och stöd.

Resursförstärkningen som gjordes på föräldrastödsprogrammen under mandatperioden 2014 till 2018 var efterlängtade. Allt fler signalerar att de behöver råd och stöd i föräldraskapet. Här är det viktigt att samhället möter upp när människor önskar stöd. Socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna vidareutveckla föräldrastödsprogrammen, sprida information om programmen, och erbjuda alla föräldrar och nyblivna föräldrar i Stockholm stöd och program. I utvecklande av nya program ska man beakta mammor som har ett eller fler barn som befinner sig i riskzon och som är i behov av samhällets stöttning i föräldraskapet. Stadsdelsnämnderna tillförs medel för att intensifiera arbetet för att korta väntetiderna och därmed möjliggöra för fler att delta.

- Fler åtgärder ska sättas in för att möta den ökande psykiska ohälsan bland unga.

- Öppenvården för barn, unga och familjer ska utvecklas för att alla ska få tillgång till den bästa tänkbara hjälp och stöd oavsett var i staden de bor.
- Alla föräldrar och nyblivna föräldrar i Stockholm ska erbjudas stöd och program i föräldraskap.
- Väntetiderna till föräldraskapsprogrammen ska kortas och fler få möjlighet att delta.

Snabba och tidiga insatser för en tryggare uppväxt

Utgångspunkten för stadens arbete är att en trygg barndom och trygg uppväxt lägger grunden för att motverka brottslighetens grundorsaker. Polisen, akademien och professionen är alla överens om staden måste göra mer för att säkerställa att barn och unga rustas med fler skyddsfaktorer. Staden kan också göra mer för att motverka att unga vistas i riskmiljöer och att de anammar en kriminell livsstil. De flesta unga som börjar begå brott gör det för att skyddsfaktorer har saknats under uppväxten. Socialnämnden ska stödja berörda nämnders arbete med att implementera och följa upp strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet 2019-2022.

Alltför för ofta råder det diskrepans mellan stadsdelarna i hur det förebyggande och uppsökande arbetet bedrivs. Att olika stadsdelar har olika inriktningar och arbetssätt är förståeligt utifrån att behoven och utmaningarna ser olika ut. Däremot är det problem om stadens arbete inte uppfattas som konsekvent, trygghetsskapande eller likställt. Därför ska nämnden i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna fastslå hur en Stockholmsmodell kan se ut inom det förebyggande arbetet. Samverkan med andra myndigheter och akademien har stor betydelse för ett framgångsrikt förebyggande arbete. Nämnderna ska även utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att nämnder och myndigheter kan samverka snabbare kring enskilda fall.

De sociala insatsgrupperna stärktes under den förra mandatperioden och under året har ett arbete gjorts för att strukturera upp arbetet i syfte att öka likställigheten. Socialnämnden har ansvar för att samordna och stödja stadsdelsnämnderna i arbetet för att utveckla och harmonisera insatsgruppernas roll och arbetssätt. Vägledning är viktiga verktyg i samordningen och utvecklingen av verksamheterna. De effektivaste metoderna ska användas i stödet till individen. När fler visar intresse för att lämna kriminaliteten ska staden snabbt erbjuda insatser. Därför ska en särskild avhopparlinje inrättas dit man kan ringa dygnet runt och få hjälp med att lämna det kriminella. Linjen ska även vara öppen för anhöriga som oroar sig över närstående. Vi vill att personer som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil ska få en första kontakt med staden inom 24 timmar. Nämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utarbeta rutiner för att säkerställa det.

Arbetet med Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) som bedrivs i ytterstaden är tillsammans med de skolsociala teamen viktiga för att stoppa rekryteringen till brottslighet. Ett av de bästa verktygen för att barn och unga inte ska hamna i utanförskap och kriminalitet är ökad skolnärvaro och bättre skolresultat. Genom att säkerställa att alla barn når kunskapsmålen kan barnen rustas med skyddsfaktorer. Utbildningsnämnden, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna ska stärka samverkan för att tidigt fånga upp barn och unga som är i riskzon.

Stockholmsenkäten är ett viktigt underlag för att kartlägga och följa utvecklingen över tid när det gäller ungdomars levnadsvillkor. Stockholmsenkäten 2020 visar flera allvarliga trender som kräver insatser från staden. Allt fler upplever otrygghet i sitt bostadsområde, psykisk ohälsa fortsätter att öka och enkäten visar att en ökande andel unga flickor i Stockholm har tvingats till sex eller blivit våldtagna. Bruket av tobak och alkohol har börjat öka efter en längre tids minskning och fler uppger att de någon gång har använt narkotika. Ett samlat arbete krävs för att unga i Stockholm inte ska utsättas för sexuella brott, för att unga ska ha bättre mående psykiskt och fysiskt och för att de ska känna trygghet i det offentliga rummet.

För att arbeta mot öppna drogscener och minska narkotikaanvändningen bland unga är det förebyggande arbetet genom samverkan mellan skola, elevhälsa, fritidsverksamhet, föreningsliv och socialtjänst avgörande. Socialnämnden har ett särskilt ansvar att samla och sprida kunskaper

Stockholm kan bättre – en stad för alla

om effektiva metoder för att nå ungdomar som brukar narkotika. Nämnden ska bistå berörda nämnder i arbetet för att genomföra stadens ANDT-program.

Med Framtid Stockholm får stadsdelsnämndernas arbete med vissa öppenvårdsinsatser för barn/unga och deras familjer ett stadsövergripande komplement. Filialen Framtid Stockholm Järva som kom till under den förra mandatperioden ska nu permanentas. Verksamheten syftar till att ge tidiga insatser och stöd till barn/unga i missbruk och kriminalitet, och deras familjer, är en viktig del i stadens trygghetsarbete för att bryta rekrytering till brottslighet och gängkriminalitet. Arbetet mot droger ska trappas upp och därför ges Framtid Stockholm och verksamheten Mini Maria en förstärkning för att utreda och behandla fler unga som missbrukar alkohol och droger.

Nämndens arbete för att utforma och erbjuda kvalitativ och evidensbaserad god öppenvård ska utgå från varje individs behov och med hänsyn till brukarperspektivet. Missbruksvården ska så långt som möjligt ske genom decentraliserad och uppsökande verksamhet.

Genom att tidigt agera kan socialtjänsten ge stöd till familjer och verka för att unga inte anammar en kriminell livsstil. Det uppsökande arbetet gentemot barn och unga som vistas i stadens riskmiljöer möjliggör att staden kan tidigt se och sätta insatser för att motverka att barn och ungdomar rekryteras till brottslighet. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med socialnämnden inrätta särskilda insatsteam som riktar sig till familjer med unga som har kriminella tendenser eller där varningssignaler finns. Insatsteamerna ska arbeta nära verksamheterna som finns inom ramen för det uppsökande arbetet. Nämnden får en förstärkning för att insatsteam ska inrättas.

Det går inte att understryka hur viktig fältassistenternas och ungdomsjourens uppsökande verksamhet är för att förebygga missbruk, kriminalitet, människohandel och prostitution. Samtliga stadsdelsnämnder ska ha fältassistenter som bedriver socialt fältförlagt arbete. Socialnämnden har ett ansvar för att stödja stadsdelsnämnderna i arbetet för att utveckla fältassistenternas arbete och synkronisera ungdomsjourens arbete med stadsdelarnas. I arbetet för att intensifiera det uppsökande arbetet i stadens riskmiljöer är ett nära samarbete med polisen och en stark samverkan med stadsdelsnämnderna avgörande. Civilsamhället är en viktig resurs som ska tas tillvara.

Familjehem skapar en trygg och stabil miljö för de barn och unga som är i behov av stöd, omsorg och vård. Nämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna intensifiera arbetet för att rekrytera flera familjehem och ge gott stöd, vägledning och utbildning till dem som åtar sig uppdraget. Nämnderna ska stärka kontakten med familjehemmen och utveckla stödet. Svårigheter att rekrytera familjehem leder till kostsamma placeringar och är inte alltid det bästa alternativet för att stödja den enskilde. Socialnämnden har ett särskilt ansvar för att utveckla rekryteringar av kvalificerade familjehem för att bättre möta socialtjänstens behov av familjehem som kan ta emot ungdomar med social problematik. För att stärka stödet till placerade barn och deras familjer ska nämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med eftervård i öppna former. Stadsdelsnämnderna ska i samarbetet med socialnämnden och utbildningsnämnden fullt ut implementera SAMS-modellen för att verka för en obruten skolgång för placerade barn. Socialnämnden ska utveckla stadens familjehemsvård genom utbildning, kvalitetsuppföljning och information till inspektörer och socialsekreterare.

Behovet av att placera ungdomar i Hem för vård eller boende (HVB) ökar samtidigt som flera stadsdelsnämnder tåmpas med ansträngda budgetar. Vi vill att nämnden under året utreder förutsättningarna för att öppna egna HVB-hem i syfte att möta stadsdelsnämndernas behov av platser vilket samtidigt skulle minska kostnaderna för de dyra placeringarna som görs utanför staden.

Samhället har ett ansvar att säkerställa att barn som förhörs av polis om brott som föräldrarna misstänks för får stöd och skydd. Barnen kan känna en stor rädsla för föräldrarnas reaktioner och för repressalier. Barn som inte känner sig skyddade riskerar sekundär traumatisering. Socialnämnden har i samarbete med stadsdelsnämnderna ett ansvar för att säkerställa ett gott skydd och stöd till barn och unga efter polisförhör vid misstanke om att de utsatts för brott. Teamet som

ska ge stöd till barn efter barnförhör är placerad på Barnahus Stockholm och har ett ansvar för att samarbeta med stadsdelsnämnderna för att utforma gemensamma arbetsprocesser.

Hänsyn till barnperspektivet ska alltid tas i ärenden där en förälder eller vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten. Nämnden ska arbeta för att en god samverkan ska råda mellan socialtjänst, förskola och skola för att stärka barnperspektivet. Det är centralt att barn till föräldrar med missbruksproblematik ges ett eget stöd. Socialnämnden har en viktig roll i att vidareutveckla det förebyggande arbetet, säkerställa att tidiga och kunskapsbaserade insatser används och att en likställighet råder i stadens verksamheter.

- En Stockholmsmodell för det förebyggande arbetet ska tas fram i syfte att säkerställa att det förebyggande och uppsökande arbetet är konsekvent, trygghetsskapande och likställt.
- Personer som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil ska få en första kontakt med staden inom 24 timmar.
- En särskild avhopparlinje inrättas får att underlätta för fler att lämna det kriminella. Linjen ska även vara öppen för anhöriga som oroar sig över närstående.
- Genom förstärkt arbete för att öka skolnärvaron och bättre skolresultat rustas barn och unga med skyddsfaktorer.
- Arbetet mot droger trappas upp. Framtid Stockholm och verksamheten Mini Maria ges förstärkning för att utreda och behandla fler unga som missbrukar alkohol och droger.
- Särskilda insatsteam som riktar sig till familjer med unga som har kriminella tendenser eller där varningssignaler finns inrättas.
- Arbetet för att rekrytera flera familjehem ska intensifieras.
- Förutsättningarna för att öppna egna HVB-hem ska utredas.

Individanpassad missbruksvård

Staden har det yttersta ansvaret för att personer med missbruksproblem får den hjälp och vård som de behöver för att komma ifrån missbruket. I detta ansvar ingår även information om skadeverkningar och att söka upp personer som kan vara i behov av hjälp. En god öppenvård ska vara kvalitativ och utgå från varje individs behov och med hänsyn till brukarperspektivet.

Därför ska kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna i samråd med regionen utreda hur samverkan mellan kommunens missbruksvård, regionens beroendevård och den psykiatriska vården kan stärkas. Samlokalisering av resurser och inrättandet av gemensamma slutenvårdsplatser är exempel på vad som kan göras. Det ska vara en självklarhet att den som har både ett missbruk och en psykiatrisk diagnos ska behandlas för båda delarna samtidigt. Nämndens utredning om SIP-samordnare kan stärka samverkan inom vuxenheterna och socialpsykiatrin är ytterligare ett sätt att stärka stödet till den enskilde individen. Socialtjänsten ska alltid ta initiativ till och samverka för att samordnade individuella planer (SIP) upprättas.

- Missbruksvården ska i den mån det är möjligt ske genom decentraliserad och uppsökande verksamhet.
- Socialtjänsten ska alltid ta initiativ till att samordnade individuella planer (SIP) upprättas.

Ett tryggare Stockholm

Grunden för en tryggare stad läggs genom jämlika uppväxtvillkor, minskade klyftor, tillit människor emellan och ett förtroende för samhället. Tidiga insatser och förebyggande arbete gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Beräkningar som nationalekonomer har gjort visar att en enda gängmedlem som är kriminell i 15 år kostar samhället cirka 23 miljoner kronor. En vit-makt anhängare beräknas under en lika lång period skapa kostnader på cirka 30 miljoner kronor. Ökade insatser för att en ung person istället ska nå målen i skolan och avsevärt förbättra sina möjligheter på arbetsmarknaden och livet i stort kostar betydligt mindre än så. Trots det saknas ofta tillräckliga resurser för att stödja unga som riskerar att rekryteras av kriminella. Det vill vi ändra på, genom tidiga och snabba insatser.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Vi vill att nämnden tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätter arbeta förebyggande med olika projekt och arbetssätt för att förebygga våld. Mentorerna i våldsprevention (MVP) infördes under den förra mandatperioden och ska permanentas under året.

Evidensbaserade metoder ska alltid ligga till grund i de uppsökande verksamheterna och insatserna för att tidigt upptäcka personer som finns i riskzonen för våldsbejakande extremism eller rör sig i våldsbejakande miljöer. Stadsrevisionen har signalerat att det finns brister i stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Det är allvarligt och kräver att staden agerar.

Nämnden ska säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism. Nämnden ska i samverkan med kommunstyrelsen utreda hur vägledningen för socialtjänstens arbete kring barn eller unga som befinner sig i eller som befäras växa upp i en våldsbejakande miljö har implementerats och fungerar i praktiken.

Avhopparverksamheten som etablerades under den förra mandatperioden är viktig i arbetet för ett tryggare Stockholm. För varje individ som får hjälp att lämna ett kriminellt liv minskas mänskligt lidande och samhällsresurser sparas. Nämnden ska fortsätta att tillsammans med polisen erbjuda en stadsövergripande avhopparverksamhet. Verksamheten ska utökas till att även ta emot ärenden från lokalpolisområden och målgruppen breddas när åldersgränsen sänks från 20 år till 18 år. I dialog med polisen ska nämnden fortsätta utveckla verksamheten. Det är av stor vikt att verksamheten snabbt kan sätta in stöd när individen har uttryckt motivation att lämna det kriminella livet. När alltför vill lämna sitt kriminella liv är det viktigt att verksamheten snabbt har kapacitet att hjälpa till. Samarbete med andra kommuner bör inledas så att personer kan lämna Stockholm snabbt om det behövs för att kunna bryta helt med kriminaliteten. Nämnden ska säkerställa att stöd ges till brottsutsatta och vittnen. Stöd till barn och vuxna som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättssak är särskilt prioriterade.

Stockholm ska vara en stad som är fri från diskriminering och som lever upp till de mänskliga rättigheterna. När kvinnor, hbtq-personer och andra grupper i samhället blir utsatta för olika former av diskriminering måste stadens arbete för mänskliga rättigheter stärkas och aktiva åtgärder sättas in. Genom samverkan med aktörer som näringsliv och civilsamhälle kan vi skapa ett Stockholm för alla.

Nämnden ska trappa upp arbetet för att motverka den svarta ekonomin, kriminella transaktioner och aktiviteter, vid tillståndsgivning och tillsyn. Arbetet ska göras i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket. Staden ska också säkerställa att det inte förekommer organiserad brottslighet inom upphandlad verksamhet. Nämnden ska samarbeta med kommunstyrelsen för att analys ska göras av samtliga upphandlingar i staden i syfte att täppa till alla möjligheter för kriminella att infiltrera staden och utnyttja välfärdssystemet.

Trygghetskontor och platssamverkan innebär att fler aktörer som exempelvis näringsidkare, polis, socialtjänst, stadsdelsförvaltning och fastighetsägare arbetar nära och samverkar för att stärka tryggheten på en specifik plats. Ett nära samarbete med civilsamhället är viktigt i arbetet för tryggare offentliga rum. Utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer ska beslut tas om var fler trygghetskontor ska etableras. Stureplan är ett område som vi bedömer behöver ett trygghetskontor omgående.

För att komma till bukt med otrygghet, bryta rekryteringar till den organiserade brottsligheten och stoppa återfall i kriminalitet är samverkan avgörande. Erfarenheter och studier visar att när olika aktörer arbetar tillsammans strukturerat och nära i samverkansmodeller är det lättare att nå framgång. Pilotprojektet Trefas - Förstärkt samverkan som görs tillsammans med polisen, Kriminalvården och stadsdelsnämnderna i Järva är ett exempel där olika aktörer går samman för att förhindra dödligt våld. Verksamheten ska permanentas och erfarenheter från arbetet ska spridas till fler stadsdelsnämnder.

För att minska återfall i kriminalitet ska staden föra dialog med Kriminalvården om att upprätta samverkansöverenskommelse. Kriminalvården, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska upprätta liknande samverkansöverenskommelse som staden har med polisen. En central överenskommelse och lokala överenskommelser med varje enskild stadsdelsnämnd. Syftet är att ge stadsdelsnämnderna planeringsförutsättningar inför frigivningar samt möjlighet att sätta in stödinsatser för att minimera att personer hamnar återigen i kriminalitet. Utöver att arbeta med fler samverkansmodeller bör staden pröva fler samlokaliseringar med andra myndigheter. Positiva synergieffekter uppstår när aktörer eller verksamheter lokaliseras tillsammans. Staden ska pröva förutsättningarna för att tillsätta en särskild krisgrupp hos polisen i polishuset i Rinkeby. Krisgruppens uppdrag är att bryta rekryteringarna till gängen.

- Nämnden ska säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.
- Socialtjänstens arbete kring barn eller unga som befinner sig i eller som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö ska utvärderas i syfte att komma tillrätta med brister som Stadsrevisionen har pekat ut.
- Staden ska tillsammans med polisen fortsätta erbjuda en stadsövergripande avhopparverksamhet.
- Staden ska i samråd med polisen ta initiativ till samarbete med andra kommuner så att personer kan lämna Stockholm snabbt om det behövs för att kunna bryta helt med kriminaliteten.
- Stockholm ska vara en stad som är fri från diskriminering och som lever upp till de mänskliga rättigheterna.
- Fler trygghetskontor och platssamverkan ska etableras utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer som näringsidkare, stadsdelsnämnder och fastighetsägare.
- Dialog ska föras med Kriminalvården om att upprätta samverkansöverenskommelse för att stärka stadens planeringsförutsättningar inför frigivningar samt minska antal personer som återfaller i kriminalitet.
- En särskild krisgrupp som arbetar med att bryta rekryteringar till gängen ska placeras hos polisen i polishuset i Rinkeby om det är möjligt.

Tak över huvudet är en mänsklig rättighet

Arbetet mot hemlöshet kräver långsiktighet och prioriteringen ska fortsättningsvis ligga på det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet. Nämnden ska fortsätta arbeta vräkningsförebyggande tillsammans med stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen. Vi vill att budget- och skuldrådgivning ska utvecklas och förstärkas med fokus på likställighet och ökad tillgänglighet för medborgarna. Coronakrisen har lett till att flera oroar sig för sin ekonomi och den höga arbetslösheten innebär att många också får det svårare att klara sin ekonomi. En informationskampanj bör riktas till stockholmarna för att informera om att verksamheten finns. Budget- och skuldrådgivning får ökade medel för att råd och stöd ska ges till alla som oroar sig för sin ekonomi eller har stora skulder.

Den särskilda hemlöshetssatsningen som genomfördes under den gångna mandatperioden var viktig för att motverka hemlöshet. Det är viktigt att staden inte tappar styrfart. Staden ska intensifiera arbetet mot hemlöshet och avvärja orsakerna till att människor blir hemlösa. I arbetet är det viktigt att se att den strukturella hemlösheten ökar. Att människor bor i osäkra boendeförhållanden eller riskerar att hamna utan bostad är framför allt en bostadspolitisk fråga. Staden behöver bygga för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Stoppat bostadsbyggande och ombildningar försvårar arbetet mot hemlöshet. Staden ska ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för att förverkliga bostaden som en rättighet för stadens invånare.

För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden med rimliga hyror.

Genom nära samverkan med berörda nämnder, SHIS Bostäder och privata fastighetsägare ska nämnden säkerställa att staden kan fullfölja sitt bostadsförsörjningsansvar för de grupper som staden har ett särskilt ansvar för. SHIS Bostäder har en särskild roll i att möta socialnämndens och stadsdelsnämndernas behov av genomgångsbostäder för personer som är i behov av en tillfällig bostad eller mer varaktigt boende med visst boendestöd. Det är viktigt att bostäder som SHIS Bostäder förfogar över fördelas över hela staden. Vi vill att staden arbetar utifrån målsättningen att placeringar som görs på akutboenden ska vara så korta som möjligt och att inga barnfamiljer placeras på akutboenden som vandrarhem.

Ambitionerna ska höjas för att öka antal genomgångsbostäder och försöks- och träningslägenheter. Nämnden ansvarar för att samordna de årliga behovsbedömningar som SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna gör av lägenheter utifrån behov och utrymme. Samt för att vidareförmedla bedömningarna till exploateringskontoret. I samarbete med stadsdelsnämnderna ska boendestödet som tillhandahålls personer som beviljas försöks- och träningslägenheter utvecklas i syfte att stärka brukarperspektivet. Tak över huvudet-garantin ska gälla och arbetet med Bostad först ska stärkas. Den som lever i hemlöshet ska stöd och få en väg tillbaka till ett eget fast boende. Nämnden ska i samarbete med Södermalms stadsdelsnämnd pröva om arbetet med Tryggt mottagande kan användas för gruppen som beviljats insatsen Bostad först i syfte att flera ska klara sitt boende.

Barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden, våldsutsatta som tvingas flytta och äldre som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa är prioriterade grupper. Kvinnor i hemlöshet är en särskilt utsatt grupp och deras rätt till stöd och hjälp ska säkerställas. Barnperspektivet ska alltid beaktas i stadens arbete med hemlöshet men i synnerhet i ärenden som rör barn i familjer med osäkra boendeförhållanden. Den kommunala bostadspolitiken som idag förs riskerar att leda till att fler stockholmare hamnar i osäkra boendeförhållanden. När hyresrätter ombildas, bostadsbyggandet av hyresrätter stannar upp och allmännyttan inte ges förutsättningar att bygga kan staden inte leva upp till sitt bostadsförsörjningsansvar. Stockholm behöver fler hyresrätter, inte färre.

- Staden ska intensifiera arbetet mot hemlöshet.
- Budget- och skuldrådgivning ska utvecklas med fokus på likställighet och ökad tillgänglighet för medborgarna.
- Stockholm ska ansluta till FN-initiativet The Shift och verka för att förverkliga bostaden som en rättighet för stadens invånare.
- Bostäder som SHIS Bostäder förfogar över ska fördelas över hela staden.
- Stadens målsättning är att inga barnfamiljer placeras på akutboenden som vandrarhem.
- Tryggt mottagande ska prövas för gruppen som beviljas insatsen Bostad först.

Frihet från våld och förtryck

Med utgångspunkt i stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska staden förebygga, ge stöd och skydd. Under året kommer ett nytt program att beslutas om och implementeras. Nämnden ska utveckla arbetet för att höja medvetenheten och kunskaperna om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck inom stadens verksamheter. Nämnden ska även stödja berörda nämnder så att arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck blir samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet. Ett särskilt fokus ska ligga på våldspreventiva insatser och arbetet med våldsutövare. Ett utvecklingsarbete ska göras för att hitta våldsutsatta med särskild sårbarhet såsom äldre, personer med funktionsnedsättning och/eller beroendeproblem samt säkerställa att dessa personer får det stöd som de har behov av.

Nämnden ska utveckla skyddet av och stödet till våldsutsatta barn som bevittnar eller utsätts för våld i familjen. I Islandsprojektet som bedrivs i Västra Götaland, och som Stockholm har studerat, har man utvecklat ett konkret och en effektiv samverkan mellan polis, åklagare, socialjour, socialtjänst samt hälso- och sjukvård. Samverkan fokuserar på handläggning och uppföljning på en operativ nivå vid akuta våldshändelser i familjer med barn utifrån ett barnrättsperspektiv. Modellen

ska implementeras i samtliga stadsdelsnämnder i samverkan med berörda aktörer. Nämnden ges extra medel för att stödja stadsdelsnämnderna i att stärka skyddet och stödet till barnen.

Stödinsatserna vid placering av förälder med medföljande barn på skyddade boenden ska vara av hög kvalitet. Skolgång och förskola eller pedagogisk verksamhet för medföljande barn som bor i skyddade boenden ska säkerställas. Socialnämnden har ett ansvar att tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna trygga detta. Vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola ska nämnderna sätta in kompensatoriska åtgärder för att motverka problem som uppbrottet kan medföra. Efter avslutad placering ska staden fortsätta erbjuda stöd till barn, unga och föräldrar.

För att hjälpa barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld är det viktigt med kunskap om det hedersrelaterade våldets särskilda mekanismer. Rätt kunskap kan vara avgörande för att den som är utsatt kan få den hjälp som hen har rätt till. Under den förra mandatperioden påbörjades ett stort arbete med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholm. Bland annat avsattes medel för kompetenshöjande insatser för skolans personal och ett stadsövergripande program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck togs fram. Här är socialtjänsten samt skola och förskola oerhört viktiga instanser för att arbetet ska fungera och för att barn och unga som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld ska få rätt hjälp. Arbetet för att förebygga att barn olagligen förs utomlands ska utvecklas och nämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla rutiner för anmälan om utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller könsstympning.

Origo är ett länsgemensamt resurscentrum i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Genom Origo kan stöd och vägledning till ungdomar samt konsultativa samtal och utbildningar till olika yrkesgrupper och frivilliga aktörer ske. Förskolor och grundskolor behöver genomföra kompetenshöjande insatser kring hedersrelaterat våld. Genom tidiga insatser och ingripanden kan alla barn och unga garanteras en trygg uppväxt.

Stadens relationsvåldscentrum ska erbjuda tillgängliga insatser för våldsutsatta. Nämnden ansvarar för att samordna innehållet i samråd med stadsdelsnämnderna. Samtliga centrum ska ha hbtq-kunskap och kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Relationsvåldscentrum får ett utökat uppdrag att tillhandahålla stöd till barn som bevittnat eller upplevt våld i nära relationer.

Stöd och skydd ska ges till dem som behöver det och skyddade boende ska garanteras. Att det idag inte finns skyddade boendeplatser för unga män som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck i en så stor kommun som Stockholm är en svaghet. Unga män som är i stort behov av skydd och stöd ska inte behöva placeras i akutboende med blandade målgrupper eftersom det kan utgöra en risk för dem. Nämnden ska arbeta för att utöka antalet skyddade boenden och säkerställa att Kruton fortsättningsvis erbjuder stöd och boende för unga kvinnor, män och transpersoner utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Stöd och skydd ska ges till personer som fallit offer för människohandel. Socialjouren, ungdomsjouren och regionkoordinatören mot människohandel utgör viktiga funktioner för stöd till personer som utsatts för människohandel och prostitution. Nämnden ska ta fram en handlingsplan mot människohandel med särskilt fokus på handel med barn och handel för sexuella ändamål.

Stockholmsenkäten 2020 visar en ökande andel unga flickor i Stockholm har tvingats till sex eller blivit våldtagna. Det handlar om var tjugonde tjej i årskurs 9 och nästan var tionde tjej i årskurs 2 på gymnasiet. Till det finns ett mörkertal. Staden har ett ansvar för att agera. Socialnämnden och utbildningsnämnden ska därför genomföra en kompetenssatsning i sex- och samlevnad för att säkerställa att lärare kan ge bra och trygg sexualundervisning med fokus på samtycke. Personal på fritidshem och fritidsklubbar ska också ta del av kompetenssatsningen eftersom det är viktigt att vuxna som arbetar på platser som många barn och unga tillbringar känner trygghet i att prata om frågor som rör sex och samtycke.

Kvinnojourerna gör dagligen ett enormt viktigt arbete för att se till att skydda kvinnor och deras barn. De är också en kunskapsbank och opinionsbildare för att få upp frågan om mäns våld mot kvinnor på dagordningen. Det går inte att nog understryka betydelsen av arbetet som genomförs av de frivilliga krafterna. Det är viktigt att säkerställa att jourerna har långsiktiga ekonomiska förutsättningar att bedriva sitt arbete. Staden har ett ansvar för att säkerställa att man har en god dialog och en nära samverkan med kvinnojourerna.

- Socialnämnden ska utveckla arbetet för att höja medvetenheten och kunskaperna om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck inom stadens verksamheter.
- Samverkan vid akuta våldshändelser i familjer med barn ska stärkas utifrån ett barnrättsperspektiv. Islandsprojektet ska användas som inspiration.
- Skolgång och förskola eller pedagogisk verksamhet för medföljande barn som bor i skyddade boenden ska säkerställas.
- Kompetenshöjande insatser kring hedersrelaterat våld ska genomföras på förskolor och grundskolor.
- Stadens relationsvårdscentrum ska erbjuda tillgängliga insatser för våldsutsatta.
- Kvinnojourerna ska ges långsiktiga ekonomiska förutsättningar att bedriva sitt arbete.

Nya stockholmare

I mottagande av nyanlända ska stadens ambitioner vara att ge goda förutsättningar för nyanlända att snabbt etablera sig genom skola, jobb och bostad. En snabb etablering på arbetsmarknaden innebär självständighet för individen och underlättar etablering på bostadsmarknaden och i samhället i stort. Intro Stockholm och SHIS Bostäder verksamhet spelar en viktig roll i det initiala mottagandet av de som kommer till Stockholm efter anvisning från Migrationsverket. Nämnden ska i samverkan med kommunstyrelsen fortsätta arbeta för att modulbostäder som upprättas och andra tillfälliga boenden som används är geografiskt spridda över hela staden. SHIS Bostäders bo-skola för nyanlända ska utvecklas och arbetet ska intensifieras så att etablering på bostadsmarknaden underlättas och hyreskontrakt omsätts.

För att bidra till en snabb etablering är det viktigt med samverkan både inom staden och externt, till exempel med näringsliv och civilsamhälle. De lokala föreningar som har bildats i områden där nyanlända har fått tillfälliga boenden är viktiga för att underlätta nyanländas etablering. Nämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna uppmuntra och stödja föreningarna som bidrar till integration och möten. Nämndens och stadsdelsnämndernas mottagande och stöd till kvotflyktingar ska ta hänsyn till att kvotflyktingars situation och stödbehov kan skilja sig från andra nyanlända.

Tillsammans med andra nämnder och civilsamhället ska stöd ges till ensamkommande barn och unga för att motverka psykisk ohälsa och säkerställa att de inte hamnar utanför. Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna hålla i arbetet för att ensamkommande unga som beviljats tillfälliga uppehållstillstånd enligt den så kallade gymnasielagen ska ges råd och stöd för att kunna etablera sig genom studier och jobb.

- Inriktningen för Stockholms mottagande av nyanlända är att stödja en snabb etablering genom skola, jobb och bostad. SHIS Bostäders bo-skola för nyanlända ska utvecklas och arbetet ska intensifieras så att fler kommer till ett eget boende.
- Föreningar som bidrar till integration och möten ska stödjas.

Stöd till utsatta grupper

Nämnden samordnar berörda nämnders och bolagsstyrelserns arbete för utsatta EU-medborgare. Arbetet med att utveckla stödet till utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare ska fortsätta, bland annat avseende råd- och stödverksamheten och härbärgesplatser. I nära samverkan med civilsamhället ska nämnden genom EU-teamet verka för att stöd ges till utsatta EU-medborgare i syfte att förbättra deras livssituation. Kvinnor är särskilt utsatta och ska uppmärksammas.

Genom EU-teamets uppsökande arbete och efter samråd med polisen ska ett systematiskt arbete göras för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser. Staden ska jobba utifrån en nollvision mot olagliga boplatser. Socialnämnden ska i samverkan med kommunstyrelsen och regeringen stärka samarbetet med utsatta EU-medborgares hemländer för att åstadkomma en socialt hållbar situation för målgruppen.

- Staden ska arbeta utifrån en nollvision mot olagliga boplatser.
- I nära samverkan med civilsamhället ska EU-teamet verka för att stöd ges till utsatta EU-medborgare i syfte att förbättra deras livssituation.

Rätt till stöd och service med god kvalitet

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Alla oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning är att identifiera och främja det som skapar delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Signalerna om att allt fler får minskade antal ledsagningstimmar trots att de har behov av fler timmar måste tas på allvar. Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda varför fler stockholmare har fått sänkta ledsagningstimmar samt utreda om likställighet råder och om riktlinjerna för ledsagning och ledsagarservice följs. Den enskilde har rätt till insatser av god kvalitet som motsvarar dennes behov oavsett ålder. Staden ska göra sitt yttersta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i arbetslivet. Utgångspunkten är att stärka individen till ett mer självständigt liv. Det är viktigt att säkerställa att varje enskilds kompetenser tas tillvara. Med rätt stöd och hjälp kan fler i socialpsykiatriens målgrupper gå över till egen försörjning, praktik eller studier.

Staden kan och ska motverka hälsorisker bland personer med funktionsnedsättning. Vi vill att socialnämnden i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer ska utveckla hälsofrämjande insatser och sprida kunskap om tillgängliga aktiviteter. I syfte att förbättra hälsan för de som bor i gruppboendestäder med särskild service enligt LSS ska friskvårdskort på stadens simhallar erbjudas.

Det finns ett stort underskott av bostäder med särskild service enligt LSS och SoL. Bristen har varit stor i många år och mer än 1 000 bostäder måste tillkomma till år 2030 för att möta behoven. Bristen på lämpliga boenden gör att staden tvingas köpa platser utanför stadens regi och utanför Lagen om valfrihet (LOV). Det är negativt för stockholmare som kan tvingas lämna orten där de växt upp och för stadens ekonomi.

Under den gångna mandatperioden arbetade staden intensivt med att få fram fler bostäder. Exploateringsnämnden fick i uppdrag att i samband med bostadsexploateringsprojekt säkerställa att projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri. Socialnämnden fick ansvar för att ta fram en årlig stadsövergripande boendepplan utifrån Swecos prognos över behovet av bostad med särskild service och stadsdelsnämndernas egna boendepplaner. På så sätt kunde politiken och förvaltningarna få en överblick över hur behoven ser ut över hela staden. Stadsdelarna förväntades inte längre att ensamma lösa behoven. Ett nytt stimulansbidrag infördes för kommunala och privata utförare som bygger och startar nya bostäder med särskild service. De åtgärder som sattes in har gjort att Stockholm har kommit en bit på vägen för att möta behoven. Tyvärr ser vi att åtgärderna inte räcker till och att situationen är akut. Bristen på boenden kräver att staden tar ett omtag för att säkerställa att både allmännyttan och privata aktörer får fram LSS-bostäder. För att klara av att möta behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL behövs en samordning på stadsövergripande nivå. Stadens målsättning måste vara att ingen ska tvingas flytta utanför staden för att kunna få insatsen bostad med särskild service.

Vi vill att fler LSS-bostäder och gruppboendestäder skapas, både i befintliga fastigheter och i nyproduktion. Ansvar för att bostäder med särskild service beställs flyttas till socialnämnden från stadsdelsnämnderna. En stadsövergripande beställarfunktion möjliggör för staden att på ett bättre

Stockholm kan bättre – en stad för alla

sätt planera och möta behoven av boenden. Samtidigt kan de ekonomiska riskerna för stadsdelsnämnderna minska när behoven kan matchas mot bostäder i hela staden. En beställarfunktion underlättar för kontakterna med privata aktörer, brukarorganisationer och stadens egna nämnder och bolag. I och med att socialnämnden övertar ansvaret för beställningar av LSS-bostäder och gruppboendestäder ska nämnden i tidigt skede underrätta exploateringsnämnden omfattningen som behöver tillgodoseas.

Att hyreskostnader för bostäder varierar utifrån bland annat läge är förståeligt. Däremot är det ett problem när vissa bostäder som servicebostad enligt LSS har väldigt höga hyror vilket drabbar de boenden som många gånger har begränsad ekonomi. Faktorer som påverkar hyresnivån utöver själva bostaden är gemensamhetsytor och personalutrymmen. Kommunstyrelsen, socialförvaltningen och stadsdelsnämnderna ska utreda om kostnader för gemensamhetsutrymmen i boenden kan finansieras på annat sätt än genom hyran.

Taltidningen På tal om Stockholm är viktig för synskadades möjlighet att ta del av nyheter för staden. De besparingar som har gjorts när antal nummer har dragits ner är inte acceptabla därför ska antal nummer utökas. I ett Stockholm för alla garanteras alla möjligheten att få ta del av information om staden på lika villkor.

- Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare.
- Utredning om likställighet råder mellan stadsdelsnämnderna i beviljande av ledsagningstimmar ska göras.
- Staden ska göra sitt yttersta för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i arbetslivet.
- I samverkan med civilsamhället ska staden utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättning.
- Fler LSS-bostäder och gruppboendestäder ska skapas, både i befintliga fastigheter och i nyproduktion.
- En stadsövergripande beställarfunktion för bostäder med särskild service inrättas under socialnämnden.
- Antal nummer av taltidningen På tal om Stockholm ska utökas.

Genom samarbete bygger vi ett Stockholm för alla

I Stockholm finns ett rikt föreningsliv som staden har en långvarig samverkan med. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka stadens sociala arbete. Alla invånare söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras. Föreningslivet utgör ett viktigt komplement för att nå människor i behov. För att säkerställa att de ideella aktörerna får goda och stabila förutsättningar att verka i Stockholm ska stöden utvecklas. Nämnden ska därför möjliggöra bidragsgivning på fler år till långvariga organisationer och användningen av idéburna-offentliga partnerskap ska öka. Nära och god dialog ska känneteckna stadens samverkan med brukar- och intresseorganisationer.

- Stöden till ideella aktörerna ska utvecklas i syfte att ge civilsamhället goda och stabila förutsättningar.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Socialnämnden ska inrätta en särskild avhopparlinje dit stockholmare kan ringa för att få hjälp att lämna det kriminella. Linjen ska även vara öppen för anhöriga som oroar sig över närstående.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska etablera ett nytt förstärkningsteam bestående av tidigare chefer och högre tjänstemän inom socialtjänsten. Teamet ska vara	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

ett stöd till stadsdelsnämnderna i arbetet med det förebyggande arbete och i arbetet för att stoppa rekryteringar av unga till kriminalitet.		
Socialnämnden ska förbättra samarbetet med kvinnojourerna och säkerställa att jourerna ges långsiktiga ekonomiska förutsättningar att bedriva sitt arbete.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska utreda om SIP-samordnare kan användas inom vuxenheterna och socialpsykiatrin.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska utöka uppdragen till stadens relationsvårdscentrum så att de tillhandahåller stöd till barn som bevittnat eller upplevt våld i nära relationer.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska ta fram en handlingsplan mot människohandel med särskilt fokus på handel med barn och handel för sexuella ändamål.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska uppdatera stadens stödmaterial kring barnrättsperspektivet med särskilt fokus på barns rätt till utbildning	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska se till att friliggande bostäder med särskild service utanför kommunen, samt ansökningar om bostad med särskild service från personer som bedöms inte kunna bo i kommunen, omfattas av LOV-avtal.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska utöka målgruppen för Stödcentrum för unga brottsoffer från 12 till 10 år.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska överta ansvaret för tillsyn av försäljning av folköl, e-cigarettor och tobak.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka arbetet kring personer med olika funktionsnedsättningar för att förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden och kommunstyrelsen ska i samarbete med polisen ta fram en gemensam handbok om de sekretessbrytande bestämmelserna i syfte att säkerställa att likställighet råder mellan stadsdelarna.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen göra en översyn och ta fram tillämpningsanvisningar för samtliga egenavgifter inom individ- och familjeomsorgen i syfte att skapa likställighet i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda införandet av möjligheten att anmäla oro för ett barn via nätet.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda hur vägledningen för socialtjänstens arbete kring barn eller unga som befinner sig i eller som befaras växa upp i en våldsbejakande miljö har implementerats och fungerar i praktiken.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheter och konsekvenser av att myndighets- och kostnadsansvar inte byter stadsdelsnämnd i samband med flytt av brukare.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen verka för att modulbostäder som upprättas och andra tillfälliga boenden som används är geografiskt spridda över hela staden.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att Esset är ett verksamhetssystem som möjliggör en evidensbaserad socialtjänst med fokus på att klienten känner att den fått fungerade stöd.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen ta fram förslag på förändrade riktlinjer för att införa en ny form av sysselsättning inom socialpsykiatrin samt i samband med detta göra en översyn av ersättningssystemet för sysselsättning.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och tillsammans med berörda aktörer implementera Islandsprojektet.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för att öppna egna HVB-hem i syfte att möta stadsdelsnämndernas behov av platser.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna säkerställa att alla barn som är placerade på HVB- eller familjehem har en skolplanering och inte står utan skolgång mer än en vecka.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda varför fler stockholmare har fått sänkta ledsagningstimmar. Nämnderna ska utreda om likställighet råder och om riktlinjerna för ledsagning och	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

ledsagarservice följs.		
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna vidareutveckla föräldrastödsprogrammen, sprida information om programmen, och erbjuda alla föräldrar och nyblivna föräldrar i Stockholm stöd och program. I utvecklande av nya program ska man beakta mammor som har ett eller fler barn som befinner sig i riskzon för kriminalitet och som är i behov av samhällets stöttning i föräldraskap.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med Södermalms stadsdelsnämnd pröva om arbetet med Tryggt mottagande kan användas för gruppen som beviljats insatsen Bostad först i syfte att flera ska klara sitt boende.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden tydliggöra ansvaret och uppföljningsansvaret för samarbetet mellan skola och socialtjänst samt utveckla kunskaperna om varandras roller och ansvar.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldregruppen, kommunstyrelsen och Micasa utreda stadsgemensamma riktlinjer för trådlöst internet och optimal organisation för fortsatt utveckling av välfärdsteknologi inom stadens äldreomsorg och bostäder med särskild service.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna fastslå hur en Stockholmsmodell kan se ut inom det förebyggande arbetet. Samt utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att nämnder och myndigheter kan samverka snabbare kring enskilda fall.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att söka socialtjänst i annan stadsdel än där man bor när det gäller hedersrelaterade problem.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna tydliggöra fältassistenternas uppdrag, arbetsmetoder och mål i syfte att skapa en likställighet i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden, äldregruppen och stadsdelsnämnderna ska utveckla och systematisera uppföljningen av hur klienterna och brukarna upplever effekten av de insatser de får genom socialtjänsten.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna revidera riktlinjerna för det kommunala aktivitetsansvaret.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och Intro Stockholm utreda hur staden kan utveckla sitt samarbete med andra aktörer för att korta processen innan en nyanländ omfattas av etableringen.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska ta fram en handlingsplan för att genomföra stadens strategi 2020-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden ta fram en handlingsplan för bättre hälsa genom fysisk aktivitet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen och socialnämnden ska i samråd med polisen ta initiativ till samarbete med andra kommuner så att personer kan lämna Stockholm snabbt om det behövs för att kunna bryta helt med kriminaliteten.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden ta initiativ till att staden upprättar samverkansöverenskommelse med Kriminalvården för att stärka stadens planeringsförutsättningar inför frigivningar samt minska antal personer som återfaller i kriminalitet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska ansvara för förvaltningen av Esset med stöd av arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, äldregruppen, överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden se över fördelningen av generalschablonen för flyktningmottagande med hänsyn till verksamhetsförändringar i stadens arbete med etableringen av nyanlända.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden utreda gränsdragningen mellan sysselsättning med arbetsrehabiliterande inriktning och arbetsmarknadsnämndens insatser.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, valnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att berörda medarbetare går stadens webbaserade grundutbildning om våldsbejakande extremism.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna och andra berörda nämnder utreda vilka samlokaliseringar med andra myndigheter som kan göras i syfte att ta tillvara på de positiva synergieffekter som uppstår när aktörer lokaliseras tillsammans.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna besluta om var fler trygghetskontor ska etableras utifrån polisens bedömningar och i samråd med berörda aktörer.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna och i samråd med regionen utreda hur samverkan mellan kommunens missbruksvård, regionens beroendevård och den psykiatriska vården kan stärkas. Syftet är att säkerställa att den som har ett missbruk och en psykiatrisk diagnos kan behandlas för båda delarna samtidigt.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden, SHIS Bostäder och Stockholms Stadshus AB utreda förutsättningar för att säkerställa behov av genomgångslägenheter i hela staden på medellång sikt genom att blockförhyra ett större antal hyreslägenheter i nyproduktion med krav på rimliga hyror.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna utreda ansvarsfördelning och kostnadsansvar för personer över 65 år i behov av insatser från individ- och familjeomsorgen eller socialpsykiatrin.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden förslå organisationsförbättringar i tillstånd- och tillsynsprocesser i syfte att erbjuda en sammanhållen och förenklad myndighetsutövning. I detta ska särskilt beaktas samverkan mellan tillståndsverksamheten och stadens alkohol, narkotika, doping och tobaksförebyggande (ANDT) arbete.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna och socialnämnden inrätta en stadsövergripande beställarfunktion för bostäder med särskild service enligt LSS och SoL under socialnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda om kostnader för gemensamhetsutrymmen i boenden kan finansieras på annat sätt än genom hyran.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, äldrenämnden och servicenämnden utvärdera och trygga tillgången till skyddsutrustning så att stadens beredskap motsvarar minst tre månaders förbrukning.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska fortsätta utveckla insatsgruppernas roll och arbetssätt i samarbete med socialnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden utarbeta rutiner för att personer som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil ska få en första kontakt med staden inom 24 timmar.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden utreda om orosanmälan kan göras på barn vars syskon har en kriminell livsstil. Syftet är att tidigt uppmärksamma och agera eftersom barnen befinner sig i en riskzon att påverkas negativt av syskonets kriminella aktiviteter.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med socialnämnden inrätta särskilda insatsteam som riktar sig till familjer med unga som har kriminella tendenser eller där varningssignaler finns.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med socialnämnden permanenta SIP-samordnare och utöka antalet samordnare.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden och socialnämnden ska genomföra en kompetenssatsning i sex- och samlevnad för att säkerställa att lärare kan ge bra och trygg sexualundervisning med fokus på samtycke. Personal på fritidshem och fritidsklubbar ska också ta del av kompetenssatsningen.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna tillse att alla stadsdelar har fullständiga elevhälsoteam inriktade mot förskolan.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra kompetenshöjande insatser om hedersrelaterat våld och förtryck till förskollärare, lärare och andra personalgrupper som dagligen kommer i kontakt med barn.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med socialnämnden utreda förutsättningarna för ett stadsövergripande stödcentrum för yngre personer med demenssjukdom.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden har en viktig roll för att säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och för att uppfylla stadens bostadsmål. Nämnden ska ha ett långsiktigt helhetsperspektiv då staden planeras. Stockholm ska växa som en sammanhängande, klimatsmart och hållbar stad, med en god offentlig miljö. Nämnden ska i planeringen säkerställa en god balans mellan bostäder av olika storlek, upplåtelseformer och boendetyper, liksom samhällsservice, kommersiell service, kultur, idrott och arbetsplatser i alla delar av staden.

Planeringen ska sträva efter att minska sociala klyftor och att bryta den geografiska segregationen. Stadsutveckling som verktyg för att nå social sammanhållning ska tas tillvara och nämnden har en viktig roll i utvecklingen av översiktsplanens fokusområden och strategiska samband. Särskilt fokus ska läggas på stadsmiljön i ytterstaden. Parker och natur bidrar till en levande och trygg stad. Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt, minska transporter och bidra till målet om klimatpositiv stad till år 2040. Nämnden ska planera för en stad anpassad till ett framtida förändrat klimat.

En stad där alla kan bo

Stadsutveckling och bostadsbyggande är ett verktyg för att öka jämlikheten i staden. Det handlar bland annat om att säkerställa ett högt bostadsbyggande där minst hälften av nybyggnationen är hyresrätter och om att bygga bort fysiska hinder som utgör sociala barriärer mellan olika delar av vår stad. På samma sätt som stadsutvecklingen kan främja jämlikhet kan den också bidra till ökad ojämlikhet. Den väg Stockholm nu är på väg att ta med minskat bostadsbyggande, utförsäljning av hyresrätter och en passivitet kring att driva fram nya utvecklingsområden riskerar att skapa en stad som allt mer glider isär.

Halvvägs in i mandatperioden kan vi nu tyvärr konstatera att stockholmarna fått erfa två förlorade år under den borgerliga ledningen. Bostadsbyggandet faller långt under målsättningen och stadens styre lyckas inte få fram tillräckligt många detaljplaner eller markanvisningar för nya bostäder. Stockholm ska vara en stad där alla människor kan leva och bo. Ett högt bostadsbyggande är en av stadens viktigaste prioriteringar. Det långsiktiga målet är att bygga 140 000 bostäder fram till år 2030 där minst hälften av det som byggs ska vara hyresrätter. Ledtiderna för byggande är långa och i varje steg av processen måste det säkerställas att tillräckligt med markanvisningar, program och planer antas för att inte bostadsbyggandet kraftigt ska minska på både kort och lång sikt. Med nuvarande bostadspolitik hotas stadens utveckling och tillväxt på lång sikt.

Ambitiösa bostadsmål är bra men måste alltid efterföljas av reell politik som står i paritet till ambitionerna. Mål som inte ges förutsättningar att uppnås riskerar att få motsatt effekt då förtroende för politikens vilja och förmåga försvagas. Den styrande majoriteten har som ambition att anta 10 000 bostäder i detaljplan varje år. Vi socialdemokrater tror att det är mål som kan uppnås, men vi vet samtidigt att med den politik som hittills bedrivits från majoriteten är målet inget mer än ett luftslott. Precis som tidigare år har den nuvarande majoriteten tvingas närmare halvera prognosen för bostadsbyggandet varje år sen mandatperioden inleddes. Det är uppenbart att en annan politik måste till för att säkerställa att stadens bostadsmål nås. Annars riskerar unga att inte få sitt första boende, barnfamiljen att inte få nog med plats och äldre att inte få ett tryggt boende på ålderns höst.

En första bostad är avgörande för möjligheten att påbörja ett eget liv. Idag sker ofta detta inträde i vuxenlivet ofrivilligt sent för många stockholmare. Med den höga takten i bostadsbyggandet, inte minst av hyresrätter, som präglade åren 2014 till 2018 skulle en bostadsgaranti för unga varit möjlig. Varje år med minskat bostadsbyggande och utförsäljningar av hyresrätter blir det allt svårare för unga att få sin första bostad. Med en annan bostadspolitik med tydliga mål och ett fokuserat arbete är det dock fortfarande möjligt att trenden för byggandet kan vända med tillskapandet av fler bostäder med fokus på ännu fler hyresrätter. För att en garanti om ett tryggt boende till unga i stadens bostadskö ska bli en möjlighet behöver bostadsbyggandet öka kraftigt.

Att bygga hyresrätter är fundamentalt för att kunna erbjuda bostäder som alla kan ha råd med. Det är prioriterat att bygga nya hyresrätter i områden som idag domineras av bostadsrätter. Detta ska särskilt främjas i områden med goda kollektivtrafiknära lägen. Det är även viktigt att planera för områden med blandade lägenhetsstorlekar och bostadstyper. Bristen på större bostäder drabbar framförallt barnfamiljers möjlighet att få en bra bostad.

En viktig uppgift för nämnden är planering av bostäder för de grupper som kommunen har ett särskilt ansvar för. Stadens projekt ska innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri. Nämnden ska vara en aktiv part i stadens samverkan kring att möjliggöra uppförande av modulhus, initialt avsedda som bostäder för prioriterade grupper.

Vidare ska stadens allmännyttiga bostadsbolag utreda förutsättningarna för att bygga på en till två våningar på befintliga trevåningshus. Vid sådana påbyggnader ska hiss installeras. I samband med sådan ombyggnad kan en tredimensionell fastighetsbildning vara aktuell för att särskilja de äldre våningarna från de nya. De kommunala bostadsbolagen ska i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och äldrenämnden inventera sina bostadsbestånd och utifrån inventeringen utreda var påbyggnader kan göras.

Bostadsförmedlingen ska i samråd med äldrenämnden och stadsbyggnadsnämnden ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till anpassade boenden med fokus på ökad tillgänglighet och bra bostadsanpassning. Bostadsanpassningen är en viktig del av stadens arbete för att möjliggöra för fler att bo kvar hemma längre. Det är viktigt att handläggningstiderna för bostadsanpassningen hålls nere då ålder, sjukdom eller funktionshinder kan vara påfrestande inslag i vardagslivet om det egna hemmet upplevs som ett hinder.

- Främja byggandet av större lägenheter i områden där det idag råder brist.
- En utredning ska genomföras för hur påbyggnad på befintliga fastigheter ska kunna genomföras i högre grad.
- Säkra kompetens för både enklare och mer komplexa bostadsanpassningsärenden för kortare handläggningstid.

Planering för en hållbar stad

För att säkra att stadsutvecklingen möter de långsiktiga behoven ska stadsbyggnadsnämnden i samarbete med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser se till att staden på ett tidigt stadium planerar för offentlig och kommersiell service. Det gäller även boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri, förskolor, skolor, idrottsanläggningar, omsorg, kultur, föreningsliv, näringsliv och rekreation som är viktiga beståndsdelar i en fungerande stad. Detta säkerställs övergripande genom översiktsplanen och bostadsförsörjningsplan samt andra centrala dokument, likt boendeplan för äldre.

Den pågående pandemin innebär att Stockholm riskerar att stå inför en historisk konjunkturnedgång med ökad arbetslöshet och social utsatthet. Staden behöver därför en politik som bidrar till en snabb återhämtning för jobb och tillväxt. En sektor som har stor påverkan på samhällsekonomin och arbetsmarknaden är byggsektorn. Ett sätt att dämpa krisens negativa effekter är därför att tidigarelägga planerade byggprojekt. Detta har gjorts i andra kommuner och Stockholm borde göra detsamma. På så sätt kan vi både lindra bostadsbristen, främja tillväxten, minska arbetslösheten och förbättra vår stad. Den grönbå majoriteten verkar dock använda krisen som en anledning till att låta bostadspolitiken stagnera. Det förvärrar en redan allvarlig situation. Stockholm har inte råd med det.

Det behövs flera verksamhetslokaler i staden, därför ska nämnden i planeringen av nya områden eller vid förändringar i befintliga säkerställa planeringen av välanpassade verksamhetslokaler. Antalet barn i förskole- och grundskoleålder ökar. Detta ställer höga krav på utbyggnad av förskolor och skolor, samt ändamålsenliga utemiljöer för deras pedagogiska verksamheter. Planering och byggande för dessa ändamål ska redovisas i start-PM som rör bostadsbyggande och löpande följas

upp. Nämnden ska bidra till arbetet med samordnad skolplanering, SAMS. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska utveckla former för att effektivisera processen kring byggnation av skolor och förskolor i samverkan med stadsdelsnämnderna, fastighetsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB. Lokaliseringen av skolor ska bidra till att motverka skolsegregation.

Planering ska ta hänsyn till behov av ytor för teknisk infrastruktur som exempelvis återvinningscentraler, masshanteringsytor, krossanläggningar och snöupplag, på kort och lång sikt. Samordningen med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser avseende logistik och teknisk infrastruktur i alla skeden av planering och genomförande ska stärkas.

De stora utvecklingsprojekt som startades föregående mandatperiod i Fokus Skärholmen och Fokus Hagsätra-Rågsved fortsätter. Metoden ska utvecklas och användas i de övriga fokusområden och samband som pekas ut i översiktsplanen. Under året ska byggstart ske för det strategiska sambandet i Spångadalen samt för byggandet mellan Älvsjö-Telefonplan och Fagersjö-Farsta-Hökarängen. Den strategiska styrningen och samordningen av dessa projekt är särskilt viktig i syfte att uppnå stadsövergripande mål och en socialt hållbar utveckling för att minska segregationen i staden.

Nämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och Stockholm Business Region AB intensifiera det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i Stockholms södra delar, och för att skapa förutsättningar för utveckling av högre utbildning och forskning. Förutsättningarna för arbetsplatser ska tydliggöras i nämndens planeringsunderlag, och där marknadsförutsättningar i söderort finns ska kontorsarbetsplatser prioriteras högt. Målet är 100 000 nya arbetsplatser, främst i söderort, till år 2030. Nämnden ska ta fram etappmål och en indikator som följs upp årligen. Planering för den arbetsplatspotential som finns i söderort ska säkerställas genom en stadsövergripande styrning av större projekt. Stadens översiktsplan och investeringsstrategi utgör viktiga styrdokument i detta arbete. I de beslut som fattas om stadsutveckling ska planerade arbetsplatser i förhållande till bedömd arbetsplatspotential särskilt analyseras och redovisas.

Den styrande majoriteten har sänkt byggtakten också för studentbostäder. Med bibehållen takt i byggandet hade kötiden till en studentbostad nästan kunnat uttraderas och en studentbostadsgaranti införas. Istället kommer människor återigen tvingas tacka nej till sin studieplats på grund av brist på studentbostäder. Detta riskerar att skada hela regionens tillväxt och framtida innovationer och forskning.

Stockholm har stora och vackra områden med främst villabebyggelse. Sett till hur marken används i staden går det mer än tre boende i flerfamiljshus för varje boende i villaområdena. Ska Stockholm kunna fortsätta växa behöver all mark användas så effektivt som möjligt. Samtidigt återfinns stora kulturvärden i flera områden som måste beaktas. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden ta fram arbetssätt för att säkerställa att även stadens villaområden, särskilt i kollektivtrafiknära lägen och på lämpliga platser, kan kompletteras. Strategin för villaområdena ska säkerställa både skydd för kulturhistoriskt viktiga uttryck samtidigt som väl avvägd förtätning ska möjliggöras.

Översiktsplanen pekar ut ett antal trafikstråk som på sikt kan omvandlas från trafikleder till urbana miljöer. Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden ska aktivt undersöka stadsutvecklingsprojekt där infrastrukturbarriärer kan utvecklas till sådana miljöer.

Arbetet med stadsutvecklingsområdet Bromma parkstad ska inledas. Området kan genom detta omvandlas till en ny stadsdel med bostäder, arbetsplatser, tunnelbana, skolor, förskolor, idrottshallar och kultur. Vid en nedläggning av Bromma flygplats möjliggörs 30 000-35 000 bostäder för cirka 70 000 nya invånare, och en stadsdel lika stor som Kungsholmen kan skapas. Även omkring 30 000 arbetsplatser blir möjliga att förlägga i området. Genom nedläggning av flygplatsen möjliggörs byggande också på fler platser runtom i staden. Där inflygning i nuläget begränsar användning och höjd sett till riskfrågor och buller finns det genom nedläggning möjlighet att bygga högre och fler bostäder på fler platser i staden. Nämnden ska aktivt medverka i processen

för att möjliggöra att Bromma flygplats ska kunna avvecklas betydligt tidigare än år 2038. Nämnden ska vara aktiv i arbetet med att förbereda kommande stadsutveckling inom flygplatsens område.

- Mål om att bygga 100 000 nya arbetsplatser till år 2030
- Lägg ner Bromma flygplats och påbörja planeringen av Bromma parkstad.
- Ta fram en handlingsplan för hur förtätning kan ske i och i anslutning till stadens villaområden.

Effektiva processer för fler bostäder och rimliga boendekostnader

Stadsbyggnadsnämnden ska fortsätta utveckla nya metoder för effektiva processer, såsom större generella detaljplaner och processer där detaljplaner föregår markanvisningar. Nämnden ska under året inleda en planprocess där privata aktörer tar ett större ansvar för planens framtagande, processen ska utvärderas med hänsyn till effektivitet, kostnadspåverkan och kvalitet. Nämnden ska också se över insatser med syftet att höja NKI och kundnöjdheten generellt.

En av de viktigaste utmaningarna för framtiden är att finna framkomliga vägar för att hålla nere bygg- och boendekostnader. Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadens bostadsbolag med flera fortsätter att samverka i utvecklingen av planering och byggande, exempelvis arbetet med typhus och typlaner. Konceptet med Stockholmshus ska fortsätta att utvecklas för att bli mer kostnadseffektivt och snabbare. Tanken med Stockholmshus som koncept var en kumulativ process där lärdomar från tidigare projekt skulle överföras till de framtida projekteten. Detta kan dock bara bli verklighet om fler Stockholmshus produceras. Tydligare målsättningar och tillräckligt med markanvisningar och planer för bostadsbolagen är därför avgörande. Genom fortsatt arbete kan även målsättningen om att tillämpa det statliga investeringsstödet bli möjligt, vilket skulle skapa än lägre boendekostnader. Nuvarande styrande majoritetens nedprioritering av Stockholmshusen och det låga antalet projekt riskerar leda till att ambitionerna för Stockholmshusen inte går förverkliga. Stadsbyggnadsnämnden ska säkerställa att bostadsbolagens mål för antal bostäder i Stockholmshus kan nås och medverka till dess fortsatta utveckling. Staden ska även hörsamma önskemål om att bygga koncepthus och se hur principer för dessa kan implementeras även för bolag utanför allmännyttan.

Med en nationell ekonomi och bostadsmarknad som fluktuerar är det viktigt att staden tar sitt ansvar för att skapa stabilitet. Nämnden ska därför verka för att en hög bostadsbyggnadstakt ska kunna bibehållas genom konjunkturcykler, bland annat genom ett ökat tillskott av hyresrätter och genom att planera för och investera i större stadsutvecklingsprojekt. Staden måste motverka och vända den nedgång i bostadsbyggandet som skett under mandatperiodens första år, detta för att inte försämra regionens konkurrenskraft och attraktivitet.

Stadsbyggnadsprocessen bygger på förankring och samråd i flera steg. Effektiva och transparenta processer med god dialog i ett tidigt skede är en nyckelfaktor för att nå stadens mål. Möjligheten att anpassa processer och effektivisera hanteringen genom digitalisering är stor. Även nya visualiseringsmöjligheter blir en viktigare del för att skapa förestående och förbättringar i den fortsatta stadsutvecklingen. Därför ska särskilt fokus läggas på ökade insatser gällande digitala planerings- och dialogverktyg. Även digitaliseringsinsatser för att höja medarbetarnas nöjdhet och minska sjukskrivningar samt vägar för att förbättra NKI bör beaktas.

- Återinför en särskild samordnare för bostadsmålen.
- Medverka till utvecklingen av Stockholmshusen för att skala och omfattning ska passa på ännu fler platser.
- Fortsätt utveckla digitala lösningar för planerings- och dialogverktyg för effektivare stadsbyggnadsprocess

Planering för social hållbarhet

Stockholm ska växa som en sammanhängande, klimatsmart och hållbar stad, med en god offentlig miljö. Stadsbyggnadsnämnden ska verka för trygga, attraktiva och inkluderande offentliga rum.

Stadsplaneringen ska ske utifrån ett jämställdhetsperspektiv och för att skapa generationsöverskridande mötesplatser. De unika karaktärer och kvaliteter som finns i stadsdelarna ska utvecklas och kompletteras, och kulturhistoriska värden såväl i innerstaden som i ytterstaden ska beaktas. Arbetssättet med socialt värdeskapande (SVA) ska tillämpas i alla projekt och i alla skeden av stadsbyggnadsprocessen.

Tillsammans med privata fastighetsägare, stadens berörda förvaltningar samt boende och aktörer i närområdet kommer Sättra centrum att omvandlas till en trygg, levande och tilltalande plats. Denna arbetsmodell behöver tillämpas på fler centrummiljöer i staden, exempelvis Tensta centrum, Hagsätra-Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum samt Vårbergs centrum. Nämnden ska delta i stadens arbete med att identifiera, prioritera och driva utvecklingsprojekt av centrummiljöer i ytterstaden. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder och bolagsstyrelser intensivt arbeta med att stärka lokala centrum genom att se över hur exploatering av intilliggande mark kan skapa förutsättningar för upprustning och ombyggnationer i centrummiljöerna. Planprocessen för dessa typer av omvandlingar ska prioriteras för att skapa goda förutsättningar för effektiva genomföranden.

Nämnden ska arbeta för att koppla samman ytterstadens stadsdelar med varandra och omgivande kommuner, och prioritera de tio strategiska samband som pekas ut i översiktsplanen. Initiativet med det kommunöverskridande arbetet som finns gällande Järnvägfältet ska utvecklas och formaliseras. Under året ska programarbete göras för den strategiska kopplingen mellan Solberga, Telefonplan och Älvsjö ska stärkas genom utveckling av 7 500 bostäder samt satsningar på det offentliga rummet. Under året ska programarbete göras även för det prioriterade strategiska sambandet mellan Fagersjö och Farsta genom nya 3 900 bostäder, en omvandling av Magelungsvägen till ett urbant stråk samt utveckling av ett rekreativt stråk utmed stranden. Med förbättrade kopplingar kommer tryggare och säkrare miljöer skapas liksom bättre förutsättningar för handel och service. Även kollektivtrafiken till området ska förbättras, exempelvis med en pendeltågsstation. Måsenparken ska utvecklas till en aktivitetspark.

Under året behöver fler nya områden för stadsutveckling identifieras och föras in i planeringen. Ett exempel är den så kallade Skrubbatriangeln där ett helt nytt bostadsområde kan växa fram. Södertäljevägen närmast Liljeholmen kan omvandlas från trafikled till urbant stråk för att bygga ihop Liljeholmens centrum med området runt Liljeholmskajen. När Tvärförbindelse Södertörn färdigställts kan Örbyleden omvandlas till en stadsboulevard där bostäder, arbetsplatser och verksamheter kan integreras med kapacitetsstark kollektivtrafik, i enlighet med översiktsplanen. Masthamnen ska på sikt utvecklas med bostäder och kajen ska tillgängliggöras från Norra Hammarbyhamnen hela vägen till Slussen, med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet.

Planeringen ska sträva efter att minska sociala klyftor och att bryta den geografiska segregationen. Detta arbete ska ske med tydlig koppling till slutsatserna i hållbarhetskommisionens slutrapport *Färdplan för ett Stockholm för alla* samt genom att beakta det som framkommer i stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram. Nämnden ska, i samverkan med exploateringsnämnden och Skärholmens stadsdelsnämnd, fortsätta att utveckla Fokus Skärholmen till ett profilprojekt för socialt hållbar stadsutveckling.

I den växande staden behövs grundläggande planering för viktiga grönytor och grönområden. När planering inleds för större stadsutvecklingsprojekt är det viktigt att en tidig bedömning av påverkan på miljön som helhet görs i samråd med miljöförvaltningen.

- Starta projektet som ska koppla samman Tensta, Rinkeby och Bromsten.
- Genomför programarbete för den strategiska kopplingen mellan Solberga, Telefonplan och Älvsjö samt mellan Fagersjö och Farsta.
- Påbörja planeringen av för att bygga samman Fagersjö och Hökarängen.
- Medverka till att utveckla centrummiljöerna i ytterstaden, så som Tensta centrum, Hagsätra-Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum samt Vårbergs centrum.

- Identifiera nya områden för stadsutveckling och för in dessa i planeringen, exempelvis i Skrubbaträngeln och genom att omvandla Södertäljevägen till urbant stråk.
- Utveckla centrummiljöerna i ytterstaden, så som Tensta centrum, Hagsåtra-Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum samt Vårbergs centrum.

Klimatsmart stadsutveckling

Stadsbyggnadsnämnden har en viktig roll i planeringen av en klimatsmart stad. Nämnden ska sträva efter att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva miljövänligt och minska klimatpåverkan. Nämndens arbete ska syfta till ett mer hållbart resande och hållbara transporter och planeringen ska syfta till att minska privatbilismens andel och främja andra färdmedel. Byggande i goda befintliga kollektivtrafiklägen och lägen där planering av nya kollektivtrafikförbindelser pågår ska prioriteras. Flexibla parkeringstal ska tillämpas, med målsättningen att främja mobilitetstjänster och minska behovet av att bygga nya parkeringsplatser. Strategin för ökad cykling i Stockholms stad ska beaktas i planering och utveckling av nya och befintliga områden.

Stadsbyggnadsnämnden ska beakta effekter av ett förändrat klimat i sitt arbete och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning. Åtgärder för att hantera översvämningsrisker och risker kopplade till värmeböljor behöver vidtas i planprocessen. Stadens skyfallsmodell ska beaktas i stadsplaneringen. Nämnden ska fortsatt arbeta med implementeringen av stadens dagvattenstrategi. Arbetet ska även ta hänsyn till föroreningsaspekter.

I arbetet med att bli en fossilbränslefri stad till år 2040 behövs ett brett antal åtgärder och insatser för att minska beroendet av fossil energi. Många fastighetsägare tar idag initiativ för att själva sätta upp solceller. För att långsiktigt möjliggöra byggandet av fler solceller ska stadsbyggnadsnämnden utarbeta tydligare riktlinjer kring uppförandet av solceller som väger in takfärg och andra kulturhistoriska aspekter enligt de lagkrav som idag föreligger. Stadsbyggnadsnämnden ska informera och ha ett utbyte med de företag och aktörer som är verksamma inom branschen för solenergi för att stimulera teknikutveckling och innovation i linje med de föreslagna riktlinjerna.

Stadsbyggnadsnämnden har en viktig roll i att optimera och möjliggöra framtida energilösningar oavsett om detta innebär planering för fjärrvärme eller solceller. Stadsbyggnadsnämnden ska verka för att möjliggöra utvecklingen av laddinfrastruktur som kräver utrymmesplanering och bygglov. Vid ny- och ombyggnation ska nämnden sträva efter att byggföretag och fastighetsägare installerar fastighetsnära källsortering.

- Ta fram riktlinjer kring uppförandet av solceller som väger in takfärg och andra kulturhistoriska aspekter samt informera och verka för att solcellbranschen ökar utbudet av solceller i fler färger och former.
- Ta fram riktlinjer för att främja och förenkla bygglovsprocessen för utvecklingen av laddinfrastruktur.

Kostnadseffektiv stadsutveckling

En växande stad ställer krav på förmågan att prioritera. Stadens finansiella resurser är inte obegränsade. Nämnden ska arbeta utifrån investeringsstrategin och i verksamhetsplanen redovisa hur den tillämpas i prioritering av detaljplaner. En god kostnadsmedvetenhet är avgörande. Det är viktigt att planeringen görs så att kostnader kan hållas nere i alla projekt, inte minst för att möjliggöra en positiv utveckling i ytterstaden. Med andra berörda nämnder ska stadsbyggnadsnämnden utveckla arbetsformer, rutiner och instrument för områdesplaneringen i syfte att öka insynen och stärka samverkan med ansvariga nämnder och bolagsstyrelser samt säkerställa en hållbar utbyggnad av staden.

Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser i planeringen säkerställa att drifekonomiska perspektiv beaktas vid val av lösningar. Byggnation av exempelvis skolor och idrottsplatser behandlas i ett tidigt skede i planeringen så att ändamålsenliga lokaliseringar kan erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd.

Det är viktigt att staden så långt det är möjligt uppnår full kostnadstäckning för nedlagt arbete i stora infrastrukturprojekt. Förhandlingar mellan staden och regionen kring markfrågor, gränssnitt och finansiering kopplat till de avtal som tecknas bland annat om tunnelbaneutbyggnad har hög prioritet. Stockholm ska prioritera en tidigareläggning av tunnelbaneutbyggnaden. I planeringen ska stadsbyggnadsnämnden beakta detta och de åtaganden staden gjort inom ramen för 2013 års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm.

- Prioritera tidigareläggning av tunnelbaneutbyggnaden.

Demokratisk planering

För att stadens fysiska miljö ska utvecklas med bästa resultat ska invånarnas lokalkunskap, åsikter och idéer tas tillvara. Stockholmsborna ska engageras i översikts-, områdes- och detaljplanering. Stadsbyggnadsnämnden ska särskilt arbeta för att öka deltagandet i ytterstaden och bland grupper som vanligtvis inte deltar i dialoger. I planeringen av nya stadsdelar såväl som kompletteringsbebyggelse ska ett jämställdhetsperspektiv inkluderas och redovisas. Det är också viktigt att barnens perspektiv säkerställs i stadsplaneringen genom bland annat barnkonsekvensanalyser, detta som steg i arbetet med att säkerställa målen i barnkonventionen. Nämnden ska också inkludera ett äldreperspektiv i planeringen för såväl service som seniorbostäder. Att fysiskt planera för att möjliggöra möten mellan olika generationer är en viktig del i ett demokratiskt samhälle med fler unga och äldre.

För att tillgodose behovet av ett tryggt och tillgängligt boende med social gemenskap för äldre utan stora hälso- och sjukvårdsbehov ska stadens arbete med att bygga ut antalet seniorboenden att fortsätta. Målet är att tillförsäkra den enskilde ett tryggt boende oavsett var man bor i staden. Stadens olika boendeformer för äldre har under de senaste åren blivit tydligare och det ska vara lätt att hitta ett tillgängligt boende som gör det möjligt att leva ett aktivt liv även när rörelseförmågan blir sämre. Exploateringsnämnden ska i samarbete med äldrenämnden och Micasa utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030.

Stadsbyggnadsnämnden ska, tillsammans med berörda nämnder, i vissa exploateringsprojekt fortsätta arbetet med att utveckla en utökad medborgardialog i ett tidigt skede. Dialoger ska följas upp och utvärderas med särskilt fokus på vilka grupper som deltar samt vilka effekter delaktigheten har. Återkoppling till deltagarna är en viktig del av arbetet. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna som steg i arbetet med breddad medborgardialog identifiera platser för insatser, upprustning eller ombyggnad av stadsmiljön. Detta innebär relativt små insatser med stort värde, som boende själva uppmärksammar som värdefulla att se över.

- Stadsplaneringen ska möjliggöra mötesplatser mellan generationer.
- Införliva en utökad medborgardialog i ett tidigt skede för utvalda projekt.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden ta fram arbetssätt för att säkerställa att även stadens villaområden, särskilt i kollektivtrafiknära lägen och på lämpliga platser, kan kompletteras och utvecklas.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med äldrenämnden och Bostadsförmedlingen ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadens bostadsbolag ska fortsätta utveckla och planera för typplaner och byggande av typhus.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden och berörda stadsdelsnämnder ska driva en utveckling av prioriterade centrummiljöer, exempelvis Tensta centrum, Hagsätra och Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum och Vårbergs centrum, utifrån arbetssättet som användes för utvecklingen av Sätra centrum.	2021-01-01	2021-12-31
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden omgående starta arbetet för utvecklingen av kulturparken i Snösätra industriområde. Utvecklingen ska ske i nära dialog med aktörer aktiva i Snösätra och omnejd.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden och Micasa utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden ta fram etappmål och en indikator för tillskapande av arbetsplatser med målet 100 000 nya arbetsplatser till år 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden utreda behovet av studentbostäder med målsättningen att kunna införa en studentbostadsgaranti senast år 2030. I det arbetet ska parterna på studentbostadsmarknaden bjudas in för dialog.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ska utvärdera de gröna parkeringstalen i syfte att se om de gör det tillräckligt attraktivt för byggherrar att prioritera eldrivna bilpooler före parkeringsplatser vid nybyggnation.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder arbeta för att tidigarelägga stadsutvecklingsprojektet Bromma parkstad.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt bostadsbolagen och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighetskontoret ta fram och tillämpa en handlingsplan samt tillsätta en stadsövergripande fokusgrupp för att främja fler kulturlokaler och musikscener i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och bolagsstyrelser utforma en strategi för gatukonst och muralmålningar i stadsmiljön genom ökad samverkan med fastighetsägare samt förenklad tillståndshandling.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kulturnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och fastighetsnämnden utreda hur staden kan underlätta för kulturaktörer att tillfälligt nyttja rivningsfastigheter och outnyttjade platser genom exempelvis generös markupplåtelse, tidsbegränsade bygglov, differentierade upplåtelseavgifter och tydlig kommunikation.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholm Parkering ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden införa gröna parkeringsköp så att parkeringsnormen reduceras mot att fastighetsägaren exempelvis inrättar en elbilpool och gör cykelfrämjande åtgärder.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med bostadsbolagen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden kontinuerligt utveckla konceptet med Stockholmshusen i syfte att göra dem ännu mer kostnadseffektiva, snabbare att uppföra samt anpassas för att kunna passa på fler platser i staden	2021-01-01	2021-12-31

Trafiknämnden

Trafiknämnden bidrar till att Stockholm har ett välfungerande transportsystem med minimal klimatpåverkan. Ett väl fungerande trafiksystem är avgörande för en växande stad med högt bostadsbyggande. Nya bostäder ska byggas i goda befintliga kollektivtrafiklägen, i lägen där ny infrastruktur planeras samt i lägen som möjliggör gång och cyklande som naturliga transportsätt i vardagen.

Nämnden ska arbeta för ökad framkomlighet. Prioritet ska ges till kapacitetsstarka och klimatsmarta transporter som gång-, cykel- och kollektivtrafik samt nyttotrafik. Privatbilismens andel ska minska och fordonstrafiken måste reduceras för bättre miljö och ökad framkomlighet. Nämnden ska planera för förändringar i stadens infrastruktur så att staden uppnår klimatmål, miljökrav, ökad trafiksäkerhet och ökad tillgänglighet. Befintlig infrastruktur ska underhållas löpande.

Stadens offentliga rum ska genom sina olika funktioner och kvaliteter bidra till en levande och trygg stad för alla stockholmare. Nämnden har ett stadsövergripande ansvar för utveckling av stadens parker och grönområden. Nämnden är även ansvarig för renhållning av gator och torg. Stockholm ska vara en ren stad och städningen ska vara likvärdig i hela staden.

Minskade utsläpp från trafiken

Trots en lovande utveckling med fler miljöbilar och biobränslen fortsätter vägtrafiken och dess utsläpp att öka. Av de territoriella utsläppen i Stockholms stad kommer hela 42 procent från transporter och utsläppen från transporterna ökar. Det är därför angeläget med särskilt långtgående krav för just trafiken. Att arbeta för att vända denna trend är en av trafiknämndens viktigaste uppgifter.

Genom att prioritera kapacitetsstarka trafikslag som gång, cykel och kollektivtrafik kan fler människor klara sin mobilitet utan att behöva använda bilen. På så sätt kan klimatpåverkan minska och gaturummet bli mer inbjudande. Det kräver investeringar och prioriteringar. När nya områden och förtätningar planeras ska trafiknämnden delta i tidiga skeden för att främja hållbart resande och hållbara transporter. Samtidigt måste fordonsflottan ställas om och fossila bränslen fasas ut. Trafiknämndens arbete med framkomlighet behöver växla upp så att fler kommer fram i tid.

År 2020 antogs en ny klimathandlingsplan för staden. Handlingsplanen saknar dock åtgärder motsvarande 84 100 ton, det är inte acceptabelt. Den grönbå majoriteten hävdar ofta att de inte har rådighet över de mest kraftfulla åtgärderna. Det finns dock många åtgärder som staden har rådighet över men som majoriteten valt att inte ta med i klimathandlingsplanen. Nedan följer ett flertal sådana angelägna åtgärder som måste införas skyndsamt.

Tunga transporter står för ca 23 procent av trafikens koldioxidutsläpp. Mer än hälften av all godsmängd i länet består av masshanteringstransporter och prognoserna är att de kommer att öka ytterligare. Med en förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle antalet transporter av massgod nästan halveras. Även utsläppen skulle i det närmaste halveras, vilket innebär en minskning med 50 000 ton koldioxid varje år. Stockholms stads lokala trafikföreskrifter ska därför ändras så att massgodstransporter upp till 15 meter tillåts inom Stockholms stad. Dessutom bör pråmar användas i större utsträckning för att frakta bort stenmassor, exempelvis vid stora tunnelbyggen.

Nyttotrafiken får med fler digitala tjänster och ökad e-handel en allt större roll. En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varutransporter måste ske. Varutransporterna ska minska genom samlastningscentraler. På så sätt blir fordonsrörelserna mindre, både av lätta och tunga lastbilar, koldioxidutsläppen blir lägre och stadsrummet blir trevligare. Trafiknämnden ska utreda möjligheter för obligatorisk samlastning. Nämnden ska i samverkan med godstransportbranschen öka off peak-leveranserna, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Kollektivtrafik är ett smart sätt att öka transporteffektiviteten samtidigt som utsläppen minskar och gatumiljön blir trevligare tack vare minskad trängsel. Det är dessutom en investering som framförallt gynnar dem med lägre inkomster, även om den är bra för alla. Men vi kan inte förvänta oss att människor ställer bilen om bussen inte går i tid och spårvagnen är överfylld.

Nämnden ska aktivt arbeta för utbyggd kollektivtrafik. Ett exempel är en ny tunnelbanelinje med sträckan Hässelby-Vällingby-Bromma parkstad-Alvik och vidare anslutning söderut. Planeringen med detta projekt måste komma igång redan nu då kollektivtrafikförsörjningen är avgörande för bostadsexploatering på och kring området som idag är Bromma flygplats. Ett annat viktigt projekt, som redan borde kommit igång, är att bygga ut spårvagnen i City till Ropsten för att kollektivtrafikförsörja det nya bostadsområdet Norra Djurgårdsstaden. Staden måste ställa krav på att regionen finansierar och projektstartar den nya sträckan. Med en förbättrad kollektivtrafikförsörjning till Fagersjö kan många nya bostäder byggas i området, antingen genom att förlänga tunnelbanan Fridhemsplan-Älvsjö hela vägen till Fagersjö alternativt att öppna en ny pendeltågstation i Fagersjö. Byggstarten av tunnelbanan mellan Fridhemsplan och Älvsjö bör dessutom tidigareläggas nu när staden förskottat medel till projektet.

Det behövs en offensiv framkomlighetssatsning för bussarna. Busstrafiken ska prioriteras i hela staden, till exempel genom fler busskörfält på lämpliga sträckor, bättre trafikövervakning och ökad prioritering i trafiksignaler. Framkomligheten ska också öka genom intensifierade kontroller av trafikordningsplanerna som reglerar vägarbeten i staden, fler utfärdade sanktioner mot trafikstörande projekt som sker utan tillstånd samt förstärkt systematisk framkomlighetskontroll för att beivra blockerande felparkerade bilar eller andra uppställda fordon. Nämnden ska också samla berörda aktörer inom och utom stadens organisation i syfte att minimera trafikstörningar från olika sorters trafikstörande arbeten, exempelvis genom ökad koordination. Stadens framkomlighetsstrategi ska revideras och det framkomlighetsfrämjande arbetet förstärks med 18 miljoner kronor.

För att få fler att åka kollektivt istället för att ta bilen, och inte bara istället för gång och cykel, krävs även åtgärder för att minska bilismen i områden där kollektivtrafiken är ett alternativ. I innerstaden finns alla möjligheter att välja kollektivtrafik eller gång för att transportera sig. Med minskad trängsel och bilism blir det också tryggare att cykla. I förslaget till trafik- och gatumiljöplan för city finns konkreta åtgärder för att göra city mer attraktivt att vistas i för stadens invånare. Genom att ta en del ytor i anspråk som idag används av biltrafiken kan de yt- och transporteffektiva trafikslagen främjas och de offentliga rummen (gator, torg, platser och parker) utvecklas. Det handlar om att stänga av biltrafik från vissa gator, till exempel vid Gustav Adolfs torg, och om att minska antalet gatuparkeringar för att ge plats för cykelparkeringar eller uteserveringar. Liknande analyser bör göras för fler delar av innerstaden och fler trafik- och gatumiljöplaner ska tas fram. Andra viktiga åtgärder för att minska privatbilismen och göra staden mer attraktiv handlar om att minska skillnaden i parkeringsavgift mellan gatumark och tomtmark i syfte att styra över parkeringen till garage. Avgiften för besöksparkeringar ska höjas med 2 kronor per timme i taxeområde 1, 2 och 3. Målet är att öka andelen lediga parkeringsplatser i gatumark till 15 procent, i enlighet med stadens parkeringsstrategi.

Med smart planering för fossilfria bilpooler skulle antalet bilar kunna minska kraftigt utan att ingreppet i människors rörelsefrihet blir särskilt stort. Majoriteten av stockholmarnas bilresor görs på fritiden för att handla, uträtta ärenden och utöva fritidsaktiviteter. Sådana resor är splittrade i tid och plats och därför svåra att möta med kollektivtrafik som bygger på att många färdas samtidigt längs samma rutt. Även om bilpooler inte minskar denna biltrafik så har personer som valt bort eget bilägande och istället nyttjar bilpool, taxi eller nya delningstjänster också en tendens att minska sitt totala bilresande. Med en utveckling där färre personer äger sin egen bil och istället nyttjar bilpooler kommer dessutom mycket yta att frigöras från stadsrummet.

De gröna parkeringstalen måste utvärderas i syfte att se om de gör det tillräckligt attraktivt för byggherrar att prioritera eldrivna bilpooler före parkeringsplatser vid nybyggnation. Även gröna

parkeringsköp ska införas så att parkeringsnormen reduceras mot att fastighetsägaren exempelvis inrättar en elbilpool och gör cykelfrämjande åtgärder.

Klimatomställningen av transportsektorn handlar till stor del om elektrifiering. Idag finns dock kapacitetsbrist i Stockholms elnät, främst på stamnäts- och regionnätetsnivå. Bristerna handlar om att hantera höga effekter, inte total energimängd. Staden behöver en proaktiv strategisk planering för elnätet. Det kan inte hänvisas till marknaden. En infrastruktur för laddning av elbilar behöver byggas upp. Det behöver planeras för laddplatser i anslutning till parkering i befintliga och nya fastigheter. Laddning behöver utvecklas tillsammans med Stockholm Parkering och näringslivet med målet om 4 000 nya laddplatser till år 2022. Även trygga och effektiva ställplatser för godstransporter på väg behöver tas fram.

Transporterna i Stockholm ska bli helt fossilfria senast till år 2040. Under en övergångsperiod kommer biobränslen behövas innan fordonsflottan är elektrifierad. Ett viktigt verktyg skulle vara att kunna differentiera trängselskatten och parkeringsavgifterna i syfte att göra det dyrare att köra med fossila drivmedel i staden. Trafiknämnden bör arbeta aktivt för nödvändiga lagändringar så att staden kan börja använda dessa verktyg. Differentieringen bör i första hand införas för lätta och tunga lastbilar men på sikt även för personbilar.

Luftkvaliteten i Stockholm har länge varit en högt prioriterad miljöfråga. I januari 2021 kommer miljözonsreglerna för tunga fordon att skärpas rejält. Det är en viktig åtgärd som kommer innebära att halterna av kvävedioxiderna nästan halveras i Stockholms innerstad. För att de skärpta miljözonsreglerna ska få tänkt effekt krävs att alla företag följer reglerna. Idag saknas effektiva verktyg för att hindra tunga fordon som kör olagligt i miljözonen. Det finns dock ett sätt att enkelt bli av med de olagliga transporterna: genom att registrera och straffbelägga fordonen. Trafiknämnden ska uppvakta relevanta aktörer och arbeta för att trängselskattportalerna ska kunna användas för att registrera och straffbelägga fordon som bryter mot miljözonsregler.

Nämnden ska fortsätta genomföra energieffektiva reinvesteringar i stadens belysning och andra tekniska anläggningar som minskar energianvändningen och driftskostnaderna.

- Halverade utsläpp från lastbilar med schaktmassor genom förändring av stadens lokala trafikföreskrifter.
- Minskade antal varutransporter genom samlastningscentraler.
- Ökad andel off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.
- Bygg ut tunnelbanan.
 - Hässelby-Vällingby-Bromma parkstad-Alvik och vidare anslutning söderut.
 - Tidigarelägg byggstarten av Fridhemsplan-Älvsjö.
 - Förlängning av Fridhemsplan-Älvsjö hela vägen till Fagersjö eller öppna en ny pendeltågstation i Fagersjö.
- 18 miljoner kronor till ökad framkomlighet för bussar.
- Ta fram trafik- och gatumiljöplaner för innerstads- och centrumområden i syfte att utveckla och förbättra stadsmiljön.
- Minska skillnaden i parkeringsavgift mellan gatumark och tomtmark i syfte att styra över parkering till garage.
- Införa gröna parkeringsköp så att parkeringsnormen reduceras mot att fastighetsägaren exempelvis inrättar en elbilpool.

En stadsmiljö som är grönare, tryggare och mer levande

Det offentliga rummet är stockholmarnas gemensamma vardagsrum. Vi umgås, rör oss, roar oss, äter, dricker och leker i det offentliga rummet. Vi spenderar en hel del tid på gemensamma platser. Valfungerande, trygga och inbjudande parker, torg och gator skapar förutom livskvalitet också fler möten i vardagen. Genom att träffas i det offentliga rummet får vi större förståelse för varandra. Nämnden ska prioritera arbetet för en tryggare och säkrare utemiljö, exempelvis genom förbättrad belysning, parkmöbler och växtbeskärningar, med fokus på de mest otrygga platserna. Alla har rätt en stadsmiljö som är ren och hel.

I vår stad finns centrummiljöer som är otrygga, skräpiga och nedgångna – till och med bortglömda. Särskilt uppenbart är detta i ytterstaden. En trygg stad som fungerar är själva kärnan i samhällskontraktet. När vissa delar av staden lämnas efter behövs en annan politik. Inom ramen för Fokus Skärholmen har en ny framgångsrik metod för utveckling av centrummiljöer tagits fram. Tillsammans med privata fastighetsägare, stadens berörda förvaltningar samt boende och aktörer i närområdet kommer Sättra centrum att omvandlas till en trygg, levande och tilltalande plats. Denna arbetsmodell behöver tillämpas på fler centrummiljöer i staden. Nämnden ska delta i stadens arbete med att identifiera, prioritera och driva utvecklingsprojekt av centrummiljöer i ytterstaden. Trafiknämnden ska fortsätta utveckla torghandelsverksamheten. Tillsynen av torgverksamheten ska stärkas. Torghandeln ska vara väl integrerad med torgens övriga funktioner. Torgen ska upplevas som trivsamma, städade och trygga.

Rätten till ett välfungerande offentligt rum ska gälla alla stockholmare och därför krävs idag särskilda satsningar på ytterstaden. Inte minst måste städning och underhåll förbättras. Därför satsas 18 miljoner kronor extra på att förbättra städningen och underhållet i hela staden med fokus på ytterstaden. En strategisk samordnare för en ren stad ska tillsättas. Trafiknämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna prioritera lokala åtgärder för ökad trygghet och trivsel med fokus på de mest otrygga platserna i hela staden. Åtgärderna kan handla om belysning, parkmöbler, skräpkorgar, siktförbättring, förebyggande av nedskräpning samt klotter och annan skadegörelse. Städning och tömning av offentliga papperskorgar samt klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan. Nämnden ska bistå i arbetet med att ta fram en handlingsplan för stadens arbete med skadedjursbekämpning.

Under den förra mandatperioden startade satsningen Grönare Stockholm. Under året ska arbetet med Grönare Stockholm fortsätta för att öka tillgången till rekreationsområden och på så sätt även öka tryggheten, utveckla det offentliga rummet och bidra till en stad som håller ihop. Satsningarna stärker även klimatanpassning, ekologiska värden och gröna kopplingar och samband.

Stockholm är en stad med naturen in på knuten. Det gör inte bara Stockholm till en mycket vacker stad utan fyller också en viktig ekologisk funktion. I ett förändrat klimat med fler värmeböljor och fler skyfall får stadsgrönskan en viktigare roll att fylla för att mildra klimatförändringens effekter. Därför behöver stadens gröna infrastruktur utvecklas och investeringar göras i hela staden. Fler investeringar behövs också för att minska risken för översvämningar i staden, åtgärder som också fungerar som kolsänkor som minskar Stockholms klimatpåverkan. Låt Stockholm blomma genom att kontinuerligt öka andelen blommande rabatter med perenner som främjar pollinatörer, inom ramen för strategin för biologisk mångfald.

Stockholms närhet till vatten och strategiska läge som en nod i mötet mellan Östersjön och Mälaren har historiskt sett varit en grund för Stockholms ekonomiska utveckling. Att även kunna använda vattenvägen för att resa inom staden och ut i Skärgården är viktigt för både stockholmarna och turismen. Färjetrafiken vid stadens kajer har därför stor betydelse såväl lokaltrafik som skärgårdstrafik. Nämnden ska bedriva påverkansarbete i syfte att stärka färjetrafiken i staden, särskilt gentemot Region Stockholm som föreslagit försämringar. Stadens kajer ska i ökad utsträckning göras tillgängliga för stockholmarna och våra besökare genom bland annat museer, restauranger och uteserveringar, evenemang, bostäder och som viktiga rekreationsområden. Trafiknämnden ska tillsammans med berörda nämnder tillgängliggöra stadens kajer till attraktiva promenadstråk, i enlighet med stadens kajstrategi. Kajerna vid Hammarby Sjöstad och Saltsjökvärn ska byggas ihop till ett sammanhängande stråk samt kompletteras med trappor till Danviksbron. Masthamnen ska på sikt utvecklas med bostäder och kajen ska tillgängliggöras från Norra Hammarbyhamnen hela vägen till Slussen, med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet.

Sommar- och vintergåtor, sommar- och vintertorg samt pop up-parker bidrar till ett dynamiskt gatuliv och en mer levande stad. Platser och former för detta måste utvecklas i samråd med näringsidkare, tillståndsgivare och boende. Nämnden ska inför varje säsong analysera nya platser i hela staden som kan lämpa sig för sommar- eller vintergåta, -torg eller pop up-park samt om

några befintliga säsongsåtgärder kan lämpa sig för att permanentas. Exempel på platser att titta närmare på är Jämtlandsgatan från Räcksta tunnelbanestation upp mot rondellen, Fridhemsgatan från Fridhemspans tunnelbanestation ner till Rålambshovsparken, Lumatorget och den intilliggande amfiteatern, Dalens allé samt Gustav Adolfs torg. Förutsättningarna för att införa låghastighetszoner runt torg och andra passande platser ska utredas. Även arbetet med gånggator ska utvecklas. Sammanhängande gångstråk ger ökade vistelsevärden och gör det enklare att promenera. Fler sammanhängande gångstråk ska tillskapas.

Det krävs en bättre cykelinfrastruktur för att få stockholmarnas vardag att fungera. Stockholm behöver en cykelpolitik för alla stockholmare. Det ska vara ordning och reda i trafiken. För det krävs investeringar i ny infrastruktur. I flera städer anläggs nu expressvägar för cyklar. Långa matarleder för pendlare cyklister som leder flödena av cyklister genom staden på ett effektivt och tryggt sätt. Behovet av sådana expressvägar finns också i Stockholm. I dagsläget finns pendlingsstråk för cyklister men de är på flera sätt inte tillräckliga. Nämnden ska därför utreda hur tre sådana ”cykelstrador” kan anläggas i Stockholm. En i norr, en i väster och en i söder. Utredningen ska omfatta exakta dragningar och hur cykelstradorna bäst ska anslutas till befintliga cykelleder. Framkomligheten för cyklister i trafiksignaler ska ökas, exempelvis genom ovanmarksdetektering.

Att öka trafiksäkerheten ska vara en viktig prioritering. Alla människor ska kunna känna sig trygga i trafiken. För detta krävs både att samspelet mellan trafikanter fungerar och att trafikmiljöerna byggs på ett trafiksäkert sätt. Fler trafikseparerade cykel- och gångbanor och ökad efterlevnad av hastighetsgränser skapar en tryggare trafik där färre dör eller skadar sig. Nämnden ska vara pådrivande för att fler hastighetskameror (ATK) installeras där hastighetsefterlevnaden är som sämst i staden. Geofencing för hastighetsefterlevnad av stadens tjänstebilar ska införas där det är tekniskt möjligt, senast till år 2021.

Fotgängare utgör den största andelen av olycksstatistiken. Oskyddade trafikanter, det vill säga trafikanter som inte färdas bakom något skyddande hölje, är överrepresenterade i trafikskadestatistiken generellt och i synnerhet bland de omkomna. Äldre kvinnor är mest drabbade trots att de utgör en relativt liten del av Stockholms invånarantal. För att minska antal omkomna och svårt skadade i trafiken behöver mer göras när det kommer till oskyddade trafikanter. Trafiknämnden behöver därför ta fram ett nytt trafiksäkerhetsprogram med särskilt fokus på oskyddade trafikanter. Detta program bör även kompletteras med en redovisning och analys av trafikolyckornas omfattning och samhällskostnader i Stockholmstrafiken. Nämnden bör också ta fram en analys av klimatförändringarnas påverkan på antalet trafikolyckor för oskyddade trafikanter, främst under vinterhalvåret.

Stadens vinterväghållning har idag svårt att hantera extremväder i form av snömängder bortåt en halvmeter på ett par dygn. Klimatförändringarna kan dock innebära att sådana ”snökanoner” blir mer vanligt förekommande. En annan konsekvens av klimatförändringarna är kombinationen av mer omfattande nederbörd och snabba växlingar i temperatur. Regn på kvarvarande snö resulterar i isbelagda gångbanor vilket i sin tur leder till många benbrott och andra olyckor bland oskyddade trafikanter. Trafiknämndens strategi vid exceptionella väderförhållanden behöver utvecklas och leda till beslut som stärker stadens beredskap och rådgivet.

Vinterväghållningen har framgångsrikt utvecklats med sopsaltning av cykelbanor, vilket under vintern har resulterat i fina och rena cykelbanor i innerstaden. Samtidigt har motsvarande gångbanor varit i mycket dåligt skick. Vinterväghållningen för gångtrafikanter måste förbättras. Trots detta omfattar 2018 års upphandling av kommande års vinterväghållning ingenting om att gångbanor ska kunna sopsaltas samtidigt som cykelbanorna. I upphandlingen ingår inte heller teknikutveckling för särskilda sopsaltningsmaskiner som fungerar på trottoarer. Detta är inte acceptabelt. Vi stärker vinterväghållningen för gående med 20 miljoner kronor.

Trafiknämnden ska införa ett jämförelsedistrikt för vinterväghållning genom att driva det i egen regi. Kontrollen av vinterväghållningen och barmarksrenhållningen måste skärpas.

Elsparkecyklarna innebär för många stockholmare något positivt. Det gör det enklare för många personer att ta sig från en plats till en annan. Själva förflyttningen är också fossilfri, vilket även det är positivt. Samtidigt finns det problem med elsparkcyklarna som blir alltmer uppenbara. Framkomligheten som för somliga förbättras av elsparkcyklarna försämras för många andra. Den ökande otrygghet som många upplever till följd av ökad nedskräpning är ytterligare en negativ aspekt. Dessutom är produktion och insamling allt annat än fossilfria. Det finns också farhågor om att elsparkcyklarna kommer att innebära stora problem för vinterväghållningen.

För att elsparkcyklar ska kunna bli ett positivt transportmedel krävs att staden använder gällande regelverk så som ordningslagen, lag och förordning om flyttning av fordon samt lokala trafikföreskrifter. Att kunna flytta bort trafikfarligt placerade cyklar är nödvändigt men kommer på lång sikt inte vara tillräckligt för att skapa ordning och reda i stadsmiljön. Staden behöver också ta ut en avgift för upplåtelse av kommunal mark för näringsverksamhet och ställa krav på tydliga uppställningsplatser. Staden behöver tillämpa likabehandling mellan olika kommersiella aktörer när det gäller att driva näringsverksamhet på kommunal mark. Staden ska ta ut avgifter enligt de principer som kommunfullmäktige lagt fast. De försök med frivilliga samarbetsavtal som staden skrivit med en del elsparkcykelföretag har visat sig effektlösa. Istället måste staden ta fram bindande avtal som också innehåller en villkorlista som bolagen måste uppfylla för att få ställa upp elsparkcyklar på stadens mark. Villkoren kan exempelvis handla om att elsparkcyklarna måste stå i särskilda ställ, att de måste plockas bort om de inte står korrekt parkerade och att de måste programmeras så att det inte går att köra berusad eller fler än en person.

Säkerhetsarbetet ska förstärkas genom ökat fokus på systematik och förebyggande arbete, bland annat avseende terrorhinder. De platser som gemensamt pekats ut som sårbara för terrorattentat ska under året åtgärdas.

Tillgänglighetsperspektivet ska integreras i verksamheten och hinder för dem som tar sig fram till exempel i rullstol, med rullator och med barnvagn ska undanröjas.

För att ligga i framkant i teknikutvecklingen ska smart trafikstyrning möjliggöras genom att följa och mäta trafikflöden med hjälp av uppkopplade installationer så som trafikljus. Nämnden ska därför tillsammans med kommunstyrelsen och Stokab planera för och tillgängliggöra trafikljus och andra installationer för fiberdragning inklusive datakommunikation.

Trafiknämnden ska utveckla appen Tyck till för en bättre dialog med allmänheten, bland annat genom att lägga till flera språk. Kunskapsunderlaget som inkommer främst genom Tyck till-appen ska systematiseras för att användas i att utveckla stadsmiljöarbetet.

- Förbättrad stadsmiljö genom bättre belysning, parkmöbler, skräpkorgar och växtbeskrifningar, med fokus på de mest otrygga platserna.
- Tillgängliggöra stadens kajer till attraktiva promenadstråk genom museer, restauranger och uteserveringar, evenemang, bostäder och som viktiga rekreationsområden.
- Utveckla platser och former för sommargångator och sommartorg.
- Trafikolyckornas omfattning och samhällskostnader i Stockholmstrafiken ska börja analyseras och redovisas.
- Inför ett jämförelsedistrikt för vinterväghållning genom att driva det i egen regi.
- 20 miljoner kronor till skärpt kontroll av vinterväghållningen och barmarksrenhållningen.
- Situationen med elsparkcyklar ska styras upp genom att ta bort trafikfarligt placerade cyklar, ta ut en avgift för upplåtelse av kommunal mark för näringsverksamhet och ställa krav på tydliga uppställningsplatser.
- Tyck till-appen ska utvecklas, bland annat för bättre användarvänlighet och fler språk.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stads Parkerings AB ta fram nya mål och handlingsplaner för publik laddinfrastruktur efter 2022.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska påbörja arbetet med en ombyggnation av Brommaplansrondellen för ökad framkomlighet för samtliga trafikslag.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska ta fram bindande avtal inklusive villkorslista som elsparkcykelbolagen måste uppfylla för att få ställa upp elsparkcyklar på stadens mark. Villkoren kan exempelvis handla om att elsparkcyklarna måste stå i särskilda ställ, att de måste plockas bort om de inte står korrekt parkerade och att de måste programmeras så att det inte går att köra berusad eller fler än en person.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska ta fram en handlingsplan för innovativ gatuladdning i syfte att underlätta för marknaden att skapa möjlighet för att alla gatuparkeringsplatser förutom korttidsplatser har laddmöjlighet senast 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska ta fram ett nytt trafiksäkerhetsprogram med särskilt fokus på oskyddade trafikanter.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska ta fram stadsövergripande riktlinjer för hinder på gång- och cykelvägar för att hindra olovlig trafik.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska ta fram trafik- och gatumiljöplaner för innerstads- och centrumområden i syfte att utveckla och förbättra stadsmiljön.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska uppdatera de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska uppdatera Stockholms stads lokala trafikföreskrifter så att massgodstransporter upp till 15 meter tillåts inom Stockholms stad.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska utreda effekter av ändrade resmönster uppkomna under pandemin och analysera hur detta påverkar nämndens verksamhet.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska utreda hur fler parkeringsplatser för rörelsehindrade kan skapas och tillgängliggöras vid trottoarkanten.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska utreda hur tre ”cykelstrador” kan anläggas i Stockholm. En i norr, en i väster och en i söder. Utredningen ska omfatta exakta dragningar och hur cykelstradorna bäst ska anslutas till befintliga cykelleder.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska utreda möjligheter för obligatorisk samlastning i lämpliga områden, med beaktande av samhällsekonomiska och miljömässiga vinster.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska utveckla appen Tyck till för en bättre dialog med allmänheten, bland annat genom att lägga till flera språk och förbättra användarvänligheten.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna skala upp antal feriejobb inom renhållning och skötsel.	2021-01-01	2021-12-31
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden omgående starta arbetet för utvecklingen av kulturparken i Snösätra industriområde. Utvecklingen ska ske i nära dialog med aktörer aktiva i Snösätra och omnejd.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Exploateringsnämnden ska i samarbete med trafiknämnden utveckla och tillämpa skärpta klimatkrav i upphandling av transporter och entreprenader.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska, i samarbete med Södermalms stadsdelsnämnd och trafiknämnden, fortsätta utreda möjligheten till en ny parkmiljö längs det nedlagda spårområdet nedanför Södersjukhuset vid Årstaviken.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ska utvärdera de gröna parkeringstalen i syfte att se om de gör det tillräckligt attraktivt för byggherrar att prioritera eldrivna bilpooler före parkeringsplatser vid nybyggnation.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden utveckla stadens kalkylmodell med avseende på utgifter för infrastrukturinvesteringar i annan regi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafiknämnden, fastighetsnämnden, utbildningsnämnden, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd utreda renoveringsbehov och utvecklingspotential för Järvafältets gårdar, med särskilt fokus på Hästa gård, i syfte att öka tillgängligheten till natur och kultur för alla stockholmare.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en handlingsplan för minskade koldioxidutsläpp från vägtrafiken fram till år 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Kultur- och utbildningsnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och bolagsstyrelser utforma en strategi för gatukonst och muralmålningar i stadsmiljön genom ökad samverkan med fastighetsägare samt förenklad tillståndshandling.	2021-01-01	2021-12-31
Kultur- och utbildningsnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och fastighetsnämnden utreda hur staden kan underlätta för kulturaktörer att tillfälligt nyttja rivningsfastigheter och outnyttjade platser genom exempelvis generös markupplåtelse, tidsbegränsade bygglov, differentierade upplåtelseavgifter och tydlig kommunikation.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall, exploateringsnämnden och trafiknämnden samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen vid och tillgängligheten till återvinningsstationer.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska, med stöd av trafiknämnden och i samarbete med de nämnder och bolagsstyrelser som äger parkeringsplatser, ta fram riktlinjer för anläggande av el-laddplatser i befintlig bebyggelse med krav på minst 20 procent laddplatser.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggentreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden och berörda stadsdelsnämnder ska driva en utveckling av prioriterade	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

centrummiljöer, exempelvis Tensta centrum, Hagsätra och Rågsveds centrum, Hässelby gårds centrum och Vårbergs centrum, utifrån arbetssättet som användes för utvecklingen av Sättra centrum.		
Stockholm Business Region AB ska med stöd av trafiknämnden utreda bättre skyltning i syfte att stärka staden som destination.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholm Parkering ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden införa gröna parkeringsköp så att parkeringsnormen reduceras mot att fastighetsägaren exempelvis inrättar en elbilpool och gör cykelfrämjande åtgärder.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna samt i samråd med kommunstyrelsen klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar.	2021-01-01	2021-12-31

Utbildningsnämnden

I Stockholm ska alla elever ges de bästa förutsättningarna att lära, utvecklas och klara kunskapsmålen oavsett bakgrund. Så läggs grunden för ett liv där de egna ambitionerna och drömmarna kan bli verklighet. Skolan ska ge alla elever likvärdiga förutsättningar att tillgodogöra sig kunskap och bli behöriga till fortsatta studier. Skolans arbete ska präglas av höga förväntningar och ett väl fungerande individualiserat stöd så att alla elever får en skolgång präglad av lust till lärande och uppnådda kunskapsmål.

Skolan lägger grunden för högre utbildning och forskning, arbetslivets utveckling, välfärd och för att Stockholm ska fortsätta vara en konkurrenskraftig stad. I förskolan och skolan läggs grunden för en jämställd utbildning genom hela utbildningssystemet. I ett Stockholm för alla investerar vi i skolan som en del av arbetet för vår gemensamma framtid.

I Stockholms stad ska alla skolor vara bra skolor. Det förutsätter ett starkt stöd för att skapa likvärdiga förutsättningar genom både kompensatoriska resursfördelningssystem och ett gemensamt ansvarstagande för arbetet med nyanlända. Likaså att skapa attraktivitet för kvalificerade lärare att jobba i de skolor som har störst utmaningar.

Alla elever ska få bra stöd för att klara kunskapskraven. Fler elever ska gå ut grundskolan med behörighet till gymnasiet och fler elever ska gå ut gymnasiet med examensbevis. För att nå dit måste lärarna ges tid att hjälpa eleverna att utvecklas. Det förutsätter att lärartätheten i Stockholms grundskolor ökar. Vi behöver anställa fler lärare. Skickliga och engagerade lärare är nyckeln till en bra skola. Stockholms stad ska vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder en god arbetsmiljö och som bidrar till att läraryrkets attraktivitet höjs.

Skolan ska ha tillgång till bra lokaler för undervisning i hela staden. I takt med att staden växer ska också förskolor, grundskolor och gymnasium byggas ut. När vi bygger nya skolor ska vi också skapa bättre möjlighet för en pedagogisk verksamhet och ge fler elever tillgång till en bra skola nära hemmet.

Under förra mandatperioden vändes trenden av sjunkande kunskapsresultat i Stockholms skolor genom ett konsekvent arbete för ökad likvärdighet och bättre förutsättningar för lärande. Kunskapsresultaten ökade inte bara i sin helhet utan även för elever med sämre förutsättningar. Klyftorna minskade mellan olika skolor och mellan olika grupper av elever.

Den positiva utvecklingen i Stockholms stads skolor är nu bruten. Till synes har kunskapsresultaten legat still under de senaste tre åren. I själva verket har staden blivit mer delad och skolsegregation har ökat kraftigt. Högrepresterande elever har haft marginellt förbättrade resultat medan elever med sämre socioekonomiska förutsättningar har tappat rejält.

Den socioekonomiska faktorn, var i staden man bor och vilken utbildningsgrad ens föräldrar har, är en allt mer dominerande faktor för hur väl man klarar skolan. Det är en allvarlig utveckling som måste brytas. Alla skolor ska vara bra skolor och alla elever ska ges förutsättningar att klara skolan utefter sina behov. För att nå dit måste skolsegregationen i Stockholm brytas.

Den borgerliga majoriteten i Stockholm saknar helt ambitioner för skolan. I den budget som stadens skolor haft att jobba med under år 2020 var schablonhöjningen så låg som 0,5 procent efter majoritetens trixande med sänkt skolpeng och höjt personaförsäkringstillägg. Enbart löneökningarna var betydligt högre. Samtidigt gavs skolan en rad nya uppdrag med otillräcklig finansiering. Budgeten fick kritik från Lärarförbundet för sina historiskt låga schablonökningar som de menar resulterade i allvarliga konsekvenser både för elevernas kunskapsnivåer så som lärarnas arbetsmiljö.

Återigen presenterar den borgerliga majoriteten en mycket svag skolbudget utan tillräcklig finansiering för att klara av alla de uppdrag som ges. Nedskärningar görs på samtliga områden år 2021 förutom på grund- och grundsärskolan som får en blygsam höjning av schablonen. I realiteten

innebär de ökade lokalkostnaderna att grundskolan i praktiken får en nollbudget. Efter två år av nerskärningar är skolan i stort behov av ökade resurser för att höja ambitionsnivån och ge verksamheten bättre förutsättningar att klara av sitt uppdrag.

En öppen och fungerande skola är avgörande för att lyckas med det förebyggande arbetet mot ungdomsbrottslighet. Att öka barn och ungdomars framtidstro, tillit och trygghet är ett viktigt uppdrag som stadens verksamheter har gemensamt, men där skolan spelar en avgörande roll. Staden behöver ta krafttag för att konsekvent och uthålligt motarbeta ökad otrygghet, brottslighet och segregation.

Med den budget vi föreslår för år 2021 finns det både utrymme att stärka skolans kärnverksamhet och att genomföra reformer för att alla elever ska nå kunskapsmålen. Våra ambitioner är tydliga:

1. Fler elever ska klara skolan. Andelen elever som inte är behöriga till gymnasiet efter årskurs nio ska halveras till vårterminen 2026. Det innebär att jämfört med år 2020 ska andelen icke-behöriga minska från 12,1 procent till maximalt 6 procent.
2. Kunskapsresultaten i skolan ska öka för alla elevgrupper. Oavsett var i staden du bor eller vilken bakgrund du har ska du ges likvärdiga förutsättningar för att nå kunskapsmålen.
3. Skolan ska byggas ut i takt med staden växer. Skolutbyggnaden ska präglas av långsiktighet och ett fokus på att möjliggöra en sammanhållen skolgång från förskoleklass till årskurs nio.

Alla barn i förskoleklass ska lära sig läsa, skriva- och räkna

Regering och riksdag har beslutat om införandet av en läsa-, skriva- och räknagaranti. Syftet med garantin är att elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd ska få det så tidigt som möjligt och att stödet utformas efter varje elevs behov.

Reformen är ett bra exempel på en utbildningspolitik som syftar till att ge alla elever rätt stöd utifrån individuella behov med målet att höja kunskapsresultaten. Att kunna läsa, skriva och räkna i tidiga åldrar utgör grunden för ytterligare kunskapsinhämtning senare i skolan och därefter genom hela livet.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning ”Skolans arbete med extra anpassningar” från år 2016 visar att extra anpassningar och särskilt stöd ofta sätts in för sent och inte är utformat utifrån elevers behov i tillräckligt hög utsträckning. Enligt Skolverkets statistik är andelen elever med åtgärdsprogram störst i årskurs 9.

För att reformen som trädde i kraft den 1 juli 2019 ska bli verklighet krävs det att landets kommuner investerar i skolans möjligheter att möta upp garantins krav. Det är huvudmannens ansvar att det finns tillräckliga organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att garantin ska kunna uppfyllas.

Det är ett omfattande åtagande som lärarna, skolorna och ytterst kommunerna ges genom införandet av läsa-, skriva- och räknagarantin. Det kommer kräva tid, kraft och resurser. Vi vet att det är värt det.

För att målen i garantin ska uppfyllas och att barn ska ges likvärdiga förutsättningar till läsande, skrivande och räknande i en tidig ålder behöver förskoleklassen ges rimliga förutsättningar. Trots det har den politiska majoriteten inte gjort några insatser för att säkerställa att förskoleklassen klarar av att implementera garantin. Genom en låg uppräkningsgrad av skolpengen har tvärtom i många fall förutsättningarna försämrats. Särskilt oroande är det att förskoleklassen har prioriterats ner i våra ytterförorter där vi vet att den har en särskilt stor betydelse för att eleverna klarar sin skolgång.

När vi satsar på förskoleklass kan det individuella stödet ökas och den schemalagda undervisningstiden utökas. Ingen sexåring ska lämnas efter.

- Läsa, skriva- och räknagaranti ska införas redan i förskoleklass.

- Förutsättningarna för tidigare insatser och uppföljning av stödinsatser ska förbättras.
- 25 miljoner avsätts för att införa Läsa, skriva- och räknagarantin.

Skoldagen ska vara sammanhållen hela vägen från förskoleklass till årskurs nio

Vi behöver vidareutveckla skolan och rusta den att möta alla elever på individnivå, genom fler anställda, fler stimulerande aktiviteter och bättre lokaler där fler elever än i dag vill och får möjlighet att vistas. En sådan utbyggnad har stor potential att bidra till höjda skolresultat genom att utjämna en del av den ojämlikhet som uppstår på grund av att barn har ojämnt fördelade ekonomiska och sociala resurser utanför skolan.

Att elever ska kunna få stöd samt använda skolans resurser och lokaler utanför den ordinarie schemalagda undervisningstiden är viktigt för att stärka likvärdigheten. Läxhjälp ska ingå som en viktig del i verksamheten efter skoltid. Särskilda resurser kan kopplas till det socioekonomiska systemet för extratilldelning av skolor med större utmaningar, för att också bygga ut en modern och innovativ fritidsverksamhet för elever i de äldre årskurserna.

Vi vill se en modell som syftar till en sammanhållen skoldag för våra elever i grundskolan hela vägen från förskoleklass till årskurs nio. Det handlar i grunden om att se skoldagen, inklusive fritidshem, fritidsklubb och lärfritids, som en helhet. I modellen ser vi även ökad samverkan mellan skola, fritids, kulturskolan, fritidsgårdar och idrottsföreningar, som alla kan ge fler meningsfulla aktiviteter åt våra elever. För många föräldrar är det en trygghet att barnet eller ungdomen är i skolan och att eftermiddagens aktiviteter sker i skolans regi. Därför är det också viktigt att det är rektorn som ansvarar för den sammanhållna skoldagen. Det ger en trygghet och en tilltro som kan behövas för att föräldrar ska tillåta sina barn att delta i aktiviteter efter skolan. Verksamhet ska även finnas tillgänglig under helger och lov.

De medarbetare som bidrar till den sammanhållna skoldagen ska ha pedagogisk utbildning för att jobba med barn. Vi är övertygade om att denna typ av skolverksamhet, med ett breddat uppdrag, skulle vara en viktig del i arbetet för en mer likvärdig skola och en bättre framtid för alla våra barn och unga.

- Skoldagen ska vara sammanhållen genom stärkt samverkan mellan skolan, fritidshem, fritidsklubb och lärfritids.
- En sammanhållen skoldag ska gälla hela vägen från förskoleklass till årskurs nio.

Fritidshemmen och fritidsklubbarna ska stimulera elevernas utveckling och lärande

För att nå målet om en sammanhållen skoldag måste fritidshemmens och fritidsklubbarnas verksamhet utvecklas. Fritidshemmen och fritidsklubbarna har en viktig roll för barnens lärande och utveckling. De erbjuder barnen en trygg plats och en meningsfull fritid med social gemenskap. Särskilt viktigt är det att fritidsverksamheten är väl fungerande med utbildade pedagoger och hög personaltäthet i socialt utsatta områden där risken för unga att tidigt hamna på glid är hög.

Forskning visar på att ett väl fungerande fritidshem har en positiv inverkan på skolresultaten. Inskrivningsgraden på fritids är tydligt kopplad till föräldrarnas socioekonomiska status – fler väljer bort fritids i stadens ytterförorter. Det finns därför ett stort behov av att utveckla fritidshemmen, tillföra ett socioekonomiskt viktat stöd och göra dem till navet i den öppna skolan.

Fritidshemmets verksamhet ska utgå från att omsorg, utveckling och lärande utgör en helhet. Fritidshemmen och fritidsklubbarna ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid. Förmågan av att bedriva en fullgod verksamhet begränsas kraftigt av att fritidshemmen inte fått tillräckliga resurser under borgerliga styren. Nu är det dags att ändra på det.

Fritidshem för årskurs F-3, fritidsklubb för årskurs 4-6 och lärfritids för årskurs 7-9 ska vara en del av skolans pedagogiska arbete. Genom att öka personaltätheten skapas förutsättningar för en bra pedagogisk verksamhet efter skoltid för alla elever.

Vi vill införa lärfritids som en del i arbetet för den sammanhållna skoldagen. Det innebär att vi utöver rent personella satsningar också vill att fritidshemmens pedagogiska verksamheter och samverkan med kringliggande samhälle ska stärkas. En viktig del i tanken om den sammanhållna skoldagen är att även äldre elever inkluderas i verksamheten. Initialt ska lärfritids införas genom pilotverksamhet på fem skolor med högt socioekonomiskt index.

Exempel på insatser som ansluter till läroplanen samtidigt som det förstärker elevens möjlighet till målpuppfyllelse är utökad läxläsning och läxhjälp, stöd av speciallärare och vid behov en-till-en-undervisning. Kopplat till detta bör också fritidsverksamheten, framförallt i de äldre årskurserna, öppnas upp mot det omgivande samhället. Det handlar om en utökad samverkan med både det civila samhället i form av exempelvis idrottsföreningar och andra kommunala verksamheter såsom kulturskolan. Det breddar undervisningen och ger barn möjligheter att lära sig mer genom en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer som integrerar omsorg och lärande.

- Personaltätheten i fritidshemmen, fritidsklubbarna och lärfritids ska öka.
- Ett pilotprojekt för lärfritids ska införas på fem skolor med högt socioekonomiskt index.
- Samverkan mellan fritidsverksamheten, föreningslivet och andra kommunala verksamheter ska stärkas.
- Fritidsklubbarna ska avgiftsbefrias och ett särskilt stöd till fritidshem i socialt utsatta områden ska införas.

Alla ska ha rätt till individanpassat stöd – även när behoven är som störst

Genomtänkt politik gör skillnad. Klyftorna måste inte öka och det går att bygga en pedagogisk verksamhet som ger alla barn chansen. Det är alltför många barn som inte uppnår kunskapsresultaten i grundskolan och därmed inte blir behöriga till gymnasiet. Ytterligare åtgärder behövs.

Vi vill därför utreda hur systemet för den socioekonomiska ersättningen kan ändras för ett stärkt fokus på kunskapsresultat i särskilt utsatta områden. Den socioekonomiska ersättningen bör bidra till att minska klassernas storlek och möjliggöra mer individualiserad undervisning. Det är väl dokumenterat att mindre klasser bidrar till höjda kunskapsresultat – särskilt för nyanlända elever och för elever från hem utan studietradition. Detta är i huvudsak inte ett problem i kommunala skolor men det finns en uppenbar risk i att skolor som drivs av vinstintresse väljer att trots det socioekonomiska stödet bedriva undervisning i stora undervisningsgrupper. Vi anser att stödet inte ska bidra till ökade vinstnivåer utan helt fokusera på en positiv kunskapsutveckling för eleverna. Fördelningen av den socioekonomiska ersättningen är en faktor som staden har rådighet över och därför bör systemet utredas med syfte att styra mot förbättrade kunskapsresultat, exempelvis genom att stödet bara beviljas upp till ett visst antal elever i respektive klass. Inom ramen för utredningen bör även det socioekonomiska stödet till förskolan ses över.

Även i övriga klasser, och särskilt i tidiga årskurser, spelar klasstorlekarna roll för kunskapsresultaten. Här är bra lokalförsörjning och generellt höjda schabloner viktiga delar. För att synliggöra skolornas arbete med mer individualiserad undervisning bör Stockholm redovisa klasstorlekarna. Det är också en viktig information för föräldrar i samband med val av skolor.

Trångboddheten är ett problem i flera delar av staden vilket i sin tur gör att förutsättningarna för barn att få arbetsro och en lugn miljö för att läsa sina läxor varierar stort. Därför föreslår vi parallellt med införande av lärfritids att skolan som princip bör vara öppen för barn som vill lära sig.

Många barn vittnar om att de inte har tillgång till en lugn miljö utanför skolan för läxläsning. Med utgångspunkt i det bör skolor initialt i områden med hög grad av trångboddhet erbjuda lärstugor för sina elever. Lärstugans verksamhet ska samverka med lärfritids och vara fri från avgifter och utan restriktioner utifrån föräldrarnas sysselsättning. Lärstugorna kan också användas för att erbjuda

studietid för eleverna under håltimmar. Genom tanken om den sammanhållna skoldagen blir skolan mer öppen för de elever som vill lära sig mer, också efter den schemalagda undervisningstiden.

I Stockholm råder stor brist på samlingslokaler för föreningsliv och civilsamhälle. Samtidigt står hundratals skolor i staden tomma under kvällar och helger. Skolan är en central plats i människors närmiljö och många skulle kunna dra nytta av att skolans lokaler kan nyttjas även efter skoltid. Det är en gemensam resurs som idag står outnyttjad. Vi vill att skolan ska bidra till ett mer aktivt civilsamhälle och till ökad trygghet och trivsel i ett område.

- Systemet för den socioekonomiska ersättningen till skolan ska utredas för ett stärkt fokus på kunskapsresultaten i särskilt utsatta områden.
- Stockholms skolor bör redovisa klasstorlek på skolornas hemsidor
- Lärstugor ska erbjudas på skolor i områden med hög grad av trångboddhet.

Elevhälsan ska vara tillgänglig för alla

Alla skolor ska ha fullständiga elevhälsoteam med god närvaro på skolorna. Detta är särskilt viktigt när vi ser att den psykiska ohälsan bland elever ökar. I Stockholmsenkäten 2020 såg vi en oroväckande utveckling där flickors psykiska ohälsa blir allt sämre. Coronapandemin har påverkat skolverksamheten och inte minst undervisningen på gymnasiet. Det är viktigt att elevhälsan finns närvarande och arbetar förebyggande med de elever som har det svårare att klara av gymnasieskolan när undervisningen delvis sker på distans.

Utbildningsnämnden ska arbeta för att den psykiska hälsan bland stadens elever förbättras generellt och särskilda insatser ska göras för att minska den psykiska ohälsan bland flickor. Elevhälsan ska vara tillgänglig för alla.

Det finns ett stort behov av en förstärkt elevhälsa och skarpare riktlinjer för hur bemanningen ska se ut på skolorna. 2018 gjorde förvaltningen en kartläggning av elevhälsan som visade att 58 procent av stadens grundskolor har anställd psykolog i någon omfattning, 33 procent hyr in för utredningar per timme och 9 procent saknar helt tillgång till psykolog. Av stadens gymnasieskolor saknar 93 procent psykolog inom elevhälsoteamet. Tillgången till kuratorer samt skolsköterska är god för såväl grundskolor som gymnasieskolor, men elevantalet per heltid kurator varierar stort. Det är långt ifrån tillräckligt.

Skollagen är tydlig gällande vilka professioner som ingår i elevhälsan och alla elever ska ha tillgång till den. I praktiken ser det dock väldigt olika ut på skolor runt om i staden där vissa skolor har en kurator och skolpsykolog anställd på skolan medans andra hyr in på timbasis. För att elevhälsan ska vara tillgänglig för alla ska samtliga skolor ha minst en skolpsykolog per 500 elever och minst en kurator per 300 elever. Skolorna ska också få möjlighet att i större utsträckning anställa logopedier och arbetsterapeuter som en del av elevhälsoteamet.

Utbildningsnämnden bör också genomföra en kvalitativ utvärdering av hur samverkan med Region Stockholm fungerar. Elever får inte falla mellan stolarna för att regionen inte klarar sina åtaganden i barn- och ungdomspsykiatri.

Elever som inte kommer till skolan, så kallade hemmasittare, är ett problem som ska tas på största allvar. Skolnärvaro ska främjas och individuella, systematiska och effektiva åtgärder ska sättas in för att motverka frånvaro. Ansvaret för skolplikt ska säkerhetsställas och skolfrånvaron följas upp i fristående skolor.

- Alla skolor ska ha ett eget elevhälsoteam där samtliga av elevhälsans professioner har en anställningsgrad anpassad efter antalet elever.
- Samverkan mellan Stockholms stad och Region Stockholm gällande psykisk ohälsa hos unga ska utvärderas.
- Det riktade arbetet mot så kallade hemmasittare ska skärpas.

Alla barn ska ges möjligheten till en sammanhållen skolgång F-9

Alla barn har rätt till en likvärdig utbildning av hög kvalitet, oavsett var man bor eller i vilken skola man går i. En viktig faktor för att lyckas är kontinuitet. Att organisera skolor som F-9 skapar större trygghet och långsiktighet i elevernas skolgång. Det är en kostnadseffektiv skolstruktur och det blir lättare för professionen att utforma planering och individuella insatser under en längre tid. Dessutom minskar elevernas oro inför eventuella byten av skola, lärare och skolkamrater.

Stockholms stad har många populära och bra kommunala skolor. Mycket talar för att F-9-skolor är den bästa skolformen sett både ur ett elev-, kunskaps- och organisationsperspektiv. Alla nya skolor bör byggas med kapacitet för F-9. Genom en sammanhållen skolgång får eleverna en utbildning som hänger samman genom hela grundskoletiden. Många välfungerande F-6-skolor har nackdel av att inte ha ett högstadium. Skolorna riskerar att dräneras på elever som redan i årskurs fyra eller fem söker sig vidare till populära högstadieskolor. Det är negativt för skolornas organisation och planering men framförallt är det negativt för elevernas möjlighet till kunskapsinhämtning då olika skolor följer olika planering och eleverna riskerar att missa viktiga delar av undervisningen vid byte av skola. Inom ramen för SAMS ska utredning ske över vilka skolor F-6 som kan vara aktuella för utbyggnad till F-9.

I socioekonomiskt utsatta områden är det extra viktigt med kontinuitet i elevernas relationer med såväl de vuxna på skolan som med klasskamraterna. Det behövs också en individuellt anpassad undervisning där lärare från F-9 samarbetar för att åstadkomma en röd tråd som löper genom hela grundskoletiden och en skolmiljö som är trygg och håller strikt på nolltoleransen mot kränkande behandling. Skolstrukturen bör i huvudsak utgå från att alla grundskolor erbjuder en sammanhållen skolgång från och med förskoleklass till och med årskurs nio.

- När staden bygger nya skolor ska normen vara F-9.
- Befintliga F-6 skolor ska byggas ut till F-9 ska där det är möjligt och önskvärt.

Skolan ska byggas ut för att möta framtida behov

Under mandatperioden åren 2014-2018 planerades och genomfördes en kraftig utbyggnad av skollokaler. Det har varit nödvändigt efter att Stockholm under flera år halkat efter och bristsituationer uppkommit i stora delar av vår stad. Där staden nu som ett resultat av detta arbete också öppnat nya skolor är det uppenbart att dessa, såväl på grund- som gymnasieskolenivå, med sin genomtänkta planering för pedagogisk verksamhet varit attraktiva.

Erfarenheten av 2000-talets skolplanering måste vara att staden inte kan förlita sig på privata utförare utan måste bedriva en samhällsplanering som möter skolans behov. Det faktum att fler barnfamiljer flyttar ut från Stockholm får inte tas som intäkt för att utbyggnaden av stadens skolor ska minska. Tvärtom måste utgångspunkten vara att barnfamiljer kan finna framtiden i vår stad. En bra tillgång till skolor av hög kvalitet nära hemmet är ett grundfundament.

För att säkerställa att bristerna i skolplaneringen från år 2006 till 2014 inte sker igen är det angeläget att arbetet med samordnad skolplanering i Stockholm, SAMS, fortsätter. SAMS-arbetet är nödvändigt för att säkerhetsställa god samhällsplanering i allmänhet och hållbar skolplanering i synnerhet. Även gymnasieplaneringen ska ingå i SAMS. Att samplanera skolutbyggnaden med idrotts- och förskolelokaler är en viktig del av arbetet inom SAMS och vi anser att förskolan kan vara en integrerad del av skolbyggnaden där det är lämpligt. Ett långsiktigt driftskostnadsperspektiv ska tas med i planeringen av nya skolor. I planeringen av skolutbyggnad och placering ska analyser göras så att lokalisering och utformning bidrar till att motverka skolsegregation. Verksamheten i Observatoriet ska fortsätta att utvecklas till ett forum för samverkan mellan Stockholms stads skolor, akademien och andra organisationer som bidrar till barn och ungdomars lärande och kreativitet.

Utbildningsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och SISAB göra en analys av friskolornas långsiktiga lokalförsörjning. Det finns flertalet huvudmän som bedriver verksamhet i lokaler med endast tillfälligt bygglov som riskerar leda till ett stort mörkertal gällande behovet av

elevplatser. Den risken föreligger inte bara för grundskolor utan även för gymnasieskolor och förskolor. Många grundskolor i gamla kontors- eller industrilokaler har inte heller tillgång till de utemiljöer som Stockholms stad anser vara en god standard och är därmed inte långsiktigt hållbara. Vid ett flertal tillfällen har majoriteten också förlängt tillfälliga bygglov för skollokaler trots att de har varit undermåliga att bedriva skolverksamhet i. Det är inte hållbart på varken kort eller lång sikt. Alla barn har rätt till en god skolmiljö oavsett huvudman.

I takt med att staden växer ska också skolgårdarna rustas upp. Staden förtäts och allt färre rör sig till fots och med cykel. Skolgården blir därför en allt viktigare plats i barn och ungas vardag för att garantera deras rätt till lek, vila och fritid.

Sedan 2015 har utbildningsnämnden haft ett projekt där skolgårdar byggs om för att skapa en bättre utomhusmiljö med tillskapad grönska och för ökad rörelse. Det är ett viktigt projekt för att skolgårdarna i högre grad ska stimulera till fysisk aktivitet som vi vet är positivt för både hälsan och inlärningsförmågan. Som mycket annat har även det här projektet prioriterats ner på grund av majoritetens sparbeting under 2020 och samtliga nya projekt för 2021 har ställts in. I Stockholm råder stor brist på samlingslokaler för föreningsliv och civilsamhälle. Samtidigt står hundratals skolor i staden tomma under kvällar och helger. Skolan är en central plats i människors närmiljö och många skulle kunna dra nytta av att skolans lokaler kan nyttjas även efter skoltid. Det är en gemensam resurs som idag står outnyttjad. Vi vill att skolan ska bidra till ett mer aktivt civilsamhälle och till ökad trygghet och trivsel i ett område.

Vid nybyggnation av skolor ska fullstora gymnastiksalarna byggas där det är möjligt för att tillgodose både elevernas och idrottsföreningslivet behov av lokaler för rörelse och idrott.

- Den samordnade skolplaneringen i Stockholm (SAMS) ska arbeta aktivt för att säkerställa god samhällsplanering i allmänhet och hållbar skolplanering i synnerhet.
- Gymnasieskolan ska ingå i den samordnade skolplaneringen i Stockholm.
- I fall där staden hyr ut lokaler till konfessionella skolor bör staden, utifrån utgångspunkten att skolan ska vara religiöst neutral, sträva efter att avsluta hyresförhållandet.
- 22 miljoner kronor ska avsättas för att rusta upp fem skolgårdar under 2021.
- Skollokaler ska i högre grad tillgängliggöras för föreningsliv och civilsamhälle – minst en skola i varje stadsdelsnämndsområde ska öppnas upp under året
- I samband med om- och nybyggnationer ska möjligheten för skolor att göra avgränsade delar av skolan öppna på kvällar och helger säkerställas.

Kvaliteten ska stärkas i Stockholms grundskolor

Ett antal åtgärder har de senaste åren vidtagits för att stärka kvaliteten i skolan. En viktig del har handlat om att öka läraryrkets attraktivitet. Stockholm har behållit sin roll som löneledande vilket säkerställt tillgången på bra lärare. Det är viktigt att en sådan politik fortsätter under kommande år. Samtidigt är det viktigt att fortsätta investera i skolverksamheten. Det är genom fler lärare vi stärker kvaliteten i skolan – inte färre.

För att höja kunskapsresultaten är det pedagogiska ledarskapet centralt. Alltför ofta ges våra rektorer otillräckliga förutsättningar att vara de ledare som lärare och elever har rätt att förvänta sig. I grunden handlar det både om administrativa och pedagogiska uppgifter där ett starkt ledarskap skulle bidra till en bättre skola och högre måluppfyllelse. För att eleverna ska få det stöd de behöver måste lärarnas också avlastas. Därför ska satsningen på lärarassistenter fortsätta.

Läraryrkets attraktivitet ska fortsätta stärkas. Det sker bland annat genom förbättrad arbetsmiljö, kompetensutveckling och utvecklade karriärvägar. Det räcker inte med att anställa nya lärare, vi måste också ta hand om den personal vi har idag. Digitaliseringens möjlighet ska tas tillvara för att minska den administrativa bördan för skolledare och lärare. Utbildningsnämnden har ansvar för att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet.

Skolorna måste ges bättre förutsättningar att jobba med elevers behov. I kölvattnet av det fria skolvalet finns det grupper av elever som av sina föräldrar återkommande flyttas mellan olika skolor. Det ger varken barnen eller skolorna möjlighet att tillgodogöra sig kunskaper och jobba långsiktigt. Därför bör Stockholm avseende kommunala skolor införa en regel som innebär att byte av skolor sker i anslutning till terminsstart. Undantag måste naturligtvis kunna göras vid särskilda situationer där det finns starka behov av att låta barn gå i andra miljöer, men det bör i så fall ske efter en särskild prövning. Därigenom får lärare och skolläring möjlighet att tillsammans med föräldrar och elever visa vad skolan kan bidra med – men också möjlighet att ställa krav på vårdnadshavare och elever i de fall detta är nödvändigt.

Utifrån samma syfte ska samordningen vid övergång från en skolform till en annan i stadens förskolor och skolor utvecklas för att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet. Det systematiska arbetet för en jämställd skola ska stärkas och ett normkritiskt arbete bedrivs för ökad jämställdhet och mot diskriminering. Skolorna ska öka sin kompetens inom hbtq-frågor.

För att möta stadens behov av kompetensförsörjning i förskolan vill vi utreda möjligheten att etablera ett campus för utbildningar inom förskolans verksamhetsområde. Syftet är att främja utbildning riktad mot förskola och barn i de lägre åldrarna, där ökad samverkan kan få positiva effekter för både studenterna och staden sett ur ett kostnads- och kompetensförsörjningsperspektiv.

Ett sådant campus bör exempelvis innehålla gymnasial utbildning, pedagogikcollege, vidareutbildning för barnskötare och högskoleutbildning till förskollärare. Utöver det ska också möjligheten för barnskötare att vidareutbildas till förskolelärare under arbetstid stärkas.

- Lärartätheten ska öka för att säkerställa individuellt stöd till varje elev.
- Förutsättningarna för skolans systematiska kvalitetsarbete ska stärkas genom fler lärare, lärarassistenter och bättre förutsättningar för pedagogisk kontinuitet.
- Staden ska arbeta aktivt med att förbättra lärarnas arbetsmiljö, kompetensutveckling och utvecklade karriärvägar.
- Staden ska arbeta aktivt för en jämställd skola och mot diskriminering.
- Arbetet med att certifiera skolans verksamheter inom HBTQ-området ska intensifieras.
- Modersmålsundervisningen ska utvecklas och utbildningsnämnden ska arbeta för att underlätta för elever som har rätt till denna undervisning att ta del av den.
- Befintliga och nya collegekoncept ska utvecklas i syfte att inrikta gymnasieprogram mot olika branscher.
- Fler barnskötare ska ges möjligheten att vidareutbilda sig till förskolelärare.

Gymnasieregionen ska utvecklas för att ge långsiktig hållbarhet

De kommunala gymnasieskolor som öppnats de senaste åren har mötts med stort intresse och söktrycket har varit högt. I tider av konkurser och bristande undervisningskvalitet bland vissa fristående gymnasier har de kommunala skolorna ofta kommit att stå såväl för stabilitet som för kunskapstradition. Det är därför angeläget att Stockholm möter upp mot de behov som finns både bland elever och för att möta framtidens arbetsmarknad.

Gymnasieskolornas IT-arbete i staden ligger i framkant men trots Stockholms starka roll inom digitalisering och med en stark tech-bransch finns det inget gymnasium med inriktad digitaliseringsprofil. Ett nytt digitaliseringsgymnasium skulle kunna fungera som ett kompetensnav och som katalysator där eleverna ges möjlighet att starkt fokusera på digitaliseringens möjligheter. Utbildningsnämnden bör därför ges i uppdrag att initiera arbetet med att utveckla ett digitaliseringsgymnasium i nära samverkan med branschen.

Den gemensamma gymnasiregionen är i grunden ett bra och viktigt samarbete mellan kommunerna i Stockholmsregionen. Det är samtidigt en stor utmaning för Stockholm eftersom det finns ett tydligt söktryck in emot regionens kärna och Stockholms stad.

Det är inget konstigt att elever vill vara i den stora staden. Men det är i längden inte hållbart om staden inte kan möta behoven av utbyggnad och kostnadstäckning. Om ersättningarna i systemet inte svarar mot den utbyggnad av nya gymnasieskolor som blir resultatet av gymnasiets urbanisering riskerar syftet bakom gymnasierregionen att fallera.

Gymnasierregionen har varit i drift i nio år och det finns tillräckliga erfarenheter för att utvärdera och förändra reglerna mer grundläggande i syfte att säkerställa såväl ekonomiska förutsättningar för Stockholm som för att säkerställa att Stockholms elever ska kunna få plats på en gymnasieskola i sin hemkommun om de så önskar.

- Ett nytt digitaliseringsgymnasium ska initieras i nära samverkan med branschen.
- Ett nytt regelverk ska tas fram för gymnasierregionen som säkerställer att Stockholms stads elever inte trängs undan och att staden kompenseras för kostnaden som de stora investeringsvolymerna innebär.

Barn och unga ska ges tillgång till kultur i skolan

Barn och unga växer med kultur. Många barn får sin första kulturupplevelse genom förskolan eller skolan och vi vill att kulturen ska vara närvarande i Stockholms skolor och förskolor. Stadens arbete med Kulan är ett utmärkt exempel på hur verksamheter inom Stockholm samverkar för att säkerställa att barn och unga får tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande. Kulan inspirerar och underlättar mötet med kulturen och det är viktigt att samverkan inom Kulan kan fortsätta utvecklas.

Skolornas tillgång till kultur ska också stärkas genom samverkan med Kulturhusets verksamheter. Kulturhuset: Stadsteatern ska vara en självklar plats för mötesplats för stadens skolor.

Skolbiblioteken är en oerhört viktig del av skolans verksamhet särskilt i tider av ökad digitalisering och förändrade läsvanor. Utöver en ambitiös skolbiblioteksplan behöver också bemanningen förbättras. Alla elever ska ha tillgång till ett fysiskt skolbibliotek med god bemanning, oavsett skolans driftsform.

Därför ska tillgången till skolbibliotek med utbildad personal säkras. Skolbiblioteken ska vara ett nav för kunskapsinhämtning på stadens skolor och vara lättillgängliga för eleverna. Skolbiblioteken ska ta vara på digitaliseringens möjligheter och skolan ska säkerställa att alla elever får stöd i att använda IT som en resurs i lärandet.

- Kulans verksamhet ska stärkas och samverkan mellan Kulan, skolan, kulturskolan och staden fria kulturaktörer ska utökas i syfte att nå fler elever.
- Personaltätheten på skolbiblioteken ska öka.

Alla skolor ska ha tillgång till professionell studie- och yrkesvägledning

Utbildningsnämnden ska driva ett aktivt arbete för att säkerställa att alla stadens skolor har tillgång till professionell studie- och yrkesvägledning. Elever på högstadiet och gymnasiet ska ha tillgång till stöd och vägledning kring kommande val av studier och bästa möjliga fakta i val av yrke. Ett utvecklat samarbete med näringslivet är välkommet för att inspirera samt ge tips och råd till eleverna. Arbetslivet ska vara närvarande redan i skolan.

I Stockholm finns flera högkvalitativa utbildningar till yrken som idag har brist på arbetskraft. Det gäller exempelvis en del hantverks- och omsorgsyrken. Dock syns ett sviktande söktryck på flera av stadens yrkesprogram, detta trots att flera utbildningar i stort sett alltid leder till ett jobb. Som en del i stadens arbete med kompetensförsörjning måste Stockholms yrkesprogram fortsätta hålla en hög kvalitet och vara ett reellt alternativ för de sökande högstadieläverna.

Därför ska alla yrkesprogram erbjuda högskolebehörighet som standard. Elever på yrkesprogrammen ska enkelt kunna tillägna sig högskolebehörighet och det ska därför inte vara något som eleven måste välja till, som idag, utan vara standard. Utbildningsförvaltningen ska därför

arbeta aktivt för att stärka yrkesprogrammets attraktivitet i nära samverkan med branscher och arbetsliv.

Stöd och råd ska ges till ensamkommande unga som beviljats tillfälliga uppehållstillstånd enligt den så kallade gymnasielagen för att de ska kunna etablera sig genom studier och jobb.

- Studie- och yrkesvägledningen ska stärka sin samverkan med näringslivet.
- Alla yrkesprogram ska erbjudas högskolebehörighet som standard.

Alla elever ska få stöd efter behov

Tillgången till särskilt stöd ska förbättras för de elever som behöver det. Genom tidiga insatser ska elever i behov av särskilt stöd upptäckas tidigt och snabbt ges adekvat stöd. Barn i behov av särskilt stöd ska garanteras god undervisning i en bra lärmiljö. Forskning och evidensbaserade metoder ska tillämpas i arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

Barn i behov av särskilt stöd behöver ofta vänta i flera månader innan stödinsatser sätts in. Det är oacceptabelt. Skolan måste ges förutsättningar att snabbt upprätta individuella handlingsplaner och sätta in stödinsatser. Hjälpn måste komma snabbare till elever med rätt till särskilt stöd. För att detta ska kunna ske i praktiken behöver skolan utöver en starkare grundbemanning också anställa fler speciallärare vilket det råder brist på idag.

Alla skolor ska ha tillgång till särskilda undervisningsgrupper för de elever som behöver den lärmiljön och alla stadsdelar ska ha en egen resursskola. Det kan vara genom en egen grupp, lokalt samarbete, CSI-grupp, eller resursskola. Oavsett val av insats ska de kunna sättas in med kort varsel och elevens individuella behov stå i centrum. Väntetiden idag för CSI-plats är alldeles för lång – inga barn ska behöva vänta på att få den hjälp som behövs.

Utbildningsnämnden ska samverka med föräldrar, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser. För elever med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst är det av största vikt att samordningen mellan de olika ansvariga myndigheterna fungerar. Hållbara strukturer måste finnas för samverkan med stadsdelsnämnderna, Region Stockholm och socialnämnden.

- Alla skolor ska ha tillgång till särskilda undervisningsgrupper för de elever som behöver den lärmiljön.
- Genom ökad lärartäthet ska lärare ges mer tid att följa upp individuella handlingsplaner och samverka med vårdnadshavare till barn i behov av särskilt stöd.
- Arbetet med barn i behov av särskilt stöd att utgå från forskning och evidensbaserade metoder och kraven upp uppföljning ska skärpas.
- Alla elever i årskurs 4-9 som riskerar att inte nå kunskapsmålen ska erbjudas lovskola – inklusive de elever som inte når målen för simundervisning.
- 20 miljoner kronor avsätts för att alla stadsdelar ska ha en resursskola.

Skolan ska vara klimatsmart

För att nå målet om att Stockholm ska vara en klimatpositiv stad år 2040 måste arbetet med energieffektivisering intensifieras i stadens skolor. Alla stadens skolor och även central förvaltning ska arbeta för minskat matsvinn och minskad mängd avfall generellt. Det kan exempelvis göras genom att sluta använda engångsprodukter och onödiga plastprodukter samtidigt som man ser till att en större andel produkter och material återanvänds. Sopsortering ska tillämpas i alla verksamheter. Nybyggnation ska projekteras utifrån krav på certifiering enligt Miljöbyggnad, lägst silver.

Måltiden är en central del av skolans verksamhet. Skolmåltiden ska vara likvärdig i alla stadens skolor, maten ska vara näringsriktig, klimatsmart och hålla en hög kvalitet. Alla verksamheter ska förhålla sig till stadens strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat. Andelen ekologiska livsmedel och vegetabilier i skolmåltiden ska öka och matens klimatpåverkan ska minska. För att

klara målsättningen om minskade utsläpp från maten måste staden skyndsamt ta fram en modell för att beräkna, följa upp och redovisa miljö- och klimatpåverkan från stadens måltider. När modellen är klar behöver stadens strategier, riktlinjer och policys uppdateras med konkreta mål som följs upp via stadens ledningssystem ILS. Matstrategin behöver också revideras så att innebörden av vegetarisk mat följer Livsmedelsverkets definition samt att det förtydligas att veganska alternativ alltid ska kunna erbjudas i stadens verksamheter.

Vi vill inrätta en central kostenhetsenhet i staden som stöd till stadens verksamheter. I dagsläget finns dietister anställda i stadens utbildningsförvaltning som agerar rådgivande till stadens grundskolor och gymnasieskolor. Vi vill bredda deras uppdrag till att även inkludera rådgivning till stadens förskolor. Målsättningen är att inrätta en stadsövergripande kostenhetsenhet i syfte att samordna stadens arbete kring mat och måltider och som stöd till samtliga stadens verksamheter.

Skolornas arbete med att utveckla lärande för hållbar utveckling i enlighet med läroplanen och Agenda 2030, ska fortsätta. Arbetet för kemikaliesmarta och giftfria skolor och förskolor ska intensifieras. Material som har kända och farliga egenskaper ska ersättas och inte användas vid nybyggnation.

- Nybyggnation ska projekteras utifrån krav på certifiering enligt Miljöbyggnad, lägst silver.
- En modell ska tas för att beräkna, följa upp och redovisa miljö- och klimatpåverkan från stadens måltider.
- En central kostenhetsenhet i staden ska tas fram som stöd till stadens verksamheter.

Alla ska känna sig trygga i skolan

Alla elever ska kunna känna sig trygga i sina skolor. Trygghet och studiero är en förutsättning för lärande. Det är därför angeläget att trygghetsarbetet fortsätter genom en rad olika åtgärder. Grundläggande är att skolan tydligt markerar mot otrygghet som skapas av elever. Stockholm ska ha nolltolerans mot våld, mobbing och diskriminering i skolan. Det är skolans ansvar att både hantera enskilda fall som uppstår samt att arbeta förebyggande för att det inte uppstår.

Arbetet med att förstärka den fysiska miljön ska fortsätta och ett uttalat mål för SISAB ska vara att göra skolmiljön tryggare. Här är successiva ombyggnationer viktiga för att bygga bort otrygga utrymmen, rusta upp sanitära utrymmen samt vid behov installera trygghetsskapande utrustning.

I detta arbete bör särskilt säkerställas att alla skolor har en beredskap och funktion även för de värsta situationerna. Under senare år har det i västvärlden förekommit ett flertal fall där såväl enskilda som organiserade grupperingar attackerar skolor. Det har ännu inte förekommit i Stockholm och staden måste göra sitt yttersta för att så inte heller sker. Det innebär att utbildningsnämnden bör ges i uppdrag att återkommande granska skolornas säkerhetsberedskap såväl avseende fysisk planering som verksamhetens beredskap för krishantering.

Skolan är den främsta skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Därför måste samverkan mellan skolan, socialtjänsten och polisen stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång. Fokus ligger på de förebyggande insatserna.

Arbetet med skolsociala stödteam ska fortsätta. Syftet med teamen är att motverka skolavbrott och öka möjligheterna för alla elever att nå måloppfyllelse. Utbildningsnämnden ska också bidra till lokala operativa samverksforum för barn i behov av samlade insatser från skola och socialtjänst. Barn som är placerade eller bor i skyddat boende har samma rätt till en väl fungerande skolgång som andra barn. Utbildningsnämnden ska säkerställa dessa barns skolgång. För de barn som inte kan skolplaceras ska antalet undervisningstimmar öka.

Evidensbaserade metoder ska användas i arbetet mot mobbing och kränkningar. Alla skolor ska ha fungerande rutiner vid kränkande behandling. Utbildningsnämnden ska tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta arbeta förebyggande med olika arbetssätt för att

förebygga våld. Mentorer i våldsprevention (MVP) infördes under den förra mandatperioden och ska implementeras i hela staden under året. Nolltolerans mot narkotika i skolan ska gälla.

Stockholmsenkäten 2020 visar en ökande andel unga flickor i Stockholm har tvingats till sex eller blivit våldtagna. Det handlar om var tjugonde tjej i årskurs 9 och nästan var tionde tjej i årskurs 2 på gymnasiet. Till det finns ett mörkertal. Staden har ett ansvar för att agera. Socialnämnden och utbildningsnämnden ska därför genomföra en kompetenssatsning i sex- och samlevnad för att säkerställa att lärare kan ge bra och trygg sexualundervisning med fokus på samtycke. Personal på fritidshem och fritidsklubbar ska också ta del av kompetenssatsningen eftersom det är viktigt att vuxna som arbetar på platser som många barn och unga tillbringar känner trygghet i att prata om frågor som rör sex och samtycke.

Arbetet med skolans värdegrund ska stärkas. Skolan ska arbeta aktivt för att motverka hedersrelaterat våld, våldsbejakande extremism och radikaliserings samt olika former av rasism och antisemitism. Utbildningsnämnden ska säkerställa att skolans medarbetare får tillgång till kompetensutvecklingen i demokrati- och värdegrundsfrågor samt om hur frågor gällande våldsbejakande extremism ska hanteras och bemötas.

För att hjälpa barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld är det viktigt med kunskap om det hedersrelaterade våldets särskilda mekanismer. Rätt kunskap kan vara avgörande för att den som är utsatt kan få den hjälp som hon eller han har rätt till. Under den förra mandatperioden påbörjades ett arbete med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholm.

Bland annat avsattes medel för kompetenshöjande insatser för skolans personal och ett stadsövergripande program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck togs fram. Här är socialtjänsten samt skola och förskola oerhört viktiga instanser för att arbetet ska fungera och unga som utsätts för våld ska få rätt hjälp. Det är av största vikt att skolans medarbetare ges färdigheter att hantera och bemöta frågor gällande hedersrelaterat våld och förtryck.

Origo är ett läns-gemensamt resurscentrum i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Genom Origo kan stöd och vägledning till ungdomar samt konsultativa samtal och utbildningar till olika yrkesgrupper och frivilliga aktörer ske. I stadsrevisionens rapport om stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck framkom det bland annat att förskolor och grundskolor i de granskade stadsdelarna inte genomfört kompetenshöjande insatser kring hedersrelaterat våld i den utsträckning som programmet avser. Genom tidiga insatser och ingripanden kan alla barn och unga garanteras en trygg uppväxt.

Utbildningsnämnden ska fullfölja sitt ansvar som huvudman inom skolväsendet enligt skollagen eller annan författning för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, fritidshem och fritidsklubb.

- Vid ombyggnationer ska otrygga utrymmen byggas bort, sanitära utrymmen rustas upp och trygghetsskapande utrustning installeras.
- Skolan ska arbeta aktivt för nolltolerans mot våld, mobbning och diskriminering.
- Samverkan mellan skolan, socialtjänsten och polisen stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon.
- Alla stadens skolor ska ha väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen.
- Kompetenshöjande insatser ska genomföras bland förskolelärare, lärare och andra personalgrupper som dagligen kommer i kontakt med barn.
- Kompetenslyft för lärare i sex- och samlevnad ska göras i syfte att förbättra sexualundervisning med fokus på samtycke.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden och socialnämnden ska genomföra en kompetenssatsning i sex- och samlevnad för att säkerställa att lärare kan ge bra och trygg sexualundervisning med fokus på samtycke. Personal på fritidshem och fritidsklubbar ska också ta del av kompetenssatsningen.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska bistå skolorna med kompetens och kompetensutveckling gällande undervisning för elever med NPF-diagnoser.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska fokusera på kunskapsresultaten i särskilt utsatta områden.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska genomföra en utvärdering av hur samverkan inom ramen för barn- och ungdomspsykiatri fungerar med Region Stockholm.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska genomföra insatser för att minska den administrativa bördan för i synnerhet lärare och skolledare.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska granska skolornas säkerhetsberedskap såväl avseende fysisk planering som verksamhetens beredskap för krishantering.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden och SISAB öppna upp skolidrottshallar, andra skolidrottsytor och andra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle på kvällar, helger och lov samt se till att all uthyrning sker genom idrottsnämndens bokningssystem.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och SISAB göra en analys av friskolornas långsiktiga lokalförsörjning.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen tillse att även gymnasieplaneringen ingår i SAMS, samordnad skolplanering i Stockholm.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda ersättningsmodellen för skolskjuts och föreslå en ersättningsmodell som täcker kostnaderna där de faktiskt uppstår.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheten till en förändring av hantering av avgift i förskola och fritidshem där föräldrar är separerade.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB kartlägga vid vilka F-6 skolor en utbyggnad för högstadium är möjlig och önskvärd utifrån behov och intresse från skolledning och föräldrar.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna tillse att alla stadsdelar har fullständiga elevhälsoteam inriktade mot förskolan.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av stadens köhandläggning inom verksamhetsområdet förskola med syfte att säkerställa likställighet.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med arbetsmarknadsnämnden genomföra en satsning på vidareutbildning i svenska språket för stadens förskolepersonal vid behov.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda efterfrågan av förskoleverksamhet för förvaltningsområdet meänkieli och samiska i samråd med berörda nationella minoriteter.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla en modell för lärfritids för årskurs 7-9, initialt genom en pilotverksamhet på fem skolor med högt socioekonomiskt index.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda hur systemet för det socioekonomiska tilläggsbeloppet kan ändras för ett stärkt fokus på kunskapsresultat i särskilt utsatta områden. Inom ramen för utredningen bör även det socioekonomiska tilläggsanslaget till förskolan ses över.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra kompetenshöjande insatser om hedersrelaterat våld och förtryck till förskollärare, lärare och andra personalgrupper som dagligen kommer i kontakt med barn.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna stärka uppföljningen av underlagen till förskolerapporten för att säkerställa och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för att kunna genomföra ett pilotprojekt för screening för läs- och skrivsvårigheter i förskolan.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur språkutvecklingen sker i förskolan, och vilka åtgärder som kan öka förutsättningarna för språkutvecklingen.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska implementera läsa-, skriva- och räknagarantin i förskoleklass och säkerställa att verksamheterna ges erforderliga resurser för ändamålet.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska initiera arbetet med att utveckla ett digitaliseringsgymnasium i nära samverkan med branschen.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska inrätta en central funktion för att aktivt stödja skolors arbete med elever med långvarig frånvaro och deras återgång till grundskolan.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska tillse att alla skolor har fullständiga elevhälsoteam.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda införandet av en indikator för antalet elever per kurator och per skolpsykolog inom grundskolan och gymnasiet.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten att etablera ett campus för utbildningar inom förskolans verksamhetsområde.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten att utbilda sig till modersmållärare på betald arbetstid i de språk där det råder brist på modersmållärare.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheterna för lärare att vidareutbilda sig till speciallärare på delvis betald arbetstid.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda utformningen av en regel som innebär att byte av skolor sker i anslutning till terminsstart.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska utveckla befintliga och nya collegekoncept i syfte att inrikta gymnasieprogram mot olika branscher.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska ta fram rutiner för att säkerställa att tomma platser på gymnasieskolans yrkesprogram kan användas inom vuxenutbildningen.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna revidera riktlinjerna för det kommunala aktivitetsansvaret.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden genomföra uppsökande besök bland unga som varken arbetar eller studerar i syfte att få målgruppen att etablera sig på arbetsmarknaden.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska ta fram en handlingsplan för att genomföra stadens strategi 2020-2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden och utbildningsnämnden ska införa ett system som medger en faktisk uppföljning av nyttjandet av idrottslokaler under skoltid.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden och utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna och föreslå en modell för utbyggnad och ett effektivt nyttjande av skolidrottslokaler och fullstora idrottshallar.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden ta fram en handlingsplan för bättre hälsa genom fysisk aktivitet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, äldre- och miljö- och hälsoskyddsnämnden inrätta en central enhet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och SISAB inom ramen för SAMS genomlysna kostnaderna för om- och tillbyggnadsprojekt på befintliga skolor.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna initiera en särskild lässatsning riktad mot barn och unga.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen, idrottsnämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda ett gemensamt system för reducerad avgift baserat på inkomstnivå.	2021-01-01	2021-12-31

Äldrenämnden

Alla stockholmare ska känna trygghet inför ålderdomen. I ett Stockholm där invånarna blir allt friskare, lever längre och får fler friska år ska alla äldre ha rätt till ett tryggt boende och en vardag med hög livskvalitet, värdighet och självständighet. Äldreomsorgen ska utgå från den enskildes behov samt vara jämställd, tillgänglig och likvärdig, med ett aktivt arbete utifrån stadens värdegrund. Digitaliseringen av äldreomsorgen för att förbättra kvaliteten och öka tryggheten för den enskilde ska fortsätta, i nära samverkan med medarbetarna och med den enskilde omsorgstagarens behov och önskemål i åtanke.

För att klara den demografiska utvecklingen och vara en äldrevänlig stad krävs såväl goda förutsättningar för verksamheten som en samverkan och långsiktig samplanering mellan stadens olika delar. Stadsdelsnämnderna spelar en avgörande roll i detta arbete. För att kunna säkerställa kompetens, kvalitet och valfrihet är det viktigt att driva en substantiell del av äldreomsorgen i egen regi.

Kontinuiteten inom äldreomsorgen ska öka. Den äldre ska ha rätt att känna igen de personer som ger omsorg. En viktig förutsättning för en verksamhet med hög kvalitet är trygga och bra arbetsvillkor för personalen. Därigenom ökar kontinuiteten och kompetensen kan säkras. Bra förutsättningar för personalen är den viktigaste grunden för en bra äldreomsorg. Att inte koppla ihop kvaliteten med personalfrågor har visat sig vara ödesdigert.

De allra flesta äldre är aktiva stockholmare som inte är i behov av omsorg. Stadsdelsnämnderna ska genom öppna sociala mötesplatser ge denna grupp av äldre, samt dem som lider av ensamhet, möjlighet till social samvaro, att vara delaktiga i samhällslivet, ta del av kulturella upplevelser och att utveckla sina intressen.

Stadsdelsnämnderna ska ge de äldre som är i behov av omsorg individuellt utformat stöd och insatser för att garantera en god levnadsnivå. Biståndsbedömningen inom äldreomsorgen ska vara rättssäker, likvärdig och ha ett rehabiliterande förhållningssätt.

Efter coronapandemin - En äldreomsorg som ger trygghet

Pandemin överraskade oss alla och visade på brister inom äldreomsorgen. De många dödsfallen och den stora smittspridningen på våra särskilda boenden hade högst troligt kunnat begränsas om staden ingripit snabbare. Helt uppenbart agerade stadens ledning för sent med att införa besöksförbud och kräva kohortvård av smittade och misstänkt smittade. Stadens beredskap var alltför dålig och personalen vittnade tidigt om stora brister på skyddsutrustning och att kontakten med hälso- och sjukvård inte fungerade. Stockholmsregionen är ensam i Sverige om att inte ha kommunaliserad hemsjukvård och det är sannolikt att utfallet blivit ett annat om så inte var fallet.

Samverkan mellan staden och hälso- och sjukvården behöver förbättras och vi behöver driva på för att uppta förhandlingarna om att kommunalisera hemsjukvården. Även arbetet med och rutiner för avancerad sjukvård i hemmet (ASIH) och den palliativa vården som visat brister under pandemin behöver stärkas och utvecklas. Vi krävde även tidigt att staden skulle erbjuda evakueringsboende för de i riskgrupp som lever i trångboddhet. Det är anmärkningsvärt att stadens ledning inte visade sig vara bättre förberedda, med tanke på att de sköra äldre ofta drabbas mycket hårt även av säsongsinfluensan. Alla som arbetar inom äldreomsorgen i staden ska ha kunskap om basala hygienrutiner och staden ska säkerställa att alla verksamheter bedriver ett strukturerat smittskyddsarbete, inklusive rutiner för att sprida information till medarbetare.

En stor del av bristerna härrör från de anställdas arbetsvillkor och stadens beredskap och det är något vi måste agera på för att förändra. Trygga heltidsanställningar, med möjlighet att stanna hemma när man börjar bli sjuk, rimliga arbetsscheman, fler kollegor och en ökad grundbemanning som ger tid för de äldre behövs nu mer än någonsin. Beslut som fattats år 2019 och år 2020 har dessvärre ofta gått i motsatt riktning. Stora effektiviseringskrav har kombinerats med politiska beslut om att inte längre ställa lika tydliga krav på bra anställningsvillkor inom äldreomsorgen. Det

är uppenbart fel väg att gå. Att argumentera för dessa försämringar inom vård och omsorg med att politiken inte ska detaljstyra borde inte längre kunna vara accepterat. Inte när man ser effekterna av pandemin och vet vad dåliga anställningsvillkor får för effekt.

Efter det här året, med stor smittspridning och många döda på våra äldreboenden, borde den nuvarande majoriteten tagit till sig vikten av att ha trygga anställningar. Men det borgerliga budgetförslaget saknar helt konkreta förslag för att öka andelen fasta anställningar och minska visstidsanställningarna. Att hävda att man vidtar alla medel för att ge personalen förutsättningar att bedriva en patientsäker omsorg är i avsaknad av högre ambitioner för personalen direkt felaktigt. Trygga anställningar och schyssta arbetsvillkor är en central förutsättning för en god kvalitet och trygghet.

Samtidigt som vi i Sverige blir allt friskare växer skillnaderna i hälsa mellan grupper av människor. Det finns ett nära samband mellan socioekonomisk status och hälsa och välbefinnande. Äldreomsorgens årsrapport för år 2019 bekräftar den bilden och visar att det finns stora skillnader i staden och att dessa i vissa fall ökar. Detta är oroväckande. Staden behöver en progressiv politik för att minska klyftorna och de stora skillnader som finns mellan stadsdelar och mellan grupper av stockholmare.

Äldre som vill bo kvar hemma ska kunna göra det genom att stödinsatser ses över och att andra åtgärder vidtas som gör kvarboende möjligt. Det kan handla om säkerhetsfrämjande insatser för tillgänglighet i hemmet, användande av välfärdsteknik, tillgång till tekniska hjälpmedel och it-lösningar. Men det kan också handla om mer förebyggande och rehabiliterande insatser såsom tillgång till sociala mötesplatser, olika former av aktiviteter som fysisk träning, uppsökande verksamhet samt information och seminarier. Arbetet med anhörigstöd och möjligheterna för avlastning av anhöriga genom korttidsplatser ska utvecklas och en anhörigportal upphandlas och implementeras. Samarbetet med servicenämnden ska utvecklas för att förbättra kontaktvägar och information för anhöriga och omsorgstagare.

Biståndshandläggningen ska vara jämställd och likvärdig i staden. Stora effektiviseringskrav i budgeten för äldreomsorgen har lett till en mer restriktiv biståndsbedömning och det är fortfarande stora skillnader mellan stadsdelarna. Dessa måste minska och äldrenämnden, genom sina inspektörer, ska i samarbete med stadsdelsnämnderna säkerställa att riktlinjerna för handläggning inom äldreomsorgen tillämpas på ett enhetligt sätt för att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling. Särskild hänsyn till hög ålder, oro och ensamhet ska fortsatt tas vid biståndsbedömningen. För att få en rättvis och relevant bild av biståndsbedömningen är det angeläget att det ges tillfälle att utvärdera denna i brukarundersökningar. Staden ska utveckla formerna för arbetet med förenklad biståndsbedömning och utreda vilka ytterligare insatser som kan beviljas med arbetssättet.

För de personer som inte kan eller vill välja hemtjänstutförare ska ickevalsalternativet utgöras av hemtjänstutförare i egen regi. Detta gäller även för de personer som ännu inte valt utförare och som behöver få akuta hjälpinsatser tillgodosedda. Detta för att staden ska kunna säkerställa att den äldre, som i många av dessa fall är i en särskilt utsatt situation, får den hjälp hen behöver. Att staden tar ansvar för de som inte väljer skapar också en förutsägbarhet istället för att staden ska lotta ut den äldre till den som råkar ha det närmaste kontoret.

Tryggt mottagande i hemmet ska finnas för alla invånare i staden som behöver det och staden ska genom uppföljning och utvärdering säkerställa att stadsdelarna ges förutsättningar till att möta de faktiska behov som finns. Ingen ska behöva vara kvar på sjukhus längre än det finns behov av och samarbetet med Region Stockholm behöver intensifieras och utvecklas, då den nya ansvarsfördelningen inte fungerar. Staden ska säkerställa att korttidsplatser finns som motsvarar behoven. Samarbetet med läkarorganisationer och kommunal hälso- och sjukvård måste stärkas för att säkra vård och omsorg för de äldre på stadens särskilda boenden. Omställningen till Nära vård ska kontinuerligt följas upp och utvärderas för att säkerställa en fungerande vård- och omsorgskedja.

Äldres utsatthet ska motverkas och äldrenämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna, lokala brottsförebyggande råd och Polismyndigheten arbeta för att stoppa våld och andra brott som drabbar äldre. Samarbetet med stadens kvinnojourer ska fortsätta och personal inom äldreomsorgen ska utbildas i att upptäcka och hjälpa personer som blir utsatta för våld i nära relation. Stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är vägledande i detta arbete. Kunskapen om ett gott bemötande av äldre hbtq-personer ska öka och garanteras inom äldreomsorgen.

- Staden ska verka för att förhandlingarna om kommunaliserad hemsjukvård återupptas.
- Staden ska säkerställa en mer generös och rättssäker biståndsbedömning.
- Tryggt mottagande ska ges rätt förutsättningar för att kunna möta de faktiska behov som finns i hela staden.
- Staden ska utvärdera och trygga tillgången på skyddsutrustning.

Trygghet för de äldre genom ökad kontinuitet

Omsorgen om äldre har kraftfullt försämrats de senaste åren. I stadens budget för äldreomsorgen låg för år 2020 ett effektiviseringskrav på närmare 90 miljoner kronor, medel som detta år mer än någonsin hade behövts i välfärden. Idag utförs en orimligt stor andel, nära en fjärdedel, av den av den arbetade tiden inom äldreomsorgen av timanställda och senast i januari 2020 togs kraven på heltid som norm och på att minska timanställningar bort ur upphandlingsunderlaget för hemtjänsten. Detta drabbar kvaliteten direkt, då utbildningskraven enbart gäller fast anställd personal. Anställningstryggheten behöver stärkas och arbetsförhållandena förbättras för att ett yrkesliv inom omsorgen ska kunna bli mer attraktivt. Bara de kommande tio åren beräknas antalet äldre över 80 år öka med 40 procent. Det är en grupp som förtjänar en bra omsorg.

Under 1980-talet hade personalen inom hemtjänsten fyra boende per pass. Idag kan motsvarande siffra ofta vara tolv boende per pass. Det innebär inte enbart att personalen sliter ut sig, utan bidrar också till en stor otrygghet hos den enskilde. Den enskilde förtjänar att veta vem det är som kliver över hemmets tröskel och även tids- och omsorgskontinuiteten ökar om personalen är desamma.

Utbildad personal anställd på heltid som kan bemöta, kommunicera, entusiasmera, skapa delaktighet i vardagen, motivera med god personkännedom och som kan analysera allmäntillstånd och riskfaktorer, är nödvändigt för en bra äldreomsorg. En äldreomsorg av god kvalitet handlar om stärkt ledarskap, personalens förutsättningar och den äldres inflytande samt om personliga relationer med kontinuitet. Det är viktigt att bibehålla autonomin som äldre, få stöd i de insatser man är berättigad till och att de genomförs i största möjligaste mån med delaktighet av den enskilde själv. Ramtid inom hemtjänsten ska fortsatt implementeras och eventuella hinder för genomförande ska identifieras och åtgärdas.

Arbetet med reflektionstid för personal inom hemtjänsten ska fortsätta och utökas. Medarbetare i staden ska ha en god arbetsmiljö och kunna utvecklas i yrket. Förutsättningarna för chefer i äldreomsorgen att utöva ett närvarande ledarskap ska stärkas. För att klara framtida rekrytering ska staden fortsätta förbättra arbetsvillkoren genom kollektivavtal, heltid som norm, tryggare anställningsformer, kompetensutveckling, rimliga scheman och en bra löneutveckling. En översyn av friskvårdsbidraget ska genomföras för att få fler att nyttja det, även bland de tidsbegränsat anställda, då staden ska verka för ett hållbart arbetsliv för alla inom omsorgen.

De pågående utbildningsinsatserna för vårdbiträden och undersköterskor behöver fortsätta och underlättas genom att bemanningsenheter inrättas. Regeringens satsning på ett äldreomsorgslyft för att möjliggöra för anställda inom kommunalt finansierad vård och omsorg att utbilda sig till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid kommer att höja kompetensen inom verksamheterna och ge befintlig personal fler kollegor. För att höja kvaliteten i vården och omsorgen, förbättra arbetsvillkoren och locka fler till omsorgsycket ska staden tillämpa SKR:s yrkesutvecklingstrappa för att på ett bättre sätt möta efterfrågan på vård- och omsorgspersonal inom äldreomsorgen. Staden ska ta tillvara personalens språkkunskaper samt måste säkra medarbetarnas kunskaper i svenska för att vården och omsorgen ska kunna bedrivas på ett säkert sätt och ska därför

erbjuda medarbetare inom vård och omsorg språkkurser i svenska vid behov. Äldre i Stockholm ska kunna känna en trygghet när vi höjer kvaliteten i omsorgen.

Kompetensen inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens ska stärkas och det multiprofessionella arbetssättet inom stadens specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot demenssjukdom eller kognitiv svikt ska fortsätta utvecklas. Samhandläggningen kring äldre med komplexa behov ska fortsatt utvecklas. Tillsammans med socialnämnden ska förutsättningarna för ett stadsövergripande stödcentrum för yngre personer med demenssjukdom utredas.

- Staden ska införa en sanktion för de utförare som inte når kontinuitetsmålen.
- Grundbemanningen inom äldreomsorgen ska öka.
- Bemanningenheter med fastanställd heltidspersonal ska finnas i alla stadsdelar.
- En handlingsplan för att förbättra omsorgsarbetarnas arbetssituation ska tas fram, med syfte att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv, med ett större handlingsutrymme för personalen och mer tid med den enskilde.
- Ett pilotprojekt med att schemalägga med högre grundbemanning och överlappande schema inom äldreomsorgen i en stadsdelsnämnd ska starta.
- En översyn av ledarskapet ska göras med det långsiktiga målet att antalet medarbetare per chef ska vara max 25 personer.
- Ett aktivt arbete ska bedrivas för att minst 90 procent av personalen i omsorgen ska vara tillsvidareanställda och heltidsanställda.

Rätt till ett tryggt boende

Stora effektiviseringskrav i den borgerliga budgeten har tvingat fram en mer restriktiv biståndsbedömning som gör att behoven hos de äldre inte tillgodoses. Andelen avslag på ansökningar till vård- och omsorgsboenden har ökat under året trots uttalade löften om det motsatta. Bostadsbristen i Stockholm drabbar våra äldre hårt och äldreperspektivet behöver inkluderas i all samhällsplanering. Många äldre efterfrågar attraktiva och trygga alternativa boendeformer och ett flertal av dessa har idag mycket svårt att klara kostnaderna för nyproducerade lägenheter, oavsett om det är ett ägt eller hyrt boende. Staden behöver göra mer för att hålla nere byggkostnader och hyresnivåer. Ett första viktigt steg är att inte sälja ut hyresrätter med lägre hyror som skulle ha möjliggjort för äldre att flytta till en lägenhet. Den demografiska utvecklingen kräver långsiktighet och en fungerande samverkan mellan stadens alla delar för att staden ska kunna ta sitt ansvar för planeringen av bostäder.

För att tillgodose behovet av ett tryggt och tillgängligt boende med social gemenskap för äldre utan stora hälso- och sjukvårdsbehov kommer stadens arbete med att bygga ut antalet seniorboenden att fortsätta. Målet är att tillförsäkra den enskilde ett tryggt boende oavsett var man bor i staden. Stadens olika boendeformer för äldre har under de senaste åren blivit tydligare och det ska vara lätt att hitta ett tillgängligt boende som gör det möjligt att leva ett aktivt liv även när rörelseförmågan blir sämre. Nämnden ska utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030. Stadens nuvarande servicehusbestånd ska vara möjligt att anpassa eller hyra ut om efterfrågan och behov förändras.

Äldrenämnden ska bidra till utvecklingen av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre i samverkan med Micasa Fastigheter i Stockholm AB, privata aktörer och stadsdelsnämnderna. Stadens boendeplan ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar med en målsättning till år 2040 på minst 12 000 bostäder för äldre, varav 5000 seniorbostäder, 2 400 vård- och omsorgsbostäder och 5 000 hyresrätter som är tillgänglighetsanpassade för äldre i ordinarie bestånd. Utgångspunkten i äldreboendeplaneringen ska återgå till att 60 procent av platserna ska ha kommunen som huvudman. Det ger staden rådighet och möjlighet att möta behoven hos stadens äldre. Tillsammans med de platser staden köper in av privata aktörer, och som inte omfattas av äldreboendeplaneringen, uppstår då också en rimlig balans mellan privata och offentliga aktörer. Det är riskfyllt att, som den blågröna majoriteten nu gör, förutsätta att närmare 1900 platser, motsvarande 26 boenden fram till år 2040, kommer att tillkomma genom privat

nyetablering. Att låta privata företag bygga och driva äldreboenden i den nu föreslagna utsträckningen är en osäker lösning som även riskerar att minska jämlikheten inom olika delar av staden. Tillgången på äldreboenden behöver säkras och med en större andel boenden i kommunal regi kan vi säkerställa rätt kompetens, goda anställningsvillkor och en god kvalitet. De senaste årens tvångsprivatiseringar visar att den borgerliga ledningen i realiteten prioriterar ned kvaliteten till förmån för en ökad andel privat verksamhet.

Många äldre i vår stad bor i otillgängliga lägenheter utan hiss. Många av dem är en-samstående och blir socialt isolerade. En tillgänglighetsinventering visar vilka möjligheter som finns i beståndet samt var förbättringar, såsom hissinstallation, behöver göras. Med den vetskapen kan vi planera för och möta de behov som finns i staden. Detta kommer medföra att äldres boende blir en del av den totala bostadsförsörjningen och därför kan integreras med andra åldersgrupper. Tillgänglighetsinventeringen ska göras i prioriterade bostadsområden där det har stor betydelse ur ett bostadsförsörjningsperspektiv att det blir fler hus med hiss.

Staden ska genomföra insatser för att hjälpa äldre att flytta till ett anpassat boende i god tid. Alla äldre ska genom övergripande kommunikationsinsatser och genom stadsdelsnämndernas uppsökande arbete få information om seniorboenden, vilken service som finns, särskilda förmedlingsregler, vikten av att stå i bostadskö och regler om bostadstillägg. Biståndshandläggarna ska arbeta proaktivt med uppsökande verksamhet och informationsinsatser för att hjälpa de äldre till ett anpassat boende. Utifrån resultaten av tillgänglighetsinventeringen kommer detta arbete förenklas.

Bostadsanpassningen är en viktig del av stadens arbete för att möjliggöra för fler att bo kvar hemma längre. Det är viktigt att handläggningstiderna för bostadsanpassningen hålls nere då ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning kan vara påfrestande inslag i vardagslivet om det egna hemmet upplevs som ett hinder. En strategi för att öka de äldres tillgång till anpassade boenden med fokus på ökad tillgänglighet och bra bostadsanpassning ska tas fram och implementeras. Staden ska säkra kompetens för både enklare och mer komplexa bostadsanpassningsärenden för kortare handläggningstid.

Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden ska intensivt arbeta mot hemlöshet och avvärja orsakerna till att bland annat äldre blir hemlösa och bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Vi vidtog under den förra mandatperioden ett flertal åtgärder för att minska hemlösheten bland äldre. Detta var lyckat och antalet sjunker nu. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar dock, vilket är mycket oroväckande. Kvinnor i arbetaryrken har lägst lön vilket beror på att det i deras yrken är absolut svårast att få ett heltidsjobb, samtidigt som lönerna är de lägsta på arbetsmarknaden. En nollvision för äldre i hemlöshet behöver införas i Stockholm. Inga äldre ska behöva leva i hemlöshet.

- Äldreboendeplaneringen ska återgå till att 60 procent av platserna ska ha kommunen som huvudman.
- En tillgänglighetsinventering ska göras i prioriterade bostadsområden, som visar vilka möjligheter som finns i beståndet samt var förbättringar, såsom hissinstallation, behöver göras.
- Fler icke biståndsbedömda boenden, däribland kollektivboenden, ska byggas.
- En strategi för att öka de äldres tillgång till anpassade boenden med fokus på ökad tillgänglighet och bra bostadsanpassning ska tas fram och implementeras.
- Stadens boendeplan ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar med en målsättning till år 2040 på minst 12 000 bostäder för äldre, varav 5000 seniorbostäder, 2

400 vård- och omsorgsbostäder och 5 000 hyresrätter som är tillgänglighetsanpassade för äldre i ordinarie bestånd.

Förbättra äldres hälsa och välmående

Många äldre lider av ensamhet och social isolering, vilket staden behöver arbeta för att motverka. Att vara ofrivilligt ensam är inte bara besvärligt eller till och med fruktansvärt för den enskilde, det kan också leda till fysiska och psykiska följsjukdomar för den drabbade. Och vice versa, fysiska sjukdomar och psykisk ohälsa kan leda till ofrivillig ensamhet. Tillgången till personliga ombud för äldre personer med psykiska funktionsnedsättningar ska säkras. Det saknas en övergripande styrning och samordning av stadens förebyggande och uppsökande verksamhet. Äldreomsorgen måste ges förutsättningar att tillgodose de äldres sociala behov, oavsett om det är i den enskildes eget hem eller på ett särskilt boende. Därför ska alla stadsdelsnämnder ha ett systematiskt förebyggande och uppsökande arbete för att säkerställa att rätt målgrupp nås och att verksamheten motsvarar de individuella behoven. I samråd med äldrenämnden ska stadsdelsnämnderna, där behov finns, ta fram en plan för att säkerställa äldreomsorg för förvaltningsområdet finska, meänkieli och samiska. Den digitala och tekniska kompetensen hos personalen ska säkerställas för att kunna tillgodose den enskildes behov.

Ensamhet är ett alltmer utbredd problem bland stadens äldre. Aktivitetscentren som bidrar till social gemenskap och är öppna för stadens äldre är därför viktiga. Arbetet med att stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att skapa sociala mötesplatser i form av aktivitetscenter ska fortsätta. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att bedriva sociala aktiviteter, erbjuda möjlighet till gemensamma måltider, bidra till fysisk aktivitet samt utveckla verksamheten tillsammans med de boende och besökarna. Då män i mindre utsträckning söker sig till aktivitetscentren ska staden, för att motverka ensamhet, arbeta för att öka deras deltagande. Alla finner sig dock inte bekväma med att träffas på det sättet. Mer behöver göras med det uppsökande arbetet för att minska den sociala isoleringen bland äldre.

Civilsamhället tar ett stort ansvar i arbetet med att minska den sociala isoleringen hos våra äldre och det finns många exempel på hur detta kan göras. Regeringen har för år 2020 satsat 100 miljoner kronor i statsbidrag till ideella föreningar och stiftelser för att förebygga och bryta ensamhet och isolering bland äldre. Då fler äldre än tidigare uppger att de upplever oro och ensamhet samt då osäkerheten gällande hur länge vi kommer att behöva leva under coronarestriktionerna är stor är det viktigt att civilsamhällets arbete i Stockholms stad ges förutsättningar att fortsätta under år 2021. Staden behöver därför utarbeta en överenskommelse där ökat stöd kopplas till åtaganden för aktiviteter som leder till minskad ensamhet, även under sommaren och storhelger.

Vi vet att mångas vardag förändras drastiskt i och med pensioneringen. De vanliga rutinerna och det vardagliga sociala umgänget ändras. För att motverka att den enskilde isoleras och tappar gemenskapen behöver stadens alla verksamheter samarbeta. Kulturförvaltningen kan utöka sin verksamhet till att i högre grad, både fysiskt och digitalt, närvara på exempelvis aktivitetscenter och särskilda boenden. Så även idrottsförvaltningen. För att underlätta för den enskilde att ta del av stadens kultur- och idrottsutbud ska äldrenämnden, kulturnämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna samverka för att ta fram ett aktivitetsprogram för äldre med syftet att främja hälsa och öka delaktigheten i samhället.

Vi vet att motion förlänger det friska livet och den äldre klarar sig själv längre in i livet. Behovet av sjukvård minskar när äldre ges möjlighet till motion. Äldrenämnden och idrottsnämnden ska löpande utveckla arbetet för att underlätta för äldre att motionera. Placeringen av utegym ska särskilt beaktas i detta arbete och så även öppnande av skollokaler för föreningar. Samarbetet med civilsamhället och den idéburna sektorn genom bland annat IOP-avtal ska vidareutvecklas.

Kunskapen kring maten och måltidsupplevelsens betydelse för hälsa och välmående behöver öka och spridas. Undernäring och ofrivillig ensamhet ska motverkas. Måltiden för den äldre ska vara en lustfylld upplevelse. Måltidsombud ska utses inom varje enhet. Dietisterna ska, tillsammans med måltidsombuden, kompetensutveckla omsorgspersonalen i kostfrågor. Denna eskaleringsmetod har

Stockholm kan bättre – en stad för alla

en långsiktig effekt i verksamheterna. Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsförvaltningarna samordna arbetet med måltidsombuden genom att bland annat inrätta matråd och utbildningar för omsorgspersonalen. Verksamheten ska bidra till att uppfylla stadens målsättningar för att begränsa klimatpåverkan.

- Fler arbetsterapeuter, äldrekuratorer, fysioterapeuter och dietister ska vara tillgängliga för den enskilde för att stärka det rehabiliterande arbetet.
- Måltidsombud ska utses inom varje enhet inom hemtjänst och på särskilda boenden.
- Insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre personer som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruks-problematik ska utvecklas.
- Det uppsökande och förebyggande arbetet ska intensifieras för att nå äldre oavsett boendeform.
- Fler äldre ska erbjudas att ta del av stadens kultur- och idrottsutbud.
- Ett aktivitetsprogram ska tas fram för att öka den äldres delaktighet i samhället.
- Staden ska utarbeta en överenskommelse där ökat stöd kopplas till åtaganden för aktiviteter som leder till minskad ensamhet.
- Rätten till sociala aktiviteter och utevistelse ska stärkas med hjälp av en högre grundbemanning och en schemaläggning som fungerar.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna utreda ansvarsfördelning och kostnadsansvar för personer över 65 år i behov av insatser från individ- och familjeomsorgen eller socialpsykiatri.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, äldrenämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inrätta en central enhet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda hur avtals- och verksamhetsuppföljningen inom äldreomsorgen ska organiseras.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna se över indikatorerna utifrån såväl ett äldre- som ett verksamhetsperspektiv inom äldreomsorgen i syfte att i samband med Essets införande komplettera eller ersätta underlagen för desamma, eller ändra indikatorer inom verksamhetsområdet.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna se över indikatorerna utifrån såväl ett äldre- som ett verksamhetsperspektiv inom äldreomsorgen i syfte att i samband med Essets införande komplettera eller ersätta underlagen för desamma, eller ändra indikatorer inom verksamhetsområdet.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden utreda finansieringsmöjligheterna för modernt mellanboende och vilka samhälls- och kommunalekonomiska effekter det skulle ge.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, äldrenämnden och servicenämnden utvärdera och trygga tillgången till skyddsutrustning så att stadens beredskap motsvarar minst tre månaders förbrukning.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bedriva ett strategiskt utvecklingsarbete kring personal- och kompetensförsörjning inom äldreomsorgen samt vid behov i samverkan med arbetsmarknadsnämnden.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden och Micasa Fastigheter i Stockholm AB utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med äldrenämnden utreda möjligheten för en permanent kulturpremie, i likhet med kulanpremien, riktad till äldre.	2021-01-01	2021-12-31
Micasa Fastigheter i Stockholm AB ska i samarbete med äldrenämnden utreda om det finns ett behov och en efterfrågan av kollektivboenden, och hur en sådan efterfrågan i så fall ser ut.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldrenämnden, kommunstyrelsen och Micasa Fastigheter i Stockholm AB utreda stadsgemensamma riktlinjer för trådlöst internet och optimal organisation för fortsatt utveckling av välfärdsteknologi inom stadens äldreomsorg och bostäder med särskild service.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska utveckla och systematisera uppföljningen av hur klienterna och brukarna upplever effekten av de insatser de får genom socialtjänsten.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med äldrenämnden och Bostadsförmedlingen ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på ökad tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska inom ramen för äldreomsorgens uppdrag ta fram utbildningar för förebyggande och rehabiliterande arbetssätt för personal inom hemtjänst och särskilt boende för äldre.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska med utgångspunkt i lärdomarna från pandemin om nödvändigt förtydliga skrivningar i uppdragsbeskrivningar, förfrågningsunderlag och riktlinjer inom äldreområdet.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska ta fram ett förslag på hur ekonomiska styrmedel, inklusive möjligheten till sanktioner, kan användas för att uppnå kontinuitetsmålen i hemtjänsten.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska ta fram rutiner för arbetet med att erbjuda dagliga sociala aktiviteter vid särskilda boenden för äldre.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska utreda förutsättningarna för att underlätta digital kommunikation inom äldreomsorgen genom digitala hemguider.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska utvärdera arbetet med arbetsplatsförlagd språkutbildning.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska möjliggöra för anställda inom kommunalt finansierad vård och omsorg att utbilda sig till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka eventuella områden inom äldreomsorgen som med fördel kan organiseras inom stadens äldreregionområden.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ta fram och införa ett obligatoriskt introduktions- och traineeprogram för enhetschefer inom äldreomsorgen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna undersöka förutsättningarna för att driva viss profilboende-verksamhet i egen regi.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda fördelar och nackdelar med en eventuell utfasning av LOU-upphandlade vård- och omsorgsboenden till förmån för egen regi eller LOV-upphandling.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med socialnämnden utreda förutsättningarna för ett stadsövergripande stödcentrum för yngre personer med demenssjukdom.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra ett pilotprojekt med daglig verksamhet för personer med lättare intellektuell funktionsnedsättning integrerad på ett av stadens äldreboenden.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en stadsgemensam bottenplatta för anhörigstöd inom äldreområdet.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram och införa en obligatorisk introduktionsutbildning för alla medarbetare inom äldreomsorgen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna testa möjligheten att genom tekniska lösningar öka rörelsefriheten för boende med demens vid vård- och omsorgsboende samt identifiera eventuella etiska problem som behöver hanteras kopplat till detta.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och införa utsedd biståndshandläggare inom äldreomsorgen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen genomföra en förnyad central upphandling av enstaka platser för personer över 65 år och äldre i form av profilboende.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna samt i dialog med de berörda nationella minoriteterna utreda efterfrågan av äldreomsorg på de erkända nationella minoritetsspråken.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda hur stadens hälso- sjukvårds organisation kan stärkas i syfte att säkerställa likställighet och tillgång till likvärdig vård och omsorg, samt arbeta för att kommunalisera hemsjukvården.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna inrätta bemanningsenheter inom äldreomsorgen med fastanställda vikarier i syfte att öka kontinuiteten.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna kartlägga, analysera och ge förslag på hur arbetet med geografiska team i hemtjänsten kan utvecklas för att säkerställa målet om kontinuitet om max 9 personer per 14 dagar.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna samordna arbetet med måltidsombuden genom att bland annat inrätta matråd och utbildningar för omsorgspersonalen.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna se över hur man kan utveckla schemalagningen i syfte att ta bort behovet av delade turer och ofrivillig deltid samt främja återhämtningen för de anställda.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna se över hörselmiljöerna ur ett verksamhetsperspektiv inom stadens äldreomsorg.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för att förbättra omsorgsarbetarnas arbetssituation, med syfte att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv, med ett större handlingsutrymme för personalen och mer tid med den enskilde. I detta arbete ska en översyn av arbetsmiljön inom hemtjänsten göras och personalens anställningsvillkor beaktas.	2021-01-01	2021-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och idrottsnämnden ta fram ett aktivitetsprogram för att öka äldres delaktighet i samhället.	2021-01-01	2021-12-31

Överförmyndarnämnden

I ett jämlikt Stockholm får alla som inte själva kan sköta sin ekonomi eller bevaka sina rättigheter en bra hjälp av en god man eller en förvaltare. Insatserna ska vara av hög kvalitet och trygga för den enskilde. Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över godmanskap och förvaltarskap. För att uppnå detta är en väl fungerande tillsyn av ställföreträdarna grundläggande. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv, och det ska vara lätt att få kontakt med staden.

Bättre förutsättningar för utvecklingsarbete och god arbetsmiljö

Överförmyndarnämnden har under en längre tid arbetat intensivt för att komma tillrätta med de stora och allvarliga brister som funnits i verksamheten. Under föregående mandatperiod förstärktes förvaltningens budget och ekonomiska förutsättningar genom tillförsel av extra medel och slopat effektiviseringskrav. Nämnden fick förutsättningar för att påbörja ett långsiktigt och hållbart förändringsarbete mot en effektivare och mer ändamålsenlig organisation. Förbättringsarbetet har inte kunnat fortskrida i den takt vi önskat eftersom den borgerliga majoriteten inte har tillfört nämnden tillräckliga resurser som behövs för att ta sig an de brister som kvarstår.

Vi anser att nämnden ska ges förutsättningar för att korta handläggningstider och komma till rätta med de utmaningar som revisionen har påpekat. Det är oroande att väntetiderna för att få en ställföreträdare är långa. Stockholmare som behöver hjälp av en god man förtjänar att få stöd snabbt. Arbetet för att korta handläggningstiderna måste påskyndas och därför har nämnden inte fått något generellt effektiviseringskrav. Nämnden ska ges förutsättningar för att systematiskt förbättra arbetsmiljön. Nämndens arbete med moderniseringen av sociala system har saktas ned på grund av pandemin. Det är viktigt att nämnden kan komma ikapp och påskynda digitaliseringsarbetet som ska leda till ett bättre ärendehanteringssystem och högre kvalitet i nämndens arbete.

Nämnden ska samverka med andra överförmyndarnämnder, myndigheter och aktörer för att säkerställa informationsöverföring, en likformig bedömning vid arvodering och ärendehandläggning samt få stöd vid budget- och prognosarbete.

- Väntetiderna för att tilldelas ställföreträdare ska kortas.
- Moderniseringen av det sociala systemet ska påskyndas för att öka kvaliteten i verksamheterna.

Fler gode män och förvaltare för att rättigheter ska tillgodoses

Genom nämndens verksamhet kan människor som har svårt att sköta sin ekonomi på grund av sjukdom, ålder eller något annat skäl få hjälp av en god man eller en förvaltare. Tillsyn över förmyndarskap syftar till att säkerställa att barn eller myndiga personer som inte själva kan ta tillvara sin rätt, inte missgynnas ekonomiskt eller rättsligt. I tillsynen över förmyndarskap ska nämnden särskilt se till att barnets tillgångar används för barnets nytta och att tillgångarna i övrigt är placerade på ett tryggt sätt som ger rimlig avkastning.

Arbetet som gode män och förvaltare gör är av stort värde för alla som är i behov av hjälp. Genom deras arbete kan den enskildes rättigheter säkerställas. Nämndens arbete för att rekrytera och tillgodose behovet av gode män är centralt för att stödja individer som behöver en god man. Genom nischade rekryteringsinsatser, effektiva utbildningsinsatser och i samarbete med civilsamhället kan rekrytering av gode män och förvaltare ökas. Dialogen med funktionshinderrådet stärker nämndens arbete. Samarbetet med God mans- och förvaltarförening i Stockholms län är viktigt. Föreningens insatser för att gode män och ställföreträdare ska få utbildning och stöd i uppdraget är värdefullt för staden. Nämnden ska fortsätta arbetet med att fortbilda stadens biståndshandläggare och socialsekreterare om uppdraget som god man och förvaltare.

Nämnden ska i samarbete med socialnämnden fortsätta att genomföra specialutbildningar som riktar sig till gode män och förvaltare som vill och anses lämpade att ta sig an särskilt komplicerade och krävande uppdrag.

Nämnden har under de senaste åren arbetat för att minska antal uppdrag som varje ställföreträdare har. Framsteg har gjorts och antalet uppdrag per ställföreträdare har minskat. Det är av stor vikt att nämnden fortsätter arbeta och verka för att ställföreträdare i normalfallet inte åtar sig fler än fyra uppdrag.

- Nischade rekryteringsinsatser och effektiva utbildningsinsatser ska användas för att rekrytera fler gode män och förvaltare.
- Specialutbildningar ska ges till gode män och förvaltare som tar sig an särskilt komplicerade och krävande uppdrag.
- Antal uppdrag per ställföreträdare ska minskas.

Rättssäkra och kvalitativa insatser

Medborgarna som är i behov av nämndens insatser ska kunna lita på att verksamheten håller hög kvalitet, är tillgänglig och rättssäker. Nämnden ska mäta kvalitet, tillgänglighet, rättssäkerhet, effektivitet och brukarnas uppfattning om insatserna. Nämnden ska kontinuerligt göra lämplighetskontroller av ställföreträdare. Eventuella oegentligheter ska polisanmälas. Om en ställföreträdare förekommer i belastningsregistret ska nämnden entlediga denne.

I och med att nämnden har ett särskilt uppdrag att genomföra tillsyn över förmyndarskapet är det viktigt att ständigt arbeta med uppföljning och utvärdering ur ett barnrättsperspektiv. Nämnden kan bidra med att sprida kunskap till medarbetare, chefer, vuxen- och barnhandläggare i arbetet med att systematiskt säkerställa barnets bästa.

Överförmyndarnämnden har i samarbete med kommunstyrelsen prövat förutsättningarna för att genomföra försöksverksamhet med förvaltarenheter. Utredningen landar i att om en förvaltarenheter ska införas ska den placeras under en annan nämnd än överförmyndarnämnden då nämnden inte både kan anlita ställföreträdare och samtidigt utöva tillsyn över samma ställföreträdare. Behovet av professionella ställföreträdare är akut, flera medborgare får inte sina behov tillgodosedda eftersom stadens ledning har förhalat processen med att införa en förvaltarenheter. Majoriteten har istället valt att upphandla förmedling av och stöd till ställföreträdare. Detta trots att privatiseringen innebär att stadens kostnader kommer att öka. Privatiseringen av ställföreträdare innebär att staden öppnar upp för en kommersialisering av de ideella uppdragen gode män och förvaltare. Det är olyckligt att Stockholm väljer den vägen. Vi anser att förvaltarenheter ska införas i Stockholm och vill att det ska ske omgående. Under året ska en förvaltarenheter införas under arbetsmarknadsnämnden. Arbetet för att alla som har rätt till ställföreträdare ska få sina behov tillgodosedda måste intensifieras.

- Fler och bättre kontroller ska göras för att upptäcka eventuella oegentligheter. Alla oegentligheter som upptäcks ska polisanmälas.
- Privatiseringen av gode män stoppas och en förvaltarenheter införs under året.

Stockholm säkerställer rätten till svensk ställföreträdare

Enligt särskilda bestämmelser i föräldrabalken ska överförmyndaren i Stockholm utöva tillsyn över enskilda ärenden för förmyndare, gode män och förvaltare för huvudmän som inte är folkbokförda i Sverige, men som har rätt till en svensk ställföreträdare. I de fall det rör ett dödsbo där den avlidne inte har någon hemvist i en kommun i Sverige övergår ansvaret till Stockholms överförmyndarnämnd. Antalet behövande av ställföreträdare förväntas öka betydligt under de närmaste åren på grund av internationaliseringen och att dagens utlandssvenskar blir äldre och hjälpbehovet ökar.

Riksansvaret innebär ökade krav på nämnden då kunskap om internationella ärenden behöver byggas upp för att kunna erbjuda ett bra stöd. Ärenden kan handla om ägandefrågor i fastigheter utomlands och hur barns arv ska fördelas enligt utländsk lag. Nämnden behöver ha tillgång till ställföreträdare som har språkkunskaper och kunskap om internationell rätt. Riksansvaret bör generera någon form av nationell ersättning till staden och nämnden i förlängningen. Idag är det Stockholms stads invånare som står för de kostnader och det arbete som krävs för att ge utlandssvenskar stöd när det gäller ställföreträdarskap. Nämnden ska i samarbete med

Stockholm kan bättre – en stad för alla

kommunstyrelsen arbeta för att få utrikesdepartementet, Länsstyrelsen i Stockholm och tingsrätten att förtydliga vad som ingår och inte i nämndens ansvar för internationella ärenden samt hur lagstiftningen ska tolkas. Nämnden ska även i samarbete med kommunstyrelsen föra dialog med riksdag och regering om att Stockholm ska erhålla statlig ersättning för riksansvaret.

- Förtydligande av vad riksansvaret innebär ska göras under året.
- Stockholm ska verka för att staten ersätter staden för riksansvaret.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Överförmyndarnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen initiera en dialog med riksdag och regering om vikten av att Stockholm erhåller ersättning för riksansvaret för utlandssvenskar.	2021-01-01	2021-12-31
Överförmyndarnämnden ska ta fram en rutin för att dödsbon som övertar den avlidnes ställföreträdarskap snabbt får information och tillräckligt stöd.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med överförmyndarnämnden och arbetsmarknadsnämnden införa en förvaltarehet under arbetsmarknadsnämnden.	2021-01-01	2021-06-30
Kommunstyrelsen ska ansvara för förvaltningen av Esset med stöd av arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggentreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5,0 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 820,5 mnkr främst för följande ändamål.

- Beredskapslager
- Särskilda insatser i stadsmiljö
- Trygghetsåtgärder i offentliga miljöer
- Trygghetsinventering trafik och skolor
- Ordningsvakter
- Introduktionsförskolor
- Platssamverkan
- Aktivitetscentra i äldreomsorgen
- Förstärkt kulturstöd för att möta pandemins effekter
- Vattenförbättrande åtgärder
- Förstärkta placeringskostnader av unga i utsatta områden
- Förvaltarenhet
- Giftfri förskola
- Klimatsamordnare
- Arbete med ställföreträdare
- Sparade medel av kommunfullmäktiges partier
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Skötsel av naturreservat
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Särskilda boenden för äldre
- Särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- Biologisk mångfald
- Förstärkta insatser ytterstaden
- Tryggt mottagande
- Tech Tensta
- Kulturplats Snösätra
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 791,9 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, grund- och gymnasiesärskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, intäktsbortfall som en följd av den pågående pandemin, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 450,0 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Klimatinvesteringar
- Vattenförbättrande åtgärder

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- Hästa Gård
- Trygghetsfond
- Naturreservat
- Biologisk mångfald
- Stockholm vid vatten

Förslag till budget och ägardirektiv 2021 och inriktning 2022-2023 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen ska under perioden prioritera affärsmässiga investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad. Takten i bostadsbyggandet ska vara hög. Hälften av det som byggs ska vara hyresrätter med rimliga hyror. De allmännyttiga bostadsbolagen ska år 2021 påbörja minst 2 000 bostäder. Bolagskoncernen har också en viktig roll i arbetet med att möta bostadsbehovet för grupper där kommunen har ett särskilt ansvar.

Samtliga bolag ges ökat ansvar att fokusera på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i stadens större investeringsprojekt. Bolagskoncernen ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning.

Coronapandemin har slagit hårt mot flera av koncernens bolag. Särskilt drabbat är Stockholms Hamn AB, med stora intäktsbortfall relaterat till utebliven passagerartrafik och kryssningsanlöp. Även för Stockholm Parkering, Kulturhuset Stadsteatern och Stockholmsmässan har pandemin haft påtaglig inverkan på verksamheten. År 2021 kommer att fortsätta vara tufft och återhämtningen kommer att ta lång tid. Under år 2021 ska koncernen fokusera på att bolagens verksamhet blir hållbar över tid och samtidigt bidrar till den ekonomiska återhämtningen i Stockholm. Genom ett aktivt arbete för ökad sysselsättning, främjande av besöksnäring och näringsliv, åtgärder för kulturen och akuta insatser för att lösa krisen som pandemin orsakat kan koncernen också vara en del av lösningen. Ytterligare ett viktigt fokus för året blir att stärka beredskapen inför framtida utmaningar.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus ABs uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt två intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi. Stockholms stadshus AB ska verka för ett ökat bostadsbyggande i Stockholm.

Det är angeläget att Stockholms Stadshus AB deltar i arbetet för fortsatt fastighetsutveckling, utbyggnad och planering av lokaler för stadens välfärdsverksamheter, såsom äldreboenden, skolor och förskolor. All samhällsplanering ska i ett tidigt skede beakta välfärdens behov av kostnadseffektiva, ändamålsenliga, tillgängliga och trygga lokaler. Möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, exempelvis till bostäder prövas kontinuerligt.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för merparten av Stockholms stads aktiebolag och ska leda bolagskoncernen. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan

med stadsledningskontoret. Moderbolaget ska inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi i Stockholms stad
- leda dotterbolagens arbete med bostadsförsörjning för prioriterade grupper
- följa dotterbolagens arbete med trygghetsskapande insatser
- säkerställa att bostadsbolagen avbryter arbetet med att ombilda lägenheter
- säkerställa att allmännyttans lägenhetsantal inte minskar och att inga avyttringar sker ur allmännyttans bestånd
- säkerställa att bostadsbolagen är fortsatt viktiga aktörer för att uppnå stadens bostadsmål och återupprätta en hög takt i bostadsbyggandet
- säkerställa implementeringen och följa upp arbetet med stadens trygghets- och säkerhetsprogram i bolagens verksamheter
- säkerställa effektiva processer för en hög och jämn takt i bostadsbyggandet samt att samhällsservice planeras i tidiga skeden
- medverka i arbetet för att nå målet om 140 000 bostäder år 2010-2030
- säkerställa att de kommunala bostadsbolagen uppnår en nybyggnationstakt på minst 2 000 bostäder per år
- säkerställa att de kommunala bostadsbolagen ökar byggandet av hyresrätter med lägre hyror
- säkerställa att de kommunala bostadsbolagen bygger bostäder till prioriterade grupper, såsom unga, studenter och seniorer
- svara för koncernens övergripande arbete för att nå målet om en klimatpositiv stad år 2040
- svara för koncernens övergripande arbete för att Stockholms stads organisation ska vara fossilbränslefri år 2030
- bistå i stadens arbete med att ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040
- säkerställa att de kommunala fastighetsbolagen utvecklar metoder för livscykelanalyser vid renovering och nyproduktion i syfte att uppnå minskade koldioxidutsläpp, med särskilt fokus på val av stommaterial
- utveckla kommunkoncernens organisation och strategiska planering och uppföljning för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- säkerställa implementeringen och följa upp arbetet med stadens program och policys i bolagens verksamheter, bland annat miljöprogram, klimathandlingsplan och näringslivspolicy
- leda och följa upp arbetet med en ökad energieffektivisering och återvinning inom koncernens fastighetsbolag
- följa upp arbetet med dotterbolagens avfallshantering
- fortsätta att utveckla Stockholms fjärrvärme och fjärrkyla
- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- arbeta för att förverkliga planerna för ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta
- delta i arbetet för att hitta lösningar på stadens effektbrist
- delta i planeringsprocessen för styrel i samarbete med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser.
- verka för att koncernen mäter energianvändning i använd energi istället för köpt energi
- styra finansiella resurser på ett för ägaren och koncernen optimalt sätt
- leda bolagskoncernen
- utveckla ägarstyrningen i dotterbolagen genom förstärkt uppföljningsfunktion
- delta i samordningen i tidiga skeden med berörda nämnder så att strategiska stadsutvecklingsprojekt genomförs på ett effektivt sätt

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- tillsammans med kommunstyrelsen stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att skapa en effektivare verksamhet genom en ökad samverkan med varandra
- ansvara för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- bidra till en effektiv och hållbar fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag
- särskilt följa dotterbolagens ekonomi avseende bostadsbyggande och upprustning
- följa att bostadsbolagen långsiktigt ska uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer för att säkerställa en långsiktigt sund ekonomi
- i samråd med arbetsmarknadsnämnden fortsätta arbetet med att ta fram modeller och goda exempel för bolagens arbetsmarknadsinsatser
- bidra till att fler får anställning via stockholmsjobb
- säkerställa att fler ungdomar får feriejobb
- tillsammans med kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden säkerställa att samtliga nämnder och bolagsstyrelser bidrar i arbetet med att tillhandahålla arbetsplatser i enlighet med stadens mål
- samordna koncernens CSR-arbete
- följa dotterbolagens arbete med jämställdhet
- följa dotterbolagens arbete med antikorruption

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med bostadsbolagen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden kontinuerligt utveckla konceptet med Stockholmshuset i syfte att göra dem ännu mer kostnadseffektiva, snabbare att uppföra samt anpassas för att kunna passa på fler platser i staden.	2021-01-01	2021-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB ta fram en fördelningsnyckel till de kommunala bolagen för att fler ska anställas i bolagen inom ramen för Stockholmsjobb.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Exergi ta fram eget lokalt system för klimatkompensation där merkostnaderna används för att finansiera investeringar och drift av BECCS i samarbete med Stockholm Exergi.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden, SHIS Bostäder och Stockholms Stadshus AB utreda förutsättningar för att säkerställa behov av genomgångslägenheter i hela staden på medellång sikt genom att blockförhyra ett större antal hyreslägenheter i nyproduktion med krav på rimliga hyror.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB intensifiera arbetet med att öka stadens kunskaper om och samlade förmåga inom säkerhetsskydd	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB samt samtliga nämnder och bolagsstyrelser fortsätta planeringen för civilt försvar med utgångspunkt i den stadsövergripande projektplanen.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med exploateringsnämnden och Stockholm Exergi ansvara för stadens samlade koordinering för att genomföra uppförandet av nytt kraftvärmeverk i Lövsta.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Kulturnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och Stadshus AB utforma en strategi för gatukonst och muralmålningar i stadsmiljön genom ökad samverkan med fastighetsägare samt förenklad tillståndshantering.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholm Vatten och Avfall ska i samarbete med Stockholm Exergi skala upp produktionen av biokol med en storskalig anläggning i drift senast år 2025 samt utveckla testverksamheten för pyrolys av avloppsslam.	2021-01-01	2021-12-31

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

De kommunala bostadsbolagens huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. I sitt bestånd ska bolagen äga bostäder som kan efterfrågas av alla stockholmare. Bolagen utgör en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt.

Bolagen har också en viktig uppgift att fylla avseende positiv stads- och centrumutveckling. Detta ska ske både genom ett socialt ansvarstagande i enlighet med ägarens direktiv samt genom fysiska åtgärder. Miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i nyproduktion, vid upprustning av befintligt bestånd och i löpande förvaltning. Bolagen ska aktivt arbeta mot segregation.

För att uppnå kommunfullmäktiges mål med nyproduktion krävs att bostadsbolagen har tillräckligt stora projektportföljer.

Bolagens uppgift

Den omfattande bostadsbristen utgör en begränsning för stockholmarna, staden och näringslivet. Att ombilda och sälja ut allmännyttans lägenheter fördjupar bostadsbristen. Stockholm behöver fler hyresrätter, inte färre. Takten i bostadsbyggandet behöver därför öka till en nybyggnadstakt på minst 2 000 bostäder per år och byggandet av energieffektiva hyresrätter med lägre hyror ska prioriteras. Stadens bostadsbolag ska särskilt intensifiera byggandet av hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga. För att bolagen ska leva upp till uppgifter och inriktningsmål är det avgörande att bolagen aktivt söker markanvisningar av exploateringsnämnden och upprättar planer för att nå byggmålen. Lika viktigt är dock att målen för markanvisningar till allmännyttan återinförs för att säkerställa en jämn och hög produktionsstakt. Den sparlåga nuvarande majoritet satt bostadsbolagen på med sänkta produktionsmål och få markanvisningar, riskerar att urholka kompetensen hos bolagen att ta sig an storskaliga utveckling och det höga bostadsbyggandet av hyresrätter som stockholmarna efterfrågar. Bolagen ska ges förutsättningar för att hålla en hög och jämn byggtakt oavsett konjunktur för att allas rätt till ett hem ska tillgodoses.

Bostadsbolagens val av metoder och material för upprustning, nyproduktion och energiförsörjning har en betydande inverkan på stadens mål att nå fossilbränslefri stad till år 2040. Då en betydande del av energiåtgången för en bostadsfastighet sker under produktionen behöver bolagen utveckla metoder för livscykelanalyser vid renovering och nyproduktion, med särskilt fokus på val av stommaterial.

Allmännyttan har ett lagstadgat samhällsansvar att bidra till bostadsförsörjningen i staden och tillhandahålla bostäder som kan efterfrågas av alla stockholmare. Segregationen och den urbana ojämlikheten är en av vår tids stora utmaningar. Bolagen ska aktivt sträva efter att minska sociala klyftor och att bryta den geografiska segregationen. Ytterstaden ska utvecklas och en god tillgång till mötesplatser, utemiljöer, kultur och offentlig samt kommersiell service ska säkerställas i alla delar av staden.

En av de mest prioriterade utmaningarna för framtiden är att finna framkomliga vägar för att hålla nere bygg- och boendekostnader. Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadens bostadsbolag med flera fortsätter att samverka i utvecklingen av planering och byggande, exempelvis arbetet med typhus och typlaner. Konceptet med Stockholmshus ska fortsätta att utvecklas för att bli mer kostnadseffektivt och snabbare att bygga. Tanken med Stockholmshus som koncept var en kumulativ process där lärdomar från tidigare projekt skulle överföras till de framtida projekteten. Detta kan dock bara bli verklighet om fler Stockholmshus produceras. Tydligare målsättningar och tillräckligt med markanvisningar och planer för bostadsbolagen är därför avgörande. Genom fortsatt arbete kan även målsättningen om att tillämpa det statliga investeringsstödet bli möjligt i högre grad, både för Stockholmshusen och för övriga projekt, vilket skulle skapa än lägre boendekostnader. Nuvarande majoritets arbete med Stockholmshusen, med

uteblivna markanvisningar och stoppade projekt, riskerar att urholka tanken och ambitionerna med Stockholmshusen till den grad att arbetet med pressade produktionskostnader och lägre hyror inte går att förverkliga. Målsättningar behöver alltid följas upp med verktyg för att nå målen, utan tillräckligt med markanvisningar och tillräckligt hög produktionstakt saknas dessa verktyg för att lyckas med Stockholmshusens ambitioner.

Staden ska aktivt använda sig av sin roll som fastighetsägare. Samverkan med privata fastighetsägare ska öka. Resultatet ska som regel stanna i bolagen för att möjliggöra en hög investeringstakt med bibehållen finansiell stabilitet.

Bolagen ska utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål

- avbryta ombildningsprocesser och inte minska allmännyttans lägenhetsantal genom att avyttra bestånd
- uppnå en nybyggnationstakt på minst 2 000 bostäder per år
- tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden kontinuerligt utveckla konceptet med Stockholmshusen i syfte att göra dem ännu mer kostnadseffektiva, snabbare att uppföra samt gestaltas för att passa in på fler platser i staden
- leda och säkerställa måluppfyllelse för konceptet Stockholmshusen, med en målsättning på 3 500-5 000 lägenheter till år 2022 samt verka för att över tid minst hälften av bolagens produktion består av Stockholmshus.
- öka andelen bostäder i Stockholmshusprojekt i förhållande till bostäder i bolagens övriga nyproduktion
- fortsätta att utveckla bostäder med lägre boendekostnader, med utgångspunkt om en normhyra i nivån för att erhålla statligt investeringsstöd
- stärka bolagens ställning i stadsdelar där andelen allmännyttiga bostäder är låg
- bygga yteffektiva lägenheter med en varierad fördelning av lägenhetsstorlekar och vid förtätning beakta behovet av att komplettera den befintliga bebyggelsens lägenhetsstruktur
- bygga och verka för fler hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svagare ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- tillhandahålla bostäder till prioriterade grupper där staden har ett åtagande i lag, beslut i kommunfullmäktige eller genom särskild överenskommelse
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter, samt till stadens arbete med förturslägenheter
- öka antalet Bostad Först-lägenheter
- säkerställa tillgången på skyddade boenden för våldsutsatta
- inventera möjligheten att omvandla befintliga byggnader till grupp- och servicebostäder, samt underlätta byggandet av bostäder för personer med funktionsnedsättning i samråd med berörda nämnder
- fortsätta förbättra tillgängligheten för äldre och personer med funktionsnedsättning
- i samarbete med socialnämnden, äldrenämnden och stadsbyggnadsnämnden fastslå en enhetlig definition av vad en tillgänglig bostad är därtill tillsammans med Micasa inventera bostadsbeståndet utifrån denna definition samt i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB och Micasa göra resultatet sökbar för bostadssökande
- tillsammans med övriga aktörer på bostadsmarknaden bidra till en mer transparent, rättvis och systematiserad hyressättning i Stockholms stad
- i dialog med de boende skapa tryggare stadsmiljöer vid nybyggnation och vid renoveringar
- stärka och skapa trygga områden där bolagen är närvarande genom utveckling av centrum, socialt ansvarstagande, bättre utnyttjande av befintliga lokaler samt nyproduktion av bostäder. Samverkan med föreningsliv och näringsliv är central
- verka för en feministisk stadsplanering i områden där bolagen har en stark närvaro
- uppmuntra rörlighet inom det egna beståndet genom information och positiva incitament
- samverka med socialnämnden kring vräkningsförbyggande åtgärder i syfte att minimera antalet avhysningar och säkerställa att inga barnfamiljer vräks

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- i samarbete med Bostadsförmedlingen, stadsdelsnämnderna och socialnämnden stärka arbetet mot oriktiga hyresförhållanden, samt tillhandahålla stöd och hjälp för att motverka utsattheten för de som berörs
- erbjuda möjlighet till så kallade kompiskontrakt för både äldre och ungdomar samt utreda förutsättningarna för att göra kompiskontrakt för äldre till fasta kontrakt
- delta i stadens arbete mot våldsbejakande extremism och i samband med uthyrning säkerställa att stadens arbete inte motverkas
- i samverkan med socialnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet
- arbeta för att öka medarbetarnas och de boendes kunskap och kännedom om våld i nära relationer
- säkerställa att medarbetarna som arbetar i lägenheter och fastigheter har kunskap om hur de kan se tecken på och upptäcka våld i hemmet samt kriminella oegentligheter i gemensamhetsytor som källare och garage.
- utifrån sina förutsättningar medverka till genomförande av Levande Stockholm
- arbeta för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 med särskilt fokus på energieffektivisering, förnybar energiproduktion och klimatsmarta bostäder
- utveckla metoder för livscykelanalyser vid renovering och nyproduktion i syfte att uppnå minskade koldioxidutsläpp, med särskilt fokus på val av stommaterial
- bistå berörda nämnder i arbetet med en klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040, bland annat genom att öka andelen plusenergihus och passivhus
- bidra till att nå stadens mål om matavfallsinsamling, samt planera för kommande obligatorium om fastighetsnära eller kvartersnära insamling
- planera för säkra cykelparkeringar i befintliga och nya fastigheter
- planera för laddplatser till elbilar i anslutning till parkering i befintliga och nya fastigheter
- intensifiera sina ansträngningar för att nå måluppfyllelsen gällande stadens energieffektiviseringsmål genom att genomföra energieffektiviseringsåtgärder och andra utsläppsåtgärder
- välja uppvärmningsmetod vid nyproduktion eller ombyggnad utgående från ett stadsövergripande perspektiv på klimat, kraftfrågor och eleffekt
- vid nybyggnation och renovering utgå från att tak ska nyttjas, antingen med solceller eller gröna tak
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter såsom effekter av skyfall och värmeböljor i sitt bestånd och planerad bebyggelse, och arbeta med kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- möjliggöra olika former av delningsekonomiska initiativ, exempelvis genom att låta bolagens hyresgäster dela på sällanköpsvaror, lådcyklar och bilar, i syfte att bidra till en mer hållbar resursanvändning
- låta resultatet stanna i bolagen för att möjliggöra en hög investeringstakt med bibehållen finansiell stabilitet
- bidra till en stärkt samverkan för effektiv snöröjning inom och i anslutning till bolagens fastigheter
- uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer
- samordna förvaltnings- och utvecklingsinsatser avseende teknisk infrastruktur för fiberinstallationer
- delta i det långsiktiga arbetet med företagsetableringar och nyföretagande
- stärka lokal närvaro och lokal utveckling tillsammans med andra kommunala aktörer i områden där bolagen har större bestånd
- använda sysselsättningsfrämjande krav som verktyg för att skapa arbetstillfällen för arbetslösa och hyresgäster i bolagets områden
- säkerställa att fler ungdomar får feriejobb
- bidra till att fler får anställning via stockholmsjobb

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- aktivt jobba med områdesutveckling och nya former för hyresgästernas deltagande
- öppna upp lokalbeståndet för föreningslivet i bostadsområdena
- ge de boende inflytande, särskilt i samband med renoveringsarbete och erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- arbeta för att öka medarbetarnas och de boendes kunskap och kännedom om våld i nära relationer
- överväga strategiska övertaganden av enskilda bostadsrättsprojekt för omvandling till hyresrätter om de ekonomiska förutsättningarna är tillräckligt gynnsamma
- utreda vilka fastigheter i bestånden som har förutsättningar för påbyggnationer på taken, exempelvis genom extra våningstal eller radhus
- utreda om och i så fall hur kalkylräntan kan sänkas för spetsprojekt inom miljöområdet samt för andra projekt vid införande av Stockholmshyra, samt vilka kostnader det skulle innebära

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bostadsbolagen ska utveckla livscykelanalyser och utarbeta en modell för att inkludera ett livscykelperspektiv, med särskilt fokus på val av stommaterial.	2021-01-01	2021-12-31
Bostadsbolagen ska i samarbete med polisen utbilda medarbetare som arbetar i lägenheter och fastigheter i hur de kan se tecken på och upptäcka våld i hemmet och kriminella oegentligheter i gemensamt tillgängliga utrymmen som källarkorridorer, trappuppgångar och garage.	2021-01-01	2021-12-31
Bostadsförmedlingen ska i samarbete med bostadsbolagen säkerställa att annonser om lediga bostäder innehåller utförlig information om tillgängligheten i bostaden och i fastigheten.	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska, i samarbete med AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder, utreda hur fler stora bostäder kan bidra till att minska ofrivillig trångboddhet.	2021-01-01	2021-12-31
Idrottsnämnden ska i samverkan med bostadsbolagen inventera lokaler i allmännyttan för att finna lokaler lämpliga för mindre utrymmeskrävande idrotter.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsmyndigheten, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldreomsorgen, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsmyndigheten samt bostadsbolagen och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040.	2021-01-01	2021-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och bolagsstyrelser utforma en strategi för gatukonst och muralmålningar i stadsmiljön genom ökad samverkan med fastighetsägare samt förenklad tillståndshandling.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med bostadsbolagen, SISAB, Micasa och fastighetsnämnden ta fram åtgärder för ökad energieffektivisering i stadens fastigheter, t.ex. genom driftoptimering med digitalisering, automatisering och AI.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, Skolfastigheter i Stockholm AB, Micasa fastigheter AB, bostadsbolagen och Stadsholmen kartlägga förekomsten av lokaler och bostäder med direktverkande el för uppvärmning (inkl. kallhyra, elektrisk varmvattenberedning) och föreslå elbesparande alternativ	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadens bostadsbolag ska fortsätta utveckla och planera för typlaner och byggande av typhus.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal skyddade boenden för personer som utsätts för våld i nära relationer	2021-01-01	2021-12-31
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med bostadsbolagen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden kontinuerligt utveckla konceptet med Stockholmshuset i syfte att göra dem ännu mer kostnadseffektiva, snabbare att uppföra samt anpassas för att kunna passa på fler platser i staden	2021-01-01	2021-12-31

AB Svenska Bostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska därför förena kulturarvet med ett socialt ansvarstagande och med en långsiktig affärsmässighet beräknad på företagsnivå.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- arbeta med att skapa Snabba hus, mobila hyresrätter med korta förmedlingstider riktade till unga och studenter
- arbeta för att bygga fler studentbostäder med rimlig hyra
- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd
- fortsätta arbetet med att utveckla Husby centrum
- ansvara för kommunkoncernens inköpskategori vitvaror
- Avbryta försäljningen av Vällingby centrum

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

AB Familjebostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- verka för byggandet av fler kollektivhus och andra alternativa boendeformer
- delta i arbete med Fokus Hagsätra-Rågsved
- ta ansvar för utvecklingen av Fagersjö och involvera de boende i en fördjupad demokratisk process tillsammans med stadsdelsnämnden

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

AB Stockholmshem

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, vilket bland annat innebär byggande av modulbostäder
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ansvarar för att tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder till stadens äldre och personer med funktionsnedsättning, samt till av staden prioriterade grupper.

Det är angeläget att bolaget har en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och försörjning, samt utgår från planeringsinriktningen att 60 procent av platserna ska ha kommunen som huvudman. Plan för nybyggnad av seniorboenden anger inriktningen för det fortsatta arbetet med boendeformen.

Bolagets uppgift

Micasa Fastigheter i Stockholm AB äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget ska skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt.

Ägardirektiv 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- skapa fler bostäder med fokus på trygghet och tillgänglighet för äldre, som målgruppen har råd att efterfråga, genom nyproduktion eller i bolagets befintliga fastigheter
- bidra till att uppfylla stadens bostadsmål för personer över 85 år
- bidra till att uppfylla stadens bostadsmål för personer över 65 år
- bidra och samverka i stadens arbete med att skapa fler boenden för prioriterade grupper
- arbeta för en hög kvalitet i löpande drift och underhåll liksom i felanmälan och övrig service gentemot hyresgästerna
- delta i stadens arbete med att ytterligare stärka och snabba på utbyggnaden av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- samverka med berörda nämnder för att på kort och lång sikt säkerställa behovet av äldreboendeplatser inom staden
- tillgodose behovet av profilboende för äldre med missbruksproblematik eller med psykisk funktionsnedsättning samt för äldre hemlösa
- medverka i stadens förebyggande arbete för att äldre inte ska vräkas till hemlöshet
- hyra ut lokaler och bostäder som temporärt är tomställda och som kan iordningställas med kort varsel
- verka för ökad tillgång till möteslokaler med rimliga avgifter för stadens pensionärs- och anhängigorganisationer
- delta i den regionala och den samlade planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp
- prioritera brandpreventivt arbete
- tillgodose behovet av korttidsboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning samt behovet av hbtq-boende
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- arbeta för att nå stadens mål om matavfallsinsamling
- i samråd med Stockholm Exergi AB ansluta samtliga möjliga av stadens äldreboenden till fjärrkyla
- arbeta för ett fossilfritt Stockholm 2040 med särskilt fokus på energieffektivisering och klimatsmarta lokaler och bostäder
- utveckla metoder för livscykelanalyser vid renovering och nyproduktion i syfte att uppnå minskade koldioxidutsläpp, med särskilt fokus på val av stommaterial
- bistå övriga berörda nämnder i arbetet med en klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden byta ut energiineffektiva ljuskällor för mer energieffektiv belysning med lika eller förbättrad ljuskvalitet

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- ge hyresgästerna möjlighet till inflytande över det egna boendet
- arbeta kontinuerligt med åtgärder för trevligare och tryggare miljöer i och omkring fastigheterna
- arbeta kontinuerligt med god kundkontakt som präglas av lyhördhet och hög servicegrad
- utifrån stadens tillgänglighetsdefinition tillsammans med bostadsbolagen inventera bostadsbeståndet
- i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB göra resultatet av tillgänglighetsinventeringen sökbar för bostadssökande
- identifiera, prioritera och åtgärda klimatrelaterade risker såsom effekter av skyfall och värmeböljor
- intensivt arbeta med att genomföra energieffektiviserande åtgärder och vid nybyggnation och renovering alltid beakta möjlig installation av solceller
- tillsammans med Stadshuset AB, kommunstyrelsen och äldreutskottet fortsätta se över bolagets strategi för utbyggnad av seniorbostäder utifrån stadens definition och behov, i enlighet med Boendeplanen
- verka för att fler fastigheter byggs i massivträ
- skapa bostäder med fokus på trygghet och tillgänglighet för äldre, genom nyproduktion eller i bolagets befintliga fastigheter, så kallade seniorbostäder
- bidra till att hela stadens kostnader för lokaler ska minska samt minska andelen tomgångskostnader genom uthyrning
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning för att skapa utrymme för investeringar fortsätta utveckla samverkan med stadsdelsnämnderna för bättre rutiner i underhållsplanering
- i samband med behov av periodiskt underhåll av särskilda boenden noga värdera investeringsutgifterna med tillkommande hyreseffekter i förhållande till behovet av fastigheten och vilka andra alternativ som finns.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldreutskottet, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Micasa Fastigheter AB ska i samarbete med äldreutskottet utreda om det finns ett behov och en efterfrågan av kollektivboenden, och hur en sådan efterfrågan i så fall ser ut	2021-01-01	2021-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, äldreutskottet och Micasa utreda behovet av seniorbostäder med målsättningen att kunna införa en seniorbostadsbostadsgaranti för alla över 65 år senast år 2030.	2021-01-01	2021-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldreutskottet, kommunstyrelsen och Micasa utreda stadsgemensamma riktlinjer för trådlöst internet och optimal organisation för fortsatt utveckling av välfärdsteknologi inom stadens äldreomsorg och bostäder med särskild service.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med bostadsbolagen, SISAB, Micasa och fastighetsnämnden ta fram åtgärder för ökad energieffektivisering i stadens fastigheter, t.ex. genom driftoptimering med digitalisering, automatisering och AI.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, Skolfastigheter i Stockholm AB, Micasa fastigheter AB, bostadsbolagen och Stadsholmen kartlägga förekomsten av lokaler och bostäder med direktverkande el för uppvärmning (inkl. kallhyra, elektrisk varmvattenberedning) och föreslå elbesparande alternativ.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska medverka till en effektiv bostadsförmedling och förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken, bland annat genom att integrera förmedlingen med stadens bostadspolitiska ambitioner att förverkliga bostaden som en rättighet och att minska segregation. Bolaget ska bidra till nollvisionen för hemlöshet.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska vara öppen för alla. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna förmedla bostäder även i Stockholms arbetsmarknadsregion. Bolaget ska med sin verksamhet trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter. För att få tillgång till flera försöks- och träningslägenheter behöver privata fastighetsägare lämna fler lägenheter till bolaget för förmedling.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och seniorboenden.

För att bolagets mål ska kunna uppnås krävs ett högt bostadsbyggande i staden. Det är därför av vikt att uppnå de mål om markanvisade, planlagda och färdigställda bostäder som staden har satt upp. Ett vikande bostadsbyggande riskerar att drabba bolaget såväl som hela regionen negativt.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid, det vill säga till den som har längst kötid och uppfyller fastighetsägarens krav
- arbeta för ett stort inflöde av lägenheter från privata fastighetsägare och -förvaltare
- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- marknadsföra möjligheten att lämna in studentlägenheter för privata fastighetsägare och -förvaltare
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter samt Bostad Först-lägenheter, samt till stadens arbete med förturslägenheter
- säkerställa att antalet förturslägenheter motsvarar behovet och i samarbete med socialnämnden göra en översyn av riktlinjerna i syfte att skapa ett rättssäkert system som svarar mot utsatta gruppers behov såsom våldsutsatta kvinnor och barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden
- i samarbete med bostadsbolagen, SHIS Bostäder och socialnämnden tillhandahålla genomgångsbostäder för barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden. 150 lägenheter som bolaget förmedlar ska vikas till genomgångsbostäder i SHIS Bostäders regi för målgruppen.
- säkerställa tillgången till skyddade boenden för våldsutsatta i samarbete med bostadsbolagen
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag utveckla samverkan kring oriktiga hyresförhållanden
- fortsätta arbetet med att samordna och utveckla branschsamarbetet Stockholm Bygger och Stockholmsrummet i Kulturhuset
- informera om Stockholm som bostadsort, bostadsmarknaden i regionen, planerad och pågående nyproduktion samt stadens projekt inom ytterstadsarbetet
- utveckla service och tjänster mot kunderna i bostadskön
- utveckla service och tjänster mot fastighetsägare för ett fortsatt inflöde av lägenheter
- tillhandahålla riktad information till äldre om bostadskön och olika boendeformer
- genom sin verksamhet bidra till och underlätta ett ökat bostadsbyggande, till exempel genom insatser vid evakuering
- säkerställa att personer med stort behov av anpassningsåtgärder i hemmet erbjuds förtur till anpassade lägenheter

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- säkerställa att annonser om lediga bostäder innehåller utförlig information om tillgängligheten i bostaden och i fastigheten
- i samarbete med bostadsbolagen och Micasa AB göra resultatet av tillgänglighetsinventeringen sökbar för bostadssökande
- Arbeta aktivt för att privata hyresvärdar ska sänka inkomstkraven för att få hyra en lägenhet, med utgångspunkt i den modell de allmännyttiga bolagen applicerar

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Bostadsförmedlingen ska säkerställa att annonser om lediga bostäder innehåller utförlig information om tillgängligheten i bostaden och i fastigheten.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal skyddade boenden för personer som utsätts för våld i nära relationer	2021-01-01	2021-12-31

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolaget ska ha en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av trygga skolor och förskolor. Bolaget ska särskilt ta ansvar för att söka lämpliga lokaler och markanvisningar för stadens kommande behov.

Planeringsprocessen av bostäder, förskolor och skolor ska samordnas i syfte att vara prognossäker och kostnadseffektiv. SISAB har ansvar för att bidra till ökad inhyrning från externa aktörer, bland annat genom erfarenhetsutbyte med andra fastighetsägare som hyr ut lokaler till förskolor och skolor. Bolaget ska utöka samarbetet med externa aktörer, då både nyproduktion och fastighetsutveckling kan ske av andra aktörer. Möjligheten att i framtiden samäga fastigheter med andra aktörer ska utforskas.

Under de senaste fyra åren har en kraftig utbyggnad av skollokaler planerats och genomförts. Det har varit nödvändigt efter att Stockholm under flera år halkat efter och bristsituationer uppkommit i stora delar av vår stad. Där staden nu som ett resultat av detta arbete också öppnat nya skolor är det uppenbart att dessa, såväl på grund- som gymnasieskolenivå, med sin genomtänkta planering för pedagogisk verksamhet varit attraktiva.

För att säkerställa att bristerna i skolplaneringen från 2006 till 2014 inte sker igen är det angeläget att SAMS-arbetet fortsätter, att all samhällsplanering i ett tidigt skede ges i uppdrag att beakta skolans behov samt att skolplaneringen görs transparent och tillgänglig för medborgarna.

Arbetet med att förstärka den fysiska miljön ska fortsätta och ett uttalat mål för SISAB ska vara att göra skolmiljön tryggare. Här är successiva ombyggnationer viktiga för att bygga bort otrygga utrymmen, rusta upp sanitära utrymmen samt vid behov installera trygghetsskapande utrustning. Fysisk aktivitet, lek och rörelse ska främjas på skol- och förskolegårdar.

Bolagets uppgift

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- bedriva aktiv fastighetsutveckling
- söka efter och vid behov förvärva fastigheter eller lokaler som kan omvandlas till förskole- och skollokaler, i egen regi eller i samverkan med externa intressenter
- utveckla och upprusta stadens skolgårdar och utemiljöer där det bedöms nödvändigt utifrån utbildningsnämndens och stadsdelsnämndernas prioriteringar och beställningar
- i samarbete med idrottsnämnden och utbildningsnämnden verka för att idrottshallar i största möjliga mån ska planeras vid skolor
- fortsätta att delta i utbildningsnämndens arbete för att Stockholms förskole- och skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek i syfte att tillvarata utemiljöer på skolgårdar på bästa sätt, med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor
- fortsätta samarbeta med stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden och idrottsnämnden för att tillgängliggöra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle i idrottsnämndens bokningssystem i samband med nyproduktion planera skolor utifrån möjligheten att under icke-skoltid tillgängliggöra avgränsade delar av lokalerna för samhällsaktiviteter – såsom kultur, idrott, föreningsliv, medborgarkontor och lärfritids
- tillgängliggöra samtliga nybyggda skolidrottshallar för idrottslivet via idrottsnämndens bokningssystem
- delta i SAMS-arbetet, både för grundskola- och gymnasieskola
- vid nybyggnationsprojekt ska, om förskola och grundskola samlokaliseras på samma tomt, detta ske genom att förskolan är helt integrerad i skolbyggnaden.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden och berörd stadsdelsnämnd säkerställa att mark för skol- och förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt så att nya lokaler ska finnas när nya bostäder färdigställs
- ansvara för paviljongetableringar för att säkra behovet av elevplatser
- utreda möjligheterna att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation
- samverka med stadsdelarna i en genomgripande kartläggning av behovet av förskolelokaler, utifrån arbetsmodellen i Skärholmen
- i samarbete med utbildningsnämnden utreda hur mindre skolor kan samarbeta för att bli ekonomiskt och verksamhetsmässigt hållbara F-9-skolor, med skolorna i Rinkeby som pilot
- i samarbete med andra nämnder och bolag öka tryggheten i anslutning till förskole- och skolgårdar
- arbeta med förebyggande åtgärder mot bränder
- arbeta för elevers trygghet med särskilt fokus på hygienrummens utformning samt hela och rena skoltoalletter
- i samarbete med kommunstyrelsen arbeta förebyggande mot klotter, skadedjur, skadegörelse, nedskräpning och annan kriminalitet
- arbeta tillsammans med trafiknämnden för säkra skolvägar
- arbeta med energieffektivisering och förnybar energi i befintligt bestånd och vid nyproduktion
- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i beståndet, såsom effekter av skyfall och värmeböljor, och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- verka för en kemikaliesmart och giftfri skolmiljö i samarbete med Kemikaliecentrum
- arbeta för att tillgodose en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud, ljus, temperatur och luftkvalitet
- förstärka insatserna för att nå stadens mål för hantering av matavfall
- se över möjligheterna att installera solenergi eller plantera grönska på skolbyggnaders tak och fasader
- verka för att fler skolor och förskolor byggs i trä
- vid nybyggnadsprojekt beakta möjlighet till samutnyttjande med andra verksamheter inom staden avseende funktioner såsom kök och matsal
- vid nybyggnation projektera utifrån krav på att certifiera förskolor och skolor med motsvarande Miljöbyggnad
- arbeta för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 med särskilt fokus på energieffektivisering, förnybar energiproduktion och klimatsmarta lokaler
- utveckla metoder för livscykelanalyser vid renovering och nyproduktion i syfte att uppnå minskade koldioxidutsläpp, med särskilt fokus på val av stommaterial
- bistå övriga berörda nämnder i framtagandet av en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor år 2040
- arbeta för ökad extern medverkan i skol- och förskoleutbyggnad
- ansvara för inhyrningar gentemot externa aktörer av pedagogiska lokaler och i förekommande fall tillkommande idrottsfunktion
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning för att skapa utrymme för investeringar, varvid stadens fastighets- och lokalpolicy ska beaktas
- i samarbete med verksamheterna, säkerställa en effektivisering av hyreskostnaderna för skollokaler som under året uppgår till minst 50 miljoner kronor. Detta ska delvis avse energieffektiviseringsåtgärder genom en justerad energischablon för året om 9 kronor per m²
- säkerställa att all nyproduktion sker kostnadseffektivt

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt bostadsbolagen och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och SISAB inom ramen för SAMS genomlysna kostnaderna för om- och tillbyggnadsprojekt på befintliga skolor.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med bostadsbolagen, SISAB, Micasa och fastighetsnämnden ta fram åtgärder för ökad energieffektivisering i stadens fastigheter, t.ex. genom driftoptimering med digitalisering, automatisering och AI.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden och SISAB öppna upp skolidrottshallar, andra skolidrottsytor och andra skollokaler för föreningsliv och civilsamhälle på kvällar, helger och lov samt se till att all uthyrning sker genom idrottsnämndens bokningssystem.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och SISAB göra en analys av friskolornas långsiktiga lokalförsörjning.	2021-01-01	2021-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB kartlägga vid vilka F-6 skolor en utbyggnad för högstadium är möjlig och önskvärd utifrån behov och intresse från skoledning och föräldrar.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm samt ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar samt säkerställa teknik och metodval för läkemedelsrening av avloppsvatten.

Bolaget ska verka för att förebygga avfall samt medverka till en effektiv och hållbar avfallshantering och ökad återvinning i staden för att uppnå målet om resurseffektiva kretslopp.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.

Bolaget ska värna om befintliga kunder och partners i regionen och även sträva efter nya samarbeten då bolaget har en god kapacitet och förmåga att tillhandahålla VA- tjänster även utanför kommungränsen.

Bolagets uppgift

Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad. Bolagets ansvar omfattar också att äga och sköta ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. Bolaget ska även driva stadens miljöstationer och ansvara för Stockholms återvinningscentraler.

Ägardirektiv 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar utifrån behov av teknisk infrastruktur
- arbeta för en fossilfri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi och öka produktionen av förnybar energi
- långsiktigt minska klimatpåverkan genom att effektivisera energikrävande processer med fokus på effektoppar och minska utsläpp av klimatgaser från verksamheten
- utreda potential för energiåtervinning från spillvärme i avloppsrör
- utreda och vidta åtgärder som kan minska utsläpp av lustgas och metangas vid bolagens anläggningar
- utveckla tydlig kommunikation i klimat- och miljöarbetet som skapar ett stort engagemang och därmed stärker måluppfyllelsen och stadens varumärke
- verka för ökad produktion av biogas och biokol
- tillsammans med Stockholm Exergi skala upp produktionen av biokol med en storskalig anläggning i drift senast år 2025 samt utveckla testverksamheten för pyrolys av avloppsslam
- utreda fler platser för mottagning av trädgårdsavfall
- arbeta med att säkerställa en stärkt biologisk mångfald
- arbeta för ett klimatanpassat Stockholm med fokus på att prioritera och åtgärda skyfallsrelaterade risker
- delta i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status
- fortsätta initiera samarbeten och dela kunskap med andra kommuner
- bidra med expertis inom sjörestaurering, speciellt övergödning, vid genomförandet av lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus
- tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- tillsammans med exploateringsnämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden utgå från riktlinjerna och åtgärds måttet vid planering och projektering av dagvattenhantering vid nybyggnad och större ombyggnationer
- i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna klargöra ansvarsfrågan i avtal, för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar
- stärka resiliensen i Stockholms dricksvattenförsörjning, bland annat för vattenförsörjning vid nödsituationer
- verka för resurssnål vattenanvändning
- inventera stadens verksamheters möjligheter att erbjuda rent vatten till stockholmarna
- utreda olika möjligheter för att med VA-taxan styra vattenförbrukningen mot en mer resurssnål användning
- påbörja planering för införande av läkemedelsrening av avloppsvatten
- bidra till forskning och utveckling, exempelvis för att utveckla och dra lärdomar kring hur läkemedelsrening kan initieras och förbättras
- fortsätta utveckla övervakningen av slam och avloppsvatten
- prova nya metoder för att tillvarata fosfor och kväve ur slam
- gå vidare med försöken i Norra Djurgårdsstaden och prova sorterande avloppssystem
- arbeta för ett resurssmart Stockholm i enlighet med EU:s avfallshierarki. Där det är möjligt ska avfallet återbrukas, återanvändas, eller i annat fall materialåtervinnas och efter dessa åtgärder energiåtervinnas
- verka för att producentansvaret för returpapper kvarstår och för en långsiktigt hållbar lösning för insamling och återvinning av återvinningsstationernas fraktioner
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsmyndigheten bedriva informationsprojekt riktat mot allmänheten i syfte att ge kunskap och verktyg för att minska mängden avfall som slängs i syfte att nå stadens mål om ett resurssmart Stockholm
- ansvara för sopsugsanläggningar på stadens mark i nyproduktionsområden
- göra en översyn av stadens avfallshantering med fokus på rutiner vid upphandling och övergång av kontrakt, driftsformer och krishantering, i syfte att öka kvalitet och driftsäkerhet, samt personalens villkor, särskilt ur perspektiven anställningstrygghet och pension
- införa ett jämförelsedistrikt för sophämtning genom att driva det i egen regi
- följa och stimulera en mer miljöanpassad och resurseffektiv avfallshantering med hög service till invånarna, genom bland annat kravställning, nya innovationer och miljöstyrande taxor
- utveckla en användarvänlig tjänst för hämtning av avfall i hemmet från privatpersoner
- samla och tillgängliggöra information om stadens avfallshantering för att underlätta för medborgarna att hitta rätt avfallslösningar
- säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära sådana
- utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 07.00-21.00 på helgfria vardagar samt generösa öppettider på helgerna
- utöka de mobila återvinningscentralerna
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsmyndigheten samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen vid och tillgängligheten till återvinningsstationer
- ansvara för övergripande samt riktad information och rådgivning i avfallsfrågor för att öka återvinningsgraden och uppmuntra återbruk
- skapa förutsättningar för ett ökat återbruk genom nytt återbruk i Järva, fler pop-up återbruk och återbruk som en del av de mobila återvinningscentralerna samt utreda återbruk för byggmaterial
- underlätta möjligheten för ökad textilinsamling
- uppföra, utveckla och äga infrastrukturen för en sorteringsanläggning i Högdalen
- ta fram informationsunderlag till restauranger och verksamheter om insamling av matavfall och det obligatorium som införs för restauranger 2021
- stärka stödet till nämnder och bolagsstyrelser i syfte att effektivisera avfallshanteringen, intensivt matavfallsinsamlingen och minska matsvinnet

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- vara behjälpliga i stadens skadedjursbekämpning i samarbete med trafiknämnden
- ansvara för driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete
- ta fram en underhållande och lättillgänglig digital utbildning om vatten- och avfallsfrågor för skolungdomar och vuxna. Samverka med skolor och företag för att få ut informationen
- delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH samt samverka med andra forskningsinstitutioner
- bidra till stadens arbete med En smart och uppkopplad stad
- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- arbeta med att utveckla kommunikation, service och tillgänglighet gentemot brukare och kund
- utöka antalet platser för sommarjobb och praktik för unga samt personer som står långt ifrån arbetsmarknaden
- utöka antalet Stockholmsjobb
- se över möjligheterna att under pandemin anställa personer som normalt arbetar inom andra sektorer.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med trafiknämnden och stadsdelsnämnderna samt i samråd med kommunstyrelsen klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar.	2021-01-01	2021-12-31
Stockholm Vatten och Avfall ska i samarbete med Stockholm Exergi skala upp produktionen av biokol med en storskalig anläggning i drift senast år 2025 samt utveckla testverksamheten för pyrolys av avloppsslam.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB samt Stockholm Vatten och Avfall AB implementera handlingsplanen för klimatanpassning vid skyfall och värmeböljor.	2021-01-01	2021-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall, exploateringsnämnden och trafiknämnden samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen vid och tillgängligheten till återvinningsstationer.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholms Hamn AB

Stockholms hamnar utgör viktiga gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har också en betydelsefull roll när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya hamnen i Norvik.

Coronapandemin har slagit hårt mot Stockholms Hamns verksamhet. Från en stark inledning på år 2020 avstannade i princip all passagerartrafik från mars månad. Återhämtningen kommer att ta lång tid, troligen dröjer det flera år innan trafiken åter är uppe i tidigare nivåer. År 2021 blir ett tufft år för hamnen. Verksamheten måste räkna med fortsatt stora inkomstbortfall. Till skillnad från exempelvis flygtrafiken som kanske aldrig kommer att komma tillbaka till samma nivåer som innan pandemin, finns det dock framtidshopp för sjötrafiken. Att transportera gods sjövägen är jämförelsevis klimatsmart och potential finns att utveckla både gods- och passagerartrafik på vattnet till ännu mer klimatsmarta transportmedel.

Stockholms Hamn AB ska medverka till att uppnå målet om en klimatpositiv stad år 2040. Bolaget ska ta en aktiv roll i att uppnå målen i stadens miljöprogram och klimathandlingsplan. Utsläppen från fartygen ska minskas och fartyg som ligger vid kaj ska elanslutas i mycket högre grad än idag. I dagsläget ansluts skärgårdstrafiken samt vissa av fartygen som trafikerar Finland. Det är av största vikt att även andra fartyg, till exempel kryssningsfartygen, också kan ansluta till el från land. Staden måste skynda på arbetet för att möjliggöra anslutning till el för samtliga fartyg som anlöper Stockholms hamnar.

Stockholms närhet till vatten och strategiska läge som en nod i mötet mellan Östersjön och Mälaren har historiskt sett varit en grund för Stockholms ekonomiska utveckling. Stadens kajer ska i ökad utsträckning göras tillgängliga för stockholmarna och våra besökare genom bland annat museer, restauranger och uteserveringar, evenemang, bostäder och som viktiga rekreativsområden. Det är prioriterat för bolaget att ha fortsatt rådighet över stadens kajer och hamnområden för att kunna utveckla dem i en riktning som gagnar både sjöfarten och stockholmarna. Stockholms Hamn AB ska tillsammans med berörda nämnder tillgängliggöra stadens kajer till attraktiva promenadstråk, i enlighet med stadens kajstrategi.

Bolagets uppgift

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten, besöksnäringen och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt samt tillhörande infrastruktur på land för att nå största möjliga nytta i investeringarna.

Ägardirektiv 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- arbeta med och leda utveckling och uppbyggnaden av stadens innerstadskajer med målet att dessa ska vara en del av den levande stadsmiljön
- medverka för att stadens mål om ett ökat bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken värnas
- arbeta för att Stockholms inre kajer ska vara en del av den levande stadsmiljön och användas som tilläggsplatser, promenadstråk och för rekreation samtidigt som sjöfartens behov säkerställs
- säkerställa och utveckla goda förutsättningar för en klimatsmart och tillförlitlig varuförsörjning via sjöfarten till regionen
- arbeta vidare med miljödifferenterade hamnavgifter med en differentiering även för koldioxidutsläpp
- beakta effekter av ett förändrat klimat och identifiera klimatrelaterade sårbarheter

Stockholm kan bättre – en stad för alla

- identifiera klimatrelaterade sårbarheter i sitt bestånd och ta fram kostnadseffektiva förebyggande åtgärder
- arbeta för att elansluta fler färjor och kryssningsfartyg i hamn, i syfte att minska luftföroreningar och buller
- arbeta för att möta en ökad efterfrågan av laddstationer för båttrafiken
- medverka i arbetet för att tillskapa fler båtbottnvättar
- samverka med miljö- och hälsoskydds nämnden för att mäta luftpåverkan från fartyg som ligger i hamn i Stockholm
- arbeta för en ökad återvinning av avfall och för att användningen av plast ska minska
- delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar
- samverka med trafiknämnden och Region Stockholm för utökat kollektivt resande på stadens vatten
- arbeta för att främja transporter i de inre farvattnen, dels efter omlastning i Norviks hamn för vidare transport inåt landet, dels för kortare transporter inom Stockholms stad.
- verka för ökade möjligheter för järnvägstransporter från och till hamnarna
- genomföra åtgärder för att bidra till fossilbränslefri sjöfart
- arbeta för en fossilbränslefri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi
- fortsätta arbetet med energieffektivisering och utveckling av den egna produktionen av energi genom förnyelsebara källor
- bidra till tillskapandet av fler officiella badplatser i Stockholm samt bistå i arbetet med att ta fram en handlingsplan för inrättande av fler badplatser i staden.
- tillsammans med berörda nämnder utreda förutsättningarna för att sjöfarten kan utvecklas vid stadens innerstadskajer och samtidigt skapa en levande stadsmiljö vid stadens vatten och kajer
- Masthamnen ska på sikt utvecklas med bostäder och kajen ska tillgängliggöras från Norra Hammarbyhamnen hela vägen till Slussen, med hänsyn till sjöfartens fortsatta behov och verksamhet
- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen tillsammans med Stockholm Business Region AB
- fortsätta verka för att genom stärkt sjöfart avlasta vägnätet från transporter på land, till exempel genom arbetet med insjöfart till Mälarhamnar AB
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- säkerställa bolagets förmåga att långsiktigt nå en god resultatnivå genom hög affärsmässighet och kundfokus
- säkerställa att utpekade intäkter och nyttor av genomförd investering i Norvik tas tillvara
- vårda bolagets byggnader som har kulturhistoriska värden

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	21-12-31

AB Stokab

Stokab ska fortsätta utveckla stamnätsinfrastrukturen, inklusive noder och knutpunkter, för att klara den framtida ökade generella efterfrågan och garantera tillgången på konkurrensneutral svartfiber. Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet skapar förutsättningar för klimatsmarta lösningar och att digital delaktighet kan ske i hela staden, vilket sker i takt med efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Framväxten av en allt mer uppkopplad värld kombinerat med 5G, förväntas också leda till ett behov av en mer utbyggd digital infrastruktur.

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

Ägardirektiv 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- vara behjälpliga i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer att främja framkomligheten
- fortsätta att i samarbete med kommunstyrelsen stödja implementeringen av Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad
- tillsammans med kommunstyrelsen och trafiknämnden planera för och tillgängliggöra trafikljus och andra installationer för fiberdragning i syfte att ligga i framkant i teknikutvecklingen för smart trafikstyrning
- ansvara för utbyggnaden av fiberinfrastrukturen till strategiska områden, nyproduktion och i alla delar av staden för skapande av lika förutsättningar till digital delaktighet i hela staden
- ansvara för att fibernätet byggs ut och förtätas för att möta framtida efterfrågan inom 5G och IoT
- genom ett utbyggt fibernät säkerställa förutsättningarna för stadens och näringslivets digitaliseringsarbete och därigenom möjliggöra klimatsmarta lösningar
- utveckla bolagets processer utifrån en förbättrad service och flexibilitet i förhållande till kunderna

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Stockholms Stads Parkerings AB

Stockholm Parkerings anläggningar ska leda till minskad gatuparkering, öka framkomligheten samt verka för att parkeringskapacitet utnyttjas optimalt. Garagen ska också möta behoven i nya stadsutvecklingsområden. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar.

Bolagets uppgift

Bolaget bygger och driver parkeringsanläggningar som verkar på den kommersiella marknaden samt anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- fortsätta erbjuda parkeringsköp så att fastighetsägare mot ersättning får tillgång till bilplatser i ett garage i närheten av den egna fastigheten
- införa gröna parkeringsköp där parkeringsnormen reduceras mot att fastighetsägaren exempelvis inrättar en elbilpool och gör cykelfrämjande åtgärder
- fortsätta att arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna
- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser för infart och utfart, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner
- tillsammans med trafiknämnden ta fram och säkerställa långsiktig arrendering av platser för infartsparkering, laddgator och andra parkeringsytor
- avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage, bidra till hållbar mobilitet och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över
- initiera förslag till nya parkeringsgarage för att möjliggöra en minskning av gatuparkeringarna och stödja framkomligheten i staden
- arbeta med hållbar mobilitet där cykel och parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del
- fortsätta utbyggnaden av laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar samt se över möjligheterna att inrätta laddgator på nya ytor som arrenderas från trafiknämnden för att uppnå målet om 4 000 publika laddplatser till år 2022
- vid nyproduktion av parkeringsplatser ska minst 50 procent av platserna förses med laddmöjlighet och förberedande arbeten göras för att samtliga platser ska kunna förses med laddmöjlighet. Utöver det ska en successiv ökning av laddplatser påbörjas till minst 50 procent i det befintliga beståndet
- skapa fler cykelparkeringar som en integrerad del i en mobilitetslösning
- ansvara för byggande och drift av cykelgarage i bolagets parkeringsgarage
- leda stadens arbete med mobilitetshubbar
- delta i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark
- utreda möjligheten för långtidsparkering utanför kommunens gränser
- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
-------------	------------	-----------

Stockholm kan bättre – en stad för alla

Stockholm Parkering ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden införa gröna parkeringsköp så att parkeringsnormen reduceras mot att fastighetsägaren exempelvis inrättar en elbilpool och gör cykelfrämjande åtgärder.	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stads Parkerings AB ta fram nya mål och handlingsplaner för publik laddinfrastruktur efter 2022.	2021-01-01	2021-12-31

Stockholms Stadsteater AB

Kulturhuset Stadsteatern finns för alla stockholmare där yttrandefriheten och den konstnärliga friheten utgör grunden. Verksamheten är, och ska fortsätta vara, en mötesplats för olika röster, möjliggöra konstnärligt mod och utveckling samt vara tillgänglig för alla, oavsett ekonomi, bakgrund och identitet.

Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska bli angelägen för fler, med särskilt fokus på människor i de grupper som idag sällan tar del av verksamheten. Genom att samspeka med nya aktörer ska verksamheten nå ut till fler stockholmare och förstärka sin betydelse för alla stockholmare. Bolaget ska värna och utveckla sin roll som ett öppet och inbjudande hus, i synnerhet efter färdigt renoveringsarbete.

Kulturhuset Stadsteatern ska ges förutsättningar att utvecklas till ett internationellt kulturcenter med utökade ytor för konst, samhällsdebatt och litteratur.

Bolagets uppgift

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik, debatt, annan kulturell produktion samt ansvara för stadens två platser inom stadens fristadsprogram.

Förutsättningar

För Kulturhuset Stadsteatern gäller de ekonomiska förutsättningar som redovisats i Finansborgarrådets förslag med undantag av att resultatet istället föreslås uppgå till -405 miljoner kronor under år 2021. Till följd av de begränsningar som följer av pandemin är det angeläget att säkerställa ett ekonomiskt stöd som gör att bolaget kan gå ur krisen med kapacitet att erbjuda stockholmarna en återstart för kulturlivet när så är möjligt.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- utveckla Kulturhusverksamheten i Skärholmen och Vällingby
- utveckla det nyrenoverade kulturhuset som ett hus med gemensam identitet genom en hållbar och enhetlig förvaltningsmodell där utökade öppettider, marknadsföring och ansvar för bemötande kan samordnas med husets samtliga hyresgäster
- skapa förutsättningar för att externa verksamheter är en naturlig del av kulturhuset och i det sammanhanget pröva förutsättningarna att låta bolaget vara ansvarig för att ingå hyreskontrakt med övriga hyresgäster för att därigenom öka bolagets rådighet
- utöka verksamheten riktad mot målgruppen barn och unga genom att tillsammans med externa aktörer utreda och skapa förutsättningar för ett eget plan för målgruppen i det nyrenoverade kulturhuset
- fortsätta arbeta för att engagera barn och unga i bolagets verksamheter
- fortsatt vidta åtgärder för att nå nya grupper
- utveckla arbetet med scenen ”Kilen” för fria grupper som en ordinarie del i kulturhusets utbud
- utreda hur dansen som scenkonst i framtiden kan utvecklas och ta plats i verksamheten genom exempelvis partnerskap med det fria danslivet
- på sikt förbättra det ekonomiska resultatet genom ökade intäkter samt verka för att koncernbidraget går till att skapa så mycket konstnärlig och publik verksamhet som möjligt
- säkerställa finansiering och verksamhet som hyresgäst i kulturskolans nya lokaler i Husby i syfte att skapa goda synergieffekter för kulturverksamheter i området
- tillsammans med kommunstyrelsen och kulturnämnden bereda ett förslag för att utveckla Kulturhuset Stadsteatern till en än starkare internationella kulturmagnet. Förebilden bör

Stockholm kan bättre – en stad för alla

vara Centre Pompidou i Paris med en utvecklad utställningsverksamhet för exempelvis samtida konst och samhällsdebatt

- Parkteaterns säsong ska förlängas året runt och ytterligare en utomhusscen ska rustas för bruk året runt.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som besöks- och evenemangsstad. Utveckling och modernisering av bolagets äldre arenor som Ericsson Globe och Annexet är fortsatt under utredning.

Bolagets uppgift

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler och anläggningar för evenemangsverksamhet av högsta kvalitet.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- I samverkan med andra aktörer bidra till att åter stärka besöks- och upplevelsesektorn efter pandemin
- tillhandahålla och utveckla lokaler och anläggningar för bra evenemangsutbud bestående av bland annat konserter, sport, kultur- och familjeaktiviteter
- bolaget ska delta i arbetet med Globenområdets utveckling tillsammans med andra intressenter för att öka områdets attraktionskraft
- fortsätta att tillsammans med evenemangsbolaget Stockholm Live AB arbeta för ökad trygghet och säkerhet
- bolaget ska delta i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden
- arbeta med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- tillsammans med Stockholm Business Region stärka Stockholms attraktionskraft inom evenemang
- utveckla arenorna affärsmässigt med målet om en självfinansierad verksamhet
- arbeta tillsammans med Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsen, exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att avyttring kan genomföras
- fortsätta arbeta med evenemang på arenorna utifrån ett jämställdhetsperspektiv

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och drivs av människors innovationsförmåga och kreativitet. Stockholm har ett diversifierat näringsliv vilket ger en stabil grund för fortsatt tillväxt och hög sysselsättning. Det skapar möjligheter för ökad välfärd och service till stadens invånare. Stockholm Business Region AB samordnar och utvecklar regionen gentemot näringslivet. Stockholm Business Region AB fyller en viktig funktion i att samordna och utveckla stadens verksamheter i bemötande av näringslivets behov. Bolaget ska främja och utveckla Stockholm som en av Europas tio största besöksdestinationer. Detta sker genom att attrahera privat resande, kongresser, mässor och evenemang till Stockholm.

Bolaget har en extra viktig uppgift att under året återetablera Stockholm som ett besöksmål och skapa förutsättningar för besöksnäringen att stå redo att återigen ta emot turism från inom och utanför Sverige. Många grenar av näringslivet har haft det svårt under den globala pandemin och deras återväxt och beredskap för framtiden är därför av extra stor vikt i det generella näringslivsarbetet.

Staden marknadsförs tillsammans med övriga aktörer genom budskapet Stockholm – the Capital of Scandinavia. I marknadsföringen ska det kreativa, öppna, hållbara och jämställda i Stockholm lyftas fram.

Det regionala samarbetet inom näringslivsfrågor fortsätter inom Stockholm Business Alliance. Syftet med partnerskapet är att arbeta tillsammans över kommungränserna i regionen för att stärka Stockholmsregionens konkurrenskraft.

Det lokala näringslivsarbetet ska stärkas i samarbete med stadsdelsnämnderna och särskilt gäller det arbetet med stöd och nyföretagande bland kvinnor och personer med utländsk bakgrund. Bolaget ska särskilt följa stadens utveckling som nod för startup-företag. Inom utvecklingsområdena Järva och Söderort riktas insatser för att skapa förutsättningar för nya investeringar och etableringar för att på så sätt bidra till ökad tillväxt. Detta för att nå målet om en välbalanserad blandning av arbetsplatser och bostäder i stadens alla delar.

Bolagets uppgift

Stockholm Business Region AB stödjer stadens nämnder i arbetet med att utveckla stadens myndighetsutövning samt andra kontakter med näringslivet. Bolaget har även till uppgift att samordna och utveckla regionen gentemot näringslivet och investerare.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- främja Stockholm som en av Europas mest öppna och kreativa städer
- samarbeta med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen och stödja dem i deras arbete med det lokala näringslivet
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla dialogen i samverkan med näringslivet för att ta tillvara engagemang som finns för att bidra till en socialt hållbar utveckling och integration, särskilt genom besöksnäringen
- främja socialt företagande genom kunskapsspridning
- bidra till stadens arbete med digitalisering och sakernas internet
- stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar, i samarbete med kulturnämnden
- I samverkan med kulturnämnden fortsätta arbetet att främja Stockholms filmindustri i linje med stadens filmstrategi
- tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna förstärka kompetensen och samordningen för att stärka stödet till det lokala näringslivet i staden
- tillsammans med kommunstyrelsen, och andra berörda nämnder implementera processen för en

Stockholm kan bättre – en stad för alla

stadsövergripande servicekedja för effektiv ingång till staden för företag samt för företagsetableringar

- vid stöd till evenemang arbeta med ett miljö- och jämställdhetsperspektiv
- stärka Stockholms ställning som klimatsmart konferensstad
- förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm
- bidra till regionens fortsatta tillväxt och sysselsättning
- marknadsföra Stockholm internationellt för att attrahera människor och investeringar till regionen
- i samarbete med berörda nämnder arbeta för utveckling av områden där stadens nämnder och bolagsstyrelser kan göra mest nytta och ge störst positiv effekt för företagandet i Stockholm
- främja utländska etableringar och investeringar i Stockholmsregionen
- bidra till Stockholms internationella tillgänglighet genom bl.a. Connect Sweden
- främja möjligheterna till att kunna besöka Stockholm med tåg, både inom landet och från kontinenten
- utveckla besöksdestinationen Stockholm tillsammans med näringslivet
- stärka samarbetet med de övriga kommunerna i länet kring besöksnäringens utveckling
- i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys
- fortsätta samordna arbetet gröna serverhallar genom fokus på interaktion med fjärrvärme i samarbete med Stockholm Exergis satsning med öppet fjärrvärmenät
- I samarbete med andra nämnder och bolag ta fram en handlingsplan för möjligheten till en effektiv och snabb fokusering av regionens flygtrafik till Arlanda, avveckling av Bromma flygplats samt utvecklande av Bromma Parkstad med fokus på ökande konkurrenskraft
- främja företagande av kvinnor med utländsk bakgrund
- främja återväxten och återetableringen av besöksnäringen och säkerställ att Stockholm som besöksdestination står redo då den globala pandemins påverkan för resande minskar

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer redovisas i bilaga.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Stockholm Business Region AB ska med stöd av trafiknämnden utreda bättre skyltning i syfte att stärka staden som destination	2021-01-01	2021-12-31
Samtliga nämnder och bolag som upphandlar inom städ, transport och byggtreprenader ska ställa sociala hänsyn som ska-krav. Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda stöd till nämnder och bolag vid användning av sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar.	2021-01-01	2021-12-31
Förbereda insatser för att återstarta Stockholms näringsliv, med fokus på nöjes- och besöksnäringen, när den globala pandemins påverkan tillåter det.	2021-01-01	2021-12-31

S:t Erik Försäkrings AB

Bolaget ska svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag genom ökad konkurrensutsättning. Bolaget ska förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Bolagets uppgift

Bolaget ska förmedla försäkringslösningar och minimera kommunkoncernens försäkringskostnader.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- informera om sin verksamhet gentemot nämnder och bolagsstyrelser
- beakta effekter av ett klimat i förändring
- medverka och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av
- optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar i förhållande till fastslagen risknivå
- genom premiesättning säkerställa att skademinimerande och riskförebyggande arbete premieras

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolaget har som mål att tillhandahålla kostnadseffektiva pensionslösningar och stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i pensionsfrågor.

Bolagets uppgift

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB samt att minimera riskerna i denna pensionsskuld.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena
- utreda bolagets förutsättningar för att långsiktigt verka inom sitt uppdrag

S:t Erik Markutveckling AB

Bolaget ska löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga bostadsförsörjning. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Bolaget ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen fortsätta söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov.

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms utveckling
- i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov
- vid behov stödja fastighetsnämnden och stadens övriga nämnder och bolag i samband med försäljning av fastigheter

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet och politiken.

Mässans evenemang ska vara socialt och etiskt försvarbara. Stockholmsmässan AB ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter samt lämna rimlig utdelning till ägarna. Bolaget ska arbeta aktivt med stadens miljöprogram.

Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket ”The Capital of Scandinavia”.

Ägardirektiv för 2021-2023

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- Verka för att bolagets verksamheter är socialt och miljömässigt hållbara, i vilket ingår att motverka arrangemang inte följer de internationella konventioner och avtal som Sverige eller Stockholms stad har undertecknat
- arbeta för att nå stadens mål för hantering av matavfall
- arbeta för energieffektivisering i lokaler och fastigheter som bolaget förvaltar
- marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- fortsätta arbetet med en strategisk plan för verksamheten så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region
- fortsätta att effektivisera och anpassa verksamheten utifrån marknadssituationen för att säkra god lönsamhet

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Stockholm Exergi Holding AB

Verksamheten i Stockholm Exergi AB ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark klimat- och miljöprofil. Stockholm Exergi Holding AB ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme.

Stockholm Exergis värme, kyl- och elproduktion ska, i linje med stadens strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm, fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror till senast år 2040. Bolaget ska ha en storskalig anläggning för koldioxidlagring (BECCS) på plats senast år 2025. Stockholm Exergi ska bidra med lösningar till stadens effektbrist.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag för att främja framkomligheten.

Bolagets uppgift

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. Stockholm Exergi Holding AB är holdingbolaget till Stockholm Exergi AB. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Ägardirektiv för 2021-2023

Bolaget ska

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för förnybara bränslen
- ansvara för och tillsammans med staden koordinera arbetet med att uppföra ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta
- arbeta för att avskilja och lagra koldioxid (BECCS) i stor skala senast år 2025
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad
- tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall skala upp produktionen av biokol men en storskalig anläggning i drift senast år 2025 samt utveckla testverksamheten för pyrolys av avloppsslam
- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonomisk nytta
- bidra med lösningar på stadens effektbrist
- utreda potentialen för energiåtervinning tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall
- tillsammans med Micasa arbeta för att ansluta samtliga möjliga av stadens äldreboenden till fjärrkyla.

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsförum. Kommunstyrelsen kommer att stärka uppföljningen av SSBF under 2021.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret. SSBF ska arbeta nära Samverkan Stockholmsregionen. Under 2021 kommer kommunstyrelsen att utreda hur relationerna mellan kommunalförbund och ägare fungerar vid höjd beredskap.

Medel för avgiften till SSBF finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för ”Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar”. Medlemsavgiften för år 2021 beräknas till 406 450 mkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas. För att uppnå detta ska SSBF arbeta med kostnadskontroll och marginaler.

SHIS Bostäder – Stiftelsen hotellhem i Stockholm

I ett Stockholm för alla är bostaden en mänsklig rättighet. Genom fler hyresrätter och en socialbostadspolitik kan rättigheter förverkligas. SHIS Bostäder är centrala i arbetet när staden fullföljer sitt bostadsförsörjningsansvar. Genom SHIS Bostäder kan personer som är i behov av en tillfällig bostad eller mer varaktigt boende med visst boendestöd bo i genomgångsbostäder.

Stiftelsens uppdrag är att möta socialnämndens och stadsdelsnämndernas behov av genomgångsbostäder. De allmännyttiga bostadsbolagen har ett ansvar att årligen överlåta ett antal bostäder till SHIS Bostäder. Samtidigt ska staden ställa krav på privata byggherrar att göra detsamma i samband med nyproduktion.

SHIS Bostäder är Stockholms stads bostadssociala resurs. SHIS Bostäder har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden. Lägenheterna förmedlas som genomgångsbostad med korttidskontrakt, dels via stadens socialtjänst, dels via Bostadsförmedlingen i Stockholm. SHIS Bostäder har även stadens uppdrag att tillhandahålla tillfälliga bostäder åt nyanlända stockholmare. SHIS grundades 1963 och verksamheten utgår ifrån den stadga som kommunfullmäktige fastställde år 1970 (Kfs. 1970:43). Efter en genomgripande utredning om SHIS verksamhet gav kommunfullmäktige 1996 SHIS sitt nuvarande uppdrag som lyder:

"Stiftelsen har till ändamål att i samarbete med Stockholms nämnder med socialtjänstansvar dels tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad, dels erbjuda en mer varaktig bostad med visst boendestöd för personer med sociala problem samt bedriva annan därmed sammanhängande och förenlig verksamhet. För fullgörande av detta bostadssociala uppdrag förhyr och äger stiftelsen för verksamheten lämpliga fastigheter. Vid urval av hyresgästerna till ungdomsbostäder förutsattes att bostadssökande ungdom under 25 år prioriteras."

SHIS angelägenheter handhas av en styrelse bestående av fem ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen utses av kommunfullmäktige och har det yttersta ansvaret för SHIS verksamhet.

Socialdemokraternas förslag till budget 2021 (bilaga 1)

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Socialdemokraternas förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2021 KS	Förslag till budget 2021 (S)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 394,4	-1 300,7	93,7
Revisorskollegiet	-29,9	-29,9	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-6,6	-6,6	0,0
Stadsdelsnämnderna	-22 183,9	-22 481,8	-297,9
Arbetsmarknadsnämnden	-888,5	-919,2	-30,7
Exploateringsnämnden	2 723,2	2 718,2	-5,0
Fastighetsnämnden	831,5	819,5	-12,0
Idrottsnämnden	-746,6	-777,6	-31,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-988,9	-1 012,6	-23,7
stadsarkivet	-71,5	-72,5	-1,0
Kyrkogårdsnämnden	-148,7	-160,7	-12,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-130,3	-130,5	-0,2
Socialnämnden	-1 259,2	-1 278,2	-19,0
Stadsbyggnadsnämnden	-152,7	-153,7	-1,0
Trafiknämnden	66,4	137,0	70,6
Utbildningsnämnden	-20 296,5	-20 638,8	-342,3
Äldrenämnden	-218,2	-215,2	3,0
Överförmyndarnämnden	-63,4	-64,9	-1,5
SUMMA	-44 958,2	-45 568,2	-610,0
Avskrivningar (-)	-1 724,8	-1 724,8	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-825,5	-825,5	0,0
Prestationsreserv	-788,9	-791,9	-3,0
Pensionsavgifter (-)	-1 773,1	-1 773,1	0,0
TOTALT	-50 070,5	-50 683,5	-613,0

Stadsdelsnämnder

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Mkr	KS förslag 2021		(S) förslag 2021		Avvikelse		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Förskoleverksamhet	-5 687,0	375,2	-5 806,4	375,2	-119,4	0,0	-119,4
Verksamhet för barn, kultur och fritid	-412,1	0,0	-436,1	0,0	-24,0	0,0	-24,0
Äldreomsorg	-8 430,6	235,5	-8 515,6	235,5	-85,0	0,0	-85,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-4 257,0	27,5	-4 261,0	27,5	-4,0	0,0	-4,0
Individ- och familjeomsorg (exkl. ekonomiskt bistånd)	-2 439,0	36,9	-2 470,0	36,9	-31,0	0,0	-31,0
Stadsmiljöverksamhet	-221,1	0,0	-236,1	0,0	-15,0	0,0	-15,0
Ekonomiskt bistånd	-1 252,8	32,0	-1 216,8	32,0	36,0	0,0	36,0
Arbetsmarknadsåtgärder	-218,8	27,4	-274,3	27,4	-55,5	0,0	-55,5
Summa stadsdelsnämnd	-22 918,4	734,5	-23 216,3	734,5	-297,9	0,0	-297,9

Mkr	KS förslag 2021		(S) förslag 2021		Avvikelse		Avvikelse
	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Netto
Investeringsplan							
Inventarier och maskiner	-30,0	0,0	-30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	-200,0	0,0	-200,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totalt	-230,0	0,0	-230,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021 (bilaga 2)

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Kommunstyrelsen

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 442,0	47,6
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Minskade konsultkostnader och ökad generell effektivisering för omprioritering till välfärdsverksamheter		96,5	
Återtagande av budgetökning 2020 avseende testverksamhet multisensorer		2,0	
Effektiviseringskrav SBR		2,0	
Lokalresursplanering - halverad utökning		2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Stadsgemensam ledning för att utveckla infrastruktur, bostadsplanering mm. Särskilt fokus på att åter nå upp till bostadsmålen, utveckla strategiska samband och initiera planering för Bromma parkstad		-4,0	
Anslag till Coompanion Stockholm		-0,8	
Samverkan trygga barn och ungdomar		-2,0	
Stärkta insatser mot välfärdsbrottslighet kopplad till exempelvis upphandlad verksamhet		-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 348,3	47,6

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Kommunstyrelsen

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-2,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
 <i>Ökade utgifter för:</i>			
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-2,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Revisorskollegiet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-32,5	2,6
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för:</i>			
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-32,5	2,6

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Servicenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		0,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
 <i>Ökade kostnader för:</i>			
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		0,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Servicenämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
 <i>Ökade utgifter för:</i>			
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Valnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-6,6	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för:</i>			
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-6,6	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-5 687,0	375,2
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Färre inhyrda tillfälliga vikarier i förskolan. Fördelas inom schablon		19,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>			
Anslag för att uppnå målet att personaltätheten och andel förskollärare tydligt ökar		-60,0	
Riktad lönesatsning, erfarna barnskötare		-17,0	
Alla stadsdelar ska ha tillgång till ett förstärkningsteam för vikarier		-23,0	
Fler introduktionsförskolor ska inrättas och den befintliga verksamheten ska stärkas		-7,0	
Ljudmiljön i stadens förskolor ska förbättras		-2,0	
Möjligheten att starta en yrkeshögskoleutbildning för att få fler utbildade i förskolan ska utredas		-1,0	
Fler barnskötare ska ges möjligheten att vidareutbilda sig till förskolelärare		-10,0	
Varje stadsdel ska ha ett eget elevhälsoteam, med en central resurs specialiserad på barn med NPF-diagnos, inriktat på förskolan		-9,0	
Socioekonomiskt tilläggsanslag		-6,4	
Upprustning av förskolegårdar		-3,0	
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-5 806,4	375,2

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-412,1	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för (-):</i>			
Riktiga parklekar - rustade för framtiden, bemannade och öppna när barn vill leka		-10,0	
Ökat öppethållande och mer riktad verksamhet fritidsgårdarna		-10,0	
Alla föräldrar och nyblivna föräldrar i Stockholm erbjuds stöd och program i föräldraskap		-4,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-436,1	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-8 430,6	235,5
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Minskat behov inhyrd personal till följd av bemanningsenheter		21,0	
 <i>Ökade kostnader för (-):</i>			
Grundbemanningen inom äldreomsorgen ska öka, 90% av tjänsterna ska vara på heltid samt i form av tillsvidareanställning		-35,0	
Bemanningsenheter med fastanställd heltidspersonal ska finnas i alla stadsdelar		-25,0	
Måltidsombud inom varje enhet inom hemtjänst och på särskilda boenden		-4,0	
Uppstart av förenklat beslutsfattande inom hemtjänsten för att äldre ska få större inflytande		-13,0	
Trygg mottagande och fler korttidsplatser		-29,0	
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-8 515,6	235,5

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-4 257,0	27,5
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för (-):</i>			
Hälsofrämjande insatser och friskvårdskort för alla med LSS-insatsen gruppbostad		-4,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-4 261,0	27,5

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Kostnader	Intäkter
--	-----	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2021

	-2 439,0	36,9
--	----------	------

Minskade kostnader för:

Ökade kostnader för (-):

SIP-samordnare permanentas och antalet samordnare utökas	-2,0
Tillgänglig budget- och skuldrådgivning inför lågkonjunktur	-3,0
Stöd för att lämna en kriminell livsstil inom 24 timmar	-7,0
Uppsökande arbete för att hitta våldsutsatta	-5,0
Trygga barn och ungdomar - Bla fler fältassistenter, mer förebyggande arbete och mer samverkan med skolan	-14,0

Ökade/minskade intäkter för:

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

	-2 470,0	36,9
--	----------	------

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Kostnader	Intäkter
--	-----	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2021

	-221,1	0,0
--	--------	-----

Minskade kostnader för:

Ökade kostnader för (-):

Anslag för upprustning av exempelvis lekplatser/parklekar/plaskdammar	-10,0
Handlingsplan för biologisk mångfald - ökad naturskötsel	-5,0

Ökade/minskade intäkter för:

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

	-236,1	0,0
--	--------	-----

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Utgifter	Inkomster
--	-----	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2021

Minskade utgifter för:

-200,0	0,0
--------	-----

Ökade utgifter för (-):

Ökade/minskade inkomster för:

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

-200,0	0,0
--------	-----

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Inventarier och maskiner

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Utgifter	Inkomster
--	-----	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2021

Minskade utgifter för:

-30,0	0,0
-------	-----

Ökade utgifter för (-):

Ökade/minskade inkomster för:

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

-30,0	0,0
-------	-----

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 252,8	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Minskade kostnader för försörjningsstöd till följd av fler i arbete genom fler Stockholmsjobb samt övriga jobb- och utbildningsinsatser		33,0	
Fortsatt aktivt arbete mot felaktiga utbetalningar - på nuvarande nivå		7,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>			
Förstärkt vägledning till arbete och utbildning		-4,0	
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
 Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 216,8	32,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-218,8	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för (-):</i>			
1100 nya Stockholmsjobb		-36,5	
Staden ska erbjuda feriejobb till 11 000 ungdomar i staden, varav 2000 under exempelvis höst- och vinterlov		-19,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-274,3	27,4

Socialdemokraternas förslag till budget 2021**Arbetsmarknadsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 082,1	193,6
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Kartläggning utbildningsbehov kopplade till stadens miljömål ryms inom ordinarie budget		1,0	
Oförändrat antal Stockholmsvärdar		4,8	
Korta utbildningar i gröna jobb ersätts enligt nedan		10,0	
Lokal närvaro ytterstaden och extern regi ersätts enligt nedan		10,0	
Feriejobb i näringslivet ersätts enligt nedan		3,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Snabbspår i yrkesutbildningar till de som har gymnasial utbildning		-7,0	
Fler utbildningsplatser - inklusive utbildningar kopplade till klimatomställningen		-10,0	
Språksatsning på vårdutbildningar för att säkerställa att alla elever talar god svenska		-4,0	
Rekryterings- och bemanningsfunktion AmN - lotsa arbetslösa till studier och bristyrken inom stadens verksamheter		-2,0	
Förstärkning av jobbtorgen för att möta och stödja samtliga som behöver det och för att utöka det uppsökande arbete		-8,0	
90-dagarsgaranti för ungdomar		-8,0	
Nytt elevteam med kuratorer, studievägledare och studiehandledare inrättas för att stödja unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)		-3,0	
Feriejobb inom civilsamhälle och näringsliv		-7,5	
Lokal närvaro ytterstaden i den regi som är bäst för fler jobb		-10,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 112,8	193,6

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Arbetsmarknadsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
--	------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2021

-4,0	0,0
------	-----

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

-4,0	0,0
------	-----

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Exploateringsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-125,8	2 849,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Ingen ny funktion som etableringslots syftande till ökad privatisering		1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Fler markanvisningar för att klara höjda byggmål		-4,0	
Projektledning för upprustning av Tensta, Hagsätra-Rågsved, Hässelby gård och Vårberg centrum enligt Sätrametoden		-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-130,8	2 849,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Exploateringsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
--	------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2021

-3 750,0	950,0
----------	-------

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

-3 750,0	950,0
----------	-------

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Fastighetsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-587,2	1 418,7
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Ökad investeringsvolym, idrotts- och kulturfastigheter mm		-6,0	
Förstärkt tillgänglighetsarbete		-8,0	
Ökad investeringsvolym, klimatinvesteringar		-4,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Ökade hyresintäkter idrott			6,0
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-605,2	1 424,7

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Fastighetsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 466,5	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
<i>Ökade utgifter för:</i>			
Utökad ram investeringar i idrotts- och kulturfastigheter samt parklekar		-225,0	
Utökad ram klimatinvesteringar		-70,0	
Renovering skyddsrum		-4,0	
Utökad investeringsplan - brandstationer		-10,0	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 775,5	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Idrottsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 034,6	288,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Ingen ny funktion som etableringslots syftande till ökad privatisering		1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Ökade hyror investeringsvolym - Anläggningsbristen ska minska genom en riktad idrottsmiljard över fyra års tid		-6,0	
Staden ska erbjuda fler barn simskoleplatser och särskilda satsningar ska riktas mot områden med låg simkunnighet		-8,0	
Fler strandbad ska anläggas och befintliga bad ska rustas upp		-3,0	
Möjligheten för barn och unga att låna sportutrustning ska stärkas		-3,0	
Stödet till idrottsföreningarna och förutsättningar för bredd- och spontanidrotten ska stärkas. Idrottsföreningar ska erbjudas medverka i Trygga barn och ungdomar		-16,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Friskvårdskort för alla med LSS-insatsen gruppbostad			4,0
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 069,6	292,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Idrottsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-48,1	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
<i>Ökade utgifter för:</i>			
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-48,1	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 085,3	96,4
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Samordning Barn, Kultur, Fritid ryms inom ordinarie budgetram		2,4	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Fler uppsökande verksamheter och fler platser kulturskolan - med fokus på ytterstaden		-11,0	
Lässatsning barn och unga		-4,0	
Ökat anslag till samlingslokaler		-4,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Avgifterna för Kulturskolan återställs till de nivåer som gällde innan höjningen 2020			-6,5
Kulturskolans Prova på- och kortkurser avgiftsbefrias			-0,6
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 101,9	89,3

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-11,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
<i>Ökade utgifter för:</i>			
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-11,3	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Kulturnämnden: stadsarkivet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-104,7	33,2
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Ökad tillgänglighet		-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-105,7	33,2

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Kulturnämnden: stadsarkivet

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1,0	0,0
<i>Minskade utgifter för (-):</i>			
 <i>Ökade utgifter för:</i>			
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Kyrkogårdsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-177,2	28,5
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Tillfällig satsning på ökat underhåll		-4,0	
Fler feriejobb		-4,0	
Fler stockholmsjobb		-4,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-189,2	28,5

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Kyrkogårdsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-132,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
 <i>Ökade utgifter för:</i>			
Åtgärder för minskad energiförbrukning och minskad klimatpåverkan, Nya krematoriet på Skogskyrkogården		-10,0	
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
 Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-142,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-226,4	96,1
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Del av satsning på samordning av handlingsplan biologisk mångfald prioriteras om till förmån för genomförande av planen genom ökat anslag till SDN Stadsmiljö		3,0	
Återtagande av budgetökning 2020 avseende verksamhets- och kvalitetsutveckling		1,5	
Digitalisering, kommunikation, information och klimatpakten ersätts enligt nedan		2,0	
EU-projekt och innovation ryms inom nuvarande budgetram		1,3	
Utredningsgrupp för riktad tillsyn av fastighetsägare ersätts av förstärkt tillsyn enligt nedan		1,0	
Klimatomställning fossilfria byggarbetsplatser ersätts enligt nedan		4,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Förstärkning av tillsyn och kompletterande proaktivt arbete för att mer effektivt uppnå förbättringar gällande exempelvis slumvärdar, rivningsavfall och båtuppläggningsplatser		-12,0	8,0
Förstärkning av stadens informationsarbete, rådgivning och främjande av stockholmarnas deltagande i klimatomställningen		-3,0	
Mer proaktivt arbete för bättre miljö i stadens skolor och förskolor		-2,0	
Klimatneutral byggsektor		-4,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-234,6	104,1

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
 <i>Ökade utgifter för:</i>			
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1,3	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Socialnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 658,7	399,5
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Strategiskt kvalitetsarbete ryms inom nuvarande budgetram		3,0	
Ingen ny funktion som etableringslots syftande till ökad privatisering		1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Stadsövergripande beställarfunktion av LSS bostäder		-2,0	
Förstärkningsteam (tidigare chefer och högre tjänstemän) för att bidra till arbetet att stoppa rekryteringar av unga till kriminalitet		-4,0	
Särskild avhopparlinje		-1,0	
Framtid Stockholm och Mini Maria ska utreda och behandla fler unga som missbrukar alkohol och droger		-5,0	
Insatsteam till familjer med unga som har kriminella tendenser		-4,0	
Utredning om staden ska öppna egna HVB-hem		-1,0	
Insatser vid akuta våldshändelser i familjer med barn, modell enligt Islandsprojektet		-2,0	
Pilot - Tryggt mottagande för gruppen som beviljas insatsen Bostad först		-1,0	
Samverkan Trygga barn och ungdomar		-3,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 677,7	399,5

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Socialnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-4,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
<i>Ökade utgifter för:</i>			
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-4,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsbyggnadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-422,7	270,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Strategisk initiativplanering ryms inom nuvarande budgetram		4,0	
Stadens gestaltning ryms inom nuvarande budgetram		1,0	
Ingen ny funktion som etableringslots syftande till ökad privatisering		1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Ökad plankapacitet för att åter nå bostadsmålen		-7,0	
Volymökning plan - fler bostäder i detaljplan		-4,0	4,0
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-427,7	274,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Stadsbyggnadsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-3,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
<i>Ökade utgifter för:</i>			
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-3,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Trafiknämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 619,9	1 686,3
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Samverkan med stadsdelar ryms inom ordinarie budgetram		3,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Bättre framkomlighet		-16,0	
Ökad budget för renhållning och underhåll		-18,0	
Bättre snöröjning för gående i hela staden		-20,0	
Fler promenadståk - Stockholms kajer		-2,0	
Ökade investeringskostnader framkomlighet och klimat		-3,2	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Höjd besöksparkering, zon 1, 2 och 3 - 2 kr/h			90,0
Betalning för reklam i offentlig miljö - Region Stockholm			20,0
Tillståndsavgift för elsparkcyklar enligt Malmö stads modell			16,8
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 676,1	1 813,1

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Trafiknämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-1 081,0	70,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
<i>Ökade utgifter för:</i>			
Utökad ram för klimatinvesteringar		-80,0	
Tidigarelagda framkomlighetsinvesteringar, med fokus på buss- och gångtrafik		-80,0	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-1 241,0	70,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Utbildningsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-20 824,0	527,5
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Ingen ny funktion som etableringslots syftande till ökad privatisering		1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Inför Läsa, skriva- och räknagarantin i Stockholms stad, höjd schablon åk 0-3		-25,0	
Ett pilotprojekt för lärfritids ska införas på fem skolor med högt socioekonomiskt index		-13,0	
Alla skolor ska ha ett eget elevhälsoteam med en anställningsgrad anpassad efter antalet elever		-24,0	
Upprustning av skolgårdar		-10,0	
Mer lärartid för varje elev - genom höjd schablon		-85,9	
Höjd schablon Fritidshem		-32,0	
Höjd schablon Förskola		-54,0	
Höjd schablon Grundsärskolan		-5,9	
Ökat socioekonomiskt tillägg förskolan		-2,5	
Förstärkt måluppfyllelse gymnasiet		-9,0	
Ett nytt digitaliseringsgymnasium ska initieras i nära samverkan med branschen		-2,0	
Personaltätheten på skolbiblioteken ska öka		-5,0	
Fler specialpedagoger - fler resursskolor		-15,0	
Elever i årskurs 4-7 som riskerar att inte nå kunskapsmålen ska erbjudas lovskola eller extra schemalagd undervisning		-5,0	
Kompetenslyft för lärare i sex- och samlevnad		-2,0	
Trygga barn och ungdomar - bla läxläsningshjälp till 20.00 - fler vuxna i skolan - avgiftsbefriade fritidsklubbar - öppna idrottshallar - öppna skolor mm		-55,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Tillsynsavgift enskilda verksamheter enligt självkostnadsprincipen			2,0
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-21 168,3	529,5

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Utbildningsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-127,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>			
<i>Ökade utgifter för:</i>			
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-127,0	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-223,2	5,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
Generell effektivisering		2,0	
Ingen ny funktion som etableringslots syftande till ökad privatisering		1,0	
Återtagande av budgetökning 2020 avseende utökning av ungdomsbesök		3,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>			
En handlingsplan för att förbättra omsorgsarbetarnas arbetssituation ska tas fram, med syfte att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv, med ett större handlingsutrymme för personalen och mer tid med den enskilde		-2,0	
En översyn av ledarskapet ska göras med det långsiktiga målet att antalet medarbetare per chef ska vara max 25 personer		-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-220,2	5,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Investeringar

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-3,7	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för:</i>			
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-3,7	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Överförmyndarnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2020		-63,4	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
<i>Ökade kostnader för:</i>			
Inget effektiviseringskrav och höjt anslag		-1,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-64,9	0,0

Socialdemokraternas förslag till budget 2021

Överförmyndarnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

	Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2021		-0,1	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>			
 <i>Ökade kostnader för:</i>			
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>			
Socialdemokraternas förslag till budget 2021		-0,1	0,0

Investeringsstrategi (bilaga 3)

Inledning

Stockholms stads investeringsplaner för fem år framåt uppgår till historiskt höga nivåer.

Staden har ett ambitiöst bostadsmål om 140 000 nya bostäder mellan 2010 och 2030 varav 70 000 bostäder mellan 2019 och 2025. Bostadsmålet är delvis kopplat till åtagande i de avtal som staden tecknat inom ramen för Sverigeförhandlingen och Stockholmsöverenskommelsen. Därutöver satsar staden på att öka investeringar i miljö, kunskap, säkerhet och trygghet för ett mer hållbart Stockholm.

I en växande stad finns det därtill ett fortsatt stort behov av skolor, äldreboenden, idrottshallar och andra anläggningar för att möta behoven hos stockholmarna.

De höga investeringsvolymerna medför att hela kommunkoncernen behöver samverka och ha ett ökat fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar mellan och inom investeringsprojekt i syfte att ha kontroll på investeringsutgifterna. Hur investeringarna finansieras får effekt på stadens ekonomi direkt i form av skuldnivåer och räntekostnader. Investeringsvolymen medför även ökade avskrivningar och driftskostnader.

En aktiv fastighetsförvaltning av kommunkoncernens innehav av fastigheter och lokaler, en stark driftsekonomi samt fortsatt starka exploateringsintäkter är också förutsättningar för att de planerade investeringarna kan genomföras med fortsatt god finansiell styrka och inom ramen för en långsiktig god ekonomisk hushållning. Nämnder och bolagsstyrelser ska i ökad utsträckning söka samverka där det är kostnadseffektivt vad gäller investeringar både i bostäder och i samhällsfastigheter.

Investeringsstrategin kompletteras av stadens Fastighets- och lokalpolicy (Dnr KS 2018/1653) vilken bland annat syftar till att ge övergripande mål och grundläggande principer för fastighetsinnehav, förtydliga roller och ansvar samt att identifiera viktiga planeringsprocesser och forum för samverkan.

Syfte och omfattning

Investeringsstrategins syfte är att med utgångspunkt i stadens långsiktiga planering, stadens inriktningsmål och med hänsyn tagen till de finansiella förutsättningarna:

- Ge vägledning för investeringsprioriteringar i syfte att förverkliga en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar stad som möter medborgarnas behov.
- Säkerställa att investeringsverksamheten bedrivs i enlighet med principen om god ekonomisk hushållning genom att öka förmågan att prioritera investeringar utifrån ett kommunkoncernperspektiv samt öka samordning och styrning av stadens investeringsverksamheter.

Investeringsstrategin ska utgöra en länk mellan den långsiktiga planeringen och nämnder och bolagsstyrelserns investeringsplaner. Dessa utgör i sin tur underlag för kommunkoncernens samlade investeringsplan, som fastställs med hänsyn tagen till tillgängligt ekonomiskt utrymme och inom ramen för de av staden fastställda finansiella nyckeltalen.

Investeringsstrategin omfattar hela kommunkoncernen, där inte annat anges, medan arbetet med samordnade prioriteringar inom de olika beslutade investeringskategorierna främst berör exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden samt de kommunala bolagen Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa) samt Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB).

Förutsättningar

Stadens växande befolkning är en grundläggande utmaning för framtiden. Takten i bostadsbyggandet måste hållas hög och staden kommer att bli tätare.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Den höga tillväxttakten ställer stora krav på prioriteringar såväl inom stadens investeringsverksamhet men också inom den löpande driften då investeringstakten avspeglas i ökade drifts- och kapitalkostnader. Detta kan medföra att ekonomiskt utrymme tas från övrig verksamhet. Genom att ha kontroll på stadens samlade investeringsnivå och driftskostnader kan staden ges förutsättningar att växa långsiktigt ekonomiskt hållbart. För att möjliggöra långsiktigt hållbara driftsekonomiska prioriteringar ska ökat fokus läggas på att analysera och prognosticera investeringars drifts- och underhållskonsekvenser både projektvis och samlat för respektive verksamhet och för staden som helhet.

Staden måste begränsa mängden projekt där utgifter för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder blir alltför omfattande. För

projekt med hög nettoexploateringsutgift per producerad lägenhet ska alternativa kalkyler med mindre omfattande investeringsåtgärder tas fram, oavsett lönsamhetsgrad.

Lönsamheten i exploateringarna är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med då stadens finansiella resurser är begränsade. Det är viktigt att staden strävar efter att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggningen. Ett socialt värdeskapande perspektiv ska genomsyra planering och genomförande av stadens stadsutvecklingsprojekt.

Genom en hållbar investeringsnivå kan staden frigöra utrymme att tillhandahålla effektiva lokaler som är ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov, samtidigt som de planerade investeringarna kan genomföras med god finansiell styrka och med god driftsekonomi. Stadens behov av lokaler kan antingen tillgodoses med eget ägande eller med externa inhyrningar. För att möjliggöra en effektiv lokalprocess och optimera lokalutnyttjandet ska samverkan ske mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser, och projekt ska där så är möjligt samordnas.

Stadens investeringar ska bidra till uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål. Bostadsmålet prioriteras högt och projekt kopplade till detta bedöms utgöra störst andel av stadens totala nettoutgifter framöver. Hela Stockholm ska präglas av blandade upplåtelseformer. Utbyggnaden av övriga funktioner ska ske i takt med bostadsbyggandet och beaktas tidigt i planeringsprocessen för att möjliggöra till exempel ett varierat utbud av arbetsplatser i hela Stockholm. Det är viktigt att den långsiktiga planeringen för investeringar i samhällsservice såsom utbildning och idrott följer den demografiska utvecklingen och att inkomster från exploatering av nya områden som huvudregel kan bära dessa.

Offentliga miljöer ska planeras med fokus på medborgarperspektiv, fungerande samhällsservice, trygghet och hållbarhet. Staden ska vara ledande i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen i enlighet med FN:s Agenda 2030.

Nämnder och bolagsstyrelser ska samordna sin investeringsplanering utifrån ett kommunkoncernperspektiv. Samplanering ska syfta till att effektiva helhetslösningar planeras och genomförs. Systematisk samordning sker idag inom ramen för stadsövergripande styrgrupper som exempelvis SAMS². Utökade eller förändrade lokalbehov ska alltid i första hand prövas inom kommunkoncernens befintliga bestånd.

En långsiktigt sund ekonomi är en förutsättning för att Stockholm ska växa hållbart. Stadens investeringar ska i betydande grad finansieras med egna medel. Utöver det finansiella utrymme som resultat och avskrivningar skapar bidrar kassaflöde från aktiv fastighetsförvaltning till stadens investeringar.

² Samordnad grundskoleplanering i Stockholm. Samplanerar även med idrottsprojekt, förskola och gymnasieskola

Uppföljning

Ansvar för uppföljningen ligger hos den nämnd eller bolagsstyrelse som genomför investeringsprojektet. Stadsledningskontoret har ett övergripande samordningsansvar för berörda nämnders och bolagsstyrelsers investeringar och ansvarar för en aggregerad sammanställning samt för en övergripande analys av stadens investeringsportfölj. Stadsledningskontoret ansvarar för uppföljning av investeringsstrategin, koncernprojekt³ samt för de finansiella nyckeltalen.

Investeringstyper och finansiering av stadens investeringar

Vilken investeringstakt som är ekonomiskt hållbar beror inte bara på storleken på investeringsutgifterna, utan även på i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel (egenfinansieringsgrad). Investeringsstrategin definierar därför för staden även en målsättning för hur de olika investeringstyperna ska finansieras.

Investeringstyper

Stadens investeringar kan delas upp i två huvudtyper;

- *Ersättningsinvesteringar* (reinvesteringar) är sådana investeringar som ger en uppgradering av anläggningar till minst den tidigare fastställda tekniska nivån eller nya miljöbetingelser. För att säkerställa funktionen och bevara värdet på stadens anläggningar och byggnader ska underhållsplaner och reinvesteringsprogram finnas som en del av stadens långsiktiga investeringsplanering. Omfattningen av reinvesteringsbehov ska vara en viktig beslutsparameter när investeringsplaner fastställs.
- *Strategiska investeringar* (nyinvesteringar) är framtidsinriktade investeringar som skapar en större nytta än vad staden har idag. En stor del av stadens strategiska investeringar genomförs inom ramen för exploateringsprojekt i syfte att bygga bostäder. Till detta följer investeringar i infrastruktur såsom gator, vägar, ledningar, vatten och avlopp.

Finansieringsstrategi för investeringstyper

Ersättningsinvesteringar ska finansieras med det kassaflöde som genereras av den löpande verksamheten (avskrivningar och resultat exklusive reavinster) för att inte belasta stadens ekonomi i form av lån och räntekostnader.

Exploateringsprojekten ska som huvudregel vara lönsamma. Det innebär att kalkylen för ett exploateringsprojekt då ska bära investeringsutgifterna för det behov av kommunal service i form av till exempel förskolor, skolor och idrottsanläggningar som uppstår som en direkt konsekvens av bostadsprojektet. Det gäller även den del av utgifterna som avser kompensation för ianspråktagen idrottsmark eller idrottsanläggning.

De långsiktiga finansiella nyckeltalen⁴ påverkas starkt av den investeringstakt som prognostiseras. Resultatmässigt lönsamma lånefinansierade projekt som inte belastar resultaträkningen sett över en längre period kommer ändå att ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet.

Fastighetsförvaltande nämnder och bolagsstyrelser ska därför genom aktiv fastighetsförvaltning pröva möjligheten att avyttra fastigheter som saknar strategisk betydelse eller inte behövs varken på kort eller lång sikt för den egna verksamheten eller det kommunala uppdraget.

³ Koncernprojekt ska omfatta samtliga investeringar som ingår i ett investeringsbeslut, t.ex. infrastruktur, idrottshall och skola oavsett vilken nämnd/bolagsstyrelse som kommer att genomföra investeringsprojektet. Stadsledningskontoret anger vilka koncernprojekt som ska följas upp centralt.

⁴ Soliditet, kapitalkostnader i relation till nettodriftkostnader samt avskrivningar och räntenetto i relation till omsättning. Även egenfinansieringsgraden är ett finansiellt nyckeltal kopplat till investeringar.

Medfinansiering

I syfte att uppnå stadens inriktningsmål har staden prioriterat att medfinansiera ett antal statliga och regionala infrastrukturprojekt. Utbetalningarna till medfinansiering minskar det kassaflöde som finns att tillgå för finansiering av stadens egna investeringar.

En finansiell förutsättning för medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel. Mot bakgrund av stadens stora investeringsvolym måste staden prioritera att låta överskott stärka det egna kapitalet och soliditeten, och finansiera stadens egna investeringar. Medfinansiering sker i huvudsak när det finns starka skäl till detta.

Investeringsprocess

Staden tillämpar en gemensam styrmodell för stora investeringsprojekt, Stöd för Stora Investerings Projekt (SSIP). Modellen ska användas i investeringsprojekt där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr. Styrmodellen är uppdelad i fem faser och sju områden. Stadens nämnder använder modellen med dess mallar och bolagsstyrelserna använder den i vissa delar enligt direktiv från Stockholms Stadshus AB. SSIP finns tillgängligt på stadens intranät.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Inför varje investeringsbeslut ska en kalkyl upprättas som följs under hela projektet. Inom varje projekt ska grundläggande behov och syfte vara styrande. Kostnadsdrivande tillval ska inte projekteras. Eventuella fördyrningar i projekt ska mötas av effektiviseringar som inte påverkar framtida driftkostnader negativt.

Prioriteringar

De olika perspektiven av hållbar utveckling ska, tillsammans med kommunfullmäktiges mål, tillämpas vid både prioritering, planering och genomförande av stadens investeringar. Det är även viktigt att tidigt, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamheten i varje investeringsprojekt. Att prioritera inom varje projekt är därför av stor betydelse liksom att i tidigt skede analysera och prognosticera investeringars långsiktiga drifts- och underhållskonsekvenser. Planerad funktion och vald kvalitet ska alltid vara noga övervägd och stå i relation till de grundläggande behoven.

Vid framtagande av kommunkoncernens samlade investeringsplan fastställs det totala investeringsutrymmet, med utgångspunkt i de finansiella förutsättningarna och kommunfullmäktiges mål. Utrymme för ersättningsinvesteringar reserveras i planen för att möta befintliga behov i verksamheterna samt säkerställa det ekonomiska värdet på anläggningstillgångar såsom fastigheter.

Staden ska i första hand prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastrukturlösningar. Mängden projekt där utgifter för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder riskerar annars bli omfattande och behöva begränsas. Detta tillsammans med tät och area-effektiv utbyggnad ger goda förutsättningar för lönsamma projekt, eftersom det blir möjligt att utnyttja redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för samhällsservice. Lönsamheten i exploateringarna kommer att vara avgörande för hur många icke-lönsamma projekt staden kommer att ha råd med. Det är viktigt att sträva efter att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggning av sådana områden där omvandlingspotentialen är stor.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Stadens investeringar i grundläggande samhällsservice som skolor, idrott och kultur bör utgå från driftsekonominanalyser och behovet av rådighet över lokaler. I den mån egna investeringar kan ersättas med inhyrning från externa aktörer ska detta prövas utifrån risken för ökade transaktions- och finansieringskostnader som Riksgälden varnat staden för i exempelvis användandet av OPS-lösningar. Det finns som Riksgälden konstaterat inga genvägar till att klara nödvändiga investeringar. Dessa måste finansieras genom en i grunden stark ekonomi. Samverkan med privata aktörer kring lokalförsörjning ska därför i första hand prövas om det finns betydande samordningsvinster antingen i investeringen eller i kommande verksamheter. Eftersom inhyrningar av lokaler från externa fastighetsägare ofta innebär att staden binds i hyreskontrakt till marknadsmässiga villkor under en längre tid ska hänsyn tas till detta i de nuvärdeskalkyler som upprättas i samband med sådana eventuella beslut.

I valet mellan eget ägande och extern inhyrning ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser stadens behov och som uppfyller kommunfullmäktiges mål. Valet ska ske utifrån ett helhetsperspektiv avseende stadens finansiella och organisatoriska förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler för verksamheten.

Staden ska planera för men endast i undantagsfall investera i lokaler som inte är avsedda för den egna verksamheten eller det kommunala uppdraget. I större stadsutvecklingsprojekt ska näringslivets möjligheter till samverkan med staden särskilt analyseras.

Särskilda principer för olika investeringskategorier

Fastighets- och lokalpolicyn (Dnr KS 2018/1653) kompletterar och fördjupar investeringsstrategin med avseende på de investeringskategorier som omfattar lokal- och bostadsbehov för stadens verksamheter. Hyreskostnaderna inom alla kategorier ska aktivt hållas nere. Detta sker genom återhållsamhet med standardhöjningar, effektiva lokallösningar och kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Nedan beskrivs specifika principer som komplement till ovan, för respektive investeringskategori.

Bostäder

Investeringar för att skapa byggbar mark för nya bostäder är den investeringskategori som staden fortsatt kommer att avsätta stora resurser för. I varje projekt ska fördelningen mellan olika upplåtelseformer prövas utifrån de av fullmäktige beslutade målen. Kommunkoncernen ska bidra till de av fullmäktige uttalade målen om en sammanhållen stad och genom egna investeringar med lönsamhet säkerställa att hyresrätter med rimliga hyror produceras.

Infrastruktur

Investeringar i gång-, cykel- och kollektivtrafik ska prioriteras. Det ger förutsättningar för ökad framkomlighet, en bättre miljö och mindre klimatpåverkan. I samband med beslut om investeringar och reinvesteringar i infrastruktur ska ökat fokus läggas på att analysera drifts- och underhållskonsekvenser för att möjliggöra långsiktigt hållbara driftsekonomiska prioriteringar.

Förskola och skola

Staden ska ha god beredskap eftersom att den demografiska utvecklingen växlar över tid, till följd av stadsutveckling och att ny samhällsservice utvecklas. Ökat antal barn och unga innebär ett ökat behov av förskolor och skolor.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, äger och förvaltar merparten av stadens förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Bolagsstyrelsens investeringar påverkar stadens nämnder genom förändrade lokalkostnader. Därför ska en gemensam lägesbild tas fram med beställande nämnder, som utgör underlag för prioriteringar i investeringsplaneringen.

Idrott

Ambitionen ska vara att sprida investeringar i idrottsanläggningar geografiskt samt följa översiktsplanens intentioner att stärka fokusområden, strategiska samband,

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

stadsdelsutvecklingsområden och att skapa mötesplatser. Volymen avseende dessa investeringar kommer behöva öka de kommande åren. Planering av nya idrottsanläggningar ska ske i samverkan med stadens bostadsplanering och skolplanering i syfte att uppnå en effektivare användning av stadens gymnastiksalor och idrottshallar.

Kultur

Kulturanläggningar bör ses som en samlad resurs för stadens invånare. Investeringar i kulturanläggningarna ska spridas geografiskt, bidra till att stärka kulturlivet också i ytterstaden samt följa intentionerna i översiktsplanen att stärka stadsdelsutvecklingsområden och att skapa mötesplatser. Det finns samordnings- och effektiviseringsvinster i att samlokalisera till exempel kulturskolans lokaler och skollokaler.

Arbetsplatser/Kommersiella lokaler

I den växande regionen bedöms behovet av mark för nya verksamheter och arbetsplatser i staden öka markant till år 2030. Stadens planering måste ske på ett sådant sätt att det möjliggör ett varierat utbud av arbetsplatser i hela Stockholm. Det är viktigt att antalet arbetsplatser planeras ut ett helhetsperspektiv.

Planeringen för arbetsplatser är särskilt viktig för utveckling av ytterstaden, framförallt i söderort för att skapa balans i transportsystemet. Staden ska arbeta strategiskt för att öka antalet arbetsplatser i stadens södra delar, där inte antalet arbetsplatser ökat i takt med antalet bostäder.

Staden ska aktivt arbeta i stadsutvecklingen för att lokaler för arbetsplatser och kommersiella verksamheter tillkommer genom extern medverkan. Staden ska planera för, men endast i undantagsfall investera i kommersiella lokaler. Marknaden för kommersiella lokaler är väletablerad och kan erbjuda effektiva lokaler till marknadsmässiga hyror. Staden kan dock investera i kategorin inom ramen för fastighetsnämndens uppdrag att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för stadens hyresgäster samt att bibehålla och utveckla fastighetsvärdena för att eftersträva en kostnadseffektiv fastighetsförvaltning.

Omsorg

Efterfrågan på vård- och omsorgsboenden i staden kommer att öka på 2020-talet. De skiftande behoven ställer fortsatt krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller boendeplanering. Micasa Fastigheter i Stockholm AB som äger och förvaltar stadens egna vård- och omsorgsboenden, trygghetsboende samt seniorbostäder, och vars investeringar därmed påverkar stadens nämnder, ska eftersträva area- och kostnadseffektiva lösningar i ny-, om- och tillbyggnation.

Park- och grönområden

Inriktningen i stadens översiktsplan är att kvaliteter i parker och grönområden ska förstärkas i samband med att staden förtätas. Funktionerna i den ekologiska infrastrukturen ska behållas och förstärkningar av svaga avsnitt ska prövas. Möjligheter till mångfunktionella ytor ska tas tillvara.

Investeringsplan för stadens nämnder

Investeringsplanen för nämnder och styrelser utgår från det förslag som redovisas i finansborgarrådets förslag med komplettering av de ändringar som följer av de socialdemokratiska förslagen i bilaga 2 (CESAM) samt i övrigt med anledning av vad som framgår i detta socialdemokratiska budgetförslag. Eftersom vi anser att det finns mer kvar att göra för att vår stad ska bli tryggare väljer vi inte, som i finansborgarrådets förslag, att avsluta investeringar med stöd av trygghetsfonden år 2021 utan föreslår att dessa medel bör reserveras under hela planperioden.

I de delar som avser investeringar i äldreboenden framgår det tydligt av våra tidigare ställningstaganden att vi har högre ambitioner för byggande av sådana både för att kunna garantera genomförande, framtida rådighet och lägre kostnader. Det skulle, för den delen fullmäktige beslutar i enlighet med vårt budgetförslag, innebära att investeringsramen för Micasa kommer behöva öka.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Även här innebär våra förslag alltså kortsiktigt en högre investeringsnivå, men långsiktigt lägre drifts- och finansieringskostnader.

Det innebär också att Stockholms äldre kan känna sig trygga i att det finns ett boende när det behövs. För att ytterligare understryka detta vill vi införa en seniorbostadsgaranti i vilken Micasa har en roll att spela.

På samma sätt markerar vi här att staden måste ta ett grundläggande ansvar för skolutbyggnaden. I finansborgarrådets förslag till budget minskas ramen till SISAB för skolutbyggnad under år 2021 och år 2022. Vi har frågat, men inte fått tydliga besked, om detta sker på grund av tidsförskjutningar i programmet till följd av faktorer utanför vår kontroll eller om det beror på besparingar. Om det är det senare kommer vi kräva att planen revideras för att säkerställa att det byggs tillräckligt med skolor. Vi ska inte tillbaka till den bristsituation som var tidigare.

Framförallt handlar våra förslag i övrigt rörande investeringar om en ökad ambition för välfärd, klimatomställning, trygghet, framkomlighet och investeringar i idrott och kultur.

Till följd av en annan syn än den som kommer till uttryck i finansborgarrådets förslag kommer byggandet av bostäder, skolor, äldreboende och idrottsanläggningar vara högre i vårt alternativ. Till följd av detta stiger de bokförda utgifterna i vårt förslag jämfört med finansborgarrådets. Eftersom vårt förslag samtidigt innebär såväl lägre finansierings- och driftskostnader samt bidrar till ökade exploateringsintäkter påverkas ändå skuldsättningen under planperioden positivt med vårt förslag. Precis så som var fallet mellan åren 2014 och 2018.

Mot den bakgrunden avvisar vi också den borgerliga majoritetens förslag att med alla tillgängliga medel sälja ut så mycket som det är administrativt och politiskt möjligt av skolor, bostäder och övriga kommunala verksamhetslokaler. Det är kortsiktigt och riskerar drabba stadens verksamheter och medborgare. Det är också ett brott gentemot den tradition av att pragmatiskt pröva vad som är bäst för skattebetalarna och medborgarna som tidigare präglat stadens arbete.

Förslag till kommunfullmäktiges indikatorer budget 2021 (bilaga 5)

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/styrelse*
Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,7 %	2,65 %	2,6 %	
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,5 %	1,45 %	1,4 %	
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,0 %	1,0 %	1,0 %	
Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	11 000	11 000	11 000	
Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	2 000	1 750	1 500	
Obligatorisk nämndindikator				
Antal tillhandahållna platser för feriejobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	
Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	
Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel kursdeltagare inom sfi med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/styrelse*
verksamhetsförlagd utbildning				
Genomsnittlig inskrivningstid för unga aspiranter (18-29 år) som avslutas från Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning, praktik eller förberedande insatser inom 90 dagar.	100 %	100 %	100 %	Arbetsmarknadsnämnden
Andel kvinnor och män som har avslutats till arbete eller studier 12 månader efter inskrivning på jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Genomsnittlig inskrivningstid för kvinnor och män som avslutas från Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel personer som själv upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (ekonomiskt bistånd)	Fastställs 2021	Fastställs 2021	Fastställs 2021	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där de bor	79 %	80 %	81 %	
Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	74 %	75 %	76 %	
Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	73 %	74 %	75 %	
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld		88,5 %		
Obligatorisk nämndindikator				
Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	89 %	90 %	91 %	
Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende klotter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Bostadsbolagets hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen och utemiljö	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	93 %	94 %	95 %	
Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i matematik i årskurs 3	94 %	95 %	95 %	
Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund	94 %	95 %	95 %	
Andel elever som ej är behöriga till nationella program	9 %	8 %	7 %	Utbildningsnämnden
Andel gymnasieelever som slutfört utbildningen inom tre år med examen	78 %	79 %	80 %	
Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan	88 %	88 %	89 %	
Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	90 %	91 %	91 %	
Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,8	4,7	4,6	
Antal barn per grupp	16	15,8	15,5	
Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	41 %	42 %	42 %	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel elever i årskurs 6 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel elever i årskurs 2 som känner sig trygga i skolan	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Utbildningsnämnden
Andel elever i årskurs 5 som känner sig trygga i skolan	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Utbildningsnämnden
Obligatorisk nämndindikator				
Andel gymnasieelever som känner sig trygga i skolan	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Utbildningsnämnden

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
Andel elever i grundsärskolan som känner sig trygga i skolan	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Utbildningsnäm- nden
Andel elever som känner sig trygga i gymnasiesärskolan	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Utbildningsnäm- nden
Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,6	3,6	3,6	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel barn och unga som åter blir föremål för anmälan/ansökan efter avslutad utredning	Fastställs 2021	Fastställs 2021	Fastställs 2021	
Andel utredningar av barn och unga där barnet varit delaktigt och fått återkoppling	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel utredningar av barn och unga i vilka skola/förskola vidtalas	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel barn och unga som bedömts ha skyddsbehov och som inte fått vänta på placering	100 %	100 %	100 %	
Andel familjehemsplacerade barn i skolåldern som klarar målen i kärnämnen i grundskolan	75 %	75 %	75 %	
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (socialpsykiatri)	Fastställs 2021	Fastställs 2021	Fastställs 2021	
Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	42 %	42 %	42 %	
Andel personer som själv upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från	Fastställs 2021	Fastställs 2021	Fastställs 2021	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
socialtjänsten (vuxna missbruk)				
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	79 %	79 %	79 %	
Andel brukare som trivs – Funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	80 %	80 %	80 %	
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	90 %	90 %	
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	-	62 %	-	Socialnämnden
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	-	92 %	-	Socialnämnden
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	-	90 %	-	Socialnämnden
Andel unga som fått brottsofferstöd och som upplever en positiv förändring av sin livssituation	70 %	70 %	70 %	
Obligatorisk nämndindikator				
Antal vräkningar som berör barn	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel barn och ungdomar anmälda för brott som tillsammans med föräldrar eller vårdnadshavare kallats till samtal med socialtjänsten inom 48 timmar	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andelen ungdomar som i stockholmsenkäten skattar sin hälsa som god	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avvärjas	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel personer med bostadskontrakt enligt Bostad först som behåller kontraktet efter 12 månader	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel personer aktualiserade vid Enheten för hemlösa som tagit sig ur hemlöshet inom fyra år	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel brukare inom socialpsykiatrin som inte upplever diskriminering	Öka	Öka	Öka	
Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Öka	Öka	Öka	
Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	87 %	88 %	89 %	
Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	78 %	79 %	80 %	
Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	Max 10 personer	Max 9 personer	Max 9 personer	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
Andel nöjda omsorgstagare i hemtjänsten	88 %	89 %	90 %	
Andel nöjda omsorgstagare på vård- och omsorgsboende	84 %	85 %	86 %	
Andel nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	93 %	94 %	95 %	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel trygga omsorgstagare i hemtjänsten	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel trygga omsorgstagare på vård- och omsorgsboende	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Obligatorisk nämndindikator				
Antal företag i Stockholm	190 000	192 000	194 000	
Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	73	74	75	
Arbetskraftsbrist i Stockholm (andel vakanser av antalet anställda)	1,1	1,0	0,9	
Obligatorisk nämndindikator				
Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	
Ökning av antalet arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	
Obligatorisk nämndindikator				
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	10 000	10 000	10 000	
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet	5 000	5 000	5 000	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
med 2013 års Stockholmsförhandling				
Antal förmedlade Bostad först och försöks- och träninglägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	600	600	600	
Antal markanvisade bostäder	10 000	10 000	10 000	
Antal markanvisade hyresrätter	5 000	5 000	5 000	
Antal markanvisade bostäder till stadens bostadsbolag	2 500	2 500	2 500	Exploaterings- nämnden
Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	1 000	1 250	1 500	
Antal markanvisade bostäder i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	4 000	4 000	4 000	
Antal markanvisade studentbostäder	500	500	500	Exploaterings- nämnden
Antal markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Antal markanvisade genomgångsbostäder för prioriterade grupper	250	250	250	
Antal markanvisade bostäder i trähus	700	800	900	
Antal markanvisade arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Antal påbörjade bostäder	10 000	10 000	10 000	
Antal påbörjade hyresrätter	5 000	5 000	5 000	
Antal påbörjade bostäder i fokusområden och strategiska samband	1 500	2 000	2 500	Exploaterings- nämnden, stadsbyggnads- nämnden
Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	250	
Antal förmedlade lägenheter till ungdomar mellan 18 och 25	Öka	Öka	Öka	Bostads- förmedlingen

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/styrelse*
Obligatorisk nämndindikator				
Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	2 000	2 250	2 500	
Antal påbörjade studentbostäder	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	15 %	15 %	15 %	
Antal publika laddplatser	2 800	4 000	Tas fram av nämnd/styrelse	
Växthusgasutsläpp i transportsektorn per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	0,94 ton CO ₂ e/inv	0,90 ton CO ₂ e/inv	0,84 ton CO ₂ e/inv	
Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	18,5 km/h	19 km/h	19,5 km/h	
Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i ytterstaden	28,5 km/h	29 km/h	29,5 km/h	
Obligatorisk nämndindikator				
Upplevd trafiksäkerhet för gående och cyklister	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Hastighetsefterlevnad	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel meter nybyggd cykelbana som följer cykelplanen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel ombyggda passager för gång, cykel och moped (gcm) av de mest prioriterade	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Vägtrafikarbete totalt i staden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Andel godkända stickprov snöröjning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Stockholmarnas nöjdhet med snöröjning/sandning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel barn och ungdomar som är nöjda	76 %	76 %	77 %	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
med tillgången till kulturaktiviteter				
Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	85 %	85 %	85 %	
Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare	4,8	4,8	4,9	
Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	75 %	75 %	75 %	
Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	96 000	96 000	97 000	
Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	65 %	65%	65 %	
Antal gästnätter	15,8 miljoner	16,4 miljoner	17 miljoner	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	60 %	65 %	70 %	
Andel bygg- och anläggnings-entreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggsvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	100 %	100 %	
Andel matavfall till biologisk behandling	60 %	65 %	70 %	
Återbruk inom stadens egen verksamhet (Stocket)	8 000	11 000	14 000	Kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna, arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden,

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/styrelse*
				trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Stadshus AB, bostadsbolagen, Micasa, SISAB, SVOA, Stohab, Stadsteatern, Globe Arenas
Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	35 %	40 %	45 %	
Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för kemisk status	30 %	40 %	45 %	
Andel badplatser med bra badkvalitet	92 %	93 %	94 %	
Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	80 %	90 %	90 %	
Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	15	15	15	
Antalet kemiska produkter i stadens verksamheter som innehåller utfasningsämnen	91	82	77	
Mängden hushållsavfall per person	410 kg/pers	400 kg/pers	390 kg/pers	Stadshus AB, SVOA
Andel farligt avfall i soppåsen	0,10 %	0,10 %	0,10 %	
Plast till energiåtervinning	23 kg/inv och år	17 kg/inv och år	11 kg/inv och år	
Utsläpp per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	1,8 ton CO ₂ e/inv	1,7 ton CO ₂ e/inv	1,5 ton CO ₂ e/inv	
Konsumtionsbaserade utsläpp per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Miljö- och hälsoskyddsnämnden, kommunstyrelsen
Minskning av CO ₂ e till 2023	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/styrelse*
Utsläpp från Stockholms stads flygresor	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Miljö- och hälsoskydds-nämnden, kommunstyrelsen
Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,8 kg CO2e per kg livsmedel	1,7 kg CO2e per kg livsmedel	1,6 kg CO2e per kg livsmedel	
El- och värmeproduktion baserad på solenergi	4 560 MWh	5 320 MWh	6 080 MWh	
Totalt använd nettoenergi i stadens verksamheter	1945 GWh	1945 GWh	1945 GWh	
Relativ energieffektivisering i stadens verksamheter	3 % effektivisering relativt 2018	4 % effektivisering relativt 2018	5 % effektivisering relativt 2018	
Andel enskilda exploateringsprojekt där ekologiska kompensationsåtgärder genomförs vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska och rekreativa värden.	Fastställs 2021	Fastställs 2021	Fastställs 2021	
Andel årliga markanvisningar på stadens mark där grönytefaktor för kvartersmark är ett krav	100 %	100 %	100 %	
Timmedelvärde för kvävedioxid i luft	Fastställs 2021	Fastställs 2021	Fastställs 2021	
Antal dygn över normvärdet för kväveoxid i luft	Max 7 dygn	Max 7 dygn	Max 7 dygn	
Antal dygn över normvärdet för PM10 i luft	Max 35 dygn	Max 35 dygn	Max 35 dygn	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	
Obligatorisk nämndindikator				
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	30 %	30 %	
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	34 %	34 %	

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %	
Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %	
Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %	
Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	0,1 mnkr	0,1 mnkr	
Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	7 %	7 %	7 %	
Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100 %	100 %	100 %	
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	30 %	30 %	
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	34 %	34 %	
Obligatorisk nämndindikator				
Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts.	90 %	90 %	90 %	
Andel upphandlade avtal där krav på kollektivavtalsliknande villkor ställs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	
Aktivt Medskapandeindex	84	84	85	
Index Bra arbetsgivare	86	86	87	
Obligatorisk nämndindikator				
Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	
Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	
Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	
Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en klimatkonsekvensanalys	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Miljö- och hälsoskydds-nämnden, kommun-styrelsen

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Indikator	KF:s årsmål 2021	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	Ansvarig nämnd/ styrelse*
Andel upphandlingar där marknadsdialog har genomförts	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	
Andel av personalkostnader inom socialtjänstens myndighetsutövning som är för externa konsulter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	

* Indikatorernas fördelning på nämnder och styrelser överensstämmer med de som finns i finansborgarrådets förslag. I de fall det finns tillkommande indikatorer framgår de av kolumnen till höger.

Peng, schabloner och ersättningsnivåer samt volymer (bilaga 6)

Schabloner till välfärden

Peng, schabloner och ersättningsnivåer fördelas utifrån de förslag som redovisas i detta budgetförslag. Jämfört med finansborgarrådets förslag innebär det tydligt högre schabloner för framförallt förskola, grundskola, fritidshem och fritidsklubb.

I det fall kommunfullmäktige beslutar i enlighet med detta budgetförslag kommer exakta schabloner och ersättningsnivåer räknas fram av stadsledningskontoret.

Avgifter m.m. (bilaga 7)

Socialdemokraternas förslag till kommunfullmäktige

I huvudsak delar vi de förslag som finns i finansborgarrådets förslag. Fram till kommunfullmäktiges behandling av budget kommer vi emellertid analysera förslaget till avgiftsförändringar mer i detalj och kommer då värdera behovet av eventuella andra ändringsförslag. Nedan redovisas dock de delar där vi redan nu föreslår andra avgifter eller där vi föreslår andra motiv och överväganden.

Öppen fritidsverksamhet

Vi delar inte uppfattningen att det är ett egenvärde att höja avgifterna för fritidsklubbar. På två år har den borgerliga majoriteten höjt avgifterna för fritidsklubben med 50%. Effekten riskerar bara bli att fler avstår av ekonomiska skäl. I en tid när polisen efterlyser att kommunerna ska ta större ansvar för förebyggande arbete och att barn och unga inte ska bli en tacksam målgrupp för gäng och organiserad brottslighet så genomförs en politik som innebär att ungdomar i en kritisk ålder drivs ut från klubben ut till gatan. Det är fel för barnen och fel för samhället. Vi vill tvärtom att fler barn ska ha chansen att delta i fritidsklubbarnas verksamhet. För att förstärka verksamheten tillför vi därför ett anslag som överstiger intäktsökningen och möjliggör helt avgiftsfria fritidsklubbar.

Avgifter för kollo, simskola och kulturskolan

Under de senaste åren har även flera andra avgifter för verksamheter riktade mot barn och ungdomar i flera fall höjts kraftigt. Inte minst gäller detta kulturskolan. Vi är i grunden motståndare till att avgifterna höjs på ett sådant sätt att det avskräcker från deltagande i viktiga verksamheter. Nu behandlas inte just kulturskolans avgifter i detta ärende på annat sätt än att kulturskolans budget påverkas i denna del. Eftersom vi vill återgå till de tidigare lägre avgifterna budgeterar vi för detta och i den mån denna budget bifalls behöver ett ärende tas fram för sänkta avgifter.

Parallellt med de höjda avgifterna har de borgerliga partierna ofta försökt lindra effekterna genom att helt avgiftsbefria de med lägst inkomster. Det är naturligtvis bra att Moderaterna och övriga partier försöker begränsa de värsta avarterna i sin egen politik. Generellt har dessa inkomstgränser satts väldigt lågt vilket innebär att bara de med allra lägst inkomster får del av denna subvention. I praktiken har det ofta handlat om inkomstnivåer som i praktiken bara berört hushåll med försörjningsstöd. Dessa avgiftsbefrielser/nedsättningar är nödvändiga givet de höjda avgifterna i övrigt men riskerar dels att inte stödja de många familjer där vårdnadshavarna jobbar och dels bidra till ökade marginaleffekter. Dessa problem tilltar när inkomstgränserna bestäms av fasta belopp som inte räknas upp mellan åren. Därtill har alla system ovan helt olika gränser och subventioner. Vi anser att detta sammelsurium av avgiftssystem måste ses över i ett sammanhang.

Avgifter för parkering på gatumark

Avgifter för parkeringsavgifter på gatumark fastställs av kommunfullmäktige. Avgifter för besöksparkering och andra avgifter (boendeparkering, nyttoparkeringstillstånd m.m.) fastställdes senast av kommunfullmäktige i juni 2016 (*Plan för gatuparkering*, utl. 2016:112, dnr 171-672/2016). Den 6 maj 2019 beslutade kommunfullmäktige om vissa justeringar (*Ändring av parkeringsavgifter för MC och moped klass 1 samt ändring av reducerad avgift för parkering med tillstånd för rörelsehindrad*, dnr KS 2019/342). Parkeringsavgifterna i zon 3 har legat stilla i tio år och stadens mål för framkomlighet avseende andelen lediga parkeringsplatser uppnås inte i centrala delar av Stockholm varför det finns skäl att ändra avgifterna. Jämfört med gällande taxa föreslås avgifterna för besöksparkering i zon 1, 2 och 3 höjas med 2 kronor per timme.

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats exkl. torgplats

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats, exklusive torgplats, fastställdes senast av kommunfullmäktige i februari 2018 (utl. 2018:32). Avgifterna framgår av kommunal författningssamling 2018:03. Regelverket ska under året ses över med inriktning att även exempelvis

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

elsparkcyklar som i betydande omfattning upptar offentlig plats ska omfattas av regelverket. En rimlig avgiftsnivå är den som Malmö stad nyligen beslutat om.

Bilagor 8-13 samt Bilaga 16

Regler för ekonomisk förvaltning

Stadens system för integrerad styrning och uppföljning

Sammanställning över stadsövergripande styrdokument

Ärenden som avslutas eller besvaras i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget 2021 för Stockholms stad

Basnyckeltal

Utnyckling av centrala it-kostnader

Ansvarsfördelning inköpskategorier

Avseende dessa bilagor har vi inga större avvikelser mot det som föreslås i finansborgarrådets förslag till budget för Stockholms stad 2021.

Vi har dock i motion till kommunfullmäktige framfört synpunkter om hur stadens system för integrerad styrning och uppföljning fungerar i praktiken. Det är uppenbart att systemet har betydande brister, inte alltid fångar upp verkliga problem och utmaningar som stockholmarna upplever samt bidrar till att kommunala verksamheter inte tillräckligt ser de utmaningar som kommunala verksamheter ställs inför. I motionen krävde vi att systemet ses över och utvecklas. Den synpunkten kvarstår. Tills en sådan översyn är gjord och systemet förbättrats är det dock rimligt att nuvarande system består, varför vi här inte har något annat förslag till beslut än det som finns i finansborgarrådets förslag.

Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad (bilaga 14)

Bakgrund

Fastighets- och lokalpolicyn definierar övergripande inriktning och ansvarsområden för stadens lokalförsörjning samt hur stadens fastighets- och lokalinnehav ska utvecklas på kort och lång sikt. Stadens innehav av fastigheter och lokaler samt hyresavtal är betydande varför staden kontinuerligt behöver se över innehav, organisation och arbets sätt i förhållande till de utmaningar staden står inför när staden växer.

Stockholms stads investeringsplaner för kommunkoncernen uppgår till historiskt höga nivåer. Hur investeringarna finansieras får effekt på stadens ekonomi direkt i form av skuldnivåer och räntekostnader men även långsiktigt genom att utfallet för finansiella mål påverkas liksom stadens bedömda kreditvärdighet och därmed utrymmet att hantera verksamhetens behov. Vidare finns organisatoriska och resursmässiga utmaningar samt begränsningar i marktillgång, som sammantaget ger staden stora utmaningar i finansieringen av investeringar för att möta behoven hos en växande befolkning.

Stadens innehav av fastigheter och lokaler behöver utvecklas på ett sätt som bidrar till att planerade investeringar kan genomföras med bibehållen finansiell styrka och med låg finansiell risk samtidigt som stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler som är underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov utvecklas.

Syfte och omfattning

Fastighets- och lokalpolicyn behandlar hanteringen av fastigheter och lokaler för verksamheter som staden har ansvar för. Syftet med policyn är att bidra till utveckling, samordning och effektivisering genom att:

- Ge övergripande mål och grundläggande principer för fastighetsinnehav och hantering av fastigheter och lokaler
- Förtydliga roller och ansvar
- Identifiera viktiga planeringsprocesser och forum för samverkan

Policyn gäller för Stockholms stad och Stockholms Stadshus AB; främst Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa), Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och S:t Erik Markutveckling AB. Policyn gäller för övriga verksamheter och bolag i kommunkoncernen i tillämpliga delar.

Policyn beslutas av kommunfullmäktige och förvaltas av stadsledningskontoret. Uppdateringar genomförs och beslutas tillsammans med stadens årliga budget. En tydlig koppling ska finnas mellan policyn och stadens regler för ekonomisk förvaltning med tillhörande tillämpningsanvisningar.

Inledning

Lokaler och bostäder för stadens verksamheter

Staden har ett stort bestånd av verksamhetslokaler och bostadslägenheter som förvaltas av fastighetsnämnden och av stadens fastighetsförvaltande bolag. Därutöver tillkommer lokaler och lägenheter som hyrs av externa fastighetsägare.

Markförsörjning

Staden ska bedriva en aktiv markförsörjning för att säkerställa ett mark- och fastighetsbestånd som bedöms vara av strategisk betydelse för stadens långsiktiga utveckling. För att kunna styra stadens utveckling och möta behovet av bostäder, pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kultur- och idrottslokaler m.m. är det viktigt att staden har tillgång till markreserver för framtida behov. När nya

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

områden, inklusive förändringsområden, exploateras ska mark reserveras för stadens verksamhetsbehov. Staden ska bedriva en aktiv markpolitik för att underlätta för kommande behov av stadsutveckling och möta behov av mark för stadens verksamheter.

Framtida lokalbehov och investeringar

Stockholm växer, inflyttningen till staden liksom ambitionerna i bostadsbyggandet är höga. Den demografiska utvecklingen och kommunfullmäktiges bostadsmål kommer att öka behoven av exploatering för bostäder och anskaffning av lokaler för kommunens verksamheter. Staden ska planera utifrån ett helhetsperspektiv med målet att uppnå en tät, hållbar stad. När ny bebyggelse planeras ska samhällsservice, så som skolor och idrottshallar med mera, vara en självklar del av den grundläggande planeringen. Behovet av fastigheter och lokaler kan tillgodoses med eget ägande eller externa inhyrningar och arrenden. I valet mellan eget ägande och extern inhyrning eller arrende, ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser kommunkoncernens samlade behov, driftsekonomiska konsekvenser, finansieringsmöjligheter och som uppfyller kommunfullmäktiges mål. Mot bakgrund av stadens utmaningar med ett växande Stockholm och de växande nyinvesteringsbehoven, reinvesteringsbehoven samt behovet av ökad flexibilitet och effektivitet i lokalanvändningen som följer, innebär det att kommunkoncernen kan komma att behöva öka egenfinansieringsgraden genom ett starkare driftsresultat eller genom ökade försäljningsinkomster. Bristen på byggbar mark innebär också att samverkan med externa aktörer blir allt viktigare i framtiden för att kunna tillgodose behovet av att tillhandahålla effektiva lokaler för verksamhet i egen regi. Därutöver behöver även samverkan med externa utförare i egna lokaler som bedriver verksamhet inom det kommunala uppdraget utvecklas. För underlätta samverkan med alla externa aktörer har staden inrättat servicekedjor.

Social hållbarhet tillsammans med höga ambitioner om en klimatsmart stad är centrala utgångspunkter i stadens arbete med att utveckla fastighetsbeståndet. I det arbetet ska också staden stimulera att fler långsiktiga aktörer tar ansvar för att kommunfullmäktiges prioriterade mål för hållbar utveckling uppnås.

Definitioner

Anskaffning

Med anskaffning avses förvärv, byggande, extern inhyrning, arrende eller leasing av fastighet eller lokal och till lokalen hörande inventarier och utrustning.

Avveckling

Med avveckling avses försäljning, rivning, avyttring eller uppsägning av externt hyres-, arrende- eller leasingavtal.

Strategiska investeringar

Med strategiska investeringar avses framtidsinriktade investeringar som skapar en större nytta än vad staden har idag.

Ersättningsinvesteringar

Med ersättningsinvesteringar avses investeringar som ger en uppgradering av anläggningar till minst den tidigare fastställda tekniska nivån eller nya miljöbetingelser. Utgångspunkten är att de behåller samma nytta.

Lokalförsörjning

Med lokalförsörjning avses åtgärder för att försörja stadens verksamheter med lokaler, mark och anläggningar.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Lokalresursplanering

Med lokalresursplanering avses att långsiktigt kontinuerligt planera för att anpassa stadens lokalbestånd till den förväntade efterfrågan av verksamhetslokaler.

Lokaleffektivitet

Ett effektivt nyttjande av lokaler innebär att kärnverksamheten har funktionella och rätt mängd lokaler i förhållande till andra resurser, givet ekonomin på kort och lång sikt. Lokaleffektivitet förutsätter en avvägning mellan nytta och kostnad som erhålls genom rätt mängd lokaler, i rätt tid, på rätt plats. Detta kräver god planering och samordning för en resurs som är kapitalintensiv, långlivad och lägesfixerad.

Fastighet

Med fastighet avses enligt jordabalken jord som är indelad i fastigheter. Till en fastighet hör allmänna fastighetstillbehör, byggnadstillbehör och industritillbehör som tillförts fastigheten för stadigvarande bruk.

Byggnad

En byggnad definieras i plan- och bygglagen så som en varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den.

Extern fastighetsägare

Med extern fastighetsägare avses fastighetsägare utanför kommunkoncernen.

Drift

Med drift avses tekniska åtgärder som syftar till att upprätthålla funktionen hos ett objekt samt tillsyn och skötsel.

Underhåll

Med underhåll avses tekniska åtgärder som syftar till att återställa funktionen hos ett objekt. Underhåll innefattar planerat underhåll och avhjälpande underhåll.

Övergripande mål och grundläggande principer

Kommunfullmäktiges mål

Stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, kostnads-, area- samt energieffektiva lokaler som bidrar till hög produktivitet, kvalitet och effektivitet hos stadens verksamheter.

Både nämnder och bolagsstyrelser ska medverka till att målet uppfylls. De ska med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål, fastställa verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål för lokalanvändningen och lokalförsörjningen och utforma de indikatorer som krävs för att följa upp dessa mål och åtaganden. Staden ska således aktivt arbeta med kopplingen mellan översikts- och detaljplaneringen, befolkningsprognos och verksamheternas lokalbehov för att i strategiskt syfte kunna fatta beslut om anskaffning eller avveckling av fastigheter och lokaler.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utveckla sin kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva lokaler som är underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov.

Fastighetsinnehavet ska utvecklas med fokus på verksamheternas behov och stadens utveckling. Att avyttra objekt som inte varken på kort eller lång sikt bedöms användas för den egna verksamheten eller som inte bedöms vara av strategiskt intresse för nämndernas uppdragsområden bör övervägas.

Fastigheter och lokaler ska bidra till kommunkoncernnyttan

För att klara stadens framtida utmaningar och uppfylla kommunfullmäktiges mål, behövs en effektiv lokalförsörjning och lokalanvändning som utgår från den gemensamma kommunkoncernnyttan. Med kommunkoncernnytta menas att beslut kring fastigheter och lokaler ska utgå från ett stadsövergripande perspektiv där nyttan ska optimeras för staden som helhet. Planeringen av lokalanvändningen och lokalförsörjningen ska ske i nära samverkan och med kommunkoncernnyttan i fokus. Utan strategiska beslut som bygger på en helhetssyn på stadens utveckling och framtida resursbehov ökar risken för suboptimeringar och felprioriteringar som motverkar utveckling och optimala fastighets- och lokallösningar.

Vikten av optimal lokaleffektivitet

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska erbjuda kostnadseffektiva verksamhetslokaler och underlätta lokaleffektivisering, omstrukturering och avveckling. Lokalbeståndet bör vara utformat för en effektiv och flexibel användning för att möjliggöra effektiva verksamhetsprocesser – givet fastighetsekonomiska förutsättningar. Vidare åligger det alla verksamheter i staden att ha en hög kostnadsmedvetenhet samt att aktivt söka möjligheter att effektivisera lokalanvändningen och medverka till att beslutade lokaleffektiviseringar genomförs.

För att uppnå en optimal lokaleffektivitet krävs också en lokalresursplanering, vilket avser en långsiktigt kontinuerlig planering för att anpassa stadens lokalbestånd till den förväntade efterfrågan av verksamhetslokaler.

Principer för stadens innehav av fastigheter och hyrda lokaler

Stadens fastighetsinnehav är ett resultat av stadens över tiden samlade behov av ägda fastigheter och lokaler för kärnverksamheter, reservmark för stadsplanering, byggnader med stora kulturhistoriska värden med mera. Utöver de ägda fastigheterna kompletteras behovet av en omfattande inhyrning av lokaler och bostäder. De samlade lokalresurserna utgör en viktig förutsättning för stadens verksamhet och uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål. Anpassningar som säkerställer effektiviteten inom fastighetsområdet är därför kritiska.

Äga eller hyra

Behovet av fastigheter och lokaler kan tillgodoses med eget ägande eller externa inhyrningar och arrenden. I valet mellan eget ägande och extern inhyrning eller arrende, ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser stadens behov och som uppfyller kommunfullmäktiges mål. Valet ska ske utifrån ett helhetsperspektiv avseende kommunkoncernens finansiella och organisatoriska förmåga att säkerställa den samlade förmågan att tillhandahålla effektiva lokaler för verksamheten.

Fördelning mellan nämnder och bolag

Stadens ägande och inhyrningar kan handhas i förvaltningsform eller av staden ägda bolag. Huvudsyftet med innehavet avgör vilken nämnd eller vilket bolag som bör förvalta ägandet eller inhyrningen. Den grundläggande fördelningen innebär att:

- Fastigheter och inhyrda lokaler som är avsedda för stadens verksamheter och som inte hanteras av annan nämnd eller bolag, samt bostadsrätter, hanteras av fastighetsnämnden.
- Fastigheter som är avsedda för exploatering hanteras av exploateringsnämnden
- Skolor och förskolor hanteras av SISAB. Gäller såväl ägda som inhyrda friliggande lokaler.
- Boenden för äldre och boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning hanteras av Micasa. Gäller såväl ägda som inhyrda lokaler.
- Fastigheter som anskaffats genom förvärv av bolag, samt bebyggda exploateringsfastigheter med kommersiella hyresgäster med en fortsatt lång förvaltningsfas, hanteras av S:t Erik Markutveckling AB.

Principer för anskaffning

Nämnderna ansvarar själva för planering av lokalbehov, vilket också innebär ett ansvar att över tid bära sina lokalkostnader. Beslut om större eller strategiskt betydelsefulla lokalärenden ska dock

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

fattas, eller godkännas, av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller kommunstyrelsens ekonomiutskott. (KSEKU).

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar vad rör lokalfrågor utifrån stadens Regler för ekonomisk förvaltning. Tillämpningsanvisningarna är samordnade med stadens anvisningar för beslut, styrning och uppföljning av större investeringar som också utfärdas av stadsledningskontoret. Anvisningarna ifråga uppdateras utifrån eventuella revideringar i stadens regler för ekonomisk förvaltning.

Utökade eller förändrade lokalbehov

Beslut om investeringar i form av ny-, om- och tillbyggnad av verksamhetslokaler binder kapital på lång sikt. Även inhyrningar av lokaler från externa fastighetsägare innebär ofta att staden binds vid kostnader för lång tid och innebär ett långsiktigt ekonomiskt åtagande. Inhyrande nämnder ska vara restriktiva med egna investeringar i lokaler.

Utökade eller förändrade lokalbehov bör alltid prövas inom befintligt bestånd.

Investeringar eller nya inhyrningar kan genomföras om de bedöms vara nödvändiga för att:

- Tillgodose behov av lokaler för verksamheter som staden har ansvar för
- Uppfylla lagar och myndighetskrav
- Genomföra stadsutvecklingsprojekt
- Uppfylla stadens mål för energianvändning, miljöpåverkan och tillgänglighet
- Upprätthålla en fastighets funktioner
- Effektivisera resursanvändningen

Extern inhyrning ska prövas som alternativ till investering om:

- Staden eller stadens bolag inte kan erbjuda ändamålsenliga lokaler
- Behoven bedöms vara kortsiktiga i relation till ett långsiktigt åtagande
- Det råder osäkerhet om verksamhetens lokalbehov
- Extern inhyrning bedöms vara mest ändamålsenligt ur ekonomisk eller organisatorisk synvinkel.

När staden hyr verksamhetslokaler av en extern aktör vid nybyggnad eller ombyggnad utifrån verksamhetens krav måste i regel upphandling ske enligt lagen om offentlig upphandling, LOU. Inför en extern inhyrning krävs en analys av upphandlingsrättsliga och därmed sammanhängande frågor som otillåtet statsstöd, otillåtet gynnande av enskild, olika fastighets- och hyresrättsliga frågor, avtalsfrågor kopplade till plangenomförande med mera.

Stadens planeringsinriktning är att kapacitet i tillfälliga lokaler inte automatiskt ska omvandlas till permanenta lokaler. Nämndernas lokalplanering ska säkerställa att så få tillfälliga lokaler som möjligt övergår i ett behov av permanenta lokaler. Låg andel tillfälliga lokaler innebär inte hög lokaleffektivitet.

Beslut om anskaffning

Lokalförsörjningen till verksamheterna sker genom inhyrning. I första hand ska nämnderna, givet kommunfullmäktiges övergripande mål och grundläggande principer, hyra lokaler av staden eller stadens fastighetsbolag. Vid nya större inhyrningar av externa aktörer bör inhyrningen gå via ordinarie fastighetsförvaltande nämnder och bolagsstyrelser. Större nya inhyrningar av pedagogiska lokaler och omsorgsbostäder prövas i samråd med kommunstyrelsen.

Anskaffningar av fastigheter och lokaler för stadens verksamheter ska hanteras med stort fokus på kommunfullmäktiges mål och investeringsstrategi samt de behov som uttrycks av nämnderna. Samtliga anskaffningar bör vara prioriterade och dokumenterade i nämndernas lokalförsörjningsplaner.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Generellt ska nybyggnationer eller förvärv av byggnader ske när det finns ett stadigvarande behov av nya lokaler. Beslut om anskaffningar ska fattas enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning med tillhörande tillämpningsanvisningar.

Vid investeringar och andra stora projekt ska särskild uppmärksamhet ägnas åt uppföljning av medelsförbrukning, tidplaner, prestationer samt de politiska målen.

Investeringar för framtida behov

Investeringar som syftar till att säkra den framtida tillgången till fastigheter och lokaler men som staden inte har behov av under de närmaste åren, kan genomföras om investeringen är av strategiskt intresse. Till exempel för att uppfylla målen i kommunfullmäktiges investeringsstrategi eller för att säkra tillgången till mark och lokaler för stadens verksamheter. I stadsutvecklingsprojekt är det viktigt att stadens utbyggnadsbehov beaktas.

Investeringar för framtida behov som hanteras av exploateringsnämnden eller fastighetsnämnden ska, i samråd med berörda nämnder, beredas av stadsledningskontoret för beslut i kommunstyrelsens ekonomiutskott, kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

Investeringar för framtida behov som hanteras av de fastighetsförvaltande bolagen ska, i samråd med berörda bolag, beredas gemensamt av stadsledningskontoret och Stadshus AB för beslut i koncernstyrelsen och kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige utifrån stadens projektstyrningsmetodik.

Förvaltningen av fastigheter som anskaffats för att säkra stadens framtida behov, ska planeras så att staden har rådighet över fastigheterna när behov uppstår.

Förvärv av bostadsrätter

Staden skaffar sig i ökande omfattning lokaler och bostadslägenheter för olika ändamål, till exempel förskolor, gruppboendestäder med mera, via köp av andelar i nyproducerade bostadsrättsföreningar. Jämfört med att hyra lokaler så ökar stadens rådighet över resursen vid innehav via köp av andelar i bostadsrättsföreningar. Förvärv av bostadsrätter för ändamål som staden ansvarar för, ska utföras av fastighetsnämnden, som därefter upplåter resursen till berörd nämnd. Om staden är hyresgäst i en fastighet som är föremål för bostadsrättsomvandling är dock huvudinriktningen att staden ska fortsätta att vara hyresgäst.

Principer för avveckling

Huvudprincipen är att byggnader och lokaler som inte behövs långsiktigt för stadens verksamheter eller är av strategiskt intresse för nämndernas uppdragsområden kan avvecklas. Försäljning av mark ska i normalfallet avse exploaterad mark som inte bedöms komma att ändra nyttjande under överskådlig tid.

Planerade avvecklingar ska i normalfallet vara prioriterade i stadens långsiktiga lokalresursplanering. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret och kommunstyrelsens ekonomiutskott inför större avvecklingar, samt om avvecklingen avser särskilda boenden för äldre eller boendestäder med särskild service.

Anvisningar för samråd och beslut om avveckling finns i stadens regler för ekonomisk förvaltning och tillämpningsanvisningar.

Inför uppsägning av hyresförhållande/avveckling av lokal ska nämnderna alltid stämma av om annan nämnd har behov av att ta över hyreskontraktet/lokalen. Det finns många nämnder som har liknande verksamhet, exempelvis pedagogisk, där nyttan av informationsutbytet kan underlätta den andra nämndens lokalplanering.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Principer för förvaltning, drift och underhåll

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning som bedrivs med hög effektivitet och ambitionsgrad. En aktiv förvaltning av den samlade fastighetsportföljen innebär både strategiska försäljningar och förvärv av fastigheter. Fastighetsförvaltningen ska organiseras så att utförandet kan bedrivas kostnadseffektivt och av personal med rätt kompetens.

Vad rör kulturhistoriskt värdefulla byggnader inom stadens nämnder ska dessa förvaltas med hög kompetens och ambition. Ett bevarande av dessa prövas från fall till fall där stadens inriktningsmål vägs samman med stadsplaneringen i stort. Även fastighets- och exploateringsekonomiska aspekter måste beaktas i relation till bevarandevärdet.

Huvudprincipen är att fastighetsägaren ansvarar för fastighetens drift och underhåll.

Överenskommelser som innebär att inhyrande nämnder utför drift och underhåll bör undvikas. Undantag kan ske om det finns starka skäl för att nämnderna utför vissa fastighetsförvaltande uppgifter. Till exempel om utförandet ingår som en integrerad del i verksamheten, vid vissa andrahandsuthyrningar eller om det innebär lägre kostnader för staden totalt. Stadsledningskontoret avgör vad som är mest fördelaktigt med hänsyn till kommunkoncernnyttan.

Överenskommelser som innebär att staden sköter drift och underhåll åt externa fastighetsägare bör undvikas.

Långsiktiga underhållsplaner bör finnas för samtliga byggnader. Invändiga och utvändiga åtgärder bör vara anpassade till den tid som det finns ett dokumenterat behov av fastigheten eller till den tid som det finns beslut om att fortsatt äga fastigheten inför en framtida försäljning eller avyttring.

Dokumentation

Ägda och hyrda fastigheter ska vara dokumenterade i system som stödjer en effektiv fastighetsförvaltning och som underlättar planering, uppföljning och administration.

Beslutade och planerade projekt ska vara dokumenterade så att det ger överblick över fastighetsbeståndets utveckling och planerade förändringar i areor, kapacitet och kostnader.

Fastighetsanknutna tjänster

Fastighetsanknutna tjänster kan utföras i egen regi eller handlas upp externt. I valet mellan egen regi och extern upphandling ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser stadens behov till lägst kostnad och med hög social och ekologisk hållbarhet. Upphandling av fastighetsanknutna tjänster bör hanteras samordnat och följa branschöverenskommelser. Ramavtal ska finnas. Överenskommelser om utförande av fastighetsanknutna tjänster ska vara dokumenterade.

Hållbarhet

Staden ska bedriva en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning som minskar den totala energianvändningen och miljöpåverkan från fastigheter och lokaler. Byggnaderna ska vara energieffektiva och leverera en sund inomhusmiljö samt vara fria från miljö- och hälsostörande ämnen. Ägda byggnader bör långsiktigt utvecklas för att minska miljöbelastningen. Stadens miljöprogram ska följas.

Behovet av mötesplatser för civilsamhället, och platser där stadens verksamheter möter stockholmarna är betydande. Utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv och ansvarstagande ska staden söka vägar för ett optimalt utnyttjande av stadens befintliga lokaler för även detta syfte.

Planeringsprocesser och forum för samverkan

När staden växer följer fler utmaningar som behöver mötas på ett ansvarfullt sätt, kraven på uppdaterad planering och högre grad av samordning höjs. Den ökade bostadsproduktionen måste följas av fler pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kultur- och idrottslokaler m.m. Förverkligandet

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

av stadens utbyggnad innebär stora investeringar vilket kräver god samordning i både övergripande frågor och i enskilda projekt samt ekonomisk och tidsmässig prioritering.

Byggbar mark i staden blir allt mer en bristvara. I takt med att staden växer behöver olika former av service byggas ut vilket konkurrerar med andra angelägna ändamål. Via detaljplan finns möjlighet att bestämma markens användning. För att inte riskera kapitalförstöring och för att långsiktigt säkra stadens resurser i form av olika verksamhetslokaler bör inriktningen vara att bakomliggande detaljplaner ska begränsa alternativ användning utöver den verksamhet som stadens inhyrning avser. Innan en prövning inleds att ändra befintliga detaljplaner ska stadsbyggnadsnämnden alltid, om befintlig plan stöder olika former av verksamhet som är stadens ansvar, stämma av med berörda nämnder om det finns nuvarande och framtida behov som svarar mot aktuell bestämmelse.

För att över tid få en bättre flexibilitet i lokalanvändningen, men också för att minska investeringsbehovet i dubbla funktioner som exempelvis kök ska, förskolan vara helt integrerad i skolbyggnaden om verksamheterna vid nybyggnadsprojekt samlokaliseras på samma tomt. Vid särskilda skäl kan undantag medges.

Utifrån behovet av förskoleplatser ska stadsdelsnämnderna alltid samplanera sina behov geografisk där ny bostadsbyggnation förläggs mellan, eller i nära anslutning till, en eller flera stadsdelsnämndsområden. Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser ska medverka och möjliggöra samplaneringen.

Lokalresursplanering

Den stadsövergripande lokalresursplanen tas fram av kommunstyrelsen och syftar till att upprätthålla en hög effektivitet och kommunkoncernnytta, samordna planeringen av framtida lokalbehov med planeringen av lokalförsörjningen och stadens långsiktiga ekonomiska planering. Lokalresursplanen ska redovisa stadens lokalbehov på kort, medel och lång sikt och med hänsyn tagen till stadens långsiktiga utveckling, kommunfullmäktiges mål och investeringsstrategi samt de behov som uttrycks av nämnderna. Nämnderna genomför behovsanalyser och tydliggör sina lokalbehov i sin lokalförsörjningsplan. Nämndernas lokalförsörjningsplaner ligger därefter till grund för den stadsövergripande lokalresursplanen. Lokalförsörjningsplanerna ska vara utformade så att de kan användas som instrument för en effektiv ekonomisk- och verksamhetsmässig styrning. Planerna ska innehålla inledning, behov och efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler, kapacitetsbeskrivning, förändringar i lokalbeståndet, kostnadsutveckling, effektiviseringsmöjligheter samt övriga kommentarer. Anvisningar för utformningen av planerna utarbetas av stadsledningskontoret.

Forum för samverkan och samplanering

Staden bör ha fasta forum för löpande samverkan och samplanering mellan inhyrande nämnder, berörda facknämnder och bolag. Forumen bör bland annat ges i uppdrag att yttra sig över nämndernas lokalförsörjningsplaner, och inför beslut om utredning, inriktning och genomförande av större lokalprojekt.

Planeringsinriktningen för stadens skolutbyggnad utgår från stadens samordnade grundskoleplanering (SAMS) som sträcker sig till 2040. Syftet med en samordnad planering är att säkerställa att relevanta aktörer i staden har en gemensam bild av utmaning och angreppssätt för att klara skolförsörjningen i ett växande Stockholm. På ett tidigt stadium definieras vilka skolprojekt som ska initieras i samverkan med idrottsnämnden och fastighetsnämnden. Styrgrupp och arbetsgrupp för SAMS bevakar, följer upp och svarar i övrigt för den övergripande samordningen. Inriktningen är att en gång per år redovisa planeringsläget för kommunstyrelsen i samband med den stadsövergripande lokalresursplanen. Förutsättningarna för planeringen kan dock komma att ändras löpande under året i takt med exempelvis ökad kunskap om bostadsvolymer och platser för bostadsbyggande. Ur ett samplanerings- och fastighetsekoniskt perspektiv integreras också gymnasieplaneringen i SAMS-arbetet.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Planeringsinriktningen för stadens utbyggnad av vård- och omsorgsboenden utgår från stadens årliga långsiktiga boendeplan med utblick mot 2040. Äldreboendeplaneringen samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. Äldrenämnden antar äldreboendeplanen som efter kommunstyrelsens godkännande blir vägledande för utbyggnad och omstrukturering av stadens äldreboenden.

För att stärka utbyggnadsprocessen för bostäder med särskilt stöd och service (särskilda boendeformer för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning) finns en genomförandegrupp där stadens berörda verksamheter ingår under ledning av socialnämnden.

Stadsledningskontoret ska pröva om samplaneringsfunktionen även för andra lokalkategorier kan utvecklas och organiseras med utgångspunkt från de forum som idag finns för samplanering av skolor och äldreboenden. Till följd av utmaningar i samordning kring samhällsservice i takt med den ökade bostadsbyggnaden i staden är ett gemensamt stadsövergripande synsätt avseende exempelvis förskoleplaneringen i nybyggnadsområden av stor vikt.

Lokalprojekt

Staden ska ha en dokumenterad och enhetlig arbetsprocess för genomförande av lokalprojekt. Arbetsprocessen ska säkra att projekten drivs med kommunkoncernnyttan i fokus och att beslut fattas på kvalitetssäkrade underlag.

Arbetsprocessen ska tydliggöra roller, ansvarsfördelning, projektsteg, beslut och krav på beslutsunderlag. Den bör kunna tillämpas i alla typer av lokalprojekt och anpassas till projektets omfattning och komplexitet.

Arbetsprincipen ska vara anpassad till regler för ekonomisk förvaltning och samordnad med stadens anvisningar för beslut, styrning och uppföljning av större investeringar.

Stadsledningskontoret ska definiera en metodik och utfärda anvisningar för genomförande av större lokalprojekt.

Hyresfrågor

Grundläggande principer

Vid extern in- och uthyrning är det viktigt att staden uppträder enhetligt och med hög kompetens.

Staden ska verka för långsiktighet och transparens i hyressättningen för respektive lokalkategori.

Nya inhyrningar ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott om inhyrningen medför höga kostnader eller långa hyrestider. Godkännande ska även inhämtas vid omförhandlingar av befintliga hyresförhållanden, samt ny-, om- och tillbyggnader med motsvarande ekonomisk effekt.

Bestämmelser om in- och uthyrning finns i regler för ekonomisk förvaltning samt i tillämpningsanvisningarna till dessa.

Interna hyresförhållanden

Omfattning och villkor för hyresförhållanden inom kommunkoncernen regleras i ramavtal och objektsvisa hyresavtal. Inhyrningar som omfattar bostäder som hyrs ut i andra hand regleras i stor omfattning enligt kontrakt för blockuthyrning.

Intern hyressättning

Stadens inriktning är att interna hyressättningar ska vara förutsägbara vad gäller hyressättning och ansvarsfördelning. Inom olika segment förekommer både kostnadsbaserade och marknadsmässiga hyresprinciper.

Inriktningen är att hyressättningen av boenden till brukare fastställs i förhandlingsöverenskommelse med hyresgästföreningen.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Ny-, om- och tillbyggnader ska i princip alltid genomföras av hyresvärden och betalas via hyra eller hyrestillägg.

Tekniska åtgärder för att upprätthålla eller effektivisera en byggnads funktioner ska normalt genomföras utan att belasta inhyrande nämnd med höjda hyror eller hyrestillägg.

Verksamhetsanpassningar ska normalt ersättas via hyra eller hyrestillägg. Tjänster som utförs utöver vad som omfattas av hyresavtalet, ska regleras i separata avtal.

Extern uthyrning och andrahandsuthyrning

Huvudprincipen är att externa hyresgäster tecknar förstahandskontrakt direkt med fastighetsnämnden (i sina ägda lokaler) eller bolagen. Om inhyrande nämnd eller bolag i sin tur upplåter lokalen i ett andrahandshyresförhållande bör fastighetsnämnden ansvara för andrahandsuthyrningen. Insprängda lokaler som endast utgör en mindre del av en verksamhetslokal kan hyras ut direkt av en nämnd till extern part.

Vid uthyrning i andra hand ska momsfrågan samt avstående från besittningsskydd särskilt beaktas. Om staden är förstahandshyresgäst till en lokal som är inne i det frivilliga momssystemet ska, om staden hyr ut lokalen i andra hand, andrahandshyresgästen bedriva momspliktig verksamhet i lokalerna.

Villkor för andrahandsuthyrning av lokaler och boenden som staden äger, bör regleras i ramavtalet eller hyresavtalet mellan parterna.

Vid andrahandsuthyrning till annan nämnd bör kostnadsbaserad hyra tillämpas.

Ytterligare bestämmelser för extern uthyrning finns i regler för ekonomisk förvaltning samt i tillämpningsanvisningarna till dessa.

Ansvarsfördelning

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret leder och samordnar stadens lokalförsörjning och stadens processer för lokalresursplanering. I uppgiften ingår att initiera och samordna strategiska fastighetsutvecklingsprojekt.

Stadsledningskontoret har ett övergripande ansvar för strategiska, mark-, exploaterings-, fastighets- och lokalfrågor samt bedömningar av förslag till större investeringar, inhyrningar och avvecklingar av lokaler. Ansvaret omfattar bland annat följande uppgifter:

- Samordna stadens processer för lokalförsörjning och sammanställa den stadsövergripande lokalresursplanen
- Utfärda tillämpningsanvisningar för hanteringen av byggnader och lokaler
- Följa upp lokalförsörjningen mot kommunfullmäktiges mål och prioriteringar
- Föreslå prioriteringar till mål- och budgetprocessen
- Bereda fastighets- och lokalärenden inför beslut i kommunstyrelsens ekonomiutskott, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige
- Initiera och styra större fastighetsutvecklingsprojekt av strategisk stadsövergripande karaktär. Det vill säga projekt som medför höga investeringsutgifter, höga driftskostnader, är komplex eller involverar flera nämnder och bolagsstyrelser. För projekt som ska beslutas av koncernstyrelsen sker detta i samarbete med Stockholms Stadshus AB
- Utgöra ett strategiskt stöd gentemot nämnder och bolag i samband med strategiskt betydelsefulla hyresförhandlingar
- Den stadsgemensamma hyresförhandlingsfunktionen hos servicenämnden
- Ha det övergripande uppdraget att åstadkomma en effektiv samverkan mellan berörda parter gällande planeringen av stadens skolutbyggnad
- Pröva och utveckla ett övergripande forum för övriga lokalkategorier

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

- I samråd med berörda nämnder och bolagsstyrelser löpande utveckla styrtal) för lokalförsörjningen.

Stadsledningskontoret har uppdraget att bedöma vad som utgör den största kommunkoncernnyttan då olika förvaltningsintressen ställs mot varandra.

Inhyrande nämnder

Gemensamt för alla inhyrande nämnder

Inhyrande nämnder ansvarar för sin lokalförsörjning och bär kostnaderna för hyrda och arrenderade lokaler och anläggningar.

Nämnderna ansvarar för att lokalerna utnyttjas effektivt och för att lokalförsörjningen motsvarar verksamheternas behov. Nämnderna ska i samråd med kommunstyrelsen löpande utvärdera hyresförhållanden gällande inhyrning av lokaler där stadsinterna andrahandsuthyrningar förekommer och om det är motiverat ur ett kommunkoncernperspektiv föreslå justeringar.

Nämnderna har en strategisk roll i stadens lokalförsörjning och ska delta i stadens forum för samverkan och samplanering.

Nämnderna ska årligen sammanställa en lokalförsörjningsplan som redovisas i samband med nämndernas underlag till budget.

Inhyrande nämnder kan initiera lokalutredningar och projekt, som utförs i samverkan med hyresvärderna. Genomförande ska ske enligt stadens modell för projektstyrning och beslutas enligt reglerna för ekonomisk förvaltning.

Inhyrande nämnder bör undvika att bygga upp egna utförarorganisationer för fastighetsdrift – såvida kommunfullmäktiges mål och grundläggande principer inte åsidosätts.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämndernas lokalinhyrningar omfattar bland annat förskolor, äldreboenden, LSS-boenden, lokaler för kultur, aktivitetslokaler och administrativa lokaler.

Stadsdelsnämndernas lokalförsörjning ska vara samordnad med den stadsövergripande planeringen för bland annat skolor, äldreboenden och sociala boenden. Därför är det viktigt att planeringen bygger på enhetliga principer och tolkningar av befolkningsprognoser och andra planeringsunderlag.

Planeringen av förskolelokaler ska utföras så att alla barn har tillgång till förskoleverksamhet och att platsgarantin uppfylls. Vid utökade lokalbehov för förskola ska alltid möjligheten att utnyttja skollokaler undersökas.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden ansvarar för planeringen och försörjningen av lokaler för stadens grundskolor, grundsärskolor, fritidshem, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor.

Utbildningsnämnden har en ledande roll i skollokalförsörjningsplaneringen och ansvarar för upprättandet av årliglokalförsörjningsplan för detta verksamhetsområde.

Utbildningsnämnden har också ansvar för att tillsammans med SISAB, stadsdelsnämnderna och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser, utveckla arbetet i stadens samverkansforum för skollokaler.

Utbildningsnämnden ska samverka med idrottsnämnden, SISAB, och fastighetsnämnden, för att samplanera användningen och utbyggnaden av idrottsanläggningar och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra, skolidrottshallar och idrottsytor för andra nyttjare efter skoltid.

Exploateringsnämnden

Ansvarsområden

Exploateringsnämnden ansvarar bland annat för markförvaltning och markexploatering samt för frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter. Undantaget förvärv som hanteras av S:t Erik Markutveckling AB. Nämnden ansvarar även för mark utanför stadens gräns i det fall den ska avyttras eller exploateras.

Exploateringsnämnden ska delta aktivt i stadens forum för samverkan och samplanering och tillhandahålla underlag för lokalförsörjningsplaner och fastighets-utvecklingsprojekt.

Anskaffningar för framtida behov

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar för offentlig service i stadsutvecklingsområden. I planeringen ska kommunfullmäktiges prioriteringar och stadens investeringsstrategi särskilt beaktas. Genom stadens markanvisningspolicy kan krav ställas på byggherrar att upplåta specialbostäder, lokaler för barn- och äldreomsorg samt vissa kategoribostäder. I samband med markupplåtelseavtal ska förutsättningar och stadens villkor klargöras vad gäller tredimensionell fastighetsbildning, förhyrning eller förvärv av lokaler och bostäder för stadens räkning. Innan exploateringsavtal tecknas ska en bindande avsiktsförklaring upprättas gällande villkoren ifråga.

Drift och underhåll

Förvaltningen av fastigheter som hanteras av exploateringsnämnden utförs i huvudsak av trafiknämnden och fastighetsnämnden. Omfattningen av förvaltningsuppdragen ska vara dokumenterade. Förvaltningen ska planeras så att staden har rådighet över fastigheterna.

Fastighetsnämnden

Ansvarsområden

Fastighetsnämnden förvaltar och utvecklar fastigheter för i första hand stadens egna verksamheter. Uppdraget omfattar fastigheter inom stadens gräns som inte passar in i de fastighetsförvaltande bolagens

bestånd samt viss mark utanför stadens gräns. Fastighetsnämnden förvärvar och förvaltar även bostadsrätter som används för bland annat särskilt boende och förskolor.

Uthyrning

Vid uthyrning ska i första hand stadens egna verksamheter prioriteras. Lokaler kan hyras ut till externa hyresgäster om de inte behövs för stadens egna verksamheter eller är aktuella för avveckling.

Fastighetsnämnden ansvarar för stadens hyresförhandlingar gällande andrahandsuthyrning av bostäder där det saknas förhandlingsordning.

Fastighetsutveckling och förändringar i fastighetsbeståndet

Fastighetsnämnden ska ha en aktiv fastighetsutvecklingsplanering i syfte att optimera lokalerna utifrån verksamhetens behov. Nämnden ska i huvudsak fokusera på åtgärder som syftar till att uppgradera och anpassa befintligt fastighetsbestånd efter hyresgästernas lokalbehov och fastighetens tekniska status.

Större fastighetsutvecklingsprojekt som uppfyller ett eller flera kriterier för uppföljning av större investeringar ligger inom kommunstyrelsens ansvar att initiera. Det operativa ansvaret att utreda, planera och genomföra dessa projekt kan åläggas fastighetsnämnden.

Verksamhetsanpassningar utförs i normalfallet efter beställning från inhyrande nämnd.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Ersättningsinvesteringar och andra fastighetsrelaterade investeringar utförs i normalfallet efter beslut i fastighetsnämnden.

Genomförande av projekt ska följa stadens projektstyrningsmetod för stora investeringsprojekt (SSIP) och utföras i samverkan med inhyrande nämnd. Beslutsprocessen ska följa reglerna för ekonomisk förvaltning och dess tillämpningsanvisningar.

Drift och underhåll

Fastighetsnämnden ansvarar för att nämndens byggnader och anläggningar upprätthålls i enlighet med lagar, myndighetskrav och kommunfullmäktiges mål. Byggnadernas underhåll ska långsiktigt hålla en god nivå. Fastighetsförvaltningen ska organiseras och planeras för en kostnadseffektiv hantering.

Fastighetsnämnden ska vidta åtgärder för att begränsa miljöpåverkan från nya och befintliga fastigheter, minska energianvändningen och tillgängliggöra nämndens publika lokaler för personer med funktionsnedsättning. Nämnden ska bidra till att miljöprogrammets mål för energianvändning och utsläpp kan upprätthållas.

Servicenämnden

Servicenämnden genom verksamhetsområdet Lokalplanering är stadens beställarstöd i lokalfrågor och erbjuder resurseffektiva lösningar utifrån beställarens behov. Vidare deltar man i stadens kontrakts- och hyresadministration och är systemförvaltare av det lokaladministrativa systemet LOIS (Lokaler i Stockholm), även det på uppdrag av stadsledningskontoret. LOIS möjliggör rationell och samlad hantering av stora fastighetsdata. Stadens samtliga inhyrningar av lokaler och lägenheter, även från fastighetsförvaltande nämnder och internt mellan nämnder i andra hand, ska registreras i LOIS. Inriktningen är även att samtliga uthyrningar av lokaler och lägenheter ska administreras via systemet.

Lokalplanering hanterar och administrerar den stadsgemensamma hyresförhandlings-funktionen på uppdrag av kommunstyrelsen. Hyresförhandlingsfunktion ska underställas samtliga lokalhyresavtal som berörs av funktionens omfattning, direkt av nämnderna eller indirekt i form av tredjepartsinhyrning av stadens bolag för bedömning. Dessutom ska funktionen underställas samtliga uppsägningar av lokalhyresavtal för kvalitetssäkring.

I övrigt kan samtliga inhyrande nämnder vid behov avropa tjänster från Lokalplanering. Verksamheten tillhandahåller expertkompetens och tjänster till inhyrande nämnder i frågor som bland annat rör:

- Beställarstöd och projektledning vid ny-, om- och tillbyggnader
- Lokalresursplanering
- Hyresförhandlingar och upprättande av hyresavtal
- Underlag till beställningar och tjänsteutlåtanden
- Upprättande av funktionsprogram
- Lokalsökning
- Utbildningar om stadens lokaladministrativa frågor

Servicenämnden svarar även för administration av stadens andrahandsuthyrning av lägenheter för bostadsändamål. Vidare erbjuds tjänsten registrering av inhyrningsavtal avseende lokaler och lägenheter i LOIS.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Ansvarsområden

Bolaget äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden, samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Bolagets uppgifter specificeras i ägardirektiven. Huvudsakliga uppgifter är att tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder med rimliga hyror till stadens äldre, personer med funktionsnedsättning samt till av staden prioriterade grupper med svag ställning på bostadsmarknaden.

Hyreskostnaderna ska hållas nere

Hyreskostnaderna ska aktivt hållas nere, genom återhållsamhet med standardhöjningar, effektiva lokallösningar för gemensamma utrymmen och kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Bolaget ska även eftersträva area- och kostnadseffektiva lösningar i ny-, om- och tillbyggnation.

Samplanering och samverkan

Bolaget ska ha en aktiv roll i stadens lokalresursplanering och forum för samverkan och samplanering. Bolaget ska samverka med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna i upprättandet av lokalförsörjnings- och områdesplaner. Bolaget ska även delta i den årliga regionala och stadsövergripande planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp samt i utvecklingen av respektive boendeform. Bolaget ska vidare delta i genomförandet av stadens åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040. Bolaget har en viktig roll att säkerställa att det framtida behovet av vård- och omsorgsboende samt andra bostäder för äldre tillgodoses.

Bolaget ska vara delaktigt i stadens utbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre, respektive gruppboenden för personer med funktionsnedsättning samt medverka aktivt i stadsutvecklingsprojekt och utredningar av lokalprojekt.

Fastighetsutveckling och förändringar i lokalbeståndet

Bolaget ska ha en aktiv fastighetsutvecklingsplanering i syfte att optimera fastighetsbeståndet utifrån stadens verksamheters utveckling och behov. Bolaget ska analysera möjligheterna att öka kapaciteten inom befintligt bestånd, och föreslå lösningar som ökar verksamhetsnyttan och bidrar till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål. Fastighetsbeståndet ska planeras för flexibla boendelösningar som klarar efterfrågeförändringar över tid. Åtgärder i fastigheterna ska planeras i samverkan med berörda verksamheter. Bolaget ska tillhandahålla evakueringslägenheter vid renovering i bolagets fastigheter.

Förändringar i fastighetsbeståndet bör vara baserade på redovisade behov i stadens äldreboendeplanering och lokalförsörjningsplan. Beslutsprocessen vid anskaffning och avveckling ska följa reglerna för ekonomisk förvaltning. Bolaget ska genom en aktiv fastighetsförvaltning identifiera möjligheter till strategiska förvärv av fastigheter för att tillgodose framtida behov. Strategiska förvärv bereds gemensamt av stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB för beslut i koncernstyrelsen och kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Ansvarsområden

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens skol- och förskoleverksamhet. Bolagets uppgifter specificeras i ägardirektiven.

Den förväntade ökningen av antalet elever kommer att ställa stora krav på bolaget för att klara av den stora utbyggnad som krävs. Därför är det angeläget att SISAB har en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor och tar ansvar för att söka lämpliga lokaler och markanvisningar för att tillgodose det prognosticerade utbyggnadsbehovet.

Samplanering och samverkan

Bolaget ska ha en aktiv roll i stadens lokalförsörjning och forum för samverkan och samplanering. Bolaget ska ha en ledande roll i planeringen och genomföra utbyggnaden av förskolor och skolor

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

samt samverka med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna i upprättandet av lokalförsörjnings- och områdesplaner.

Områdesplaner ska vara baserade på redovisade behov och prioriteringar utifrån kommunstyrelsens övergripande skolplanering och utbildningsnämndens lokalförsörjningsplaner.

Fastighetsutveckling och förändringar i lokalbeståndet

Bolaget ska ha en aktiv fastighetsutvecklingsplanering i syfte att optimera beståndet utifrån stadens prognosticerade behov. Bolaget ska aktivt föreslå lösningar som ökar verksamhetsnyttan och bidrar till uppfyllelsen av kommunfullmäktiges mål.

Åtgärder i fastigheterna ska planeras i samverkan med berörda verksamheter.

Beslutsprocessen vid anskaffning ska följa reglerna för ekonomisk förvaltning

Bolaget ska genom en aktiv fastighetsförvaltning identifiera möjligheter till strategiska förvärv av fastigheter för att tillgodose framtida behov. Strategiska förvärv bereds gemensamt av stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB för beslut i koncernstyrelsen och kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige.

När SISAB hyr in lokaler i första hand från extern aktör ska i inhyringsavtalen följa stadens anvisningar för inhyrande nämnder i tillämpliga delar. Detta för att säkerställa att staden agerar enhetligt gentemot externa aktörer.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets huvuduppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter eller aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser eller andra funktioner. Bolagets uppgifter preciseras i ägardirektiven.

Bolagets verksamhet ska vara inriktad på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Bolaget ska i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov.

Bolagets uppgifter sammanfaller delvis med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och övriga fastighetsförvaltande bolag. Principer för gränsdragningen gentemot dessa är att bolaget i huvudsak ska förvärva och förvalta fastigheter där följande kriterier uppfylls

- Förvärvet innebär fastighetsköp i bolagsform
- Förvärvet omfattar bebyggda fastigheter med främst kommersiella hyresgäster
- Förvärvet är av strategisk betydelse för staden, men där stadsutveckling eller annan användning kan inte bli aktuell förrän tidigast om 10-15 år

Ansvarsfördelning (bilaga 15)

Målansvar - Agenda 2030

Stockholms stad ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030. Genomförandet ska präglas av lärande och utgå från analyser om synergier och hävstångseffekter samt utveckla relevanta arbets sätt som bidrar till en ekonomiskt, miljömässig och socialt hållbar stad.

För varje mål har en eller flera nämnder eller bolagsstyrelser utsetts som målansvariga vilket framgår av direktiven till respektive nämnd/bolagsstyrelse samt i tabellen nedan. Målansvarig nämnd och/eller bolagsstyrelse ska vara drivande för att staden ska uppnå hållbarhetsmålet och samverka brett med berörda verksamheter i staden.

<i>Mål Agenda 2030</i>	<i>Ansvarig nämnd</i>
1. Avskaffa fattigdom	Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden
2. Ingen hunger	Äldrenämnden, utbildningsnämnden
3. God hälsa och välbefinnande	Idrottsnämnden, socialnämnden
4. God utbildning för alla	Arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden
5. Jämställdhet	Kommunstyrelsen
6. Rent vatten och sanitet	Stockholm Vatten och Avfall AB
7. Hållbar energi för alla	Kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Kommunstyrelsen, trafiknämnden
10. Minskad ojämlikhet	Kommunstyrelsen
11. Hållbara städer och samhällen	Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden
12. Konsumtion och produktion	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
13. Bekämpa klimatförändringarna	Kommunstyrelsen
14. Hav och marina resurser	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
15. Ekosystem och biologisk mångfald	Exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden
16. Fredliga och inkluderande samhällen	Kommunstyrelsen, kulturnämnden
17. Genomförande och globalt partnerskap	Kommunstyrelsen

Prövning av barnets bästa (bilaga 17)

Bakgrund

Sveriges riksdag fattade beslut om att ratificera FN:s konvention om barnets rättigheter den 1 juni 1990. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag, barnrättslagen. Det innebär bland annat att barnets bästa ska prövas innan olika beslut fattas och att medborgare har rätt att överklaga beslut med hänvisning till den nya lagen.

Barnets rättigheter

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla tillsammans utgör en helhet. Fyra av artiklarna utgör de grundläggande och vägledande principerna som alltid ska beaktas vid frågor som rör barn. Det handlar om barnets rätt till icke-diskriminering (artikel 2), barnets rätt att få sitt bästa prövat (artikel 3), barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) samt barnets rätt att komma till tals (artikel 12). Budgeten är det övergripande dokument som fastställer målen för hela stadens arbete och de ekonomiska förutsättningarna för att i realiteten kunna beakta barnets bästa i stadens verksamheter.

FN:s barnrättskommitté ger, enligt barnombudsmannens stödmaterial, i sin allmänna kommentar nr 14 förslag på rättigheter som är extra viktiga i en prövning av barnets bästa. Det är:

- Barnets rätt att uttrycka sina åsikter.
- Barnets rätt till identitet.
- Barnets rätt till familjemiljö och relationer.
- Barnets rätt till omsorg.
- Barnets rätt till skydd och säkerhet.
- Barnets rätt till hälsa.
- Barnets rätt till utbildning.

Med avseende på stadens verksamhet och föreliggande budgetdokument bör särskilt frågorna om barnets bästa prövas utifrån rätten till utbildning, hälsa, omsorg, familjemiljö samt skydd och säkerhet.

Den politiska majoriteten tillämpar inte lagen

I Barnombudsmannens stödmaterial om prövning av barnets bästa framgår det tydligt att: ”Prövningar av barnets bästa ska också göras i nämndbeslut, beslut i kommun om budget, stadsplanering”. Trots detta saknas en sådan analys i Finansborgarrådets förslag till budget. Det är dåligt i sak sett till barnets bästa att barnrättsperspektivet så lyser med sin frånvaro. Det är också dåligt eftersom legaliteten i stadens budget med avsaknaden av en prövning av barnets bästa i enlighet med gällande lagstiftning kan komma att ifrågasättas.

Särskilt uppseendeväckande blir beslutet att inte pröva barnets bästa när den politiska majoriteten i kommunfullmäktige förväntar sig av andra att motsvarande prövningar ska ske men inte själva gör det.

I Finansborgarrådets förslag återfinns exempelvis följande mening under Socialnämndens kapitel: ”Nämnden ska fortsätta utveckla och stärka barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv med utgångspunkt i barnkonventionen genom samverkan mellan socialtjänsten, förskola och skola, och genom nätverket av barnrättssamordnare”.

Det är välkommet och bra att stadens nämnder har ett uppdrag att jobba i enlighet med barnkonventionen. Samtidigt synliggör det dock det minst sagt underliga i att finansborgarrådets förslag till budget inte prövas i enlighet med barnkonventionen och utifrån barnets bästa.

Stadens budget är omfattande och det är inte rimligt att i ett femhundra sidor långt dokument, som styr daglig verksamhet för närmare miljonen stockholmare, i detalj pröva alla förslag utifrån barnets bästa. Därför är det angeläget att nämnder, styrelser och verksamheter i enlighet med lagstiftningen i det fortsatta arbetet prövar hur verksamheten kan vara till barnets bästa.

Det förhindrar dock inte att stadens borgerliga majoritet borde prövat sitt budgetförslag sett till barnets bästa utifrån hur de viktigaste och övergripande prioriteringarna påverkar barnets bästa. Inte minst borde detta gälla kring vilka förutsättningar nämnder och styrelser ges för att kunna implementera barnrättsperspektivet i sina verksamheter. Att så inte skett beror dessvärre delvis på att det finns flera förslag till beslut i finansborgarrådets budget som till sina konsekvenser inte stärker barnets bästa.

Vi redovisar en prövning av vårt socialdemokratiska budgetförslag utifrån barnets bästa i denna bilaga. Det går dock inte att bortse från att även finansborgarrådets förslag nu och under de senaste åren påverkat förutsättningarna för stadens verksamheter genom att detta röstats igenom av kommunfullmäktiges majoritet. Därför redovisar vi här en prövning av barnets bästa både sett till finansborgarrådets förslag (i en kortare version och med förhoppningen att ärendet prövas mer noggrant framöver) och det socialdemokratiska förslaget.

En viktig del av barnkonventionen är att barn ska ges möjlighet att göra sina åsikter hörda. Det finns därför anledning för staden framöver att pröva olika modeller för att en prövning av barnets bästa avseende budgetbeslut också inrymmer konkreta dialoger med barn. På samma sätt som fackliga organisationer informeras och lyssnas på bör framtida budgetar rymma samråd med barn och ungdomar.

Prövning av barnets bästa – finansborgarrådets förslag till budget

Nedan följer en kort prövning av finansborgarrådets förslag till budget

Barnets rätt till familjemiljö och omsorg.

Staden har en viktig roll sett till social omsorg och bostadspolitik för att säkerställa barnets bästa. Under pandemin har detta blivit mer tydligt än tidigare år. Barn som bor och går i skola i områden som präglas av trångboddhet har under år 2020 ofta haft större frånvaro. Trångboddheten, ofta med inslag av generationsboende, har inneburit att barn och ungdomar har behövt känna och bära ett ansvar för att äldre familjemedlemmar inte ska drabbas av smitta. Inte bara i denna direkta effekt har trångboddhet konsekvenser. Även när det gäller möjligheten att studera i hemmiljön bidrar till att barn i dessa miljöer ofta får sämre förutsättningar. Det är därför av central betydelse att staden jobbar aktivt för minskad trångboddhet. Avgörande för detta är att det byggs fler bostäder med rimliga hyror och att de hyresrätter som redan finns med lägre hyror inte avvecklas som hyresrätter.

I Stockholm har bostadsbyggandet och planerandet för detsamma minskat under de två senaste åren. I det budgetdokument som finansborgarrådet nu presenterar minskar nybyggnationen av allmännyttiga hyresrätter samtidigt som ombildningarna av existerande hyresrätter fortsätter. År 2021 kommer bli ett år då antalet allmännyttiga hyresrätter med rimlig hyra minskar kraftigt. Det i sin tur riskerar att familjer med små ekonomiska marginaler antingen helt har svårt att hitta lägenheter som de har råd med eller alternativt kommer tvingas minska sin bostadsyta eller förtäta boendet ytterligare. Detta är särskilt dåligt för barnet som drabbas av trångboddheten. I detta avseende är det uppenbart att finansborgarrådets förslag inte har tagit hänsyn till barnets bästa.

Barnets rätt till skydd och säkerhet

Barn har rätt till en trygg uppväxt. Det är därför oroande att den upplevda tryggheten i skolan sjunker. Samtidigt växer såväl påverkan som hot och lockelser från gäng och organiserad brottslighet i vår stad. Barn drabbas därtill ofta av kriminalitetens effekter.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

I det läget behöver samhället vara starkare än någonsin. Polis och rättsvårdande myndigheter behöver säkerställa att barn varken lockas in i brottslighet eller utsätts för våld eller andra konsekvenserna av organiserad brottslighet. Samtidigt är det uppenbart att det förebyggande arbetet också behöver stärkas. Polismyndigheten är tydlig i sina önskemål om att Stockholms stad måste träda fram och ta ett större ansvar för att genom skola och socialt arbete kunna möta och stödja barn för att hindra att de lockas in i arbete.

I detta avseende är det välkommet att finansborgarrådets förslag innebär att de förbättrade förutsättningar för socialtjänsten som inleddes år 2014 fortsätter. Det är en välkommen omprövning av de besparingar som gjordes år 2012 och år 2013. De besparingar som gjordes på socialtjänsten då innebar att staden inte klarade att stoppa barn från att rekryteras in i kriminalitet och idag är flera av dem ledande i organiserad brottslighet. Detta får aldrig upprepas och det är därför rimligt, sett till barnets bästa, att socialtjänsten fått såväl en större budget som ett uppdrag att jobba närmare skolan.

När det gäller skolans förutsättningar att möta upp detta arbete är det dock mer tveksamt vilka konsekvenser stadens budget får. Schablonen till grundskolan höjs i år. Det är sett till barnets bästa en välkommen omprövning av förra årets kraftiga sparkrav. Dessa lever dock kvar som en grundförutsättning och det är värt att konstatera att den genomsnittliga schablonökningen för år 2020 och år 2021 i praktiken kommer innebära att verksamheterna bara får täckning för hälften av pris- och löneökningar. Inga specifika medel anslås till skolorna för ökat förebyggande arbete och trygghetsåtgärder. Risken är alltså att skolorna har väldigt begränsade förutsättningar att möta upp arbetet från socialtjänsten.

Även andra verksamhetsområden som kultur samt barn, fritid och kultur har fått se kraftiga sparkrav. Tillsammans med att avgifterna höjts till fritidsklubbarna höjs med 50 procent riskerar dessa beslut att innebära att samhällets alternativ till gängen ges sämre förutsättningar och blir alltmer otillgängliga. Sammantaget är det knappast en politik som kan sägas se till barnets bästa.

Barnets rätt till utbildning

Barnets rätt till en utbildning är grundläggande. Den höjning av skolbudgeten som görs nu är välkommen sett till barnets bästa – men som det redovisas ovan innebär helheten sett till innevarande mandatperiod tydliga sparkrav på skolan vilket försämrat möjligheten att möta alla barns behov.

Än tydligare blir det om man granskar förskolans budget. I alla de tre budgetar som lagts efter valet år 2018 har schablonökningen till förskolan kraftigt understigit den av SKR beräknade kostnadsutvecklingen. Det har inneburit tydliga sparkrav även här.

Som framgår av skolresultaten är det särskilt barn med mindre resurser i hemmet som drabbas av bristande resurser i skolan och klyftorna sett till resultaten riskerar därmed att fortsätta öka. En sådan utveckling är inte till barnets bästa.

Prövning av barnets bästa – Socialdemokraternas förslag till budget

Nedan följer en kort prövning av Socialdemokraternas förslag till budget

Allmän bakgrund

I propositionen om barnkonventionens inkorporering i svensk lagstiftning konstaterade regeringen att:

”Barnrättighetsutredningens kartläggning och andra studier och rapporter som utredningen har tagit del av, liksom utredningens samtal med myndigheter, organisationer och med barn själva, visar, enligt utredningen, att rättigheterna ofta inte får tillräckligt genomslag i beslutsprocesser som rör barn. Konventionen tycks snarare uppfattas som ett policy- eller värdegrundsdokument för verksamheten. Att barnkonventionen i förhållande till barn innebär skyldigheter för verksamheter på statlig och kommunal nivå har, enligt utredningen, inte fått tillräckligt genomslag. Det gäller även inom områden där det i den lagstiftning som tillämpas på området och som styr verksamhet och beslutsfattande finns särskilda bestämmelser som utgår från rättigheterna i konventionen.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

Utredningens övergripande intryck är att myndigheter på statlig och kommunal nivå i många avseenden inte har fått tillräckligt stöd i att tolka konventionens rättigheter i förhållande till den egna verksamheten och gällande rätt. Detta förstärks av att förarbeten till bestämmelser som utgår från barnkonventionen och olika riktlinjer som ska vara till stöd i rättstillämpningen enligt utredningen kan vara otydliga och även sakna förankring i barnkonventionen. Utredningen konstaterar att bristerna är tydligast i fråga om principen om barnets bästa och barnets rätt att få uttrycka sina åsikter. Kartläggningen visar vidare att barnets bästa inte används som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser som rör barn. Det är enligt utredningen en genomgående brist i de beslutsprocesser som kartlagts. På vilket sätt beslutsfattaren har tagit hänsyn till barnets bästa och hur beslutsfattaren har gått tillväga för att bedöma vad som är barnets bästa för ett enskilt barn framgår generellt sett inte i utredningar och beslut. Trots att det finns uttryckliga bestämmelser om barnets bästa i svensk lagstiftning på tre av kartläggningsområdena är det, enligt utredningen, vanligt att bedömningen inte tar sin utgångspunkt i det enskilda barnets situation. I stället bedöms barnets bästa utifrån generella uttalanden i förarbeten, policydokument och andra riktlinjer. Det går heller inte att utläsa vilka avvägningar och bedömningar som myndigheter gjort i de fall barnets intressen ska vägas mot andra intressen. Kartläggningen har också visat att barnkonsekvensanalyser inte används på något systematiskt sätt inom något av de kartlagda områdena. Kopplingen mellan barnets åsikter och bedömning av barnets bästa är, enligt utredningen, också otydlig i rättstillämpningen. När det gäller barns möjligheter att få komma till tals visar utredningens kartläggning att det ofta inte förs samtal med barn och att det många gånger inte motiveras varför så inte skett.”

I de överväganden som gjordes i propositionen om tillämpningsföreskrifter konstaterade därför regeringen att:

”Principen är också ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser. Den aktuella principen innebär att när ett enskilt barn eller en grupp barn kommer att påverkas av ett beslut, måste beslutsprocessen innehålla en utvärdering av eventuella positiva eller negativa konsekvenser för barnet eller barnen. I beslutet ska beslutsfattaren dessutom motivera på vilket sätt hänsyn har tagits till barnets bästa, dvs. vad som beslutsfattaren ansett vara barnets bästa, vilka kriterier detta grundas på och hur barnets intressen vägts mot andra intressen, vare sig dessa handlar om övergripande policyfrågor eller enskilda fall. Myndigheter på olika nivåer som fattar beslut som rör barn måste bedöma och fastställa barnets bästa genom barnanpassade förfaranden. Det är en process som innefattar flera steg och där barnets åsikter utgör en väsentlig del [...] Principen om barnets bästa måste ses som ett tillvägagångssätt i varje beslutsprocess där barn är berörda. Vidare bör varje beslut som rör ett eller flera barn innehålla en motivering där det bl.a. bör framgå vilka aspekter som beslutsfattaren ansett vara relevanta i bedömningen av barnets bästa.”

Lagstiftningens krav är därigenom tydliga och varje beslut av större betydelse bör prövas utifrån barnets bästa. Som vi redovisat ovan anser vi att dialog med barn bör vara en naturlig del av framtida processer för att ta fram stadens viktigaste styrdokument.

Vi inser också naturligt att det finns begränsningar i även vår förmåga att självkritiskt värdera våra egna förslag sett till barnets bästa. Därför bör det vara en återkommande process att budgeten värderas av exempelvis stadens tjänstemän utifrån detta perspektiv.

På samma sätt som granskning bör ske externt är det naturligt och i enlighet med gällande lagstiftning att beslutsfattare öppet och transparent ska redovisa de överväganden som legat till grund för beslutet. Vi redovisar därför våra överväganden här och lämnar därmed dessa öppna för granskning och offentlig debatt.

Barnets rätt till familjemiljö och omsorg.

I sociala hållbarhetskommisionens slutrapport ”Skillnadernas Stockholm” konstateras att ojämlika livsvillkor syns redan i munnen på våra barn. Bland treåringar är hål i tänderna 13 gånger vanligare i den stadsdel som är värst utsatt jämfört med den med lägst andel. Kommissionen konstaterar att skilda förutsättningar i livet återkommer inom fler områden såsom skolan, hushållens ekonomi och boendesituationen.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

När det gäller ekonomin konstaterar kommissionen att ”Barns och deras familjers ekonomiska situation utgör en grundläggande förutsättning för vilka uppväxtvillkor barn har i övrigt. Det finns ett samband mellan barnfamiljers ekonomi och viktiga aspekter såsom barns hälsa, boendevillkor och möjligheter att delta i fritidsaktiviteter.”

Även om den absoluta fattigdomen (enligt kommissionen) ökade mellan år 2004 och 2013 visar samtidigt att den absoluta fattigdomen minskat till följd av att färre behöver försörjningsstöd. Det är bra att färre barn går hungriga men som kommissionen också påpekar: ”För dessa barn och ungdomar kan den relativa fattigdomen vara väl så kännbar då deras livsvillkor kan skilja sig avsevärt från deras kamraters.”

Kommissionen redovisar vidare att det finns ett samband även avseende hushållens ekonomi och barns deltagande i idrottsaktiviteter. ”För barn vars familjer har de svagaste ekonomiska förutsättningarna deltar däremot endast var femte pojke och var tionde flicka i en idrottsförening.”

Ytterligare en faktor som kommissionen lyfter är hur trångboddhet bidrar till sämre förutsättningar för barn. ”Att bo för trångt medför negativa effekter på den boendes välbefinnande. Det handlar om rent praktiska bekymmer som såsom exempelvis barns möjligheter att kunna läsa läxor i lugn och ro. Trångboddheten skapar också påfrestningar i form av brist på personlig integritet, vilket i sin tur är negativt för hälsan.”

Utifrån rapporten är det rimligt att pröva stadens budget utifrån barnets bästa i dessa avseenden.

Vad kan Stockholms stad göra för att minska den ekonomisk ojämlikhet och den bostadsbrist som drabbar barn hårt?

- De socialförsäkringssystem som bidrar till att ge även det mest utsatta barnet goda livsvillkor är i huvudsak statligt reglerade. Staden hanterar, utifrån gällande lagstiftning, regelverket kring ekonomiskt bistånd. Under förra mandatperioden stärktes barns rättigheter genom att dels normen för bistånd förändrades så att även IT och SL-kort kunde räknas in i normen. Därtill ökades möjligheterna för barn till papperslösa att kunna få bistånd. Dessa beslut har inte omprövats under denna mandatperiod vilket vi välkomnar. Inga ytterligare beslut i denna del föreslås i denna budget men det kan finnas anledning att fortsatt se över regelverket.
- Ekonomisk utsatthet grundas i allt väsentligt i arbetslöshet eller i arbeten med så dåliga villkor att det tvingar familjer, och barn, att leva i fattigdom. Det är därför centralt att fler får jobb och att jobben har goda villkor. I denna budget föreslås en rad sådana åtgärder.
 - Fler kommer kunna ta steg ut ur långtidsarbetslöshet till jobb genom att antalet subventionerade Stockholmsjobb ökar kraftigt. Det förstärker hushållets ekonomi under tiden jobbet utförs. Stockholmsjobben är därtill konstruerade så att de som tidigare inte varit kvalificerade till A-kassan ges möjlighet att komma med i denna och därmed ha en ekonomisk trygghet i händelse av framtida arbetslöshet.
 - Skärpta krav på egen och upphandlad verksamhet bidrar till fler jobb som ger ekonomisk förbättring för familjen och barnet. Sociala krav vid upphandling bidrar till att fler jobb skapas för grupper långt från arbetsmarknaden. Krav på heltid och fler tillsvidareanställningar bidrar till att stärka inte minst ekonomin i många hushåll med ensamstående mammor.
 - Fler platser på vuxenutbildning bidrar till ökade möjligheter att hitta nya jobb.
 - Avskaffad avgift för fritidsklubb ger fler barn chansen. Det innebär att familjer med begränsad ekonomisk styrka inte tvingas välja bort verksamhet som är viktiga såväl för barnets trygghet som för barnets utveckling och möjlighet att vara med sina kompisar.
 - Sänkt avgift för kulturskolan och ökat föreningsstöd med krav på mer öppen verksamhet bidrar till att färre barn behöver välja bort dessa aktiviteter.

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

- Trångboddhet är ett problem som blivit än mer uppenbart under år 2020 och under pandemins utbredning. Sannolikt till följd av en direkt oro att smitta familjemedlemmar har skolfrånvaron varit störst i de områden där trångboddheten är som störst. Stockholms stad behöver nu därför vidta åtgärder för att minska trångboddheten.
 - Ökad produktion inom allmännyttan. Det är det enda område staden har full rådighet över. Här är det som ovan beskrivits ett problem att den politiska majoriteten vill minska nyproduktionen samtidigt som säljer ut hyresrätter. I Socialdemokraternas budget finns en vilja att bygga fler hyresrätter och därigenom bidra till en bättre bostadsituation för familjer som bor trångt idag.
 - I uppdraget ligger också ett kvantifierbart mål för nyproduktion med rimlig hyra. Det är inte bara tillgången på hyresrätter som skapar trångboddhet. Även ekonomisk förmåga att betala hyran spelar in. Under förra mandatperioden sänktes inkomstkraven för allmännyttiga bostadsbolag vilket bidragit positivt till trångbodda familjers möjlighet att efterfråga lägenheter i den storlek de behöver. Även givet det är det dock ett problem om ”billigare” äldre lägenheter säljs ut. Förslaget i denna budget att stoppa utförsäljningar av hyresrätter med lägre hyra kan också förväntas bidra positivt till barnets bästa.
- Ett urval av övriga förslag som kan antas påverka området rätt till en bra familjemiljö och omsorg
 - I budgeten föreslås en rad sociala insatser för att säkerställa att barnet får den bästa uppväxten. Här finns exempelvis förslaget att erbjuda alla familjer ett föräldrastödsprogram.
 - Förstärkningen av budget- och skuldrådgivning kommer medverka till att fler familjer klarar sin ekonomi bättre. Antalet barn i fattigdom kan då minska.

Barnets rätt till skydd och säkerhet

I rapporten Skolundersökningen om brott från Brottsförebyggande rådet, BRÅ, i november 2020 konstateras att ungdomar i stor utsträckning är utsatta för brott samtidigt som ungdomar ofta också begår brott. Otryggheten och utsattheten för brott följer mycket resultaten i de undersökningar som staden själva gjort. Otryggheten och ohälsan har under lång tid ökat bland barn i Stockholms skolor. Detta budgetförslag ser, erkänner och möter detta växande problem.

Vad kan Stockholms stad göra för att öka barnets trygghet, säkerhet och välmående?

- Brottsbekämpning är ytterst ett statligt ansvar genom polisen. Detta gäller självklart också brott som begås mot barn i familjen eller i skolan. Det hindrar inte att staden kan göra mer när det gäller förebyggande arbete. I detta budgetförslag redovisas flera förslag på åtgärder som skulle göra skillnad för barn som far illa.
 - Polisen har länge efterlyst mer förebyggande arbete från kommunerna. I finansborgarrådets förslag till budget finns vissa inslag i socialtjänsten som skulle innebära förbättrad förmåga. Men det saknas nästan helt förslag på skolans område. I grunden höjs schablonen till skolan, fritids och förskolan vilket stärker dessas förmåga att se barnet som har problem. Därutöver görs i detta budgetförslag även en stor satsning på förebyggande arbete mot barn i åldersgruppen 10-15 år. Förslaget bygger på exempelvis en stärkt fritidsklubb, fler vuxna i skolan, mer öppna kultur- och idrottsverksamheter samt stärkt socialt arbete. Avsikten är att ingen ung ska dras in i kriminella nätverk.
 - Mer uppsökande arbete, såväl i det offentliga rummet som riktat mot familjer, initieras för att säkerställa att inga barn far illa. Modell enligt Islandsprojektet initieras vilket stärker insatser vid akuta våldshändelser i familjer med barn.
 - Barn som dragits in i kriminella miljöer, och deras familjer ska få omedelbart och konkret stöd från staden. Särskilda team startas för uppgiften

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

- Insatser för barn och ungdomar som riskerar att fastna i drogmissbruk förstärks genom ökad budget till exempelvis Mini Maria.
- Fler barn ska må bra. Rapporterna om elevhälsa i staden är ingen munter läsning. Under lång tid har den psykiska ohälsan tilltagit. Till viss del finns det säkert anledningar som kan tillskrivas en allmän samhällsutveckling men det är bara att medge att samhällets stöd för unga som mår dåligt varit allt för svagt och senfärdigt. Det måste ändras.
 - Elevhälsan förstärks i detta förslag med 31 miljoner kronor. Avsikten är att det på varje skola ska finnas ett fullständigt elevhälsoteam med tillräcklig tjänstgöringsgrad. Det innebär en förändring mot idag då viktiga kompetenser ofta hyrs in per timmar och därmed inte skapar relationer med de barn som mest behöver det. Även på förskolans område behöver elevhälsan förstärkas och budgetförslaget rymmer därför ett förslag om motsvarande team på stadsdelsnivå. I båda fallen innebär satsningen en betydande förstärkning av skolans möjlighet att stödja barn som mår dåligt.
 - I många fall behövs dessutom en förstärkt samverkan med regionen och barn- och ungdomspsykiatrien. Staden behöver därför under kommande år ställa tydliga krav på regionen att verksamheten där i motsvarande grad förstärks.

Barnets rätt till utbildning

I tertialrapport två år 2020 konstaterar Utbildningsnämnden att klyftorna ökat mellan de mest resursstarka skolorna och de med sämre förutsättningar. Det är en oroväckande utveckling som innebär ett brott mot den positiva utveckling som syntes under år 2017 och år 2018. Konsekvensen blir att barn i vardagen får uppleva misslyckanden som de inte skulle ha behövt genomleva om skolan fungerat bättre och fått bättre förutsättningar. Det är ett misslyckande för samhället som också riskerar leva kvar genom hela livet. Stockholm måste bryta utvecklingen. Alla barn måste ges förutsättningar att klara skolan. Allt annat är ett fundamentalt misslyckande. Detta budgetförslag ser utmaningen, inser att arbetet måste vara långsiktigt men utgår också från att arbetet inte kan skjutas på framtiden.

Vad kan Stockholms stad göra för att öka barnets rätt till utbildning?

- Fler ska klara skolan genom rätt till mer lärarstöd. I budgeten formuleras ett mål om att antalet barn som lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet ska halveras. Det kräver mer stöd med tydligt fokus även på de tidiga åren.
 - Schablonen höjs reellt i en omfattning som innebär att Stockholms skolor kommer anställa ytterligare drygt 157 lärare eller andra pedagoger.
 - En extra satsning görs specifikt på de tidiga årskurserna där mer resurser riktas för att alla barn ska klara läsa-, skriva- och räknagarantin.
 - Läraritids och lovskola utökas till fler verksamheter och fler grupper vilket gör det möjligt att stödja särskilt de elever som har extra behov.
 - De elever som har de allra största behoven ges utökat stöd genom att staden ska öppna fler egna resursskolor samt anställa fler specialpedagoger.
- För att särskilt stödja barns läsande reserveras pengar både för folkbibliotekens verksamheter riktade mot barn samt för en ökad bemanning på skolbiblioteken.
- Förskolan ska kunna se varje barn och stödja hans utveckling.
 - Schablonen höjs motsvarande drygt 185 pedagoger i stadens förskolor. Det ger möjlighet att varje barn får det stöd som hen har behov av och rätt till.
 - Ett extra anslag riktas för att utöka introduktionsförskolorna som riktar sig specifikt mot grupper med låg grad av deltagande i förskolans verksamhet. Därigenom ökas integrationen och barn får i ökad utsträckning tillgång till den språkutveckling som följer av verksamheten.
 - Därtill reserveras medel för att förbättra ljudmiljön på förskolan och till att rusta upp ett antal förskolgårdar. I budgeten föreslås också att planeringen av förskolor

Stockholm kan bättre – ett Stockholm för alla

ska utgå från barnets behov av lek och att förskolgårdar ska värderas utifrån så kallade lekvärdesfaktorer.

Sammanfattning

Stockholms stad har precis som många andra kommuner mycket kvar för att konsekvent integrera ett barnrättsperspektiv i sitt beslutsfattande. Denna bilaga är ett första steg för att visa behovet av att beslut analyseras utifrån barnets bästa. Det är i sak dessutom viktigt. Som vi visat här och som framgått av hållbarhetskommisionens slutrapport – det finns väldigt mycket kvar att göra för att hävda barnets rätt och barnets bästa. Det arbetet har bara börjat.

